

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE İLE BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ SPOR DİPLOMASİSİ:
BALKAN OYUNLARI (1929-1950)**

DOKTORA TEZİ

İrem MENEKŞE

DANIŞMAN

Prof. Dr. Bayram AKÇA

2025 - Muğla

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE İLE BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ SPOR DİPLOMASİSİ:
BALKAN OYUNLARI (1929-1950)**

DOKTORA TEZİ

İrem MENEKŞE

DANIŞMAN

Prof. Dr. Bayram AKÇA

2025 - Muğla

T.C.
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE İLE BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ SPOR DİPLOMASİSİ:
BALKAN OYUNLARI (1929-1950)**

Hazırlayan
İrem MENEKŞE
2041260001

Sosyal Bilimler Enstitüsünce
Doktora
Diploması Verilmesi İçin Kabul Edilen Tez

Tezin Sözlü Savunma Tarihi: 23.05.2025
Tezin Enstitüye Verildiği Tarih: 17.07.2025

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Bayram AKÇA
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Özgür YILDIZ
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Mustafa GÖKÇE
Jüri Üyesi: Prof. Dr. Fatma Şayan ULUSAN
Jüri Üyesi: Doç. Dr. Nilgün Nurhan KARA

Enstitü Müdürü: Prof. Dr. Muzaffer DEMİR

TUTANAK

Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 30/04/2025 tarih ve 1198/3 sayılı Yönetim Kurulu kararı ile tez jürisi olarak atandığımız, Tarih Anabilim Dalı **Doktora Programı** öğrencisi İrem MENEKŞE'nin "Türkiye ile Balkan Ülkeleri Arasındaki Spor Diplomasisi: Balkan Oyunları (1929-1950)" adlı tezi incelemiş ve aday 23/05/2025 tarihinde saat 10.30'da tez savunma sınavına alınmıştır.

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 38. maddesi doğrultusunda yapılan tez savunma sınavı sonucunda tezin **kabul** edilmesine oybirliği ile karar verilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Bayram AKÇA

Üye Prof. Dr. Mustafa GÖKÇE

Üye Prof. Dr. Özgür YILDIZ

Üye Doç. Dr. Nilgün Nurhan KARA

Üye Prof. Dr. Fatma Şayan ULUSAN

YEMİN

Doktora tezi olarak sunduğum “Türkiye ile Balkan Ülkeleri Arasındaki Spor Diplomasisi: Balkan Oyunları (1929-1950)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

17/07/2025

İrem MENEKŞE

Türkiye ile Balkan Ülkeleri Arasındaki Spor Diplomasisi:

Balkan Oyunları (1929-1950)

ÖZET

Balkan siyasi birliğinden önce ortaya çıkan ve ilk Balkan antlaşması niteliğini taşıyan Balkan ülkeleri arasındaki spor organizasyonu Türk sporunun uluslararası alandaki temsili açısından önemli bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında gerçekleşen Balkan Oyunları, bölgedeki ülkelerin kalıcı barış ve istikrar ortamını tesis etme yönündeki ortak hedefleri doğrultusunda, Balkan ülkeleri arasındaki bağları güçlendiren, ilişkileri sağlamlaştıran ve birlik ruhunu pekiştiren bir sportif etkinlik olarak ortaya çıkmıştır. Bu organizasyon daha sonradan ortaya çıkacak olan Balkan Futbol Turnuvası, Balkanyat, Balkan Güreş Şampiyonası gibi Balkan spor hareketlerinin başlangıç aşamasını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, spor diplomasinin, dolayısıyla ülkeler arası siyasi iş birliğinin kültürel bir ürünü olan Balkan Oyunları'nın tarihsel seyrini ortaya koymaktır. Aynı zamanda spor tarihine ilişkin çalışmaların arttırılmasına katkıda bulunmaktadır. Zaman aralığı olarak 1929-1950 yılları arası seçilmiştir. Balkan Oyunları, var olan literatürde dolaylı olarak bazı çalışmalara konu olmuştur. Fakat bu çalışmaların, kapsam ve özellikle kullanılan kaynaklar (arşiv malzemesi, süreli yayınlar, hatıratlar) bakımından yeterli olmadığı ve zayıf kaldığı görülmüştür. Nitekim çok sınırlı bir zaman dilimi ele alınarak incelenen konunun tarihi devamlılık arz eden yönü ortaya konulamamıştır. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde yer alan belgelerden çok az istifade edilmiş, dönemin nabzını tutan basından da belli başlı örneklerin kullanılmasıyla yetinilmiştir. Bu çalışmada ise konu hem kapsam hem de kaynak kullanımı bakımından daha geniş bir perspektifle ele alınmıştır. Balkan Oyunları'nın tarihsel seyri, siyasi ve diplomatik boyutları bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın ana kaynakları arasında bulunan Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nden temin edilen arşiv belgeleri ile olayları günü gününe aktaran ulusal ve uluslararası basın detaylı bir şekilde taranmış ve elde edilen veriler sentezlenerek teze işlenmiştir.

1929-1950 yılları arasında gerçekleştirilen Balkan Oyunları'nın, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi ve Dışişleri

Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi'nde yer alan belgeler ile dönemin süreli yayınlarından hareketle detaylı bir şekilde incelenmesi, çalışmanın özgün ve güçlü yönünü ortaya koymaktadır. Balkan Oyunları organizasyonlarına dâhil olan devletler arasındaki ilişkilerin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi takip edilirken ilgili organizasyonların hem diplomatik hem de sportif faaliyet açısından yakın tarihe katkısının ortaya konulması çalışmanın önemli bir bölümünü teşkil etmektedir. Bu anlamda mevcut literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Balkan Oyunları'na katılan ülkelerin siyasi ve sportif durumları, oyunların düzenlendiği yerler ve tarihler, organizasyon süreci, sporcuların hazırlıkları, kırılan rekorlar, elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara dair yapılan yorumlar, geçit resmi ile açılış törenlerinde dönemin önde gelen siyasi simalarının yaptığı konuşmalar ve basında çıkan haber içerikleri, Balkan Oyunları'nın siyasi bir işlev üstlendiğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu çalışmada, Balkanlar'ın tarihsel ve siyasal bağlamı içerisinde Balkan Yarımadası'nda geliştirilen en kapsamlı spor organizasyonu olan Balkan Oyunları, Atatürk ve İsmet İnönü dönemleri ekseninde ele alınarak değerlendirilmiştir. Oyunlara ilişkin dağınık halde bulunan bilgiler sistematik biçimde kronolojik sırayla incelenmiş; II. Dünya Savaşı'nın başlangıcına dek kesintisiz şekilde her yıl düzenlenen bu organizasyonlar kapsamlı biçimde 1950 yılına kadar analiz edilmiştir. Böylece hem savaşın seyrinde hem de savaş öncesi dönemin gergin ve karmaşık siyasi atmosferinde Balkan Oyunları'nın nasıl bir süreçten geçtiği, bölgedeki sporun gelişimi ve Balkan Yarımadası'nda bir uzlaşma aracı olarak üstlendiği siyasi rol ortaya konulmuştur.

Bu tez çalışmasının temel çıktıları arasında, Balkan Oyunları'nın tarihi arka planını aydınlatmak, organizasyonun bölgedeki ülkelerin kalıcı barış ve istikrarın sağlanması hedeflerine yönelik katkılarını analiz etmek, oyunların Balkan ülkeleri arasındaki birliği koruma, milletler arası etkileşimi artırma ve ilişkileri güçlendirme süreçlerindeki rolünü çok yönlü bir biçimde değerlendirme yer almaktadır. Ayrıca, oyunların milletlerarası ilişkilerin sürdürülmesindeki etkisini incelemek de çalışmanın amaçları arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Balkanlar, Spor Diplomasisi, Olimpiyatlar, Balkan Oyunları, Avrasya.

ABSTRACT

Sports Diplomacy Between Turkey and Balkan Countries:

Balkan Games (1929-1950)

The sports organization between the Balkan countries, which emerged before the Balkan political union and was the first Balkan treaty, constitutes an important milestone in terms of the representation of Turkish sports in the international arena. The Balkan Games, which took place between Albania, Bulgaria, Romania, Turkey, Yugoslavia and Greece, emerged as a sporting event that strengthened the ties between the Balkan states, consolidated relations and reinforced the spirit of unity in line with the common goals of the countries in the region to establish a lasting peace and stability environment. This organization constitutes the initial stage of Balkan sports movements such as the Balkan Football Tournament, Balkanyat, Balkan Wrestling Championship, which will emerge later.

The aim of this study is to reveal the historical course of the Balkan Games, which is a cultural product of sports diplomacy and thus of political cooperation between countries. At the same time, it is to contribute to the increase of studies on the history of sports. In doing so, the period between 1929-1950 was chosen as the time period. The Balkan Games have indirectly been the subject of some studies in the existing literature. However, it was observed that these studies were insufficient and weak in terms of scope and especially the sources used (archival material, periodicals, memoirs). As a matter of fact, a very limited period of time has been covered and its historical continuity has not been revealed. Again, very little use has been made of the documents in the State Archives of the Presidency of the Republic, and the use of certain examples from the press, which kept its finger on the pulse of the period, has been sufficient. In this study, the issue is addressed from a broader perspective in terms of both scope and resource utilization. The historical course, political and diplomatic dimensions of the Balkan Games were evaluated as a whole. The archival documents obtained from the State Archives of the Presidency of the Republic, which are among the main sources of the research, and the national and

international press, which reported the events day by day, were scanned in detail and the data obtained were synthesized and processed in the thesis.

A detailed examination of the Balkan Games, which took place between 1929 and 1950, based on the documents in the Republican Archives of the General Directorate of State Archives of the Presidency of the Republic and the Turkish Diplomatic Archives of the Ministry of Foreign Affairs, as well as periodicals of the period, reveals the original and powerful aspect of the study. While following the development of the relations between the states involved in the Balkan Games organizations in the historical process, revealing the contribution of the relevant organizations to recent history in terms of both diplomatic and sporting activities constitutes an important part of the study. In this sense, it is thought to make a significant contribution to the existing literature.

The political and sporting status of the countries participating in the Balkan Games, the locations and dates of the games, the organization process, the preparations of the athletes, the records broken, the results obtained and the comments made on these results, the speeches made by the leading political figures of the period during the parade and opening ceremonies, and the news content in the press clearly reveal that the Balkan Games assumed a political function. In this study, the Balkan Games, which is the most comprehensive sports organization developed in the Balkan Peninsula within the historical and political context of the Balkans, is evaluated in the axis of Atatürk and İsmet İnönü periods. The scattered information on the Games has been systematically examined in chronological order; these organizations, which were held every year without interruption until the beginning of World War II, have been comprehensively analyzed until 1950. Thus, the process of the Balkan Games in the course of the war and in the tense and complex political atmosphere of the pre-war period, the development of sports in the region and its political role as a means of reconciliation in the Balkan Peninsula were revealed.

The main outputs of this thesis are to elucidate the historical background of the Balkan Games, to analyze the contributions of the organization to the goals of the countries in the region towards achieving lasting peace and stability, and to evaluate the role of the games in the processes of preserving unity, increasing inter-national

interaction and strengthening relations among the Balkan countries in a multifaceted manner. In addition, the study also aims to examine the impact of the Games on the maintenance of inter-national relations.

Keywords: Turkey, Balkans, Sports Diplomacy, Olympics, Balkan Games, Eurasia.

ÖN SÖZ

Geçmişte yaşanan savaşlar Balkan ülkeleri arasındaki kurulu düzeni sarsarak büyük siyasi değişikliklere neden olmuştur. Siyasi ilişkilerinde güven ortamı sağlayarak yeni bir düzen kurma arayışında olan devletler aralarındaki etkileşimi arttıracak elverişli ortamı sportif faaliyetlerde bulmuştur. Balkan Oyunları adı altında bir spor faaliyeti oluşturularak Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'dan oluşan Balkan ülkeleri arasındaki ilişkilerin pekiştirilmesi, barış ortamının sürdürülmesi ve ülkeler arasında kültürel bir kaynaşmanın sağlanması amaçlanmıştır. Bu tez çalışmasında, söz konusu Balkan Oyunları'nın tarihi seyri incelenerek 1929-1950 yıllarında Balkan ülkeleri arasındaki birliğin ve kaynaşmanın sağlanmasındaki diplomatik katkısı ortaya konulmuştur.

Doktora eğitimim süresince her türlü yardımı benden esirgemeyen, yol gösteren, her zaman destek olan kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Bayram Akça'ya, süreç boyunca bilgisi ve yönlendirmeleriyle farklı bakış açıları kazandıran sayın Prof. Dr. Özgür Yıldız'a ve her konuda yanımda olan, bilgi ve deneyimlerini paylaşan, ilgisi, motivasyonu ile bana her zaman yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Nilgün Nurhan Kara'ya teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca naifliğiyle örnek aldığım bana gönül kapısını her zaman açık tutan kıymetli hocam Prof. Dr. Seher Akça'ya desteklerinden ve verdiği önerilerden dolayı çok teşekkür ederim. Çalışmamda kaynak toplama süresince yardımlarını esirgemeyen İzmir Milli Kütüphane çalışanlarına, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Menteşe Kütüphanesi çalışanı Hatice Akça Kaya'ya teşekkür ederim. Hayatım boyunca yaptığı iyiliği unutmayacağım sayın Prof. Dr. Ali Fuat Örenç'e benimle paylaştığı kaynaklar için minnettarım. Doktora eğitimime devam etmem konusunda beni cesaretlendiren babaanneciğimi de rahmetle anmak isterim. Ayrıca hayatıma dokunan, beni yapabileceğime inandıran saygıdeğer doktorum Prof. Dr. Güray Saydam'a gönülden teşekkürlerimi iletiyorum.

Hayatım boyunca her koşulda yanımda olan, attığım her adımı destekleyen, haklarını asla ödeyemeyeceğim, her zaman varlıklarına şükrettiğim değerli aileme, biricik kardeşim Emre Çanlı'ya, canım güzel annem Deniz Çanlı'ya, tezimi baştan

sona titizlikle okuyup fikirleriyle katkı sağlayan canım babacığım Ferruh anlı'ya ve her nazımı çeken, yolumu aydınlatan sevgili eşim, yol arkadaşım, Doç. Dr. Metin Menekşe'ye sonsuz teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunarım. Son olarak adını sayamadığım, gönöl bağıyla bağlı olduğum hocalarım ve arkadaşlarım son teşekkürüm de sizlere.

İREM MENEKşE

23/05/2025

MUğLA

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	I
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar DİZİNİ.....	VI
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	XI
KISALTMALAR DİZİNİ.....	XX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRKİYE- BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER (1929- 1938)

1.1.YUNANİSTAN İLE İLİŞKİLER	27
1.2.BULGARİSTAN İLE İLİŞKİLER.....	45
1.3.YUGOSLAVYA İLE İLİŞKİLER.....	53
1.4.ROMANYA İLE İLİŞKİLER.....	58
1.5.ARNAVUTLUK İLE İLİŞKİLER.....	67

İKİNCİ BÖLÜM

1929 – 1938 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN BALKAN OYUNLARI

2.1.1929 YILI ÖNCESİ TÜRKİYE’NİN OLİMPİYATLARA KATILIMI..	73
2.2.1929 YILI BALKAN OYUNLARI	84
2.3.1930 YILI BALKAN OYUNLARI	95
2.4. 1931 YILI BALKAN OYUNLARI	130
2.5. 1932 YILI BALKAN OYUNLARI	172
2.6. 1933 YILI BALKAN OYUNLARI	199

2.7. 1934 YILI BALKAN OYUNLARI	220
2.8. 1935 YILI BALKAN OYUNLARI	249
2.8.1.Altıncı Balkan Oyunları'nın Türkiye'de Yapılması Kararı ve Hazırlık Sürecinin Başlaması.....	249
2.8.2.İstanbul Atletizm Bayramı.....	256
2.8.3.Altıncı Balkan Oyunları'na Yönelik Hazırlıklar ve Atletlerin Hazırlık Süreci.....	257
2.8.4.Altıncı Balkan Oyunları'na Atlet Seçimi: Türkiye Atletizm Şampiyonası	267
2.8.5.Balkan Oyunları Biletleri Hakkında	277
2.8.6.Balkan Oyunları Öncesinde İdarecilerle Yapılan Röportajlar.....	283
2.8.7.Altıncı Balkan Oyunları Sonuçları.....	288
2.9. 1936 YILI BALKAN OYUNLARI	301
2.10. 1937 YILI BALKAN OYUNLARI	321
2.11. 1938 YILI BALKAN OYUNLARI.....	343

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSMET İNÖNÜ (MİLLİ ŞEF) DÖNEMİ TÜRKİYE- BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER (1938 – 1950)

3.1.YUNANİSTAN İLE İLİŞKİLER	368
3.2.BULGARİSTAN İLE İLİŞKİLER.....	378
3.3.YUGOSLAVYA İLE İLİŞKİLER	384
3.4.ROMANYA İLE İLİŞKİLER.....	392
3.5. ARNAVUTLUK İLE İLİŞKİLER	406

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1938– 1950 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN BALKAN OYUNLARI

4.1.1939 YILI BALKAN OYUNLARI.....	414
4.2.1940 YILI BALKAN OYUNLARI.....	432
4.3.1940-1950 YILLARI ARASI GELİŞMELER.....	461
SONUÇ.....	470
KAYNAKÇA.....	480
EKLER.....	522

TABLÖLER DİZİNİ

Tablo 1: Yugoslavya ve Romanya'nın Nüfusu.....	25
Tablo 2: Balkan Kupası (Balkan Milletleri Milli Futbol Maçları).....	87
Tablo 3: 1929 Yılı Balkan Oyunları Sonucu	90
Tablo 4: 1929 Yılı Balkan Oyunları'nın İlk Gün Müsabakaları Neticeleri	92
Tablo 5: 1929 Yılı Balkan Oyunları'nın Son Müsabakaları Neticeleri	92
Tablo 6: 1929 Yılı Balkan Oyunları'nın Nihai Sonucu	92
Tablo 7: Yunanlıların Son Balkan Olimpiyatı'nda Aldığı Derecelerle Türkiye ve Yunanistan Rekorlarını Gösteren Cetvel	94
Tablo 8: Birinci Balkan Oyunları'na Giden Seyahat Kafilesi	100
Tablo 9: Bulgar Atletik Takımı	102
Tablo 10: Birinci Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları.....	114
Tablo 11: Birinci Balkan Oyunları'nın Son Neticeleri.....	120
Tablo 12: Birinci Balkan Olimpiyatı'nın Son Müsabakalarının Sonuçları.....	126
Tablo 13: İkinci Balkan Oyunları Seçmelerinin Birincileri ve Rekorları.....	138
Tablo 14: 1931 Yılı İkinci Balkan Oyunları için Düzenlenen Program.....	139
Tablo 15: İkinci Balkan Olimpiyatı Programı.....	140
Tablo 16: 1931 Yılında Başvekil İsmet Paşa ile Birlikte Atina'ya Gidecek Basın Mensupları.....	144
Tablo 17: İkinci Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları.....	149
Tablo 18: 1931 Yılı İlk Günkü Sonuçlara Göre Puanlar.....	149
Tablo 19: Disk Atma Müsabakası Sonucu.....	150
Tablo 20: Balkanyat Programı.....	152
Tablo 21: 10 Ekim 1931 Balkan Oyunları'nın İkinci Günü Müsabakalarının Birincileri.....	158
Tablo 22: 10 Ekim 1931 İkinci Müsabaka Gününde Yapılan Balkan Oyunları Sonuçları.....	161

Tablo 23: 11 Ekim 1931 Üçüncü Müsabaka Gününde Yapılan Balkan Oyunları Sonuçları.....	162
Tablo 24: 1931 Yılı Balkan Milletlerinin Genel Puan Durumları.....	163
Tablo 25: Türkiye, Balkanlar ve Dünya Rekorlarının Mukayesesi.....	171
Tablo 26: Gerçekleşmeyen Güreş Müsabakaları Programı.....	173
Tablo 27: 1932 Yılı Tenis Müsabakaları.....	174
Tablo 28: 1932 Yılı Balkan Oyunları'na Katılacak Atlet Ve Tenisçiler.....	178
Tablo 29: Üçüncü Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları.....	181
Tablo 30: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar.....	181
Tablo 31: Üçüncü Balkan Oyunları'nın Son Günü Yarışların Sonuçları.....	182
Tablo 32: 1932 Yılı Üçüncü Balkan Oyunları Sonuç Puanları.....	183
Tablo 33: 1932 Yılı Birinci Balkan Güreş Şampiyonası Sonuçları.....	190
Tablo 34: Macar Güreşçilerinin Ziyaretine Karşılık Peşte'ye Gitmesi Kararlaştırılan Türk Güreşçiler.....	204
Tablo 35: 1933 Yılı Dördüncü Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yapılan 6 Yarışın Sonuçları.....	210
Tablo 36: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar.....	210
Tablo 37: Balkan Oyunları'nın İkinci Gününde (4 Ekim 1933) Disk ve Çekiç Atma Müsabakaları Sonuçları.....	214
Tablo 38: Balkan Oyunları Müsabakalarının Genel Tasnifi.....	214
Tablo 39: Dördüncü Balkan Oyunları'nın 7 Ekim 1933 Günü Müsabakaları Neticeleri.....	215
Tablo 40: 1933 Yılı Dördüncü Balkan Oyunları'nın Son Müsabakaları (8 Ekim 1933) Neticeleri.....	216
Tablo 41: 1933 Yılı Balkan Oyunları'nın Genel Sonucu.....	217
Tablo 42: 22 Ağustos 1934 Çarşamba Günü Zagreb'e Hareket Eden Atletler.....	230
Tablo 43: Zagreb'deki Beşinci Balkan Oyunları Programı.....	232
Tablo 44: Beşinci Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları.....	233

Tablo 45: Müsabakaların İlk Günü Puan Sonuçları.....	234
Tablo 46: 1934 Yılı Müsabakalarının İlk Gününün Genel Sonuçları.....	238
Tablo 47: 1-2 Eylül 1934'te Zagreb'de Gerçekleşen Beşinci Balkan Oyunları'nın Neticeleri.....	239
Tablo 48: 1934 Yılı Müsabakalarının İkinci Günü Genel Sonuçları.....	239
Tablo 49: 1934 Yılında Düzenlenen Beşinci Balkan Oyunları'nın Nihai Sonuçları	244
Tablo 50: 1935 Yılı Balkan Müsabakalarının Programı.....	262
Tablo 51: Atletizm Federasyonu Tarafından Hazırlanan Altıncı Balkan Oyunları'nda Hakemlik Yapacakların Listesi.....	264
Tablo 52: 21, 22, 23 Eylül 1935 Tarihinde İstanbul'da Yapılacak Altıncı Balkan Oyunları'nın Programı.....	267
Tablo 53: 30 Ağustos 1935 Türkiye Atletizm Birincilikleri Müsabakaları Sonuçları (Birinci Gün).....	269
Tablo 54: 31 Ağustos 1935 Türkiye Atletizm Birincilikleri Müsabakaları Sonuçları (İkinci Gün).....	270
Tablo 55: Türkiye Atletizm Birinciliklerinin Son Müsabaka Sonuçlarına Göre Belirlenen Balkan Oyunları'nda Türkiye'yi Temsil Edecek Atletler.....	271
Tablo 56: Son Duruma Göre Yunan Takımı Kadrosu.....	273
Tablo 57: Altıncı Balkan Oyunları'nın Birinci Günü (21 Eylül 1935) Sonuçları...	288
Tablo 58: Altıncı Balkan Oyunları'nın İkinci Gününde (22 Eylül 1935) Müsabakaların Sonuçları.....	289
Tablo 59: Altıncı Balkan Oyunları'nın Son Günü (29 Eylül 1935) Sonuçları.....	294
Tablo 60: Beynelmillel Atletizm Federasyonu Salnamesine Göre Balkan Milletlerinin Atlet Mevcudu ve Atletizme Başlayış Tarihleri.....	298
Tablo 61: 1936 Yılı Yedinci Balkan Oyunları için Atina'ya Gidecek Türk Atletler	309
Tablo 62: Balkan Oyunları'na Katılım İçin Seçilmiş Olan Yunan Atletleri.....	309
Tablo 63: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar.....	312
Tablo 64: Yedinci Balkan Oyunları'nın Birinci Günü (27 Eylül 1936) Sonuçları...	314

Tablo 65: Yedinci Balkan Oyunları'nın İkinci Günü (3 Ekim 1936).....	315
Tablo 66: Yedinci Balkan Oyunları'nın Son Günü (6 Ekim 1936) Müsabaka Sonuçları.....	317
Tablo 67: Pansiyonda Verilen Yemekler.....	327
Tablo 68: Geçen Yedi Balkan Oyunu'nda Türkiye'nin Aldığı Sayılar.....	333
Tablo 69: 1937 Yılı Balkan Oyunları Yarışma Programı.....	333
Tablo 70: 1937 Yılı 8. Balkan Oyunları Müsabaka Programı.....	334
Tablo 71: Sekizinci Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları.....	335
Tablo 72: Sekizinci Balkan Oyunları'nın İkinci Günü Yarışların Sonuçları.....	338
Tablo 73: Sekizinci Balkan Oyunları'nın İkinci Günü Sonunda Genel Puan Durumu.....	339
Tablo 74: 1937'de Bükreş'te Gerçekleşen Sekizinci Balkan Oyunları'nın Neticeleri.....	339
Tablo 75: Dokuzuncu Balkan Oyunları'nın İlk Günü (11 Eylül 1938) Yarışların Sonuçları.....	351
Tablo 76: Balkan Oyunları'nda İkinci ve Üçüncü Günü Programı.....	354
Tablo 77: Dokuzuncu Balkan Oyunları'nın İkinci Günü (17 Eylül 1938) Yarışların Sonuçları.....	356
Tablo 78: Dokuzuncu Balkan Oyunları'nın Üçüncü (Son) Günü (18 Eylül 1938) Neticeleri.....	357
Tablo 79: Türk Atletlerinin Yarışacağı Branşlar ve Sporcular.....	422
Tablo 80: Onuncu Balkan Oyunları'nın İlk Günü (1 Ekim 1939) Yarışların Sonuçları.....	426
Tablo 81: Onuncu Balkan Oyunları'nın 7 Ekim 1939 Günü Yapılan Yarışların Sonuçları.....	427
Tablo 82: 1939'de Atina'da Gerçekleşen Onuncu Balkan Oyunları'nın Neticeleri.....	428
Tablo 83: Başlangıcından 1940 Yılına Kadar Düzenlenen Balkan Oyunları.....	436
Tablo 84: On Birinci Balkan Oyunları Organizasyonunda Sorumlu Olan Yetkililer.....	437

Tablo 85: 1940 Yılı Müsabaka Programı.....	441
Tablo 86: On Birinci Balkan Oyunları Programı.....	443
Tablo 87: Bir Atletizm Mevsimi İçinde Yapılan Rekorlar.....	452
Tablo 88: 1940 Yılı Balkan Oyunları İlk Günü (5 Ekim 1940) Müsabaka Sonuçları.....	453
Tablo 89: 1940 Yılı Balkan Oyunları Son Günü (6 Ekim 1940) Müsabaka Sonuçları.....	453
Tablo 90: Balkan Oyunları'nın Genel Sıralaması.....	458
Tablo 91: Balkan Oyunları'nın Yıllara Göre Sonuçları	458

FOTOĞRAF DİZİNİ

Fotoğraf 1: Olimpiyat Mecmuası'nın Kapak Fotoğrafı: Reisicumhur Gazi Hazretleri ile Meclis Reisi Kazım, Başvekil İsmet Paşa Ve Sıhhiye Vekili Refik Bey Bir Spor Tezahürünü Seyrederken.....	20
Fotoğraf 2: Yugoslavya'nın (Skupçina) Meclis Binası.....	58
Fotoğraf 3: Pierre De Coubertin.....	77
Fotoğraf 4: “Beyne'l-Milel Olimpiyad Komitesi, Re'is-İ Baron Piyer Di Kubertin” Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), Reisi Baron Piyer De Coubertin (1911 IOC Toplantısına Katılanlar, Ortada: Coubertin ve Eşi Margaret Adası'nda).....	82
Fotoğraf 5: 1929 Balkan Oyunları'nın Açılış Günü Atletlerin Geçışı, Öndeki Kafile Yugoslavya, Arkadaki Kafile İse Yunanistan.....	87
Fotoğraf 6: Üst Sol: 100 M Birincisi Frangudis (Yunan), Üst Sağ: 800 M Birincisi Paneen (Bulgar) Alt Sol: Disk Birincisi Normançıç (Yugoslav), Alt Sağ: 110 Metre Birincisi Mandikos (Yunan).....	91
Fotoğraf 7: Atletizm Antrenörü Aleksı Abraham.....	95
Fotoğraf 8: Bir Antrenmandan Sonra Antrenör Her Abraham (Ayakta Sağdan Üçüncü) ve Türk Atletler.....	96
Fotoğraf 9: Türkiye'nin Uluslararası Sürat Koşucularından Mehmet Ali (Solda) ve Semih(Sağda).....	101
Fotoğraf 10: Veysi, Semih, Mehmet Ali.....	101
Fotoğraf 11: Kongrenin Kabul Ettiği Altı Balkan Milletinin Renklerinden Oluşan Balkan Bayrağı.....	104
Fotoğraf 12: Türk Sporcuların Kıyafet Renkleri.....	106
Fotoğraf 13: Sporcularımız Hareketten Önce Geminin Güvertesinde.....	107
Fotoğraf 14: Bugün Atina'ya Varıyorlar. Pazara Küşad Resmine İştirak Edecekler.....	108
Fotoğraf 15: 100 Metre Finalinin Son Saniyesinde Rakipler.....	115
Fotoğraf 16: Mehmet Ali İdmandan Sonra Futbolcu Arkadaşları Arasında.....	115
Fotoğraf 17: Venizelos I. Balkan Atletizm Müsabakalarının Açılış Törenini Yaparken.....	123

Fotoğraf 18: Venizelos Bayraklarıyla Sahaya Çıkan Atletlerimizi Selamlarken.....	123
Fotoğraf 19: Atina Atletizm Müsabakalarının Açılış Töreninde Atletlere Ant İçirilirken.....	124
Fotoğraf 20: Atina’da Yunan Atletleriyle Beraber: Sağdan Birinci Frangudis 200 Metre Şampiyonu, İkinci Türk Semih, Üçüncü Lambrou 100 Metrenin Galibi, Dördüncü Mehmet Ali.....	124
Fotoğraf 21: Atina’daki Seçme Müsabakalarında Mehmet Ali Kazanırken Sağda Mehmet Ali Solda Yunan Şampiyonu.....	125
Fotoğraf 22: Balkan Oyunları’nda İlk Gün Yukarıdaki: 100 Metre Sürat Müsabakasından Sonra Türk Bayrağı İkincilik Direğinde ve İki Yunan Bayrağı Arasında. Altındaki İse: Türk Bayrağının Olimpiyat Yeminine Katılması. Bayrağı Taşıyan Edip Bey’dir.....	125
Fotoğraf 23: Akteon Oteli Önünde Türk Elçisi, Türk Atletleri ve Elçilik Heyeti...127	
Fotoğraf 24: Yunan Futbolu ile İlk Temas, Aris’in Sirkeci’ye Gelişi ve Oyuncular Bristol Oteli Önünde.....	129
Fotoğraf 25: Balkanyat 26 Eylül 1931’de Başlayacak. Eskrim Salonu, Pissin ve Balkanyat Şerefine Çıkarılan Pullar.....	133
Fotoğraf 26: Bulgaristan'ın Balkan Olimpiyat Oyunları için Çıkardığı Spor Pullarından Biri.....	134
Fotoğraf 27: Atletler! Balkan Olimpiyatı’na 123 Gün Kaldı 29 Mayıs 1931 Büyük Atletizm Bayramında Müsabakalardan Önce Yapılan Bayrak Merasiminde Atletler İstiklal Marşı’nı Dinlerken.....	134
Fotoğraf 28: Olimpiyat Mecmuasının Kapak Fotoğrafında Atina ve Sofya Yolunda Sporcular Yer Almıştır. Yukarıdaki Fotoğraf; Balkaniyat’a Giden Biniciler, Altta Balkan Şampiyonası’na Giden Atletler.....	135
Fotoğraf 29: 1929 Yılı Spor Sahalarının Durumu.....	136
Fotoğraf 30: Filhakika Stat Yapılacak, Binaenaleyh Stat Yapılacak Evet Stat Yapılacak Şeklinde Eski Plağın Her Günkü Çalınışını Gösterir Karikatür.....	137
Fotoğraf 31: Balkan Olimpiyatları’nın Yapıldığı Atina Stadı.....	137
Fotoğraf 32: Atina Stadının Önünde Bir Spor Heykeli.....	138
Fotoğraf 33: Atina’da Yapılan Balkan Birincilikleri’ne Gitmek İçin Gelen İzmir Atletleri Cihat, Kâmil, Sabahattin, Ağâh Beyler.....	139

Fotoğraf 34: İki Başvekilin İstanbul'da Alınmış Bir Fotoğrafı.....	141
Fotoğraf 35: Teşkilat Başkanı Ali Rıza Bey.....	142
Fotoğraf 36: Türk Sporcularının Kıyafetleri.....	145
Fotoğraf 37: 1931 Senesinde Atina'da Balkan Atletizm Oyunları'nda Türk Takımı.....	145
Fotoğraf 38: Venizelos İkinci Balkan Oyunları'nı Açılışını Yaparken İsmet Paşa da Orada Hazır Bulunduğu Sırada.....	146
Fotoğraf 39: İsmet Paşa Venizelos ile Birlikte Müsabakaları Seyrederken.....	146
Fotoğraf 40: Atina Stadında Dostluk Yarışını Simgeleyen Bir Karikatür.....	148
Fotoğraf 41: Balkan Şampiyonluğu Kupası Uğruna Birçok Kılıçların Çarpıştığını ve Ona Kılıcıyla Hükmeden Şövalyeyi Gösteren Karikatür.....	148
Fotoğraf 42: 1931 Yılı Balkan Olimpiyatı'nın Açıldığı İlk Gün (5 Ekim 1931).....	149
Fotoğraf 43: Müsabakaların Resmi Küşadını Yapan Venizelos Nutkunu Söylerken.....	150
Fotoğraf 44: Sofya'da Balkanyat Müsabakalarında Eskrim Maçlarının Yapılacağı Salon ile Bulgar Hükümeti Tarafından Balkanyat Münasebetiyle Bastırılan Posta Pullarından Beş Tanesi.....	151
Fotoğraf 45: İsmet Paşa ile Tevfik Rüştü Bey'in Atina Belediye Dairesini Ziyaretlerinden Bir Fotoğraf İsmet Paşa'nın Solunda Venizelos Sağında Atina Belediye Başkanı Mercouris.....	153
Fotoğraf 46: İsmet Paşa ile Eşi, Venizelos Tarafından Şereflerine Verilen Veda Ziyaretinden Ayrılırken.....	153
Fotoğraf 47: İsmet Paşa Hazretlerinin Yunan Başvekili Venizelos ile Stadyumda Kendisini Çoşkun Tezahüratla Karşılaman ve Alkışlayan Binlerce Seyirciye Mukabelesi.....	154
Fotoğraf 48: İsmet Paşa Hazretleri Stat Kapısında Efzonlar Tarafından Selamlanırken.....	154
Fotoğraf 49: Yunan Sporunda Mühim Bir Mevkii Olan Stattan Akropol'un Görünüşü.....	155
Fotoğraf 50: Müsabakalar Sonrası Statta Yapılan Askeri Merasimde İstiklal Marşımız Hürmetle Dinlenilirken.....	156

Fotoğraf 51: 1931 Yılı Geçit Töreni.....	156
Fotoğraf 52: Yarışma Anından Bir Görünüm.....	156
Fotoğraf 53: Atina'da Otelin Balkonunda Türk Atletleri.....	157
Fotoğraf 54: Resmi Geçitte Çok Alkışlanan Bayrağımız ve Atletlerimiz.....	157
Fotoğraf 55: Kadıköy Fenerbahçe Stadı.....	175
Fotoğraf 56: Bulgar Kafile Reisi Boris Staytof Bulgaristan'ın En İyi Atletlerinden Davidof.....	176
Fotoğraf 57: 1932 Yılındaki Balkan Oyunları'nda Atina Stadyumu'nda Türk Atletler.....	178
Fotoğraf 58: Yunanistan'da Yapılan Balkan Olimpiyatları'ndan 19 Ekim 1932'de Dönen Türk Atletleri Vapurda.....	184
Fotoğraf 59: Atina Stadyumunda Türk Takımının Resmi Geçide Katıldığı Fotoğraf.....	185
Fotoğraf 60: Müsabakalardan Sonra Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu) Reisi Fuat Bey ve Balkan Delegesi Burhan Bey Madalyaları Dağıtırken.....	187
Fotoğraf 61: Solda Saim, Yunanlı Rakibiyle Güreşten Önce, Orta Sıklet Balkan Şampiyonasını Kazanan Nuri Güreşten Önce Rakibi ile Beraber.....	187
Fotoğraf 62: Ağır Balkan Şampiyonası'nı Kazanan Mustafa Yunanlı Rakibi ile Beraber.....	188
Fotoğraf 63: Güreşçilerin Kupa ile Fotoğrafı.....	188
Fotoğraf 64: Yunan Başvekili Türk Başvekili ile Birlikte.....	201
Fotoğraf 65: Balkan Oyunları'na Katılacak Atletlerimiz.....	203
Fotoğraf 66: Atletler, Atina'da Meçhul Asker Anıtının Önünde.....	206
Fotoğraf 67: Türk Atletlerin Bir Kısım Atina Stadında Antrenmandan Sonra.....	206
Fotoğraf 68: Türk Atletler Atina'da Bulundukları Otelin Traçasında Çalışıyorlar..	207
Fotoğraf 69: Atina Stadı'nda Yüz Metre Koşusu Sırasında Fotoğraftaki Kişiler: Yüksek Atlamada ve Güllerde Türkiye'ye İki Birincilik Kazandıran İstanbulsporlu Veysi ile Galatasaraylı Haydar.....	207
Fotoğraf 70: Türk Atletleri Atina Olimpiyatı Resmi Geçidinde Kendilerini Takdirle Alkışlayan Halkı Selamlarken.....	208

Fotoğraf 71: Atina'da Balkan Olimpiyatlarında 100 Metre: Soldan Birinci Frangidis (Yunan), İkinci Semih, Üçüncü Hristof (Bulgar).....	211
Fotoğraf 72: Türk Bayrağı'na Bir Hatıra Takılırken Gülle Birincisi Veysi Bey..	211
Fotoğraf 73: Türk Atletleri Akropol Palas Otelinde.....	212
Fotoğraf 74: Atina Balkan Olimpiyatlarına Katılan Atletlerimiz, Reisleri ve Antrenörleri.....	212
Fotoğraf 75: Türkiye'nin Üçüncü Olduğu 1933 Yılı Atina Stadı.....	213
Fotoğraf 76: Yüksek Atlamada Balkan Şampiyonluğunu Kazanan Haydar Birinciliği Kazanırken Maraton Koşunda Bir Atlet – Atletlerimiz Son Antrenman Yaparlarken – Gülle Atmada Balkan Şampiyonluğunu Kazanan Veysi-Burhaneddin Beyle Her Abraham Arasında.....	217
Fotoğraf 77: Altı Millet Bayrağı Taşıyan Atletler Sporcu Samimiyetini Perçinleştirirken.....	218
Fotoğraf 78: Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin Bey.....	218
Fotoğraf 79: Yevtich ve Tevfik Rüştü Bey Bir Arada.....	225
Fotoğraf 80: “Balkan Müsabakalarına Hazırlık İdmanları Başlıyor” Başlıklı Haberin Üzerindeki Çizim.....	227
Fotoğraf 81: Zagreb'de Türk Sporcuları.....	234
Fotoğraf 82: Zagreb'de Yapılan 5. Balkan Olimpiyatında Türk Atletleri Geçit Resminde.....	235
Fotoğraf 83: Türk Milli Takımı Geçit Töreninde Halkı Selamlarken.....	235
Fotoğraf 84: Zagreb'deki 5. Balkan Oyunları'nda Olimpiyat Bayrağı Altı Balkanlı Atlet Tarafından Taşınırken.....	235
Fotoğraf 85: Türk Spor Mecmuası'nın Kapak Fotoğrafında “Zagreb'de İlk Gün Bizim İçin Muvaffakiyetsiz Geçti” Başlıklı Balkan Oyunları Görüntüleri	237
Fotoğraf 86: Zagreb Sahasında Açılan 5. Balkan Oyunları'nın Olimpiyat Yemini Yapılırken.....	237
Fotoğraf 87: 200 Metre Seçmelerinde Bile Muvaffak Olamamaları Herkesin Hayretini Uyandıran İki Atletimiz Semih ve Mehmet Ali.....	242

Fotoğraf 88: Yunan Atletlerinin Avrupa Seviyesine Yükselmesinde Büyük Rolü Olan Yunanistan İçin Altı Seneden Beri Çalışan Macar Antrenör Smişek'in Türk Spor Mecmuasına Verdiği Fotoğraf.....	246
Fotoğraf 89: Balkan Şampiyonluğu Kazanan Yugoslav Takımı Atina Stadında Son Maçından Evvel.....	248
Fotoğraf 90: İstanbul'da Yapılacak Olan Altıncı Balkan Olimpiyatı İçin Atletizm Federasyonu Tarafından 15 Günde Bir Çıkmak Üzere Bir Bülten Çıkarılmaya Başlanmıştır. Bu Bültende Balkan Oyunları, Şimdiye Kadar Yapılan Olimpiyatlar Alınan Dereceler ve Diğer Genel Bilgiler Bildirilmektedir.....	260
Fotoğraf 91: Balkan Olimpiyatlarının Yapılacağı Fenerbahçe Stadı'nda Yapılan Yeni Tribün.....	279
Fotoğraf 92: Fener Stadındaki Çalışma ve Yeni Tribünlerden Bir Görünüm.....	279
Fotoğraf 93: İstanbul'a Gelen Yunan Donanması.....	281
Fotoğraf 94: İstanbul'a Gelen Yugoslav ve Arnavut Atletleri Vapur Güvertesinde Törenle Karşılanıyorlar.....	282
Fotoğraf 95: Macar Federasyonu Hakemlerinden Vizet Bank Laszlo.....	282
Fotoğraf 96: Stadyumdaki Hazırlıklar ve Stada Yapılan Radyo Kurulumu.....	283
Fotoğraf 97: Balkan Ülkelerinin Bayrakları, Balkan Atletleri Geçit Töreninden Sonra Balkan Marşı'nı Dinliyor.....	283
Fotoğraf 98: 200 Metre Koşunun Finali, 400 Metre Manialı Koşu.....	287
Fotoğraf 99: Balkan Müsabakalarında Türk Atletleri ve Mehmed Ali Yüz Metre Birincisi Frangolis'i Öpüyor.....	291
Fotoğraf 100: Yunanistan Birinci, Yugoslavya İkinci, Romanya Üçüncü, Türkiye Dördüncü Oldu. Yukardaki Resimlerde Soldan İtibaren Bir Gülle Atışı Görüyorsunuz. Ortada, Yunan Atletlerine Madalya Vermek İçin Gelen Atina Şarbayı Kozias, Sağda Yarışlardan Bir İntiba.....	293
Fotoğraf 101: Atina Şehri Namına Olimpiyat Birincisine Verilen Kupa Birinciliği Kazanan Yunan Atletlerinin Elllerinde.....	294
Fotoğraf 102: Sol Üstte: Uzun Atlamada 1. 2. Ve 3. Sol Altta: Uzun Atlama 2. Kolyos Sağ Üstte: Türk Bayrağı Derece Direğinde Sağ Altta: 10.000 Metre Birincisi Yugoslav Atleti.....	297
Fotoğraf 103: Türkiye'de Yapılan En Büyük Atletizm Hareketinden Bir Görüntü 6. Balkan Oyunları.....	297

Fotoğraf 104: Balkan Oyunları'nda Müsabakada Sahasında Temin Edilen İntizamdan Bir Örnek.....	299
Fotoğraf 105: 9 Kasım 1935'te Burhan Felek Tarafından İsmet İnönü'ye Yazılmış Mektubun Bir Sureti.....	300
Fotoğraf 106: Solda; Türk Spor Kurumu Dergisi'nin Kapağında Bulunan Olimpiyat Haritası Sağdaki Görsel İse, Meşale.....	302
Fotoğraf 107: Atina'ya Hareket Eden Atletlerimiz Galata Rıhtımında.....	311
Fotoğraf 108: Türk Takımı Atina 7. Balkan Oyunları'nda Atina'da Geçit Töreninde.....	313
Fotoğraf 109: Yedinci Balkan Oyunları'nın Açılma Merasiminden Bir Görünüş.....	313
Fotoğraf 110: 1936 Yılı Atina'daki Balkan Oyunları'na Katılan Atletler Sağdan: Rıza Maksud, Mehmed Ali, Galib, Melih, Yukarıda Haydar Yüksek Atlarken.....	313
Fotoğraf 111: Yedinci Balkan Oyunları'nın Yapıldığı Atina Stadyumu.....	314
Fotoğraf 112: Türk Sporcuları Vapurdan İndikleri Zaman, VII. Balkan Oyunları için Hazırlanan Renkli Balkan Bayrağı.....	315
Fotoğraf 113: Atina'daki Oyunlarda 4x400'de Recep ve Münci Bayrak Değiştiriyor.....	318
Fotoğraf 114: Yedinci Balkan Oyunları'nın 200 Metre Finalinde Yunanlı Frangodis.....	318
Fotoğraf 115: Atina'dan Dönen Türk Atletleri Galata Rıhtımında.....	319
Fotoğraf 116: Yedinci Balkan Oyunları'nın Kapanma Merasiminden: Bayrak İndirilirken.....	319
Fotoğraf 117: Yedinci Balkan Oyunları'nda Atina'da 28 Puanla Dördüncü Olan Türk Atletizm Takımı.....	320
Fotoğraf 118: Eylül Ayında Bükreş'te Yapılacak Olan Balkan Atletizm Yarışmalarına Türkiye'nin Katılması İçin Romanya Hükümeti'nin Daveti.....	325
Fotoğraf 119: Eylül Ayında Bükreş'te Yapılacak Olan Balkan Atletizm Yarışmalarına Türkiye'nin Katılması İçin Romanya Hükümeti'nin Daveti.....	325
Fotoğraf 120: Solda: Romanya Atletizm Federasyonu Reisi N. Boeresku Sağda: Yeni Bir Türkiye Rekoru Yapan Faik Manialı Koşuda.....	337

Fotoğraf 121: Atletler Bayraklarıyla.....	338
Fotoğraf 122: Gelecek Balkan Atletizm Müsabakalarında Atletlerimizin İyi Dereceler Alması İçin Atletizm Federasyonu’nun “Okspor” Kulübü ile Teşriki Mesai Etmesi Şayanı Tavsiyedir!.....	340
Fotoğraf 123: Starter Avda: Bir Daha Ateş Et. Belki Fodepar (Yanlış Çıkış) Yaptığını Zannederek Durur. Fransız Karikatürü.....	340
Fotoğraf 124: Sol Üst: Balkan Şampiyonlarından Mantikas, Sağ Üst: Yorgakopulos Sol Alt: Balkan Disk Birincisi Yunan Sillas, Sağ Alt: Yüksek Atlama Birincisi Yunanlı Poutajis İkincisi Pulat.....	340
Fotoğraf 125: Sekizinci Balkan Oyunları için Çıkarılan Pullar.....	341
Fotoğraf 126: Üstte: Yugoslav Yüksek Atlayıcı Mikiç Ortada: Üç Adım Şampiyonu Pulat, Altta: Manialı Koşuda Yunan Atleti.....	341
Fotoğraf 127: Yugoslavya Yeni Pullar Çıkıyor. Yeni Çıkarılacak Pulların Numuneleri.....	347
Fotoğraf 128: Balkan Oyunları’nın Başlayışından Bir Görünüm: Balkan Bayrakları Geçerken.....	352
Fotoğraf 129: Yüksek Atlamada 1,80 ile Üçüncü Olan Pulad.....	353
Fotoğraf 130: Belgrad’a Giden Türk Atletleri İstirahat Halinde.....	354
Fotoğraf 131: Üstte: Türk Atletleri Geçit Töreninde, Ortada: Türkiye’ye Tek Birinciliği Kazandıran Güneşli Gören’in Başarısından Sonra Ortada Göğsünde Ay Yıldız Olan Atlet Gören’dir. Altta: Melih Cirit Atarken.....	358
Fotoğraf 132: Balkan Oyunları’nda And İçme Merasimi.....	360
Fotoğraf 133: 110 Metre Müsabakasında Birinci, İkinci ve Üçüncü Gelenler Şeref Sehpasında Merasim Yapılırken.....	360
Fotoğraf 134: Balkan Oyunları’nın 10. Sene-i Devriyesi Münasebetiyle Olimpiyata Gelen Ateşten Meşaleleri Yakan Her Milletin Birer Atleti Stada Giriyorlar Türk Atleti Firuzan Tekil’dir.....	419
Fotoğraf 135: Panathenaicon Stadyumu Kartpostalı, 10. Balkan Oyunları.....	425
Fotoğraf 136: Atina’da Düzenlenen 1939 Yılı 10. Balkan Oyunları’nın Programı.....	426
Fotoğraf 137: Balkan Oyunları’nda Bayrak Merasimi Fotoğrafı.....	429

Fotoğraf 138: Balkan Oyunları'nda 100 Metre Şampiyonluğunu Kazandıran Muzaffer, Türkiye Milli Marşı'nı Dinlerken.....	431
Fotoğraf 139: Tümgeneral Cemil Taner'in Balkan Atletizm Müsabakalarının 1940 Yılı Eylül Ayında Türkiye'de Gerçekleştirileceğini Belirten Yazısı.....	434
Fotoğraf 140: Resmi Türkiye Atletizm Rekorları.....	442
Fotoğraf 141: 3 Ekim 1940'ta Gelen Atletler.....	446
Fotoğraf 142: Balkanlı Atletler Balkan Bayrağı'nı Şeref Direğine Çekmeye Götürürken.....	448
Fotoğraf 143: Atletler Taksim Cumhuriyet Abidesi'ne Çelenk Koyuyor.....	449
Fotoğraf 144: Balkanlı Atletler Taksim Abidesine Giderken.....	450
Fotoğraf 145: Açılış Merasiminde Türk Takımı Geçerken.....	450
Fotoğraf 146: 11. Balkan Oyunları Bugün Başladı Haberi ve Balkan Oyunları Simgeleri Altı Balkan Ülkesinin Bayrağı, Defne Yapağı ile Atlet, İstanbul'da Düzenlendiği İçin İstanbul'u Simgeleyen Camiler.....	451
Fotoğraf 147: Maraton İkincisi Şevki Arkadaşlarının Omzunda.....	454
Fotoğraf 148: 400 Metre Birincisi Melih, Gülle Birincisi Arat ve Altta Faik ile Rıza Maksut.....	456
Fotoğraf 149: 5 Ekim 1940'ta And İçme Töreni.....	456
Fotoğraf 150: Balkan Şampiyonu Arat'a Olimpik Merasim Yapılırken.....	457

KISALTMALAR DİZİNİ

a.g.e.: Adı geçen eser.

a.g.m.: Adı geçen makale.

BCA: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Bkz.: Bakınız.

BOA: Başbakanlık Osmanlı Arşivi

Çev.: Çeviren.

Ed.: Editör.

Haz.: Hazırlayan.

s.: sayfa

ss.: Sayfa sayısı

TİCİ: Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

GİRİŞ

Bütün bir tarihi, Balkanlar'da hükmetmiş olan Türklüğün mukadderatını, bir nehrin ortasından ayırdığı bu iki toprak parçasının istihalesinde görüp hissetmek mümkündür.¹

Diplomasi milletler arası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünüdür. Kamu diplomasisi, diğer ülkelerin ihtiyaçlarını, kültürlerini, halklarını anlama; mesajların aktarılması, hatalı algılamaların düzeltilmesi, ortak amaçlar için uygun zeminlerin tespit edilmesi hedefleri ile ortaya konulan ilişki geliştirme yöntemidir. Bir başka ifadeyle, devlet ve devlet dışı aktörler tarafından diğer ülkelerin halkları ile kurulan pozitif ilişkiler bütünüdür. Kamu diplomasisi, diğer ülke halklarını, değerlerini, geleneklerini, toplumsal yapısını, inançlarını tanıma olanağı sağlamaktadır. Bu da toplumlar arasında yanlış anlamaların ve ön yargıların giderilmesini, ortak paydalar bulunmasını ve uzlaşma ortamı yaratılmasını sağlamaktadır.²

Kültür ile spor arasındaki ortak zeminin, insan unsurundan kaynaklanmasından dolayı bu durum iki alan arasında doğal bir yakınlık ve etkileşim oluşturmaktadır. Sporun kültürel boyutu, bir toplumun gelenek ve göreneklerinin sportif faaliyetlere yansımaları sağlamakta, aynı zamanda o toplumda hâkim olan kültürel değerlerin ve normların spora nasıl yansıdığının anlaşılmasına olanak tanımaktadır. Bu açıdan spor, yalnızca fiziksel bir etkinlik ya da rekabet alanı olmanın ötesinde, toplumların kimliklerini, değerlerini ve kültürel özelliklerini görünür kılan bir ayna işlevi üstlenmektedir. Bu yansıtma işlevi, sporun kültürlerarası dolaşımını mümkün kılmakta ve farklı toplumlar arasında bir etkileşim ve iletişim köprüsü kurmaktadır.³ Sporun bu özelliği, spor diplomasisinin temel

¹ Yaşar Nabi, *Balkanlar ve Türklük*, C. II, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 58.

² *Kamu Diplomasisi Nedir?*, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2022, s.11.

³ Onur Yıldız, “İslam Öncesi Türklerde Spor Kültürü”, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla 2019, s. 5.

dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Spor aracılığıyla bir toplumun kültürel özelliklerinin uluslararası alana taşınması hem ulusal imajın güçlendirilmesine hem de kültürlerarası anlayışın ve diyalogun geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Zira kamu diplomasisinin aracı, uygulama alanı olarak *spor diplomasisi*, sahip olunan değerleri ve kültürü uluslararası kamuoyuna yansıtmak, devletlerin spor alanındaki çeşitli araçlar vasıtasıyla dış politika hedeflerini gerçekleştirmek, yabancı kamuoylarının zihinlerini ve kalplerini kazanmak ve devletlerarası ilişkileri geliştirmek için kullanılan bir alandır. Günümüzde spor, devletlerin gerek mega spor organizasyonlarına ev sahibi olarak gerekse sporda başarılı bir devlet olarak kendilerini dünya kamuoyuna tanıtılabildiği ve imajlarını güçlendirebildiği etkili bir araç haline gelmiştir. Spor diplomasisinde asıl amaç, spor organizasyonları aracılığıyla yabancı kamuoylarını ülkenin ekonomisi, teknolojisi, siyasi yapısı, sosyal ve kültürel yönleri hakkında bilgilendirmek ve ülke hakkında olumlu bir görüşe sahip olmalarını sağlamaktır. Spor, uluslararası organizasyonlar vasıtasıyla devletlerin farklı alanlarda ortaklıklar kurması için de zemin hazırlamakta; karşılıklı diyalog ve güvenin inşa edilmesine katkı sağlamaktadır. Sporun dostluğu ve kardeşliği pekiştiren yapısı toplumların birbirlerini daha iyi tanımalarına hizmet etmektedir.⁴

Modern spor, tarihsel olarak başlangıcından itibaren uluslararası bir boyut taşımaktadır. Ayrıca uluslararası niteliği giderek de artmıştır. Spor, ulusların ve ülkelerin küresel imajlarının ve gençlerin küresel toplumla sosyalleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu açıdan spor, hem ulusların ve devletlerin uluslararası kamuoyundaki imajlarının inşasında hem de genç kuşakların küresel düzeyde sosyalleşme süreçlerinde önemli bir araç işlevi görmektedir. Nitekim pek çok devlet, uluslararası arenada kabul görmek ve tanınırlık elde etmenin sembolik bir yolu olarak spora başvurmuştur.⁵

Sporun popülerleşmesi ve uluslararasındaki yarışmaların sistematik hale gelmesi sporun kültürel diplomasi içinde yer almasını sağlamıştır. Spor diplomasisi sporcuların devletlerini temsilen diplomatik etkinliklerde bulunmalarıyla ilgilidir. Spor etkinlikleri sayesinde yabancı kamular ve örgütlerin gözünde devletin dış

⁴ *Kamu Diplomasisi Nedir?*, s. 26.

⁵ Lincoln Allison and Terry Monnington, "Sport, Prestige and International Relation", *Government and Opposition*, Cambridge University Press, WINTER 2002, Vol. 37, No. 1 (WINTER 2002), s. 106-107.

politika hedefleri ile daha uyumlu bir algı oluşumu sağlanmaktadır. Spor diplomasisi bağlantı kurma, bilgilendirme ve olumlu imaj yaratma gibi konularda dış politika amaçlarına hizmet eden bir araç olarak değerlendirilmektedir.⁶

Sporun uluslararası ilişkilerdeki rolünün diplomatik ilişkilerde önemli olduğunu Amerika Stanford Üniversitesi Beden Eğitimi öğretim üyesi ve aynı zamanda Amerikan olimpiik takımlarının başkanı olan Loson Robertson da vurgulamıştır. Robertson, uluslararası düzeyde sporun etkisine değinirken, "*Uluslararası spor, milletler arasında dostluk tesis etme açısından uluslararası diplomasiden çok daha verimlidir.*" ifadeleriyle, sporun barışçıl ilişkiler kurma konusundaki etkisine dikkat çekmiştir.⁷

Balkan yarımadası üzerinde yaşayan milletler arasında fikir bağıllığı ve birliği kurma gerekliliği önem arz etmektedir. Ortak tarihi geçmişe sahip olan Balkan ülkeleri tam da bu amaçla siyasi ilişkilerinde güven ortamı sağlamak ve bunun çözümünü sportif faaliyetlerde bulmak yönünde adımlar atmıştır. "Balkan Oyunları" adı altında Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'dan oluşan Balkan ülkeleri arasında bir spor organizasyonu düzenlenmiştir. Bu oyunlar Balkan halklarını barış ve uyum içinde bir araya getirme arzusuyla ortaya çıkarak hem modern Avrupa sporunun gelişmesini hem de Balkan sporcularının ulusal ve uluslararası düzeydeki performanslarını sergilemesini sağlamıştır. Bu organizasyon, temelde, toplumlar arası hem uzlaşma hem de barış ve birlik aracı olarak değerlendirilmiştir.⁸ Zira I. Dünya Savaşı sonrasında, Balkan Antantı'nın da etkisiyle sağlanan barış ve huzur ortamının devamlılığını ve ülkeler arasında kültürel bir kaynaşma oluşturulmasını sağlamak amacıyla şekillenmiştir.

Türkiye'de spor sahasında örgütlenme gelişmeleri Cumhuriyet'in ilanından önce başlamıştır. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı adıyla bir cemiyetin kurulduğuna dair yapılan bildirimde dair 5 Aralık 1921 tarihinde yazılan bir arşiv belgesinde; bu teşekkülün resmî izinle faaliyete geçmesi yönündeki talep üzerine, dilekçeye ekli olarak sunulan tüzük ve diğer belgelerin içeriğinin incelendiği, bu inceleme neticesinde, Türkiye'de sporun gelişimini ve yaygınlaşmasını sağlamak

⁶ Aslı Yağmurlu, "Kamu Diplomasisi Bakışından Spor Diplomasisi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences (GAUN JSS)*, 18(4), 2019, s. 1373.

⁷ *Türk Spor*, 23 Kanunusani 1930, Sene:1, No: 17, s. 3.

⁸ *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

amacıyla çeşitli bölgelerde kurulmuş olan tüm spor kulüplerini bir araya getirmek ve aralarında genel bir birlik ve koordinasyon sağlamak maksadıyla söz konusu ittifakın kurulduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir. Cemiyet kurma hakkının her ne kadar tabii bir hak olduğu kabul edilse de bu hakkın belirli usul ve özel yasal düzenlemelere uygun biçimde kullanılması gerektiği belirtilmiştir, bu bağlamda, devlet tarafından tanınmış ve meşruiyeti kabul edilmiş modern cemiyetlerin kendi varlıklarını ayrı ayrı korumaları esas olarak müşterek amaçlar doğrultusunda bir çatı örgütü altında birleşebilecekleri de değerlendirilmiştir. Nihayetinde Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluş şekli ve müracaat usulü dikkate alınarak, hakkında ayrıca bir değerlendirme yapılmasının gerekli olduğu kanaatine varılmıştır.⁹ Bunun üzerine 20 Aralık 1921 tarihli bir tezkire Mülkiye ve Maarif Dairesi'nde incelenmiş, ardından Dahiliye Nezareti'ne bağlı Şura-yı Devlet'e havale edilmiştir. Konu ile ilgili olarak 15 Ocak 1922 tarihinde yazılanlar şöyledir:¹⁰ Dâhiliye Nezareti tarafından, 31 Aralık 1921 tarihli ve ilgili tezkiresiyle birlikte Şûrâ-yı Devlet'e havale olunan konu hakkında Mülkiye ve Maarif dairelerinde gerekli incelemeler yapılmıştır. Altınordu, İdmanyurdu, Anadolu İdman Kuvveti, Alman Yurdu, Beylerbeyi Terbiye-i Bedeniyye Yurdu, Türk Gücü, Darüşşafaka Mezuniyet Terbiye-i Bedeniyye Yurdu, Süleyman Terbiye-i Bedeniyye Yurdu, Galatasaray Terbiye-i Bedeniyye Kuvveti, Fenerbahçe Spor Kulübü, Nişantaşı Terbiye-i Bedeniyye Yurdu, Vefa İdmanyurdu gibi beden terbiyesi ve spor faaliyetinde bulunan çeşitli kulüpler ve cemiyetler bir araya gelerek "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı" (TİCİ) adıyla müşterek bir teşkilat kurmuşlardır. Bahsi geçen cemiyet, kuruluşuna dair resmî izin verilmesini talep etmiş ve bu doğrultuda düzenlenerek verilen nizamname esasları doğrultusunda işlem yapılması istenmiştir. Hukuk Müşavirliği tarafından yapılan incelemede, her bir spor cemiyetinin kendi başına ayrı birer tüzel kişiliğe sahip olmaları durumunun korunmakla birlikte, kanunî esaslara uygun biçimde ve hükümetin bilgisi dahilinde birleşerek tek bir cemiyet çatısı altında örgütlenebilmelerinin önünde hukuki bir engel bulunmadığı değerlendirilmiştir. Mevzuatta bu hususa ilişkin açık bir hüküm yer almamakla birlikte, uygulamada buna benzer örneklerin Fransa gibi medeni

⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Osmanlı Arşivi, (BOA), Dahiliye (DH.), Hukuk Müşavirliği (HMS.), 4.4./ 183.*

¹⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Osmanlı Arşivi, (BOA), Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Dahiliye İdare (İD). 54.5/ 4710. 353224.*

memleketlerin cemiyetler hukukunda mevcut olduğu belirtilmiştir. Fransa’da da bazı cemiyetlerin birleşerek yeni bir teşekkül oluşturabilmeleri ve bu tür teşkilatların, bireylerin kurduğu cemiyetlerde olduğu gibi hükümete beyanda bulunma ve ilmühaber alma yükümlülüğüne tabi olmaları gerektiği ifade edilmiştir. Ancak Türkiye’de yürürlükte olan cemiyetler mevzuatında bu gibi birleşik teşkilatların açıkça düzenlenmemiş olması nedeniyle, konunun Şûrâ-yı Devlet tarafından değerlendirilmesi gerekli görülmüştür. Buna ilaveten, 16 Ağustos 1909 tarihli Cemiyetler Kanunu’nun birinci maddesinde, bir cemiyetin birkaç şahsın bilgi, çaba ve amacı doğrultusunda kurulan bir heyet olduğu belirtilmiş ve bu bağlamda, birden fazla cemiyetin ortak bir hedef etrafında birleşerek yeni bir teşekkül oluşturabilmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Sonunda Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Cemiyeti’nin bu çerçevede kuruluşuna hukuki bir engel bulunmadığı ve bu tarz bir birlikteliğin Cemiyetler Kanunu hükümlerine uygun olabileceği, Dâhiliye Nezareti’ne bildirilmiştir. Bu husus ilgili heyet tarafından uygun bulunmuş ve gerekli izin süreci için yetkili makamların tasarrufuna 15 Ocak 1922’de sunulmuştur.

Türkiye’de ilk spor örgütü olarak Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı 1922 yılında kurulmuştur. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı’nın kuruluşunda Burhan Felek yer almıştır. Türkiye Atletizm Federasyonu da 1922 yılında İdman Cemiyetleri İttifakı’na dahil olarak kurulmuştur. 1922’de kurulan Atletizm Federasyonu Türkiye’nin ilk spor kuruluşları arasında yer almaktadır. Türk Atletizmi, asıl gelişimini Cumhuriyet’in ilk on yılında kurulmuş olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulduktan sonra göstermiş; bundan sonraki süreçte Cumhuriyet döneminde en hızlı gelişen spor dallardan birisi olmuştur.¹¹

Balkan Oyunları fikri ilk olarak 1921 yılında Yunan Amatör Atletizm Birliği (Hellenic Amateur Athletic Association) tarafından Balkan ülkeleri arasında barış, güveni, dostluğu kurmak ve sporcuların gelişimini sağlayabilmek adına ortaya atılmıştır.¹² Bu fikir daha sonra 1924 ve 1928 Olimpiyat oyunlarının sonuçlarına bağlı olarak daha da gelişmiştir. 1929’da deneme olarak ilk oyunlar düzenlenmiştir.

¹¹ *Olimpiyat*, 28 Ekim 1933, No:131, s. 4-5; Kemalettin Kuzucu, “İstanbul’un Spor Tarihi ve Mekânları”, *Antik Çağ’dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi*, C. 4, 2015, s. 516; *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 132, 198; *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 11.

¹² P. Kissoudi, “Sport, Politics, and International Relations in the Balkans: The Balkan Games from 1929 to 1932”, *The International Journal of The History of Sport*, Volume: 25, No: 13: 2008, s.1771.

Atina haberlerine göre Ekim 1929'da Cihan Sulh Kongresi, Balkan milletleri arasında bir araya gelme meselesini incelemek üzere Akvam Cemiyeti'nin aracılığıyla Balkan hükümetleri arasında bir kongre düzenlenmesi ve sözleşme imzalanması hakkındaki teklifi kabul etmiştir. Türk ve Bulgar delegeleri bu teklife katılmışlardır.¹³ Federasyon teşkilatının önce Balkanlar'dan başlayarak genişlemesi ve daha sonra Avrupa'yı da içine alması gerektiği ifade edilmektedir. Basında siyasi açıdan bir Balkan federasyonu kurmanın o dönemin şartlarında zor olduğu, ancak iktisadi bir federasyon uygunluğuna ve bunun da ancak gümrük engelini kaldırmakla mümkün olduğuna dikkat çekilmiştir. Milletler arasında barış fikrinin yerleşmesi için kin ve düşmanlığın ortadan kalkması gerektiği, aynı maksatlar uğrunda olan milletlerin insanlığın huzuru için bir arada olmaya yanaştıkları ifade edilmiştir.¹⁴

6-10 Ekim 1929 tarihleri arasında Atina'da düzenlenen Evrensel Barış Kongresi'nde Yunanistan devlet adamı ve eski Başbakanı M. Papanastasiou bir Balkan Birliği kurulmasını teklif etmiştir. Bunun üzerine kongre Balkan ülkeleri arasında gayri resmi nitelikte bir konferans toplanmasına karar vermiştir. İlk Balkan Konferansı Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'dan oluşan ülkelerin yetkili devlet adamlarının katılımıyla 5 Ekim 1930'da Balkan Konferanslarının temeli atılmıştır.¹⁵

Balkan Oyunları hazırlık komitesinin yayınladığı resmi kitapta Balkan Oyunları'nın ortaya çıkış süreci şu şekilde gerçekleşmiştir: Amsterdam Olimpiyatları'ndan hemen sonra Yunanistan Atletizm Federasyonu Başkanı Rinopoulos tüm Balkan devletlerinin bir arada toplandığı bir toplantıya başkanlık etmiştir. Düzenlenen bu toplantıda Yunan federasyonunun teklifi ertesi yıl Balkan Devletleri arasında bir Balkan Oyunları düzenlemektir. Yunanistan diğer devletlerin mali külfeti düşünerek böyle bir şampiyonaya yaklaşmaması ihtimaline karşılık tüm masrafı üstlenmeyi temin etmiştir. Birinci gelen atletlere verilecek olan defne dallarını alabilmek için Yunan Yugoslav, Bulgar ve Rumen atletlerin gösterdikleri gayret, bu müsabakalarda ortaya çıkan kardeşlik havası Balkan Oyunları'nın organizatörlerin bu mitingin istikbali için daha çok gayret sarf etmelerine yol

¹³ *Cumhuriyet*, 11 Teşrinievvel 1929, s. 3.

¹⁴ *Cumhuriyet*, 15 Teşrinievvel 1929, s. 2

¹⁵ Mehmet Gönübol- Cem Sar, *Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1990, s. 96-97.

açmıştır. O yıl yapılan toplantıda Balkan Oyunları'nın her yıl aralıksız olarak bir memlekette yapılmasına karar verilmiş, Yunanistan'ın gelecek 4 yıl içindeki tüm organizasyonu diğer devletlere yük olmaması için üzerine alması da ayrıca kabul edilmiştir. Bu şekilde Türkiye'nin de içinde bulunduğu Balkan devletleri ilk defa 1930 yılında Atina'da Balkan Oyunları için bir araya gelmişlerdir.¹⁶

Atina'da toplanan I. Balkan Konferansı'nın amacında Balkan milletleri arasındaki her türlü ilişkiyi güçlendirme, Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya, Romanya ve Arnavutluk arasında bir Balkan Birliği kurmak yer almaktadır. Her sene bir yerde toplanarak bu konferansların gelecekte Balkan birliğini kurmaya hizmet edeceği planlanmıştır. Bu konferanslarda fikri, siyasi, iktisadi birlik amaçlanmıştır. Balkan konferansının fikir birliği komisyonunda Bulgar temsilci halk darülfünunları düzenlenmesi ve konferanslar hazırlanmasını tavsiye etmiştir. Yunan temsilci ise bir Balkan Enstitüsü meydana getirilmesini, Darülfünun programlarının hafifletilmesini ve Balkanlar'da konuşulan dillerden birinin öğrenilmesi konusunun mecburi tutulmasını teklif etmiştir. Birliktelikleri için coşkun bir dille sulh mefkûresi ve Balkan milletlerini birbirine bağlayan bağlar üzerinde durulmaktadır. Balkanlar'da devamlı bir sulh ve sükûn devrinin gelmesini isteyen ülkelerin ortak amaçları doğrultusunda Balkan Oyunları, Balkan ülkelerini bir arada tutmanın ve kaynaştırmanın, ilişkileri pekiştirmenin sportif bir yolu olarak görülmüştür.¹⁷

Kongre öncesinde düzenlenen Balkan Oyunları bundan sonraki Balkan Konferansları geleneğini başlatmış ve her konferans öncesinde, sırasında ya da sonrasında bu bölgesel spor organizasyonu icra edilmeye başlanmıştır. Bu yarışmalar Balkan Oyunları, Pan-Balkanik Atletizm Müsabakaları, Atina Atletizm Müsabakaları, Balkan Kupası, Balkan Şampiyonası, Balkan Olimpiyatları adları altında Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ın katılımıyla düzenlenmiştir. Bu oyunlar vesilesiyle her milletin ileri gelen yöneticileri birbirleriyle temaslar kurmuş, ilişkilerini geliştirmiş, birbirlerine ziyaretlerde bulunmuş, Balkan Oyunları'nda bulunmuş veya desteklerini iletmiştir. Örneğin, 1896'da yapılmış olan Atina'nın ilk olimpiik sahasında gerçekleşen I. Balkan

¹⁶ 1930- 1962 Balkan Oyunları Atletizm Yarışmaları (28-29-30 Eylül 1962), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1962, s. 10-11.

¹⁷ *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 2.

Oyunları'nın ilk günü ilk sözü alan Yunanistan Başbakanı Venizelos -övgüyle-, "*Yarının idarecisi olan Balkan gençleri, Sizler harple değil spor dolayısıyla karşı karşıya gelmelisiniz. Ben bunu temenni ediyorum.*" demiştir.¹⁸ Nitekim Türkiye Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal, atletleri kutlayan bir telgraf ile tebrikte bulunmuştur. Bu telgrafta *Türkiye'den giden Türk meslektaşlarına karşı yaptıkları hüsnü kabulden dolayı Yunan atletlerine memnuniyetlerini beyan etmiştir.*¹⁹ Yugoslavya Dışişleri Bakanı Yevtiç'in, Türkiye ile Yugoslavya'nın Balkanlar'da barışı güçlendirmek ve bölgenin bağımsızlığını korumak için yapacakları işbirliğinin önemini vurgulaması, bu işbirliğinin bölgedeki siyasi anlaşmaları sağlaması konusundaki bahsi de önem taşımaktadır.²⁰ Yugoslavya Spor Teşkilatı, Balkan Komitesi üyesi Ugriniç 1934 yılında Zagreb'de düzenlenen 5.Balkan Oyunları için Balkan sporcularına yönelik yayınladığı beyannamede Balkan Oyunları'nın önemine de atfederek şu ifadeleri kullanmıştır:²¹

"En iyi ve en muktedir oğullarımızın kahramanca müsarıalar ile Balkan milletlerinin dostluğu ve kardeşliği büyük fikrinin sağlam temellerini atıyoruz... Mukaddes olimpiyat ateşinin alevleri altında, dostça müsabakalarımızın doğruluğuna, milletlerimizin samimi teşriki mesaisinin, kendimiz için iyi ve mesut istikballerin ve diğer emellerimizin husulüne yemin ediyoruz. Müşterek emellerimizi vücuda getirmekle bahtiyar ve mağruruz... Bu zaferlerimizde müttehit ve bu zaferlerimizle mağrur olalım... Balkan müsabakalarına hoş geldiniz, kardeşlerimiz, dostlarımız ve arkadaşlarımız. Zagreb şehri sizi selamlar." demiştir.

Tan Gazetesi'ne yansıyan bir habere göre ise Türkiye Atletizm Federasyonu başkanı Burhan Felek²² 1935 yılında, "...Balkan Birliği'nin temel taşlarından olan... Balkan Oyunları Balkan gençliğini spor ve kardeşlik bayrağı altında toplayarak onların birbirlerini yakından tanımasına olanak sağlayan büyük bir spor hareketidir. Yaşasın Balkan Birliği, Yaşasın Balkan Oyunları, Yaşasın Balkan sporcuları...

¹⁸ *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1930, s.2.

¹⁹ *Cumhuriyet*, 10 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²⁰ *Milliyet*, 19 Nisan 1934, s. 1, 7.

²¹ *Haber*, 25 Ağustos 1934, s. 5.

²² Burhan Felek 1889 yılında İstanbul'da doğmuştur. Hukuk Fakültesinden mezundur. 1907'de Anadolu Futbol Kulübü'nü kurmuştur. Gazeteciliğe donanma dergisinde başlamıştır. 1918'de Tasvir-i efkâr gazetesine spor ve foto muhabiri olarak girmiştir. 1922'de Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kuruluşunda yer almıştır. 1924 yılından itibaren Vatan, Millet, Yeni Ses, Tan ve Cumhuriyet gazetelerinde görev yapmıştır. 1924 ve 1928 Olimpiyatlarında kafile başkanı olarak yer almıştır. 1930'da Balkan Oyunları'nı kuran delegeler arasında bulunmuştur. *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 198; Ayrıca Bkz. L. Hilal Akgül, "Cumhuriyet Dönemi Spor Adamlarından: Burhan Felek". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi* 17, sy. 49 (Mart 2001) s.203-236.

şeklinde söylev vermiştir.²³ Dolayısıyla Balkan ülkeleri arasındaki ilişkilerin dinamizminin korunmasına bu oyunlar destek sağlamıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere Balkan Oyunları, Balkan ülkelerini bir arada tutmayı ve birlik kurmayı sağlayacak bir araçtır.

Balkan Oyunları, Balkan Konferansları, Balkan Kongresi, Balkan Festivali, Balkan Güreş Şampiyonası, Balkan Haftası, Balkaniyat²⁴, Balkanyat Futbol Turnuvası, Balkan Turizm Federasyonu gibi organizasyonların hepsi Balkan ülkelerinin arasındaki ilişkileri kaynaştırma ve pekiştirme amacındadır. Bu etkinliklerinin hepsinin ortak bağı, başında “Balkan” ifadesi olmanın ötesindedir. Her biri ayrı organizasyon olsa da ortak paydalarının Balkan olması dolayısıyla düzenlenme amaçları birbirleriyle giriftir. Kâzım Nami Duru²⁵’nin başında Balkan Festivali ile ilgili yazısında;²⁶ “*Balkan festivalinin Balkanlıları birbirlerine daha çok yakınlaştırmaya yarayacağı bellidir. Dost komşularımızla ilgilerimizin bir de manevi alanda artmasını öteden beri istiyorduk bundan sonra fikir alanında da aynı girişim yolunu tutmalıyız. Birbirimizi birçok yönden ne kadar çok tanırsak dostluğumuzu da o kadar büyür, dinçleşir.*” şeklinde ifadeleri dönemin Balkan ruhunu, yaklaşımını göstermesi bakımından önemlidir. Benzer şekilde Vali Muhiddin Üstündağ bütün Balkan sefirleri, konsolosları ve ecnebilerinin bulunduğu Balkan Festivali’nin açılışında; “*...Asırlık bağlarla bağlı bulunduğumuz Balkan milletler ile dostluk ve komşuluk yolunda kuvvetli bir adım olmasını*” dilemesi hem Balkan ülkeleri arasındaki asırlık bağa dikkat çekmesi hem de dostluk ve komşuluk açısından bu festivalin önemli bir adım olduğuna vurgu yapması dikkat çekicidir.²⁷ Balkan Kongresi’nde de, “*Balkan milletleri arasında anlaşma ve birleşme duygularının pekiştirilmesi amacıyla*” etkinlikler yapılmasına karar verilmesi ve bu etkinliğin “*Balkan Haftası*”²⁸ olarak adlandırılması da bu amacın somutlaştırıldığının

²³ Tan, 22 Eylül 1935, s. 7.

²⁴ Olimpiyat, 05. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 19, s. 6; Olimpiyat, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22, s. 7.

²⁵ Millî Eğitim sisteminin, bugünkü hâlini alabilmesinin temellerini atan önemli isimlerden biridir. Bkz. Fahri Temizyürek-Fatma Dinçer, “Kâzım Nami Duru (1877-1967)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kazim-nami-duru-1877-1967/> Erişim: 09.04.2025.

²⁶ Akşam, 11 Eylül 1935, s. 5.

²⁷ Son Posta, 15 Eylül 1935, s. 7.

²⁸ Balkan Haftası’nın süreceği zaman zarfında altı Balkan memleketi hakkında çeşitli konuların görüşülmesi için toplantılar yapılacağı, örneğin her Balkan ülkesinden gelen temsilcilerin katılımıyla yapılan bir toplantıda Yunanistan’da bankalar, ticari ve iktisadi mevzular üzerinde görüşüleceği belirlenmiştir. Başka bir gün Romanya’da darülfünun ve aydın sınıfların birleşmesi konusu veya aynı konunun Bulgaristan özelinde görüşülmesi, Bulgaristan’ın sosyal durumu hakkında çalışmalarda fikir

göstergesidir. Balkan Güreş Şampiyonası organizasyonları için konuşan Türkiye Güreş Federasyonu reisi Ahmet Fetgeri Bey'in de düzenlenen bu etkinliğin ilk amacının,²⁹ “*Gazi Mustafa Kemal'in gösterdiği samimiyet ve dostluk yolunda yürümek için en başta komşumuz ve dost Balkan gençleriyle temas*” olduğunu ifade etmesi organizasyonuna yüklenen anlamı ortaya çıkarmaktadır. Örnekler üzerinden gösterilen Balkan ülkeleri arasında yapılan tüm bu etkinliklerin ortak amacının ilişkileri pekiştirmek olduğu ve hepsinin diplomatik yönünün ağır bastığı anlaşılmaktadır.

Balkan spor hareketleri Balkan siyasi birliğinden önce başlayarak, ilk Balkan Anlaşması niteliği taşıyan bir spor etkinliği olmasının yanında, Türk sporunun uluslararası sahaya çıkışının ilk aşaması olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin bir engel olmadığı sürece daima bu organizasyona katılım sağlayacağı ifade edilmektedir.³⁰

Balkan Oyunları'nın ilki deneme mahiyetinde 1929 yılında Yunanistan'da yapılmıştır. Balkan Oyunları toplumlar arası hem uzlaşma hem de barış ve birlik aracı olarak değerlendirilmektedir. Deneme sayılması dolayısıyla Türkiye 1929 yılına katılmayıp, 1930 senesinde Atina'da düzenlenen Birinci Balkan Oyunları'na katılım sağlamıştır.³¹ Atina'da düzenlenen Birinci Balkan Oyunları Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya, Yunanistan arasında yapılmıştır. 1933 yılında Arnavutluk da oyunlara dahil edilmiştir. 1930 yılından 1940 yılına kadar düzenli olarak yapılmıştır.³²

Yunanistan ilk dört yıl Balkan Oyunları'nın organizasyonunu düzenleyeceği taahhüdünde bulunmuştur. Süre sonunda dört yıllık taahhüt süresinin sona erdiğini kongrede bildirerek diğer ulusların bu etkinliği düzenlemesi gerektiğini açıklamıştır. Bunun üzerine Türkiye'nin teklifi ile 1933'ten itibaren 4 sene boyunca oyunların nerede yapılacağına belirlenmesine karar verilmiştir. Yugoslavya kendi talebi ile 1934'te, Türkiye'nin 1935, Bulgaristan'ın 1936, Romanya'nın 1937 ve

alışverişi toplantısı, Yugoslavya'da kadınlık ve feminizm konuları etrafında toplantılar yapılması kararlaştırılmıştır. *Vakit*, 14 Nisan 1931, s. 3.

²⁹ *Vakit*, 4 Teşrinisani 1932, s. 1, 9.

³⁰ *Vakit*, 2 Mayıs 1934, s. 6.

³¹ *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

³² *Balkan Oyunları Nasıl Kuruldu?* T.İ.C.İ. Atletizm Federasyonu Yayınları, Bülten No: 2, Devlet Matbaası, İstanbul 1935, s. 6'dan naklen Güven, Özbay- ÜNLÜ H., “Cumhuriyet Döneminde Balkan Oyunları”, 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3 - 5 Kasım 2006, Muğla, s. 1157.

Yugoslavya'nın 1938 yıllarında kendi ülkelerinde oyunları düzenleme taahhüdü alınmıştır.³³ Sonraki yıllarda sistematik olarak oyunların nerede yapılacağı kararlaştırılarak uygulamaya alınmıştır.

1929'da Atina'da başlatılan oyunlar düzenlendiği bölgelerin siyasi, kültürel ve sosyal yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Spor faaliyetleri her ne kadar birleştirici olsa da yarışma söz konusu olduğunda ülkeler arası arkadaşlık edinme ve kaynaşmanın ötelenebileceği bir gerçektir. Bu çalışma ile atletik etkinliklerin düzenlendiği döneme ışık tutulacak ve ilişkilerin tarihi seyri spor bağlamında incelenecektir.

Bu tez çalışmasında Atatürk ve İsmet İnönü dönemlerinin siyasi koşulları ele alınarak aralıksız olarak gerçekleşmiş olan 12 Balkan Oyunu organizasyonu incelenmiştir. 1929 Yılı Balkan Oyunları 26-28 Eylül 1929 tarihleri arasında, 1930 Yılı Balkan Oyunları 5, 11-12 Ekim 1930 tarihleri arasında, 1931 Yılı Balkan Oyunları 4, 10-11 Ekim 1931 tarihlerinde, 1932 Yılı Balkan Oyunları 10-18 Ekim 1932 tarihleri arasında, 1933 Yılı Balkan Oyunları 1, 5-6 Ekim 1933 tarihlerinde 1934 Yılı Balkan Oyunları 26 Ağustos, 1-2 Eylül 1934 tarihleri arasında, 1935 Yılı Balkan Oyunları 21, 22 ve 29 Eylül 1935 tarihlerinde, 1936 yılı Balkan Oyunları 27 Eylül- 6 Ekim 1936 tarihleri arasında, 1937 Yılı Balkan Oyunları 5, 8- 12 Eylül 1937 tarihleri arasında, 1938 Yılı Balkan Oyunları 11, 17, 18 Eylül 1938 tarihleri arasında, 1939 Yılı Balkan Oyunları 1, 7-8 Ekim 1939 tarihleri arasında, 1940 Yılı Balkan Oyunları 5-6 Ekim 1940 tarihlerinde düzenlenmiştir.

³³ *Vakit*, 2 Mayıs 1934, s. 6.

1.Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Balkan Oyunları'nın 1929-1950 yılları arasındaki tarihsel seyrini dönemin tarihsel olayları ışığında incelemek, organizasyonların hem diplomatik hem de sportif faaliyet açısından yakın tarihe katkısını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Balkanlar'da, barış içinde gelişmek isteyen ulusların, bu yolu tutmuş gençlerini Türkiye, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan'ın çeşitli şehirlerinde bir araya getirmeye vesile olan Balkan Oyunları bu doktora tezinin araştırma konusunu teşkil etmektedir. Dönemin tarihsel süreci içerisinde; Balkan ülkelerinin siyasi iş birliğinin ve siyasi hedeflerinin bir ürünü olduğunu, oyunların bir araç işlevi gördüğünü ortaya çıkarmak amaçlar arasındadır. Dönem olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün yaşadığı dönem seçilmiştir.

Diplomasinin farklı bir açıdan uygulayıcısı olarak, her yıl düzenlenmesiyle Balkan ülkelerini kaynaştıran ve bir arada tutmaya vesile olan Balkan Oyunları'nın, milletlerin arasında kültürel bir köprü oluşturduğunu ortaya çıkarmak, bu tezin sağlayabileceği önemli katkılar arasındadır. Çalışmada organizasyona dahil olan devletler arasındaki ilişkilerin tarihsel süreçteki gelişimi takip edilip ilgili organizasyonların hem diplomatik hem de sportif faaliyet açısından yakın tarihe katkısının ortaya konulması ve böylece literatürdeki eksikliğin giderilmesi hedeflenmektedir. Bu alanda yapılacak başka çalışmalara da referans teşkil edilmesi, diplomasi tarihi içerisinde devletlerarası ilişkilerde belirleyici bir rol oynaması bakımından spor müsabakalarına dikkat çekilmesi diğer çıktılar arasında yer almaktadır.

Bu çalışmayla Balkan Oyunları'nın tarihsel süreci her yönüyle değerlendirilerek Avrasya çalışmalarına da katkı sağlaması amaçlanmıştır. Sporun diplomasi aracı olarak uluslararası ilişkilerdeki önemi ve sporla kurulan bölgesel diplomasiye etkisini ortaya koymak, spor tarihine ilişkin çalışmaların arttırılmasına katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

2.Araştırmanın Önemi ve Araştırma Sorusu

Balkan ülkelerini birleştirici ve bütünleştirici bir vasıta olarak Balkan Oyunları hem Türkiye Cumhuriyeti için hem de Balkan Devletleri için toplumlar arası iyilik, barış ve birlik bilincinin oluşmasında büyük bir rol oynamıştır.

Balkan Oyunları bölgesel ilişkileri ve sportif performansları iyileştirmenin bir yolu olarak görülmüştür. Uluslararası dostluk köprüleri kurmak ve güveni yeniden tesis etmek amaçlanmıştır. Balkan Oyunları'nın yaratılması fikri Balkan halklarını bir araya getirmek, barış ve iş birliğini teşvik etmek amacıyla ortaya atılmıştır. Balkan Konferansları ile bağlantılı olarak, Balkan hükümetleri arasında spor yoluyla ve hem siyasi hem de diplomatik ilişkileri geliştirmek hedeflenmiştir. Katılan devletlerin hepsi tamamen uzlaşma arzusu göstermiştir ve Balkan ilişkileri bağlamında iş birliği ve siyasi değişim arzusu olduğunu belirtmiştir. Oyunlar, ülkeler arasındaki ulusal farklılıkların ortaya çıktığı bir dönemde kurulmuştur. Balkan devletleri kendi içlerinde bölge halklarına iyi niyet göstermeye ve iş birliği kurmaya da müsaittir. Gelişen bazı anlaşmazlıklara rağmen, Balkan Konferansları, Balkan Paktı ve Balkan iş birliğinin destekçileri bu organizasyona istekli olmuşlardır. Balkan devletleri arasında iyi ilişkileri geliştirmek için her türlü çabayı göstermişlerdir. Balkan Oyunları ve konferansları ile devletler el ele vererek umut ve anlayışı geri yüklemek için Balkan iş birliğini geliştirmeye çalışmıştır.

Mustafa Kemal Atatürk'ün hassasiyetle üzerinde durduğu ve Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca diplomasiin önemli bir parçası olan ve devletlerarası karşılıklı ilişkilerde ön plana çıkan spor, bu tezin eksenini oluşturmaktadır. Özellikle bu organizasyonun bir zamanlar Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu topraklar üzerinde kurulan Balkan ülkeleri ile ilişkiler bağlamında sahip olduğu yer, ülkeler arası gelişmeler, ilişkilerin devamlılığında üstlendiği rol gibi hususlar tezin ana noktalarını teşkil etmektedir. Araştırmada devletlerin siyasi hedeflerinin bir ürünü mü olduğu, mevcut siyasi emellerden nasıl etkilendiği ya da bu hedeflere ulaşmada bir araç işlevi mi gördüğü sorularına yanıt aranmıştır.

3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışma kapsamında, Türk kültürünü çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkarma hedefi doğrultusunda Türk İnkılâbı'nın tamamlayıcı bir unsuru olarak spor faaliyetlerine önem vermiş, hatta bu alanda yapılacak çalışmaları aslî ve vatanî bir görev olarak addetmiş³⁴ Mustafa Kemal Atatürk'ün yaşadığı dönemi ve İsmet İnönü Dönemini kapsayan yıllarda düzenlenen Balkan Oyunları esas alınmıştır. Zira Atatürk'ün yaşadığı dönemde, 1929-1938 yılları arasında 10

³⁴ Erol Evciin, "Atatürk'ün Spora ve Sporculara Bakışı", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 33, 2014, s.303-378.

organizasyon düzenlenmiştir. Atatürk, bu oyunları bizzat takip etmiş, tebrik ve başarı temennisi için telgraf çekmiştir. Organizasyonların düzenlenmesini, ilgili devletler arasındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde devamlılığı ve kalıcı dostluğu sağlaması açısından değerli bulmuştur. İsmet İnönü de Balkan Oyunları'na katılım sağlayarak açılış törenlerinde konuşmalar yapmış, basına konuyla ilgili beyanatlar vermiştir. Bu suretle Balkan Oyunları'nın diplomatik ve sportif kazanımlarına dikkat çekmiştir. İsmet İnönü Dönemi Balkan Oyunları II. Dünya Savaşı etkilerinden dolayı 1939 ve 1940 yıllarında düzenlenebilmiştir.

4.Araştırmanın Modeli ve İlgili Araştırmalar

Bu çalışma, geçmişteki olaylar hakkında bilinçli ve tutarlı sonuçlar elde etmeyi amaçlayan tarihsel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Bu yöntem kapsamında, ilgili kaynaklardan elde edilen bilgiler titizlikle incelenmiş, değerlendirilmiş ve sentezlenmiştir. Çalışmada, Balkan Oyunları'na ilişkin müsabaka sonuçları tarihsel bağlamda nitel veri analizi yöntemiyle ele alınmıştır. Araştırmanın temel amacı, 1929-1950 yılları arasında düzenlenen Balkan Oyunları'nın siyasi ve toplumsal önemini dönemin tarihsel olayları ışığında incelemektir.

Balkan Oyunları bazı araştırmacıların da dikkatini çekmiş ve bu alana yönelik birtakım çalışmalar yapılmıştır. Mevcut literatüre bakıldığında Tarih bilim dalında ve diğer disiplinlerde Balkan Oyunları ile ilgili doğrudan veya dolaylı olarak tez, kitap, makale, bildiri çalışması yapılmıştır. Bu çalışmalardan yabancı araştırmacılar tarafından hazırlanan çalışmalar şu şekilde listelenmiştir.

-Penelope KISSOUDI, “Antidote to War: The Balkan Games”, *Militarism, Sport, Europe, The European Sports History Review* 5, Edt. J. A. Mangan, Frank Cass Publishers, London-Portland, 2003, p. 145-168.

-Penelope, KISSOUDI, “Greek, Balkan Games and Balkan Politics In The Interwar Years (1929-1939)”, De Montfort University, United Kingdom 2006.

-Penelope KISSOUDI, “Sport, Politics, and International Relations in the Balkans: The Balkan Games from 1929 to 1932”, *The International Journal of The History of Sport*, Vol.25, No.13: 2008, p. 1771-1813.

-Penelope KISSOUDI, *The Balkan Games and Balkan Politics in the Interwar Years 1929-1939*, Routledge Taylor&Francis Group London and New York, New York, 2009.

Penelope Kissoudi tarafından De Montfort Üniversitesi'nde hazırlanan doktora tez çalışması, 1929-1939 yılları arasında gerçekleşen Balkan Oyunları'nın ortaya çıkışı, gelişimi ve siyasi yansımalarını içermektedir. Tezde özellikle Yunanistan merkezli kaynaklar kullanılmıştır. Yunan Dışişleri Bakanlığı Arşivi, Eleftherios Venizelos Arşivi, Hellenic Olympic Committee ve Uluslararası Olimpiyat Akademisi kayıtları, İngiliz, Fransız ve İtalyan dışişleri diplomatik belgeleri, dönemin Yunan basını kaynak alınarak hazırlanmış bir çalışmadır. Spor diplomasisi kapsamında Balkan Oyunları'nda Türkiye'nin rolü Yunan ve İngiliz kaynaklarına dayanarak incelenmiştir. Dolayısıyla dolaylı olarak Türkiye'ye dair bilgi ve analizler sunulmuş, Türk arşivlerine veya Türkçe kaynaklara doğrudan başvurulmamıştır. Bu durum da çalışmanın belli açılardan eksik kalmasına yol açmıştır.

Yunanistan'ın Selanik şehrindeki Aristoteles Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Bölümü'nde hazırlanan bir doktora tezinde de 1930'lardaki Balkanlar arası iş birliği yaklaşımının yansıması olarak Pan-Balkan Oyunları ele alınmıştır. İlgili tezde Balkan diplomasisi ve spor ilişkisi özgün biçimde ele alınmasına rağmen Türk arşiv ve basın verilerinden yararlanılmamıştır:

-Eleftheria D. PANOU, *"The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s"*, Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH) Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019.

FIFA arşivlerini, Romanya, Yunanistan, Avusturya, Almanya ve Belçika basınından istifade ederek üretilen bir makale mevcuttur. Tam künyesi:

-Xavier BREUİL & Pompiliu-Nicolae CONSTANTİN, "The Balkan Cups as a vector of European integration, 1929–1994", *Sport in History* , 2015, p. 591-603.

Yurtdışında Balkan Oyunları üzerine yapılan çalışmalar kapsam olarak geniş bir zaman dilimini içermesine rağmen Türkiye'nin devlet arşivlerinden ve basın verilerinden yoksundur. Türkiye'de yapılan çalışmalardan doğrudan Balkan Oyunları ile ilgili yazarları spor ve tarih alanından olan uluslararası sempozyumda birkaç bildiri bulunmaktadır. Çalışmaların tam künyesi aşağıda olduğu gibidir:

-Özbay GÜVEN- H. ÜNLÜ, "Cumhuriyet Döneminde Balkan Oyunları", 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3- 5 Kasım 2006, Muğla, ss. 1157-1159.

-Fehim KURULOĞLU, “Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*, Sistem Matbaacılık, İstanbul, 2022. ss. 123-140.

Bir başka çalışma ise Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır, doğrudan konu ile ilgili olması bakımından önemli bir çalışmadır. İlgili tez 1935 yılı odağında İstanbul’da düzenlenen Balkan Oyunları’nı spor ana bilim dalı bakış açısıyla incelenmiştir:

-Sejran ADILOVIĆ, “Türkiye’de Düzenlenen İlk Büyük Uluslararası Spor Organizasyonu: 1935 Balkan Oyunları”, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2023.

Balkan Oyunları ile ilgili dolaylı olarak ise şu çalışma tespit edilmiştir:

-Mustafa MUTLU, “Uluslararası İlişkilerin Gelişiminde Sporun Rolü: Türk-Yunan İlişkileri Örneği (1930-1931)”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi/Journal Of Atatürk Yolu*, 70 (2022), ss. 339-354.

-Nadir YURTOĞLU, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor (1939-1945)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Bahar 2022, S 105, ss. 179-224.

Yukarıda bahsi geçen çalışmalar ve literatürde var olan konu ile ilgili dolaylı çalışmalar Balkan Oyunları’nın 1929-1950 yıllarını kapsayacak nitelikte ve kapsamda değildir. Balkan Oyunları, yukarıda bahsi geçen çalışmalara doğrudan veya dolaylı olarak konu olduysa da ya kapsamı çok sınırlı tutulmuş ya da çok genel bir çerçevede ele alınmıştır. Özellikle birinci el kaynak niteliğindeki arşiv malzemesi ve dönemin nabzını tutan, gelişmeleri anbean bildiren gazete ve dergiler başta olmak üzere süreli yayınlardan çok az istifade edilmiştir. Başka bir nokta ise, dönemlere göre, yani Atatürk Dönemi, İsmet İnönü Dönemi gibi, karşılaştırmalı bir analiz söz konusu olmamıştır. Diplomasideki dönemsel değişikliklerle birlikte spor faaliyetlerinin ne yönde geliştiği, nasıl bir yöne doğru gittiği anlamında bir değerlendirme yapmak bu çalışmalarda zordur. Sadece bir oyun veya sadece bir zaman dilimi esas alındığından bu ayrıntılara ulaşmak mümkün değildir. Bu noktada, diplomasinin devamlılığı ve bunda Balkan Oyunları’nın rolünü takip etmek için dönemlere göre ele almak ve genel bir çerçeve çizmek önem arz etmektedir.

Dolayısıyla bu çalışma hem kapsam hem de kullanılan kaynak bakımından çok yönlü ve farklı disiplinleri de esas alan özgün bir değere sahiptir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Arşivi, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi'nden temin edilen arşiv malzemelerinin yanı sıra yurtdışı kaynaklardan elde edilen malzeme de kullanılarak bir kaynak çeşitliliği de söz konusu olmuştur. Bu kaynakların birbirini destekleyici veya karşılaştırmalı olarak ele alınıp bir sentez ortaya çıkarılması ve farklı bakış açılarının yansıtılması çalışmanın önemli yönlerinden birini teşkil etmektedir. Bu birinci el malzemenin, olayları günlük olarak aktararak dönemin bir nevi günlüğü olan basın verileriyle de beslenmesi önemli bir bütünlüğü ortaya çıkarmıştır. Konunun, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Arşivi'ndeki resmî belgeler ve dönemin süreli yayınlarından (gazete, dergi, düstur, vs.) hareketle dönemsel özellikler esas alınarak ve bir bütün halinde her ayrıntısıyla ele alınmış olması çalışmanın özgünlüğünü ortaya koyan başka bir yönü ifade etmektedir.

Doktora Tezi Araştırması dört ana bölümden oluşmaktadır:

“Atatürk Dönemi Türkiye- Balkan Ülkeleri Arasındaki İlişkiler (1929- 1938)” başlıklı birinci bölümde öncelikle Balkan Yarımadası'nın Balkan ülkeleri ile tarihsel bağı ile bölgesel istikrarsızlık ve kırılgan barış ortamının belirleyici olduğu bu dönemde, devletler arasındaki temaslar ve imzalanan ikili antlaşmalar çerçevesinde gerçekleştirilen diplomatik hamlelere odaklanılmıştır. Özellikle 1928'de Venizelos'un seçilmesiyle Yunanistan dış politikasının uğradığı dönüşüm ve bu durumun Balkan devletleri arasında siyasi yakınlaşmanın koşullarını yaratması, Türkiye'nin dış politikasında barış yanlısı tutum izlemesi, Yunanlıların da bölge ülkeleriyle dostane ilişkiler kurmaya çalışması, geçmişteki sorunların siyasi çözümüne yönelik umutları güçlendirmiştir.

İkinci bölümde *“1929 – 1938 Yılları Arasında Düzenlenen Balkan Oyunları”* ele alınmıştır. Bu bölümde öncelikle 1929 yılı öncesi Türkiye'nin uluslararası spor organizasyonlarındaki yeri incelenmiş ve Türkiye'nin Balkan Oyunları'na katılımına uzanan tarihsel süreç detaylandırılmıştır. Balkan ülkeleri arasında kurulan Balkan Oyunları'nın ortaya çıkış süreci ele alınmıştır. Devamında, Balkan Oyunları kapsamında 1929-1938 yılları arasında düzenlenen organizasyonlar ele alınmıştır. Dağınık kaynaklardan elde edilen tüm veriler yıllara göre sınıflandırılmış; oyunların

tarıhleri, düzenlendiği ülkeler ve Şehirler, katılımcı ülkeler, sporcu sayıları ve isimleri, gerçekleştirilen etkinlikler, organizasyon ile ilgili basına yansıyan haberler, yapılan yorumlar, değerlendirmeler, kırılan rekorlar ve sporcuların performanslarına ilişkin ayrıntılar sunulmuştur.

       bölümde “*İsmet İnönü (Milli Şef) Dönemi Türkiye- Balkan  lkeleri Arasındaki İlişkiler (1938 – 1950)*” ele alınmıştır. Bu bölümde, Türkiye’nin Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Romanya ve Yugoslavya ile olan diplomatik ilişkileri, İkinci Dünya Savaşı sürecindeki Balkanlar’daki siyasi durum incelenmiŐtır.

D rd    bölümde ise “*1938– 1950 Yılları Arasında Düzenlenen Balkan Oyunları*” ele alınmıştır. Bilgi toplama sürecinde birincil kaynakların yanı sıra,  aĐdaŐ literatürden de karşılaştırmalı olarak istifade edilmiŐtır. Elde edilen bilgilerin doğruluğunu teyit etmek amacıyla, aynı konuyu ele alan farklı kaynaklar incelenmiş bu doğrultuda tezin yazımı ger ekleŐtirilmiŐtır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRKİYE- BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER (1929- 1938)

Çin kaynakları tarihin en eski devirlerinden beri Türklerin sporda seçkin olduğunu göstermektedir. Bu kaynaklar aynı zamanda Türklerin her sabah kumandanlarla kılıç oyunu oynadıklarını kaydetmiştir. Basında “...*Türklerde kılıç ve at onların ilk sporlarıdır.*”, “*Spor Türklük arasında ilk medeniyetle beraber başlamış, Türkler tarafından demirin keşfi ve kılıncın yapılması ve işlenmesi Milli Türk sporunun ilk gününü vücuda getirmiştir.*” şeklinde aktarılmaktadır. Türklerin bu ilk sporlarını ne gibi nizamlarla yaptıklarını belirlemenin güç olduğu, eski Türklerin dinleri gibi sporlarını da tabiatın kanunlarından alarak meydana getirdikleri belirtilmektedir. Türklerin tabiatı aldıkları ilhama göre ilk idmanları olan kılıncı hareketlerini kaideleştirdikleri ifade edilmektedir.³⁵

Türklerde sporun gelişimi oldukça eskiye dayansa da spora modern şekilde yönelim Cumhuriyet’in ilanından sonra mümkün olmuştur. Bunda Cumhuriyet’in kurucusu Mustafa Kemal Atatürk’ün önemli ölçüde payı vardır. Uzun bir dönem savaş sürecinde olan ve Millî Mücadele’den yeni çıkmış, Osmanlı döneminden ağır dış borç altına sokulmuş olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti dönemin yokluğuna rağmen spora bir bütçe ayırmıştır. Cumhuriyet’in ilanından iki buçuk ay sonra Bakanlar Kurulu’nun Mustafa Kemal Paşa başkanlığında yapılan ilk toplantısında İdman Cemiyetleri İttifakı’na 17.000 Türk Lirası verilmesi Türkiye Cumhuriyeti için o dönemde büyük bir fedakarlıktır.³⁶ Atatürk Cumhuriyet, fikren, ilmen ve bedenlen kuvvetli ve yüksek seviyeli muhafızlar ister sözüyle sporun önemine dikkat çekmiştir.³⁷

³⁵ Tan, 1 Haziran 1936, s. 3.

³⁶ Morpa Spor Ansiklopedisi, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 12.

³⁷ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I, Türkiye Büyük Millet Meclisi_nde ve C. H. P Kurultaylarında (1919 – 1938), Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara 2006, s.330.

Fotoğraf 1: Olimpiyat Mecmuası'nın Kapak Fotoğrafı: Reiscumhur Gazi Hazretleri ile Meclis Reisi Kazım, Başvekil İsmet Paşa ve Sıhhiye Vekili Refik Bey Bir Spor Tezahürünü Seyrederken³⁸

Kaynak: *Olimpiyat*, 28 Ekim 1933, No:131.

Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasının hiç değişmeyen temel özelliği, Batı'ya yönelik bir yönelim sergilemesidir. Bu yönelim, yalnızca güvenlik veya toprak bütünlüğüne yönelik tehditlere karşı alınan geçici bir tedbir değil, köklü ve sürdürülebilir bir stratejik tercih olmuştur. Cumhuriyetin ilk yirmi yılı boyunca bağımsızlık ve egemenlik konularında istikrarlı bir tutum benimseyen Türkiye, dönemin büyük güçleri karşısında tarafsız bir dış politika izlemeye özen göstermiştir. Bu tutum, özellikle yeni kurulan devletlerin dış politikasında yaygın olarak görülen bir yaklaşım olması bakımından anlaşılır bir durumdur. Türkiye, siyasal ve ekonomik anlamda Avrupa devletleriyle yakın ilişkiler kurarak, bu devletler topluluğunun bir parçası olma yönünde önemli adımlar atmıştır. Bu Batı eksenli yönelim, II. Dünya Savaşı sonrasında daha da güçlenerek devam etmiş ve Türkiye, Batılı devletlerle sıkı bir müttefiklik ilişkisi geliştirmiştir. Türkiye'nin dış politikasının Batı'ya yönelme eğiliminin temelinde, Atatürk'ün dış politika anlayışının mirası ve Millî Mücadele'nin belirgin nitelikleri yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin stratejik coğrafi konumu, uluslararası sistemdeki yeri ve tarihsel süreç içinde şekillenen güvenlik kaygıları da bu politik tercihin oluşmasında etkili olmuştur. Söz konusu unsurlar, siyasal çerçeveyi belirlerken, ekonomik gereklilikler de bu süreci destekleyici bir rol oynamıştır. 1923'te Lozan Antlaşması'yla bağımsızlığını pekiştiren Türkiye, Atatürk'ün "*Yurtta barış, dünyada barış*" ilkesine dayalı bir dış

³⁸ Olimpiyat mecmuasının ilgili kapağında; "*Cumhuriyet'in en sadık bir ferdi olan Türk sporcusu, başında böyle kıymetli hamiler bulundukça Türk sporunu layık olduğu mevkie çıkarmak için uğraşmayı büyük bir şükran borcu bilir.*" yazılıdır. *Olimpiyat*, 28 Ekim 1933, No:131.

politika benimseyerek, uluslararası alanda barışçıl ve dengeli bir konum elde etmiştir. 1923 sonrasında Türkiye, Balkan ülkeleriyle mevcut dostane ilişkilerini güçlendirmeye odaklanarak, bölgesel barışın sağlanması yönünde girişimlerde bulunmuştur. "*Yurtta barış, dünyada barış*" anlayışından hareketle, uluslararası barış ve güvenlik çabalarına aktif olarak katılmıştır. Atatürk'ün dış politikasının en belirgin yönlerinden biri, bağımsızlık sonrası dönemde bazı askeri rejimlerin sergilediği korkusuzluğu ön planda tutan riskli girişimlere dayalı serüvenci dış politikadan ayrışmasıdır. Türkiye, modernleşme sürecinde toplumsal ve ekonomik reformları hayata geçirerek iç barışı sağlamaya öncelik vermiştir. Bu anlayış, dış politikada ise ideolojik farklılıkları abartmaktan, geçmişteki düşmanlıkları sürekli gündemde tutmaktan ve maceracı politik yaklaşımlardan kaçınan bir çizgi ile uluslararası barışın korunmasına katkı sunan politikasına yön vermiştir.³⁹

Atatürk'ün dış politikasına yön veren yurtta ve dünyada barış politikasının ayırt edici bir özelliği de başka devletlerle askeri anlamda olan ittifaklardan ve ilişkilerden uzak kalışı olmuştur. Her ittifakın belirgin ve üstü kapalı şekilde aleyhine yönelmiş olan devlet veya devletler üzerinde şüphe ve güvensizlik meydana getirmesi dış ilişkilerinde her ülke ile iyi geçinmek isteyen Türkiye'nin dış politika ilkelerine uymamaktadır. Bu durumun tek istisnası Atatürk'ün Balkan ülkeleriyle imzalamış olduğu İttifak Anlaşmalarıdır. Bu İttifak Antlaşmaları Balkanlar'daki statükoyu koruma amacıyla olduğu için durum farklı değerlendirilmiştir.⁴⁰ Osmanlı Devleti on dördüncü yüzyılda Balkanlar'da kurulmuş ve Ortadoğu'ya yönelinceye kadar soyca bir Balkan gücü olmuş, yirminci yüzyıla değin de hep öyle kalmıştır. Türkiye Anadolu ve Balkan yarımadasını içine alan coğrafi konumuyla Balkan ülkeleri arasında bir üstünlüğe sahip olmuştur. Balkanlar'da gelişen olaylara karışmak istemese de Türkiye'nin de güvenliği söz konusu olduğu için ayrı tutulmuştur.⁴¹

³⁹ Oral Sander, *Türkiye'nin Dış Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara 2000, s. 71-72, 76-78. Ayrıca Atatürk'ün II. Dünya Savaşı için İnönü'ye miras bıraktığı vasiyetten biri çıkacak bir harpte Türkiye'nin tarafsız kalmasını sağlamasıdır. Süleyman Kocabaş, *İsmet İnönü Dönemi 1938-1950*, Bayrak Matbaacılık, İstanbul 2009, s. 104.

⁴⁰ Aptülâhat Akşin, *Atatürk'ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991, s. 123, 125.

⁴¹ Kemal H. Karpat, *Türk Dış Politikası Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 167-168.

Atatürk'ün dış politikasında takip ettiği temel ilkeler ise gerçekçilik, bağımsızlık, barışçılık, batıcılık, akılcılık, güvenlik ve ittifaklar sistemidir. Bu ilkelerin yanı sıra uluslararası adil bir düzen kurma, sömürgeciliğe karşı olma ve hukuka bağlılık gibi prensipler de sıralanmaktadır. Atatürk'ün dış politikasına etki eden etmenler ise coğrafi konumu, bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü korumak açısından Türkiye'nin güvenliğinden duyduğu endişe, ekonomik zorluklar, Batının fikirleri ile Batı'ya karşı mücadeleye girişen ilerici, liberal, milliyetçi bir anlayış benimsemesidir.⁴²

Türkiye Cumhuriyeti'nin topraklarının %5'ini oluşturan Trakya Bölgesi Batıya, dolayısıyla Batı Avrupa ülkerine açılan bir bağlantı yoludur. Aynı zamanda Türkiye coğrafi bakımdan bir Balkan ülkesidir. Nitekim kurulduğu tarihten itibaren Türkiye Orta Doğulu değil, Akdenizli ve Balkanlı kimliğini ön planda vurgulamıştır.⁴³

Balkanlar, tarih boyunca Avrupa'nın büyük devletleri arasındaki güç mücadelesinin merkezlerinden biri olmuştur. Fransız İhtilali sonrasında hız kazanan milliyetçilik akımları, Avrupa'daki dengeleri değiştirirken Balkan halkları arasında da ulusal bilinçlenmeyi artırmış ve 1870'lerden itibaren bölge, Avrupa diplomasisinin öncelikli alanlarından biri haline gelmiştir. Bu dönemde Balkan devletleri arasındaki ilişkiler, büyük güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda izlediği politikaların etkisiyle şekillenmiştir. Balkanlar'da bölgesel birliğin oluşmasını engellemiş en önemli etken Balkanların çok uluslu yapıya sahip olmasıdır. Birinci Dünya Savaşı, ulus-devlet anlayışını benimseyen Balkan devletlerini ve dolayısıyla Balkanlar'ı yeni bir yapılanma sürecine sokmuştur. 1912'den 1918'e kadar (Yunanistan için 1922) savaşın içerisinde olan Balkan devletlerini savaşın sonunda en çok meşgul edecek olan konular “sınırlar” ve “azınlıklar” sorunları olmuştur. Balkanların stratejik konumu Avrupa'nın büyük devletleri arasındaki rekabeti körüklemiştir. Rusya, sıcak denizlere ulaşma hedefi doğrultusunda bölgedeki faaliyetlerini yoğunlaştırmış, özellikle Boğazlar üzerinde nüfuz kurmaya çalışmıştır.

⁴² Mustafa Yılmaz, “Atatürk Döneminde Türk Dış Politikası (1919-1938)”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1051-1054. (1044-1078)

⁴³ *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı'ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Ed. Baskın Oran, C. II, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s. 167.

Bu durum da Balkanları etki alanı olarak gören Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Rusya arasında ciddi bir rekabete yol açmıştır. İngiltere ise sömürge yollarının güvenliğini sağlamak amacıyla bölgedeki güç dengesini koruma politikası izlemiştir. İngiltere önce Rusya, ardından Avusturya-Macaristan ve Almanya ile çıkar çatışmasına girmiştir. Bu süreçte 1908-1909 Bosna-Hersek Krizi ve 1912-1913 Balkan Savaşları yaşanmış, sonucunda da I. Dünya Savaşı'nın fitili Balkanlar'da ateşlenmiştir. İki savaş arası dönemde Balkanlar'da egemen olan en önemli faktör bölgede nüfuz kurma kavgası olarak nitelenen milliyetçiliktir. Bu da ulusal istikrarı sürekli tehdit eden bir ortamın doğmasına sebep olmuştur. Ayrıca Balkan ülkelerinin azınlık ve siyasi konularda sorun yaşaması ekonomik alanda da işleri zora sokmuştur. İki savaş arası dönemde Balkan ülkelerinin temel hedefleri *demokratikleşme* ve *sanayileşme* konularına odaklanmaktadır. Balkan ülkelerinde ulusal kaynakların yeterli olmamasından ve sermaye yetersizliğinden kaynaklı sanayileşme devlet eliyle gerçekleştirilememiştir. Bu süreçte patlak veren 1929 Ekonomik Buhran Balkanlar'da gerçekleştirilmeye çalışan sanayileşme adımlarına da engel olmuştur. 1929 Ekonomik Buhran'da en çok etkilenenler ekonomisi tarıma dayalı olan devletler olmuştur ki Balkan ülkeleri de bu bunalımdan payını büyük ölçüde almıştır. 1920'li yıllarda Wilson'un "*ulusların kendi kaderini belirleme hakkı*" söylemi Balkanlar'da ilişkilere yön vermiştir. Balkanlar'da 1920'lerde "zafer kazanan" ve "savaştan yenik çıkan" olmak üzere iki ana grup dikkati çekmektedir. Fransa'nın liderliğinde Yugoslavya, Romanya ve Çekoslovakya'dan oluşan barış antlaşmalarıyla kurulan düzenden memnun olanlar ilk grup, Almanya'nın önderliğinde Bulgaristan, Avusturya, Macaristan'dan oluşan, var olan durumu olduğu gibi korumaktan memnun olmayanlar ikinci grup olarak belirlemiştir. 1920'li yıllarda yenilgiden dolayı dikkatini iç sorunlara vermiş olan Almanya ve komünist rejimi korumaya çalışan SSCB diğer gruba kıyasla geri planda kaldıkları için Fransa liderliğindeki birinci grup Balkanlar'da etkili olmuştur. Önceden Balkanlar'da aktif rollerde yer alan Osmanlı, Rusya ve Avusturya -Macaristan İmparatorluklarının Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte Balkanlar'daki rollerini İtalya, İngiltere ve Fransa üstlenmiştir. Fransa'nın amacı Yugoslavya ve Latin Romanya'nın koruyucusu olmak olmuştur, İngiltere'nin öncelikli ilgisi Doğu Akdeniz'de önemli bir üs olan Yunanistan olmuştur. İtalya'nın ise Yugoslavya ve Yunanistan'ın

Adriyatik Denizi'nde hâkim olmasını istemiyor olması bölgedeki ilişkileri şekillendirmiştir. 1920'li yıllar süresince süren tüm bu nüfuz sahibi olma mücadelesi 1929 Ekonomik Buhran ile birlikte yeni bir boyut kazanmıştır. Bu gelişme ile istikrarın bozulması Almanya'yı da sürece dahil etmiştir. Ekonomik sıkıntı içinde kalan Balkan ülkelerine yönelik Almanya'nın yardım sağlaması Balkan ülkeleri ile Almanya'yı yakınlaştırmıştır. Ancak bu süreç, bölgedeki dengeleri değiştirmiş ve Balkanların, Almanya ile birlikte barış ortamından uzaklaşarak yeni bir dünya savaşının eşiğine sürüklenmesine zemin hazırlamıştır. Balkan devletlerinin kendi aralarında kalıcı bir birlik sağlayamamalarına yol açan sebep bu rekabet ortamı olmuştur. Büyük güçlerin çıkar mücadelesi, Balkan devletleri arasındaki siyasi ilişkileri karmaşık hale getirmiş ve çatışmaların sürekliliğine neden olmuştur. Balkan devletleri büyük güçlerin politikaları doğrultusunda hareket ederek her iki dünya savaşına da taraf olarak katılmış ve bu süreçlerden zarar görmüştür. Bu açıdan Balkan ülkelerini yakınlaştıracı etkiye sahip Balkan Antantı, bölge devletleri açısından önemli bir diplomatik girişim olarak değerlendirilmektedir. Türkiye'nin öncülüğünde kurulan bu ittifak, bölgesel iş birliği ve dayanışma açısından tarihsel bir ilk olup, iki savaş arası dönemde revizyonist hareketleri dengeleme ve barışı koruma noktasında çok önemli bir rol oynamıştır. Aynı zamanda, büyük devletlerin müdahalelerini sınırlandırmayı amaçlayan Türkiye'nin dış politikasında da önemli bir yer tutmuştur.⁴⁴ Balkan birliğini sağlayan Balkan Antantı her ne kadar Balkan ülkeleriyle yüzlerce yıllık tarihsel ve kültürel bağları ve bölgesel iş birliği ile dış politikada çok taraflı iş birliğinin çabaları olsa da bu çabalar bilinçli iş birliği isteğinin sonucu olarak değil büyük devlet politikasının bölgesel bir uzantısı olarak değerlendirilmektedir.⁴⁵

⁴⁴ Yusuf Sarımay, "İki Savaş Arası Dönemde Türkiye'nin Balkan Ülkeleri ile Münasebetleri (1919-1939)", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl: 1987, Cilt: 2 Sayı: 1, s. 231-232; Hikmet Öksüz, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk Dönemi'ndeki Balkan Politikası (1923-1938)", İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1996, s. 69-72; Hikmet Öksüz, "Atatürk Döneminde Balkan Politikası (1923-1938)", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1143.

⁴⁵ Sander, *a.g.e.*, s. 163.

Tablo1: Yugoslavya ve Romanya'nın Nüfusu	
Yugoslavya Nüfusu⁴⁶	Romanya Nüfusu⁴⁷
Sırp-Hırvat: 8.911.509	Rumen: 12.985.000
Sloven: 1.019.997	Macar: 1.426.000
Alman: 505.790	Alman: 740.000
Macar: 467.658	Yahudiler: 722.000
Arnavut: 439.657	Ukraynalı: 577.000
Rumen: 231.068	Rus: 415.000
Türk: 150.532	Bulgar: 361.000
Çek-Slovak: 115.532	Çingene: 270.000
Rutenyalı: 25.615	Türk/Tatar: 180.000
Rus: 20.568	Polonyalı: 54.000
Polonyalı: 14.764	Sırp/Hırvat: 52.000
İtalyan: 12.553	
Diğer: 69.878	
TOPLAM	
11.984.981	

Türkiye, Misak-ı Milli prensiplerine bağlı kalarak sınırları dışında kalan Balkan toprakları üzerinde herhangi bir hak iddiasında bulunmamış ve bu doğrultuda Balkan devletlerine yönelik dış politikasını, Lozan Antlaşması ile şekillenen mevcut statükonun korunması üzerine inşa etmiştir. Bu çerçevede, Türkiye, Lozan sonrasında uzun süredir kesintiye uğramış diplomatik ilişkilerini yeniden tesis etmek amacıyla Balkan ülkeleriyle bir dizi ikili dostluk anlaşması imzalamıştır. Türkiye'nin Balkan devletleriyle gerçekleştirdiği anlaşmalar arasında; 15 Aralık 1923'te Arnavutluk ile Ankara'da imzalanan Dostluk Anlaşması, 18 Ekim 1925'te Bulgaristan ile yine Ankara'da imzalanan Dostluk Anlaşması ve 28 Ekim 1925'te Yugoslavya ile yapılan Barış ve Dostluk Anlaşması yer almaktadır. Türkiye, bu ikili anlaşmalar aracılığıyla Balkan ülkeleriyle ilişkilerini normalleştirmenin yanı sıra, savaştan miras kalan anlaşmazlıkları çözmek için de yoğun diplomatik çaba harcamış ve taraf ülkeler arasında uzlaşma sağlanmasını hedeflemiştir. Bu süreç sonucunda, 1929 yılına gelindiğinde Balkan devletleri arasındaki ilişkiler büyük ölçüde iyileşmiş, taraflar arasında siyasi istikrar sağlanmış ve bölgesel iş birliğinin temelleri atılmıştır. Böylece Balkanlar'da daha geniş kapsamlı bir iş birliğinin gerçekleştirilebilmesi için uygun bir zemin hazırlanmıştır.⁴⁸

⁴⁶ Yugoslavya nüfusunun 31 Ocak 1921'de yapılan ilk resmi sayım sonuçları. Öksüz, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk Dönemi'ndeki Balkan Politikası (1923-1938)", s. 73.

⁴⁷ 1930 yılı Romanya nüfus sayımına göre ülkede yaşayan etnik grupların dağılımıdır. Öksüz, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk Dönemi'ndeki Balkan Politikası (1923-1938)", s. 76.

⁴⁸ Gönübol- Sar, a.g.e., s. 96.

Balkan Birliği sürecinin ortaya çıkışında Gazi Mustafa Kemal'in düşünceleri oldukça etkilidir. Kahire'de yayınlanan El- Mukattam Gazetesi'nde İstanbul muhabiri tarafından yazılan “*Gazi Mustafa Kemal'in Güzel Bir Rüyası*” başlıklı yazı 24 Ekim 1931 tarihli nüshada neşredilmiştir. Bu mektubun içeriği şöyledir:⁴⁹ Gazi Mustafa Kemal, Ankara'ya yakın bir konumda bulunan ve zirai araştırmaların gerçekleştirildiği, kurak tepelerin yeşil bir alan haline dönüştürüldüğü, göletlerin yapıldığı ve çevresinde köşkların inşa edildiği numune çiftliğini sıkça ziyaret eder, bu ziyaretlerde çiftliğin işleyişini inceler ve çalışmaların sonuçlarını gözden geçirirdi. Bir gece, çiftlikte Marmara Gölü'nün kıyısındaki bir köşte dalgın bir şekilde duran Gazi Mustafa Kemal'i gören bir milletvekili, yanına yaklaşarak onu düşüncelerinden uyandırmıştır. Gazi, Marmara Gölü'ne ve onun arkasındaki Balkan topraklarına bakarak, Balkanlar'ın geleceğini düşündüğünü, Balkanlar'ın bu durumunun ne kadar devam edeceğini bilmediğini ifade etmiştir. Bu esnada gördüğü bir rüyayı milletvekiline anlatmıştır. Rüyasında Türk milletinin tüm Balkanlar'ı fethettiğini gördüğünü belirterek, Osmanlıların Avrupa'yı fethetmesinden çok daha önce Türklerin Balkanlar'a yerleşip bu coğrafyayla kaynaştığını, ancak siyasi ve toplumsal gelişmelerin bu bağları bir süreliğine bastırdığını ifade etmiştir. Gazi, nihayetinde bu bağların tekrar güçleneceğı ve Balkan halklarının birleşeceğı bir geleceğin mümkün olduğunu dile getirmiştir. Rüyasında, Balkan halklarının ne kadar süre birbirinden ayrı yaşayacağını ve ortak bir bilincin ne zaman ortaya çıkacağını sorguladığını belirtmiştir. Bu kapsamda, kendisinin Cumhurbaşkanlığı görevini bırakmasını ve partinin serbest bir şekilde yönetilmesini istediğini ifade etmiştir. Bu doğrultuda Balkan liderleriyle diyalog kurmak ve Balkanlar'daki ayrılıkların sona ermesi için çaba göstermek gerektiğini vurgulamıştır. Gazi, bir heyet göndererek Atina, Sofya ve Belgrad'da liderlerle görüşmeler yapılmasını ve Balkanlar'ın birliğine yönelik fikirlerin tartışılmasını önermiştir. Gazi Mustafa Kemal'in bu rüyası, Balkanlar'da daha geniş bir ittifak ve iş birliğı oluşturma hayalini yansıtmısı açısından dikkate değerdir.

⁴⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivi, Cumhuriyet Arşivi, (BCA). Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.226. 523. 12, Dosya Ek: 403 (Belge Tarihi: 14.11.1931).

Balkan Oyunları öncesinde ve düzenlendiği dönem esnasında Türkiye'nin Balkan devletleriyle ilişkilerindeki dinamiklerin göz önünde tutulması önemlidir. Oyunlara zemin hazırlayan ortam devletlerarası ilişkiler etrafında şekillenmiştir:

1.1.Yunanistan ile İlişkiler

Dış siyaseti *yurtta barış dünyada barış* ilkesine dayanan Türkiye'nin uluslararası uyuşmazlıkların ve anlaşmazlıkların barışçıl yünden çözüme ulaştırılabilmesi gösterdiği çabalar önemlidir. Bu yolda Türkiye, örgütlerin meydana getirilmesi ve imzalanan anlaşmalara katılım dışında kendisiyle doğrudan ilgili sorunlarda karşılıklı görüşmeler aracılığıyla sonuç almaya eğilim göstermiştir. Bu sayede hem sorunların büyük çoğunluğunu çözmüş hem ülkesini barış çemberi ile kuşatmış hem de barışçıl politika sürdüren dış siyasetin öncülerinden durumuna yükselmiştir. Lozan Antlaşması, Türkiye ile Yunanistan arasındaki barış ortamının temellerini atmış olmakla birlikte, iki ülke arasındaki ilişkilerin dostane bir niteliğe bürünebilmesi için mevcut anlaşmazlıkların giderilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede, taraflar arasındaki diplomatik yakınlaşma 1930 yılı itibarıyla belirgin hale gelmiştir. Dönemin Türkiye Başbakanı İsmet İnönü ve Yunanistan Başbakanı Eleftherios Venizelos, verdikleri demeçlerde, iki ülke arasındaki sorunların çözülmesinin her iki tarafın ortak menfaatine olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan, Doğu Akdeniz'de bir blok oluşturmayı amaçlayan İtalya da Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin güçlenmesi yönünde diplomatik girişimlerde bulunmuştur. Bu bağlamda, 10 Haziran 1930'da taraflar arasında, nüfus mübadelesinden kaynaklanan tüm sorunları çözüme kavuşturan bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşma kapsamında, doğdukları yer ve göç ettikleri tarih ne olursa olsun, İstanbul'daki Rumların ve Batı Trakya'daki Türklerin mübadele dışında tutularak "etabli" statüsüne sahip olacağı kararlaştırılmıştır. Ayrıca, nüfus mübadelesi sonucunda göç eden kişilerin geride bıraktıkları taşınır ve taşınmaz malların mülkiyetinin ilgili devletin yetkisine geçeceği hükme bağlanmıştır. Anlaşmanın imzalanmasının ardından İsmet İnönü, Venizelos'a yazdığı bir mektupla, Türk-Yunan ilişkilerindeki olumlu gelişmelerden duyduğu memnuniyeti dile getirerek kendisini Ankara'ya davet etmiştir. Bu davet çerçevesinde Venizelos, 27 Ekim 1930'da Türkiye'ye resmi bir ziyaret gerçekleştirmiş ve böylece Türk-

Yunan ilişkilerinde yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu ziyaretin ardından, 30 Ekim 1930'da iki ülke arasında üç önemli anlaşma imzalanmıştır. Bunlar: Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Hakemlik Antlaşması, Deniz Kuvvetlerinin Sınırlandırılması Hakkında Protokol ve Oturma, Ticaret ve Deniz Ulaşımı Sözleşmesidir. Bu anlaşmalar, iki ülke arasındaki ilişkileri kurumsal bir çerçeveye oturtarak uzun vadeli iş birliğinin zeminini oluşturmuştur.⁵⁰

Venizelos'un Ekim 1930'da Türkiye'ye gelişini “*tarihi bir hadise olan ziyaret*” olarak niteleyen İsmet İnönü, hatıralarında söz konusu gelişmeleri şöyle ifade etmiştir:⁵¹

“Venizelos burada Atatürk ile görüşti. Atatürk'ün Türk-Yunan münasebetlerinin düzelmesinde ve dostluk tesisinde ne kadar samimi bir kanaate sahip olduğunu yakından gördü. Kendisindeki dostluk fikri kuvvetlenmiş olarak, memnun bir halde cesaretle gitti. Venizelos'un Ankara'yı ziyareti vesilesiyle dostluk antlaşması, tarafsızlık antlaşması, uzlaşma ve hakem antlaşması olmak üzere üç antlaşma imzalandı. Ayrıca deniz kuvvetlerinin tahdidi hakkında bir protokol yapıldı. İkamet, ticaret ve seyrüsefer sözleşmesi imzalandı. Hulasa bu ziyaret, iki memleket arasındaki dostluk bakımından son derece istifadeli bir ziyaret oldu.”

Sonraki yıl 1931 sonbaharında İsmet İnönü iadeyi ziyaret için Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Bey ile Yunanistan'a gitmiştir. Venizelos'un İsmet İnönü'ye karşı “...çok yakın bir ilgi ve siyasi bir yakınlık gösterdiği kadar, bir şahsi dostluk ve şefkat göstermeye de çalıştığı” aktarılmaktadır. Venizelos İsmet İnönü'yü Atina Belediyesine götürmüştür. Belediyede kendisini çok iyi kabul ettiklerini, Dostluk gösterdiklerini, iki memleket arasındaki münasebetlerin dostane olmasını hakiki ve ciddi olarak istediklerini söylediklerini ifade etmiştir. Atina'da kaldığı birkaç gün içinde Venizelos'un İsmet İnönü'yü bir futbol maçı seyretmek üzere stadyuma götürdüğü, Atina'nın içinde bulunan stadyumun çok kalabalık olduğu, halkın, orada İsmet Paşa'yı çılgınca dostluk tezahüratı ile kabul ettiğini, Yunan halkının, Türkiye Başvekilini, ne kadar dostluk duyguları ile kabul ettiğini göstermiş olduğunu, büyük amfilerle yapılmış olan spor yerinde çok zevkli bir spor sahnesi görmüş olduğunu ve

⁵⁰ Şerafettin Turan, *Türk Devrim Tarihi*, Üçüncü Kitap, Bilgi Yayınevi, Ankara 1996, s. 162-165; Şükrü Sina Gürel, “Türk Dış Politikası (1919-1945)”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 2, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 524; Sabahattin Özel, “Atatürk Dönemi Türkiye-Yunanistan İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1182.

⁵¹ *İsmet İnönü Hatıralar*, Haz. Sabahattin Selek, Bilgi Yayınevi, Ankara 2009, s. 501.

bu durumdan kendisinin etkilendiğini belirtmiştir. Balkan Antantı ile ilgili olarak ise şunları ifade etmiştir:⁵²

“Yunanistan’da kaldığım müddet esnasında, Türk-Yunan yakınlaşmasından ayrı olarak, bu yakınlaşmanın Balkan devletleri arasında yayılması ve Balkan Paktı meseleleri üzerinde Venizelos ile geniş temaslarımız, geniş konuşmalarımız olmuştur. Balkan Paktı fikri, bu ziyaretler esnasında esaslı olarak vardı. Ve bizi müşterek gayrete sevk eden yeni bir unsur halindeydi. Gerek Venizelos’un Türkiye’yi ziyareti gerek benim Yunanistan ziyaretimle, hem iki memleket arasındaki dostane iyi münasebetlerin, hem Balkan Paktı şeklinde daha geniş bir dostluk havasının teessüsü mesafe almıştır.”

Dönemin liderlerinin barışçıl dış politika anlayışları ile bu sürece sağladıkları katkıların önemi büyüktür. Atatürk Dönemi’nde Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin temel eksenlerinin ele alındığı bu kısımda özellikle iki ülke arasındaki diplomatik normalleşme süreci, Lozan Antlaşması sonrasında gündeme gelen nüfus mübadelesi, sınır düzenlemeleri, patrikhane meselesi, azınlık meseleleri ve Balkanlar’daki bölgesel güvenlik arayışları çerçevesinde geliştirilen iş birliği politikaları incelenmiştir. Türk-Yunan ilişkileri yalnızca ikili düzeyde değil, aynı zamanda bölgesel barış ve istikrar çabaları çerçevesinde şekillenmiştir.

Etabli Meselesi

Yunanistan I. Dünya Savaşı sonrası Bulgaristan’dan elde ettiği topraklarla yetinmemiş, büyük devletler arasındaki dengelerden faydalanarak Megali İdea ideali doğrultusunda genişlemeyi amaçlamıştır. I. Dünya Savaşı’nın sonunda Osmanlı Devleti’nin 30 Ekim 1918’de imzaladığı Mondros Mütarekesi, teknik olarak bir ateşkes anlaşması olmasına rağmen, fiilen Osmanlı topraklarının işgal ve paylaşılmasına zemin hazırlayan bir gelişme olmuştur. Nitekim, İtilaf Devletleri mütareke sonrasında Osmanlı topraklarını işgal etmeye başlamış ve ülkenin siyasi bütünlüğünü tehdit eden adımlar atmıştır. Bu işgal süreci, Türk milletinde büyük bir tepki uyandırmış, ancak en güçlü tepki, 15 Mayıs 1919’da Yunan ordusunun İzmir’e çıkarma yapmasıyla ortaya çıkmıştır. Paris Barış Konferansında boğazların durumu ve Anadolu’da kurulacak manda rejimleri üzerinde fikir birliği sağlanamaması sonucu Sevr Antlaşması’nın 10 Ağustos 1920’de geç imzalanmasına sebep olmuştur. Yunanlıların saldırısından sonra, Türk halkında büyük bir direniş ruhu oluşturmuş ve Milli Mücadele’nin fiilen başlamasına zemin hazırlamıştır. Misak-ı Milli’nin kabul

⁵² İsmet İnönü Hatıralar, s. 501, 503-504.

edilmesinin ardından, 16 Mart 1920’de İstanbul’un İtilâf Devletleri tarafından resmen işgal edilmesi, Anadolu’da yeni bir siyasi sürecin başlamasına yol açmıştır. Bu gelişmeye tepki olarak 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) kurulmuş ve böylece Anadolu hareketi meşru bir temele oturarak daha da güçlenmiştir. Mustafa Kemal, Millî Mücadele’yi yürütürken bir yandan İtilâf Devletleri arasındaki görüş ayrılıklarından faydalanmış, diğer yandan Sovyetler Birliği ile ilişkileri stratejik bir şekilde değerlendirerek Batı dünyasına karşı denge politikası izlemiştir. Bu süreçte, güçlenen millî hareket önce Doğu Cephesi’nde ardından Batı Cephesi’nde zaferler kazanmış ve nihayet 9 Eylül 1922’de Yunan ordusunun İzmir’den tamamen temizlenmesiyle mücadelenin askerî safhasını başarıyla tamamlamıştır. Anadolu’da kazanılan bu zaferler, İtilâf Devletlerini ateşkes görüşmelerine mecbur bırakmış ve 11 Ekim 1922’de Mudanya Mütarekesi imzalanmıştır. Askerî başarıların ardından toplanan Lozan Konferansı, yalnızca Türk-Yunan ilişkilerindeki sorunları değil, aynı zamanda Türkiye ile İtilâf Devletleri arasındaki daha geniş ve karmaşık meseleleri çözmek amacıyla düzenlenmiştir. Lozan Barış Antlaşması, I. Dünya Savaşı’nın son imzalanan barış antlaşması olmakla birlikte, diğer antlaşmalardan farklı olarak sadece savaşın galipleri ile mağlup devletler arasındaki ilişkileri düzenlemekle kalmamış, aynı zamanda 1919-1922 yılları arasındaki Anadolu mücadelesini kazanan Türkiye ile İtilaf Devletleri arasındaki ilişkileri eşit şartlarda belirlemiştir. Bu yönüyle Lozan, dönemin diğer barış antlaşmalarından ayrılmaktadır. 24 Temmuz 1923’te imzalanan Lozan Antlaşması, Türkiye’nin uluslararası alanda resmen tanınmasını sağlamış ve Misak-ı Milli’nin büyük ölçüde gerçekleştirilmesine olanak tanımıştır. Bununla birlikte, ülkenin ekonomik bağımsızlığına büyük bir engel teşkil eden kapitülasyonlar kaldırılmış, böylece Türkiye’nin mali ve hukuki egemenliği sağlanmıştır. Ancak, Türkiye Lozan’da önemli kazanımlar elde etmesine rağmen, tüm sorunlarını çözüme kavuşturamamıştır. Bu nedenle, 1923-1930 döneminde Türkiye, uluslararası gelişmeleri yakından takip etmekle birlikte, Lozan’da çözülemeyen meselelerin halledilmesine öncelik vermiştir. Türk dış politikası, büyük ölçüde Batılı devletlerin Türkiye’ye yönelik tutumlarından etkilenecek şekilde şekillenmiştir. Bu süreçte, Türkiye’nin

dış ilişkilerinde en uzun süre gündemde kalan konulardan biri Yunanistan ile ilişkiler ve özellikle "établis" meselesi olmuştur.⁵³

Lozan Barış Konferansı, 20 Kasım 1922'de başlamış, fakat kesin bir sonuç alınamadan Şubat 1923'te dağılmıştır. Görüşmeler 23 Nisan 1923 tarihinde yeniden başlamış, 24 Temmuz 1923'te barış antlaşması imzalanarak son bulmuştur.⁵⁴ Lozan Barış Konferansı görüşmeleri 20 Kasım 1922 yılında başladıktan sonra Türkiye ile Yunanistan arasında sınır ile alakalı sorunlar, toprak sorunları, insani sorunlar ve mali sorunlar görüşülmüştür. Lozan Barış Konferansı'nda Trakya sınırı konusunda Türkiye'nin, 1913'te kaybettiği Batı Trakya konusundaki istekleri kabul edilmemiş ve Batı Trakya sınırı askersizleştirilmek şartı ile Meriç sınır kabul edilmiştir.⁵⁵ Kuzey Ege Adaları konusunda ise Lozan Barış Antlaşması'nın 12-16. maddeleri Kuzey Ege adalarıyla ilgili şu düzenlemeleri getirmiştir: Türkiye'ye Bozcaada, Gökçeada ve Tavşan Adaları bırakılmış, Türkiye bu adalar dışındaki adalar üzerinde sahip olduğu tüm haklarından vazgeçmiştir.⁵⁶

30 Ocak 1923 yılında "*Yunan ve Türk Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol*" imzalanmıştır. Bu sözleşme 23 Ağustos 1923 tarih ve 340 No'lu kanun ile tasdik edilmiştir. Antlaşmaya göre, Batı Trakya ve İstanbul hariç tutularak 1 Mayıs 1923 tarihinden itibaren zorunlu mübadeleye tabi tutulmuşlardır. Türkiye topraklarında ikamet eden Rum Ortodoks dinine mensup Türkiye vatandaşları ile Yunanistan topraklarında ikamet eden Müslüman dinine mensup Yunan vatandaşlarının zorunlu mübadelesine başlanacaktır. Bahsi geçen kişilerin, Türkiye ve Yunanistan hükümetlerinin kendi ülkeleri hakkında verecekleri özel izinler olmaksızın ne Türkiye'ye ne de Yunanistan'a geri dönerek yeniden ikamet edemeyeceklerdir.⁵⁷ Bu antlaşmada mübadeleye tabi tutulacak kimseler ve koşulları yer almaktadır. Aynı zamanda antlaşmanın uygulamaya geçirilmesinde çıkabilecek

⁵³ Sarıay, *a.g.m.*, s. 233-237.

⁵⁴ İsmail Soysal, *Türkiye'nin Siyasal Antlaşmaları ve Bağlıları*, Cilt: I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989, s. 69.

⁵⁵ Melek Fırat, "1923-1939: Görelî Özerklik-1 Yunanistan'la İlişkiler", Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 326-327.

⁵⁶ Necdet Hayta, *1911'den Günümüze Ege Adaları Sorunu*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2015, s. 151.

⁵⁷ Zekai Güner, *Lozan'da Türk-Yunan Mübadele Siyaseti (1923-1930)*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2017, s. 27; Gürel, "Türk Dış Politikası (1919-1945)", s. 522; Ramazan Tosun, "Türk-Rum Nüfus Mübadelesi", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1081.

sorunları halletmek için tarafların belirleyeceği dört Türk, dört Yunanlı kişi ile 1914-1918 savaşına katılmamış olan hükümetlerin vatandaşları arasından Milletler Cemiyeti Meclisi'nce tayin edilecek üç üyeden oluşan bir komisyon kurulmuştur.⁵⁸ Yalnız anlaşma uygulanırken İstanbul'da oturan Rumlar ve Batı Trakya'da oturan Türklerin belirlenmesi sorun yaratmıştır. Kimlerin bu bölgelerde yerleşmiş (etablis) sayılacağı iki ülke arasında anlaşmazlık ve sorun çıkaran konu olmuştur. Yunanistan İstanbul'da mümkün olduğunca çok sayıda Rum kalmasını sağlamak eğiliminde olduğu için İstanbul'da bulunan bütün Rumların doğum yerleri ve İstanbul'a yerleştikleri tarih ne olursa olsun mübadele dışında bırakılması konusunda ısrarcı olmuştur.⁵⁹ Karşılıklı göç sonucunda Türkiye ile Yunanistan arasında yer değiştiren insanların sayısı çeşitli kaynaklara göre farklılık göstermekle beraber; giden Rumların sayısının 1.200.000-1.600.000 arasında olduğu, gelen Türk sayısı da 50.000-500.000 arasında olduğu tahmin edilmektedir.⁶⁰

Mübadele sürecinde özellikle antlaşmanın ikinci maddesinin uygulanması sırasında taraflar arasında anlaşmazlıklar ortaya çıkmış ve bu durum iki ülke arasında gerginliğe yol açmıştır. Anlaşmazlığın temel nedeni, antlaşmanın Fransızca metnindeki "Etablis" (yerleşmiş) teriminin taraflarca farklı yorumlanması olmuştur.⁶¹ Mübadele sözleşmesinin ikinci maddesinde yer alan "établis" kelimesinin Türk ve Yunan komisyon üyelerince farklı yorumlanması, iki ülke arasındaki ilişkileri kopma noktasına getiren "etabli sorunu"na yol açmıştır. Sözleşmenin anlaşmazlık konusu olan 2. maddesinde établi (yerleşik) tanımı şu şekilde verilmiştir:

*"1912 kanunuyla sınırlandırıldığı biçiminde, İstanbul Şehremaneti daireleri (belediye sınırları) içinde, 30 Ekim 1918 tarihinden önce yerleşmiş bulunan bütün Rumlar İstanbul Rum'u ve 1913 tarihli Bükreş Antlaşması'nın koymuş olduğu sınır çizgisinin doğusundaki bölgelere yerleşmiş bulunan Müslümanlar, Batı Trakya'da oturan Müslümanlar sayılacak"*⁶²

Sorun Karma Mübadele Komisyonu'nda çözülemeyince 19 Kasım 1924'te Etabli anlaşmazlığı çözümlenmek üzere Milletler Cemiyeti'ne götürülmüştür. Konu

⁵⁸ *Düstur*, Üçüncü Tertip (23 Nisan 1336- 28 Şubat 1337), C. 1, Milliyet Matbaası, İstanbul 1929, s.136; Gönübol- Sar, *a.g.e.*, s. 56.

⁵⁹ Gürel, "Türk Dış Politikası (1919-1945)", 522.

⁶⁰ Fatih Akın, *Türkiye'de Azınlık Politikaları, 6-7 Eylül Olayları*, İstanbul 2016, s. 79.

⁶¹ Hakan Uzun, "1919-1950 Yılları Arasında Türkiye – Yunanistan İlişkileri", *Gazi Üniversitesi Kirşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2,(2004), s. 42.

⁶² Esra Sarıkoyuncu Değerli, "Atatürk Dönemi Türk- Yunan Siyası İlişkileri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, (Haziran 2015), s. 244.

daha sonra Uluslararası Adalet Divanına sevk edilmiş, ancak Adalet Divanı da Etabli sorununa çözüm getirememiştir.⁶³

Yunanistan'ın Batı Trakya Türklerinin mallarına el koyarak, buralara Türkiye 'den gelen Rumları yerleştirmesi, iki devlet arasındaki gerginliği daha da arttırmıştır. "Etabli" sorunu iki devletin de siyasal ilişkilerini etkileyince, taraflar sorunu siyasal bir çözüme kavuşturma yoluna gitmişlerdir. Nitekim Yunanistan'da bulunan ve Türklere ait olan emlak, 1 Aralık 1926 tarihinde Atina'da yapılan antlaşma uyarınca karma komisyon tarafından tespit edilen fiyat üzerinden Yunan hükümeti tarafından satın alınacaktı. Türkiye'de bulunan ve 1912 yılından önce memleketi terk eden Rumların yanı sıra diğer Rumlara (İstanbul'dakiler dahil) ait emlak ise sahiplerine iade edilecekti.⁶⁴

Neticede, 21 Haziran 1925'te, Muhtelit Mübadele Komisyonu çerçevesinde Türkiye'yi temsil eden Hamdi Bey ile Yunanistan temsilcisi George Eksindaris arasında Ankara Antlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşma ile Türkiye, 1918 öncesi İstanbul'da ikamet eden Rumları "yerleşik" (etablis) statüsünde kabul etmeyi taahhüt ederek 30 Ekim 1918 öncesinde İstanbul'da yaşayan Rumlara yerleşik statüsü tanımıştır; aynı şekilde, pasaportsuz ayrılanlar hariç olmak üzere, Batı Trakya Müslümanları ve İstanbul Rumlarına ülkelerine dönüş hakkı verilmiştir.⁶⁵ Ayrıca Yunanistan'da Türk tabiiyetindeki kişilerin bıraktıkları mallar ile Türkiye'de Yunan tabiiyetindeki kişilerin bıraktıkları malların sahiplerine geri verileceği kararlaştırılmış; eğer hükümetler bu malları geri vermek istemezlerse değerleri üzerinden satın alınacağı belirlenmiştir.⁶⁶

1 Aralık 1926'da *Atina Antlaşması* imzalanmıştır. Antlaşma, Yunanistan tarafından 25 Şubat 1927'de, Türkiye tarafından ise 5 Mart 1927'de onaylanmış, 23 Haziran 1927'de de yürürlüğe girmiştir. Antlaşmaya göre mübadele bölgelerinde Türk ve Yunan vatandaşlarının bıraktıkları mallar, bölgenin bulunduğu ülke

⁶³ Şükrü Sina Gürel, *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ankara 1993, s. 37.

⁶⁴ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Can Yayın, Ankara, 2006, s. 419

⁶⁵ Eleftheria D. Panou, "The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s", Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH) Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019, p. 55; Sarıkoyuncu Değerli, *a.g.m.*, s. 246.

⁶⁶ Bestami S. Bilgiç, "Atatürk Döneminde Türkiye-Yunanistan İlişkileri 1923-1938", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31 (91), 2015, 1-28, s. 12.

hükümetlerinin kontrolüne geçecektir. Yunanistan'da bulunan ve Türklere ait olan emlak, muhtelit komisyon tarafından tespit edilen fiyat üzerinden, Yunanistan hükümetince satın alınacaktır. Buna karşılık, Türkiye'de bulunan ve 1912 yılından önce memleketi (Anadolu'yu) terk eden Rumlarla genel olarak diğer Rumlara ait emlak (İstanbul'dakiler dahil olmak üzere) sahiplerine iade edilecektir. Türklerin bıraktıkları malların değeri Yunanların bıraktıkları malların değerinden fazla olabileceği göz önünde tutularak, Türkiye'nin mübadillerin tazmin edilmesinde kullanması için Yunan hükümetinin Uluslararası Finans Komisyonu'na, ödeme yapmasını uygun görmüştür.⁶⁷

10 Haziran 1930'da Ankara'da imzalanan antlaşmayla mübadeleden bu yana gelen sorunlar Yunan görüşüne uygun bir biçimde halledilmiştir. Kimlerin yerleşik sayılacağı konusu karara bağlanmıştır. Sözleşmenin 10. Maddesi; *“Türkiye, İstanbul'a geldikleri tarih ve doğdukları yer ne olursa olsun değişimden ayrık tutulmuş olan İstanbul bölgesinde bugün hazır bulunan Türk uyruğundaki tüm Ortodoks Rumlara”*, sözleşmenin 14. Maddesi ise; *“Yunanistan, Batı Trakya'ya geldikleri tarih ve doğdukları yer ne olursa olsun değişimden ayrık tutulmuş olan Batı Trakya Bölgesi'nde bugün hazır bulunan Yunan uyruğundaki tüm Müslümanlara”* yerleşik sıfatı tanınmıştır.⁶⁸ Türkiye ile Yunanistan ilişkileri açısından bu sorunların çözülmesi iki devletin siyasi açıdan yakınlaşmasının yolunu açmıştır.

Yunanistan'da Venizelos karşıtı gazeteler, Türkiye Cumhuriyeti devlet yetkililerinin Atina ziyaretlerini, İstanbul'daki Rum azınlığın haklarının korunması ve Lozan Antlaşması hükümlerinin uygulanmasına yönelik çağrılar yapmak için bir fırsat olarak değerlendirmiştir. Bu yayınlarda, azınlık kurumlarında etkinlik gösteren aleyhtar unsurların görevlerinden uzaklaştırılması ve Papa Eftim Efendi'nin kiliselerden çıkarılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Özellikle muhalif Akropolis gazetesinde yer alan makaleler, bu konuları detaylı bir şekilde ele almıştır. Ayrıca, İstanbul'daki Rum Şems Kulübü üyelerinin bu süreçte aktif rol oynadığı belirtilmiştir. Atina ziyaretinden hemen önce, kulübün önde gelen isimlerinden

⁶⁷ Bilgiç, *a.g.m.*, s. 13; Sarıkoyuncu Değerli, *a.g.m.*, s. 246.

⁶⁸ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 325-326; Melek Fırat, *a.g.e.*, s. 346; Gürel, “Türk Dış Politikası (1919-1945)”, s. 527.

hukukçu Avrilyos Spataris ve Balıklı Rum Hastanesi doktorlarından Pirnaris'in, görünüşte başka bir amaçla Yunanistan'a gittikleri ve azınlık hakları konusundaki girişimleri desteklemek üzere çalışmalarda bulunduğu ifade edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı İsmet İnönü'nün ve Dışişleri Bakanı'nın Atina ziyaretinin 1 Ekim tarihinde gerçekleşmesi kararlaştırılmıştır. Türk heyetine gösterilen iltifatlara karşılık, Yunan halkının da bu dostane atmosfere uygun davranışlar sergileyeceği yönünde beklentiler dile getirilmiştir. Ancak ziyaretin sadece resmi bir çerçevede kalmaması gerektiği, iki ülke arasındaki ilişkilerde çözüm bekleyen birçok sorunun ele alınmasının önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu sorunlar arasında İstanbul'daki Rum azınlığın durumu öncelikli olarak gösterilmiş, Lozan Antlaşması sonrasında da bu meselede beklenen iyileşmenin tam anlamıyla sağlanmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca, Türkiye'nin azınlıklar konusundaki yaklaşımının olumlu bir çerçevede ele alınmadığına dair Cenevre'de yapılan açıklamalara dikkat çekilmiştir.⁶⁹ Yunan hükümetinin, Türkiye ile dostane ilişkileri geliştirmek ve azınlıklar meselesini barışçıl bir şekilde çözmek için bu ziyaretin yarattığı diplomatik fırsatı değerlendirmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak zorunlu nüfus mübadelesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin ulusal egemenliğini güçlendirme ve emperyalist devletlerin içişlere müdahale etme araçlarını bertaraf etme politikalarının önemli bir parçasıdır. Osmanlı Devleti döneminde Batılı devletler, gayrimüslim azınlıkları bir diplomatik baskı unsuru olarak kullanmış ve bu grupların yaşadığı sorunları bahane ederek Osmanlı'nın iç işlerine müdahale etme hakkı talep etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Antlaşması çerçevesinde uygulanan mübadele ile bu tür dış müdahalelere zemin hazırlayan unsurları ortadan kaldırmayı amaçlamış ve homojen ulus-devlet inşası sürecine katkıda bulunmuştur. Böylece, Osmanlı'nın son döneminde sıklıkla karşılaşılan dış baskılar ve iç karışıklıkların tekrarlanmasının önüne geçilmek istenmiştir. Bu adım mübadele uygulaması yalnızca demografik bir düzenleme değil, aynı zamanda siyasi ve diplomatik bir hamle olarak da önemli bir merhale olmuştur.⁷⁰

⁶⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 109.726.17, Dosya Ek: 94B, (Belge Tarihi: 01.10.1931).

⁷⁰ Ramazan Tosun, "Türk-Rum Nüfus Mübadelesi", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1100.

Patrikhane Meselesi

Lozan'dan sonra Türkiye ile Yunanistan ilişkilerini etkileyen başka bir sorun da İstanbul'da bulunan Ortodoks Kilisesi Patriği konusudur. Yunanistan'ın 1830 yılında bağımsız bir devlet olmasından sonra Fener Patrikliği, sürekli Türkler aleyhinde faaliyetlerde bulunmuş ve "*Devlet İçinde Devlet*" rolünü oynamaya başlamıştır. Balkan Savaşları, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarında Fener Ortodoks Kilisesi Türkler aleyhine bu tahrik ve eylemlerini daha da artırmıştır.⁷¹ Patrikhane meselesi, Lozan'da ilk olarak Azınlıklar Alt Komisyonu'nun 16 Aralık 1922 tarihli oturumunda Türkiye'de kalacak azınlıkların bir bedel karşılığında askerlik yapmaktan muaf tutulmalarına ilişkin olarak müttefiklerin baskısına maruz kalan Dr. Rıza Nur'un bir koz olarak sunduğu yazılı bir bildiri ile gündeme gelmiştir. Rıza Nur bu sayede Lozan'da daha çok taviz koparma amacını gütmüştür. Daha sonra konu bu alt komisyonun 22 Aralık 1922 günkü oturumunda ele alınmıştır. Yunan heyeti patrikhanenin Osmanlı döneminde olduğu gibi sürdürülmesini isterken, Türk heyeti adına konuşan Rıza Nur, Türk hükümetinin laik bir yapıya sahip olduğunu ve dolayısıyla Osmanlı'nın Müslüman olmayan vatandaşları için varlığını sürdüren kuruma artık ihtiyaç kalmadığını, devlet içerisinde devlet olamayacağını ileri sürerek Patrikhanenin İstanbul'da kalmasının doğru olmayacağını ileri sürmüştür. Lozan görüşmelerinde Türk heyetinin Patrikhane'nin Türkiye'de kalmaması çabaları dini bir mesele olarak görüldüğü için sorun çözümlenememiştir. Yapılan müzakereler sonucunda Patrikhane'nin politikadan uzak durarak yalnızca dini meselelerle ilgilenmesi koşuluyla İstanbul'da kalmasına razı olunmuştur. Nitekim Venizelos da İstanbul'da kalması durumunda Patrikhanenin kilise işlerine ilişkin ve ruhani yetkilerinin dışındaki yetkilerinden vazgeçmesine razı olduğunu açıklamıştır.⁷²

Neticede Lord Curzon'un teklifi üzerine ve siyasi meselelerle meşgul olmaması şartıyla Patrikliğin İstanbul'da kalması kabul edilmiştir. Bundan sonra 1924 yılının sonuna doğru Patrikliğe tayin edilen Arapoğlu Konstantin'in değişime tabi bir kimse olması sebebiyle Türk makamlarınca sınır dışı edilmesi iki devlet

⁷¹ Coşkun Üçok, "Osmanlı İmparatorluğu ve Rum Ortodoks Kilisesi", *Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri*, ATASE Yay., Ankara 1986, s. 191.

⁷² Sarıkoyuncu Değerli, *a.g.m.*, s. 242-243; Bilgiç, *a.g.m.*, s. 8-9.

arasında zaten gergin olan ilişkileri daha da gerginleştirmişti. Yunan hükümeti Konstantin'in değişim dışı tutulması gerektiğini iddia etmiş, sorunu Milletler Cemiyetine ve La Haye Adalet Divanı'na götürmek istemişse de Türkiye, adı geçen organların bu konuda yetkisiz olduğunu ileri sürmüştür. Nihayet, Patrik meselesi Konstantin'in görevden çekilmesi ve yerine başkasının seçilmesi üzerine çözülmüştür. Bundan sonra iki devlet arasında diplomatik gerginlikler azalmış ve Cevat Bey 1925 yılı yazında Yunanistan'daki ilk Türk elçisi olarak Atina'ya gönderilmiştir.⁷³

Görüldüğü üzere patrikhane konusunda sözlü bir anlaşma yapılmış ve tek başına bir kurum olarak Lozan'da yer almamıştır. Yapılan sözlü antlaşmaya göre sadece İstanbul'da kalacak olan Ortodoks Rumların dini işlerinden sorumlu olacak olan Patrikhanenin eski statüsü son bulmuştur. Yeni statüsünün belirlenmesi ise azınlık hukuku çerçevesinde Türkiye'ye bırakılmıştır. Daha sonra Ankara Hükümeti'nin özellikle rahatsız olduğu Patrik IV. Meletios, 10 Temmuz 1923'te İstanbul'dan ayrılmış, yerine 13 Aralık 1923 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'ne bağlılığı ile tanınan VII. Gregorios Fener Rum Patriği seçilmiştir. Neticede Patriklik, siyasi haklarından ve yetkilerinden vazgeçmiş bir şekilde İstanbul'da kalmaya devam edecektir. Fakat yalnızca dini bir kurum olarak görev yapması kararlaştırılmıştır. Ayrıca Lozan Barış Antlaşması'nda bu konuda herhangi bir madde düzenlenmemiştir. Fakat bu sorun daha sonra da Türk-Yunan ilişkilerinin gerilmesine sebep olacaktır.⁷⁴

Lozan Barış Antlaşması Sonrası

1926 yılında imzalanan Türk- Yunan Antlaşmasına ve elçi teatisine rağmen 1930 yılına kadar geçen sürede Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler sorunlu olarak devam etmiştir. Bununla birlikte, Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler aşamalı olarak gelişmeye başlamıştır. Bu durum, İtalya'nın Akdeniz Bölgesi'nde Türkiye ve Yunanistan'ı içine alan bir dostluk ve ittifak sistemi kurmak çabası ile

⁷³ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s. 419.

⁷⁴ Didem Özcan, *Türkiye Yunanistan İlişkilerinin Batı Trakya Müslüman-Türk ve Türkiye Ortodoks-Rum Azınlığına Yansımaları*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2019, s. 27; Sarıkoyuncu Değerli, *a.g.m.*, s. 243; Bilgiç, *a.g.m.*, s. 9.

siyasal liderler Mustafa Kemal ve Venizelos'un bu ilişkilerin gelişmesinde gösterdiği gayretlerinin bir ürünüdür. İki ülke arasında sürüncemede kalmış bulunan değişim meselesini sonuçlandırmak üzere 10 Haziran 1930'da Ankara'da bir antlaşma imzalanmıştır. Uzun süredir devam eden anlaşmazlıklara son veren ve Türk-Yunan ilişkilerinde yeni bir çığır açan bu anlaşmadan sonra Venizelos Türkiye'yi ziyaret etmiştir⁷⁵. Yunanistan ile Türkiye arasında uyuşmazlık daha çok mübadele anlaşmalarının uygulanmasından doğan hukuki konulardır. Başvekil İsmet Paşa 13 Eylül 1928'de Malatya'da verdiği bir nutukta iki devlet arasındaki münasebetler hakkında şu sözleri söylemiştir: ⁷⁶

“Yunanistan'la mesailimize temas edeceğim, evveleminde beyan etmeliyim ki iki memleket arasında daimî ukde olacak esaslı ve siyasi mahiyette bir mevzu yoktur. Muallak meseleler geçen muahedelerle derpiş edilen ve daha ziyade eşhasın menafîine taallük eden hukukî meselelerdir. Vakıa vatandaşların menafîine taallük eden hukukî meselelerin nihayet ahdi ve hukukî olarak halledilmesi zaruretini ehemmiyetsiz görmek mümkün değildir. Fakat hukukî meseleler tarafeynde hüsnü niyet mevcut oldukça nihayet hallededilmek lazımdır. Biz bu hüsnü niyet ile ciddi bir surette mütehassisiz. Mösyö Venizelos'un son zamanlarda muhtelif nutuklarından kendisinin ciddi bir arzu ile muallak meseleleri halletmek istediği intibahı alıyoruz. Ankara'dan hemen buraya hareket etmek üzereyken aldığım bir dostane mektubunda da itimadım daha ziyade kuvvetlenmiştir. Bu arzular bizde samimi bir makes bulacaklardır. Aradaki mesaili sürüncemede bırakmıyarak ameli ve radikal bir surette halledip münasebet ve siyaset havasını arızalardan kurtarmak, bilakis müstakar bir emniyete mazhar bir hale getirmek benim de cidden emelimdir.”

Lozan'dan kalan sorunları hallettikten sonra barışçı ve statükocu bir dış politika anlayışını benimseyen Türkiye gibi 1928 yılında iktidara gelen Venizelos da dış politika anlayışında önemli bir değişikliğe giderek kaybedilen toprakları geri isteyen yayılma siyasetinden sıyrılıp ikili ilişkilerde Türkiye gibi barışçı ve statükocu bir anlayışı benimsemiştir. İki ülke arasında sağlanan barış ve güven ortamı Türkiye Yunanistan ilişkilerinin iyileştiği bir dönem olmuş bunun sonucundaki 1934 *Balkan Antantı* da bu iyileşme sürecine katkı sağlamıştır. 1950'lere kadar iki ülke arasındaki ilişkiler barışçıl bir şekilde devam edecektir.⁷⁷

Venizelos'un 1928 genel seçimleri sonucunda iktidara gelmesinin ardından Türk yöneticilerle bir diyalog başlamış ancak 1929 yılı boyunca da sürtüşmeler devam etmiştir. Fakat Venizelos bir adım daha atmak, Mustafa Kemal'i Ankara'da ziyaret etmek istemiş; fakat bunun için itici bir güç gerekmiştir. Tam o sırada Yunan

⁷⁵ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s. 419-420.

⁷⁶ Gönlübol- Sar, *a.g.e.*, s. 59.

⁷⁷ Özcan, *a.g.t.*, s. 30.

Milli Bayramı'nın 100. Yılı için 25 Mart 1930'da törenler düzenlenmiş fakat Türk sefiri Messologhi'deki törenlere davet edilmemiştir. Mustafa Kemal, kararı Büyükelçi Enis Bey'e bırakmış, Enis Bey de törenlere katılmıştır. Türk tarafının yaptığı bu diplomatik jestten sonra yakınlaşmalar başlamış, diplomatik görüşmeler gerçekleştirilmiştir.⁷⁸

30 Eylül 1930'da Atina'dan gelen bilgilere göre, Balkan Konferansı'nın oluşumundan sorumlu komitenin gerçekleştirdiği toplantıda Papa Anastasyo, Balkan ittifakının temel prensipleri üzerinde durmuştur. Papa, bu ittifakın üye devletlerin egemenlik haklarına saygı göstereceğini ve etnik toplulukların korunmasını garanti altına alacağını belirtmiştir. Konferansın temel amacı, ittifaka katılacak ülkeler arasında savaşın tamamen ortadan kaldırılmasıdır. İttifakın faaliyetleri, Milletler Cemiyeti'nin⁷⁹ ilkeleriyle uyum içinde yürütülecek olup, üye devletler arasındaki uluslararası anlaşmazlıklar göz önünde bulundurulacak ve ortak bir ekonomik sistem oluşturulması hedeflenecektir. Bunun yanı sıra, üye devletler arasında fikri ve kültürel bir yakınlaşma sağlanması da ittifakın öncelikli amaçları arasında yer almaktadır.⁸⁰ Konferansta, Balkan devletlerinin dışişleri bakanları düzeyinde her yıl düzenli toplantılar gerçekleştirmesi, savaşın yasaklanması ve olası bir saldırı durumunda karşılıklı yardımlaşmayı öngören bir Balkan Antantı'nın oluşturulması gibi konular ele alınmıştır. Ayrıca, Balkan ülkeleri arasında ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasi iş birliğini güçlendirerek Balkan birliğini sağlamayı hedefleyen bir örgütün kurulması da önerilen maddeler arasında yer almıştır.⁸¹

Venizelos, 27 Ekim 1930 tarihinde Ankara'yı ziyaret etmiştir.⁸² Türkiye ve Yunanistan arasında 30 Ekim 1930'da "*Dostluk, Bitarafılık, Uzlaşma ve Hakem Muahdesi*" Ankara'da imzalanmıştır.⁸³ Her iki devlet de bu antlaşma ile birbirleri

⁷⁸ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 326-327; Melek Fırat, *a.g.e.*, s. 346.

⁷⁹ I. Dünya Savaşı'nın ardından, savaş sırasında bozulan dünya düzenini yeniden tesis etmek ve devamlılığını sağlamak amacıyla galip devletler tarafından kurulan Milletler Cemiyeti'ne, Türkiye 18 Temmuz 1932'de üye olmuştur. Ayrıntı için Bkz. Şayan Ulusan, "Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne (Cemiyet-i Akvam) Girişi", *ÇTTAD*, VII/16-17, (2008/Bahar-Güz), ss. 237-258.

⁸⁰ İrem Menekşe, "I. Ve II. Balkan Konferanslarının Türk Basınına Yansıması", *Türklerin Balkanları*, Ed. Şayan Ulusan- Nilgün Nurhan Kara, Berikan Yayınevi, Ankara 2024, s. 181.

⁸¹ Şayan Ulusan, "Arşiv Belgelerine Göre Yabancı Basının 1934 Balkan Antantı İzlenimleri", *Türk Tarihinde Balkanlar (Balkans in the Turkish History)*, C.II, Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2013, s.1252-1253.

⁸² Bilgiç, *a.g.m.*, s. 16.

⁸³ Soysal, *a.g.e.*, s. 391.

aleyhine hiçbir siyasi ve ekonomik teşebbüse katılmamayı, herhangi bir saldırı durumunda tarafsız kalmayı, anlaşmazlıkları barışçıl yollardan çözüme kavuşturmayı taahhüt etmişlerdir. Venizelos'un şu sözleri de bunu doğrular niteliktedir; *"Türk Yunan dostluğu bir arzu değil artık bir gerçektir. Bu eseri sekiz yıl önce Lozan'da inşa etmeğe başladık. Bugün Her iki halk nezdinde bu dostluk artık gerçekleşmiş ve perçinlenmiştir. Siyasetim, Türkiye ile her zaman dostluk olacaktır."*⁸⁴

Balkan devletleri ile ilişkileri daha geniş kapsamlı bir hale getirme fikri ilk olarak Bükreş'teki Türk elçiliğinde görevli Hüseyin Ragıp Baydur tarafından Romanya Dışişleri bakanına altı Balkan devletini içeren bir Balkan antlaşmasının kurulması önerilmiştir. Onu takiben Türk Dışişleri Bakanı Tefik Rüşdü Aras *"Balkanlar, Balkan halklarına aittir."*⁸⁵ sloganından hareketle bir Balkan antlaşması oluşturulması fikrini savunmuştur. Venizelos hükümeti Türkiye'nin Balkanlar'da başlattığı bu iş birliği önerilerine sıcak bakmaya başlamıştır. 1929 Dünya Ekonomik krizi Balkan iş birliğinin gerçekleştirilmesinde diplomatik açıdan Türkiye için bir fırsat olmuştur. İlk Balkan Konferansı, Ekim 1930'da Türkiye ve Yunanistan öncülüğünde Atina'da toplanmıştır. Atina'dan sonra İstanbul, Bükreş ve Selanik olmak üzere konferanslar her yıl tekrarlanmıştır. 1932'de Bükreş'te toplanan konferansta Balkan antlaşması tasarısı ortaya atılmıştır. Ancak Bulgaristan ile Arnavutluk'un, azınlıklar sorunları hallolmadan bir Balkan birliği oluşturulmasına sıcak bakmaması sonucu siyasi iş birliğinin sağlanması hemen mümkün olmamıştır.⁸⁶

Balkan devletleri arasında siyasi iş birliği yapılmasını, bu altı devletin bir araya gelmesini gerektiren bir dizi gelişme bu dönemde ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelerden ilki Mussolini'nin iktidara geldikten sonra Akdeniz'i bir İtalyan gölü haline getirmek istediği için izlediği emperyalist politikanın Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'da endişe yaratmasıdır. Bir diğer faktör, Bulgaristan ve Macaristan'ın revizyonist politikalarına karşı, Romanya, Yugoslavya ve Çekoslovakya tarafından kurulan Küçük Antant'ın 1933 Şubat'ında devamlı hale gelmesidir. Üçüncü etmen

⁸⁴ Özcan, a.g.t., s. 31.

⁸⁵ *Milliyet*, 19 Nisan 1934, s. 1, 7; *Kurun*, 15 Nisan 1937, s. 4.

⁸⁶ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.442- 444.

Almanya'ya Nazi Partisi'nin iktidara gelmesidir ki bu partinin revizyonist emeller taşıdığı bilinmektedir.⁸⁷

Yunanistan, 1932'de Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne girmesine destek vermiştir.⁸⁸ Balkan Antantı'nın kuruluşuna giden yolda ilk siyasal girişim, iki devletin karşılıklı olarak sınırlarını garanti etmesiyle, 14 Eylül 1933'te Türkiye ile Yunanistan'ın Dostluk Antlaşması'nı imzalamaları olmuştur. Türk- Yunan Paktı önce Romanya'yı sonra Yugoslavya'yı Türkiye ile ikili Dostluk Antlaşması imzalamaya harekete geçirmiştir.⁸⁹

Türkiye ve Yunanistan, aralarındaki ilişkiyi iyileştirip pekiştirdikten sonra Balkan coğrafyasında da bütünlüğü sağlamak, barış, güven ve huzur ortamını kurmak için atılımda bulunmuştur. Balkan Antantı, Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında ortak güvenlik ve karşılıklı yardımlaşmayı esas alan bir iş birliği anlaşması olarak, yaklaşık dokuz yıl süren diplomatik temaslar, ikili müzakereler ve dört ayrı konferansın⁹⁰ ardından imzalanmıştır. Bu sürecin uzamasında, Türkiye ile Yunanistan arasında 1930 yılına kadar devam eden anlaşmazlıklar ve Balkan devletleri arasındaki, özellikle de Bulgaristan'ın tutumundan kaynaklanan, görüş ayrılıkları etkili olmuştur. 1913 Balkan Savaşı'ndan itibaren bölgedeki devletler arasında bir birlik oluşturulması fikri gündeme gelmişse de I. Dünya Savaşı öncesinde bu yönde somut bir adım atılmamış, yalnızca çeşitli demeçlerle bu düşünce desteklenmiştir. Ancak, Balkanlar'da ortak bir güvenlik mekanizmasının oluşturulması yönündeki girişimler, Türkiye Cumhuriyeti döneminde somut bir zemine oturtulmuştur. Türkiye'nin Misak-ı Milli sınırlarına bağlı kalarak, kaybettiği topraklar üzerinde herhangi bir hak iddiasında bulunmayacağını Lozan Antlaşması ve sonrasındaki süreçte açıkça ortaya koyması, diğer bölge devletleri tarafından olumlu karşılanmış ve bu devletlerle yakınlaşma sürecinde belirleyici bir unsur olmuştur. Türkiye, 1926 yılında Locarno Antlaşması'na benzer bir güvenlik sisteminin Balkanlar'da oluşturulması yönünde

⁸⁷ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s.444.

⁸⁸ M. Murat Hatipoğlu, *Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954*, Ankara 1997, s. 194-195; Melek Fırat, *a.g.e.*, s. 353.

⁸⁹ *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, s. 444-445.

⁹⁰ İlk iki konferansın Türk basınına yansımaları hakkında Bkz. İrem Menekşe, "I. Ve II. Balkan Konferanslarının Türk Basınına Yansıması", *Türklerin Balkanları*, Ed. Şayan Ulusan- Nilgün Nurhan Kara, Berikan Yayınevi, Ankara 2024.

girişimlerde bulunmuş, ancak bu çabalar sonuçsuz kalmıştır. Bu önerinin bir süre sonra Yunanistan tarafından yeniden gündeme getirilmesi, Balkanlar'daki diplomatik sürecin seyrini değiştirmiştir. Cenevre'de faaliyet gösteren Uluslararası Barış Bürosu'nun 6-10 Ekim 1929 tarihleri arasında Atina'da düzenlediği Evrensel Barış Kongresi sırasında, Yunanistan'ın eski başbakanlarından Papanastasiou, Balkan devletleri arasında bir birlik kurulmasını önermiştir. Bu önerinin ardından, Türkiye, Yunanistan, Arnavutluk, Yugoslavya, Romanya ve Bulgaristan arasında gayriresmî konferanslar düzenlenmesi kararlaştırılmış ve bu sürecin ilk adımı, 5 Ekim 1930'da Atina'da toplanan Birinci Balkan Konferansı ile atılmıştır. Söz konusu konferansa altı Balkan devletinin temsilcileri katılım sağlamıştır. Bu süreci takiben, 20 Ekim 1931'de İstanbul'da İkinci Balkan Konferansı düzenlenmiştir. Birinci konferansın ardından Türkiye ile Yunanistan arasında bir Dostluk ve Tarafsızlık Anlaşması'nın imzalanması, Balkanlar'daki birlik sürecinde önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. 25-26 Ekim 1932'de Bükreş'te düzenlenen Üçüncü Balkan Konferansı, Bulgaristan'ın azınlık sorununa ilişkin taleplerinin karşılanmadığını görmesi üzerine konferanstan çekilmesiyle sekteye uğramıştır. Türkiye ve Yunanistan, Bulgaristan'ı Balkan iş birliği sürecinden tamamen kopmaması adına çeşitli diplomatik girişimlerde bulunmuş, ancak Bulgaristan'ın Balkan Antlaşmasına katılmayacağı netleşmiştir. Bu gelişmelerin ardından, bölgesel iş birliği sürecinin ikili anlaşmalar üzerinden ilerletilmesi gerektiği fikri ağırlık kazanmıştır. 5-11 Kasım 1933 tarihlerinde Sofya'da düzenlenen Dördüncü Balkan Konferansı'nda, yalnızca Bulgaristan'ın değil, Arnavutluk'un da pakta katılmayacağı kesinleşmiş ve bunun sonucunda, bu iki ülke dışında kalan devletler arasında bir ittifakın oluşturulması kararlaştırılmıştır. Nihayet, 1934 yılı Şubat ayında *Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya* dışişleri bakanları Belgrad'da bir araya gelerek *Balkan Antantı*'nın taslağını oluşturmuşlardır. Son şekli verilen antlaşma metni, 9 Şubat 1934 tarihinde Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye'nin katılımıyla Atina'da dört ülkenin dışişleri bakanları tarafından imzalanmış ve böylece Balkanlar'da ortak güvenliği esas alan bölgesel bir iş birliği mekanizması resmî olarak yürürlüğe girmiştir.⁹¹ Buna

⁹¹ Yusuf Hikmet Bayur, *Türkiye Devletinin Dış Siyaseti*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973, s. 176; Turan, *a.g.e.*, s. 179-182; Gönübol- Sar, *a.g.e.*, s. 100; Mehmet Gönübol ve Ömer Kürkçüoğlu, "Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası", *Atatürk Araştırma Merkezi Atatürkçü Düşünce El Kitabı*, Ankara 1998, 241-256; Sina Akşin, *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*, C.2, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 1997, s. 86.

göre pakt, adı geçen devletlerin siyasi, kültürel ve sosyal alanlarda iş birliği yapmaları öngörmesinin ötesinde, Balkanlar'da mevcut toprak düzeninin devam ettirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca, paktı imzalayan devletlerin sınırlarını birbirlerine karşı güvence altına almış ve bir Balkan devletince girişilecek bir saldırı durumunda yardımlaşmayı şart koşturmuştur.⁹² Balkan Antantı'nın imzalanmasından sonraki süreçte Türkiye-Yunanistan arasındaki iyi ilişkiler devam etmiştir.

1932'de Türkiye'ye gelerek Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından kabul edilen tanınmış Yunan yazarlarından Madam Sofya Spanudi, Atina'ya dönüşünün ardından kapsamlı bir makale kaleme almıştır. Atinalı yazar, tüm Yunan vatandaşlarının Türk-Yunan dostluğunun gerçekleşmesinden büyük bir memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bu dostluğun kıymetini vurgulayarak *"Bu dostluk çok güzel bir eserdir; sulh için büyük bir kuvvettir; bir teminatıdır"* ifadelerini kullandığını belirtmiştir. Madam Sofya Spanudi, makalesinde Kemalizmin, uluslararası bir nitelik kazandığını, bu kavramın, yalnızca Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün destekçilerinin düşüncelerini yansıtmakla kalmadığını, ulusal bilincini kaybetmiş bir milletin yeniden doğuşunu, yükselişini ve adeta ölümden sonraki dirilişini simgelediğini ifade etmiştir. Mustafa Kemal Atatürk olmasaydı, Türkiye'de hiçbir dönüşümün gerçekleştirilemeyeceğini, Çanakkale Savaşı'nda ve Millî Mücadele sürecinde Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ülkeyi nasıl kurtardığını ve Türkiye'yi medeni ve homojen bir devlet hâline nasıl getirdiğini anlatan Madam Sofya Spanudi, *"...Artık Türkiye, Gladstone'un ölümünü beklediği hasta adam değildir. Zinde, canlı, gürbüz bir uzviyettir."* demiştir. Yüzyıllarca bir tehdit unsuru olarak görülen 'Şark Meselesi'nin de artık tarihe karıştığını, Mustafa Kemal Atatürk'ün, bu sorunu cesareti, azmi ve iyi niyetiyle çözdüğünü belirtmiştir. Ayrıca *"...Şimdi eski husumetlerin enkazı üzerinde müstakar bir dostluğun abidesini yükseltiyor. Bunun en bariz misali, Türk- Yunan dostluğudur. Dün bir hayal addedilen bu dostluk, bugün temelli bir hakikat olmuştur.. "* demiştir. Burada

⁹² Soysal, *a.g.e.*, s. 459; Esra Sarıkoyuncu Değerli, "Türkiye'nin Balkan Ülkelerine Yakınlaşma Çalışmaları: Balkan Paktı", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 2008, s. 127.

geçmişteki düşmanlıkların üzerine Türk-Yunan dostluğunun artık köklü bir gerçekliğe dönüştüğünü vurgulayarak makalesini sonlandırmıştır.⁹³

14 Eylül 1933 tarihinde Yunanistan ve Türkiye'nin başbakanları İsmet Paşa ve Çaldaris Ankara'da Türkiye ile Yunanistan arasında Samimi Anlaşma Belgesi'ni imzalamıştır. Bulgaristan'dan gelebilecek bir tehdide karşı 10 yıllık bir süre için imzalanan bu anlaşma askerlik ve güvenlik konularında iş birliğini kuvvetlendiren nitelikte bir anlaşmadır. Bu anlaşmanın yanı sıra ekonomik ve ticari iş birliği konularında da 22 Aralık 1933 ve 10 Kasım 1934 tarihlerinde iki Takas Antlaşması imzalanmıştır. Türk-Yunan yakınlaşması yalnızca iki ülkeyi ilgilendirmekle kalmamış; bu ilişkiler Balkanlar'da da etkisini göstermiştir. Nitekim 1934 yılında imzalanan Balkan Antantı bu yakınlaşmanın bölgesel anlamda en önemli sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.⁹⁴

1 Ekim 1933'te kabul edilen Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan yeni misaka dair 16 Eylül 1933'te Yunan Meclisi Mebusan Riyasetinden Meclisi Mebusan Reisi Haralambos Vosikis tarafından bir telgraf gelmiştir. Bu telgrafta Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkileri daha da güçlendiren yeni antlaşmanın imzalanmasının, her iki milletin barışçıl bir şekilde yaşama ve ortak çıkarlarını hayata geçirme konusundaki kararlılığının bir kez daha teyit edilmiş olduğu, bu anlaşmanın, savaş sonrası dönemde Balkan milletleri arasında yaygınlaşan barışçıl anlayışın yeni bir göstergesi olduğu, ifade edilmiştir. İlgili telgraf şu şekildedir:⁹⁵

“Türkiye ile Yunanistan arasında daha sıkı münasebetler vücade getiren yeni misakın imza edilmesi milletlerimizin muslihane bir surette yaşamak ve müşterek menfaatlerini tahakkuk sahasına isal etmek maksadım samimî surette takip etmek hususundaki katı azimlerini teyit etmekte, harpten sonra Balkan milletleri arasında revaç bulan sulhperverane zihniyetin yeni bir delilini teşkil etmektedir. Bütün Elen milletinin hissiyatına tercüman olan Parlâmento vücade getirilmiş olan eseri şevkle selâmlar ve dostane ve ihlâskârane selâmlarım Türkiye Büyük Millet Meclisine iblâğ eyler.”

Bölgesel istikrarsızlığın ve kırılgan barış ortamının belirleyici olduğu Atatürk Dönemi'nde özellikle 1928'de Venizelos'un seçilmesiyle Yunanistan dış politikasının

⁹³ *Milliyet*, 19 Eylül 1932, s. 2.

⁹⁴ Melek Fırat, “1923-1939: Görelî Özerklik-1 Yunanistan'la İlişkiler”, Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 349-350.

⁹⁵ *TBMM Zabıt Ceridesi*, Dönem:4, Cilt:17, Birleşim:71, 01.10.1933, s. 1, 3.

uğradığı dönüşüm Balkan devletleri arasında siyasi yakınlaşmanın koşullarını yaratmıştır. Türkiye'nin dış politikasında barış yanlısı tutum izlemesi, Yunanlıların da bölge ülkeleriyle dostane ilişkiler kurmaya çalışması, geçmişteki sorunların siyasi çözümüne yönelik umutları güçlendirmiştir. Sonuç olarak, bu dönemde, Türkiye ile Yunanistan ilişkileri geçmişin gergin seyreden münasebetlerden barışçıl bir komşuluk ilişkisine evrilmiş; karşılıklı diplomasi, nüfus mübadelesi gibi zorlu süreçlerin ardından iş birliği ve diyalog esaslı bir düzleme oturmuştur. Bu dönemde geliştirilen olumlu ve yapıcı ilişkiler, yalnızca ikili bağları güçlendirmekle kalmamış, aynı zamanda Balkanlar'da barış ve istikrarın kurulmasına yönelik bölgesel girişimlere de zemin hazırlamıştır.

1.2.Bulgaristan ile İlişkiler

Türkiye, Misak-ı Millî prensiplerine bağlı kalarak sınırları dışında kalan Balkan ülkeleri üzerinde herhangi bir toprak talebinde bulunmamış ve bölgedeki statükoyu koruma politikasını benimsemiştir. Lozan Antlaşması ile belirlenen bu statükonun muhafazası, Türkiye'nin Balkan politikasının temelini oluşturmuştur. Bu nedenle, Türkiye'nin Yunanistan dışındaki Balkan devletleriyle ciddi bir sorunu olmamış, ilişkiler genellikle barışçıl ve dengeli bir çerçevede şekillenmiştir. Türkiye'nin bu ülkelerle olan diplomatik ilişkileri Lozan'da belirlenen sınırların korunması ve bölgesel istikrarın sürdürülmesi yönündeki yaklaşımı ile şekillenmiştir. 1919 Neuilly Antlaşması ile Bulgaristan, Güney Dobruca'yı Romanya'ya, Gümülcine ve Dedeağaç'ı Yunanistan'a, Makedonya'daki bazı topraklarını ise Yugoslavya'ya bırakmak zorunda kalmıştır. Bu durum, Bulgaristan'ın Ege Denizi'ne olan bağlantısını kaybetmesine ve toprak kayıpları nedeniyle zayıflamasına yol açmıştır. Bu sebeple Bulgaristan, Almanya ve Macaristan gibi statükoya karşı bir tutum benimseyerek Balkanlar'da revizyonist politikaların savunucularından biri olmuştur.⁹⁶

Türkiye'nin Balkan Devletleriyle imzaladığı başlıca anlaşmalardan biri olan 18 Ekim 1925 tarihinde Ankara'da imzalanan Dostluk anlaşması Balkanlar'da iş birliği yapılması için gerekli ortamı hazırlayan atılımlardan biridir. Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Krallığı, aralarındaki dostane ilişkileri tesis etmek ve

⁹⁶ Sarımay, *a.g.m.*, s. 233, 240.

güçlendirmek konusundaki ortak arzularını ortaya koyarak bir dostluk antlaşması imzalamaya karar vermişlerdir. Her iki devlet de kurulan bu ilişkilerin, kendi milletlerinin refah ve mutluluğuna hizmet edeceği inancını taşımaktadır. 18 Ekim 1925 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Krallığı arasında imzalanan dostluk antlaşması, taraflar arasında sürekli barış ve samimi ilişkiler tesis etmeyi amaçlamaktadır. Anlaşma kapsamında, her iki devletin siyasi ilişkilerinin uluslararası hukuk prensipleri çerçevesinde yürütülmesi konusunda mutabakata varılmış ve karşılıklı diplomatik temsilcilerin eşit haklara sahip olması kabul edilmiştir. Ayrıca, taraflar arasında bir ticaret anlaşması, ikamet sözleşmesi ve hakemlik antlaşması yapılması konusunda anlaşılmıştır. 874 numaralı bu Antlaşma TBMM tarafından 30 Mayıs 1926 tarihinde kabul edilmiştir.⁹⁷

18 Ekim 1925 tarihinde imzalanan “Türkiye-Bulgaristan Dostluk Antlaşması, Ekli Protokolü ve Oturma Sözleşmesi” adını taşıyan antlaşma, genel anlamda azınlıkların durumu, vatandaşlıkları, mal varlıklarına yönelik hakları, göçleri, vardıkları ülkedeki yerleşimleri gibi her iki devletin karşılıklı sahip olduğu haklardan faydalandırmayı taahhüt etmektedir. Bu Dostluk Antlaşması’na 12 Şubat 1928’de bir Ticaret Antlaşması ve Seyr-ü Sefain Antlaşması eklenmiş, ardından 6 Mart 1929’da Tarafsızlık, Uzlaşma ve Hakem Antlaşması, 27 Mayıs 1930’da tekrar bir Ticaret ve Seyr-ü Sefain Antlaşması imzalanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Bulgaristan Kralı III. Boris ile yakın dostluk kurmuştur. Boris iki memleket arasındaki yakınlaşma, dostluk ve işbirliğinin çok faydalı olduğunun Mustafa Kemal Atatürk’e bildirilmesini istemiştir. Mustafa Kemal Atatürk ise 2 Ağustos 1930’da Bulgaristan yönetimini ve Bulgar kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla Sofya’ya göndermiş olduğu bir grup gazeteciye “Bulgaristan’ı ziyaret edin. Bulgarları seveceksiniz. Onlarla içtenlikle konuşun ve kardeş Bulgar halkına en dostane duygular beslediğimi hatırlatınız” mesajında bulunmuştur.⁹⁸

Balkanlar’da güvenlik ve iş birliğinin arttırılmasına dolayısıyla Balkan Antantı kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Nitekim 5 Ekim 1930’da

⁹⁷ *Düstur*, Üçüncü Tertip, Cilt 7 (İkinci Tabı), Teşrinisani 1341-Teşrinievvel 1326, Devlet Matbaası, Ankara 1944, s. 1376-1377.

⁹⁸ İbrahim Kamil, “Atatürk Dönemi Türkiye-Bulgaristan İlişkileri”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-turkiye-bulgaristan-iliskileri/?pdf=3815> Erişim Tarihi: 23/08/2023.

Atina’da toplanan ilk konferans bu amacın faaliyetidir. Konferansların ikincisi, 20 Ekim 1931’de İstanbul’da yapılmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye’ye gelen Bulgaristan heyetine yakın ilgi göstermiştir.⁹⁹ İkinci Balkan Konferansı’nın ilk celsesinde Türkiye Baş delegesi Hasan Bey’in nutkundan sonra Arnavutluk, Bulgar, Yugoslav, Yunan, Rumen delegeleri de beyanatlarda bulunmuş, temsilciler Balkan milletleri arasında birlik ve iş birliğinin geliştirilmesi yönündeki görüşlerini ifade etmişlerdir. Arnavut delegesi Mehmet Bey Koniçe, Balkan federasyonu idealine güçlü bir destek sunduğunu belirtmiş; geçmişteki ihtilaflara rağmen Türkiye’nin affedici ve birleştirici tavrının takdire şayan olduğunu vurgulamıştır. Balkan Birliği için; *“Atina’da bir şekil vermeğe ve İstanbul’da tespit etmeğe çalıştığımız bu anlaşma ve onun neticesi olacak olan Balkan federasyonu ağabeylerimiz ecnebilerin muzır ve meşum tesirlerine kapılmıyacak kadar basiret sahibi olsalardı çoktan tahakkuk etmiş bulunurdu.”* demiştir. Mehmet Bey, basının yeterince etkili olmadığını ve azınlık haklarının tanınmaması halinde ilerleme sağlanamayacağını da ifade etmiştir. Bulgar delegesi Yenko Sekazoff, Bulgar milli grubunun birlik yönündeki çabalarını aktararak kardeşlik ve dayanışma ruhunun ön plana çıkması gerektiğini savunmuştur. Beyanında; *“Kardeşlik ruhu ile müteharrik olmamız, elele tutmamız, yolumuzu açık bulundurmamızı şimdiye kadar bizi biribirimizden ayırmış olan manileri ortadan kaldırarak bu şerefli âtiye doğru yol almamızı hepimiz için temenni ederim.”* demiştir. Yugoslav delegesi Velibor Voniç ise ekonomik sorunların siyasi meselelerden daha öncelikli hale geldiğini ve Balkan birliğinin başarıya ulaşabilmesi için karşılıklı hoşgörünün şart olduğunu belirtmiştir. O güne kadar Balkan milletlerini ayıran geçmişin etkisini koruduğu, Balkanlar dışında bir Balkan birliğine karşı olan kuvvetler bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca, delegelerin siyasi karar vericiler olmadığını, bu süreçte esas yetkinin hükümetlerde olduğunu hatırlatmıştır. Her şeyden evvel *“...vazifemizin Balkan hükümetleri arasında teması mümkün kılmak ve daha müsait bir dostluk havası vücuda getirmek olduğunu”* belirtmiştir. Yunan delegesi M. Papanastasyu, geçmişteki düşmanlıkların bir tarafa bırakılması gerektiğini, Balkan Misakı’nın kabulüyle tarihi bir adım atılabileceğini dile getirmiştir. Türkiye’nin yaklaşımını överek, bu zihniyetin Balkan milletleriyle birleşerek yeni bir medeniyet bileşimi yaratabileceğini ileri sürmüştür. Bu konuda;

⁹⁹ Kamil, a.g.m., s. 5.

“Balkan yarımadasında filan veya falan milletin tefevvuk ve hakimiyet temin etmesi fikri bugün tahakkuku mümkün olmayan bir hayalden ibarettir. Bu hakimiyet ve faikiyet iddiası artık maziye karışmıştır. Bizi bugünkü buhrandan ancak birlikle kurtarabilir ve atimizi de ancak birlik temin edebilir. Ankara'nın inkılapçı ruhu ile liberal zihniyeti ve diğer Balkan milletlerinin insanlık saygıları birleşerek dünyaya bir defa daha ışık salacak medeniyetin yeni bir terkbini vücuda getirecektir..” demiştir. Romanya delegesi M. Stefan, geçmişteki düşmanlıklara rağmen yeni bir anlayışla bir araya gelindiğini, bu yeni ruhun kısa sürede oluştuğunu ve Rumen halkının, özellikle kadınların da bu sürece aktif destek verdiklerini belirtmiştir. Stefan; *“Balkan milletlerinin müşterek maksat yolunda birleşmeleri, geçmiş hatıraların enkazını tamamen yıkmak ve milletler arasında yükselen bu hatıraları ortadan kaldırmak lüzumunu”* beyan etmiştir ve Türkiye'nin bu birleştirici çabalardaki rolü için *“Türkiye Cumhuriyeti ile Türk milletinin bu asil maksat uğrındaki muazzam mesaisinden dolayı alenî teşekkürlerimizi iblağa şitap ediyoruz.”* demiştir.¹⁰⁰ Toplantı, çeşitli uluslararası kuruluşlar tarafından gönderilen tebrik telgraflarının okunmasıyla ve Balkan Marşı'nın çalınmasıyla sona ermiştir. Bunların içerisinde en dikkat çekici telgraf Brüksel'den Beynelmilel Sulh Bürosu'ndan reis M. La Fontaine imzasıyla gelendir. Bu konferans, Balkan milletlerinin ortak bir gelecek inşa etme arzusunu ve Türkiye'nin bu süreçteki merkezi rolünü ortaya koymaktadır.

1–6 Aralık 1931 tarihleri arasında Bulgaristan Başbakanı Nikola Muşanov'un başkanlığındaki bir heyet, resmî temaslarda bulunmak üzere Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Ziyaret sırasında Başbakan Muşanov, bu temasların iki ülke arasındaki dostane ilişkileri daha da kuvvetlendireceğini dile getirmiştir. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk ise Bulgaristan ile Türkiye arasında dostane ilişkilerin gerekliliğine vurgu yaparak, “Bulgaristan'a karşı olan, Türkiye'ye de karşıdır” ifadesiyle iki ülke arasındaki dayanışmanın önemine dikkat çekmiştir. Ziyaretin sonunda bir değerlendirmede bulunan Türkiye Başbakanı İsmet İnönü, Bulgaristan

¹⁰⁰ *Hakimiyet-i Milliye*, 22 Teşrinievvel 1931, s. 3.

ile Türkiye arasındaki ilişkilerin yüksek düzeyde seyretmekte olduğunu belirtmiştir.¹⁰¹

23-26 Ekim 1932'de Bükreş'te yapılan Üçüncü Balkan Konferansı anlaşmazlıklardan ötürü sorunlu geçmiştir. Bulgaristan, ülkesindeki azınlıklara ilişkin sorunların çözümünü kendilerinin dışında halledilmek istenmesi konusunu gerekçe göstererek, toplantıyı terk etmiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal Atatürk, Başbakan İsmet İnönü ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın bulunduğu heyeti Sofya'ya Bulgaristan'ın Balkan Antantı içerisinde yer almasını sağlaması için göndermiştir. 20-24 Eylül 1933 tarihleri arasında Bulgaristan'ı ziyaret eden heyetin görüşmeleri sıcak ve samimi bir ortamda geçmiş olsa da heyetin çabaları yetersiz kalmıştır. Bulgaristan Balkan Antantı'nda yer almayı kabul etmemiştir.¹⁰²

Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ndeki temsilcisi Cemal Hüsnü Bey'e 1935 yılında gazeteciler fikrini sorduklarında kendisi dış politika hakkında Cenevre'de şunları söylemiştir: *“Türkiye ve Balkan Antlaşması'na dahil devletlerin hiçbirinde komşularına taarruz etmek yoktur. Türkiye'nin komşularına karşı sulh ve dostluk politikası bellidir. Balkan Antlaşması'nın var oluş nedeni Balkanlar'da statükonun korunmasıdır. Türkiye Bulgaristan'a karşı takip ettiği dostluk yolundan ayrılmaz. Çünkü bir gün Bulgaristan'ın Balkan Antlaşması'na katılacağı kanaatindeyiz.”*¹⁰³

Dördüncü konferans, 5-11 Kasım 1933'te Selanik'te yapılmıştır. Arnavutluk ve Bulgaristan'ın katılmadığı toplantılar sonrası Balkan Antantı, 9 Şubat 1934 yılında Atina'da imzalanmıştır. Türkiye, Bulgaristan'ın Balkan Antantı'na katılması için çaba göstermeye devam etmiştir. Başbakan İsmet İnönü ile Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, Yugoslavya'ya yaptıkları bir ziyaret sonrası, 20 Nisan 1937'de Sofya'ya uğramışlar ve Bulgar Kralı tarafından yüksek ilgi ve samimiyetle karşılanmışlar, görüşmelerde bulunmuşlardır.¹⁰⁴ Yugoslavya'dan dönüşte yapılan Bulgaristan ziyareti 10 yıl önce ilk defa ebedi bir dostluk anlaşması yapıp diğer Balkan memleketlerine örnek teşkil etmiş olan iki komşu memleket arasındaki

¹⁰¹ Kamil, *a.g.m.*, s. 5.

¹⁰² Kamil, *a.g.m.*, s. 5.

¹⁰³ T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi, ATASE, Atatürk Koleksiyonu 1905-1980 (110-9-1-11), 38. 0. 59. 1-3. Tarih: 8.3.1935.

¹⁰⁴ Kamil, *a.g.m.*, s. 5.

dostluğun bir tezahürüdür. Balkanlar artık Avrupa’da en tehlikeli bölge olmaktan çıkmış ve sükuna kavuşmuştur. İsmet İnönü ve Aras’ın izlediği bu yol ile Balkanların mutlak bir sulha kavuşmasına vesile olacağı ifade edilmiştir.¹⁰⁵

Başbakan İsmet İnönü ile Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras’ın Balkan Antantı’nı ayakta tutmak için 1937 ilkbaharında Balkan Devletlerini ziyaretine gidip döndükten sonra 14 Haziran 1937’de İsmet İnönü konuşmasında Türkiye’nin Balkan Antantı’nı yaşatmak arzusunda olduğu ve Balkan devletleri arasında görüş ayrılıkları bulunduğunu samimi olarak kabul ederek Balkan ülkeleri arasındaki ilişkiler hakkında şunları söylemiştir.¹⁰⁶

Balkan Devletleriyle münasebetlerimizin bütün millet tarafından malûm olmiyan hemen hiçbir safhası yoktur. Dört devlet aramızda açık muahede ve onun hükümlerine bir sulh dâvası için bağlıyız. Yakın bir zamanda ben ve Doktor Aras Balkan müttefiklerimizin payitahtlarını beraber veya ayrı ayrı görmek bahtiyarlığına nail olduk. Memleketimize karşı müttefiklerimiz tarafından gösterilen teveccüh ve muhabbet bütün dünyanın dikkatini celbedecek sıcaklıkta idi. Bu memleket Yugoslavya’dan, Yunanistan’dan ve Romanya’dan gördüğü sıcak tezahüratı aynı hararetle karşıladı... Arkadaşlarım, dört Balkanlı devletin ayrı ayrı cephelerinden dolayı vakit vakit görülen hususi politikaları onların Balkan Antantı taahhütleri üzerinde vaziyetlerinin hafif veya zayıf olduğunu zannettirecek propagandalara sebebiyet vermektedir. Bunu görüyoruz, ama buna inanmayın. En yakın temaslarımızla anlıyoruz ki dört Balkan devleti kendilerini birleştiren sulh idealinde samimî ve sabittirler.

...Bulgaristan komşumuzun, evvelce de bir iki münasebetle huzurunuzda arz ettiğim Balkanlar’da sulhu muhafaza etmek ve diğer komşularıyla iyi münasebetlerini artırmak için gösterdiği hüsnü niyetleri biz yakından ve en selâhiyetli ağızlardan işittik. Bulgaristan bizimle hususi bir muahede ile bağlıdır. Bulgaristan, Yunanistan ve Romanya ile münasebetlerini de bu hâle getirmek kararında olduğunu söylemiştir. Bu arzularını Türkiye yalnız teşvik eder ve elinden geldiği kadar teshil eder. Şüphe yok ki Balkanlar’da Bulgaristan’la diğer komşuları arasında sıcak dostluk havasının teessüs etmesi ve bütün Balkan devletlerinin söyledikleri gibi ciddî ve iyi niyetli bir dostluk yoluna girmesi hepimiz için sevinçli bir emel ve Avrupa sulhü için bir mesneddir.

İsmet İnönü’nün konuşmasını yaptığı gün Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras da konuşma yapmıştır. Türkiye’nin milli davasına, Balkan müttefikleri ve dostlarının samimi bir destek ve duyarlılıkla yaklaştığı, Akdeniz’deki komşusu İtalya’nın da sempati gösterdiği ifade edilmiştir. Türkiye, artan gücünü barışa adanmış ve

¹⁰⁵ *Ulus*, 27 Nisan 1937, s. 4.

¹⁰⁶ *Cumhuriyet*, 15 Haziran 1937, s. 8; Gönlübol- Sar, *a.g.e.*, s. 103.

uluslararası alanda bu tutumu olumlu karşılık bulmuştur. Bu konuşması şu şekildedir:¹⁰⁷

Bu milli işimizin ortaya konduğu ilk günden beri Balkan müttefiklerimizin ve dostlarımızın kendilerinden beklediğimiz veçhile Türk davası hakkında devam edegelen halisane müzaheret ve hissiyatı ve Akdeniz’de diğer komşumuz İtalya’nın izhar ettiği sempatiyi maruzatuma ilave etmezsem huzurunuzda hakikati olduğu gibi arz etmek vazifemde kusur etmiş olurum. Her gün artan kuvvetini sulh hizmetine hasreden ve çalışmalarını kendisine olduğu kadar başkaları için de esirgemeyen Türkiye’ye karşı bu samimî âlemşumul muhabbete istinad eden siyasetin beynelmilel nail olagelmekte bulunduğu karşılığı ve adetâ mükafatı diyebileceğim. Şunu da arz etmek isterim ki, bu davamızda da Şark ve Garbin matbuatı kıymetli müzaheretlerinden bizi mahrum etmemişlerdir.

İnönü, 14 Haziran 1937’de Balkan Antantı ve üye ülkeler hakkındaki değerlendirmesinin ardından Bulgaristan’ın durumuna değinmiştir. İnönü, Sofya yönetiminin Balkanlar’da barışı korumak ve aralarındaki iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmek istediğini bizzat kendisine söylediğini, Türkiye’nin de bu yaklaşımı destekleyip teşvik ettiğini açıklamıştır. Mustafa Kemal Atatürk liderliğindeki Türkiye Cumhuriyeti, Balkanlar’a yönelik yürüttüğü dış politikasının devamlılığı çerçevesinde, Başbakan Celal Bayar ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras’ı, Mayıs 1938’de Bulgaristan’a göndermiştir. Bulgar Kralı III. Boris ve Başbakan Köseivanov ile yapılan görüşmede Türkiye’nin, 1919 tarihli Neuilly Antlaşmasının Bulgaristan’a getirdiği ağır hüküm ve yaptırımlarının kaldırılması için çaba sarf ettiği, Sofya’nın Balkan Antantı’na üye diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmesini istediği dile getirilmiştir. Bulgaristan da Türkiye’nin bu yaklaşımından memnunluk duyduğunu belirtmiştir.¹⁰⁸

Atatürk Dönemi Türkiye Bulgaristan ilişkilerinde en önemli konuyu iki devlet arasında 1925 yılında yapılan anlaşma gereği karşılıklı mübadele konusu, Bulgaristan’daki Türk ve Müslüman nüfusu oluşturmaktadır. Türkiye’deki Bulgar nüfusundan Bulgaristan’daki Türk nüfusu sayıca daha fazla olduğu için bu anlaşma karşılıklılık esasına göre yapılmıştır. Bu sayının üzerinde kalan Türk ve Müslüman nüfus Bulgaristan’da yaşamaya devam etmiştir. Bu sebeple Türkiye ile Bulgaristan arası ilişkiler hem Türkiye’ye gelecek olan göç ve hem de Bulgaristan içerisindeki Türk nüfusunun siyasi, sosyal ve kültürel hakları çerçevesinde devam etmiştir. Ülkede idareyi yeniden kurma aşamasında Atatürk Türkiye’nin dış politikasında

¹⁰⁷ Akşam, 15 Haziran 1937, s. 1, 4.

¹⁰⁸ Kamil, a.g.m., s. 6.

Bulgaristan'la siyasi olarak karşılıklı göçle ilgili, ekonomik olarak da her iki ülke arasında gerçekleştirilecek olan ticaret ve her iki ülkeden transit geçişle ilgili anlaşmalar yapmıştır. Bulgaristan 1930 yılına kadar Rusya yanlısı bir siyaset izlerken 1930'lu yıllardan sonra İtalya'ya, 1935'ten sonra da Almanya'ya yakınlaşmıştır. Bulgaristan 1919-1923 yılları arasında komşu toprakları için emel beslememiş yalnızca iç politika ile alakadar olmuştur. 1923'ten sonra, II. Balkan Savaşı ve I. Dünya Savaşı'nda kaybettiği toprakları geri alabilmenin hesaplarını yapmaya başlamıştır. Bulgaristan Balkanlarla ilgili hem siyasi bir mücadeleye girişmiştir. Bu emelleri doğrultusunda yolunu çizdiği için 1934 yılında Türkiye'nin öncülüğünde imzalanan Balkan Antantı'na katılmamıştır. Bulgaristan Atatürk Dönemi'nde milliyetçi bir siyaset izleyerek Bulgaristan'daki Türk ve Müslüman nüfusu asimile etmeye çalışmıştır. Ancak bu nüfusu istediği ölçüde asimile edememiştir. Bulgaristan'da asimile olmayan Türk nüfusu topraklara sahip çıkmaya çalışarak, Türkiye Cumhuriyeti'ne her zaman tampon oluşturarak güven vermiştir.¹⁰⁹

Türkiye'nin izlemekte olduğu Balkan diplomasisinin devamı niteliğinde, Mayıs 1938'de Başbakan Celal Bayar ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras'ın Yunanistan ve Yugoslavya'nın ardından Bulgaristan'ı ziyaretleri sırasında Bulgar yetkililerle, ülkenin silahlanmasını sınırlayan hükümlerin kaldırılması ve Balkan Antantı ile ilişkilerinin güçlendirilmesi konularında görüşmeler yapılmıştır. Türkiye'nin girişimine olumlu yaklaşan Bulgaristan ile yürütülen müzakereler sonucunda, 31 Temmuz 1938'de Selanik Antlaşması imzalanmış ve bu çerçevede Bulgaristan'a yönelik silahlanma sınırlamaları kaldırılarak, sınır boyunca silahsızlandırılmış bölgeler ortadan kaldırılmış ve taraflar kuvvete başvurmama taahhüdünde bulunmuştur. Türkiye toprak sorunu bulunmayan tek Balkan ülkesi olarak Bulgaristan'ı da Balkan Birliği'ne dahil ederek bölgeyi yaklaştırmakta olan İkinci Dünya Savaşı dışında tutmaya çalışmıştır. Ancak, büyük güçlerin bölgeye yönelik stratejileri Balkan ülkelerini kendi etkileri altına almış ve Türkiye'nin barış çabalarının sonuçsuz kalmıştır. Nitekim kısa süre içinde Türkiye dışındaki tüm Balkan ülkeleri savaşın içinde yer almıştır.¹¹⁰

¹⁰⁹ Yüksel Kaştan, "Atatürk Dönemi Türkiye-Bulgaristan İlişkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 24, S.72, 2008, s. 687-688.

¹¹⁰ Öksüz, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk Dönemi'ndeki Balkan Politikası (1923-1938)",

1.3.Yugoslavya ile İlişkiler

I. Dünya Savaşı sonrasında, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte, bu imparatorluğa ait bazı topraklar ile bağımsız Sırbistan ve Karadağ toprakları birleştirilerek Yugoslavya Devleti kurulmuştur. Farklı etnik ve dini gruplardan oluşan bu çok uluslu devlet, Batı'da İtalya'nın, Makedonya'da ise Bulgaristan'ın tehditleriyle karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, devletin iç istikrarını ve bölgesel güvenliğini tehdit eden önemli faktörlerden biri olmuştur.¹¹¹

Hırvatistan 28 Ekim 1918 tarihinde Macaristan ile bağılılığına son verdiğini açıklamıştır. 1918 yılının Kasım ayında Yugoslav Ulusal Konseyi Karayorgiyeviç Hanedanı altında birleşme kararı almıştır. Karadağ ulusal meclisi de 26 Kasım 1918 tarihinde Sırbistan'a katılma kararı almıştır. Karadağ kralı Nikola tahttan indirilmiştir.¹¹² 1903 yılında Sırbistan Kralı Paul sağlık sorunlarıyla 24 Haziran 1914'te tahtı bırakmış, naip olarak oğlu Alexander gelmiştir. Yugoslavya'nın kuruluş süreci, Naip Prens Alexander, babası Paul'un ve Karayorgi Hanedanı'nın yönetiminde 1 Aralık 1918'de Sırp-Hırvat-Sloven Birleşik Krallığı adı altında kurulmuş ve 1929'da Yugoslavya (Güney Slavları) adını almıştır.¹¹³ Türkiye ile Yugoslavya arasında diplomatik ilişkiler Cumhuriyet'in ilanından sonraki süreçte gayri resmi olarak sürmüştür. Türkiye bu ilişkilerin resmîyete dönüşmesi arzusunda olmuştur. Bu niyetle gerçekleştirilen yoğun görüşmelerin ardından iki ülke arası ilişkilerini normalleştirmek ve dostluk antlaşması imzalamak için Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Tefik Kamil Bey'e 18 Ekim 1925'te yetki verilmiştir. Nitekim 28 Ekim 1925'te Ankara'da, Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Tefik Kamil Bey ile Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı temsilcisi M. Trajan Jivković tarafından iki ülke arasında bir dostluk antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Türkiye ile Yugoslavya ilişkileri

s.98-99.

¹¹¹ Sarıay, a.g.m., s. 233.

¹¹² Kâmuran Gürün, *Savaşın Dünya ve Türkiye: 3 Savaş 1939-1945*, Tekin Yayınevi, İstanbul 2000, s.208.

¹¹³ Armaoğlu, a.g.e., s. 182; Öksüz, "Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Atatürk Dönemi'ndeki Balkan Politikası (1923-1938)", s. 72; Salim Gökçen, "Türkiye – Yugoslavya İlişkileri ve Kral Alexander'ın Türkiye Ziyareti", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.42, Şubat 2016, s. 669; Haydar Çakmak, "Atatürk Döneminde Türkiye- Yugoslavya İlişkileri", *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1. Erişim Tarihi: 05.04.2025.

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-yugoslavya-iliskileri/?pdf=3803>

hem resmiyet kazandı hem diplomatik ilişkileri başlatmış oldu hem de ilişkilerin daha da geliştirilmesine imkân sağlamıştır.¹¹⁴

1926 yılında Gazi Mustafa Kemal'den, Sırp, Hırvat ve Sloven Kralı Alexander Karadjordjević'e ve yine aynı yıl kraldan Gazi Mustafa Kemal'e karşılıklı güven mektubu gönderilmiştir. İki devletin ilişkileri, genel olarak olumlu yönde gelişme eğilimi gösterirken buna engel bir konu ortaya çıkmıştır. Yugoslavya'nın, ülkesindeki Türklerin mallarına ve emlaklarına el koymuştur. 1927 yılında Yugoslavya'nın bu el koyma işlemlerini askıya alması, iki ülke ilişkilerini yumuşatmış gibi görünse de 1928 yılı boyunca boşlukta kalan Türk emlaki sorunu nedeniyle ilişkilerde büyük ölçüde bir samimiyet sağlanamamıştır.¹¹⁵

1928 yılında Türkiye'nin İtalya ile yakınlaşması ve aralarında bir antlaşma imzalaması Türkiye ile Yugoslavya arasında soğukluğa sebep olmuştur. Çünkü Balkanlar bölgesinde İtalya ve Yugoslavya arasında ciddi bir huzursuzluk ve çekişme hâkimdir. İtalya'nın, Akdeniz'i bir İtalyan gölü haline getirmek istediği için izlediği emperyalist politika Yugoslavya'yı tehdit etmektedir. İtalya için Balkanlar yayılmacı siyasetini uygulayacağı bir yer olduğu için bu gelişme Yugoslavya'nın tepkisini çekmiştir. 1933 yılında Yugoslavya ve Türkiye arasındaki siyasi ilişkiler yoğunluk kazanmıştır. 4 Ekim 1933 tarihinde Yugoslavya Kralı Alexander'ın İstanbul ziyaretinde Atatürk ile görüşmesi Türkiye tarafından Yugoslavya dostluğu açısından olumlu sonuçlar vermiş ve gelecek için daha iyi ilişkilerin başlangıcı olarak değerlendirilmiştir. Türkiye ile Yugoslavya siyasi ilişkilerinin olumlu yönde gelişmesinin temel nedeni, her iki ülkenin de Balkanlar'da saygının (statükonun) ve barışın korunmasına taraftar olmalarıdır.¹¹⁶

Türkiye ve Yugoslavya dünya barışına katkıda bulunmak için Balkan Antantı'na imza atan iki ülke olarak ilişkilerini pekiştirme yoluna gitmiştir. Nitekim 9 Kasım 1933 tarihinde Cenevre'de kararlaştırılan "Türkiye- Yugoslavya Dostluk, Saldırmazlık, Hakemlik ve Uzlaştırma Antlaşması" 27 Kasım 1933 tarihinde Belgrad'da imzalanmıştır. Antlaşmaya göre; Türkiye ve Yugoslavya arasında

¹¹⁴ Salim Gökçen, "Türkiye – Yugoslavya İlişkileri ve Kral Alexander'ın Türkiye Ziyareti", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.42, Şubat 2016, s. 669.

¹¹⁵ Salim Gökçen, *a.g.m.*, s. 670.

¹¹⁶ Gökçen, *a.g.m.*, s. 670.

diplomatik yollarla belirli bir sürede çözümlenemeyen sorunların barışçı olmayan yöntemlerle çözümlenmesi yoluna gidilmeyecektir. Ayrıca taraflar savaşa, milli siyasetlerinin bir aracı olarak başvurmamayı taahhüt etmekteydiler. Antlaşmanın imzalanmasının ardından yayımlanan resmi tebliğde; iki ülke Dışişleri Bakanları, Türkiye ile Yugoslavya arasında çözümlenmemiş sorunların yanı sıra uluslararası gelişmeleri değerlendirecekler ve Balkan devletleri hakkında aldıkları istihbaratları birbirlerine bildirerek görüşmelerde bulunacaklardır. "Türkiye –Yugoslavya Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması" iki ülke arasında bir işbirliği ortamı yaratmış oldu. Bu anlaşma Balkan Devletleri arasında ortak çalışma anlayışına zemin oluşturması açısından da önemliydi. Şubat 1934'te imzalanan Balkan Antantı ile birlikte iki ülke arasındaki yakınlık daha da ileriye götürülmüştür.¹¹⁷

1936'da Avrupa'daki karışık siyasi ortam gittikçe ağırlaşmaktaydı. Böyle bir siyasi ortamda Balkanlar'daki diplomatik temaslar daha da önem kazandı. 1936 yılında diğer Balkan Antantı ülkelerine kıyasla Türkiye ve Yugoslavya münasebetleri daha iyi görülmüştür. Yugoslavya Başbakanı Milan Stojadinović'in 31 Ekim 1936 tarihleri arasında Ankara'yı ziyareti Balkanlar'da barışa yönelik çalışmaların bir göstergesiydi. Stojadinović'in Ankara ziyareti, Türkiye ile Yugoslavya arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir adım teşkil etti. Yapılan görüşmelerde Türkiye ile Yugoslavya arasında her alanda çıkarların örtüşmesi üzerine görüş birliğine varılmıştır.¹¹⁸

Atatürk 29 Ekim 1936'da Türk-Yugoslav dostluğu hakkında Ankara'da Yugoslav gazetecilerine verilen demecinde şunları söylemiştir:¹¹⁹

“Görüyorsunuz ki ve müşahade etmişsinizdir ki, Türk devlet adamları ve Türk milleti Yugoslav milletine, Yugoslav devletine ve Yugoslav hükümetine karşı en samimî hisler beslemektedir. Bu dostluk tezahürünün bütün Türkiye tarafından Yugoslavya hakkında beslenen hakiki hislere tercüman olduğuna eminim. Tahakkuk ettirdiğimiz müşterek dostluk devam edecektir. Bu dostluğun devamına ve daima daha ziyade resanet bulmasına çalışacağım. Bu dostluk bütün sulh dostları için remiz teşkil eder. Böyle bir dostluk ancak insanî ve kardeş hisleriyle istikrar bulabilir. İki milletimiz arasındaki dostluk, ifadesini yalnız sözlerde bulmuyor. Bu söylediklerim, kuvvetine inananların bir ifadesi olarak telâkki edilmelidir. Türkiye

¹¹⁷ Ahmet Özgiray, “Türkiye-Yugoslavya İlişkileri (1920-1938)”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 14, S. 1, 1999, s. 20; Gökçen, a.g.m., s. 670.

¹¹⁸ Özgiray, a.g.m., s. 21; Gökçen, a.g.m., s. 670.

¹¹⁹ *Ayın Tarihi*: 1936, No. 35, s. 49; Atatürk'ün *Söylev ve Demeçleri I, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve C. H. P Kurultaylarında (1919 – 1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara 2006, s.491; *Cumhuriyet*, 30 Birinci Teşrin 1936, s. 1, 6.

ile Yugoslavya arasında mevcut sağlam münasebetler, bütün Balkan milletleri arasında mevcut olması iktiza eden münasebetlerdendir. Balkanlar bu ideale doğru ne kadar fazla yükselirlerse, saadet ve terakkileri o nisbette artar. Cumhur Reisimiz bunu müteakip Yugoslavya gazetecilerinden asil Yugoslav milleti hakkındaki dostluk hislerine tercüman olmalarını istemişlerdir. Yugoslav gazetecileri namına cevap veren Politika gazetesinden Yossimoviç, Cumhur Reisimize minnettarlığını arzemiş ve Yugoslav matbuatının, dostluk ve kardeşlik hislerine devam edeceğini temin eylemiştir. Bunun üzerine demiştir ki:—Türk matbuatına da her zaman tekrarladığım gibi, bu dostluk hislerini ehemmiyetle kaydetmek, Yugoslav matbuatı için de mukaddes bir vazifedir. Bu, yalnız mukaddes bir vazife değil, aynı zamanda bir vatan borcudur.

İki millet arasında var olan derin ve samimi dostluk bağları, gerçekleştirilen temasların sıradan birer diplomatik ziyaret ve iadei ziyaret çerçevesinden çıkıp ötesine geçerek, kamuoyu nezdinde büyük bir siyasal olay niteliği kazanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı İsmet İnönü, Dışişleri Bakanı Dr. Tevfik Rüştü Aras ile birlikte 10 Nisan 1937 tarihinde trenle dost ve müttefik Yugoslavya'ya resmî bir ziyarette bulunmak üzere yola çıkmıştır. Bu ziyaretin gerek hükümet gerekse halk nezdinde taşıdığı yüksek önemi vurgulamak amacıyla Ankara Garı'nda yoğun bir halk katılımı ve coşkulu tezahürat eşliğinde uğurlama töreni düzenlenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün şahsen Ankara Garı'na gelerek Başbakan İnönü'yü bizzat uğurlaması, onun Yugoslavya'ya duyduğu samimi dostluk ve yakınlığın en açık göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Ankara, Haydarpaşa ve Sirkeci garlarını dolduran kalabalık halk toplulukları, bu ziyaretin yalnızca diplomatik bir görevden ibaret olmadığını, aynı zamanda Türk halkı tarafından sevinç ve milli heyecanla karşılanan önemli bir gelişme olduğunu ortaya koymuştur. Başbakan İsmet İnönü, Cumhurbaşkanı Atatürk'ün kendisine tevdi ettiği bu diplomatik göreve büyük bir ciddiyetle yaklaştığını ifade etmiş; özellikle Türkiye ile Yugoslavya arasındaki dostane ilişkilerin ve karşılıklı bağların sağlamlığını bir kez daha vurgulamak amacıyla bu ziyaretin gerçekleştirildiğini belirtmiştir. İnönü beyanatında, Türkiye'nin samimi dostu Yugoslav Başvekil M. Stoyadinoviç'i biran evvel görmeğe sabırsızlandığını belirtmiştir. Yugoslavya devlet adamlarının yüksek meziyetlerinin Türkiye'de daima takdir edildiği ve büyük bir itimad aşıladığını vurgulamıştır. Türkiye ve Yugoslavya'nın Balkan Misakı'nın başlangıcından beri en sadık azalarından oldukları ve her fırsatta Balkan misakının takviyesi için çalıştıkları ifade edilmiştir. Dönemin durumu içinde Balkan misakının Avrupa için her zamankinden kıymetli olan sulhun esas teşekküllerinden biri olduğu, Balkan misakı azası oldukları

ve Türkiye ve Yugoslavyanın Avrupa sulhunu korumak ve gelecekte onu tehdit edecek gelişmelere karşı koymak uğrunda değerli hizmet sarfettiklerine değinmiştir. Avrupa sulhu ve Balkanlılar arasında iş birliği için daima çalışmayı bilmiş olan dost memleket basının vatanperverlik ve ileriye düşünen tedbirli durumunu takdir ettiklerini ifade etmiştir.¹²⁰

Mayıs 1938'de Başbakan Celal Bayar ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras Belgrad'a giderek, bir önceki yıl Stojadinović'in yaptığı ziyarete karşılık vermişlerdir. Mayıs 1938'de Yugoslavya Savaş ve Deniz Kuvvetleri Bakanı Marić'in Türkiye'yi ziyareti ile de iki ülke arasındaki yakın ilişkiler pekiştirilmiştir.¹²¹

Başbakan İsmet İnönü ile Yugoslavya'ya seyahat eden İstanbul gazetecilerinin gözlem yazıları gazetelerde yayımlanmıştır. Türk gazetecilerin dost bir ülkede gerçekleştirdikleri incelemelerden elde ettikleri sonuçlar son derece önemlidir. Kurun gazetesi, dönemin başyazarı Asım Us'un Belgrad'dan gönderdiği bir mektubu yayımlamıştır. Asım Us'un Yugoslav entelektüellerinden biriyle gerçekleştirdiği görüşmede, Balkan Antantının, bugüne kadar Avrupa'nın bu bölgesinde en güçlü barış girişimlerinden biri olduğunu kanıtladığını, bu girişimin, gelecekte Balkan milletlerinin ortak mutluluğunu sağlayacak bir araca dönüşebileceğini ve Balkan Antantının, bir Balkan federasyonunun temelini oluşturabileceğine dikkat çekmiştir. Bu durumun tüm Avrupa milletleri için bir birlik örneği teşkil edebileceği, hatta şu an hayal gibi görünen Avrupa Birliği'nin gerçekleşmesinin bu vesileyle mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Balkan milletlerinin dillerinde çok sayıda Türkçe kökenli kelime bulunduğu, dahası, Türkçe 'de orijinal anlamını ve şeklini koruyan bazı kelimelerin, aynı biçimde kullanıldığını belirterek bu durumdan yola çıkarak, zaman zaman Balkan milletleri arasında ortak bir dilin oluşturulmasının dahi mümkün olabileceğini düşündüğünü ifade etmiştir.¹²² Kral Birinci Alesandr ile Kemal Atatürk'ün kurmuş olduğu Türkiye ve Yugoslavya arasındaki sıkı ve sağlam bağ Balkanlılar'da sükunetin idamesine ve sulha olan inancın kuvvetlendirilmesine hizmet etmiştir. Türk Yugoslav dostluğu, "*Balkan*

¹²⁰ *Cumhuriyet*, 11 Nisan 1937, s. 1, 6-7.

¹²¹ Gökçen, *a.g.m.*, s. 671.

¹²² *Kurun*, 15 Nisan 1937, s.2; *Haber- Akşam Postası*, 15 Nisan 1937, s. 3.

*Balkanlılarıdır” prensibinin kuvvetlendirilmesidir.*¹²³ Bu ifadeler, Balkan Antantı'nın yalnızca Balkan devletleri arasında bir siyasi kombinasyonla sınırlı kalmadığını; aynı zamanda bu ülkelerin aydınları arasında ortak bir mutluluk ve refah ideolojisinin filizlenmeye başladığını göstermesi açısından büyük bir değer taşımaktadır.

Fotoğraf 2: Yugoslavya'nın (Skupçina) Meclis Binası

Kaynak: *Kurun*, 15 Nisan 1937, s.2.

Türkiye'nin Batı ile bağlantılarından biri Sırbistan sınırları içerisinde bulunan bölgeden geçmesinden kaynaklı iki ülke arasındaki ilişkiler stratejik önem taşımaktadır. Balkanların istikrarı doğrudan Türkiye'yi etkilediğinden, Atatürk, Türk-Yugoslav ilişkilerine büyük önem vermiş ve Balkan Savaşları sonrası oluşan anlaşmazlıkları çözmek amacıyla diplomatik çabalar sarf etmiştir. Bu sebeple iki taraf arasında karşılıklı fayda sağlayan antlaşmalar imzalanmış, Türkiye'nin uluslararası alanda yalnızlaşmaması adına dış ilişkilerde uzlaşmacı bir politika benimsenmiştir.¹²⁴ Türkiye ve Yugoslavya, coğrafi ve stratejik konumları gereği birbirlerine daima ihtiyaç duyan ülkeler olmuş ve bu bağlamda, ikili ilişkilerin devamlı surette güçlendirilmesi önem arz etmiştir.

1.4.Romanya ile İlişkiler

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Romanya, uzun yıllardır hedeflediği "Büyük Romanya" idealine ulaşarak topraklarını genişletmiştir. I. Dünya Savaşı

¹²³ *Kurun*, 15 Nisan 1937, s. 4.

¹²⁴ Özgiray, *a.g.m.*, s. 24.

sonrasında en büyük toprak kazancını elde eden Balkan devleti Romanya olmuştur. Avusturya-Macaristan'dan Transilvanya'yı, Bulgaristan'dan Güney Dobruca'yı ve Rusya'dan Besarabya'yı alarak bölgedeki en geniş sınırlara sahip devlet haline gelmiştir. Bu genişleme, Romanya'nın Balkanlar'daki siyasi ve stratejik önemini artırmıştır.¹²⁵

Türkiye-Romanya ilişkileri, savaş sırasında farklı bloklarda yer almaları nedeniyle kesintiye uğramış olsa da Türk Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasının ardından yeniden başlamıştır. Rumen kamuoyu, Türk Kurtuluş Savaşı'nı yakından takip etmiş ve özellikle Lozan Barış Konferansı'nda Türkiye'nin hassasiyet gösterdiği Boğazlar rejimi ve kapitülasyonların kaldırılması gibi konularda Türkiye'ye destek vermiştir.¹²⁶

Osmanlı Devleti'nin yıkılması ve Anadolu'da Türkiye Cumhuriyeti kurulmasıyla yeni devlet, dış politikasının temel ilkesi olarak yurtiçinde ve dünyada barışın korunmasını benimsemiştir. Nitekim Türkiye 1923-1938 yılları arasında dış politikada *yurtta sulh, cihanda sulh* prensibini uygulamaya yönelik hareket etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti dış politikada statükonun korunmasına yönelik Balkan ülkeleriyle birtakım barış ve dostluk anlaşmaları imzalamıştır. Romanya da Birinci Dünya Savaşı sonunda geniş topraklara sahip olması dolayısıyla, sınırlarını korumak için statükocu bir politika izlemiştir. Her iki ülkenin aynı amaç içinde olması ülkeleri birbirine yakınlaştırmıştır. Balkan coğrafyasının güvenliği ve istikrarı açısından Balkan ülkeleriyle iyi ilişkiler kurulması büyük önem taşımaktadır. Bu bölgede bulunan Romanya'nın da kilit noktada olduğu açıktır. Türkiye 1926'dan itibaren Balkanlar'da birlik kurma arayışı içine girmiştir. Bu amaçla ilk adımı Romanya ile birlikte atmak üzere çalışmaya başlamıştır. Romanya'daki Türk diplomatı Hüseyin Ragıp (Baydur) Bey 1926'da Romanya Dışişleri Bakanı Duca'ya ilk defa Balkan Antlaşması fikrinden bahsetmiştir. Duca'nın bu birlik fikrini oldukça sıcak karşılaması üzerine, taraflar konu üzerinde ortak çalışmalar yapmak üzere sözleşmişlerdir.¹²⁷

¹²⁵ Sarıay, *a.g.m.*, s. 233.

¹²⁶ Ömer Metin, "Atatürk Dönemi Türkiye- Romanya İlişkileri (1923-1938)", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara 2011, s. 242.

¹²⁷ Önder Duman, "Atatürk Döneminde Türkiye-Romanya İlişkileri", *Atatürk Ansiklopedisi*, s.2.

Türk diplomatı Hüseyin Ragıp (Baydur) Bey'in bildirdiği 1 Eylül 1927'ye ait bir resmî belgede Romanya Dışişleri Bakanı Duca'nın İstanbul'da bulunduğu sırada, elçi vekili ile oldukça dostane bir mülakat gerçekleştirdiği, kendisi hakkında olumlu ifadeleri beyan ettiği bir beyanat hakkında bilgi verilmiştir. Cenevre'ye giden Dışişleri bakanı Duka Cenevre'deki görüşmelerinde de Türkiye ve Romanya arası ilişkilerde belirledikleri istikamette ilerlemeye devam ettiklerini belirtmiştir. Ancak hükümet değişikliği döneminde, Romanya'nın bu yönden bir sapma intibarı uyandırdığını ifade etmiştir. Ardından Liberal Fırkası'nın hükümete gelmesiyle, Türkiye'nin Romanya ile dostane münasebetlerinin daha da geliştirilmesine yönelik arzusunu dile getirmiş ve buna ilaveten, Türkiye'nin bu husustaki yaklaşımını da teyit etmiştir. Türkiye adına Rüştü Bey Efendi bulunmuştur. Romanya ile dostane münasebetlerini güçlendirme ve sağlamlaştırma hususunda Türkiye hükümetinin de aynı iyi niyetle hareket ettiğini beyan etmiştir.¹²⁸

İki ülke arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gidişinin ekonomik alana da olumlu anlamda yansıdığı görülmektedir. Nitekim 1928 yılının Şubat ayında Dışişleri Bakanı Tefik Rüştü Aras'a Romanya temsilcisi Gheorghe Filality tarafından Türkiye ile Romanya arasında imzalanacak olan Ticaret Anlaşması hakkında bilgilendirme yapılmıştır. İlgili yazıda 24 Temmuz 1923 tarihinde Lozan'da imzalanan Ticaret Sözleşmesi'nde Türkiye'nin Romanya menşeli ve Romanya'dan gelen toprak ve sanayi ürünlerine, bu sözleşmeye taraf devletlerin ürünleri için öngörülen uygulamaya bağlı olduğu ancak bunun süresinin dolduğu, Hüseyin Ragıp Bey tarafından gümrüklerde azami tarifenin uygulanmaya başlanıp başlanmayacağı hakkında bilgi talepleri olduğu bildirilmiştir. Romanya Hükümeti, Romanya ile Türkiye arasında bir Ticaret Anlaşması akdedilinceye kadar, 11 Şubat 1928 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, Türkiye menşeli ve Türkiye'den gelen, Romanya'ya ithal edilen ve tüketim, yeniden ihracat veya transit amaçlı olan toprak ve sanayi ürünlerinin, altı aylık bir süre boyunca genel tarife (asgari tarife) ve en

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-romanya-iliskileri-1919-1938/?pdf=3806> Erişim Tarihi: 24/08/2023.

¹²⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39273.158867.1, s.1-2. Belge Tarihi: 01.09.1927.*

ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden yararlanacağını kabul ettiğini bildirmiştir.¹²⁹

Türkiye ve Romanya'nın öncülüğünde gelişen Balkan Birliği fikri kısa sürede diğer Balkan ülkeleri tarafından da olumlu karşılanmıştır. Bu konuyla ilgili olmak üzere Türkiye, Yunanistan ve Romanya'nın öncülüğünde 5 Ekim 1930'da Atina'da bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıyı 1931 ve 1932 yıllarındaki diğer toplantılar izlemiştir. Balkanlılar arasında bir birlik kurulması için 1930 yılında toplanan Birinci Balkan Konferansı'nda altı Balkan devletinin her birinde birer Balkan Birliği Cemiyeti kurulmasına karar verilmiştir. Bu karara istinaden Ankara'da Balkan Cemiyeti kurulmuştur. Balkan Cemiyeti'nin yönetimine Türk siyasi hayatının önemli simalarından Trabzon Millet Vekilliği yapan Hasan Saka Bey getirilmiştir. Cemiyetin Genel Sekreteri ise Ruşen Eşref Bey'dir. Birlik bürosu konferanslardan önce toplanarak konferansa dair son düzenlemeleri belirlemektedir. Balkan Birliği Kongresi, her yıl altı Balkan ülkesinden birinde düzenlenmiştir. Kongrenin düzenlendiği yıl boyunca, birliğin yönetimi ilgili ülkenin Balkan Cemiyeti başkanı tarafından üstlenilecek ve birliğin merkezi (bürosu) de o ülkeye taşınmıştır. Her ülke bu cemiyet için bir bütçe de ayırmıştır. Türkiye hükümeti 1931 yılında Hariciye Vekâleti bütçesinde, Balkan Birliği Cemiyeti'ne yardım amacıyla 40.000 lira tahsis etmiştir. Ancak, 1932 yılı yapılması zorunlu görülen bütçe kesintileri nedeniyle aynı miktarda bir tahsisat mümkün olamamıştır. Bununla birlikte, söz konusu cemiyetin başkanı Hasan Bey'den gelen başvuru üzerine, 1932 yılı için 28.000 liralık bir yardım yapılmasının gerekli olduğu ve bunu devletin de uygun gördüğü anlaşılmaktadır. Bu miktarın bütçeye eklenmesi için Hariciye Vekâleti tarafından Hazine'ye havale edilen önceki tezkerenin içeriğinden, gerekli düzenlemelerin yapılması talep edilmiştir. 28.000 liralık tahsisatın, 1932 yılı bütçe tasarısına

¹²⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.12. Belge Tarihi: 09.02.1928; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.10. Belge Tarihi: 13.02.1928; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.9. Belge Tarihi: 19.02.1928; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.13. 09.02.1928.*

eklenmesine izin verilmesi konusunda Hariciye Vekaleti Maliye Vekaleti'ne istekte bulunmuştur.¹³⁰

Balkan birliği yolunda öncü rol oynayan Türkiye ve Romanya uluslararası siyasetteki bu birlikteliklerini, aynı zamanda ticari alana da taşımışlardır. Nitekim 11 Haziran 1929'da imzalanan Türkiye-Romanya Ticaret ve Deniz Ulaşımı Sözleşmesi, 31 Mayıs 1930'da onaylanarak yürürlüğe konulmuştur.¹³¹

Türkiye ve Romanya daha çok Balkan Konferansları sırasında etkileşim halinde bulunmuşlardır. 1923-1933 yılları arasındaki en önemli antlaşma 1930 Mezarlıklar Antlaşması'dır. Rumen topraklarında hayatını kaybeden Türk askerleri için Türkiye'nin Romanya Büyükelçisi Hamdullah Suphi Tanrıöver'in gayretleriyle, Romanya'nın Bükreş, İbrail ve Slobozia'da Türk şehitlikleri tahsis etmesi sağlanmıştır.¹³²

Türkiye ve Romanya'nın bir uyum hâlinde Sovyetler Birliği ile 3 Temmuz 1933'te Londra Sözleşmesi'ni imzalamasıyla iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Çünkü söz konusu sözleşme, Avrupa'da çıkacak bir çatışma ortamında imzacı devletleri tek çatı altına toplamaya yöneliktir.¹³³

Türkiye-Romanya ilişkileri, Romanya Dışişleri Bakanı Titulescu'nun Ekim 1933'te Türkiye'yi ziyareti ile tam olarak dostluk zeminine oturmuştur. 14 Ekim 1933'te Hariciye Vekili Tevfik Rüştü (Aras) Bey tarafından İstanbul'da karşılanan Titulescu, 15 Ekim'de Mustafa Kemal (Atatürk) Paşa ile Ankara'da görüşmüş, oldukça samimi ve sıcak bir ortamda gerçekleşen bu görüşmenin ardından Tevfik Rüştü Bey, Titulescu şerefine bir akşam yemeği düzenlemiştir. Büyük Millet Meclis Reisi Kâzım (Özalp) Paşa ile Başvekil İsmet Paşa'nın da katıldığı bu yemekte, Türk-Rumen dostluğu ile ilgili söylevler verilmiştir. Ertesi gün yeniden bir araya gelen Tevfik Rüştü Bey ve Titulescu yaptıkları görüşmeler neticesinde bir dostluk ve

¹³⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA). 30.10.0.0. (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 129.928.7, Dosya Ek: 109, s. 1-3. (Belge Tarihi: 05.06.1932); Milliyet, 28 Kânûn-ı sâni 1931, s.1*

¹³¹ Duman, *a.g.m.*, s. 2.

¹³² Aysegül Çatakçı, "Atatürk Döneminde Türkiye- Romanya İlişkileri (1923-1938)", Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon 2018, s. 136.

¹³³ Duman, *a.g.m.*, s. 3.

saldırmazlık antlaşması yapmaya karar vermiştir. Nitekim taraflar arasında 17 Ekim 1933'te¹³⁴ Türkiye Romanya Âdem-i Tecavüz ve Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Böylece hem 3 Temmuz tarihli Londra Sözleşmesi ve hem de bu antlaşma sayesinde iki ülke arasında ilişkiler oldukça iyi bir noktaya gelmiştir.¹³⁵

Bu anlaşmaların yapıldığı dönemde Mussolini liderliğindeki İtalya, Balkanları ve Anadolu'yu yayılıp genişleyeceği alanı olarak görmekte ve bunu uluslararası platformlarda sesli bir biçimde dile getirmektedir. Bulgaristan ise Balkanlar'daki statükonun değişmesi için birtakım taleplerde bulunmuştur. Bu durumda Balkanlar'daki istikrarı sekteye uğratabilecek İtalya ve Bulgaristan gibi iki önemli tehlike belirlemiştir. Bu dönemde fikrî temelleri 1926'da atılan Balkan Birliği'ne yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır. Türkiye ve Yunanistan'ın öncülüğünde yürütülen ilk diplomatik temaslar sonrasında birlik yolunda önemli mesafe kat edilmiştir. Türkiye, Romanya'yı da bu birliğe bir an önce dâhil etmeyi, dolayısıyla iki ülke arasındaki ilişkilerin Balkan birliği ekseninde devam etmesini istiyordu. Nitekim bu isteğin bir sonucu olarak 1933 yılı sonunda Türkiye ve Romanya, Yunanistan'ın ev sahipliğindeki Balkan Konferansına Yugoslavya ile birlikte katıldılar. Adı geçen ülkeler bu konferansta, diğer Balkan ülkelerine birliğe katılma konusunda son bir çağrıda bulundular. Ancak bu çağrı olumlu karşılık bulmadı. Bunun üzerine Türkiye, Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya 1934 Şubat ayı başında Belgrad'ta bir araya gelerek Balkan Antantı tasarısını hazırlamışlardır. Söz konusu tasarı üç madde ve bir ekli protokol hâline getirilerek, 9 Şubat 1934'te Atina'da adı geçen ülkelerin dışişleri bakanlarının katıldığı bir törenle imzalanmıştır.¹³⁶

Türkiye ile Romanya arasındaki askeri ilişkiler Balkan Antantı ekseninde gelişmiştir. Çünkü Pakt, askeri bir komitenin kurulmasını öngörmüştür. Bu amaçla 5 Haziran 1934'te iki ülke arasında bir askerî antlaşma imzalanmıştır. Bu antlaşmaya daha sonra Yugoslavya da dâhil edilmiştir. Askeri alanda iş birliği yapmak üzere

¹³⁴ Romanya Bükreş Elçisi Hamdullah Suphi tarafından 17 Ekim 1933 Salı günü saat 13.30'da Anadolu Kulübü'nde Romanya Dışişleri bakanı şerefine bir ziyafet verilmiştir. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39785.159744. 9. Belge Tarihi: 01.01.1937.*

¹³⁵ Duman, *a.g.m.*, s. 3.

¹³⁶ Duman, *a.g.m.*, s. 3.

1936'da Genelkurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak Romanya'ya gitmiştir. Yapılan askeri antlaşmalardan sonra her iki ülkenin askeri okul gemileri başta olmak üzere askeri heyetleri karşılıklı meslekî ziyaretlerde de bulunmuştur.¹³⁷

Balkan Antantı sonrasında iki ülke arasındaki ilişkiler iyi seviyede gelişmeye devam etmiştir. 1935'te yapılan bir anlaşma ile Türk gemilerine Köstence limanından transit geçiş hakkı verilmiştir. 4 Eylül 1936'da iki ülke arasında bir göç mukavelesi imzalanarak, Romanya'daki Türklerin Türkiye'ye göç etmesinin yolunu açmışlardır. Bu antlaşmaya göre Dobruca'daki Türkler beş yıl içerisinde kademeli bir biçimde Türkiye'ye göç edebilecek ve göçler iki tarafın katılımıyla kurulacak bir komisyon marifetiyle yürütülecekti. Nitekim bu mukavele gereğince 1936-1939 döneminde 30 binin üzerinde Türk, Romanya'dan Türkiye'ye göç etmiştir.¹³⁸

Türkiye ile Romanya arasındaki ticari ilişkiler Türkiye'nin ekonomisi savaşlardan olumsuz etkilendiği için 1923-1929 yılları arasında Romanya'nın lehine görülmektedir. 1929-1936 yılları arasında Türkiye, Lozan Antlaşması'ndaki ticaret sözleşmesinin geçerlilik tarihinin sonra ermesi sebebiyle tamamen bağımsız bir ekonomik politika izlemeye başlamıştır. 1935 yılına gelindiğinde Türkiye ile Romanya arasındaki ekonomik ilişkiler, Romanya'nın aleyhine bir seyir izlemiştir. Türkiye, 1930'ların başlarından itibaren sanayileşme adımlarıyla yerli sanayisini geliştirmiş ve dışa bağımlılığını en aza indirmeye başlamıştır. Lozan Antlaşması çerçevesinde imzalanan ticaret sözleşmesinin süresinin dolmasının ardından Türkiye, ithalatı sınırlandırmak amacıyla gümrük vergilerini artırmış ve bazı kısıtlamalar getirmiştir. Bununla birlikte, ihtiyaç duyduğu malların ithalatını yalnızca Clearing Anlaşması imzaladığı ülkelerle sürdürmeyi tercih etmiştir. Clearing sistemi, Türkiye'ye ithal ettiği malların karşılığında eşdeğer bir ihracat yapma fırsatı sunarak, üretilen ürünlerin pazarlanmasını kolaylaştırmıştır. Romanya, Türkiye'ye yönelik petrol ve doğal gaz ihracatında önemli bir paya sahip olduğu için, bu ekonomik ilişkileri sürdürebilmek amacıyla 4 Ekim 1935'te Türkiye ile hem bir Clearing Anlaşması hem de yeni bir ticaret sözleşmesi imzalamıştır. Bu anlaşmalar, iki ülke

¹³⁷ Çatakçı, *a.g.t.*, s. 137.

¹³⁸ Duman, *a.g.m.*, s. 4.

arasındaki ekonomik iş birliğinin sürdürülmesini ve karşılıklı ticaretin belirli bir denge içinde devam etmesini sağlamıştır.¹³⁹

Türkiye ile Romanya arasındaki ilişkilerin anlamlı bir yansıması, her iki ülkenin de benzer tutumlar sergilediği Haziran 1936 tarihli Montrö Konferansı'nda gözlemlenmiştir. Söz konusu konferans, 1923'te Lozan'da kabul edilen Boğazlar Sözleşmesi'nde değişiklik yapılmasına yönelik bir girişim olarak, Mustafa Kemal Atatürk'ün ısrarlı çabaları sonucunda düzenlenmiştir.¹⁴⁰

İki ülke arasındaki dostluk ilişkilerinin devamı niteliğinde Romanya Dışişleri Bakanı Antonescu 1937'de Türkiye'ye bir ziyaret gerçekleştirmiştir. 16 Mart 1937'de Türkiye'ye gelen Antonescu, Hariciye Vekili Tevfik Rüştü Bey ile gayet samimi bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu ziyarete karşılık olmak üzere Tevfik Rüştü Bey Mayıs ayında Romanya'ya bir günlük çalışma ziyaretinde bulunmuştur. Romanya Başbakanı Titulescu yine aynı yıl 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına katılmak üzere Ankara'ya gelmiştir. Dolayısıyla tüm bu karşılıklı ziyaretler ile dostluk temelindeki iki ülke ilişkileri muhafaza edilmeye çalışılmıştır.¹⁴¹

1937 yılı sonlarına gelindiğinde Türkiye-Romanya ilişkileri önceki yıllara kıyasla zayıflamıştır. Bunda Avrupa'daki siyasi gelişmelerin etkisi büyüktür. Nitekim bu tarihlerde Almanya, Balkanları ve Ortadoğu'yu ekonomik olarak boyunduruğu altına almaya başlamış, İtalya ise Balkan devletlerini birbirinden ayırmak için birtakım siyasi teşebbüslere başvurmuştur. Bu gelişmeler karşısında Balkan Antantı'nın revizyonist Almanya ve İtalya'ya karşı güçlü bir dayanak olamayacağını düşünen Romanya, Antant'a olan ilgisini yitirmeye başlamıştır. Romanya'ya göre, Berlin- Roma mihverinin etkinliğini arttırması ile Balkan Antantı'nın artık bir işlevi kalmamıştır. Nitekim bu düşüncenin bir sonucu olarak Romanya bir yanda Almanya ve İtalya'ya yanaşmaya çalışırken, bir yandan da Macaristan ve Polonya ile bir birlik tesis etme çabası içerisine girmiştir. Romanya'nın bu manevra değişikliği doğal olarak başta Türkiye olmak üzere Antant

¹³⁹ Metin, *a.g.t.*, s. 245-246.

¹⁴⁰ Nicolae Ciachir, "Atatürk Döneminde Türkiye-Romanya İlişkileri", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1197.

¹⁴¹ Duman, *a.g.m.*, s. 4.

lkelerinin tepkisini çekmiştir. Bu yeni durumun etkisiyle Türkiye, Romanya ile yapılmış olan ticaret antlaşmasını 1938 yılı başında feshetmiştir.¹⁴² Belgrad Elçiliği'nden Haydar Aktay tarafından gönderilen 25 Ocak 1938 tarihli resmî belgeye göre, Türkiye Başvekili ile Romanya Başvekili arasında gerçekleştirilen görüşmede, Romanya Hkmeti'nin önceki kabineler tarafından izlenen dış politika ana hatlarından farklı bir siyaset benimsemeyeceği belirtilmiştir. Bununla birlikte, Romanya'nın Almanya ve İtalya ile daha yakın dostane ilişkiler geliştirme eğilimi gösterebileceği değerlendirilmiştir. Başvekil'in Romanya'nın bu siyaset çerçevesinde müttefiklerini zor durumda bırakacak herhangi bir girişimde bulunma ihtimalini düşük gördüğü ifade edilmiştir.¹⁴³ TBMM'nin beşinci dönem dördüncü toplantı yılının açılışında Atatürk adına Başvekil Celal Bayar tarafından yapılan konuşmada, Rumen dostluğuna önem verildiği ifade edilmişse de yukarıda sayılan gelişmelerin etkisiyle Türkiye Romanya ilişkileri 1939 yılı itibariyle önceki yıllardaki yakınlığını kaybetmiştir.¹⁴⁴

Sonuç olarak 1937 yılı sonlarına dek Türkiye-Romanya ilişkileri, genel olarak dostane, dengeli ve bölgesel güvenliğe odaklı bir seyir izlemiştir. Her iki ülke de 1934'te kurulan Balkan Antantı içinde yer alarak, revizyonist tehditlere karşı statükocu bir tutum benimsemiş ve karşılıklı siyasi destek temelinde iş birliğini srdrmştir. Türkiye, Romanya'nın toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını desteklemiş; Romanya ise Türkiye'nin güvenlik kaygılarına duyarlılık göstermiştir. Bu dönemde ilişkiler, sadece ikili düzeyde değil, aynı zamanda Balkanlar'da istikrarın korunması yönündeki ortak çıkarlar etrafında yakınladırmıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen diplomatik temaslar, siyasi istikrarı pekiştirme ve Almanya'nın artan etkisine karşı denge arayışlarını yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır. Dolayısıyla, Atatürk Dönemi Türkiye-Romanya ilişkileri, karşılıklı güvene dayalı bir bölgesel dayanışma anlayışı çerçevesinde şekillenmiştir.

¹⁴² Başbakan Celal Bayar, Dışışleri Bakanı ile birlikte 1938 yılı Mayıs ayı içerisinde Belgrad'a gitmeyi ve Romanya Dışışleri Bakanıyla görüşmeyi planlamıştır. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışışleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38728.156884.6* Belge Tarihi: 30.03.1938.

¹⁴³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışışleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39174.158388.78.* Belge Tarihi: 14.01.1938.

¹⁴⁴ Duman, *a.g.m.*, s. 4.

1.5.Arnautluk ile İlişkiler

Lozan sonrasında Türkiye Balkan ülkeleriyle kesintiye uğramış olan diplomatik ilişkilerini yeniden sağlamak amacıyla ikili dostluk antlaşmaları imzalamıştır.¹⁴⁵ Türkiye'nin bu Balkan devletleriyle imzaladığı dostluk antlaşmalarından biri de 15 Aralık 1923'te Arnautluk ile Ankara'da imzalanan ve TBMM tarafından kabul edilme tarihi 9 Haziran 1926 olan Dostluk Anlaşmasıdır. Türkiye Cumhuriyeti ile Arnautluk Hükümeti arasında 15 Aralık 1923 tarihinde imzalanan tabiiyet anlaşmasının üçüncü ve dördüncü maddelerinde belirtilen vatandaşlık tercihi süresinin uzatılmasına ilişkin 8 Haziran 1926 tarihli bir protokolün kabul edilmiş ve onaylanmıştır. Söz konusu protokole göre, bireylerin vatandaşlık seçimi için belirlenen bir yıllık süre, sona ermesinin ardından bir yıl daha uzatılmıştır. Protokol, Türkiye Cumhuriyeti adına Dışişleri Bakanı İzmir Milletvekili Dr. Tevfik Rüştü Bey ve Arnautluk adına Türkiye'deki Büyükelçi Rauf Fisto tarafından imzalanmıştır.¹⁴⁶

1913'te bağımsızlığını kazanan Arnautluk'un sınırları ancak 1925 yılında kesinlik kazanmıştır. Küçük ve zayıf bir devlet olan Arnautluk, zamanla İtalya'nın nüfuzu altına girmiştir.¹⁴⁷ Arnaut gericiliğinin iç ve dış düşmanlarının ve hainlerin dış siyaseti sonucunda, 1928 Eylül'ünde Arnautluk'da rejim değişikliğine gidilerek monarşi ilan edilmiştir. Zogu kendisini kral ilan etmiştir. Bu yeni monarşiyi ve kralı Mustafa Kemal ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti dışında Musolini'nin İtalya'sı dahil olmak üzere birçok ülke tanımıştır.¹⁴⁸

Balkan konferansları başladığı sırada, Arnautluk ile İtalya arasında 1926 yılında beş yıllığına imzalanan ve 1927 yılında onaylanan Tiran Paktı'nın yenilenmesi gündeme gelmiştir. Ancak Kral Zogu, Arnautluk içerisinde İtalya'ya karşı gelişen milli muhalefeti de dikkate alarak, paktı imzalamamak için direnmiştir. Zogu, ihtiyaç duyduğu desteği İtalya'dan başka ülkelere temin etmeye çalışmıştır. Bu amaçla, Balkan konferansları görüşmeleri sürdüğü dönemde, İtalya'dan aldığı

¹⁴⁵ Gönlübol- Sar, *a.g.e.*, s. 96.

¹⁴⁶ *Düster*, Üçüncü Tertip, Cilt 7 (İkinci Tabı), Teşrinisani 1341-Teşrinievvel 1326, Devlet Matbaası, Ankara 1944, s. 1527.

¹⁴⁷ Sarıay, *a.g.m.*, s. 233.

¹⁴⁸ Gazmend Shpuza, "Atatürk ve Arnautluk-Türkiye İlişkileri", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.3, S.11, Mayıs 1933, s. 338-339.

borç ve ekonomik desteği, diğer ülkelerden temin etmeye çalışmışsa da başarılı olamamıştır. Çünkü bu dönemde Balkan Devletleri hem dünya ekonomik buhranının tesirinde bulundukları ve hem de İtalya'dan çekindikleri için Arnavutluk'un ihtiyaç duyduğu iktisadi yardımları yapamamışlardır. Balkan devletlerinden istediği yardımı bulamayan Arnavutluk, yeniden İtalya ile görüşmelere başlayarak, Balkan konferanslarında Bulgaristan ile birlikte sürekli ekalliyetler meselesini gündemde tutmuştur. Bu gelişmeler sonucunda, Balkan antlaşmasına karşı olan İtalya'nın tesiriyle Arnavutluk ve revizyonist politika izleyen Bulgaristan, Balkan Antantı'na katılmamışlardır. Ancak, Balkan Paktı, yine de bu iki ülkenin sonradan katılımına imkân sağlayacak şekilde dört Balkan Devleti'nce imzalanmıştır.

1 Mayıs 1928'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanan kanuna göre, Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında 11 Temmuz 1927'de Tiran'da imzalanan Şehbenderlik Mukavelenamesi kabul ve tasdik edilmiştir. Bu anlaşma, iki ülkenin karşılıklı olarak konsolosluk görevlilerini kabul etme esaslarını düzenlemekte, başkonsoloslar, konsoloslar ve konsolos vekillerinin hak, ayrıcalık ve muafiyetlerini belirlemekte ve yetkilerini tespit etmeyi amaçlamaktadır. İki taraf, konsolosluk ilişkilerini bu çerçevede düzenlemek amacıyla söz konusu anlaşmayı yapma kararı almıştır.¹⁴⁹

Tirgovinski Glasnik gazetesinin 20 Aralık 1931 nüshasında, Sırp Çiftçi Partisi lideri, eski büyükelçilerden ve Büyük Yugoslavya fikrinin ateşli savunucularından Yovanoviç'in imzasıyla yayımlanan "Balkan, Balkan Milletlerindir" başlıklı bir makalede, önemli siyasi gelişmelere dair değerlendirmelere yer verilmiştir. Makalede, Rus diplomat Ruşanof'un Ankara ziyareti ile İtalya'nın Arnavutluk'a yıllık on milyon altın Frank tutarında, on yıllık bir kredi sağlama taahhüdü arasında bir bağlantı kurulmuştur. Ayrıca, Ruşanof'un Ankara ziyaretinde yeni bir "Doğu Cephesi" oluşturma olasılıklarının incelendiği, bu cephenin ise İtvinof'un himayesi altında teşkil edilmesinin mümkün kılındığı iddia edilmektedir. Yazar, söz konusu kredi anlaşmasının Arnavutluk'u bütünüyle İtalya'ya bağımlı hale getirdiğini öne

¹⁴⁹ Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti arasında imzalanan Şehbenderlik Mukavelenamesi maddeleri ve ayrıntıları için Bkz. *Düstur*, Üçüncü Tertip, Cilt 9, 9 Teşrinisani 1927-17 Teşrinievvel 1928, Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul 1931, s.306-332.

sürmekte ve bu tür bir yaklaşımın Balkan milletlerinin temel ilkelerine aykırı olduğunu ifade etmektedir.¹⁵⁰

Mustafa Kemal yeni Arnavut monarşisiyle ilgili olumsuz tutumuna rağmen Tiran' daki büyükelçisini Ankara'ya çağırarak iki ülke arasında diplomatik ilişkilerin devam edilmesinden yana olduğunu göstermek istemiştir. Ancak Mustafa Kemal'in Zogu'yu kral olarak tanımamakta ısrarcı olmasıyla Zogu, Ankara'daki büyükelçisini çağırmıştır, sözde mali nedenden dolayı Arnavut Büyükelçiliği'ni de kapatmıştır. Daha sonra İstanbul'daki konsolosluğu kapatmıştır. Bu gelişmeler iki halk arasında dostluğun zararına olmuştur. Faşist İtalya'ya Ahmet Zogu'nun tam ve koşulsuz tabi olması Zogu'ya bağımsız bir siyaset izlemeye ve Mustafa Kemal'in cumhuriyetçi Türkiye'sinin dostluğuna cevap vermeye izin vermiyordu.¹⁵¹

Mussolini, 19 Mart 1934'te yaptığı bir konuşmada, İtalya'nın kaderinin Akdeniz, Afrika ve Asya ile bağlantılı olduğunu savunmuş ve İtalya'nın bu kıtalarla olan coğrafi yakınlığını vurgulayarak, kısa bir deniz veya hava yolculuğunun bu bağı sağlamamak için yeterli olacağını ifade etmiştir. Bu açıklamalar, Türkiye'de İtalya'nın yeniden ciddi bir tehdit olarak algılanmasına neden olmuş ve dış politikanın bu doğrultuda şekillendirilmesine yol açmıştır. Yeni Türk dış politika stratejisi, İtalya'nın güç dengesini bozmasını engellemek amacıyla İngiltere ve Fransa gibi devletlerle ilişkileri güçlendirmeyi, İtalya'nın olası saldırı rotası olarak değerlendirilen Balkanlar ve özellikle Arnavutluk'a yönelik politikaları önceliklendirmeyi ve Boğazlar üzerinde tam hâkimiyet kurmayı hedeflemiştir.¹⁵²

Atatürk, Balkan Antantı'nın gerçek amacına ulaşabilmesi için tüm Balkan devletlerinin katılımının gerekli olduğuna inanarak, öncelikle genel sekreteri Ruşen Eşref Ünaydın'ı, ardından ise güvendiği isimlerden biri olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nu Arnavutluk'a elçi olarak atamıştır. Ancak Arnavutluk, Türkiye'nin bu olumlu diplomatik çabasına beklenen karşılığı verememiş ve İtalya ile daha ağır koşullar içeren bir antlaşma imzalamıştır. Bu gelişme üzerine Balkan

¹⁵⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü*, 30.10. 226.523.2, Dosya Ek: 403, (Belge Tarihi: 20.01.1932).

¹⁵¹ Shpuza, *a.g.m.*, s. 338-339.

¹⁵² Mevlüt Çelebi, "Atatürk Dönemi Dış Politikasında İtalya Faktörü (1923-1938)", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1214.

Antantı'na üye ülkeler, Arnavutluk'u Balkan ittifakının dışında tutarak pakta dahil etmeme kararı almışlardır. Ocak 1936'da Arnavutluk Kralı Zog, kız kardeşi Prenses Saniye'yi Osmanlı padişahı II. Abdülhamit'in oğlu Prens Abid ile evlendirmiştir. Kralın bekâr olması nedeniyle II. Abdülhamit'in torununun Arnavutluk tahtına varis olabileceği ihtimali ortaya çıkmış, bu durum Osmanlı Hanedanı'nın Türkiye dışında da olsa yeniden siyasi bir güç elde edebileceği kaygısını doğurmuştur. Türkiye Dışişleri Bakanlığı, bu evliliğe sert tepki göstermiş ve bunun sonucunda Türkiye, Tiran'daki elçisini geri çekme kararı almıştır. Bu gelişmelerin yanı sıra Arnavutluk'un giderek İtalya'nın nüfuzu altına girmesi ve Balkan Antantı'ndan uzaklaşması, iki ülke arasındaki ilişkilerin Atatürk'ün vefatına kadar beklenen düzeyde gelişmemesine neden olmuştur.¹⁵³

Arnavutluk'ta Krallık ilanının 10. yıl dönümünün 1 Eylül 1938 tarihine denk geldiği ve bu vesileyle Arnavutluk'un ülke genelinde çeşitli tören ve kutlamaların düzenlenmesi planlandığı, bu bağlamda, Tiran Belediye Başkanı'nın, gayri resmî olarak Türkiye Elçiliğinden, Türkiye Cumhuriyeti'nin 10. kuruluş yıl dönümünde gerçekleştirilen tören ve kutlamalar hakkında bilgi talebinde bulunduğu resmi vesikalara konu olmuştur. Söz konusu talebin karşılanabilmesi ve kapsamlı bilgi sunulabilmesi amacıyla, ilgili kutlamalara dair yayımlanmış olan program ve broşürlerin ikişer nüshasının gönderilmesine izin verilmesi talep edilmiş. Nitekim istenen hazırlıklar ekli şekilde Türkiye'den Arnavutluk'a takdim edilmiştir.¹⁵⁴

Atatürk Dönemi'nde Türkiye ile Arnavutluk arasındaki ilişkiler, çeşitli siyasi ve ekonomik dinamikler çerçevesinde şekillenmiştir. Bu ilişkilerin Türk elçilik raporlarına yansıyan başlıca konular arasında Arnavutluk'un İtalya ile olan ilişkileri ve bunun Türkiye üzerindeki etkileri, Arnavutluk'taki ekonomik kriz, Yugoslavya'nın sınırları içindeki Arnavut ve Türkleri göçe zorlaması, Balkanlar'daki Türk ve Arnavut azınlıkların durumu, İtalya-Yugoslavya yakınlaşması ve Türkiye'nin Balkanlar'daki denge ve istikrar üzerindeki rolü yer almaktadır. Ayrıca, Türkiye'deki ekonomik kalkınma hamlelerinin Arnavutluk'a etkisi, Tiran'ın imar

¹⁵³ Nuri Köstüklü, "Türk Elçilik Raporlarına Göre Atatürk Dönemi Arnavutluk –Türkiye İlişkilerine Dair Bazı Tespitler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 31, S. 1, 2016, s. 243; Shpuza, a.g.m., s. 343-345.

¹⁵⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0./1151.39. 2. 7.Büro, Belge Tarihi: 09.07.1938.

süreci ve Türk İnkılabı'nın Arnavutluk üzerindeki yansımaları da önemli başlıklar arasında olmuştur. 1928 ve 1936 yıllarında iki ülke arasındaki ilişkilerde belirli kırılmalar yaşanmıştır. Ancak bu durum kalıcı olmamış ve diplomatik belgelerde "beş asırlık Türk-Arnavut kardeşliği ve dostluğu" vurgulanmaya devam etmiştir. Türkiye ile Arnavutluk arasındaki tarihî ve kültürel bağlar, iki ülkenin ortak çıkarları doğrultusunda iş birliğini geliştirmeye elverişlidir. Bu iş birliği yalnızca iki ülke için değil, aynı zamanda Balkanlar'daki barış ve istikrarın korunması açısından da stratejik bir önem taşımaktadır.¹⁵⁵

Atatürk Dönemi'nde Türkiye-Arnavutluk ilişkileri olumlu yönde gelişme göstermiştir. İlişkiler karşılıklı egemenliğe saygı, bölgesel istikrarın korunması ve kültürel bağların güçlendirilmesi ekseninde şekillenmiştir. Türkiye, Arnavutluk'un bağımsızlığını destekleyen bir politika benimserken, iki ülke arasındaki diplomatik temaslar Balkan Antantı bağlamında da anlam kazanmıştır. Bu çerçevede ilişkiler, hem ikili düzeyde dostane bir zemine oturmuş hem de bölgesel barış arayışlarına katkı sağlayan bir nitelik kazanmıştır.

Atatürk Dönemi'nde 1933,1934,1935 ve 1938 yıllarında düzenlenen Balkan Oyunları'na katılan Arnavutluk, 1930-1932 yıllarında düzenlenen oyunlara spor teşkilatının eksikliğinden ötürü katılamamıştır. İlk katılımı 1933 yılıdır. Atatürk Dönemi'nde Arnavutluk'un Balkan Oyunları'na katılım sağlayamadığı diğer yıllar 1936-1937 yıllarıdır. Bu dönemin Arnavutluk'un giderek İtalya'ya bağımlı hale geldiği bir süreç olması, Arnavutluk'un spor alanında kurumsal eksiklikleri ve komşularıyla yaşadığı diplomatik mesafe oyunlara katılmamasında etkili olan faktörlerdir. 1937 yılında düzenlenen organizasyona katılmamasına rağmen temsilcilerinin geçit töreninde yer aldığı ve organizasyonda Arnavut milli marşlarının çalındığı görülmektedir.

Atatürk Dönemi Türkiye Balkan ülkeleri ilişkileri ana eksenleri hakkında bilgi verilmiş olan bu bölümde sonuç olarak, Atatürk Dönemi'nde Türkiye'nin Balkan ülkeleriyle ilişkileri, barışçı dış politika ilkeleri doğrultusunda dostluk, karşılıklı saygı ve bölgesel istikrar arayışı temelinde şekillenmiştir. Bu süreçte özellikle Balkan Antantı ve çok taraflı girişimlerle Türkiye, revizyonist tehditlere

¹⁵⁵ Köstüklü, *a.g.m.*, s. 245.

karşı ortak bir güvenlik anlayışı geliştirmiş; diplomatik, siyasi ve kültürel ilişkiler aracılığıyla Balkanlar’da barış ve iş birliğini pekiştirmeyi hedeflemiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

1929 – 1938 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN BALKAN OYUNLARI

2.1.1929 Yılı Öncesi Türkiye'nin Olimpiyatlara Katılımı

*“Olimpizm bir sistem değil, bir düşünce yapısıdır. Çok çeşitli ifade biçimine nüfuz edebilir. Hiçbir ırk veya çağ bunun tekelinde olduğunu iddia edemez.”*¹⁵⁶ diyen Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu Pierre de Coubertin'in prensipleri esasına sadık kalınmıştır. Sporun kazanmak için değil, kişisel gelişim ve ahlaki değerler için yapılması gerektiğini savunan Coubertin'e göre sporda esas olan şey, çaba, dürüst rekabet, sporun ülkeler arasında barışı ve saygıyı sağlamasıdır. Olimpiyat Oyunları'nın tarihî gelişimi ve modernleşme süreci, 1936 Olimpiyatları Alman Komitesi neşriyat şubesi tarafından yayımlanan bir bültende ele alınmıştır. Bu bültende, Uzman Carl Diem¹⁵⁷, olimpiyatların tarihçesini, maddi ve manevi yararlarını vurgulayan makale yayınlamıştır. Bu makaleye göre¹⁵⁸; Olimpiyatlarla ilgili ilk bilimsel çalışmalar, 18. yüzyılda Alman arkeolog Winckelmann ve Fransız rahip Bernard de Montfaucon tarafından gerçekleştirilmiştir. Ancak, ilk somut girişimler 19. yüzyıl başlarında, Yunan bağımsızlık süreciyle eş zamanlı olarak başlamıştır. Navarin muharebesinden sonra 1827'de Fransız donanmasının Peloponez'e çıkışı sırasında, Fransız mimar Abel Blouet tarafından gerçekleştirilen kazılar, Olimpiyat alanına yönelik ilk bilimsel çalışmalardan biri olarak kabul edilmektedir. Almanya'nın liderliğinde yürütülen sistemli kazılar sonucunda, antik Olimpiyat stadyumu 19. yüzyılın sonlarında yeniden gün yüzüne çıkarılmıştır. Yeni Yunanistan, sporun toplumsal rolünü idrak ederek eski Yunan geleneğini canlandırma çabalarına yönelmiştir. Bu kapsamda, 1837'de Yunanca olarak basılan ilk jimnastik eseri, ülkenin beden eğitimi alanındaki bilinçlenme sürecine işaret etmektedir. Modern Olimpiyat fikrini hayata geçirme girişimleri ise 19. yüzyılın ikinci yarısında hız kazanmış, 1870'lerde eski Atina Stadyumu restore edilmiştir.

¹⁵⁶ <https://www.olympics.com/ioc/pierre-de-coubertin> Erişim Tarihi: 17.02.2025.

¹⁵⁷ Carl Diem Olimpiyatlar için, “Eski zamanların ebedî rayihasıyla meşbu fakat hali hazırın bütün vesait ve şaşaasıyla tertip edilmiş bütün Dünya gençliğinin bir spor bayramı, bir güzel sanatlar ve nihayet bir fikir bayramıdır.” demiştir. *Türk Spor*, 28 Temmuz 1934, Yıl: 5, No:44-251, s. 17.

¹⁵⁸ *Türk Spor*, 28 Temmuz 1934, Yıl: 5, No:44-251, s. 3, 17.

Ancak bu dönemde yapılan denemeler gerek ekonomik gerekse organizasyonel zorluklar nedeniyle sınırlı başarı sağlamıştır. Olimpiyatların modern anlamda yeniden canlandırılması, Fransız Baron Pierre de Coubertin'in girişimleriyle 1894 yılında toplanan kongre sonucunda gerçekleşmiştir. Ancak, Yunanistan'ın içinde bulunduğu ekonomik sıkıntılar nedeniyle, dönemin Başbakanı Trikapis, olimpiyatların gerçekleştirilmesine karşı çıkmıştır. Buna karşın, Coubertin'in çabaları ve Yunan Veliat Prensi Konstantin'in desteğiyle 1896 yılında Atina'da ilk modern Olimpiyat Oyunları düzenlenmiştir. Bu süreçte, Yunanlı hayırsever Averoff'un büyük maddi katkılarıyla, Antik Olimpiyat Stadyumu mermerden yeniden inşa edilmiştir. İlk modern Olimpiyat Oyunları, Yunanistan için ulusal bir kimlik unsuru olarak görülmüş ve Yunanlılar, oyunların sürekli olarak kendi ülkelerinde düzenlenmesini talep etmişlerdir. Ancak, Uluslararası Olimpiyat Komitesi, oyunların farklı ülkelerde gerçekleştirilmesi gerektiğini belirterek bu talebi reddetmiştir. Süreç içerisinde Modern Olimpiyatlar uluslararası bir nitelik kazanmış ve farklı ülkeler tarafından dönüşümlü olarak düzenlenmeye başlanmıştır ve Yunanistan, Olimpiyatların sembolik merkezi olarak kabul edilmiştir. Olimpiyatlar genç nesillerin spor ve sanat yoluyla uluslararası bir dayanışma içinde buluşmasını sağlamıştır.

Günümüzde yapılan Modern Olimpiyat Oyunları'nın kökleri Eski (Antik Yunan) Olimpiyat Oyunları'na uzanmaktadır. İlk olimpiyatlar Tanrı Zeus adına eski Yunanda yapılan şenliklerdir. MÖ. 776'da Yunanistan'ın Olimpia bölgesinde Isparta kralı Likorgos'un önerisiyle yapılan organizasyon tarihteki ilk olimpiyat şenliklerini temsil etmektedir.¹⁵⁹

Olimpiyatlar, Yunanlıların dört yılda bir Olimpiya'da düzenlediği, bugün atletizm¹⁶⁰ olarak adlandırılan bedensel ve zihinsel etkinlikleri içeren bir törendir. Bu törenler, Yunan toplumunun yaşamında öylesine derin bir yer edinmiştir ki zaman, olimpiyatlara göre ölçülmekteydi. Örneğin, "83. olimpiyatın üçüncü yılında falanca anıt dikilmiştir" şeklinde ifadeler kullanılırdı. Ancak, bu antik Olimpiyatlar,

¹⁵⁹ *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 120.

¹⁶⁰ Tesadüflere ve mekânın yardımına en az bağlı olan, sonucunu kronometre ve metrede bulan bir mücadele sporudur. Atletizmde kazanılan kondisyon diğer spor branşlarında başarıyı sağlayan en büyük faktörlerdendir. Bu sebeple atletizme "ana spor" adı verilmektedir. *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s.37.

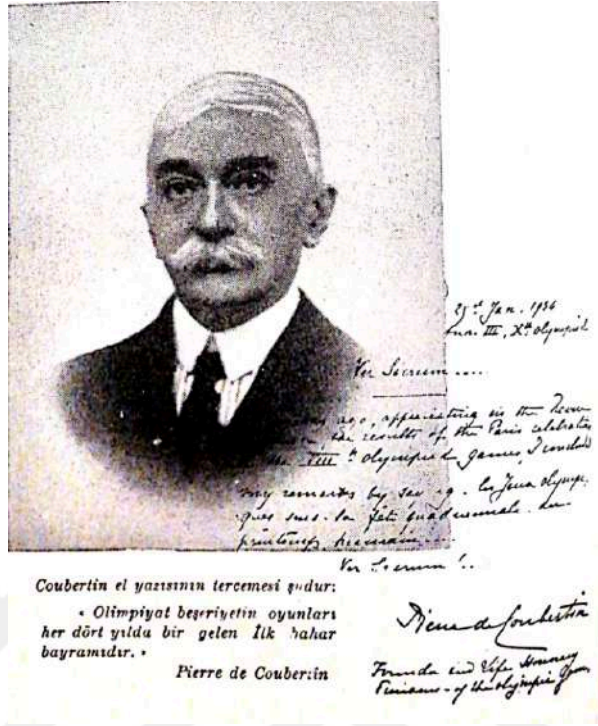
günümüzdeki evrensel formatında, 1858'de Yunanistan'da ve 1896'da Atina'da yeniden düzenlenmeye başlanmıştır. Modern Olimpiyatlar yalnızca geniş kapsamlı bir spor etkinliği değil, aynı zamanda müzik, şiir, felsefe gibi unsurları da içeren bir eğitim sistemi olarak şekillenmiştir. Bu dönemde "pelastr" adı verilen beden eğitimi alanı, okulların içerisinde bulunur ve Atinalı gençler, yedi yaşından itibaren burada tanınmış filozoflardan, usta müzisyenlerden ve ünlü atletlerden eğitim alarak on sekiz yaşında askeri hizmetlerini tamamlar, yirmili yaşlardan itibaren ise şair, sanatçı, filozof veya atlet olarak topluma katkı sağlardı. Platon, Olimpiyatların amacını ifade ederken, "Ruhla bedeni geliştirmek için değil, yalnız ruhu geliştirmek ve onda yiğitliği ve filozofi zihniyetini olgunlaştırmak içindir ki tanrılar insanlara müziği ve jimnastiği armağan etmişlerdir," demiştir. Yunan tarihi üzerine yazılmış olan Ellenist Gloç'un ikinci cildi, Platon'un bu düşüncelerini şu ifadelerle desteklemektedir: "Beden eğitimi, bedene kazandırdığı uyumu ruha da aktarır ve bu şekilde müziğin etkisini tamamlar. Beden eğitimine bağlı kalanlar, gerçek anlamda bir özdenetim sevgisine yönelir. Zevkten kaçınmayı, zorluklara göğüs germeyi ve acıya dayanmayı öğrenerek, cesaret, direnç ve disiplin gibi erdemleri geliştirirler. Bu bağlamda bedensel özellikler, ahlaki niteliklerin dışı vurumudur; beden ruhun bir parçasıdır ve ruh onun üzerinde üstün bir hüküm sahibidir." Modern Olimpiyatların kurucusu olarak bilinen Baron de Coubertin de, 1890 yılında Sorbonne Üniversitesi'nde verdiği ilk söylevde üniversite öğrencilerine, "*yalnızca beyninizle değil, bedeninize de hizmet edin*" diyerek çağrıda bulunmuştur. Günümüz olimpiyatlarının temel ilkesi, beden ve zihin arasındaki dengeyi kurma çabasıdır. Yirminci yüzyılda "pelastr" ve "gymnasion"un yerini lise, üniversite ve stadyum almıştır. Ancak yalnızca lise, yalnızca üniversite veya yalnızca stadyum gençlerin gelişimini eksik bırakan kurumlardır ve lise ile üniversite, stadyumla birbirini tamamlamalıdır. Perikles döneminde Atina'yı "Zekânın rüzgâr gibi estiği" bir şehir haline getiren bu bütünsel eğitim sistemi, Balkanlar'da barış içerisinde gelişmek isteyen ulusların gençlerini bir araya getirmesi açısından çok önemlidir.¹⁶¹

Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu Baron Pierre de Coubertin'in kendisini olimpiyat organizasyonlarına adadığının göstergesi vasiyetinde, ölümünden sonra kalbinin çıkarılarak Yunanistan'da Olympia'da gömülmesini talep etmesidir.

¹⁶¹ *Ulus*, 24 Eylül 1935, s. 1.

Coubertin'in cenaze töreni, 7 Eylül 1937 günü saat 10:00'da Lozan'daki Notre-Dame Katolik Kilisesi'nde düzenlenmiştir. Lozan Belediyesi'nin idaresinde gerçekleştirilen törenin ardından, merhumun cenazesi Bois-de-Vaux Mezarlığı'na defnedilmiştir. Vasiyetinde, kalbinin çıkarılarak Yunanistan'da Olympia'da gömülmesini talep eden Baron de Coubertin'in bu arzusu yerine getirilmiş, kalbi çıkarılarak muhafaza edilmiştir. Modern Olimpiyat fikri, 19. yüzyılın sonlarında Baron de Coubertin tarafından hayata geçirilmiştir. Bu girişim sayesinde Olimpiyat Oyunları yeniden canlandırılmıştır. Fransa'da dünyaya gelen Coubertin, genç yaşlarında İsviçre'ye yerleşmiş ve eğitimli bir düşünce adamı olarak yaşamını sürdürmüştür. Gençlik yıllarından itibaren Coubertin'in en büyük ideali, Antik Yunan Olimpiyatları'ndan ilham alarak ancak yalnızca bir ulusa değil, tüm dünya gençliğine hitap eden modern Olimpiyat Oyunları'nı yeniden tesis etmektir. Bu amaç doğrultusunda pek çok konferans vermiş, yazılar kaleme almış ve büyük bir çaba sarf etmiştir. Coubertin, 1892 yılında Paris'te gerçekleştirdiği münazaralı bir konferans sonrasında geniş bir destekçi kitlesi kazanmıştır. 12 Haziran 1894'te Paris'teki Sorbonne Üniversitesi'nde *ilk Uluslararası Olimpiyat Kongresi'ni* toplamayı başarmıştır. Sekiz gün süren bu kongrede, Olimpiyat Oyunları'nın yönetmelikleri, her milletin katılım koşulları ve düzenlenecek müsabakalar belirlenmiş, ayrıca ilk modern Olimpiyat Oyunları'nın Atina'da gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu seçim, Olimpiyat fikrinin Antik Yunan geleneğinden ilham alması sebebiyle Yunan halkına gösterilmek istenen bir jest olarak değerlendirilmiştir. Ancak Coubertin'in Atina ziyareti başlangıçta bazı çevreler tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Yunan basınında, "*Olimpiyatlar Yunanlıların malıdır, başka milletlere mal edemeyiz, bunu yalnız başımıza ve yalnız Yunanlılara mahsus bir hatıra olarak yaşatmak isteriz.*" şeklinde ifadeler yer almıştır. Coubertin, yürüttüğü temaslar, verdiği konferanslar ve Yunan devlet adamlarıyla yaptığı görüşmeler neticesinde bu engeli aşarak Yunan kamuoyunu modern Olimpiyat fikrine ikna etmeyi başarmıştır. 1896 yılında modern Olimpiyat Oyunları'nın ilki Atina'da düzenlenmiştir. Ancak bu oyunların düzenlenebilmesi için gerekli stadyum inşaatı büyük mali kaynak gerektirdiği için Coubertin bu konuda da büyük çaba göstermiş, yazılar yazmış ve kamuoyunu bilgilendirmiştir. Taraftarları da yoğun bir yayın faaliyeti yürüterek bu süreci desteklemiştir. Modern Olimpiyat

Oyunları'nın Atina'da düzenlenmesi, böylece uluslararası spor hareketinin temellerinin atılmasını sağlamıştır.¹⁶²

Fotoğraf 3: Pierre de Coubertin

Kaynak: Türk Spor Kurumu Dergisi, 13 Eylül 1937, Sayı: 63, s. 2.

Selim Sırrı Tarcan'ın olimpiyatlar hakkında yazdığı mektupta şunlar yazılıdır:

“Şimdiye kadar olimpiyat müsabakalarına iştirak edemediğimizin sebepleri meydandadır. Huzur ve sükûn yüzü görmeyen bir milletin esaslı bir teşkilat vücuda getirmesine madden imkân yoktur sulh tahrir ettikten sonra teşkilat yapmak sporla ciddi bir surette meşgul olmak gençler arasında bir tesanüt vücuda getirmek usul tahtında intizam ile çalışmak mümkün olacaktır. Olimpiyatlara iştirakla gayemiz orada birinci çıkmak madalya almak değil nezih, vakur, becerikli ve bütün manasıyla seciye sahibi bir nesil vücuda getirdiğimizi aleme göstermektir. Memleketimiz şimdiye kadar bedenlen değilse bile fikren 11 senedir bu muazzam komitenin mesaisine iştirak etmekle müftehirdir.” demiştir.¹⁶³

Selim Sırrı Tarcan'ın Olimpiyatlar hakkındaki bu mektubunda, Türkiye'nin geçmişte olimpiyatlara katılamama nedenleri olarak huzur ve düzenin eksikliği gösterilmiştir. Barış ortamının sağlanmasının ardından gençler arasında dayanışmayı artırmak, sporla ciddiyetle ilgilenmek ve düzenli çalışma ortamı oluşturmak mümkün

¹⁶² Türk Spor Kurumu Dergisi, 13 Eylül 1937, Sayı: 63, s. 2.

¹⁶³ Spor Alemi, 3 Mayıs 1338 (3 Mayıs 1922), no: 5-29, s. 2-3.

olacağı belirtilmiştir. Olimpiyatlara katılımın temel amacı olarak madalya kazanmak değil, ahlaki ve karakterli bir nesil yetiştirildiğini dünyaya göstermek vurgulanmıştır. Ayrıca, ülkenin fiziksel katılım olmaksızın 11 yıldır Olimpiyat Komitesi'nin çalışmalarına zihinsel düzeyde katkı sağlamış olmasından gurur duyduğu ifade edilmiştir.

Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC / CIO), 23 Haziran 1894 tarihinde toplanan Paris Kongresi'nde alınan kararla 14 üyeyle kurulmuştur. Kurucusu Baron Pierre De Coubertin'dir. Merkezi Lozan'dadır. Özerk bir kurum olan IOC kendi bünyesinde seçilen başkanla birlikte 91 üyeden oluşmaktadır. IOC yürütme kurulu, 1 başkan, 3 başkan yardımcısı ve 7 üyeden oluşmaktadır. Yılda bir kez toplanan komitenin toplanabilmesi için üyelerinin üçte bir çoğunluğunu sağlaması yeterlidir.¹⁶⁴

1896 yılında, Atina'daki tarihi mermer stadyumda düzenlenen ilk modern Olimpiyat Oyunları, İskenderiyeli bir Yunan hayırseverin mali desteğiyle gerçekleştirilmiştir. Yunanlılar, bu girişimleri “*Olimpiyat*” ruhunu canlandırmış ve atletizm kültürünü tüm dünyaya yaymıştır.¹⁶⁵

Olimpiyat Oyunları, küresel çapta en büyük spor organizasyonları olarak kabul edilmektedir. Baron Pierre de Coubertin, olimpiyat oyunlarını canlandırarak dünya ülkelerini bir çatı altında toplamak için yaptığı geziler sırasında İstanbul'a da uğramıştır. 1907 yılında Selim Sırrı Tarcan'ı dönemin dernek kurmadaki zorlukları sebebiyle şahsi temsilcisi olarak ikna etmiştir. 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanıya “Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti” kurulmuştur. İlk Komite Başkanı eski sporcu Ahmet İhsan Tokgöz, ilk Genel Sekreter ise Selim Sırrı Tarcan olmuştur. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK) zamanla yeniden kurulma süreçleri geçirmiştir.¹⁶⁶

1908 Londra Olimpiyat Oyunları, Türkiye'nin olimpiyat tarihindeki önemli dönüm noktalarından biridir. Bu oyunlarda, Türkiye'yi temsil eden ilk sporcu olarak Aleko Mulos Efendi yer almıştır. Mekteb-i Sultani'den Faik Hoca'nın öğrencisi olan

¹⁶⁴ *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 122.

¹⁶⁵ *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1939, s. 6.

¹⁶⁶ *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 132; *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 11.

Aleko Mulos, jimnastik dalında mücadele etmiştir. Kendisi, Türkiye'yi Olimpiyat Oyunları'nda temsil eden ilk sporcu olması açısından tarihi bir öneme sahiptir. O dönemde Türkiye'de Milli Olimpiyat Komitesi henüz kurulmamış olduğundan, Modern Olimpiyat Oyunları'nın kurucusu Baron Pierre De Coubertin'in özel davetiyle Aleko Mulos, Olimpiyat Oyunları'na katılma fırsatı bulmuştur.¹⁶⁷

Selim Sırrı Tarcan Uluslararası Olimpiyat Komitesi üyesi olarak ilk kez 1909'da Berlin oturumuna katılmıştır. Bunu 1910 Lüksemburg, 1911 Budapeşte, 1912 Basel ve Stockholm, 1913 Lozan, 1914 Paris ve 1925 Prag oturumları izlemiştir. I. Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş savaşı dönemleri durağanlık yaşanmıştır. 1922'de Türkiye'de ilk spor örgütü olan "Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı" kurulmuştur. Selim Sırrı Tarcan olimpiyat cemiyetini tekrar düzenlemeye çalışmıştır. 1924 Paris Olimpiyatları'nın hazırlıklarını yapan yeni komitenin başkanlığına getirilmiştir. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı başkanlığına ise Ali Sami Yen getirilmiştir. As başkanlıklara da Burhan Felek ve Ali Seyfi getirilmiştir.¹⁶⁸

Türkiye'nin 1924 Paris Olimpiyatları'na katılımı için resmi davet, 20 Şubat 1923 tarihinde Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından Türkiye üyesi Selim Sırrı Bey'e bir mektupla yapılmıştır. Türkiye'nin olimpiyatlara katılma durumu ve hangi dalda katılım sağlayacağı sorulmuştur. Selim Sırrı Bey, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'na (TİCİ) davetten haber vererek genel merkezin olumlu yanıtını Uluslararası Olimpiyat Komitesi'ne iletmiştir. Ayrıca Türkiye'nin futbol, güreş, atletizm, binicilik ve nişancılık branşlarına katılım sağlayacağını da bildirmiştir. Nihayette Türkiye'nin olimpiyatlara futbol, güreş ve atletizm dallarında katılmasına karar verilmiştir.¹⁶⁹ Devlet tarafından 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'na gidecek olan Türk milli takımının seçimi için spor mntıkalarından en iyi sporcuları seçerek Eskişehir'de yapılacak seçmelere göndermeleri istenmiştir. 1924 yılı Mart ayı içerisinde İzmir'de yapılan seçmelerde İzmir'i temsil edecek kadroda Alaaddin

¹⁶⁷ Cem Atabeyoğlu, "Tanzimat'tan Cumhuriyete Spor", *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*, C. VI, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, s. 1507.

¹⁶⁸ *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 132; *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 11.

¹⁶⁹ Efdal As, "İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Bir Uluslararası Entegrasyon Örneği Olarak Modern Olimpiyatlara Katılım", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 59, Güz 2016, s. 162-163, 166.

Bey'in ismi geçmektedir.¹⁷⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri'nde Sanayi-i Nefise talebelerinden Alaaddin Efendi'nin Balkan Spor Müsabakası'na katılmak için 20 gün izin aldığına dair vekil Hamid ile Hacı Bey imzasıyla bir resmî belge de bulunmaktadır.¹⁷¹

Savaştan yeni çıkmış, sosyal, ekonomik anlamda kalkınma çabası içinde olan Yeni Türk Devleti'nin diplomasi alanında sporu da kullanmak istemesi ve bu anlamda adımlar atması dikkate değerdir. Nitekim Atatürk Dönemi'nde Türkiye Cumhuriyeti'nin geniş bir sporcu kitlesiyle katıldığı ilk olimpiyat organizasyonu 1924 Paris Olimpiyat Oyunları'dır. Mustafa Kemal Paşa, 1924 Paris Olimpiyat Oyunları vasıtasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün dünyaya tanıtılmasını sağlamıştır. Türk sporcular olimpiyatta başarılı olamasalar da ülke adına hem diplomatik açıdan amaca ulaşılmıştır hem de sporcular önemli bir sportif tecrübe edinmişlerdir. Mustafa Kemal Paşa Türk sporcularını teselli eden 2 yıl sonra yaptığı bir konuşmada şu sözleri söylemiştir:¹⁷²

“Dünyada yenilmez kimse, yenilmez takım, yenilmeyen ordu, yenilmeyen kumandan yoktur. Yenilgilerden sonra üzölmek de doğaldır. Ancak bu üzüntü, insanın maneviyatını yok edecek, onu çökertecek seviyeye varmamalıdır. Yenilen toparlanmalı ve kendini yeneni yenmek için, olanca gücüyle ve azimle daha çok çalışmalıdır.” Mustafa Kemal Paşa'nın bu misyon ve vizyonu ile başarısızlıktan bile ilham alınarak yeni çalışma ve müsabakalara sevk eden yaklaşımı sonraki organizasyonlar için de Türk sporcuları cesaretlendirmiştir.

1924 Paris Olimpiyatları organizasyonunda Türkiye açısından en yüksek başarı beklentisi güreş branşına yönelik olmuştur. Kadıköy'de gerçekleştirilen kamp sürecinde belirlenen dokuz güreşçiden yalnızca beşi Paris'e gidebilme imkânı bulmuştur. İkinci spor kafilesi, Ali Sami Bey'in başkanlığında yönetici ve antrenörler dışında 23 güreşçi ve atletin yer aldığı bir ekiple Paris'e hareket etmiştir. Macar

¹⁷⁰ Şeyde Sekban, “Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında İzmir'de Spor Yaşamı (1923-1938)”, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Aydın 2021, s. 66.

¹⁷¹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Milli Eğitim Bakanlığı, Genel, 180.9. 86.417.19 (Belge Tarihi: 15.04.1925).

¹⁷² Celil Bozkurt, “Atatürk Dönemi Olimpiyat Oyunları”, *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 2. Erişim Tarihi: 07/08/2024 <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-olimpiyat-oyunlari/?pdf=4411>

antrenör Raul Peter yönetiminde 7 Temmuz 1924 tarihinde başlayan müsabakalara katılan güreşçilerden biri olan Harbiye Mektebi öğrencisi Tayyar Bey, orta sıklet kategorisinde mücadele etmiştir. İlk iki karşılaşmasını kazanmasına rağmen üçüncü maçında yaşadığı sakatlık nedeniyle müsabakayı tamamlayamamış ve ardından dördüncü maçında mağlup olarak elenmiştir. Aynı sıklette mücadele eden Dürrü Sade Bey ise iki karşılaşmasında da mağlup olmuştur. Bunun yanı sıra, tüy sıklet kategorisinde Mazhar Bey, hafif sıklet kategorisinde Fuat Bey ve yarı ağır sıklet kategorisinde Seyfi Bey ikinci turda elenmiştir. Sonuç itibarıyla, Türkiye güreş takımı 1924 Paris Olimpiyatları'nda herhangi bir derece elde edememiştir. Türkiye Cumhuriyeti, ikinci kez olimpiyatlara katılımını 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda gerçekleştirmiş olup, bu organizasyona atletizm, bisiklet, eskrim, futbol, halter ve güreş branşlarında 40 sporcuyla iştirak etmiştir. GrekoRumen güreş branşında Türkiye'yi temsil eden resmi heyetin başında Ahmet Fetgeri, Burhanettin Felek ve Sadullah Bey bulunmuştur. 28 Temmuz 1928 tarihinde gerçekleştirilen açılış töreninin ardından başlayan müsabakalarda, Türkiye, olimpiyat tarihindeki en parlak güreş başarılarından birini grekoRumen hafif sıklet kategorisinde mücadele eden ve dördüncülük derecesi elde eden Tayyar (Yalaz) ile kaydetmiştir. Ayrıca, grekoRumen tüy sıklet kategorisinde Saim (Arıkan) altıncı, grekoRumen orta sıklet kategorisinde ise Nurettin (Baytorun) yedinci olmuştur. GrekoRumen ağır sıklet güreşçisi Çoban Mehmet de yedincilik elde etmiştir. Öte yandan, grekoRumen tüy sıklette mücadele eden Burhan (Conkeroğlu) ve grekoRumen hafif ağır sıklette yer alan Şefik Bey, yaptıkları iki maçı da kaybederek elenmiştir. Genel çerçevede bakıldığında, Türkiye güreş takımı 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda takım halinde önemli bir başarıya ulaşamamıştır. 1924 Paris ve 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda elde edilen sonuçların ardından, Balkan ülkeleri arasında barış, güven ve dostluk ilişkilerini pekiştirmek, aynı zamanda sporcuların gelişimine katkı sağlamak amacıyla "*Balkan Oyunları*" adı altında bir spor organizasyonunun düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu organizasyon, Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ın katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Söz konusu etkinlik sayesinde Balkan ülkeleri arasında diplomatik ilişkilerin gelişmesi hedeflenirken, sporcuların da uluslararası düzeyde rekabet ortamında kendilerini ve ülkelerini temsil etmelerine olanak sağlanmıştır. *Balkan Oyunları* fikri ilk olarak 1921 yılında Yunan

Amatör Atletizm Birliği (Hellenic Amateur Athletic Association) tarafından ortaya atılmıştır.¹⁷³

Fotoğraf 4: “Beyne’l-milel Olimpiyad Komitesi, Re’is-i Baron Piyer Di Kubertin”
Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), reisi Baron Piyer De Coubertin (1911 IOC toplantısına katılanlar, ortada: Coubertin ve eşi Margaret Adası’nda)

Kaynak: *Spor Alemi*, 3 Mayıs 1338 (3 Mayıs 1922), no: 5-29, s. 3.

Balkan ülkelerinin milletlerini bir araya getirerek onlar arasında dostluğu güçlendirme amacıyla düzenlenen Balkan Oyunları’nın diplomatik alanda çok önemli bir değeri ve işlevi vardır.¹⁷⁴ Avrupa’nın güneydoğusundaki Balkan ülkelerinin siyasi istikrar arayışı, devletleri barışa ve iş birliğine sevk etmiştir. Siyasi birlikteliklerin oluşumu spora ve dolayısıyla fiziksel faaliyetlere de uzanmıştır. Azınlık meselesi gibi bazı siyasi konulardan dolayı tam anlamıyla bir birliktelik

¹⁷³ Hasan Öz ve Serkan Tevabil Aka, *Olimpiyat Oyunlarında Türk Güreşi*, Ed. Gökhan Bayraktar, Akademisyen Kitapevi, Ankara 2021, s. iii; Efdal As, “İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti’nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl:12, Sayı:24, 2016 (Güz), s.168, 170, 175-176; Ulus, 12 Ağustos 1948, s. 6; Ulus, 12 Ağustos 1948, s. 6; *The Ninth Olympiad Being The Official Report Of The Olympic Games Of 1928 Celebrated At Amsterdam*, Issued By The Netherlands Olympic Committee (Committee 1928), Edited By: Van Rossem Secretary General, Translated By Sydney W. Fleming, Amsterdam J. H. De Bussy, Ltd. Printers & Publishers, Rokin, 1928, s. 829, 838; Penelope Kissoudi, “Sport, Politics, and International Relations in the Balkans: The Balkan Games from 1929 to 1932”, *The International Journal of The History of Sport*, Vol.25, No.13, 2008, s. 1771.

¹⁷⁴ 1930- 1962 Balkan Oyunları Atletizm Yarışmaları (28-29-30 Eylül 1962), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1962, s. 8.

oluşturulamıyorken sportif konular bu durumu değiştirmek için bir fırsat olmuştur. 1920'li yılların sonlarında, Balkan ülkeleri arasındaki diplomatik ilişkilerde gelişmeler yaşanmıştır ve bu gelişmelerin üzerine düzenlenmeye başlanan Balkan Konferansları'yla ve Balkan Oyunları'yla bu ilişkiler doruğa ulaşmıştır. Bu organizasyonlar Balkan birliği için katılımcı ülkeler arasında siyasi ve ekonomik iş birliğini güçlendirmiştir.¹⁷⁵

Avrupa ülkelerine yönelik ilk çoklu spor etkinliği Balkanlar'da gerçekleşmiştir. Bu etkinliğe Romanya ve Yunanistan öncülük etmiştir. Romanya Veliast Prens'i'nin himayesinde Sinaia'da Eylül 1922'nin son gününde bir toplantı planlanmış ancak fikir devam etmesine rağmen teklif hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Yunan takımı 1924 Paris Olimpiyatlarına katıldığında, delegasyon liderlerinden "atletik bağların oluşturulması ve özellikle Balkan Oyunları konusunda Balkan temsilcileriyle irtibat kurulması" istenmiştir. Ertesi yıl Panionios Jimnastik Derneği 35. yıl dönümünü kutladığı bir davette buna Romanya Atletizm Birliği de katılmıştır.¹⁷⁶

1927'de Atina ve Sofya'dan gelen takımlar yarışmada bir araya gelmiştir. Bu yarışmada gelecekteki Balkan Oyunları'nda büyük başarı beklenerek kardeşlik ve dostluk doyasıya yaşanmıştır. Ardından 1928 yılında Amsterdam'da bir toplantı yapılmış ve takımlar olimpiyatlar için bir araya gelerek 1929'da gayri resmi Balkan Oyunları yapılması konusunda anlaşmaya varmıştır. Atina'da düzenlenen oyunlar büyük bir başarıdır. Yunanlılar yarışmayı kazanmıştır ve oyunların gelecekteki gidişatını belirlemek için yapılan toplantıda ilk dört resmi Balkan Oyunları Atina'ya verilmiştir.¹⁷⁷

1930 yılında Atina'da düzenlenen ilk Balkan Oyunları da Yunanistan'ın girişimiyle hayata geçirilmiş ve kısa sürede bölgenin en önemli sportif etkinliklerinden biri hâline gelmiştir. Her geçen yıl daha fazla ilgi görmüş olan bu organizasyon, Balkanlar'daki ülkeler arasında sportif dayanışmayı güçlendiren tek

¹⁷⁵ Xavier Breuil & Pompiliu-Nicolae Constantin, "The Balkan Cups as a vector of European integration, 1929–1994", *Sport in History*, 2015, p. 592-593, 602.

¹⁷⁶ Philip Barker, "The European Games Completes The Olympic Jigsaw", *Journal of Olympic History (JOH)*, Volume 23, No 2, 2015, s. 9.

¹⁷⁷ Barker, *a.g.m.*, s. 9.

etkinlik olma özelliğini taşımaktadır. İlk dokuz yıl içerisinde altı kez Atina’da, birer kez Zagreb, İstanbul ve Belgrad’da düzenlenen Balkan Oyunları’na Bulgaristan mali nedenlerle ev sahipliği yapamamıştır. Bu nedenle, Balkan Oyunları’nın onuncu yıldönümünü Yunanistan, düzenlemeye büyük bir istekle talip olmuştur. Balkan Oyunları, Yunan halkı tarafından büyük ilgiyle karşılanmış ve atletizmin ülkedeki gelişimine önemli katkılar sağlamıştır. Nitekim, yarışmalar öncesinde beş bin kişilik bir seyirci kitlesinin sporcuların antrenmanlarını izlemesi, bu ilgiyi açıkça göstermektedir. 1936 Berlin Olimpiyatları gibi modern olimpiyatlar dışında, Atina’daki Balkan Oyunları kadar büyük bir kitleyi bir araya getiren başka bir atletizm etkinliği bulunmamaktadır.¹⁷⁸

2.2.1929 Yılı Balkan Oyunları (26-28 Eylül 1929)

Amsterdam Olimpiyatı’na¹⁷⁹ katılan Türk atlet takımı Amsterdam’da olduğu sırada Yunan Olimpiyat Komitesi tarafından Balkan Oyunları düzenlenmesi fikri ortaya atılmıştır. Türkiye, Romanya, Bulgaristan, Sırbistan, Yunan yetkilileri Amsterdam’da toplanarak Balkan Oyunları ile ilgili bazı esaslar kararlaştırmışlardır. Balkan Oyunları, Balkan Kupası¹⁸⁰ veya Balkan Olimpiyat Müsabakaları girişiminin amacı Almanya, İtalya, Fransa gibi büyük ve çok zengin milletlere karşı Balkan milletlerinin haklarını iyi bir şekilde koruyup savunmak ve Balkanlılar arasında bir dayanışma kurmaktır. Türkiye açısından Selanik’teki toplantıda bulunmak ve bu oyunlara katılmak Balkan devletleri arasındaki ehemmiyetli bir yere sahip olunması açısından önemlidir.¹⁸¹

Yunan kaynaklara göre 1929 yılı Balkan Oyunları fikri 1928 yılında Amsterdam’da düzenlenen Uluslararası Spor Kongresi sırasında Rinopoulos’un da aralarında yer aldığı Yunan temsilcilerinin Pan-Balkan Oyunları fikrini gündeme

¹⁷⁸ *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1939, s. 6.

¹⁷⁹ Amsterdam Olimpiyatı hakkında Bkz. İrem Menekşe-Metin Menekşe, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Diplomatik İlişkilerde Spor Organizasyonlarının Rolü: Olimpiyat Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme”, *11. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Üsküp 4 - 7 Nisan 2024*, Academy Global Publishing House 2024, (ss. 208- 247); *Türk Spor*, 23 Kanunu sani 1930, Sene:1, No: 17, s. 3; Hollanda 1928 olimpiyatının geçit töreninde, Yunanlıların atletik sporlarda ön ayak oluşunu göstermek için Yunanlıları ilk sırada geçirmiştir. *Son Posta*, 21 Eylül 1935, s. 9.

¹⁸⁰ Balkan Kupası detaylı bilgi için Bkz. Xavier Breuil & Pompiliu-Nicolae Constantin, "The Balkan Cups as a vector of European integration, 1929–1994", *Sport in History*, 2015, p. 591-603 .

¹⁸¹ *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1929, s. 4.

getirmesiyle ortaya çıkmıştır. Temsilcilerin sunmuş olduğu teklif, oyunların 1929 yılında Atina’da başlatılması ve her yıl farklı bir Balkan başkentinde sürdürülmesi şeklinde olmuştur. Bu öneri, diğer Balkan ülkelerinin temsilcileri tarafından oybirliğiyle kabul edilmiş; ardından Romanya, Yugoslavya, Bulgaristan, Türkiye ve Arnavutluk'un spor federasyonlarına resmi davet gönderilmiştir. Bu ülkelerden Romanya, Yugoslavya ve Bulgaristan olumlu yanıt vermiştir. Oyunların düzenlenmesine yönelik ilk adım olarak, Genel Yönetmelik taslağının görüşülmesi amacıyla 3 Şubat 1929’da Selanik’te bir toplantı yapılmasına karar verilmiştir. Bu taslak; katılımcıların tanımı, sporcu hakları, müsabaka programı, puanlama esasları, teknik organizasyon, Uluslararası Teknik Komite’nin yetkileri, itiraz usulleri, ödüller, seyahat ve konaklama giderleri ile Oyunların yürütülmesinden sorumlu Merkez Komite gibi konuları kapsamıştır. Pan-Balkan Oyunları’nın yürütülmesi için iki ana komite oluşturulmuştur: Her ülkeden iki temsilciden oluşan Pan-Balkan Oyunları Merkez Komitesi, Oyunların genel planlamasından sorumlu olmuştur. Her ülkenin kendi Ulusal Pan-Balkan Komitesi de, organizasyonun yerel düzeyde yürütülmesini sağlamıştır. Türkiye Atletizm Federasyonu, Pan-Balkan Oyunları’na katılma niyetini ve Amsterdam’daki görüşmeleri kabul ettiğini bildirmiştir. Ancak, katılım için gerekli idari ve diplomatik prosedürler tamamlanamadığından Türkiye 1929 yılı Balkan Oyunları’na fiilen katılamamıştır.¹⁸²

Amsterdam'da kararlaştırılan ilk esaslara göre¹⁸³:

- Balkan Oyunları’nın ilk müsabakası 15 Ekim 1929’da Atina’da düzenlenecektir.
- Balkan milletlerinin sporcuları arasında her sene yapılacaktır.
- Her sene müsabakalara katılan milletlerden birinin memleketinde dönüşümlü olarak yapılacaktır.
- Müsabakaların masrafını kendi memleketinde yapan devlet karşılayacağı gibi elde edilen geliri de müsabakayı düzenleyen memleket alacaktır.

¹⁸² Eleftheria D., Panou, “*The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s*”, Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH) Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019, s. 79-80..

¹⁸³ *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1929, s. 4.

-Oyunlar; atletizm, güreş, halter, atış, eskrim, bisiklet ve tenis müsabakalarından oluşmaktadır.

Amsterdam'daki olimpiyatın dönüşünden sonra atletizm federasyon başkanlığı tarafından genel merkeze toplantılara katılımın gerekliliği ve toplantılara gönderilecek delegenin seçilmesi gerektiği bildirilmiş, ancak genel merkezden bu konuda olumlu veya olumsuz bir geri dönüş olmamıştır. Amsterdam'daki toplantı sonrasında bu konu üzerine daha ciddi bir çalışma yapmak için Şubat 1929'da Selanik'te bir toplantı daha düşünülmüş ancak o yılın kış şartlarından dolayı 19 Mayıs 1929'a ertelenmiştir. Türkiye'nin Balkan ülkeleri arasındaki değeri göz önünde tutularak bu oyunlara ve dolayısıyla Selanik'teki toplantıya Türkiye'nin katılmasının büyük bir önem arz ettiği basında ifade edilmiştir.¹⁸⁴ Ancak Selanik'teki toplantının 19 Mayıs'ta gerçekleşmesi Türkiye'nin birkaç gün içinde hazırlanarak gitmesine imkân vermemiştir.

Bir süre sonra Zagreb'de Balkan milletleri federasyonlarının delegeleri toplanmış, müsabakaların şartlarını ve esaslarını tespit etmişlerdir. Zagreb toplantısına Türk federasyonu katılamamıştır. Yerine Hugo Mayzel katılacakken o sırada hastalanması dolayısıyla o da toplantıda bulunamamıştır. Bunun üzerine Zagreb toplantısında kararlaştırılan esaslar Türkiye Federasyonu'na bildirilerek 9 Mayıs'ta Bükreş'te son olarak düzenlenecek toplantıya Türkiye'nin katılımı haber verilmiştir. Ancak Bükreş'te yapılan bu toplantıda da Türkiye'den katılan olmamıştır. Dönemin basınında, Balkan milletleri arasında çok seçkin bir konumda bulunduğu halde bu müsabakalara katılımın olmaması spor sahasından ziyade propaganda sahasında kaçırılmış çok büyük bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bu toplantıya gidilmemesi üzerine gazetedeki ilgili haberde şu ifadeler yazılıdır:

*“Balkan milletleri arasında çok seçkin bir mevkide bulunduğumuz halde bu müsabakalara katılamamak spor sahasından ziyade propaganda sahasında kaybedilmiş çok büyük bir fırsattır. Bu içtimalara ve müsabakalara ne için katılamadığımız sebepleri ise çok acı ve çok şayanı dikkattir ki bunları da başka bir mevzu bahsedeceğiz”.*¹⁸⁵

Türkiye'nin bu toplantılara katılmaması hem Balkan Kupası meselesi açısından hem de Balkan milletleri futbolcuları arasında yapılacak olan milli futbol

¹⁸⁴ Cumhuriyet, 10 Mayıs 1929, s. 4.

¹⁸⁵ Cumhuriyet, 10 Mayıs 1929, s. 4.

maçları meselesi açısından oldukça önemlidir. Futbol maçı müsabakaları yapılması konusu futbolcu kabilemiz Amsterdam Olimpiyatları'na giderken Balkan Olimpiyatları'yla ilişkili olarak ortaya atılmıştır. Amsterdam'da ilk esasları kararlaştırılmıştır.¹⁸⁶ Bundan yaklaşık bir ay sonra “*Balkan Kupası maçları başlıyor*” başlıklı bir haberde *Balkan milletlerinin futbol milli takımları* arasında yapılacak *Balkan Kupası* müsabakalarından söz edilmektedir. Daha önce bahsi geçen bu müsabakalar hakkında yapılan görüşmeler bitmiş bu organizasyona katılacak milletler için müsabaka tarihleri belirlenmiştir. Müsabakalara Romanya, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan katılacaktır. Maç tarihleri ise şu şekildedir:

Tablo 2: Balkan Kupası (Balkan Milletleri Milli Futbol Maçları)¹⁸⁷		
Müsabaka Yapacak Ülkeler	Tarih	Şehir
Romanya - Yugoslavya	6 Teşrinisani 1929	Bükreş
Bulgaristan - Yunanistan	1930 Haziran ayının son haftası	Sofya
Bulgaristan - Romanya	3 Temmuz 1930	Sofya
Yugoslavya - Yunanistan	26 Kânunusani 1930	Atina
Yugoslavya - Bulgaristan	1930 Ağustos ayının son haftası	Zagreb
Romanya - Yunanistan	1930 Mayıs ayının son pazarı	Bükreş

Fotoğraf 5: 1929 Balkan Oyunları'nın Açılış Günü Atletlerin Geçişi, Öndeki Kfile Yugoslavya, Arkadaki Kfile ise Yunanistan

Kaynak: *Türk Spor*, 24 Teşrinievvel 1929, sene: 1, no: 4, s. 8.

Sporun Avrupa'da boş zaman etkinliğinden çıkarak profesyonel bir boyut kazanması, uluslararası spor organizasyonlarının anlamını dönüştürmüş; bu

¹⁸⁶ *Cumhuriyet*, 10 Mayıs 1929, s. 4.

¹⁸⁷ *Cumhuriyet*, 8 Haziran 1929, s. 5.

organizasyonlar, ülkeler için prestij, tanınırlık ve propaganda aracı hâline gelmiştir. Söz konusu gelişmeler, Balkanlar özelinde de kendini göstermiş, bölgesel düzeyde kalıcı bir barış ve istikrar ortamının sağlanması yönünde işlevsel bir rol üstlenmiştir. Bu doğrultuda, halklar arası etkileşimi artırmak ve siyasal birlik arayışına katkı sağlamak amacıyla, 1929 yılında Atina’da gerçekleştirilmiştir.¹⁸⁸

Balkan Oyunları Kuruluş Protokolü 27 Eylül 1929’da Atina’da yapılmıştır. Konferansa katılan Bulgar, Rumen, Yunanistan, Yugoslav taraflar, yapılan üç ardışık toplantının ardından görüşülen hususlarda genel bir mutabakata varmıştır. M. Rinopoulos başkanlığında gerçekleştirilmiş toplantıda alınan kararlar şöyledir:¹⁸⁹

-Balkan devletlerinin spor meraklılarını bir araya getirme amacıyla “Pan-Balkan Oyunları”, katılımcı ülkelerin başkentlerinde dönüşümlü olarak her yıl düzenlenecektir.

-İlk Pan-Balkan Oyunları 1930 yılında başlatılacaktır.

-Katılımcı bir ülkenin mücbir sebeplerden dolayı Oyunlara ev sahipliği yapamayacağı durumda, diğer spor derneklerine en az altı ay öncesinden bildirmek zorundadır.

-Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Yunanistan, her yarış için en az iki sporcu ve iki yedek sporcu ile Pan-Balkan Oyunları’na katılmayı taahhüt etmiştir. Türkiye ve Arnavutluk için de aynı hak ve yükümlülükler geçerlidir. Türkiye ve Arnavutluk ilk dört yıl boyunca Oyunlara ev sahipliği yapamayacaktır.

-Pan-Balkan Oyunları başlangıçta klasik atletizm dallarını içerecektir. Ancak ilerleyen dönemlerde, genel mutabakat sağlandığı takdirde farklı spor dalları da dâhil edilebilecektir.

-Yunanistan, Balkan Spor Derneklerinin karşılaştığı ekonomik zorluklar dikkate alınarak, Yunanistan’ın talebi üzerine Oyunlara 1930’dan itibaren dört yıl boyunca ev sahipliği yapacaktır. Ancak yıllık spor temsilcileri toplantısında başka bir Balkan Derneği resmen ev sahipliği yapmak isterse, bu hak devredilebilir.

-Her bir ulusal spor derneği, Pan-Balkan Oyunları’na en az yirmi sporcu ile katılmak zorundadır.

Yunan kaynaklara göre; 1929 yılı Balkan Oyunları Atina’da Panathenaic Stadyumu’nda Bulgaristan, Yugoslavya, Yunanistan ve Romanya olmak üzere dört ülke arasında yapılmıştır. Atletler bayrak taşıyıcılarıyla birlikte alfabetik sıraya göre

¹⁸⁸ Fehim Kuruloğlu, “Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*, Sistem Matbaacılık, İstanbul, 2022, s. 127.

¹⁸⁹ Penelope Kissoudi, “Greek, Balkan Games and Balkan Politics in The Interwar Years (1929-1939)”, De Montfort University, United Kingdom 2006, p. 384-385.

geçit töreni yapmıştır. Yunanistan ev sahibi ülkelerin onuruna en son takdim edilmiştir. Yunan atlet Karyophyllis atletizm yeminini okumuştur. Bu yemin; “*Atina'daki Birinci Balkan Oyunları'na kurallara uyarak asil bir şekilde yarışmak için geldiğimize ve katılımımızın ulusumuzun onuru ve sporun şanı için şövalyelik ruhunu göstermeyi amaçladığına söz veriyoruz.*” şeklindedir. Ardından Olimpiyat Marşı çalınmış ve selamlama konuşmaları yapılmıştır.¹⁹⁰

Türk basınında ise Atina'nın en güzel stadı olduğu belirtilen “*Imens*” stadında düzenlenen 1929 Balkan Oyunları'nın açılış günü 30.000 seyirci karşısında toplam altı müsabaka yapılmıştır. Bu müsabakalarda Yunanlılar, 100 metre sürat, 110 metre manialı, 10.000 metre mukavemet ve 4x400 bayrak yarışlarını kazanmıştır. Yüksek atlamayı Sırp atleti Telesko, 800 metre koşuyu Bulgar kazanmıştır. Romanya ise başarı elde edememiştir.¹⁹¹

Bu müsabakaların bağlı olduğu genel kurallar belirlenmiştir. Maç esnasında oyuncu değişmeyecek olması, yalnız kaleci yaralanırsa değiştirme yapılacak olması bu kurallardan bazılarıdır. Balkan milletleri arasında gerçekleşen bu spor organizasyonunda Türkiye yer almamaktadır. Gazetede ki haberde “*Biz maalesef iştirak edemiyoruz, bu maçlara iştirak etmemek bizim için kaçırılmış maddi ve manevi büyük bir fırsattır*” şeklinde bir yorumda bulunulmuştur. Her iki senede bir tekrar edilecek olan bu maçlara sonraki yıllarda Macaristan Çekoslavakya ve Lehistan da katılacaktır.¹⁹² Bu maçlara dâhil olunmamasındaki en büyük pay zamanında düzenlenen toplantılara Türkiye'nin icabet etmemesidir.

27 Eylül 1929 tarihli “*Atina mektubu: Atletizm maçları: Dört memleket iştirak etti*” başlıklı habere göre:¹⁹³ Birinci Balkan Oyunları 26-28 Eylül'de Atina'da yapılmıştır. Yunanistan 32 atletle, Bulgaristan 13, Romanya 19, Yugoslavya 24

¹⁹⁰ Eleftheria D., Panou, “*The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s*”, Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH) Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019, s. 79.

¹⁹¹ *Türk Spor*, 3 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 1, s. 8.

¹⁹² *Cumhuriyet*, 8 Haziran 1929, s. 5.

¹⁹³ *Milliyet*, 27 Eylül 1929, s. 2.

atletle olmak üzere dört takım katılmıştır. Atina gazeteleri Türkiye atletizm heyeti davet edilmiş ise de buna cevap vermediğini yazmıştır.¹⁹⁴

Oyun sahası hemen hemen dolmuştur. Davetliler arasında resmi simalar ve bazı sefirler de bulunmuştur. Oyunların ilk günü Yunan takımına uygun bir şekilde neticelenmiştir. Romanya takımı ile çok uğraşmıştır. Yugoslav ve Bulgar takımları iyi bir oluşum gösterememişlerdir. Romanya takımı iki atlet daha gönderilmesini istemiştir. Koşular diğer müsabakalardan daha fazla ilgi çekmiştir. Oyunların sonucu şöyledir:¹⁹⁵

Tablo 3: 1929 Yılı Balkan Oyunları Sonucu			
Birinci Müsabaka 110 Metre Koşu		İkinci Müsabaka 100 Metre Koşu	
Yunani Mantikas 13 3/5	1	Yunanlı Franguli 11 2/5	1
Yugoslavyalı Muradoviç 16 4/5	2	Yunanlı Vamakas 11 3/5	2
Bulgar Gançef 17	3	Romanyalı Gegery 11 4/5	3
Üçüncü Müsabaka Uzun Atlama (1.75 Metre)		Dördüncü Müsabaka 10.000 Metre Koşu	
Yugoslavyalı Muradoviç	1	Yunan Bekiyari 35,23" 3/5	1
Yunanlı Kariyofili	2	Yunan Kırani 36,21"3	2
Romanyalı Rop	3	Romanya İlya 36,48"4	3
Romanyalı Panyoti (1.70 m)	4	Romanya Marinesko 37,19" 2/5	4
Beşinci Müsabaka 800 Metre Koşu		4x400 Metre Bayrak Yarışı	
Bulgar Petan 2'4"4/5	1	Yunan takımı 3'33"4/5	1
Disk Atma		Yüksek Atlama	
Sırp Norançič 40 m. 995	1	Sırp Burondoviç 1 m 75	1

¹⁹⁴ *Milliyet*, 27 Eylül 1929, s. 2.

¹⁹⁵ *Milliyet*, 27 Eylül 1929, s. 2; *Türk Spor*, 3 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 1, s. 8.

Fotoğraf 6: Üst sol: 100 Metre Birincisi Frangudis (Yunan), Üst sağ: 800 Metre Birincisi Paneen (Bulgar) Alt sol: Disk Birincisi Normançıç (Yugoslav), Alt sağ: 110 Metre Birincisi Mandikos (Yunan)

Kaynak: *Türk Spor*, 10 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 2, s. 14.

İlk müsabaka olan 110 metre koşuya her takımdan birer kişi iştirak etmiştir. Yunan atleti ile buna şiddetli bir rakip olan Sırp atleti diğer yarışmacıları geçmiştir. İkinci seriye her takımın birincisi katılmıştır. Yunan atleti birinci, Yugoslav atleti ikinci gelmiştir. Bu yarışın sonunda İkinci müsabakada 100 metrelik koşuda birinci Yunanlı, ikinci Romanyalı, ikinci seride de birinci Yunanlı, ikinci Romanyalı kazanmıştır.

Üçüncü müsabaka olan uzun atlamada birinciliği Yugoslavyalı Muradoviç, ikinciliği Yunanlı Kariyofili, üçüncülüğü Romanyalı Rop kazandılar. Bunlar 1 metre 75 uzunluğunda atlamıştır. Romanyalı Panyoti 1 metre 70 atlayarak dördüncü olmuştur.

Dördüncü müsabakada 10.000 metrelik koşuya dört Yunanlı, 1 Bulgar, 2 Romanyalı ve 1 Yugoslavyalı iştirak etmiştir. 2 Romanyalı atlet, İlya ile Marinesko koşuda başa geçmiş ve bunu sonuna kadar korumuştur. Ancak diğer atletler bu duruma aldırmamıştır. Bunun sebebi koşunun başlangıcından itibaren başa geçenlerin ve bunu sürdürmek için çok koşmaya mecbur olanların koşunun ilerleyen zamanlarında güçlerinin düşmesidir. Bu koşucuların güçlerini boş yere israf ettikleri basında ifade edilmiştir. 2.200 metreye geldiklerinde yavaşlamaya mecbur olmuşlardır. Müsabakaların neticesinde kazananlar şunlar olmuştur: Birinci Yunan

Bekiyari, ikinciliği Kıranı Yunan 36,21”3, İlya Romanya 36,48”4, Marinesko Romanya 37,19” 2/5.

Beşinci müsabaka 800 metrelik sonucu merakla beklenen bir koşuydu. Bulgar Petan birinci gelmiştir. Bu ilk günü müsabakaları neticesinde birinci 5, ikinci 3, üçüncü 2, dördüncü 1 puan almıştır. Yunanistan 32, Romanya 18, Yugoslavya 10, Bulgaristan 9 puan almışlardır.

Tablo 4:1929 Yılı Balkan Oyunları’nın İlk Gün Müsabakaları Neticeleri		
Yunanistan	32 puan	1
Romanya	18 puan	2
Yugoslavya	10 puan	3
Bulgaristan	9 puan	4

Genel sonuçta 100 puanla Yunanistan olimpiyat birincisi olmuştur. İkinci olan millet ise 41 puanla Romanya’dır. Üçüncü olan 35 puan ile Yugoslavya’dır. 16 puan ile Bulgaristan ise sonuncu olmuştur. Yunan basını bu neticeyi büyük bir memnuniyetle duyurarak “*Ala Spor*” isimli bir spor mecmuasında bu sonucu “*Büyük Zafer*” diye nitelenmiştir. Aşağıdaki tabloda son müsabakaların dereceleri ile birlikte mevcuttur:¹⁹⁶

Tablo 5: 1929 Yılı Balkan Oyunları’nın Son Müsabakaları Neticeleri					
200 Metre		400 Metre		400 Manialı	
Yunanistan 22 4/5		Yunanistan 53 2/5		Yunanistan 57 4/5	
5000 Metre		Cirit Atma			
Romanya 16,5		Yunanistan 6,51			
Sırıkla Atlama		Üç Adım Atlama		Maraton	
Yunanistan 3,60		Yunanistan 13,59		Yunanistan 3 saat 2dk 3s	
4x1000 Bayrak					
Yunanistan 35 2/5					

Tablo 6: 1929 Yılı Balkan Oyunları’nın Nihai Sonucu		
Yunanistan	100 puan	1
Romanya	41 puan	2
Yugoslavya	35 puan	3
Bulgaristan	16 puan	4

1929 yılında düzenlenen Balkan Oyunları deneme olarak sayıldığı için isimlendirilmesi de *Pre-Balkan Oyunları* şeklinde olmuştur. Balkan Olimpiyatı’nın

¹⁹⁶ *Türk Spor*, 10 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 2, s. 14.

ikinci devresinin Ocak 1930'da açılacağı ve buna Türkiye'nin de katılacağı haber verilmiştir.¹⁹⁷ 1929 Balkan Olimpiyatı'nın ardından Ahmet Fetgeri Türk Spor mecmuasına “*Gözümüzü Açalım! Yunanistan spor sahasında hummalı bir faaliyetle çalışıyor*” başlıklı yazısında Türk idarecilere, sporculara ve gençlere uyarılarda bulunmuştur. Yunanistan için “*Balkan Olimpiyadının ilk meyvasını tattı ve böyle giderse daha pek çok toplayıp tatacaktır da*” demiştir. Bunun gerekçesi olarak da başarısının neşesine ve havasına kapılmayarak faaliyetlerini sürdürmeye devam ettiğini, çabalarını birkaç kat daha arttırdıklarını ifade etmiştir. Örneğin güreş konusunda gelişim sağlanması için daha önce farklı ülkelerde güreş öğretmenliği yapmış olan Jorj Navros verdiği derslerle sporcuları yetiştirmiştir. Buna ilaveten güreşçiler tecrübe kazanması için Amerika'ya gönderilmiştir. Aynı şekilde boks için de tecrübeli bir eğitmenin idaresinde çalışılmaktadır. Yunanlıların Amsterdam Olimpiyatı'nın rövanşını almak için uğraşacağı göz önünde tutularak Türkiye'nin de ona göre çalışıp hazırlanması “*milletini seven her Türk gencine bir vazife, bir borçtur*” şeklinde bir sorumluluk yüklenmiştir. Türkiye'nin 1929 Balkan Olimpiyatı'na katılmayışı birçok Yunan gazetesinde haberlere konu olmuştur. Avrupa gazetelerinde “*düğün kanbersiz oldu*” gibi imalı yazılar yazılmıştır. Hemen hemen bütün Yunan gencinin atletizme ilgi duyması, vücudunu kuvvetlendirmeye çalışması, hatta bu faaliyetlerin bir de alanında uzman antrenörler tarafından yürütülmesi işlerini ne kadar çok ciddiye aldıklarını göstermektedir. Bundan başka idarecilerin de konuya hassas davrandıkları görülmektedir. Venizelos başkanlığında toplanan spor meclislerinde spor için ihtiyaç duyulan gereksinimler tespit edilerek teşviklerde bulunulmaktadır. Spor teşkilatına ihtiyaçları karşılayacak maddi destek verilmesi, yetenekli gençlerin gelişimi için Avrupa'ya gönderilmesi, çıkarılacak bir kanun ile belediyelerin her bölgeye spor sahaları yapması hususunda emir ve teşviklerde bulunması Yunanistan'ın spor vasıtasıyla gücünü ve azmini arttırma yöntemleridir. Türkiye Cumhuriyeti ve Türk gençliğinin de bu faaliyetlere karşı harekete geçmesi, ilgisiz kalmaması Ahmet Fetgeri tarafından hatırlatılmaktadır.¹⁹⁸

¹⁹⁷ *Türk Spor*, 24 Teşrinievvel 1929, sene: 1, no: 4, s. 8.

¹⁹⁸ *Türk Spor*, 5 Kanunu evvel 1929, sene: 1, no: 10, s. 3-4.

Tablo 7: Yunanlıların Son Balkan Olimpiyatı'nda Aldığı Derecelerle Türkiye ve Yunanistan Rekorlarını Gösteren Cetvel ¹⁹⁹			
	Balkan Olimpiyatı Rekoru	Yunanistan Rekoru	Türkiye Rekoru
100 Metre	11 1/5	11	11
200 Metre	22 3/5	22 3/5	22 4/5
400 Metre	52	51 3/5	51 3/5
800 Metre	2,05	2,03 1/5	1,59 3/5
1500 Metre	4,24 4/5	4,16	4,16
5000 Metre	16,28	15,12	16,24 4/5
10000 Metre	33,23 3/5	33,02 1/5	36,15
110 Manialı	15 3/5	15 3/5	20
Bir Adım	6,895	6,895	6,43
Üç Adım	13,96	14,395	13,04,5
Yüksek	1,85	1,895	1,78
Sırık	3,70	3,85	3,20
Gülle	15,96	14,705	11,69
Disk	40,995	40,995	36,19
Cirit	60,705	62,755	49,79
4x100	44 2/5		44 3/5
4x200	1,37	1,37	1,52 1/5
4x400	3,38 4/5		3,42

Yunanlıların son Balkan Olimpiyatı'nda aldığı derecelerle Türkiye ve Yunanistan rekorlarını gösteren cetvel Türklerin hiç hazırlık ve destek almadığı halde Yunanistan'dan çok geride olmadığını göstermektedir. Destek ve teşvik sağlayıp, çalışıp, atletizme, güreşe, boksa ve eskrimde önem verildiğinde başarının hiç de uzak olmadığı gösterilmiştir.

Balkan Olimpiyatı sonrasında İstanbul'da yapılan Beşiktaş maraton yarışında Beşiktaş takımının önemli koşucusu İbrahim, 42.195 metrelik mesafeyi 3 saat 3 dakika ve 37 saniyede koşarak tamamlamıştır. Balkan Oyunları'nda bu maraton rekoru 3 saat 12 dakika 15,5 saniyedir. Hayatında ilk kez maraton koşan İbrahim, Balkanlar rekorunu 8 dakika 37,5 saniye gibi büyük ve önemli bir farkla kırmıştır.²⁰⁰ Bu başarı Balkan Oyunları'nda Türkiye'nin rekor kırıp, başarı kazanmasının mümkün olduğunu göstermesi bakımından oldukça önemli bir gelişmedir.

¹⁹⁹ *Türk Spor*, 5 Kanunu evvel 1929, sene: 1, no: 10, s. 5.

²⁰⁰ *Türk Spor*, 19 Kanunu evvel 1929, sene:1, no:12, s. 12.

2.3.1930 Yılı Balkan Oyunları (5, 11-12 Ekim 1930)

Türkiye'nin sporu dış politikasında kullanmaya başladığı bu dönemde, Balkan coğrafyasında savaş sonrası istikrar çabaları dikkati çekmektedir. 5 Ekim 1930'da gerçekleştirilmeye başlanan Birinci Balkan Konferansı, Balkan Oyunları ile aynı yıl, aynı tarihlerde Atina'da düzenlenmiştir. Balkan ülkeleri arasındaki iş birliğini kurumsallaştırma, dış politikada ortak arayışlarını değerlendirme, fikri, siyasi, iktisadi ve kültürel yakınlaşma hedefiyle yapılan bu konferans Yugoslavya ile Yunanistan arasında siyasi yakınlaşmayı kuvvetlendirmekle birlikte Yunanistan-Türkiye ilişkilerinin normalleşme sürecini de teşvik etmiştir. Bir anlamda Balkan Oyunları, konferansa dostane bir ortam yaratarak, siyasi konularda yapılacak görüşmeler için barış ortamı sağlamıştır.

27 Mart 1930'da Türk Spor Mecmuası "*bütün sporların temeli, bütün sporların anası, atletizm bizi çağırıyor.*" şeklinde bir girişle atletizm mevsiminin açıldığı haberini vermiştir. Yunan Atletizm Federasyonu, Ekim ayında yapılacak olan İkinci Balkan Olimpiyatı'na Türkiye'nin katılımı için Türk Atletizm Federasyonu'na başvurarak, davette bulunmuş, Türkiye'nin katılımının kendilerini çok memnun edeceğini ifade etmiştir. Müsabakaların Ekim ayının 5. 10. ve 12. günleri yapılacağı bildirilmiştir. Davetin alınmasıyla birlikte atletler 27 Mart 1930 tarihinin haftasında Kadıköy'de Fenerbahçe stadında çalışmaya başlamıştır. Bu çalışmalarda atletleri yetiştiren atletizm antrenörü Her Abraham'dır. Kendisinin nisan ayında kontratı bitecek olmasına rağmen genel kongre toplanıp bu konuda yeni bir karar alıncaya kadar görevine devam etmesi ilgililere bildirilmiştir.

Fotoğraf 7: Atletizm Antrenörü Aleksis Abraham
Kaynak: *Türk Spor*, 24 Nisan 1930, sene: 1, no: 30, s. 10.

Milli Atletizm Takımı kaptanı Ömer Besim, “Atletizmin icap ettirdiği bir takım hususiyetleri tamamen müdrük olan atletlerimiz işi sıkı tutarlarsa civarımızda yapılacak olan herhangi bir atletik müsabakada muvaffakiyet kazanmak ve rahat bir nefes alabilmek kabildir.” demiştir. Yalnız Ömer Besim İstanbul atletizminin en büyük ihtiyaçlarını şöyle sıralamıştır: Birincisi mevcutta bulunan iki sahanın gerektiği kadar tamir edilmesidir, ikincisi ise faydalanmaya değer müsabakaların hazırlanmasıdır. Bu ihtiyaçların atletler tarafından beklenen iki istek olduğunu belirtmiştir.²⁰¹

Fotoğraf 8: Bir Antrenmandan Sonra Antrenör Her Abraham (Ayakta Sağdan Üçüncü) ve Türk Atletler

Kaynak: *Türk Spor*, 3 Temmuz 1930, sene:1, no:40, s. 5.

Türkiye’nin Balkan Olimpiyatları’na katılımıyla ilgili Atletizm Antrenörü Aleksi Abraham bir makalesinde; “... Türkiye’nin Balkan Olimpiyatı’na iştirakini tavsiye edebilirim. Türkiye için Atina’da dövüşmenin bir prestij meselesi olduğunu biliyorum. Türkler orada iyi netice elde etmelidirler. Ben Türkiye’nin şerefli bir netice elde edeceğine ve dünyanın nazarı dikkatini celbedeceğine eminim... Türklerin Atina’daki müsabakalara iştirakinde tereddüdü mucip hiçbir vaziyet mevcut olmadığını sarahaten söylemeği bir vazife sayarım.” demiştir.²⁰²

²⁰¹ *Türk Spor*, 27 Mart 1930, sene: 1, no: 26, s.15.

²⁰² *Türk Spor*, 3 Temmuz 1930, sene: 1, no: 40, s. 4 ve 16.

Türk Spor mecmuasının sahibi, sorumlu müdürü ve aynı zamanda yazarı Telât Mitat, 1930 senesi İkinci Balkan Olimpiyatı'na Türkiye'nin katılımı için Yunanistan'ın aylardır süren davet tezkirelerini son dönemlerde daha da arttırdığını duyurmaktadır. Durumun belirsizliği, genel kongrenin düzenlenememesi veya federasyon gibi konulardansa Türk atletlerin yönünü atletizme çevirip hazırlıklarını yapmaları tavsiye edilmektedir. 1929 senesinde Türkiye'nin katılım göstermediği Balkan Oyunları'na 1930 yılında hazırlanıldığı hatta kendisinin bu hazırlığı yakından görmek için Fenerbahçe stadına gittiği bildirilmektedir. Oradaki izlenimlerini şöyle aktarmaktadır: “...Atletizm sahamızın bütün kahramanlarını, rekortmenlerini orada gördüm. Semih, Mehmet Ali, Nedim, Haydar, Veysi, Mehmet ve Besim yüksek kabiliyetlerini artırmak için ter döküyorlardı. Aralarında yeni yeni simalar da aynı gayret ve muvaffakiyet havası içinde çalışıyorlardı. İşte size ilk müsabakalarda kendilerinden bahsettirecek olan üç dört isim tanıtayım: Süratte Enver, 800’de Ziya, yüksek atlamada Sedat, atlamalarda İrfan uzun atlamada Tevfik ...” diyerek öne çıkan atlet isimlerinden söz etmiştir. Her Abraham ile Balkan Olimpiyatı’nı konuştuklarını ve Abraham’ın “Bu sefer muhakkak iştirak etmeliyiz.” dediğini aktarmıştır.²⁰³

Basında 28 Temmuz 1931 tarihinde Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından yapılan bir duyuru bulunmaktadır. “Davet” başlığı altında bu yazıda Semih, Mehmet Ali, Tevfik, Enver, Mehmet, Besim, Sedat, Haydar, Veysi, Fikret, Selim adlı atletlerin 30 Temmuz 1931 Perşembe günü saat 13.00’de Cağaloğlu’nda Federasyonlar Merkezi’nde Atletizm Federasyonu Başkanlığı’na müracaat etmeleri gerektiği yazılıdır.²⁰⁴

“Balkan Olempiyadına biz de iştirak ediyoruz..” başlıklı yazıda ilgili makamların katılımı gerekli gördüğü ve istenen ödeneği ödemeyi kabul ettiği spor okullarına duyuru yapılmıştır. Atina’da Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya arasında yapılacak Balkan Olimpiyatı’na Türkiye’nin katılımı hakkında atletizm federasyonu tarafından kesin bir sonuç çıkmış ve Türkiye’nin İkinci Balkan Olimpiyatı’na katılımına karar verilmiştir. Atletizm dışında güreş, tenis, eskrim ve atıcılık müsabakaları mevcuttur. Katılımcı ülkelerin, müsabakaların hepsine veya 24

²⁰³ *Türk Spor*, 3 Temmuz 1930, sene: 1, no: 40, s. 4.

²⁰⁴ *Milliyet*, 28 Temmuz 1931, s. 6.

atletle istediklerine katılımları zorunludur. Beklentileri Türkiye'nin ikinci olması yönünde olmuştur. Yunanistan yol, yeme-içme, barınma masraflarının tamamını karşılamaktadır. 30-40 sporcudan oluşan kafilenin Türkiye'yi iyi bir kıyafetle temsil etmesi için yapılacak masrafa karşılık olarak istenen ödenek ilgili makamlarca uygun görülmüştür. Ankara'daki resmi makamlar gerekli olan tahsisatı göndermiştir. Yunanlılarla yapılan anlaşmadan sonra iki milletin gençliği arasında böyle bir bağlantı kurulması münasip görülmüştür. Resmi müsabakalar atletizm ve tenis alanında yapılacaktır. Balkan Oyunları'nın düzenlenmesinde yer alan kurallarda bir müsabakanın düzenlenmesi için asgari üç milletin katılımı koşulu olduğu için güreş resmi müsabakalar arasına alınmamıştır. Ancak Türk Milli Güreş Takımı ile Yunan Milli Güreş Takımı arasında özel bir karşılaşma yapılacağı bildirilmiştir. Türk kafilesinin Balkan Oyunları için 1 Ekim 1930'da hareket edeceği, 5 Ekim de müsabakaların başlayacağı aktarılmıştır.²⁰⁵

Atletizm federasyonu tarafından 28 Eylül 1930 Pazar günü saat 14.00'te Taksim Stadyumu'nda Balkan Oyunları için hazırlanan atletler arasından seçme müsabakaları yapılacağı duyurulmuştur. Atletlerin gerekli eşya ve aletleriyle birlikte o saatte stadyumda bulunması gerekliliği bildirilmiştir.²⁰⁶

Yusuf Ziya Bey'in verdiği demece göre Türk Atlet Kafilesi Balkan Oyunları'na gitmek için yaptıkları hazırlıklarını tamamlamaktadır. Bir gün önce kafele başkanı Burhanettin Felek tarafından atlet ve güreşçilerin olimpiyatlara katılmayacağı duyurulmuş ve gazetecilere İstanbul heyeti, sporcuların katılmasını yasaklasa da federasyon tarafından yönetilen bu durumu etkilemeyeceğini söylemiştir. Haberlere yansıyan bu konuda kafilenin hazırlıklarına devam ettiği bildirilmektedir. Yusuf Ziya Bey bu seyahat hakkında ilgili federasyonlara müracaat edildiği halde herhangi bir bilgilendirme yapılmadığını, Atina müsabakalarının nitelik ve nicelikleri hususunda bilgilerinin çok az olduğunu belirtmiştir. Açıklamasına devam ederek durumu, "*Atina müsabakalarının aleyhimize feci neticelerle biteceğini bildiren birer rapor verdiler. Biz de memleket sporculuğunun*

²⁰⁵ *Türk Spor*, 14 Ağustos 1930, sene: 1, no: 46, s. 8; *Türk Spor*, 25 Eylül 1930, sene: 1, no: 52, s. 5.

²⁰⁶ *Vakit*, 25 Teşrinievvel 1930, s. 4; *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1930, s. 4.

fena temsil edilmesi ihtimalinin kuvveti karşısında harekete geçtik ve bu tebliği neşrettik mesele budur.” şeklinde ifade etmiştir.²⁰⁷

İstanbul’dan bildirildiğine göre, atletizm ve güreş heyetleri, Atina’da yapılacak Balkan Oyunları’na hiç hazırlık yapılmamış olması ve katılımın sağlanması halinde şeref duyulacak bir sonuç alınamayacak olması sebebiyle bu müsabakalara İstanbul atletlerinin katılımının uygun olmayacağı kararını vermiştir. Atletlerin müsabakalara katılımdan men edildiği bildirilmiştir.²⁰⁸

Atlet ve güreşçilerin iyi bir netice alamayıp en düşük başarıyı alacaklarına hazırlanılmamış bu müsabakalara gitmesi yasaklanmıştı. Kuvvetle muhtemel mıntika merkez heyeti böyle bir karar verirken kendi atletizm ve güreş heyetlerinin de fikirlerini almıştır. Bu kararda sporcularla federasyondan daha yakın ilişkisi olan mıntika spor heyetleri ve mıntika merkez heyeti kanaat getirmiştir. Bu haberi yazan Sadun Galip iki ay önce de düşünce ve tahminlerini Milliyet gazetesinde kaleme almıştır. Mıntikanın bildirdiği gerekçe ile aynı fikirdedir. Haberinde bahsettiği hususlar şöyledir: Atina seyahati hüsrarla neticelenmeye mahkûmdur. Sporcularımız en fazla da atletlerimiz Balkan Oyunları’nda yer alarak iyi bir netice alabilecek kadar hazırlanmamışlardır. Fransızlarla yapılan son atletizm müsabakalarından sonra kendisinin Antrenör Her Abraham ile görüşmesinde her Abraham *“atletlerimiz kazanabilecek kabiliyettedirler kazanamadıklarının ise 3 sebebi vardır: umumiyetle tecrübesiz olmaları, bazılarının hastalıkları ve pistin fenalığı”* şeklinde Sadun Galip’e açıklama yapmıştır. Ki 17 Eylül yani bu haberden 15 gün önceki ifadeler atletlerin son durumunu göstermesi bakımından önemlidir. Burada sorulması gereken 15 günlük kısa bir zamanda atletlere nasıl bir antrenman yaptırıldığı, hastaların iyileşip sağlığını ve gücünü iki haftada nasıl toparladığı, bize ait pistlerin durumu ortadayken hangi iyi pistler üzerinde sporcuların çalıştırıldığıdır.²⁰⁹

Bu konuda atletlerin dört aydır çalıştığına hatta dört kez de rekor kırdıklarına dair ileri sürülen iddialar bulunmaktadır. Ancak Sadun Galip; *“dört ay önce kırılan rekorları çantaya koyup Atina’ya götürmek mümkün olsaydı geç kalmamak için bu seyahatin vapurla değil uçak ile yapılmasını bile tavsiye edebilirdim. Dört ay önce*

²⁰⁷ *Vakit*, 1 Teşrinievvel 1330, s. 3.

²⁰⁸ *Milliyet*, 30 Teşrinievvel 1330, s. 5.

²⁰⁹ *Milliyet*, 1 Teşrinievvel 1330, s. 4.

*rekor kıranların durumunu 15 gün evvel çok iyi gördük. Burada dikkat edilmesi gereken nokta bir atletin en iyi derecesi değil son vaziyetidir.” demiştir.*²¹⁰

Atletizm Federasyonu Başkanı’nın 16 Ağustos 1930 tarihinde basına verdiği bir röportajda: *“Her millet asgari 20 kişilik bir kafile ile ve her atletizm numarasına iki kişi ile katılmak zaruriyetindedir.”* ve *“tasnif her atletizm numarası için ayrı değil milletlerin bütün müsabakada aldıkları puanların tamamına göre milletler arasında yapılacaktır.”* demiştir. Sadun Galip’e göre bu şarta uygun olarak gidilecek olursa sonuncu olmamız şüphesizdir. 11 atletle giderek sadece bazı müsabakalara katılma isteği Yunanlılara kabul ettirilmiş olduğuna göre genel tasnife hiç dâhil edilmeyeceğimiz anlaşılmaktadır. Sonuncu olmak da genel tasnif dışında kalmak da bizim aleyhimizedir. Buradan yalnızca kişisel başarılar elde etme fikri kalmaktadır ki o da kabul görmemektedir. Sadun Galip;

“Amerika’dan Amsterdam’a 400 sporcu 10 idareci ile gönderilirken burnumuzun dibindeki Atina’ya 14 sporcunun 5 idareci ile götürülmesinde ve bilhassa bu seyahatin teknik yönlerini ihmal ederek gitmekte ne mana var? Bu şartlar altında artık gidecekleri kesin olduğu için güle güle gitmelerini ve ağılaya ağılaya gelmemelerini temenni etmekten başka çare kalmamıştır...” demiştir.²¹¹

Tablo 8: I.Balkan Oyunları’na Giden Seyahat Kafilesi ²¹²	
İdareciler	Burhanettin Felek, Ahmet Fitegeri, Edip (atletizm için), Server (tenis için) beyler ve Her Abraham (Atletizm antrenörü)
Atletler	Semih, Mehmet Ali, Enis, Besim, Bahriyeden Haydar, Nejat, Naili, Enver, Mehmet, Ziya, Veysi.
Tenisçiler	Sedat, Suat, Şirinyan

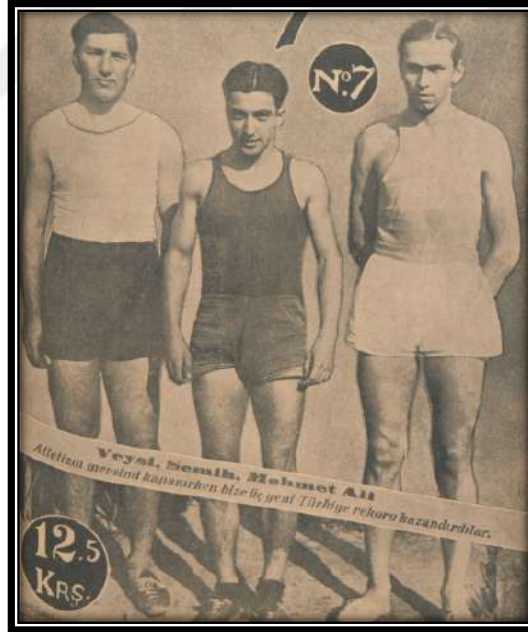
²¹⁰ *Milliyet*, 1 Teşrinievvel 1930, s. 4.

²¹¹ *Milliyet*, 1 Teşrinievvel 1930, s. 4.

²¹² *Milliyet*, 1 Teşrinievvel 1930, s. 4; *Cumhuriyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s.4; *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7.

Fotoğraf 9: Türkiye'nin Uluslararası Sürat Koşucularından Mehmet Ali (Solda) ve Semih (Sağda)
Kaynak: *Türk Spor*, 24 Nisan 1930, sene: 1, no: 30, s. 10.

Fotoğraf 10: Veysi, Semih, Mehmet Ali
Kaynak: *Türk Spor*, 14 Teşrinisani 1929, sene:1, no:7.

Bulgaristan gazetelerinden edinilen bilgilere göre Balkan Atletik Oyunları'na katılacak Bulgar Atletik Takımı'nı oluşturacak kişiler ise şunlardır:²¹³

²¹³ *Türk Spor*, 25 Eylül 1930, sene: 1, no: 52, s. 5.

Tablo 9: Bulgar Atletik Takımı
Atletler: Stoyimenof, Spasof, Doyçef, Büno Vagner, Naçef Peef, Gançef, Alekof, Nikolef Todorof, Panayotof, Bobefski, Vırbanof
Tenis Ekibi: Pervinova ve Madam İvanova, Tosef ve Suruciyef
Eskrim Ekibi: Vasilef, Fehtofka

Erken Cumhuriyet döneminde Türkiye'nin uluslararası spor organizasyonlarına katılımı, sadece sportif performansa değil, aynı zamanda ulusal onur ve ülkeyi yurtdışında temsil kabiliyetine dair önemli anlamlar taşımıştır. Nitekim 1930 yılında Atina'da düzenlenen Balkan Oyunları için basında, sonbaharda hoş bir Atina seyahati yapmak istenildiği için Atina'daki Balkan Oyunları'na katılmak üzere atletlerin Yunanistan'a götürüldüğü belirtilmiştir. Sporcuların en büyük ihtiyacı olan pistin Türkiye'de olmayışı eleştirilmiş, daha bu ihtiyacın inşası için 10 para verilmezken böyle seyahatlere para vermenin bir hata olduğu ifade edilmiştir. Buna ek olarak; Spor Teşkilatı'nın kurulduğu zamandan beri Türkiye için bu seyahatin gayesinin “...bedava seyahatler yapmak ve seyahat bittikten sonra köşesine çekilip spor işlerinden elini çekenlerin seyahat tutkusu ve hevesi” olduğu şeklinde serzenişte bulunulmuştur. Atina'ya gönderilen atletlerin fiziksel yeterliliklerinin yetersiz olduğu, dönemin sporcu altyapısı ve hazırlık süreçlerinin eksikliği yönünde eleştiriler yapılmıştır. Bu konuda basında “Atina'ya gidecek atletlerin birkaçı dışında başarı sağlanmasının şansa bağlı olduğu, çünkü son müsabakalarda aldıkları dereceler rekorlarından bile düşük” olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca “Atina'ya gidip de mağlup olmak olimpiyatlarda mağlup olmaya benzemez. Çünkü o olimpiyatlarda bizi mağlup edenler esasen yalnızca sporda değil, her şeyde bizi çok geçmiş olan ileri milletler olur.”²¹⁴ ifadeleri mağlubiyetin yalnızca sportif bir başarısızlık olarak değil, aynı zamanda diplomatik bir kırılma olarak da algılandığını göstermektedir. Nitekim olimpiyatlarda karşılaşılan mağlubiyetlerin “ileri milletler”e karşı yaşandığı ancak Balkan Oyunları gibi bölgesel organizasyonlarda yaşanan başarısızlıkların, Türkiye'nin aynı düzeydeki komşu ülkeler karşısındaki zayıflığına ve dolayısıyla ulusal itibar kaybına işaret etmektedir.

²¹⁴ Cumhuriyet, 2 Teşrinievvel 1930, s.4

Bu durum, sporun bir diplomasi aracı olarak değerlendirilmesinde sadece galibiyetin değil, mağlubiyetin de sembolik anlamlar taşıdığını ortaya koymaktadır.

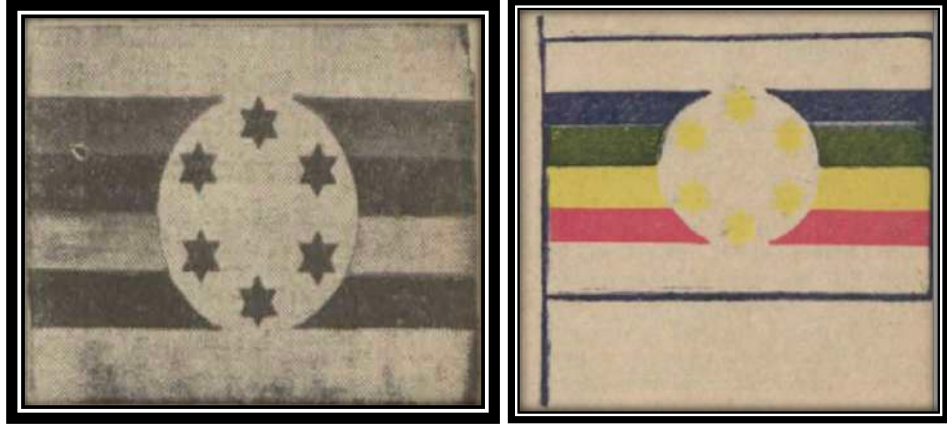
Spor müsabakalarına siyasi nitelik yüklemenin doğru olmadığı, bütün Türkiye kamuoyunun Türk atletlerinin Atina’da yenilmesine şiddetle karşı olduğu ve bu durumun Yunanlılar için de geçerli olduğu belirtilmektedir. Nitekim Yunanlılar da Bükreş’teki mağlubiyetlerinden sonra Türkiye’de yapılacak futbol takımları maçında mağlup olabilme ihtimali karşısında sonradan geri çekilmişlerdir. Bu durum da Yunan kamuoyunun kendi futbolcularının İstanbul mağlubiyetine tahammül edemediğini göstermektedir. Basında kimseyi dikkate almadan götürülen atletler için Atina’da başarı kazanmaları konusunda canı gönülden temennilerde bulundukları görülmektedir. Ancak aksi bir durum için *“Çocuklarımız Atina’da Yunan halkının önünde mağlup olurlarsa, durup dururken bu mağlubiyete ve Türkiye’nin Yunanlılık âlemindeki yüksek nüfuz ve haysiyetinin kırılmasına sebebiyet verenler, bütün Türklüğün lanetile karşılaşacaktır.”* şeklinde bir uyarı belirtilmiştir.²¹⁵

2 Ekim 1930 tarihinde, Türkiye’yi temsil edecek delege heyetinin I. Balkan Konferansı için saat 10:00’da Pire’ye hareket edeceği basın organlarında duyurulmuştur. Balkan hükümetleri tarafından “Balkan Lokarnosu” olarak nitelendirilen bu konferansta, heyetin ekonomik, siyasi ve ticari meseleleri müzakere etmesi planlanmıştır. Yunanistan, söz konusu konferansa büyük önem atfetmiş olup, Balkan hükümetlerinin bayraklarının renklerinden oluşan bir “Beynelbalkan Bayrağı” ile bir “Beynelbalkan Marşı” hazırlatmıştır.²¹⁶ Söz konusu bayrak, Balkan Oyunları’nın sembolü haline gelmiştir. Oyunlarla birlikte benimsenen Balkan Marşı’nın sözleri, bölgenin geleceğine dair ortak bir siyasi vizyonu yansıtmaktadır.²¹⁷

²¹⁵ *Cumhuriyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s.4.

²¹⁶ İrem Menekşe, “I. ve II. Balkan Konferanslarının Türk Basınına Yansıması”, *Türklerin Balkanları*, Berikan Yayınevi, Ankara 2024, s. 182.

²¹⁷ Eleftheria D., Panou, “*The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s*”, Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH) Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019, s. 3.

Fotoğraf 11: Kongrenin Kabul Ettiği Altı Balkan Milletinin Renklerinden Oluşan Balkan Bayrağı

Kaynak: *Milliyet*, 17 Teşrinievvel 1930, s. 1; *Cumhuriyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s.1.

Balkan Oyunları'na katılacak olan atlet kafilesi 2 Ekim 1930 sabahı saat 10.00'da *Stella Ditalya* isimli vapur ile Galata rıhtımından Pire'ye hareket edeceği haber verilmiştir. Atina seyahatine sadece atletler gideceği, güreşçiler ve tenisçilerin bu seyahatte yer almayacağı ifade edilmiştir. Atina'da Türkiye Cumhuriyeti'nin katılacağı müsabakalar şunlardır: 100, 200, 400, 800, 1500, 5000, 4 x 400 koşularla 100 + 200 + 400 + 800 metre Balkan koşusudur.²¹⁸

Galatasaray Spor Kulübü'nün bildirisine göre, “...*Layıkıyla hazırlanmadan katılımda bulunulması istenen Balkan Oyunları vesilesiyle Atina müsabakalarına İstanbul muntıkası atletlerinin katılmamaları konusunda muntıkanın verdiği kararı pek makul bulan kulübümüz, atletleri müsabakalara gitmekten men etmiştir, keyfiyet alenen tebliğ olunur.*” Galatasaray kulübü tarafından bu konuda ayrıca rapor neşredileceği dikkat çekilmiştir.²¹⁹

Atletizm antrenörünün Atina seyahati ile ilgili federasyona verdiği rapor yola çıkmadan bir gün evvel neşredilmiştir. Spor kamuoyunun üç aydır beklediği bu raporun tarihi 20 Eylül'dür. Sonuçları çok mühim spor hareketlerine hazırlanmak için ilgili federasyon hareketten sadece 10 gün önce antrenörün fikrini almıştır. Bu seyahate karşı olanların federasyonun elindeki unsurlarla meşgul olmadığı ve onları gerektiği şekilde hazırlamadığı iddiası tamamen güçlenmektedir. Diğer Balkan milletleri, özellikle de Yunanlılar bu konu ile aylardır meşgul iken Türkiye'de bu

²¹⁸ *Cumhuriyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s.4; *Milliyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²¹⁹ *Milliyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3; *Cumhuriyet*, 2 Teşrinievvel 1930, s. 4.

kadar önemli bir mesele için antrenörlerin fikrinin 10 gün önce alınması basında eleştiri konusu olmuştur.²²⁰

Raporda “sporda dünyanın her yerinde olduğu gibi zafer için bir garanti olamaz” denilmektedir. Bunun aksini iddia eden yoktur. Yalnız muhterem antrenör pek iyi bilir ki kendisiyle meşgul olunmuş çok iyi hazırlanmış bir atletin daha iyisini yapmak yed-i iktidarında olmadığı için kazanamaması başkadır daha iyisini yapmak kabiliyetinde olan bir atletin ise çalıştırılmadığı için kaybetmesi büsbütün başkadır. Biri kabiliyetsizlikten, diğeri hazırsızlıktan doğan mağlubiyetlerdir. Hâlbuki iddia şudur ki, atletlerimiz kabiliyetlidir, fakat Balkan Oyunları gibi mühim bir imtihana layık şekilde kendileriyle meşgul olunmamıştır, hazırlanmamıştır. Zira 10 günlük alaka ile bu iş olamaz.²²¹

Atina müsabakalarında diğer olimpiyatlarda görülmeyen bir zorunluluk vardır ki o da; her müsabakaya katılım gösteren milletlerden ikişer kişinin girmesidir. Bu koşul, diğer olimpiyatlarda görülmeyip sadece Balkan Olimpiyatları’nda görülen ağır bir mecburiyettir. Yalnızca bu mecburiyet dahi Atina’da yapılacak Balkan Oyunları’nda şartların Yunan sporcuları dışında diğer milletlerin sporcularının ne kadar aleyhine olduğunu göstermeye yeterlidir. Bir diğer husus da Balkan Olimpiyatları’na katılan milletlerin bütün müsabakalarda kazanacakları toplam puanlar tespit edilecektir ki bu bilanço her olimpiyatta olmaktadır. Bu ifade olimpiyatlarda amacın kişilerden ziyade milletler arasında bir tasnif olduğunu göstermeye yeterdir.²²² Bu şekilde olacak bir tasnifte Türkiye’nin yer edinemeyeceği antrenörün raporu ile sabittir. Ancak bir veya iki kişinin başarı göstermesi mümkün olabilir. Diyen Sadun Galip raporun sonunda bunlar arasında bulunan Bahriyeli talebeye izin vermek çok ehemmiyetlidir ki bayrak idmanına sıkı çalışabilsinler ve tekrar ısrar ederim ki bütün adaylar derhal idman için Pazar, Salı ve Perşembe günleri serbest olmalıdır cümleleri gösteriyor ki izin ve idman hususları rapor verildiği tarihte temin edilmiş değildir. Binaenaleyh atletler yalnız 20 günlük bir çalışma ile Atina’ya götürülmektedir. demiştir.²²³

²²⁰ Milliyet, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²²¹ Milliyet, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²²² Milliyet, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²²³ Milliyet, 2 Teşrinievvel 1930, s. 3.

Atlet ve tenisçilerden bir araya gelen Türk sporcu kafilesi 2 Ekim 1930'da saat 10'da hareket eden *Stella Ditalya* vapuru ile Atina'ya gitmiştir. Türk Sporcu kafilesine Atletizm Federasyonu reisi *Burhanettin Felek* başkanlık etmektedir. Atletizm Federasyonu üyesi *Edip Bey* ile antrenör *Her Abraham* sporculara eşlik etmekle birlikte Tenis Federasyonu Reisi *Server Bey* de tenisçi kafilesinin başkanı ve aynı zamanda yedek oyuncu vasfıyla seyahate katılmıştır. Gazete haberine göre Türk gençleri 4 Ekim 1930'da sabah Pire'ye varmış olacak, aynı günde Atina'ya ulaşacaklardır. Bu sayede 5 Ekim'de başlayacak olan atletik müsabakalar için bir gün dinlenme süresi bulunmaktadır. Tenis kafilesi, Suat, Sedat, Şirin beylerden oluşmaktadır. Her üç yarışmacı ayrı ayrı Single müsabakalara katılacak, duble müsabakalarda Türkiye'yi Sedat-Şirin çifti temsil edecektir.²²⁴

Basında gençlere başarı temennileri yer almıştır. Türk sporcuları lacivert ceket, gri pantolon ve lacivert bereden oluşan tek tip kıyafet giymişlerdir. Fikir vermesi için giyim renkleri aşağıdaki çizimde gösterilmiştir.

Fotoğraf 12: Türk Sporcuların Kıyafet Renkleri

Galatasaray Spor Kulübü'nün yaptığı açıklamaya göre; tam hazırlanılmadan katılmak istenen Balkan Oyunları hakkında İstanbul mintikasının kararına uyarak Galatasaray Kulübü kendi atletlerinin bu müsabakalara katılmamaları hususunda gerekli tedbiri almış ve mintikanın kararına katılan Galatasaray Spor Kulübü kararlarını dikkate almayarak seyahate katılanların cezalandırılacağını bildirmiştir. Seçilmiş atletlerden Semih, Mehmet Ali ve Besim beyler kulübümüzün alınan kararlarına uyarak kafileye katılmayarak spor disiplinine ve kulüplerine karşı olan bağlılıklarını kanıtlamışlardır. Kulübe mensup, karara aykırı davranarak kafileye

²²⁴ *Milliyet*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 3; *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7.

katılmış olan “Enis, Haydar, Naili, Nejat” Beylerin kulüple ilişkileri bugünden itibaren kesilmiştir.²²⁵

Tedbir amaçlı olarak bütün bu engellemelerin yapılması, sonucu bilinmeyen ve spor şerefine zarar verebilecek seyahati gerçekleştirmemek amacıyla ilgiliydi. Galatasaray Spor Kulübü bu sabah kafiye katılmamış bulunan 3 atletin bu akşam Atina'ya hareket etmelerini bildirmiştir. Kulübün bu kararı vermesine etken, başarısına en çok inanılan Semih, Mehmet Ali, Besim gibi 3 atletten Türk takımının yoksun olmasıdır. Kötü şartlarda müsabakalara katılmanın Türk ekibini iyice zayıflığa uğratacağını dikkate alan Galatasaray Spor Kulübü acil olarak aldığı son kararla Türk ekibinin kuvvetli elemanlarından mahrum edilmeyeceğini bu yüzden atletleri göndereceğini kamuoyuna duyurmuştur.²²⁶

Fotoğraf 13: Sporcularımız Hareketten Önce Geminin Güvertesinde
Kaynak: Milliyet, 3 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²²⁵ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7; *Milliyet*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²²⁶ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7; *Milliyet*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 3.

Fotoğraf 14: Bugün Atina'ya Varıyorlar. Pazara Küşad Resmine İştirak Edecekler

Kaynak: *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 1.

Türk atlet kafilesine başkanlık eden Burhanettin Felek ile atletlerin müsabakalara katılmasına müsaade etmeyen İstanbul mıntıkası başkanı arasında muhtemel bir anlaşma olabilecek düzeyde söyleşmeler olmuştur. Bu gelişmeler üzerine Galatasaray Kulübü'nün sözünü dinleyerek kalan bu üç ve en kıymetli atletlerin gitmesi uygun görülmüş, kendilerinin akşamki vapurla hareketleri kararlaştırılmıştır. *İlk kafileyi götüren vapur 2 Ekim 1930 Perşembe sabahı saat 10.00'da Galata rıhtımından uğurlamaya gelen sporcuların "yaşa" şeklinde tezahüratları ve başarı temennileri arasında hareket etmiştir. Vapurun cuma sabahı Pire'ye varacağı yarım saatlik otomobil yolculuğundan sonra sporcuların Atina'ya varmış olacağı bildirilmiştir. Kafileye ek olarak 3 Ekim 1930'da akşamüzeri hareket eden diğer bir İtalyan vapuru ile de kalan üç atlet İstanbul'dan ayrılmıştır. Akşamüzeri hareket eden vapurdaki bu kafilenin de cumartesi sabahı varacağı belirtilmiştir.*²²⁷ Galatasaray Kulübü'nün kadrosuna mensup 7 Galatasaraylı atletten bu engellemeyi kabul eden Besim, Mehmet Ali ve Semih sonradan giden atletler olmuştur. Enis, Haydar, Nail ve Nejat ise kararı tanımayarak bir gün öncesinde Atina'ya gitmiştir.

²²⁷ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7; *Olimpiyat*, 02. 05.1931 Cumartesi, Sayı: 1, s. 11.

İkinci kafilenin içerisinde yer alarak Atina'ya sonradan gitmesi mümkün olan sporcu Mehmet Ali'nin Olimpiyat mecmuasının çıkarılan ilk sayısında yayınlanan yazısında; *“Spor ‘un temiz bir eğlence, yalnız sıhhate nafi bir idmandan ziyade, cihanı alâkadar eden bir propaganda aleti olduğu şu devirde”* Türk milli takımının Atina'ya gittiğini, kendilerinin yani Besim, Mehmet Ali ve Semih'in mensup olduğu Galatasaray kulübünün izin vermemesinden kaynaklı karara itaat etmek durumunda kaldıklarını, fakat ilk katile gittikten sonra *“ademi iştirakimizle Türkiye'yi temsil eden takımın zayıf düştüğünü binaenaleyh akşam hareket edecek vapurla katileye iştirak etmemiz lazım geleceği”* bildirildiği ve onun üzerine yola çıktıklarını, mevcut imkânsızlıklar ve yetersiz koşullar göz önüne alındığında, elde edilen birkaç zaferin Türkiye'yi tatmin etmesinin beklendiği, özellikle Olimpiyatlar gibi uluslararası organizasyonlarda kazanılan başarıların anlamı, değeri ve ülke lehine sağladığı propaganda gücünün iyi kavranması gerektiği şeklinde yaşanan süreci anlatmıştır.²²⁸ Ayrıca mevcut şartlar altında o yıl düzenlenen Balkan Olimpiyatları'nda puan sıralamasında Türkiye'nin birinciliğe ulaşmasının pek mümkün olmadığı halka anlatılarak bu organizasyona katılımın getirisinin Olimpiyat birincisi olabilmek için hangi aşamalardan geçilmesi gerektiği, nasıl bir çalışma disiplininin benimsenmesi icap ettiği ve bu süreçte toplumun ne şekilde destek sunması gerektiğinin geniş kitlelere öğretilmesi açısından önemli olduğu ifade edilmiştir. Zira rakiplerle kıyaslandığında; düzenli statlara, standartlara uygun sahalara, yeterli spor ekipmanına, sporcuların fiziksel ve zihinsel bakımlarını sağlayacak duş ve rehabilitasyon olanaklarına, sürekli düzenlenen rekabetçi müsabakalara, yetkin organizatörlere, masörlere ve geniş sporcu ve sporcuları takdir edenlere sahip olunmadığı vurgulanmıştır. Spor alanında başarı elde etmenin yalnızca bireysel çaba ile sınırlı kalmadığı; sistematik, uzun vadeli ve toplumsal destek gerektiren bir süreç olduğunun anlaşılması ve buna uygun adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır.

Mehmet Ali'nin verdiği bilgilere göre ikinci katile olarak Pire'ye vardıklarında kendilerini Burhanettin Bey ve Yunan federasyonu erkânı karşılamıştır. Oradan diğer Balkan milletleri atletlerinin bulunduğu otele götürülmek üzere yola çıkıldığı, Feleron'da bulunan Akteon Oteli'ne gidildiği, vardıklarında atletlerin kahvaltı yaptığı ve yemek salonunun Balkan milletlerinin bayraklarıyla süslenmiş

²²⁸ *Olimpiyat*, 02. 05.1931 Cumartesi, Sayı: 1, s. 11.

olduğu, antrenör Abraham'ın kendilerini görmesine bir hayli sevindiği, hemen idman yapmak üzere kulübe gidildiği, oradan stadyuma uğradıkları, stadyumun *fevkalade bir sanat eseri* olduğu dağın eteğinde bulunduğu ve dağın eteğinin at nalı şeklinde oyulmuş, altmış bin kişiyi alabilecek kapasitede olduğu ve sonraki gün başlayacak olan müsabakalar için yoğun hazırlık sürecinin olduğu, açılış töreninde Venizelos'un da bulunacağı belirtilmiştir.²²⁹

Basında I. Balkan Oyunları'nın 5 Ekim 1930 Pazar günü saat 14.00'te merasimle açılacağı, oyunlara *Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya ve Romanya*'nın katılacağı, kabile içinde yer alan bir kişinin müsabakaları düzenli şekilde yazacağı belirtilirken gençlere başarı temennileri yer almaktadır.²³⁰

Sporcu Mehmet Ali 100 metre seçme müsabakaları için Her Abraham'ın kendilerini çağırdıklarını söyleyerek yaşadıklarını ve izlenimlerini şöyle anlatmıştır:

“...Uzun bir tünelden geçtikten sonra sahaya çıktık. Dehşetli bir kalabalık... Altmış bin kişi varmış, kışat merasiminden bir çeyrek saat evvel kapılar kapatıldığından, on on beş bin kişinin de stadın önündeki meydanlıkta birikerek, hoparlörler vasıtası ile müsabakaları takip ettiklerini bilâhare öğrendik. Ben Yunanistan'a gelmeden, halkın bu alakasını, müsabakalardaki bu intizamı görmeden, 'adam sen de Balkan Olimpiyadı da ne olacak' derdim; halbuki aldanmışım. Balkan Olimpiyatları, hakiki bir Olimpiyat, filvaki büyük olimpiyatların ehemmiyet itibarile çok dununda, fakat meselâ Amsterdam Olimpiyatında gördüğüm aynı kalabalığı, aynı gürültüyü, aynı heyecanı, aynı hareket ve faaliyeti nihayet seçme müsabakalarında aynı mekanik insafsızlığı burada da buluyorum.” demiştir.²³¹

5 Ekim 1930'da yapılan I. Balkan Oyunları'nın ilk nutkunu Venizelos yapmıştır. Sonrasında bütün katılan ülkelerin bayrakları bando ile direklere çekilmiştir. Resmigeçitler ile atletler geçmiştir. Sırlar tenis müsabakalarına girmeyeceği için kura çekilmiş ve Türkler ile Yunanlılar eşleşmiştir.²³²

Balkan Oyunları'nın başladığı ilk gün 5 Ekim 1930'da Atina'da yaptıkları ilk maça ait haberler hakkında telgraf çeken Burhanettin Felek şu bilgileri vermiştir²³³:

"Parlak bir geçit resmi yaptık ve çok alkışlandık. Takımımız muntazamdı. Dört yarış yaptık. Haydar yüksek atlamada 1.70 le, Mehmet 1500'de 4,19'la mağlup oldular. 100 metrede seçmelerde Semih, Mehmet Ali kazandı. Finalde iki Türk, iki

²²⁹ *Olimpiyat*, 09. 05. 1931, Sayı: 2, s. 4.

²³⁰ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1930, s. 7.

²³¹ *Olimpiyat*, 16. 05. 1931, Sayı: 3, s. 7.

²³² *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²³³ *Milliyet*, 6 Teşrinievvel 1930, s. 1.

Yunan, iki Sırp, Semih ikinci, Mehmet Ali dördüncü, Balkan Bayrak Müsabakasında Besim, Ziya, Mehmet Ali, Semih üçüncü geldiler. Türk sancağı iki kere direğe çekildi" demiştir.

İkinci gün teniste ise bir galibiyet alındığı haberi Burhanettin Bey tarafından bildirilmiştir. 6 Ekim 1930 Pazartesi günü tenis maçlarında Suat Bey Bulgar oyuncuyu 6-4, 6-3 yenmiştir. Şirinyan Bey ise Romanya'ya yenilmiştir.²³⁴

"Atletlerimiz Hüsnü kabul gördüler, Atina'nın en büyük oteline yerleştirildiler" başlıklı haberde özel Atina'ya giden muhabir *"Balkan Oyunları da Türkiye tarihinde Keresteciler yangını gibi hatırlarda kalsa gerektir. Şu farkla ki bütün mevcudu ateş yakmadan kaçırdık. Vakıta iş teşbih ve istiharelerle söylenmeye tahammül etmeyecek kadar fecidir."* Herkes biliyor ya bunu değiştirmek istiyorum diyerek Galatasaray kulübünün yönetiminin kendisine mensup atletlerini Atina'ya müsabakalara göndermeyi yasaklayıp, her birini çağırıp tehdit etmesini ve dinlemeyip gidenlerin kulüpten çıkarılmakla cezalandırılmalarını eleştirmiştir. Galatasaray kulübünün atletlerin iyi çalışmadığını ve müsabakaların başarısız sonuçlanacağını kamuoyuna duyurup gelişmeleri beklemesi gerekirken atletleri engelleyip, göndermemesi hoş bir durum yaratmamıştır.²³⁵

"Besim, Semih ve Mehmet Ali, Hasan Bey'in Telgraftı üzerine Atina'ya gönderilmiş" başlıklı haberde Türk kafilesiyle Balkan Konferansı'na gitmek üzere vapurda karşılaşan delege heyetinin bu meseleye dâhil olduğu ve müdahalede bulunduğu görülmektedir. Gitmeleri yasaklanan Besim, Semih ve Mehmet Ali'nin sonradan gönderilmesi delege heyeti başkanı Hasan Bey'in araya girmesiyle gerçekleşmiştir. İlgili haberde şu ifadeler yer almaktadır:

"Vapurda Atina'da toplanacak Balkan Konfederasyonu'na giden Türk heyeti murahhasasını gördüm. Vaziyeti anlattım. Evvela böyle bir hadisenin olacağına inanmadılar. O kadar inanmadılar ki, kafiye efradının ayrı ayrı malumatlarına müracaat ettiler. Ve acı bir hakikat karşısında müteallim oldular. Hamdullah Suphi Bey ferdi hisleri tatmin için çok defa böyle cemiyetin menfaatlerini feda ettiğimizi yana yakıla anlattı. Yakup Kadri Bey ve Ruşen Eşref Bey İstanbul'da iken bu noktayı kendilerine haber vermediğimiz için muaheze etti. Hamdullah Suphi Bey kestirme gitmeyi tercih etti ve bu üç kişinin her ne pahasına olursa olsun Atina'ya gönderilmesi hakkında alakadar vekâletlerden birine

²³⁴ *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²³⁵ *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

*müracaata heyeti murahhasa reisi Hasan Bey'i ikna etti. Hemen bu mahalde bir telsiz verildi bu telsizin makbuzunu gördüm. Tam 34 buçuk lira.”*²³⁶

Vapur Pire limanındaki eski rıhtıma yanaşırken gördükleri bir otomobilin ufak Türk bayrağı taşımasından Türk elçisinin yaklaştığını anlamışlardır. Elçilik erkânı ve eski Galatasaraylı olan sefaret katiplerinden Kemal Nejat Bey ile Başkatip Zeki Sedat Bey sıcak ve samimi bir şekilde kafilayı karşılamaya gelmişlerdir. Yunan spor birliği başkanı adına gelen iki kişi de hoş geldin karşılaması yaptıktan sonra başkan M. Keçeas gelmiştir ve kendisi adına ekipte çok iyi bir izlenim bırakmıştır.²³⁷

Rıhtımdaki gençler vapur merdiveninden inen Türk atletlerini alkışlamışlardır. Bütün bu hareketlerde samimiyet hissi baskındır. Kafiye otomobillerle Atina'nın yazlık yeri olan Faler' de Akteon Oteli'ne götürülmüştür. Gidilen yer, diğer Balkanlı sporcuların da bulunduğu büyük bir oteldir. Atletlerin tamamı birleştikten sonra Atina'da spor merkezine gidilmiştir. Yunan spor müdürü ile Burhan Felek'in yaptığı görüşmede Yunan spor müdürünün ilk sözleri İstanbul'dan Atina'ya gelen bir telgrafta Türk Spor Teşkilatı'nın Türk atletlerini Atina seyahatine katılmaktan men ettiği hakkında gelen haberin kendilerini ümitsiz bir şekilde çok üzdüğü olmuştur. Türk kfilesinin hareket ettiğine dair telgrafi akşam geç saatlerde almışlar ve durumu bir türlü kavrayamamışlardır. Felek, “*Onlara bu meselenin ufak bir yanlışlık eseri olduğunu söyledik geçtik.*” demiştir.²³⁸

Birinci Balkan Oyunları'nın ilk günü olan 5 Ekim 1930 Pazar günü saat 2'de dört büyük otobüs otelin kapısının önüne getirilmiş, bu otobüslere alfabe sırasıyla Bulgaristan, Romanya, Türkiye, Yugoslavya sporcuları binmiştir. Türk sporcuların göğsünde ay yıldız olan üniformaları ve otobüsün önündeki Türk bayrağı dikkatleri çekmiştir. Otobüs stada gitmek üzere yola çıktığında geçilen sokaklarda alkışlandıkları ifade edilmektedir. Özellikle stat civarına Yeni Bursa isminde yapılmış olan Bursa muhacirlerinin mahallelerinde daha çok alkışlanmışlardır. O mahalledeki çocukların Türkçe konuştukları belirtilmektedir. Hükümet ve spor erkânı tarafından iyi karşılanmaları politika ve resmi terbiyeye atfedilmiştir.²³⁹

²³⁶ *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²³⁷ *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²³⁸ *Milliyet*, 7 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²³⁹ *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 2.

Balkan Oyunları, bir şaheser olarak nitelenen, Yunanistan'ın 1896'da yapılan ilk Olimpik sahasında Atina Stadı'nda yapılmıştır. Stat o günün koşu sisteminin standartlarından farklı olarak dönüşleri daha dar ve zemini oldukça serttir. Milliyet gazetesinin verdiği habere göre yarışlarda 50.000 seyirci bulunmuştur. Polis müsaade etmediği için 15-20 bin kişi de dışarıda kalmıştır. Vakit Gazetesine göre de hayrete düşüren bir kalabalık, Balkanlar için *akıl kabul etmez bir insan dalgası* olarak nitelenen tam 70.000 seyirciden söz etmektedir.²⁴⁰ Müsabakalar esnasında Atina halkının gösterdiği spor terbiyesi şaşılacak nitelikte iyidir. Geçit töreni sırasıyla Bulgar, Rumen, Türk, Yugoslav ve Yunan atletlerinin pisti çepeçevre dönmesi ile bitmiştir. Yanındaki diplomatlara rağmen Venizelos Balkan milletlerinden hiçbirine yapmadığı saygıyı Türk bayrağı geçerken ayağa kalkıp, şapkasını çıkartıp selamlayarak yapmıştır. Olimpiyatlardaki usul, sporcuların ceket pantolonla düzgün bir biçimde orada bulunmasıyken Türk atletler dışında diğer milletlerin tamamı, üstlerine üniforma giymeden hazır bulunmuştur. Olimpiyat oyunlarında görülen resmigeçit ve merasim yapıldıktan sonra olimpiyat oyunlarında görülmeyen ancak Balkan Oyunları'nın farkını ortaya çıkaran konuşmalar gerçekleşmiştir. Nitekim her milletin delegesi Balkanları spor alanında ilgilendiren bu konu üzerine söz söylemiştir. Venizelos kısa bir Fransızca nutuk ile açılış törenini yapmıştır. Alkışlar arasında ilk sözü alan Venizelos, Balkan Oyunları vesilesiyle geline bu birliktelikten bir övgü dolu bir ifadeyle bahsetmiştir. Sözlerini "*Yarının idarecisi olan Balkan gençleri Sizler harple değil spor dolayısıyla karşı karşıya gelmelisiniz. Ben bunu temenni ediyorum.*" diyerek bitirmiştir.²⁴¹ Sözlerindeki ahenk Türkleri bir hayli heyecana düşürmüştür. Balkan Kongresi Türk Heyeti delege başkanı Hasan Bey Efendi'nin kısa ancak ahenktar hitabesi de büyük bir sakinlikle dinlenerek aynı şiddetle alkışlanmıştır. Sonradan sırasıyla Rumen Meclis Başkanı, Türk Meclis Başkan Vekili ve Kongre Heyeti delegesi başkanı Hasan Bey, sonra bir Bulgar delegesi barıştan yana olan Balkan gençliğinin birbiriyle kardeşliği ile ilgili kısa konuşmalar yapmıştır. Tüm milletlerin bayrakları çekilmiştir. Olimpik bayrağının sağına Türk bayrağı, soluna Roman bayrağı ve Türk bayrağının dışına da Bulgar ile

²⁴⁰ *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1330, s.2; *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1330, s. 2.

²⁴¹ *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1330.

Yugoslavya bayrağı çekilmiştir. Saat 15.05'te yarışlar başlamıştır. İlk günün neticeleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir: ²⁴²

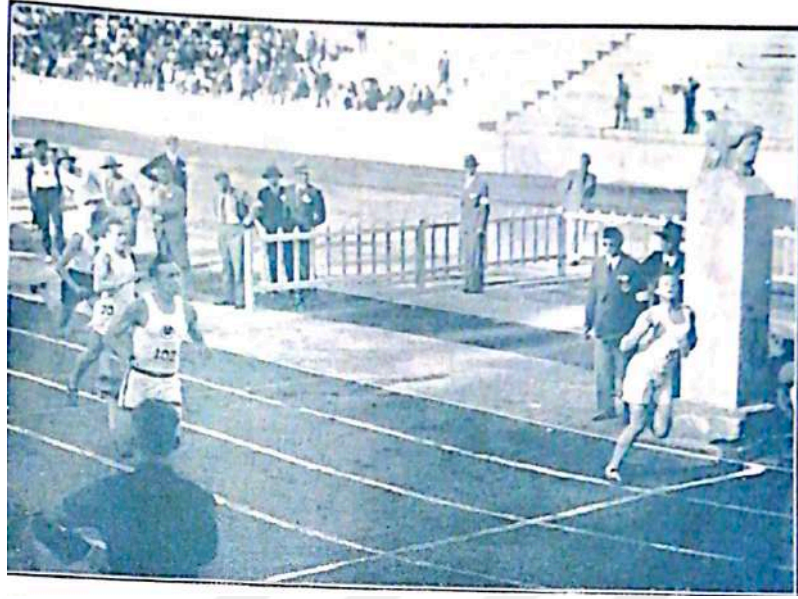
Tablo 10: I. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları		
400 Metre Engelli	100 Metre Sürat ²⁴³	10.000 Metre Mukavemet
1.Mandikas (Yunan) 56.4 2.Buropulos (Yunan) 3.Rumen 4.Sırp (Türkiye katılmamıştır)	1.Lambrou (Yunan) 11 saniye 2.Semih Türkdoğan (Türk) 11.1 saniye 3.Vamvakas (Yunan) 11.2 4 Mehmet Ali (Türk)	1.Bataris (Yunan) 34.1 2.Nalos (Yunan) 3.Marinesko (Rumen) 4.İlyas (Rumen)
Yüksek Atlama	1500 Metre	Balkan Bayrak Yarışı ²⁴⁴
1.Papa Nikolas (Yunan) 1.80 2.Mandikos (Yunan) 1.75 3.Kalayi (Sırp) 4.Sop (Rumen) (Haydar elenmiştir)	1.Pevan (Bulgar) 4.17.6 2.Yorgopulos (Yunan) 4.18 3.Beyef (Bulgar) (Mehmet elenmiştir)	1.Sırp Yugoslav takımı 2.Yunan takımı 3.Türk takımı 4.Rumen takımı 5.Bulgar takımı

Kaynak: *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²⁴² *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 2; *Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997, s. 39.

²⁴³ 100 metre sürat yarışında ikinci tabanca patlama sesinden sonra hareket edileceğini bilmeyen Semih ve Mehmet Ali yanlış çıkış yapmasından ötürü hakem tarafından uyarı almıştır. Ardından Lambrou ve Vamvakas da yanlış çıkış yapmıştır. Uluslararası nizamnameye göre iki yanlış çıkış yapan atletin koşu harici kalma durumu vardır. Sporcuların uyarı almasından sonra tekrar koşu pozisyonu alan atletler içinden Semih ve Mehmet Ali doğru çıkışla yarışı yarılacakları sırada durdurulmuşlardır. Lambrou ve Vamvakas'ın yanlış çıkış yaptığı söylenmiş ve yarışın tekrarlanacağı bildirilmiştir. Bu atletler ikinci defa yanlış çıkış yapmasına rağmen elenmemiş, koşu yeniden başlatılmaya alınmıştır. Mehmet Ali bu olayı anlattığı yazısında hareket amirinin Yunan vatandaşlarının geri kalması sebebiyle yanlış çıkış yapılmasını bahane ettiği ifade edilmiştir. Sonucu belirleyecek yarış için koştuklarında yine yarışın yarısında durdurulma kaygısı taşıdıklarını ve bu ruh hali içinde enerjisiz ve gevşek koştuklarını, bu yarışta da Yunan atletler tarafından yanlış çıkış olduğunun aşikâr olduğu ifade edilmiştir. Hatta halk arasında yanlış çıkış olduğunu söyleyip itiraz edecek kadar sporcu ruhu taşıyan kişilerin de bulunduğunu aktarmıştır. *Olimpiyat*, 30. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 5, s. 7; *Olimpiyat*, 06. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 6, s. 7.

²⁴⁴ Balkan bayrağı koşusunun ilk koşucuları 800 metre koşmuştur. Türkiye'den Besim katılmıştır. Yunanlı atletin Besim'i geçmesinden sonra Ziya bayrağı 5-6 metre geriden üçüncü olarak almıştır. Yugoslav en önde, Yunanlı 400 metre yarışçısı ikinci sırada, Romanya üçüncü, Bulgar dördüncü, Ziya Beşinci sırada koşmuştur. 200 metre için bayrağı alan Mehmet Ali koşusundan sonra bayrağı Semih'e vermiştir. Semih Bulgar ve Romanyalı atletleri geçerek üçüncü sırada yarışı tamamlamıştır. *Olimpiyat*, 13. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 7 s. 7.

Fotoğraf 15: 100 Metre Finalinin Son Saniyesinde Rakipler

Kaynak: *Olimpiyat*, 30. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 5, s. 7.

Fotoğraf 16: Mehmet Ali İdmandan Sonra Futbolcu Arkadaşları Arasında

Kaynak: *Olimpiyat*, 06. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 6, s. 7.

1929 yılında deneme amaçlı yapılan oyunlara Türkiye dışındaki diğer milletlerin hepsi katılmıştır. Dolayısıyla da onlar ortamın aşinası olduğu için Türkiye'ye karşı daha avantajlıdır. Ayrıca dünyanın en büyük statlarından birine sahip bir millet karşısında yarışmak kolay olmamıştır. Türkiye altı müsabakadan yalnız dört tanesine, diğer milletler hepsine katılmıştır. Müsabakalar sonunda stadın bayrak direğine 10 kez Yunan bayrağı, 2 kez Türk bayrağı, 2 defa Rumen, 2 defa Yugoslav ve 1 defa Bulgar bayrağı çekilmiştir. Basında;

“Bu sonuçlar için İstanbul'da dedikodular ve klasik biz demedik mi nağmeleri olacaktır. Lakin bütün bu sözleri söyleyenlerin bir an için bile memleket atletizminin nef'ini düşündüklerine kail değilim.” denmiştir. *“4 sene evvel önüne gelene yenilmekte olan Yunanlılar bu sene hemen hemen her yarışı kazanıyorlar Çünkü her gün ecnebi teması yapmışlar yenilmişler yenilmişler ve bu hale gelmişler biz de yapalım diyeceksiniz. Çok iyi fikir ama bu gelen ecnebiler para ile gelirler ve tekniğe uygun yapılmış pistlerde koşarlar. Bizde bu var mı?”* şeklinde bir hayıflanma söz konusudur.²⁴⁵

Atina'nın atletizme verdiği değer Türk basınının çok ilgisini çekmiştir. Yunanlılar Türk sporcuların isimlerini kulaktan kulağa öğrenmiş, otelde, yollarda, her yerde Türkleri izleyerek her birini birer kahraman gibi alkışlamışlardır. Yunanlıların bu işe bütün mevcudiyetleri ile sıkı sıkıya sarıldıkları ifade edilmektedir. Nitekim Paris ve Amsterdam Olimpiyatları'nın en önemli gününde bile rastlanılmayan bu insan dalgası desteğinin çok yakın bir zamanda Yunanistan'ı sayılı milletler arasında yarışacak atletler ortaya çıkaracağı belirtilmektedir. Resmigeçit merasimini atletlerin teker teker sahaya çıkmaları takip etmiştir. İlk gün Türkiye'nin katılım gösterdiği yarışlar 100, 1500, 800, 400, 200, 100 Balkan bayrak koşusu ile yüksek atlamadır. İlk müsabaka 400 mania ile başlamıştır. Bunu 100 metreli atletlerin hazırlıkları takip etmiştir. 100 metreli atletler hangi kulvarda yer alıp yarışacaklarını belirlemek için kura çekmiştir. Semih 2., Mehmet Ali 3. kulvarda yer almıştır. O sırada yüksek atlama başlamıştır. Disk atmada Naili düşük derecelerle müsabaka dışında kalmıştır. 6 Ekim 1930 Pazartesi günü de tenis maçları vardır.²⁴⁶

5 Ekim 1930'dan 11 Ekim 1930'a kadar atletler için istirahat süresi olmuştur. Ancak bu zaman zarfında Atina stadı disk atma için uygun olmadığından özel bir sahada disk atma müsabakaları yapılmıştır. Atina stadında yalnızca Yunan usulü disk atma yapılabildiği ifade edilmiştir. 11 Ekim 1930 Cumartesi günü 200, 800, 4x400 koşuları ve Yunan usulü disk atma müsabakaları yapılmıştır.²⁴⁷

12 Ekim 1930 yani oyunların son günü Türkiye 400 metre, 5000 metre, gülle atma ve 4x100 bayrak yarışına katılmıştır. 400 metre koşusu seçmelerine Türkiye'den Bahriyeli Haydar katılmıştır, ancak elenmiştir. 4x100 bayrak yarışı için Türkiye'den birinci yarışçı Semih, ikinci Enver, üçüncü Enis ve dördüncü Mehmet Ali yarışmıştır. Yunanistan birinci, Türkiye ikinci, Yugoslavya üçüncü, Romanya

²⁴⁵ *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1930, s. 2.

²⁴⁶ *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1930, s.2.

²⁴⁷ *Olimpiyat*, 20. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 8, s. 5.

dördüncü, Bulgaristan beşinci gelmiştir. Türkiye 4x100 yarışında yeni bir rekor elde ederek 44 dakika 2/5 sonuç elde etmiştir. 5000 metre koşan ise Mehmet'tir. Birinci Yunanlı Bekaris, ikinci başka bir Yunanlı, üçüncü ise Balkan Oyunları'nda omuzlarına yüklenen vazifeyi gerçekleştiren Mehmet olmuştur. Cirit atmada Yunan Zaharapulos 63,41 metre atarak hem yeni bir rekor elde etmiş hem de birincilik kazanmıştır. 42 kilometreden oluşan Maraton yarışı birincisi Rumen koşucu İyef olmuştur. Gülle seçmelerinde ise Veysi nihai müsabakalara kadar kalmıştır.²⁴⁸

Balkan Oyunları'nın ikinci gününde Yunan usulü ile disk atma müsabakasına Türkiye'den Veysi ile Naili katılmıştır; kendileri bu usule pek alışık olmamakla beraber Yugoslav, Yunan, Rumen Bulgar atıcılarının daha tecrübeli ve iyi göründükleri gözlemlenmiştir.²⁴⁹

Türkiye Cumhurbaşkanı *Gazi Mustafa Kemal*, atletleri tebrik eden bir tebrik telgrafnamesinde bulunmuştur. Bu telgrafta Türkiye'den giden Türk meslektaşlarına karşı yaptıkları hüsnü kabulden dolayı Yunan atletlerine memnuniyetlerini beyan etmiştir.²⁵⁰

Milliyet Gazetesi'nde gençliğin gelecek üzerindeki önemli rolü ve etkisi üzerinde durulmuştur. Herhangi bir davranış veya girişimin asıl niteliği ne olursa olsun eğer amaç sürekliliği ve verimliliği olan bir yapıt ortaya koymak ise ilk düşünülmesi gereken noktanın gençliğin gözetilmesi, gençliğin o işin içinde tutulması gerektiği ifade edilmiştir. Geleceğin sahibi olan gençliğe, gelecek için çalışan kuruluşlar tarafından özellikle ilgi gösterilmesi, ihmal edilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Zeki Mesut konuyu “..*Gençliğin sevgisinden ve desteğinden mahrum kalan fikirler saman alevi gibi parlayıp sönerler. Yarına hükmedecek olan gençliktir ki bugünün ülkülerinin sağlam şekilde gerçekleşmesine ve gelişmesine zemin hazırlar. Gençliği kazanamayan davalar inkılap edemez.*” şeklinde ifade etmiştir.²⁵¹

Balkan Birliği'nin gerçekleştirmeye çalıştığı ülkü hakkında basında yer alan haber şöyledir: “*Balkan ittihadı, bugünkü muhtarip neslin tahakkuk ettirmek için*

²⁴⁸ *Olimpiyat*, 18. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 12, s. 5; *Olimpiyat*, 25. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 13, s. 10.

²⁴⁹ *Olimpiyat*, 11. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 11, s. 5.

²⁵⁰ *Cumhuriyet*, 10 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²⁵¹ *Milliyet*, 11 Teşrinievvel 1930, s. 1.

uğraştığı bir mefkûredir. O nesil ki Balkan ve Makedonya kelimelerini duyunca her taraf için acı birtakım hatıraların tesiri altında kalmaktan henüz kendini men edememektedir. Ancak bu acı hatıralar ve tecrübeler kendisi için ders ve ibret alınacak bir mektep teşkil ettiğinden dolayısı ile bugünkü mefkûrenin de doğmasına yardım etmiş demektir. Balkan ittifadının bir realite olabilmesi için tecrübe mektebinden doğan idealin herhalde yarın tesanüt ve muhabbet kuvvetine dayanması ve gençliğin kalbini kazanması icap eder”. Balkan Konferansı'nın girişimleri fikir birliği konusunda gençliği, yeni hedeflenen amaca, ülkeye göre hazırlamak hususunu göz önünde bulundurmıştır. Bu konuda mekteplerde tarih dersinin düzeltilmesine yönelik teklif önemlidir. Çünkü yıllardır tavsiye edilen şeylerin zıttı yapılarak mekteplerde hırslı genç ve masum gençliğe komşu ve yabancı milletlere karşı düşmanlık aşılanmıştır. Basında bu durumu düzeltmenin, eğitimi yanlış fikirde olan eğitimcilerin ve kitapların etkisinden kurtarma gerekliliği belirtilmektedir. Konu ile ilgili Milliyet Gazetesi'ne yazan Zeki Mesut *“Onları daha müspet bir yola sevk etmek yalnız Balkanlar için değil Avrupa ve hatta bütün dünya için tatbiki arzu edilen hakiki bir sulh ve terbiye umdesidir.”* demiştir.²⁵²

Balkan Oyunları tam da bu vesileyle ortaya çıkarılmıştır. Gençliği Balkan Konferansı'nın gayretleri ve ülküsüyle yakından ilgilendirmek için konferansa denk olacak nitelikte bir de Balkan atletik oyunları tertip edilmiştir. Atina Stadyumu'nda Balkan Konferansı'na katılım gösteren milletlerin genç sporcularının birbirleriyle oynayacakları oyunlarla tanışıklık sağlanacaktır. Bu sayede sporun bireycilik, kıskançlık, üstünlük hırslarını harekete geçirmeyen şekli, dayanışma ve dostluk hislerini besleyecektir. Profesyonel olmayan spordan beklenen başlıca amaç budur. Atina Oyunları'na Türk sporcuların katılımı meselesinde bazı kişisel anlaşmazlıkların yurtdışında duyulmasına neden olabilecek duruma kadar geldiği haber alınmıştır. Gençliğin etkin bir sınıfını oluşturan sporcular arasındaki ayrılık ve zıtlığın sonlandırılması konusunda gerekliliğe dikkat çekilmektedir. Zeki Mesut bu konudaki fikrini şöyle ifade etmektedir: *“Milli ve içtimaî menfaatler, şahısların geçici kapris ve arzularına feda edilemez. Bizce sporun en büyük umdesi, vatan*

²⁵² Milliyet, 11 Teşrinievvel 1930, s. 1.

*menfaati ve bununla telifi mümkün olan yüksek insanlık fazileti etrafında sıkı ve şuurulu bir ittihat ve inzibattır.”*²⁵³

10 Ekim 1930’da gelen habere göre Balkan Olimpiyatı’nın tenis kısmının gün içerisinde hararetli ve heyecanlı bir şekilde gerçekleştiği Sedat ve Şirin Beyler’in Türk Bayrağı’nı birincilik direğine merasimle çektiği bu suretle tenis branşında Balkan Şampiyonu olduğu duyurulmuştur.²⁵⁴

Milliyet Gazetesi haberinde “*Galibiz, Teniste Balkan Şampiyonluğunu Kazandık*”, Cumhuriyet Gazetesinde ise “*Şampiyon Olduk Sedat ve Şirin Beyler final maçında Rumenleri mağlup ettiler*” başlıklarından anlaşıldığı üzere Balkan Olimpiyatı’nın Tenis turnuvası kısmı 10 Ekim 1930’da gerçekleşmiştir. Yunanlıları teniste çift erkeklere mağlup ederek Rumenlerle finale kalan Sedat ve Şirin Beyler çok hararetli ve heyecanlı bir maçtan sonra Romanya tenisçilerini mağlup etmişlerdir ve Türk bayrağı birincilik direğine merasimle çekilmiştir.²⁵⁵

12 Ekim 1930’da Atina’dan gelen telgraf haberine göre, Yunanlılar 91, Sırlar 51, Romanyalılar 30, Bulgarlar 23, Türkler 15 puan almıştır. Veysi ile Naili disk atmada ilk seçme müsabakalarında aldıkları başarısız sonuçlar sebebiyle asıl müsabakalara girememiştir. En iyi Türk atleti olan Besim 800 metrede altıncı gelmiştir. Besim’in iyi idman yaptırılmadığı için başarısız olduğu ifade edilmektedir.²⁵⁶ Bütün müsabakalarda Türklerin tek başarısı tenisçilerin Double müsabakalarda Balkan Şampiyonu olmalarından ibarettir.

²⁵³ *Milliyet*, 11 Teşrinievvel 1930, s. 1.

²⁵⁴ *Son Posta*, 12 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²⁵⁵ *Milliyet*, 11 Teşrinievvel 1930, s. 1; *Cumhuriyet*, 11 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²⁵⁶ *Cumhuriyet*, 13 Teşrinievvel 1930, s. 1.

Tablo 11: I. Balkan Oyunları'nın Son Neticeleri ²⁵⁷		
200 Metre Hızları ²⁵⁸	800 Metre	100 Metre Engelli Koşu
1.Yunanlı Frangoudis 22 saniye 4/5 2. Yunanlı Lambrou 3.Türk Semih Türkdoğan 4.Türk Mehmet Ali.	1.Bulgar Pedan, 2 dakika 2 saniye 4/5, 2.Yunanlı Georrgakopoulos 3.Sırp Flitling	Birinci Yunanlı Mandikas ²⁵⁹ 15 saniye 1/10 2. Sırp Buratkoviç 3.Yunanlı Miropulos (Bu yarışa Türkler katılmamıştır.)
Disk Atma	Uzun Atlama	100x4 Bayrak Yarışı ²⁶⁰
1.Bulgar Gançef 34 metre 45 santim 2.Yunanlı Karabakis 3. Yunanlı Molivdopulos.	1.Yunanlı Gurlo 6 metre 88 santimetre 2.Sırp Kalay 3. Sırp Muradoviç	1.Yunan takımı 3 dakika 35 saniye 4 /10 2. Sırp Yugoslav takımı 3. Rumen takımı

“Siyasi teferrücünün sonu. Spor ve siyaset yan yana gitmez götürmeye kalkışınca işte böyle hezimetle neticelenir.” şeklinde basında atletlerin Atina seyahatinin beklentinin de altında bir hezimetle sonuçlandığı belirtilmektedir. “Türk atlet takımı sondan birinci oldu. Çünkü Atina seyahati bir spor hareketi değil siyasi bir teferrüctü” diye eklenmiştir.

Yunanlılarla dostluk kurmak isteyen Dış İşleri Bakanlığı açısından bu şekilde kurulan bir bağlantı yeni başlayan Türk- Yunan dostluğu adına çok doğru bir hareket olduğu basında vurgulanmıştır. Dış İşleri Bakanlığı spor konusunda yetkin olmadığından bu konuya siyasi yönünü düşünerek yaklaşmıştır. Spor tarafını ise spor başkanları yönetecektir. Spor başkanları Dış İşleri Bakanlığı’nı bilgilendirerek, müsabakaların başarısızlıkları ve yenilgileri ihtimaline dikkat çekeceklerdir. Basında spor başkanlarının, atletlerin durumunu ve alacakları olumsuz neticeleri düşünmediğinden, Balkan Oyunları’ndan bir iki hafta önce ikinci derecede Fransız atletler ile yapılan müsabakalarda atletlerin çok başarısız sonuçlar aldığını hesaba

²⁵⁷ Cumhuriyet, 13 Teşrinievvel 1930, s. 1; Olimpiyat, 20. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 8, s. 5.

²⁵⁸ Balkan Olimpiyatı’nın 200 metre nihai koşusunu 6 atlet koşmuştur. Frangoudis, Lambrou, Romanyalı, Semih, Mehmet Ali ve Yugoslav atlet. Bu yarışta da yanlış çıkış yapılmıştır. Olimpiyat, 27. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 9, s. 7.; Antrenör Her Abraham Atina seyahati hakkında Politika gazetesinin 11 Kanunuevvel 1930 nüshasında yayınlanan raporunda; “100 ve 200 metre koşularında Semih ve Mehmet Ali’nin mağlubiyetleri münhasıran Starter’ın hatasından ileri gelmiştir” demiştir. Olimpiyat, 04. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 10, s. 5.

²⁵⁹ Olimpiyat, 23. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 4, s. 7.

²⁶⁰ 4x400 koşusuna Türkiye takımından Besim, Bahriyeli Haydar, Ziya ve Yüksek atlayıcı Haydar katılmıştır. Beş milletin ilk koşucuları yarışmaya başladığında ilk turda Türkiye’den Besim koşmuştur. Yunanlı birinci, Yugoslav ikinci Rumen üçüncü olmuştur Olimpiyat, 11. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 11, s. 5.

katmadıklarından, Yunan ve Balkan atletleri karşısında Türk atletlerin alacakları başarısız neticelerin Türkiye'nin Balkanlar'daki yüksek prestijini düşüreceğini düşünmediklerinden, yıllardır Balkan müsabakaları için hazırlanan Balkan milletlerinin karşısına, hiçbir şekilde ciddi ve düzgün biçimde çalıştırılmamış olan atletlerle çıkmanın bile bile mağlubiyete gitmek demek olduğunu düşünmediklerinden şikâyet edilmektedir. Düşündükleri bu mevsimde bir Atina seyahatinin çok iyi bir gezinti olacağıdır. Bu seyahatin düzenleyicisi ve en büyük destekleyicisi olan Atletizm Federasyonu ve seyahat kafilesi başkanını savunan bir gazetede aktarılan şudur: Haydar'ın yola çıkmadan bir hafta önce hastalanarak çıtaı 1.70'de düşürmesinde kabahat Burhan ve Ahmet beylerde midir? Oysaki ikinci derecede Fransız atletler ile yapılan müsabakalar, Semih'ten başka hiçbirinin eski halinde olmadığını, dolayısıyla Türk atletlerin durumunu açıkça göstermiştir. Durumu ifade etmek için *“Bir gül ile bahar olmadığı gibi bir atletle de beyne'l-milel müsabakalara girilmez.”* şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır. Ek olarak yaklaşık 10 gün önce başarısız durumda olan atletlerin 10 gün sonra yüksek neticeler almalarının mümkün olmadığı, Haydar'ın hastayken götürülmesinin manasızlığı ve iyileşmeden müsabakaya sokulmasının ne yarar sağlayacağı irdelenen konular arasındadır. En iyi Türk atleti olan Besim'in Fransızlarla yarışırken 800 metreyi 2 dakika 8 saniyede koşmasının ardından idmansızlıktan bir saat yattığı ve sonraki birkaç gün adeta hasta olduğu bilinirken *Besim'in o ümitsiz durumunun dahi başkanın gezinti ateşini söndüremediği* haberlere yansımıştır. Son zamanlarda uluslararası spor müsabakaları eskiden olduğu gibi “spor için spor” anlayışı ile yapılmamaktadır. Artık tek amaç, milletlerin çok güçlü, hızlı ve çeviklik sahasında diğer milletlere daha üstün ve güçlü olduklarını ispat etmek galip gelenlerin milli onurlarını, öz saygılarını okşamaktır. Basında, bundan dolayı her milletin uluslararası müsabakalara en iyi şekilde hazırlıkla gittiği ve başarısız sonuçlar alınacağını düşündükleri müsabakalara girmedikleri vurgulanarak *“Yoksa bizim gibi iki kere iki dört eder gibi muhakkak bir hezimete uğrayacağını bilerek giden hiçbir millet yoktur.”* şeklinde tenkitlerde bulunulmuştur. Bu yenilginin gerçekleşmesine sebep olanlar bir gerçeği göstermiştir ki basında bu durum şöyle ifade edilmiştir:

“Türkiye’de sporun Avrupa’da ve Amerika milletlerinden değil komşularımız Balkan milletlerinden dahi çok geride olduğunu kati bir surette bize ispat etmiş olmuşlardır... Saçımızın ak mı kara mı olduğunu Atina’da gördük. Sporla münhasıran spor için uğraşanlar, sporu kendilerine mevki temini için bir merdiven itihaz etmeyenler, spora sadece gençliğin beden terbiyesi itibariyle kıymet ve ehemmiyet verip başka gayeler takip etmeyenler Türk sporunun anarşi, sukut ve inhilal halinde olduğunu görüyor ve söylüyorlardı. Atina müsabakalarına iştirakimizin şekli gitmeden evvelki anarşi, gittikten sonraki hezimet, bu haklı iddiaların isabetini ispat etti. Spor itibariyle ne feci bir halde olduğumuzu anladık. Artık ciddiyetle çalışmak mecburiyetindeyiz.”²⁶¹

Bu değerlendirmelere karşın Türk Spor mecmuasında şu ifadeler yer almaktadır:²⁶²

“...10.000 metrede koşan atletimizin ayağına kramp girmiş, bayılmış hastaneye kaldırmışlar. Üç günden beri İstanbul’da o atletlerin, onlara nezaret eden idarecilerin isimleri vatan haini gibi anılıyor... spor temaslarını tenkit edenlerin artık söylye söylye hala eskitemedikleri hala kanamadıkları bir de benzetiş var: Spor seyahati= Tenezzüh... son temaslar yalnız spor teşkilatımızın değil, bazı mahafilin arzusu ile gösterdiği lüzum üzerine yapılmıştır... Atletizm takımı için çalışmadan gitti deniyor. Halbuki giden takımın burada yaptığı egzersiz ve antrenmanlar şimdiye kadar yaptığımız çalışma hudutlarına vasil olmuştu.”

Ayrıca 1931 yılında Selimiye kışlasında düzenlenen ordu birincilikleri müsabakalarında 4x100 bayrak takımı koşusundaki rekor 49,5’tur. Oysaki 1930 yılı Atina Olimpiyatları’nda Türkiye’nin bu yarıştan aldığı puan 44,4’tür. Buna “çalışıldığı muhakkaktır.” şeklinde basında yapılan yorum mevcuttur.²⁶³ Burada Balkan Oyunları’nda alınan bu neticenin çalışılmadan alınamayacağı ifade edilmek istenmiştir.

Cumhuriyet Gazetesi haberinde güzel sanatlar ile konservatuvar alanından kişilerin gönderilmesini istedikleri ifade edilmiştir. Türk atletlerini şüphesiz bir mağlubiyete sürüklemektense “...bu dostane temas için Atina’ya Darülbedayi ve Darülelhamı göndermek daha doğru olurdu. Çünkü Atina’da Fener’den ve sabık Tavatla’dan fazla Türkçe konuşulur.” denilmektedir. Atina’ya giden atletlerin bu seyahati yapmalarındaki en büyük sebebinin siyasi olduğu, geçmiş ile yaşanmakta olan zaman arasında Yunanlılarla anlaşmazlıkların yerini barışa bırakması ve yeni

²⁶¹ Cumhuriyet, 13 Teşrinievvel 1930, s.3.

²⁶² Türk Spor, S. 2, 1931, s. 3.

²⁶³ Milliyet, 28 Eylül 1931, s. 5.

başlayan dostluğu güçlendirmesi amacıyla atletlerin bu seyahati yapmaları uygun bulunmuştur.²⁶⁴

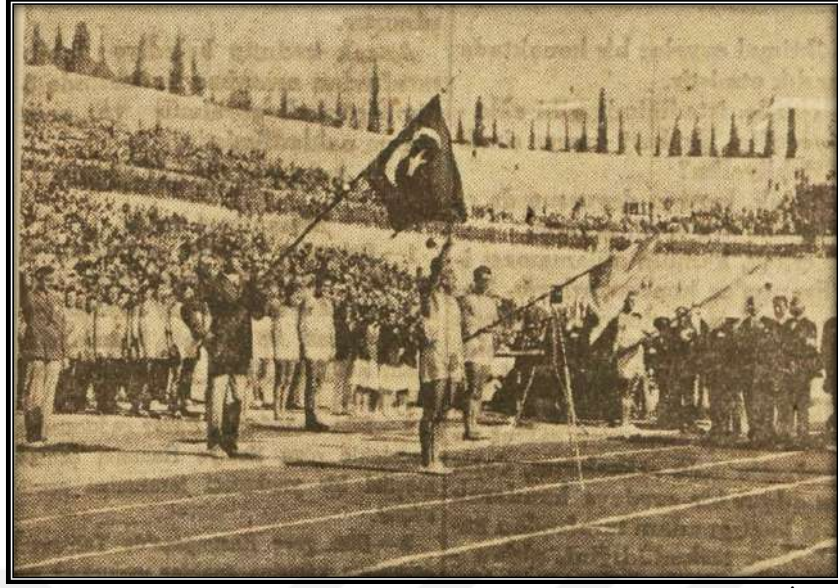

Fotoğraf 17: Venizelos I. Balkan Atletizm Müsabakalarının Açılış Törenini Yaparken
Kaynak: *Cumhuriyet*, 13 Teşrinievvel 1930, s. 1.

Fotoğraf 18: Venizelos Bayraklarıyla Sahaya Çıkan Atletlerimizi Selamlarken
Kaynak: *Olimpiyat*, 09. 05. 1931, Sayı: 2, s. 4.

²⁶⁴ *Cumhuriyet*, 13 Teşrinievvel 1930, s.3.

Fotoğraf 19: Atina Atletizm Müsabakalarının Açılış Töreninde Atlatlere Ant İçirilirken
Kaynak: *Cumhuriyet*, 13 Teşrinievvel 1930, s. 3.

Fotoğraf 20: Atina'da Yunan Atletleriyle Beraber: Sağdan Birinci Frangudis 200 Metre Şampiyonu, İkinci Türk Semih, Üçüncü Lambrou 100 Metrenin Galibi, Dördüncü Mehmet Ali
Kaynak: *Olimpiyat*, 16. 05. 1931, Sayı: 3, s. 7.

Fotoğraf 21: Atina'daki Seçme Müsabakalarında Mehmet Ali Kazanırken Sağda Mehmet Ali Solda Yunan Şampiyonu

Kaynak: *Olimpiyat*, 23. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 4, s. 7.

Fotoğraf 22: Balkan Oyunları'nda ilk gün

Yukarıdaki: 100 Metre Sürat Müsabakasından Sonra Türk Bayrağı İkincilik Direğinde ve İki Yunan Bayrağı Arasında. **Altındaki ise:** Türk Bayrağının Olimpiyat Yeminine Katılması.

Bayrağı Taşıyan Edip Bey'dir.

Kaynak: *Türk Spor*, 16 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:3.

Balkan Oyunları'nda 5 Balkan milletinin aldığı kesin dereceler 13 Ekim 1930'da Atina'dan gelen habere göre, 12 Ekim 1930'da stadyumda Balkan Olimpiyatı'nın son müsabakaları yapılmıştır. 1930 yılı Birinci Balkan Oyunları'nda Yunanistan 148 puanla birinci, Yugoslavya 73 puanla ikinci, Rumenler 50 puanla üçüncü, Bulgarlar 36 puanla dördüncü, Türkiye 22 puanla beşinci olmuştur. Birinci Balkan Oyunları'nda Semih 100 metrede ikinci, 200 metrede üçüncü, Mehmet 5.000 metrede üçüncü, Semih, Enver, Enis, Mehmet Ali'den oluşan 4 x 100 bayrak takımı ikinci, Ömer, Besim, Ziya, Mehmet Ali, Semih'ten oluşan Balkan bayrak takımı üçüncü olmuştur. Yunanistan müsabakalarda 15 birincilik kazanmıştır. Kesin tasnif şudur: Yunanistan 173, Romanya 74, Türkiye 29 puan kazanmıştır.²⁶⁵

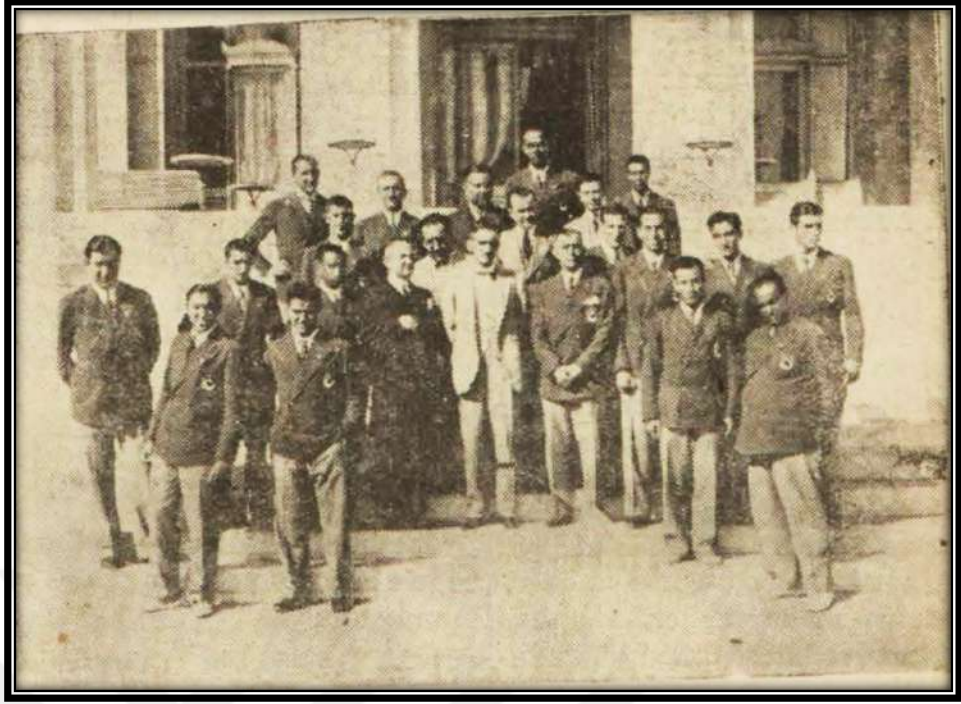
Tablo 12: I.Balkan Olimpiyatı'nın Son Müsabakalarının Sonuçları²⁶⁶	
400 Metre	1. Zoğrafakis Yunanlı 25 saniyede
Cirit Atma	1.Zaharopulos Yunanlı 63 metre 41 santimetre
Sırık Atlama	1.Karayamis Yunanlı 3/6
4x100 Bayrak Koşusu	1. Yunan takımı 44 saniyede 2. Türk takımı 44 saniye 2-5'te
Üç Adım Atlama	1. Papanikolou Yunanlı 14,31 metre
42 Kilometrelik Maraton Koşusu	1.İlyas Rumen 2. Yunanlı 3.Yunanlı
5000 Metre Koşu	1.Bekaris Yunanlı 3. Beşiktaşlı Mehmet

Yabancı basında “*Balkanlar Savaşın Kaçınmayı Kabul Ediyor*” başlıklı haberde oyunlar ve Balkan siyaseti hakkında bilgi verilmiştir. Balkan siyasi çevrelerinin temsilcilerinden oluşan geçici Balkan Federasyonu'nun ilk kongresi ve ciritten oluşan yıllık Balkan Olimpiyat Oyunları yapılmıştır.²⁶⁷

²⁶⁵ *Milliyet*, 14 Teşrinievvel 1930, s.2; *Haber- Akşam Postası*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

²⁶⁶ *Milliyet*, 14 Teşrinievvel 1930, s.2.

²⁶⁷ *The Milwaukee Sentinel*, 14 Ekim 1930, p. 2.

Fotoğraf 23: Akteon Oteli Önünde Türk Elçisi, Türk Atletleri ve Elçilik Heyeti
Kaynak: *Milliyet*, 16 teşrinievvel 1930, s. 1.

Atina’da olan Türk spor kafilesi 15 Ekim 1930 Çarşamba günü İtalyan bayraklı Umbriya vapuru ile Türkiye’ye gelmiştir. Kafile başkanı Burhan Bey bu seyahatle ilgili düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Atina seyahatinden çok memnunuz. Atletizmin bir iki numarasında birinciliğe varamadıksa bunu pistin içinde doğmuş olan Yunanlıların sahayı tanımalarına atfetmeliyiz... Arkadaşlarımın 60 bin kişi önünde müsabaka tecrübesi görmeleri de bu menafîin yanında ihmal edilmeyecek bir şeydir. Balkan müsabakalarında ikincilik üçüncülük almayı beğenmemek İstanbul’da oturup işi dar kulüpçülük ve şahsi zihniyetler tesiri altında muhakeme edenlerce hoş görülecek bir harekettir. Belki biz de burada olsak öyle düşünürdük. Fakat bu muazzam işin içinde Türkleri mergup ve muvakkar görmek ve bu şümüllü Balkan hareketinin azemetini yakından ölçmek fırsatına nail olanlar için, Atina seyahatini büyük bir inşirah ile ve iman kuvvetile milli ve beynelmilel tesirâtı noktasından ve fenni cihetlerden müdafaa etmek kadar zevkli bir şey olamaz. Çünkü bu sene müsabakalara iştirak etmemiş olan Arnavutluğa karşı alınan tavrın geçen sene bize de yapılmış olmak ihtimalini düşündükçe geçen sene bu işlere iştirak etmediğimize nadim oluyoruz. Türk milletinin Balkanlar’da medeni mevkiini gösterecek olan bu hareketten kimsenin çekinmek hakkı olmadığını düşünerek sağ kaldıkça ve bu işlerde müessir oldukça muntazaman Balkan Oyunları’na iştirak etmeğe ahdediyorum.”²⁶⁸

Yapılmış olunan bu seyahat sayesinde Balkan Oyunları maksatlı bu hareketin büyüklüğü yakından değerlendirilmiştir. Türklerin yüceltilmiş ve rağbet gösterilen

²⁶⁸ *Türk Spor*, 16 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:3, s. 9.

olarak görünmesi Atina seyahatinin milli ve uluslararası etkisi açısından çok önemlidir.

22 Ekim 1930 Çarşamba günü Birinci Balkan Oyunları Türk kafilesi başkanı Burhanettin Bey'in basında İstanbul halkına, Balkan Oyunları'nda Yunanlıların Türk sporcularını dostluğa yaraşır, iyi derecede karşıladıkları gibi Türklerin de Selanik'ten gelecek futbol takımını aynı derecede memnuniyetle karşılamaları şeklinde bir sesleniş mevcuttur. Burhanettin Bey bunu şu sözlerle ifade etmektedir:²⁶⁹

“Yarın perşembe günü Selanik kulüplerinden Aris isimli Yunan futbol takımı İstanbul futbolcuları ile birkaç maç yapmak üzere şehrimize gelecektir. Balkan Türk kafilesinin Atina'da bulunduğu müddet zarfında gerek resmi mahafilden gerekse sporcular ve halk kütlesinden görmüş olduğu fevkalade hüsnü kabul ve dostluğa mukabil bizim de Selanikli sporcuları aynı nezaket ve samimiyeti göstererek Türklüğün ruhî asaletini bir daha izhar etmemiz zaruridir. Hemşerilerimin bu zarureti benden evvel kabul ve teslim ettiklerinden emin olmakla beraber Balkan kafilesinin reisi sıfatile bir kerre daha bu hususa nazarı dikkati celbetmeyi vicdan borcu telâkki eyledim.”

Burhanettin Bey'in bu sesleniş oldukça etkili olmuş olmalı ki konunun takibi yapıldığında Aris takımının geldiği gün istasyonda büyük bir kalabalığın hâkim olduğu ve sporcuların samimiyetle karşılandığı görülmektedir. Çek bir gazetecinin de dediği gibi; *“Spor milletler arasında altın bir köprüdür.”* Nitekim bu dostluk köprüsünün kurulmasında uluslararası spor temaslarının etkisi yadsınamaz. Çünkü bu sayede milletler birbirini tanır, ısınır, yakınlaşır, dostluklar kurulur.²⁷⁰

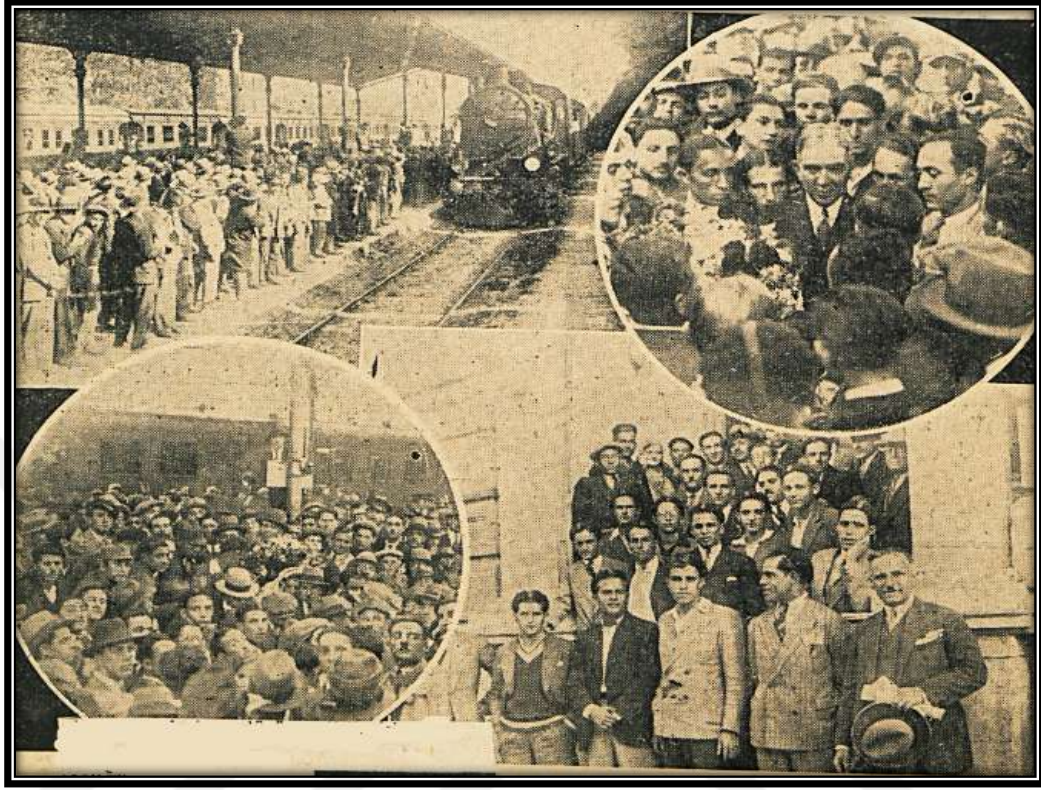
Birinci Balkan Oyunları'nın bitiminden ve Aris isimli Yunan takımının gelip gitmesinden sonra Türk Spor Mecmuasının *“Yunanlılar ve Biz”* başlıklı yazısında milletler arası sporun önemi oldukça açık ve samimi şekilde ifade edilmiştir:

“Yunanlılarla spor sahasında yapılan son temaslarda uzun düşmanlık senelerinin içimize yığdığı kinleri, acıları, senelerden beri ne gazetelerin dostane neşriyatı, ne de mübadele mukavelesinin imzalanmış olması, ne de siyasi adamların parlak nutukları, ne de gösterilen mütekabil cemilekarlıklar hiç biri görletememişti. Fakat Atina'da ve İstanbul'da yapılan iki spor teması iki millet arasında derakap geniş bir muhabbet hayası hasıl etti. Atina'ya giden atlet ve tenisçi kafilemiz orada çok güzel bir tesir yapmış, çok dostça karşılanmıştı. Aris takımı burada, hiçbir ecnebi takımına

²⁶⁹ Milliyet, 22 Teşrinievvel 1930, s. 3.

²⁷⁰ Türk Spor, 30 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:5-57, s. 3.

gösterilmeyen tezahürat içinde geldi. Oynadı, Gitti. Sulhu de harbi de elinde tutan iki millet gençliğinin, hem de sporcular gibi en canlı...”²⁷¹

Fotoğraf 24: Yunan Futbolu ile İlk Temas, Aris'in Sirkeci'ye Gelişi ve Oyuncular Bristol Oteli Önünde

Kaynak: *Türk Spor*, 30 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:5-57.

1930 yılı Balkan/Atina Olimpiyatları sonrası yapılan değerlendirmelerde beklenen birkaç birinciliğin alınamaması noktasında bazı sebepler ortaya koyulmuştur. Bunlardan birinin atletizm alanında yapılan ilk mühim temas olması ve diğer konunun da bazı atletlerin tam formda olmadıklarından gerçek yeteneklerini gösteremedikleri şeklindedir. Çok teknik bir çalışma gerektiren atletizmde atletlerin de uluslararası müsabakaları sık sık tekrarlayarak müsabaka heyecanını yenmiş olması gerektiği, bundan sonra atletizmde Türkiye'nin başarı sağlaması için bu spora çok önem addeden ve sık sık milletlerarası temaslar yapan Yunanistan ile iyi geçinmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye Atletizm Federasyonunun kuracağı iyi ilişkiler ve bağlantılarla, Yunanistan'ın kendisi için getirttiği yabancı takımların yol masraflarını karşılayarak Türkiye üzerinden geçmelerini ve burada da müsabakalar yapmalarını temin etmek için çalışması gerektiği ifade edilmiştir. Buna ek olarak

²⁷¹ *Türk Spor*, 30 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:5-57, s. 3.

yabancıların koşabileceği bir pistin olmayışına hayıflanarak beklemenin başarısızlığı doğuracağı, atletizmde boşa geçen dakikaların telafisinin çok güç olduğu, spor heyetlerinin bu program dâhilinde çalışmasıyla belediyenin onlara stadyumu mümkün olan en kısa sürede ortaya çıkaracağına vurgu yapılmıştır.²⁷² Nitekim de öyle olmuştur. Aynı yılda stat için gerekli tahsisatın bütçeye eklendiği duyurulmuştur. Ekonomik açıdan zorluklar yaşayan bir memleketin yapacağı daha birçok iş mevcut iken spora ayrılan bu bütçenin kıymetinin bilinmesi, gençliğin bu stada gelecek yabancı sporcuların bilgi ve deneyiminden istifade etmesi tavsiye edilmiştir.²⁷³

Sonuç olarak Arnavutluk'un katılım sağlamadığı 1930 yılında düzenlenen ilk Balkan Oyunları'nda atletizm ve tenis müsabakaları yapılmıştır. Yunanistan 148 puanla birinci, Yugoslavya 73 puanla ikinci, Rumenler 50 puanla üçüncü, Bulgarlar 36 puanla dördüncü, Türkiye 22 puanla beşinci olmuştur. Müsabakalar sonunda stadın bayrak direğine 10 kez Yunan bayrağı, 2 kez Türk bayrağı, 2 defa Rumen, 2 defa Yugoslav ve 1 defa Bulgar bayrağı çekilmiştir. Birinci Balkan Oyunları'nda Semih 100 metrede ikinci, 200 metrede üçüncü, Mehmet 5.000 metrede üçüncü, Semih, Enver, Enis, Mehmet Ali'den oluşan 4 x 100 bayrak takımı ikinci, Ömer, Besim, Ziya, Mehmet Ali, Semih'ten oluşan Balkan bayrak takımı üçüncü olmuştur. Yunanistan müsabakalarda 15 birincilik kazanmıştır. Kesin tasnife göre birinciliği alan Yunanistan 173 puan almıştır, Türkiye ise 29 puan kazanmıştır.

2.4.1931 Yılı Balkan Oyunları (4, 10-11 Ekim 1931)

Bu dönemde Balkan ülkeleri, ekonomik sıkıntıların etkisiyle daha çok iç politikalarına yoğunlaşmışlardır. Buna karşın Balkan Oyunları'nın sürdürülmesi Balkan ülkeleri arası bölgesel iş birliğini gerçekleştirme ve devam ettirme iradesinin göstergesidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin 20-26 Ekim 1931'de İkinci Balkan Konferansı'na ev sahipliği yapmasıyla hem bölgesel diplomasiye katkı sağladığı dış dünyaya gösterilmiş hem de Türkiye'nin Balkan sistemiyle bütünleşmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu konferans Türkiye ile Yunanistan arasındaki anlaşmazlıkların giderilmesine de katkıda bulunmuştur. Balkan Oyunları bu

²⁷² *Türk Spor*, 16 Teşrinievvel 1930, sene:2, No:3, s. 3-4.

²⁷³ *Türk Spor*, 13 Teşrinisani 1930, sene:2, No:7-59, s. 3.

yakınlaşmanın somut göstergesi olarak faaliyet göstermiştir. Balkan Oyunları ve İkinci Balkan Konferansı'nın aynı ay içerisinde gerçekleşmesi diplomatik toplantıların ve spor etkinliklerinin eş zamanlı ilerlediğini göstermektedir.

1931 yılının Mayıs ayında basında baharın gelişinin atletizm mevsimine girildiğini anımsattığı şu sözlerle ifade edilmiştir: *“Bahar atletizm demektir. Çiçek kokuları bize yalnız baharın geldiğini değil, atletizm mevsimine girdiğimizi de hatırlatır.”*²⁷⁴

28 Ocak 1931 tarihli gazetede *“bu akşam opera sinemasında Atina apaşları”* başlığı ile Dağ film şirketinin sesli ve müzikali filmi ve ilaveten dağ film gazetesinde *“Türk ve umum Balkan sporcularının iştirakile Atina'da Balkan Oyunları”* dâhil sekiz adet etkinliğin reklamı bulunmaktadır. Halka fiyatlarda zam olmadığını ve gidecek olanların biletlerini almaları, yerlerini önceden hazır etmeleri duyurulmuştur.²⁷⁵

13 Mart 1931'de alınan habere göre İdman Cemiyetleri İttifakı merkezi umumisi 20 Mart Cuma günü toplanmaya davet edilmiştir. Merkez-i umuminin gelir gider defterinde, Balkan Oyunları'na katılım, uluslararası temaslar, olimpiyat, bütçe ve 1931 senesi faaliyet programı yer almaktadır.²⁷⁶

Türk Spor mecmuasının Sofya'daki muharriri Gançulef'in haberine göre Bulgar Spor Teşkilatı, 1932 Los Angeles Olimpiyatı'na hazırlık olması ve uluslararası olimpiyatlara katılacak olan Balkan atletlerinin durumunu anlamak için 1931 yılında Sofya'da bir Balkan Olimpiyatı tertip etmiştir. Bu hazırlık olimpiyatının 23 Ağustos 1931'de başlayıp Eylül ayının ortalarına kadar devam etmesi planlanmıştır. Programda, futbol, atletizm, bisiklet, tenis, binicilik, eskrim, jimnastik sporları yer almaktadır. Katılacak milletler ise Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Romanya'dır. Olimpiyatların devletin koruması altına girmesi ve desteklenmesi için katılan devletlerin reislerine başvurulacağı bildirilmiştir. Özellikle de Gazi Mustafa Kemal Paşa'dan bütün bu organizasyonu himayesine alması rica

²⁷⁴ *Türk Spor*, 7 Mayıs 1931, sene:2, no:32-84, s. 19

²⁷⁵ *Milliyet*, 28 Kânunusani 1931, s. 4.

²⁷⁶ *Yarın*, 14 Mart 1931, s. 5.

edileceği duyurulmuştur. Balkan futbol kupasının son maçı da 7 Kanunu evvel Pazar günü Sofya’da oynanacağı belirtilmektedir.²⁷⁷

1931 yılı Balkan Oyunları Atina’da yapılmasına rağmen Bulgaristan, 1931’de Sofya’da düzenlenen organizasyonlar için Balkan Olimpiyatı adına yedi posta pulu adamıştır.²⁷⁸ Londra basınında 10 Ekim 1931 tarihinde yayınlanan bir gazetede haftanın ilginç pulları arasında Balkan Devletleri’nin pulları da yer almıştır. Bulgaristan, 1931 yılında Sofya’da düzenlenen “Balkaniad” veya “Balkan Oyunları” ile bağlantılı olarak atletizmi tasvir eden yedi puldan oluşan çarpıcı bir pul seti çıkarmıştır. Değerleri leva cinsindendir ve temsil edilen konular şöyledir: 1. yeşil renkte, jimnastik salonu; 2. bordo renkte, futbol temsili; 3. gül rengi, at-atlama temsili; 4. mavi-yeşil renklerde, kılıç kuşanma temsili; 5. turuncu-kırmızı renklerde, bisiklet temsili; 6. gri-mavi renklerde, yüzme temsili ve 7. kahverengi renkte, muzaffer bir sporcu tasvir eden bir sembol şeklindedir.²⁷⁹ Bunlar aşağıdaki görselde gösterilmiştir. Buna ek olarak Türkiye’de de 1931 yılı için İkinci Balkan pulları hakkında kanun tasarısı oluşturulmuştur.²⁸⁰ Ayrıca her yıl Sofya’da 28-30 Ağustos tarihlerinde düzenlenen Atletizm birincilikleri sonuçlarında Atina müsabakalarına katılacak olan Bulgar Milli Atletizm Takımı tespit edileceği duyurulmuştur.²⁸¹

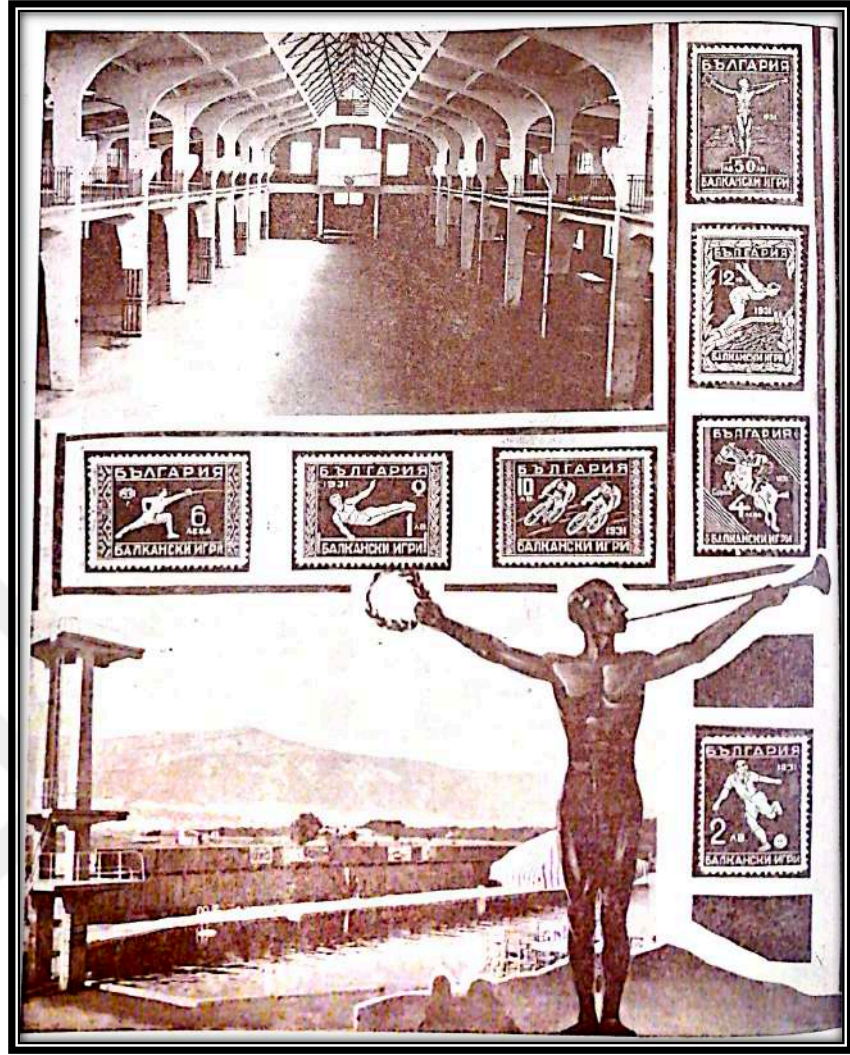
²⁷⁷ *Türk Spor*, 4 Birinci Kanun 1930, sene:2, No:10-62, s. 5.

²⁷⁸ Philip Barker, “The European Games Completes The Olympic Jigsaw”, *Journal of Olympic History (JOH)*, Volume 23, No 2, 2015, s. 9.

²⁷⁹ *The Illustrated London News*, Saturday 10 October 1931, p. 42.

²⁸⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA)*. 30.18.1.2 (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı), 22.52.11. (Belge Tarihi 21.07.1931).

²⁸¹ *Olimpiyat*, 01. 08. 1931 Cumartesi, Sayı: 14, s. 7.

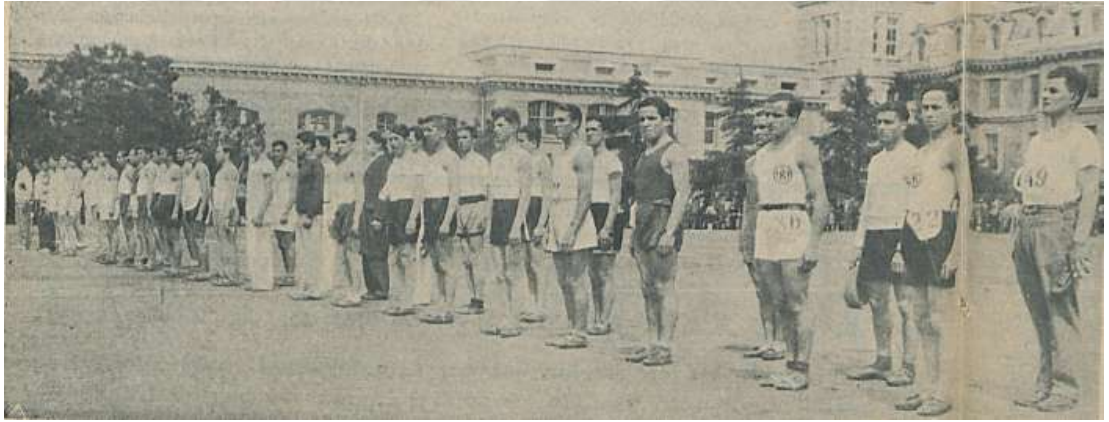

Fotoğraf 25: Balkanyat 26 Eylül 1931’de Başlayacak. Eskrim Salonu, Pissin ve Balkanyat Şerefine Çıkarılan Pullar

Kaynak: *Olimpiyat*, 19. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 21.

Fotoğraf 26: Bulgaristan'ın Balkan Olimpiyat Oyunları İçin Çıkardığı Spor Pullarından Biri
Kaynak: *The Illustrated London News*, Saturday 10 October 1931, p. 42, 583.

Fotoğraf 27: Atletler! Balkan Olimpiyatı'na 123 Gün Kaldı
29 Mayıs 1931 Büyük Atletizm Bayramında Müsabakalardan Önce Yapılan Bayrak Merasiminde
Atletler İstiklal Marşı'nı Dinlerken
Kaynak: *Türk Spor*, 4 Haziran 1931, sene:2, no:36-88, s. 12-13.

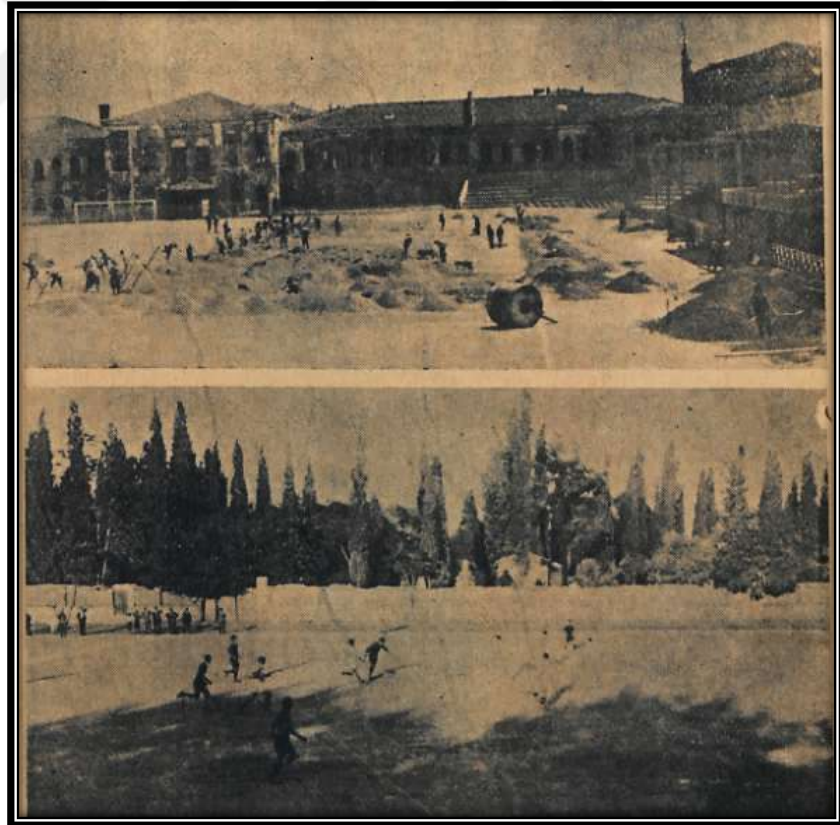
Fotoğraf 28: Olimpiyat Mecmuası'nın Kapak Fotoğrafında Atina ve Sofya Yolunda Sporcular Yer Almıştır. Yukarıdaki Fotoğraf: Balkaniyat'a Giden Biniciler, Altta: Balkan Şampiyonası'na Giden Atletler

Kaynak: *Olimpiyat*, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22.

“İkinci Balkan Olimpiyat Oyunları 4, 10, 11 Teşrinievvelde Atina’da yapılacaktır. Biz de davet edildik” başlıklı haberde 1931 senesinde Atina’da icra olunacak olan İkinci Balkan Oyunları’na Yunan Spor Teşkilâtı tarafından davet edildiği açıklanmıştır. Balkan Oyunları’nın orta Avrupa’da çok ilgi çeken önemli oluşumlardan biri olduğu vurgulanırken 1930 senesinde düzenlenen Balkan Oyunları’nda istenilen başarının kazanılamadığı bir yana Türkiye’de atletizm şaşırtıcı memnuniyet verici sonuçlar vermediği için memleketin atletik fayda sağlaması açısından oldukça yararlı olduğu belirtilmiştir. Durumun böyle olmasında sorumluluğun yalnızca gençlerde olmadığı aktarılırken gençlerin yeteneklerini ortaya çıkarabileceği araçların yani koşu pisti, atlamalara çalışılacak saha veya spor malzemeleri gibi imkânların olmadığı ifade edilmiştir. Bu koşulda fazlasını beklemenin yerinde olmayacağı belirtilmiştir. Aslında spor federasyonu bu eksiklikleri gidermek için çalışıyorsa da maddi imkânsızlıktan dolayı temin edilememesi bu niyetlere engeldir. Antrenör Aleksis Abraham olimpiyata katılım için gerekli olan araçların listesini federasyona iletmış 1931 yılı olimpiyatında geçen

seneden daha başarılı olunacağını temin etmiştir. Türk gençlerinin yoksulluğa rağmen olimpiyata kişisel idmanlar ile hazırlandıkları ve Atina'ya gidecek atletlerin kazanacağı başarıyı ümit ettikleri ifade edilmiştir.²⁸²

Benzer şekilde Türkiye'nin 1930'daki Balkan Oyunları'nda yaşadığı başarısızlığın üzerine yazarlar, sporcuların 5 yıl süreyle yabancı memleketlerle ilişkilerinin yasaklanması hususunda "*Sporcularımızı beş sene müddetle hariçle temas yapmaktan menedelim*" şeklinde duyumlarda bulunmuştur. Ancak uygun sahadan ve yardımdan yoksun gençlerin kendi çabalarıyla, tırnaklarıyla kazarak düzelttikleri sahalarda çalışıp çabalayıp gittiklerinin anılmaması sadece başarısızlığın anılması eleştirilmiştir.²⁸³ Aşağıdaki fotoğraflarda 1929 yılında Türkiye'de sporun en fazla kendini gösterdiği iki büyük şehir olan İstanbul ve İzmir'deki spor sahalarının hali duruma tercüman olması bakımından önemlidir. Bu duruma basında karikatürler ile de dikkat çekilmiştir.

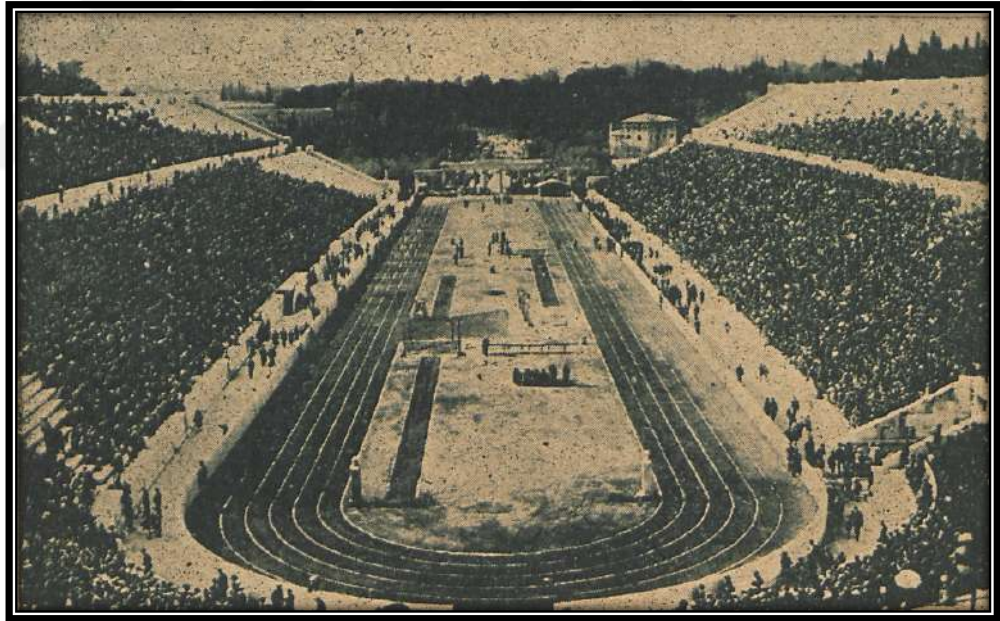
Fotoğraf 29: 1929 Yılı Spor Sahalarının Durumu
Kaynak: *Türk Spor*, 10 Teşrinievvel 1929, sene:1, no:2, s. 7.

²⁸² *Milliyet*, 17 Mayıs 1931, s. 4.

²⁸³ *Türk Spor*, S. 2, 1931, s. 3.

Fotoğraf 30: “Filhakika Stat Yapılacak, Binaenaleyh Stat Yapılacak, Evet Stat Yapılacak”
Şeklinde Eski Plağın Her Günü Çalınışını Gösterir Karikatür
Kaynak: *Türk Spor*, 30 Nisan 1931, sene: 2, no: 31-83, s. 5.

Fotoğraf 31: Balkan Olimpiyatları'nın Yapıldığı Atina Stadı
Kaynak: *Türk Spor*, 30 Kanunu sani 1930, sene:1, no: 18, s. 8; *Türk Spor*, 14 Ağustos 1930, sene:1, no:46, s. 8.

Fotoğraf 32: Atina Stadının önünde bir spor heykeli
Kaynak: *Türk Spor*, 30 Kanunu sani 1930, sene:1, no: 18, s. 8.

21 Ağustos 1931 günü Taksim stadyumunda Balkan Oyunları için seçilecek atletleri belirlemek amacıyla bir atletizm karşılaşması yapılmıştır. Müsabakalar neticesinde Bahriyeli Tevfik uzun atlamada yeni bir Türkiye rekoru yapmıştır. 6.50 metre olan eski rekor Tevfik sayesinde yerini 6,61 metreye yükseltmiştir. Mahrumiyetler içinde çalışan Tevfik basında tebrik edilmiştir. Diğer müsabakaların birincileri ve rekorları ise şunlardır²⁸⁴:

Tablo 13: 2.Balkan Oyunları Seçmelerinin Birincileri ve Rekorları	
100 metre	Semih 11. 1. 10 saniye
200 metre	Mehmet Ali 23. 4. 5 saniye
400 metre	Fikret 85
1500 metre	Salahattin 5. 3.5 dakika
800 metre	Besim 2. 6. 1-5 dakika
Yüksek Atlama	Sedat 1. 75 metre
Uzun Atlama	Tevfik 6. 61 metre

Bu seçmeler dışında Balkan Oyunları'na katılım için İzmir'den de seçmelere katılanlar olmuştur. Nitekim İzmir'den alınan haberlere göre; 20 Eylül'de Balkan

²⁸⁴ *Vakit*, 22 Ağustos 1931, s. 5.

Olimpiyatları için Göztepe'den Agâh ve Buca'dan Kâmil Beyler, Altınordu'dan Sebahattin Bey Altınordu Atletizm kaptanı Cihat Bey'in yönetiminde seçmelere katılmak üzere İstanbul'a hareket etmiştir.²⁸⁵

Fotoğraf 33: Atina'da Yapılan Balkan Birincilikleri'ne Gitmek İçin Gelen İzmir Atletleri Cihat, Kâmil, Sabahattin, Agâh Beyler

Kaynak: *Olimpiyat*, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22, s. 4.

Balkan Atletizm Şampiyonası için Yunanistan'da da büyük bir faaliyetle hazırlık yapıldığı bildirilmiştir. Yunanistan kendi içinde şampiyonluk müsabakaları yaparak atletlerini yarışlara hazırlamaktadır.²⁸⁶

Atina'daki olimpiyata gidecek ikinci kafile 29 Eylül 1931'de hareket edecektir. Bu kafilede Veysi, Mehmet Ali, Sedat ve Cihat isimli atletler yer almaktadır. Cihat İzmir'den katılmıştır. 2 gün sonra yani 1 Ekim 1931 Perşembe günü Atletizm Federasyonu başkanı Burhaneddin Bey de gidecektir. Atina Müsabakaları Programı şöyledir:²⁸⁷

Tablo 14: 1931 Yılı İkinci Balkan Oyunları için Düzenlenen Program	
1 Ekim 1931 Perşembe	Akropol Palas oteline yerleşme
2 – 3 Ekim	Atletler için serbest günler
4 Ekim	İlk açılış günü 15.30
5 Ekim	Asar-ı atika müzesini ziyaret
6 Ekim	Sunyom kampını ziyaret Turing kulüpte öğle yemeği
7 Ekim	Pire'de liman inşaatını ziyaret

²⁸⁵ *Milliyet*, 21 Eylül 1931, s. 2.

²⁸⁶ *Olimpiyat*, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22, s. 9.

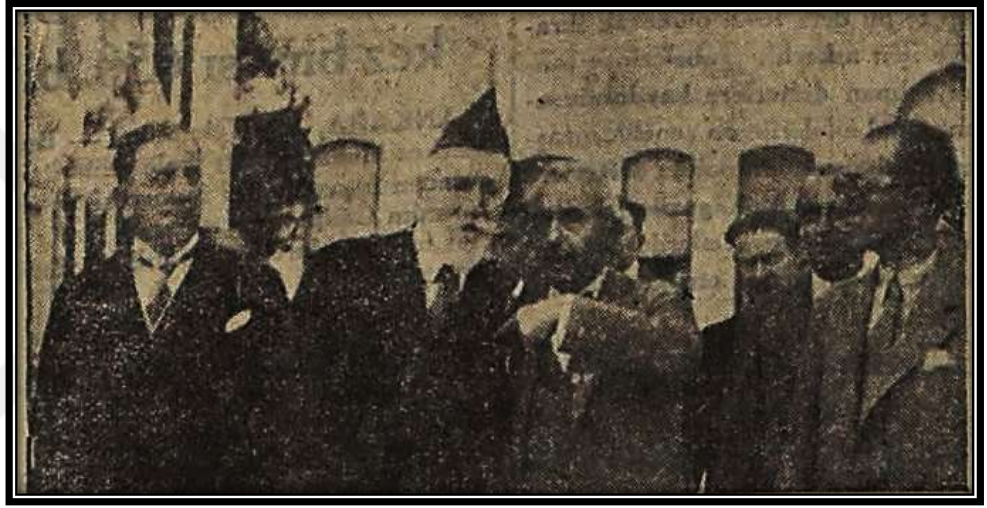
²⁸⁷ *Milliyet*, 29 Eylül 1931, s. 6.

8 Ekim	Marathon gölünde gezinti
9 Ekim	Sabah Bizans ve Benaşı müzelerini ziyaret, öğleden sonra Atina belediye başkanı tarafından resmî kabul
10 Ekim	İkinci müsabaka günü
11 Ekim	Üçüncü müsabaka günü
12 Ekim	Atletler için serbest gün
13 Ekim	Hareket

Tablo 15: İkinci Balkan Olimpiyatı Programı²⁸⁸	
Saat	
Birinci Gün	
15.30	Müsabıkların Resmî geçidi, Yemin ve Resmî Kışat
15.45	Jimnastik Gösterişi (Askerî Jimnastik Mektebi Tarafından)
16.00	Düz 100 Metre Koşusu Eliminasyonu
16.05	Sıklet Atma
16.30	Düz 800 Metre
16.40	Yüksek Atlama
17.00	Düz 10.000 Metre Koşusu
17.40	Düz 100 Metre Finali
17.50	4x400 Bayrak Koşusu
İkinci Gün	
15.30	Düz 200 Metre Eliminasyonu
15.40	400 Manialı
15.50	Üç Adım
16.30	Düz 5000 Metre Koşusu
16.50	Disk Atışları
17.20	Düz 200 Metre Koşusu Finali
17.25	Manialı 400 Metre Koşusunun Finali
17.35	Balkan Bayrak Koşusu
Üçüncü Gün	
14.30	Maraton Koşusunun Başlangıcı
15.30	Düz 400 Metre Koşusunun Eliminasyonu
15.40	Manialı 110 Metre Koşusu
15.50	Sırıkla İrtifa
16.25	Cirit
16.50	Düz 1500 Metre Koşusu
17.00	Uzun Atlama
17.30	110 Metre Manialı Final
17.40	400 Metre Düz Final
17.45	4x100 Bayrak Koşusu

²⁸⁸ *Milliyet*, 17 Mayıs 1931, s. 4.

Balkan konferansının 20 Ekim 1931’de yapılacağı duyurularak Venizelos’un Türkiye başvekili İsmet Paşa’nın bulunmasını istediğini kuvvetlendirecek gelişmeler basından aktarılmıştır. Şöyle ki 4 Ekim 1931’de Atina’da yapılacak 2. Balkan Oyunları için Başvekil İsmet Paşa ve Hariciye vekili Tefvik Rüştü Beyin Atina’da geçirecekleri üç gün için hazırlıklar yapıldığı Atina’dan gelen haberler arasındadır. Hatta kendilerinin gelişi için bir program da hazırlanmıştır. Bu programa göre, sabah gelirlirse Faler’de karşılamayla resmî kabul yapılacak, gece gelecek olurlarsa doğrudan Atina’ya gidilecektir. İsmet Paşa ve Tefvik Rüştü Beyin kalacakları yer ise Küçük Saray Oteli’dir.²⁸⁹

Fotoğraf 34: İki Başvekilin İstanbul’da Alınmış Bir Fotoğrafı

Kaynak: *Milliyet*, 20 Eylül 1931, s. 1.

Yapılan son maçlar Türkiye’nin Balkan futbolundaki konumunu güçlendirmiştir. “*Balkanlar’da oyunumuz ve kudretimiz taayyün etmiştir ve Balkan yarımadasında mevcudiyetini hissettirmiştir.*” şeklinde basında bir ifade mevcuttur.²⁹⁰ Türklerin futboldaki gelişiminin Balkanlar’dan merkezi Avrupa’ya doğru ilerlemesini sağlamak hedeflenmiştir. Nitekim aynı yılın Ekim ayında Sofya’da yapılacak *Balkanyat* ile Atina’da düzenlenen 2. *Balkan Oyunları*’na Türkiye’nin katılımına karar kılınmıştır. Ekimin ilk haftasında gidecek kafieler atletizm ve tenis ekiplerinden oluşmaktadır. 1931 yılı 2. Balkan Oyunları’na güreş de dâhil edilmek istenmektedir. Ancak kesin karar verilmemiştir. Balkan Oyunları’na gidecek olan atletlerin hazırlanması için Fenerbahçe Stadı’nda bir süreliğine kamp

²⁸⁹ *Milliyet*, 20 Eylül 1931, s. 1.

²⁹⁰ *Vakit*, 11 Haziran 1931, s. 7.

kurulacak ve bir antrenör kontrolü altında çok ciddi çalıştırılarak müsabakalara hazırlanacaklardır. Kampın Ağustos sonu veya eylül ayı başlarında kurulması planlanmaktadır.²⁹¹

Atina'da yapılacak 2. Balkan Oyunları'na katılım için merkez genel başkanı Ali Rana Bey ilgililerle, federasyonla ve antrenörlerle haberleştikten sonra gidileceğine dair nihai kararı vermiştir. Gidecek muhtemel kfile; 15 yarışçı ve idareciden oluşmaktadır. Bu kabilenin 22 Eylül'de Ege vapuru ile hareket edeceğinin kuvvetle muhtemel olduğu ve kabilenin erken gitmesinde verilen kararda Atina'da on gün kadar pist antrenmanları yapmalarını sağlamak olduğu bildirilmiştir.²⁹²

Fotoğraf 35: Teşkilat Başkanı Ali Rıza Bey

Kaynak: *Milliyet*, 20 Eylül 1931, s. 1.

Atlet kfilesinin İkinci Balkan Oyunları'na katılımı için hareketi 22 Eylül Salı gününe karar kılınmıştır. Gidecek kfileye güreş federasyonu başkanı Ahmet Fetgeri Bey başkanlık edecektir. Atina Oyunları'na katılan atletler Akropoli Palas adında Atina'nın en büyük oteline yerleştirilecektir. Orada bulundukları süre zarfında olimpiyatın başlayacağı güne kadar Palas Oteli'ne yakın küçük bir sahada antrenmanlarını yapmaları kararlaştırılmıştır. 26 Eylül 1931'de seçme müsabakaları yapılmıştır. Semih'in performansını Yunanlılar dikkat çekici bulmuştur. 400 metrede Ziya ve Rasim yarışmıştır. 1500 metrede Mehmet'in yarışması planlanmıştır. Ancak

²⁹¹ *Milliyet*, 30 Haziran 1931, s. 7.

²⁹² *Milliyet*, 20 Eylül 1931, s. 1.

Yunanlılar bu iki etapta çok iyi olduğu için Türkiye'nin kazanma şansı düşük tutulmuştur.²⁹³

Türk ve Yunan federasyonları arasında starter yani hareket amiri belirlenmesi konusunda haberleşmeler olmuştur. Yunanistan bir Türk ve bir Yunan starter bulunmasını teklif etmiştir. Ancak Türkiye'den Atina'ya iyi bir starter götürmenin imkânsızlığını düşünen federasyon, yarışları yönetecek tarafsız ve yabancı milletten biri olmasını teklif etmiştir. Starterın Amerikalı olması kuvvetle muhtemel olduğu basından duyurulmuştur.²⁹⁴ Ancak Starter meselesi farklı bir yol ile çözüme kavuşmuştur. Buna göre her milletin vereceği bir starter ismi olacak ve her yarış için bu 5 milletten birisinin verdiği isimlerden kura yöntemiyle starter belirlenecektir. Yunanlılar starter için teklif edilen bu yöntemi kabul etmiştir.²⁹⁵

Bir gazetenin ilanlar kısmında *Atina'yı ziyaret ediniz* başlıklı bir haber ve aynı zamanda bir reklam bulunmaktadır. Buna göre, İsmet Paşa'nın Atina'ya ziyareti şerefine düzenlenecek istikbal merasiminde bütün Balkan milletlerinin katılımı ile Stadium'da yapılacak Olimpiyat oyunlarını seyretmek isteyenler için perşembe günü saat 10'da Galata rıhtımından Loyd Triestinin Heluan vapurunun hareket edeceği bildirilmiştir. Ayrıca vapur ile gidiş- dönüş, yeme – içme ve vize masrafları dâhil birinci mevki 80 lira, ikinci 60 lira, ikinci ekonomik 40 lira ve üçüncü yemeksiz 22 lira ücretli bir seyahat tarifesi düzenlenmiştir. Daha fazla bilgi için Galata rıhtımında bulunan Konstantinidis Vapur Acentesi ile iletişim kurulması ve adres ile telefon bilgileri verilmektedir.²⁹⁶

Başvekil İsmet Paşa ve Hariciye vekili Tefik Rüşti Bey ile birlikte gazeteciler de Atina'ya gidecektir. Atina gazeteleri muharrirler birliği, Türk Matbuat Cemiyeti'nden bir heyeti davet etmesiyle gidecek heyet belirlenmiştir. Bu heyet şu kişilerden oluşmaktadır.²⁹⁷

²⁹³ Olimpiyat, 02. 10. 1931, Sayı: 23, s. 9.

²⁹⁴ *Milliyet*, 21 Eylül 1931, s. 2.

²⁹⁵ *Milliyet*, 12 Teşrinievvel 1931, s. 4.

²⁹⁶ *Milliyet*, 28 Eylül 1931, s. 6.

²⁹⁷ *Milliyet*, 29 Eylül 1931, s. 6.

Tablo 16: 1931 Yılında Başvekil İsmet Paşa ile Birlikte Atina'ya Gidecek Basın Mensupları	
Asım Bey	Artvin Mebusu, Vakıf Gazetesi Sahibi ve Başmuharriri
Falih Rıfkı Bey	Bolu Mebusu, Hakimiyeti Milliye Başmuharriri
Necmettin Sadık Bey	Sivas Mebusu, Akşam Gazetesi Sahibi ve Başmuharriri
Yunus Nadi Bey	Muğla Mebusu, Cumhuriyet, Yenigün Gazeteleri Sahibi ve Başmuharriri
Ahmet İhsan Bey	Ordu Mebusu, Servet-i Fünun Mecmuası Sahibi ve Başmuharriri
Haydar Rüştü Bey	Denizli Mebusu, İzmir'de Anadolu Gazetesi Sahibi ve Başmuharriri
Ferit Celal Bey	Mersin Mebusu, Adana'da Türk Sözü Gazetesi Sahibi ve Başmuharriri
Ahmet Şükrü Bey	Matbuat Cemiyeti Umumi Kâtibi ve Milliyet Gazetesi Umumi Müdürü
Refik Ahmet Bey	Matbuat Cemiyeti İdare Heyeti Azasından ve Vakıf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü
Ali Ekrem Bey	Son Posta Sahibi
Kemalettin Kâmi Bey	Anadolu Ajansı Başmuharriri
Neşet ve Kerami Bey	Ankara'da Gazeteciler Birliği Reisi ve Umumi Kâtibi
Ankara Gazete Fotoğrafçılarından Cemal Bey ve İstanbul Fotoğrafçılarından Etem Bey	

Atina'daki Türk atletlerinin, Olimpiyatın başlayacağı güne kadar bekleyecekleri süre zarfında yeteneklerini arttırmak ve kendilerini zinde tutmak için antrenmanlarını sürdürdüğü 30 Eylül 1931'de haber alınmıştır. Atina'dan gelen bu haberde Suat ve Şirin'in her sabah tenis kortlarına gittiği, Mehmet ve Semih'in denemelerinde iyi sonuçlar aldığı yazılıdır. Burada Adnan'ın İstanbul'dan çağırıldığı ancak çünkü çalışmalarında yüksek atlamayı 1.70 ile kolayca tamamladığı aktarılmaktadır. Ayrıca Atina'da atletler için uygun fiyatlı masör bulamadıkları bildirilmiştir.²⁹⁸

5 Ekim 1931 Pazartesi günü Atina Stadyumu'nda Venizelos ve Başvekil İsmet Paşa, Cumhurbaşkanlığı locasının sağ tarafında yan yana oturmuştur. Onlara yakın bir konumda da Tevfik Rüştü Bey yer almıştır. İsmet Paşa'nın stadyuma giriş yaptığı esnada 70 bin kişilik seyirci topluluğu tarafından tezahürat ile alkışlanmıştır. İstiklal marşı çalınırken de bütün halk ayağa kalkarak saygı gösterisinde bulunmuştur. Ardından katılan milletlerin atletleri ve tenisçileri tarafından geçit töreni yapılmıştır. Türk bayrağı tribünün önünden geçerken Venizelos ayağa kalkarak büyük bir saygı ile selamlamıştır. Diğer milletlerin sporcularına göre temizliği ve şıklığı ile ön plana çıkan Türk atlet ve tenisçilerin Türk bayrağı

²⁹⁸ *Milliyet*, 1 Teşrinievvel 1931, s. 5.

önderliğinde geçişleri coşkuyla alkışlanmıştır. Türk sporcularının kıyafetlerinde 1930 yılına göre birtakım değişikliğe gidilmiştir. Nitekim sol göğüste milli arma taşıyan lacivert ceket, beyaz pantolon, beyaz kasket, beyaz çorap ve beyaz iskarpın ile törene katılmışlardır.²⁹⁹ Kıyafetlere fikir vermesi için temsili çizimler aşağıda gösterilmiştir.

Fotoğraf 36: Türk Sporcularının Kıyafetleri

Fotoğraf 37: 1931 Senesinde Atina'da Balkan Atletizm Oyunları'nda Türk Takımı
Kaynak: *Servetifunun (Uyanış) Dergisi*, 27 Teşrinievvel 1932, No.1889-204, s. 341.

²⁹⁹ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 6.

Fotoğraf 38: Venizelos İkinci Balkan Oyunları'nı Açılışını Yaparken İsmet Paşa da Orada Hazır Bulundu

Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931 Kapak Sayfası

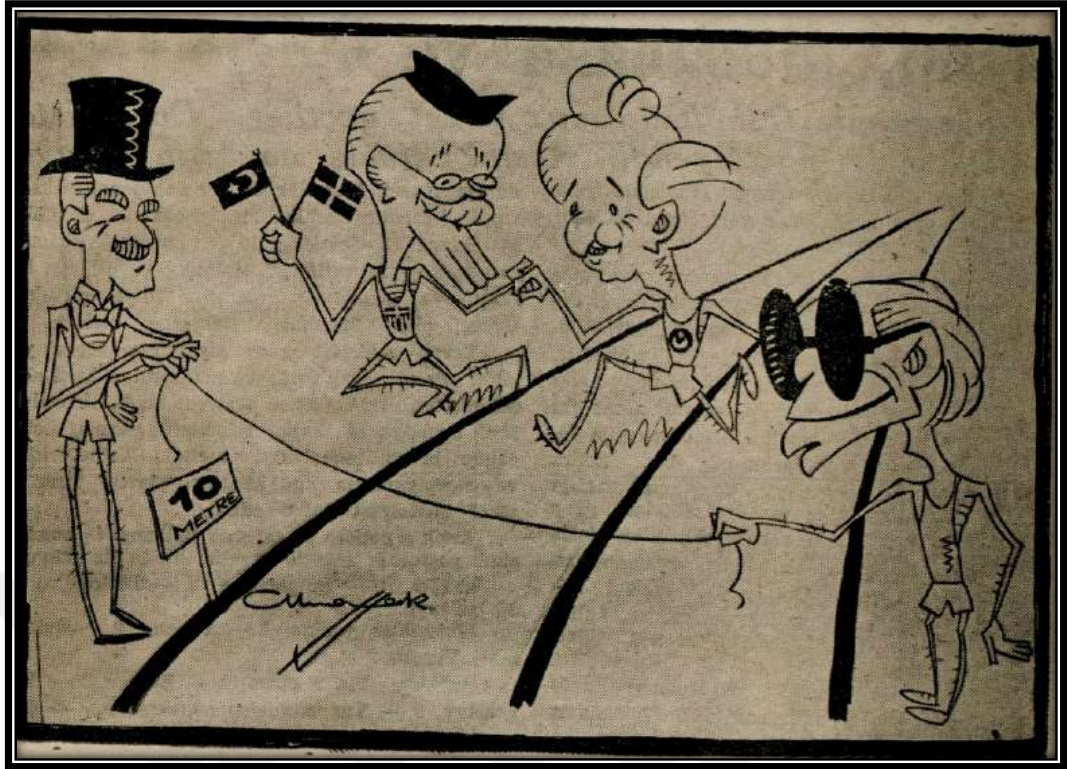

Fotoğraf 39: İsmet Paşa Venizelos ile Birlikte Müsabakaları Seyrederken

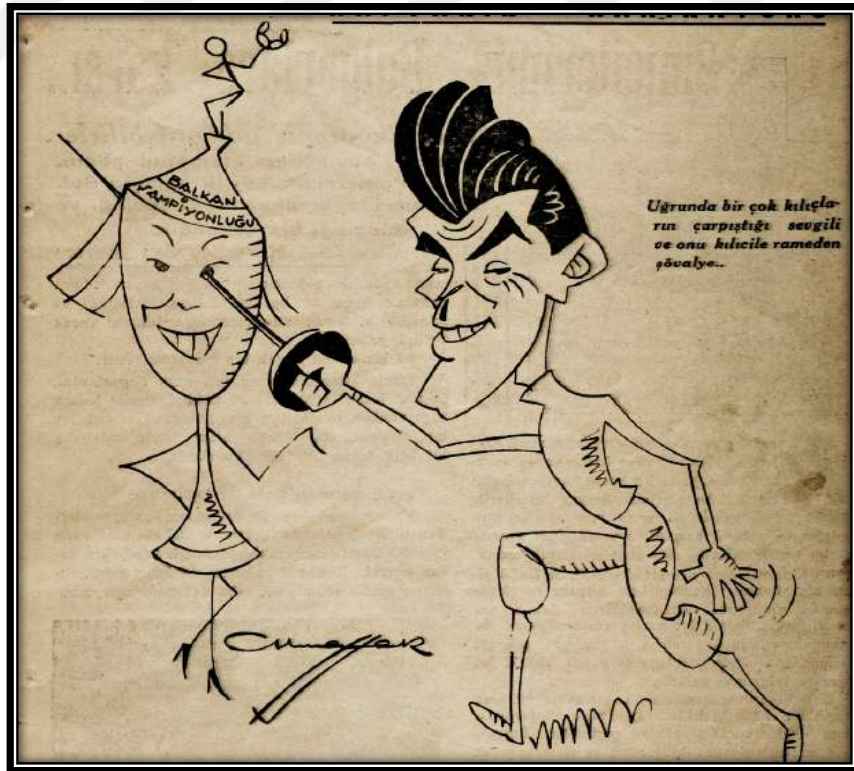
Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 7.

Resmigeçit ardından nutuklar, yeminler, dostluk konuşmaları ile program sürmüştür. Yunan tayyare filoları da stat üzerinde dolaşarak merasime katılmıştır. Ayrıca asayişten sorumlu kurumların görevlileri de yer almıştır. Programın devamında Yunan harbiye mektebi öğrencisi tarafından jimnastik talimleri yapılmıştır. Ardından sahaya 100 metre koşucuları davet edilmiştir. Ancak Semih bu müsabakaya katılmamıştır. Çünkü geçen sene olduğu gibi bu sene de Yunanlılar yabancı bir starter koyacaklarına aynı şekilde Yunanlı starter görevlendirmişlerdir. Tasfiye müsabakalarında Hakkı ve Enver finale kalmıştır. Gülle atmada ise Veysi beşinci olmuştur. 800 metrede Türkler derece alamamıştır. Yüksek atlamada 1.80 ile Haydar ikinci, 1.70 ile Cihat sekizinci olmuştur. 100 metre finalinde Hakkı beşinci olmuştur. 4x400 müsabakasında Türkler beşinci olmuştur. 10.000 metrede Mehmet altıncı olmuştur. Yalnız burada dikkat çeken bir gelişme yaşanmıştır. Mehmet'in, 7000 metreye geldiğinde sahaya düşmesi üzerine Venizelos bizzat sahaya Mehmet ile ilgilenmeye gitmiştir. Sebebin kramp olduğunu öğrenmesiyle tekrar yerine geçmiştir. Mehmet'in birkaç kez bayılması ve kriz geçirmesi sonrası hastaneye götürülmüştür.³⁰⁰ Burada dikkati çeken Venizelos'un sergilediği harekettir. Bu davranışı kendisinin sporculara verdiği değeri ve büyüklüğü göstermektedir.

³⁰⁰ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 6-7.

Fotoğraf 40: Atina Stadında Dostluk Yarışını Simgeleyen Bir Karikatür
Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 9.

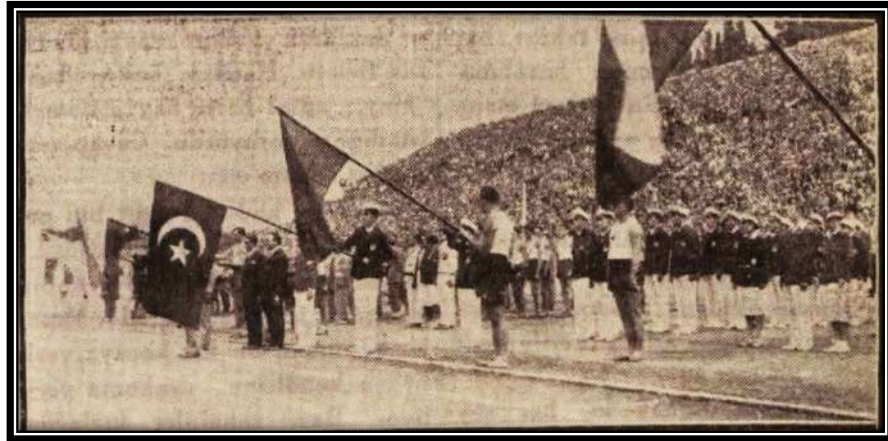
Fotoğraf 41: Balkan Şampiyonluğu Kupası Uğruna Birçok Kılıçların Çarpıştığını ve Ona Kılıcıyla Hükmeden Şövalyeyi Gösteren Karikatür
Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 13.

2.Balkan Oyunları'nda müsabakaların birinci günü sonuçları şöyledir:

Tablo 17: II. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları³⁰¹		
800 Metre	100 Metre³⁰²	10.000 Metre
1.Yorgokupolos (Yunan) 2,00,2 2.Tukan (Yugoslav) 2,00,4 3.Nikosi (Yugoslav) 2,0,2,6 4.Peeff (Bulgar) 2,03,8 5.Zenaki/Passi (Yunan)	1.Lambros(Yunan) 11 saniye 2. Vamvakas (Yunan) 11.1 3.Stack (Yugoslav) 11.3 4.Navakoviç (Yugoslav) 11.8 5.Hakkı (Türk) 11.9 6.Enver (Türk)	1.Pavelak (Rumen) 34.22.2 2.Nanos (Yunan) 34.23.6 3.Panayit (Rumen) 34.24.8 4.Frikolis (Yunan) 34.45.2 5.Taşef (Bulgar) 35.00.4 6.Mehmet (Türk) 35.12.4
Yüksek Atlama	Gülle	4x400
1.Papa Nikolas (Yunan) 1.89 2.Haydar (Türk) 1.80 3.Burodaviç (Yugoslav) 1.80 4.Panayotof (Bulgar) 1.75 5.Mantalos (Yunan) 1.75 Cihat 1.70 ile 8. olmuştur (1.89 Yeni Yunanistan ve Balkan rekorudur)	1.Fritz (Rumen) 14.16 metre 2.Haronç (Yugoslav) 14 3.Pinaş (Yunan) 13.16 4. Saç (Yugoslav) 13.02 5.Veysi (Türk) 12.78	1.Yugoslav takımı 3.33.4 2.Yunan takımı 3.35 3. Rumen takımı 3.38.2 4. Bulgar takımı 3.43.8 5. Türk takımı 3.44.6

İlk günkü sonuçlara göre puanlar şöyledir: ³⁰³

Tablo 18: 1931 Yılı İlk Günkü Sonuçlara Göre Puanlar	
Yunanistan	34
Sırbistan	26
Romanya	19
Bulgaristan	7
Türkiye	7

Fotoğraf 42: 1931 Yılı Balkan Olimpiyatı'nın Açıldığı İlk Gün (5 Ekim 1931)

Kaynak: *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1332, s. 7.

³⁰¹ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 7; *Olimpiyat*, 10. 10. 1931, Sayı: 24, s. 13.

³⁰² 100 metre sürat koşusuna her millettten iki sporcu katılmıştır. İki serinin irinci, ikinci ve üçüncüleri finale kalmıştır. Starter değişeceği vaat edilmesine rağmen hakem yine Yunanlı olmuştur. Bu sebeple Semih koşuya girmemiş. Onun yerine Hakkı ve Enver girmiştir. Seride Enver ikinci, Hakkı ise üçüncü olarak finale kalmıştır. *Olimpiyat*, 10. 10. 1931, Sayı: 24, s. 13.

³⁰³ *Olimpiyat*, 10. 10. 1931, Sayı: 24, s. 13.

Müسابakaların resmi küşadını yapan M. Venizelos nutkunu söylerken

Fotoğraf 43: Müسابakaların Resmi Küşadını Yapan Venizelos Nutkunu Söylerken

Kaynak: *Olimpiyat*, 10. 10. 1931, Sayı: 24.

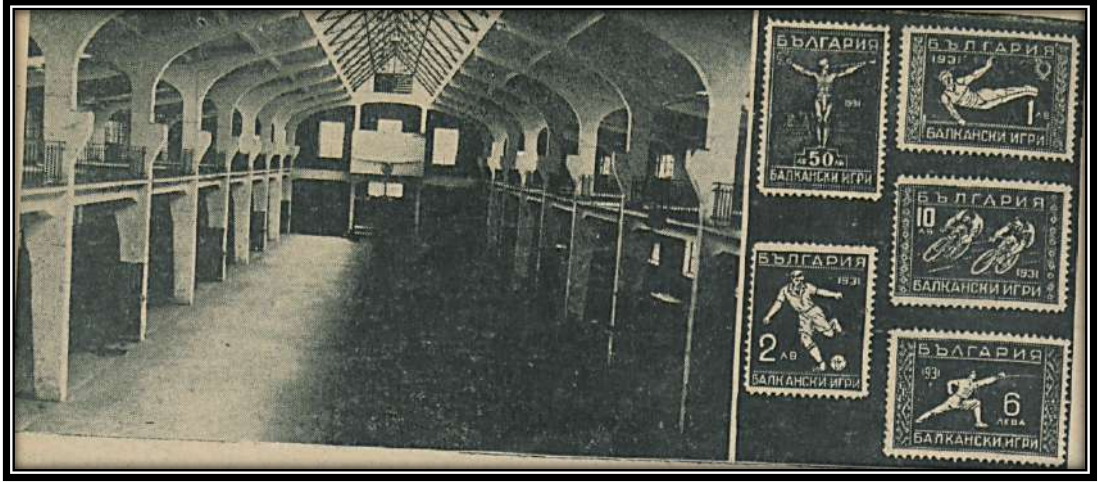
6 Ekim 1931 Salı günü Atina'dan gelen haber doğrultusunda serbest disk atma müsabakası Panelinyos kulübünün sahasında yapılmıştır. Müsabakaya 9 sporcu katılmıştır. Rüzgâr şiddetli esmiştir. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere Veysi beşinci olmuştur. 6 Ekim 1931'de ise Atina'dan tenis genel sonuçları gelmiştir. Romanya 25, Yugoslavya 24, Yunanistan 18, Bulgaristan 4, Türkiye 3 puan almıştır. 7 Ekim 1930'da alınan habere göre tenis duble müsabakasında zorlu bir rekabet olmuştur. Türkler Yunanlıları beş sette yenmiştir. Duble teniste Türkiye üçüncü olmuştur³⁰⁴

Tablo 19: Disk Atma Müsabakası Sonucu³⁰⁵

1.Havaletz (Rumen) 39.76
2.Narançic (Yugoslav) 39.23
3.Silas (Yunan) 38.30
4. Fikutis (Yunan) 38.16
5.Veysi (Türk) 38.06
6.Gançef (Bulgar) 35.41

³⁰⁴ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 7, 11; *Milliyet*, 10 Teşrinievvel 1931, s. 2.

³⁰⁵ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 7.

Fotoğraf 44: Sofya’da Balkanyat Müsabakalarında Eskrim Maçlarının Yapılacağı Salon ile Bulgar Hükümeti Tarafından Balkanyat Münasebetiyle Bastırılan Posta Pullarından Beş Tanesi

Kaynak: *Türk Spor*, 19 Eylül 1931, Sene:2, No:51-103, s. 20.

1931 Haziran ayında yeni bir spor hareketi düzenleneceği, bu oyunların isminin de Balkanyat olacağı ilan edilmiştir. Bu oyunlarda yarış, atletizm ve tenis yoktur. Yalnız futbol, eskrim ve atıcılık vardır. Düzenlenen kongrede Türkiye’nin de katılımına karar verilmiştir.³⁰⁶ Nitekim 5 Ekim 1931’de Sofya’dan gelen habere göre, ilk defa 1931 yılında, Balkanyat komitesi tarafından *Balkan milletleri müsabakaları organizasyonu* Bulgaristan’da düzenlenmiştir.³⁰⁷ Bu müsabakalar futbol, motosiklet (yolda), bisiklet, bisiklet (yolda mukavemet), eskrim kılıç (tek kişi), eskrim kılıç (takım), epe (tek kişi), binicilik takım, binicilik (tek kişi), yüzme ve atlamadır. Bu ilk *Balkanyat* organizasyonunda *Türkiye, Bulgaristan, Yunanistan ve Yugoslavya* kabileleri ve bu dört milletin sefirleri yer almaktadır. Türkiye sefiri olarak Tevfik Kamil Bey katılmıştır. Balkanyat komitesi başkanı Gospotin Çapraşıkof bu münasebetle bir araya gelme adına kıymetli sözler söyleyerek katılan milletlerin sporcularına teşekkür etmiştir. Yunanistan sefiri müsabakalara katılan sporcuların hislerine tercüman olarak güzel bir konuşma yapmıştır: “...nutkunu spor temaslarının vücuda getirdikleri samimiyeti milli birliklere, anlaşmalara kadar götürdü... güzel sözler.. Spor teması içinde diplomasi.. Yakın şeylerdir bunlar.. Yakın ve güzel şeyler” demiştir.³⁰⁸ General Lazarof da Bulgarca dostluk, temas, muhabbet,

³⁰⁶ *Milliyet*, 30 Haziran 1931, s. 7.

³⁰⁷ Romanya, Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan arasında Balkan futbol turnuvası 6 Teşrinievvel 1929 yılında başlayarak Bükreş’te 16.000 seyirci karşısında yapılmıştır. *Türk Spor*, 17 Teşrinievvel 1929, sene: 1, no: 3, s. 14.

³⁰⁸ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 10, 12.

arkadaşlık, komşuluk kavramları ekseninde konuşmuştur. Bulgaristan adına konuşan General Lazarof ve Yunanistan sefirinin bu konuşmaları, sporun diplomasiyle ilişkisine değinmesi bakımından çok önemlidir.

Balkanyat münasebetiyle Sofya'da düzenlenen Balkan Binicilik müsabakalarına katılan Türk Subaylar hakkında Bulgar basınında 1931 tarihli yazılar çıkmıştır. Uzmanlar, Bulgar subaylarının hazırlıklarının rakiplerinden çok daha üstün olduğu konusunda hemfikirdir. Türk subayların atların terbiyesi konusunda fazla çalışmadıkları, dikkatlerinin dağıldığı gözlenmiştir. Gazete, tarafsız hakem Rau'nun maça gelmemesinden üzüntü duyulduğunu, yerine Türk hakemlerinden Cevdet Mehmet Ali Bey'in sonuçları çok iyi sınıflandırdığını söylemektedir.³⁰⁹

Bulgaristan'ın Sofya şehrinde düzenlenen Balkanyat Organizasyonu'nun programı şu şekildedir:³¹⁰

Tablo 20: Balkanyat Programı³¹¹			
Tarih	Sabah	Öğleden sonra	Gece
26 Eylül 1931 Cumartesi	-	Müsabakalara katılacak olan otomobillerin varışı	-
27 Eylül 1931 Pazar	Balkanyat'ın resmi açılışı	Futbol Eskrim	Eskrim
28 Eylül 1931 Pazartesi	Eskrim	Jimnastik Eskrim	Eskrim
29 Eylül 1931 Salı	Yüzme Pist üzerinde bisiklet müsabakası Eskrim	Futbol Otomobil Eskrim	Eskrim
30 Eylül 1931 Çarşamba	Yol üzerinde bisiklet müsabakaları Binicilik	Jimnastik Binicilik	-
1 Ekim 1931 Perşembe	Yüzme Eskrim	Futbol Eskrim	Eskrim, Pistte bisiklet müsabakaları
2 Ekim 1931 Cuma	Binicilik Eskrim	Binicilik Pistte motosiklet müsabakaları Eskrim	Eskrim
3 Ekim 1931 Cumartesi	Yüzme	Binicilik	Pistte bisiklet müsabakaları
4 Ekim 1931 Pazar	Tenis Yolda motosiklet müsabakaları	Otomobil Futbol	Balkanyat'a katılanlara genel ziyafet

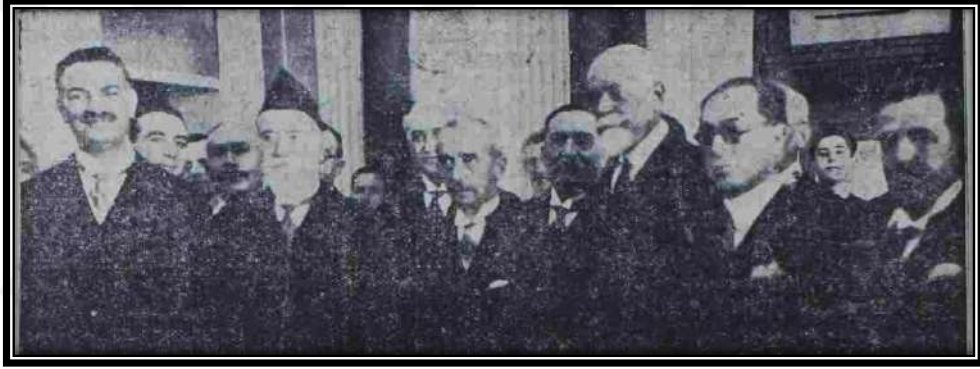
6 Ekim 1931 Salı günü saat 10.00'da Yunan Hariciye Nezareti'nde İsmet Paşa ve Tefvîk Rüştü Bey'in katılımıyla bir toplantı düzenlenmiştir. Bu toplantıda

³⁰⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 240.619.12, Dosya Ek: 426, s. 1-3. (Belge Tarihi:21.10.1931).

³¹⁰ Olimpiyat, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22, s. 7.

³¹¹ Olimpiyat, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22, s. 7.

Avrupa'nın ve özellikle de Balkanların siyasi durumu uzun süre değerlendirilmiştir. Bu toplantıdan her iki devletin görüşünün ve siyasi yönden bakış açılarının aynı olduğu anlaşılmıştır. Toplantı sonrası İsmet Paşa, Tevfik Rüştü Bey ve Venizelos, *Benaki Müzesi*'ni ziyaret etmiştir. Oradan ayrıldıktan sonra Atina Belediye Dairesi'ne gidilmiştir. Kendilerine heyecanlı ve samimi bir karşılama yapılmıştır. Belediye önüne varıldığında Türk Marşı çalınmaya başlamıştır. Sosyal Yardımlaşma Bakanı Yasonidis, Başvekâlet Müsteşarı Papadatos, belediye azası tarafından karşılanmışlardır. Belediye önüne toplanan halk tarafından alkışlarla belediyeye çıktıklarında Belediye Başkanı Merkoris ile Dışişleri Bakanı'nın karşılaması gerçekleşmiştir. Sonrasında Venizelos'un evine gidilmiştir. Venizelos misafirlerin şerefine veda ziyafeti vermiştir.³¹²

Fotoğraf 45: İsmet Paşa ile Tevfik Rüştü Bey'in Atina Belediye Dairesini Ziyaretlerinden Bir Fotoğraf İsmet Paşa'nın Solunda Venizelos Sağında Atina Belediye Başkanı Mercouris

Kaynak: *Akşam*, 11 Teşrinievvel 1931, s. 1.

Fotoğraf 46: İsmet Paşa ile Eşi, Venizelos Tarafından Şereflerine Verilen Veda Ziyaretinden Ayrılırken

Kaynak: *Akşam*, 10 Teşrinievvel 1931, s. 1.

³¹² *Akşam*, 10 Teşrinievvel 1931, s. 2.

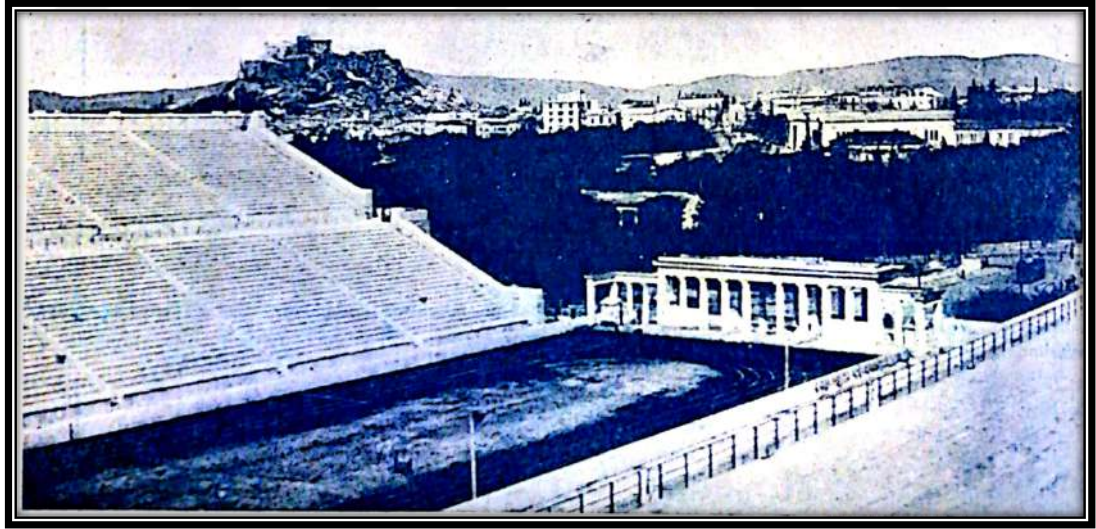
Fotoğraf 47: İsmet Paşa Hazretlerinin Yunan Başvekili Venizelos ile Stadyumda Kendisini Çoşkun Tezahüratla Karşıl原因 Ve Alkışlayan Binlerce Seyirciye Mukabelesi
Kaynak: Olimpiyat, 10. 10. 1931, Sayı: 24.

Fotoğraf 48: İsmet Paşa Hazretleri Stat Kapısında Efzonlar Tarafından Selâmlanırken
Kaynak: Olimpiyat, 10. 10. 1931, Sayı: 24.

1931 yılının Eylül ayında Türkiye Atletizm Federasyonu'nun Balkanîyat müsabakalarına gürşin de eklenmesi fikri kabul edilmemiştir. Gerekçe olarak da gürşin müsabaka programına dahil edildiği takdirde Yugoslavya'nın Balkanîyat'a katılmayacağını bildirmesidir.³¹³

8 Ekim 1931 Perşembe günü V. Cudi tarafından aktarılan yeni bir gelişme mevcuttur. Yunan gazetelerinin yazdıklarına göre evvelki gün toplanan Balkan kongresinde, Rumen federasyonunun teklifi üzerine yeni şu kararlar kabul edilmiştir: Milletlerin kendi isteği üzerine ve genel tasnife dâhil edilmeyerek müsabaka programına kadınların da yapabileceği atletizm müsabakaları belirlenmiştir. Bunlar 100 metre sürat, 4x75 metre bayrak koşusu, 80 metre manialı koşu, yüksek ve uzun atlama ile cirit atma oyunlarıdır. Türk federasyonunun teklifi üzerine ise müsabaka programına gürş müsabakalarının da eklenmesidir. Bu teklif oybirliği ile kabul edilmiştir. Gürş müsabakalarında asgari üç millet, asgari üç müsabık ile katılma mecburiyetindedir. Bulgaristan dışında bu da kabul edilmiştir. Ancak bir sıklette yalnız iki millet sporcusu bulunursa sonuç gürş tasnif puanında değerdendirilmeyecektir.³¹⁴

Fotoğraf 49: Yunan Sporunda Mühim Bir Mevkii Olan Stattan Akropol'un Görünüşü
Kaynak: *Olimpiyat*, 12. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 20, s. 12.

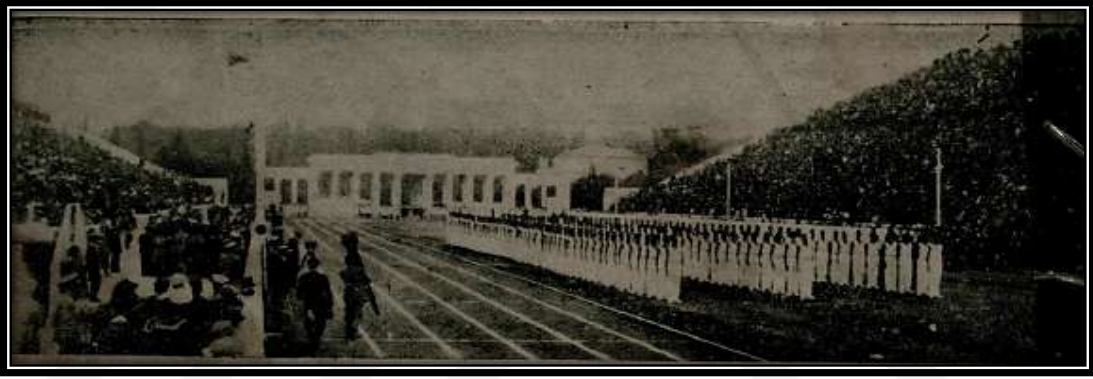
³¹³ *Olimpiyat*, 05. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 19, s. 6; *Olimpiyat*, 12. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 20, s.12.

³¹⁴ *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 11.

Fotoğraf 50: Müsabakalar Sonrası Statta Yapılan Askeri Merasimde İstiklal Marşımız Hürmetle Dinlenilirken

Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 15.

Fotoğraf 51: 1931 Yılı Geçit Töreni

Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 32.

Fotoğraf 52: Yarışma Anından Bir Görünüm

Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 32.

Fotoğraf 53: Atina'da Otelin Balkonunda Türk Atletleri
Kaynak: *Türk Spor*, S.2, 1931, s. 11.

Fotoğraf 54: Resmi Geçitte Çok Alkışlanan Bayrağımız ve Atletlerimiz
Kaynak: *Olimpiyat*, 10. 10. 1931, Sayı: 24.

10 Ekim 1931’de Atina’dan gelen haberlere göre, 10 Ekim Cumartesi günü oynanan müsabakaları Yunanistan kazanmıştır. 400 metre manialı koşuda Yunanlı Miropulos, üç adım atlamada Yunanlı Papnikolau, 200 metre koşuda Mantikos, 5000 metrede Yunanlı Naves birinci gelmiştir. Balkan bayrak yarışında ve 4x100 metre koşuda ise Yunan takımları birinciliği kazanmıştır. Yalnızca disk atmada birinciliği kazanan Bulgar atleti olmuştur. 11 Ekim’de oynanacak oyunlar olimpiyat oyunlarının son günüdür.³¹⁵

Tablo 21: 10 Ekim 1931 Balkan Oyunları’nın İkinci Günü Müsabakalarının Birincileri	
400 Metre Manialı Koşu	Üç Adım Atlama
Yunanlı Miropulos	Yunanlı Papnikolau
200 Metre Koşu	5000 Metre Koşu
Mantikos	Yunanlı Naves
Balkan Bayrak Yarışı ve 4x100 Metre Koşu	Disk Atma
Yunan takımları	Bulgar

Yunan kraliyet taraftarları ve Kraliyet Fırkası Başkanı Çaldaris’in başta olduğu bir grup, Venizelos ile İsmet Paşa’nın Balkan Oyunları dolayısıyla bir araya gelmesini eleştirip, megali ideadan vazgeçmesinden dolayı Venizelos’un üzerine gelerek onu suçlamışlardır. Çaldaris, Venizelos tarafından İsmet Paşa şerefine verilen ziyafete ve resmî kabule katılmayıp Türk sefaretinde düzenlenen resmî kabule gelmiştir. Yunanistan’ın kendi içindeki anlaşmazlık durumu bu şekilde olsa da Venizelos’un Megali İdeayı bırakıp Türk- Yunan dostluk münasebetleri kurması iki ülkenin geleceği için çok önemlidir. Bizzat Atina’daki resmi kabulde bulunup Çaldaris ile dahi görüşüp fikirlerini alma fırsatı bulan Ahmet Hilali Bey’in basında, “...Asıl dostluklar, halk kütlelerinin ruhunda yer etmiş hislerden kuvvet alan, hükümetlerle, fırkalarla, devletin geçici şekillerine bağlı olmayan dostluklardır.” şeklinde bir ifadesi yer almaktadır. Hatta “bu durumu Atina’da gördüğümüzü söylemek vazifedir.” şeklinde bir yorum ekleyerek gördüklerini şöyle belirtmektedir:

316

³¹⁵ Akşam, 11 Teşrinievvel 1931, s. 2.

³¹⁶ Akşam, 11 Teşrinievvel 1931, s. 1-2.

“İsmet Paşa'ya, Atina ve civarı halkının gösterdiği muhabbet ve hürmet eserleri, hükümet kuvvetinin resmi yollardan başa çıkaramayacağı kadar coşkun ve samimi idi. Bu manzarayı görüp de mütahassis olmamak kabil değildir. Stadyumda halkın muazzam tezahüratından sonra, Yunan Meclisi mebusanından yapılan merasim Başvekilimize ve onun yüksek ve çok sevimli şahsiyetinde Türk milletine karşı gösterilen muhabbet ve hürmet, bu gibi ahvalde âdet olan en büyük merasim hududunu da geçmiştir. Hiçbir memleketin mebusan meclisinde şimdiye kadar görülmemiş bir hadise olarak, İsmet Paşa'ya refakat eden Türk mebusları, Yunan mebuslarının aralarına oturtuldu. İsmet Paşa meclis kürsüsünden nutuk söyledi ve meclis reisinin nutkunun Türkçesi de okundu. Bütün mebuslar ve ayan azası, muhalif fırka reisleri de dâhil olarak, ayağa kalkılar ve İsmet Paşa'yı dakikalarca alkışladılar. Bu tezahürlerin alelade siyasi merasimden çok yüksek bir manası vardır. Şayanı dikkat bir nokta, halkın gösterdiği bu muhabbetli alakanın, gün geçtikçe soğumak, hafiflemek şöyle dursun, mütemadiyen artmasıdır. Gittiğimiz köylerde bile, halk, ellerinde Türk bayrakları, çiçek demetleri, İsmet Paşa'yı istikbale çıkıyorlardı.”

Buradan, halkın ruhuna mal olmuş hisleri açığa çıkarma aracı olan spor organizasyonlarının devlet dostluklarının güçlenmesinde ne kadar etkili olduğu açıkça görülmektedir.

Müsabakaların ikinci gününde Veysi disk atmada 38,06 metre ile beşinci olmuştur. Geçen 1930 yılı sonuncu ve onuncu iken bu yıl Balkanlar'ın en iyilerine dâhil olmuştur. Kendisinden önce 39,76 ile bir Rumen birinci, 39,32 ile bir Sırp ikinci, 38,23 ile bir Yunanlı üçüncü, 38,15 ile bir diğer Yunanlı dördüncü ve Türkler ise beşinci olmuştur. Veysi geçen senekine göre 3,50 metre fazla atmıştır. Tenis duble takımı ikincilik için Rumenlerle yaptığı müsabakayı 6-1, 2-6, 7-5, 6-3 kaybetmiştir.

Rumen takımını Mişu ve Pulyef oluşturmaktadır. Bunlardan birisi erkekte Balkan birincisi diğeri de ikincisidir. Şirinyan üçüncülük için yaptığı müsabakada Yugoslav Kokoleviç'e yenilmiştir.³¹⁷

Üçüncü Balkan Kongresi'nde Balkan Oyunları ile dolaylı olarak ilgili Kadın Atletizm Müsabakaları ve Güreş Müsabakaları hakkında bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlara göre:³¹⁸

a. Balkanlar'da Kadın Atletizm Müsabakaları için isteğe bağlı bir karar alınmıştır. Ancak bu müsabakalara, organizasyonu gerçekleştiren ülkeye ait en fazla 6 sporcu davet edilebilecektir. Daha fazla sporcu getirmek isteyen ülkeler, bu ek sporcuların masraflarını kendileri karşılamak zorundadır. Kadınlar, aşağıdaki

³¹⁷ *Milliyet*, 12 Teşrinievvel 1931, s. 4.

³¹⁸ *Milliyet*, 12 Teşrinievvel 1931, s. 4; *Vakit*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 4.

branşlarda yarışmalara katılabilecektir: - 80 metre sürat koşusu, - 80 metre engelli koşusu, - 4x75 metre bayrak yarışı, - Yüksek atlama, - Uzun atlama, - Cirit atma, - Disk atmadır. Bu öneri Romanya tarafından sunulmuştur.

b. Güreş Müsabakaları hakkında olan karara gelince Türkiye'nin teklifi üzerine güreş, programa dahil edilmiştir. Türkiye'nin yanı sıra Yunanistan ve Romanya da bu teklife katılacaklarını taahhüt etmiştir. Bu müsabakalar için belirlenen şartlar şunlardır: - Müsabakalara üç ülke katılacaktır, - En az üç sıklette yarışma yapılacaktır, İki ülkenin katıldığı sıklletlerde müsabakalar gerçekleştirilecek olsa da, genel sıralamaya yalnızca üç ülkenin katıldığı sıklletlerin sonuçları etki edecektir, - Müsabakaların Atina'da düzenlenebilmesi için Türk delegeleri, bir organizatör atanmasını kabul etmişlerdir. Her ülkenin spor teşkilatları tarafından seçilecek ikişer temsilciden oluşan ve üç yıllık süreyle görev yapacak bir "Enterbalkanik Komite" kurulması kararlaştırılmıştır.

10 Ekim 1931'de yapılan 4x100 bayrak yarışında, Türkiye'nin birinciliği almasına rağmen Atina'ya giden atletlerin iyi yetiştirilmediğine dair ortaya atılan iddialar vardır. Hatta Atina'daki yenilgilerin sorumluluğu federasyona yüklenmiştir. Ancak giden atletler Türkiye'nin en iyi atletleridir ve yenilginin sebebi hazırlıksız gidilmesi değil, sporcuların yarışa girmemesidir. Şahsi gerekçelerle 100 ve 200 Balkan bayrak koşusuna girmeyen Semih o koşulara katılmış olsaydı sonucun daha farklı olabileceği belirtilmektedir.³¹⁹

10 Ekim 1931 ikinci müsabaka gününde yapılan 200 metre koşusuna Semih girmemiştir. Mehmet Ali 22 3/5 ile Türkiye rekorunu kırıp, Balkan rekoruna imzasını atarak ikinci olmuştur. Birinci olan Mantikas ile Mehmet Ali'nin arasında 1,5 metre mesafe vardır. Balkan bayrak koşusu olan 100 ve 200 metre koşularına Semih ve Mehmet Ali katılmamıştır. Onlar yerine yedek olan Ziya, Rasim, Hakkı, Bahadır yarışmıştır. Neticede Türkiye dördüncü olmuştur. Ziya diskalifiye edilmiştir. Üç adımda Tevfik 12, 86,5 ile beşinci olmuştur. Yunan usulü disk atmada Veysi 32 küsur atmıştır. 5000 metre koşusuna ise kramp sebebiyle Mehmet katılamamıştır.³²⁰

Atina'da Balkan atletizm müsabakaları 10 Ekim 1931'de icra edilen Balkan atletizm müsabakalarının sonuçları şunlardır:³²¹

³¹⁹ *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6.

³²⁰ *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6.

³²¹ *Milliyet*, 12 Teşrinievvel 1931, s. 4; *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6; *Olimpiyat*, 17. 10. 1931,

Tablo 22: 10 Ekim 1931 İkinci Müsabaka Gününde Yapılan Balkan Oyunları Sonuçları	
400 Metre Manialı	200 Metre
Birinci seri: 1.Miropulos (Yunan) 63 s. 1/5, 2 2.Verbanoff (Bulgar) 63 s. 2/5, 3 3.Bansag (Yugoslav) 63 s. 3/5	Birinci seri: 1. Mehmet Ali (Türk) 22 s. 6/10, 2 2. Skok (Yugoslav) 23 s. 2/10, 3 3. Kirsner (Romanya) 23 s. 4/10
İkinci seri: 1.Hacigrigoriu (Yunan) 65 s. 2 2.Vitalyos (Romanya) 65 s. 3/10, 3 3. Dremil (Yugoslav) 65 s. 6/10	İkinci seri: 1. Mantikas (Yunan) 23 s. 8/10, 2 2. Rachev (Bulgar) 24 s. 2/10, 3 3. Chiur (Romanya) 24 s. 6/10
400 Metre Manialı Finali 1.Miropulos (Yunan) 56 s. 4/5, 2 2.Hacigrigoriu (Yunan) 58 s. 3 3.Vitalyos (Romanya) 60 s. 2/5, 4 4.Dremil (Yugoslav) 61 s. 5 5.Verbanoff (Bulgar) 62 s.	200 Metre Finali 1. Mantikas (Yunan) 22 s. 2/5, 2 2. Mehmet Ali (Türk) 3. Skok (Yugoslav) 4. Kırşner (Romanya) 5. Rachev (Bulgar)
5000 Metre Düz Koşu	3 Adım Atlama
1. Nanos (Yunan) 16 dk. 21 s. 2/5 2. Tsukalas (Yunan) 16 dk. 31 s. 1/5 3. Pavelinc (Romanya) 16 dk. 43 s. 4. Predanic (Yugoslav) 16 dk. 43 s. 4/5 (Kramp sebebiyle Mehmet Ali katılamadı)	1. Papanikolau (Yunan) 14 metre 07 2. Miocobic (Yugoslav) 13 metre 60 3. Panayoti (Romanya) 13 metre 59,5 4.Galopulos (Yunan) 13 metre 58,5 5. Tevfik (Türk) 12 metre 86,5
Yunan Usulü Disk Atma	Balkan Bayrak Koşusu
1. Gançev (Bulgar) 36 metre 94 2. Garbatis (Yunan) 36 metre 20 3. Molydopulos (Yunan) 35 metre 41 4. Marancie (Yugoslav) 33 metre 07 5. Havaletz(Romanya) 32 metre 22 Veysi (32 küsur)	800x400x200x100 1. Yunan ekibi 3 dk. 28 s. 1/5 2. Yugoslav ekibi 3 dk. 33 s. 4/5 3. Romanya ekibi 3 dk. 35 s. 4/5 4. Türk ekibi 3 dk. 39 s. 3/5 5. Bulgar ekibi 3 dk. 42 s. 4/5

Atina'dan atletizm müsabakaları hakkında gelen haberlerde 100x4 metre bayrak koşusunda Türk takımı 43 saniye 4.10 süre ile birinci gelmiş ve yeni bir rekora imza atmıştır. Bu müsabakada ikinci olan Yunanistan, üçüncü Yugoslavya, dördüncü Romanya, beşinci ise Bulgaristan'dır. 400 metre koşuda Yugoslavya, 1500 metrede Yunanistan, 110 metre manialıda Yunanistan (Sedat beşinci olmuştur), 42 kilometre maraton koşusunda Yunanistan, uzun atlamada Yugoslavya, Yunan usulü cirit atmada Yugoslavya, sırkla atlamada Yunanistan birinci olarak tamamlamıştır.³²² (Bkz. Tablo 23)

Üçüncü gün yani 11 Ekim 1931 günü yapılan müsabakalar maraton, 400 metre 110 manialı, sırk, cirit, 1500 metre, uzun atlama, 4x100 bayrak yarışlarıdır.³²³ 110 metre manialı koşuda Sedat beşinci olmuştur. Tevfik üç engeli devirdiği için

Sayı: 25, s. 10-12.

³²² *Vakit*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 4.

³²³ *Olimpiyat*, 17. 10. 1931, Sayı: 25, s. 12.

seçmede ikinci iken kaybetmiştir. 1500 metrede kendisine deneyim olması için bu yarışa sokulan Selahattin koşmuştur. Ancak ilk beşe girememiştir. Uzun atlamada Tevfik 6,05 metre ile kaybetmiştir. İlk atladığı 6,60'ı bir santim ileri basması yüzünden diskalifiye edilmiştir. 400 metre düz koşuda Ziya (55) de ve Rasim 53 2/5 de yaparak yenilgiye uğramışlardır. 4x100 de birinci Hakkı, ikinci Enver, üçüncü Semih ve sonda Mehmet Ali'dir. Hakkı bir kişiyi, Enver bir kişiyi, Semih iki kişiyi geçmiştir. Türkiye birinci olmuştur. Bu mesafe 43 2/5 de koşulmuştur ve geçen seneki 44 saniyelik Balkan rekoru kırılarak yenisi tesis edilmiştir. Eğer Semih şahsi gerekçelerle bu yarıştan kaçınma hareketini yapmamış olsa, 100 metrede birincilik ve Mehmet Ali ile üçüncülük, 200 de birincilik ve üçüncülük, Balkan bayrağında ikincilik kazanılması şüphesiz olduğu ve bu sayede de 15 puan fazla sayıyla Bulgaristan'a üstünlük sağlanabileceği belirtilmektedir.³²⁴ (Bkz. Tablo 23)

Tablo 23: 11 Ekim 1931 Üçüncü Müsabaka Gününde Yapılan Balkan Oyunları Sonuçları³²⁵	
Müسابaka	Müسابaka
100x4 Metre Bayrak Koşusu 1.Türk takımı (43 saniye 4.10 süre) (Hakkı, Enver, Semih, Mehmet Ali) 2.Yunanistan 3.Yugoslavya 4.Romanya 5.Bulgaristan	110 Metre Manialı 1.Mantikas Yunanistan 15 1/10 2.Buratoviç Sırp 15 9/10 3.Varbanof Bulgar 16 7/10 4.Mıropulos Yunan 19 2/10 5.Sedat Türk 18 6/10
400 Metre Koşu 1.Tucan Yugoslavya 52 2/5 yeni Balkan rekoru 2.Macareviç Yugoslavya Sırp rekoru 3.Raçef Bulgar Bulgar rekoru 4.Koras Yunan 5.Cerdoski Romanya	42 Kilometre Maraton Koşusu 1.Yunanistan 2.Rumen 3.Yunan 4. Sırp
1500 Metre Koşu 1.Georgakopulos Yunanistan 4 12 4 5 2. Tsukalas Yunanistan 4 13 2 5 3.Manca Romanya 4 17 2 5 4.Predaniç Sırp 4 18 2 5 5.Lapuran Romanya 4 21 2 5	Uzun Atlama 1.Novakoviç Yugoslavya 6.81 2.Rozakis Yunan 6.72 3.Simenoidis Yunan 6.64 4.Gançef Bulgar 6.61yeni Bulgar rekoru 5.Buratoviç Sırp 6.55 (Tevfik'in performansı 6,05 metre-diskalifiye)
Yunan Usulü Cirit Atma 1.Messener Yugoslavya 2.Rozakis Yunan 3.Ciobtaru Rumen 4.Papayorgi Yunan 5.Havaleç Rumen	Sırıkla Atlama 1.Adreopulos Yunanistan 3.70 2.Karayanis Yunanistan 3.60 3.Biro Romanya 3.40 4.Bansay Yugoslavya 3.30 5.Teodorof Bulgaristan 3.20

³²⁴ *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6; *Olimpiyat*, 17. 10. 1931, Sayı: 25, s. 10-12.

³²⁵ *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6; *Olimpiyat*, 17. 10. 1931, Sayı: 25, s. 10-12.

Tablo 24: 1931 Yılı Balkan Milletlerinin Genel Puan Durumları ³²⁶					
	Yunanistan	Sırbistan	Romanya	Bulgaristan	Türkiye
Birinci Gün	34	26	16	7	7
İkinci Gün	42	17	16	10	5
Disk ve Çekiç	7	12	9	0	1
Tenis	18	24	22	4	3
Üçüncü Gün	52	34	21	6	6
Toplam	153	113	84	27	22

11 Ekim 1931’de alınan habere göre, müsabakaların sonunda öncelikle Türk kabile başkanı söz alarak Yunan federasyonuna bir kupa takdim etmiştir. Kendilerini iyi bir şekilde ağırlamalarından dolayı teşekkürlerini iletmiştir. Ardından Rumen, Yugoslav ve Bulgarlar da teşekkür etmiştir. Ödüller takdim edilmiş ve 4x100 koşusundaki Türkiye’nin başarısı için Yunan Maarif Nezareti Türk takımına güzel tunç bir vazo vermiştir. Son akşam 22.00’da 200 kişilik bir ziyafetle İkinci Balkan Oyunları kapatılmıştır. Türk takımı 12 Ekim 1931 Pazartesi günü Enosis klübü tarafından saat 17.00’da “Petit Palais” de bir çay ziyafetine davet edilmiştir. 12 Ekim 1931 Salı günü ise Türk kabile Türkiye’ye geri döneceği haberi verilmiştir.³²⁷

Türkiye’nin Atina’da Balkan Atletizm Müsabakaları’ndaki başarısızlığı üzerine yayımlanmış yazılara karşı kabile başkanı Burhanettin Bey cevap vermiştir. Cevabının başında atletlerin çalışmamış olarak gittikleri iddiasını reddetmektedir. Atina müsabakalarında Türk atletlerin kırdıkları rekorları ortaya koyması bu iddiaların yanlış olduğunu kanıtlamaktadır. Şöyle ki 100X4 metre koşuda Türkiye ve Balkan rekoru, 200 metre koşuda Türkiye ve Balkan rekoru, disk atmada Türkiye, gülle atmada Türkiye, Yunan usulü disk atmada Türkiye, 1000 metre koşuda Türkiye, yüksek atlamada Türkiye rekorları kırılmıştır. Burhanettin Bey bundan sonra atletlerimizin girdikleri bütün müsabakalar hakkında açıklamalarda bulunmakta ve sözlerini şu cümle ile bitirmektedir: “*Bu izahatımdan sonra Balkan Oyunları hakkında eskârı umumiyenin hükmü ne ise onu kabulde bir dakika bile tereddüt etmem.*”³²⁸

³²⁶ *Olimpiyat*, 17. 10. 1931, Sayı: 25, s. 12.

³²⁷ *Milliyet*, 13 Teşrinievvel 1931, s. 6.

³²⁸ *Son Posta*, 19 Teşrinievvel 1931, s. 3; *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1931, s. 3.

1931 yılı Ekim ayında İstanbul'da düzenlenecek olan İkinci Balkan Konferansı'na ilişkin hatıra olarak, Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi tarafından posta pulları çıkarılmasına karar verilmiştir. Bu posta pullarının satış gelirinin 100.000 liraya kadar olan kısmı Balkan Birliği Cemiyeti'ne tahsis edilmiştir. Posta, Telgraf ve Telefon Umum Müdürlüğü, bu pulların tasarımı ve basım işlemleri konusunda Balkan Birliği Cemiyeti'ne sorumluluk verebileceği belirtilmektedir. Bu durumda, pulların basımı ve tasarımına ilişkin tüm masraflar Cemiyet tarafından karşılanacaktır. İlgili yasa tasarısı, 188 kişinin katıldığı oylama sonucunda kabul edilmiştir ve kanun olarak yürürlüğe girmiştir.³²⁹

Balkan Oyunları'nın bitmesinden 9 gün sonra 20 Ekim 1931'de Balkan Birliği Konferansı, İstanbul'da toplanmış ve bir hafta sürmüştür. 6 Balkan milletinin delegeleri kendilerini ilgilendiren konuları görüşmüştür. İkinci Balkan Konferansı'nda Türkiye Cumhuriyeti'nin büyük Reisicumhuru Gazi Mustafa Kemal, konferansın son celsesinde yaptığı nutukla bu konferansın önemini bir kat daha arttırmıştır. Gazi Mustafa Kemal, konu ile ilgili söyleyeceklerini nutkunda şöyle bildirmiştir: *“Balkan milletlerinin asırlara şamil, müşterek tarihi”, “Orta Asya'dan gelmiş, aynı kan ve soylardan müşterek cetleri olduğunu”, “hakikatte bir tek beşikten çıkan ve damarlarında aynı kan deveren eden kardeş kavimlerden”* olduklarını hatırlatarak, *“karışık his ve hesapların üstüne çıkarak derin kardeşlik esasları kuracak ve geniş birlik ufukları açacak”* olan Balkan delegelerini takdir etmiştir. Devamında Türkiye'nin reis ve önderi olan Gazi Hazretleri, Türk milletinin barış amacında olduğuna şu sözlerle bir daha tercüman olmuştur:³³⁰

“Asırlardan ve asırlardan beri zavallı beşeriyeti mes'ut etmek için tutulan yolların, kullanılan vasıtalarına verdikleri neticelerin ne derece emniyetbahş oldukları tetkike şayan değil midir? İnsanları mes'ut edeceğim diye onları birbirine boğazlatmak gayri insani ve son derece teessüfe şayan bir sistemdir. İnsanları mes'ut edecek yegâne vasıta onları birbirine yaklaştırarak, onlara birbirini sevdirmek karşılıklı maddi ve manevi ihtiyaçlarını temine yarıyan hareket ve enerjidir.”

Basında Gazi Mustafa Kemal'in bu sözleri için çeşitli yorumlar, övgüler yapılmıştır. Değerlendirmelerden biri; Gazi Mustafa Kemal'in bu sözlerinin savaşı vatanını kurtarmış asrın en büyük askerinin, en yüksek ve barışçı devlet adamı olduğunu kanıtladığı, Türk milletinin hissiyatını ifade ettiği, bu konferans

³²⁹ TBMM Kanunlar Dergisi, Dönem:4, Cilt:3, Birleşim:34, 25.07.1931, s. 304; TBMM Kanunlar Dergisi, Cilt:3, Birleşim:35, 25.07.1931, s. 354,386

³³⁰ Akşam, 28 Teşrinievvel 1331, s. 1- 2.

hiçbir netice elde etmemiş bile olsa sadece Gazi Hazretleri'ne bu nutku söyleme fırsat ve vesilesini hazırlamış olmasıyla tarihe geçmesine yeteceği, fikirlerinde ve kalplerinde Gazi'nin yüksek dehasından çıkan heyecanı taşıyan Balkan delegelerinin Türkiye'den ayrılırken içinde bulundukları rûhî durumlarının övünmek için yeteceği ifade edilmiştir.³³¹

Atina'da yapılan 2. Balkan Oyunları'na katılan Türk atlet ve tenisçilerinin başarısızlıkları hakkında etrafta dolaşan birbiriyle çelişen iddialar üzerine Atletizm Federasyonu ve kabile başkanı Burhanettin Bey'e başvurularak konunun aydınlatılması rica edilmiştir. Kendisi müsabakaların iç yüzünü göstermek için Atina müsabakalarının nasıl gerçekleştiği hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Burhanettin Bey'in başkanlık ettiği Türk kafilesinin 2. Balkan Oyunları'na katılımında beklenen neticeyi alamaması üzerine oradayken veya geri dönmelerinden sonra neşredilen yazılarda bazı konular üzerinde durulmuştur. Bunlar; -Atletlerin hazırlanmadan gitmesi konusu, -Atina'da iyi bakılmadıkları konusu ve - Yunanlı Starter'ın değiştirilmesi için çalışılmadığına dair konulardır. Bu iddiaların tamamen gerçek dışı olduğunun kanıtları ise şöyledir.³³²

İlk konu olan atletlerin hazırlanmadan gittiği iddiaları doğru değildir. Atletler Atina'ya çalışarak gitmiştir. Üstelik yarışmacıların maneviyatı, Semih'in 100 ve 200 metre koşusuna girmemesi sebebiyle kırılmış olmasına karşın; 100 x 4 Türkiye ve Balkan rekoru, 200 Türkiye ve Balkan rekoru, Türkiye'de disk rekoru, Türkiye gülle rekoru, Yunan usulü disk Türkiye rekoru, 10.000 metre Türkiye rekoru, Yüksek atlama Türkiye rekoru kırabilmeleri bunun en büyük göstergesidir.

Çalışılmadan gidildiğine dair ortaya atılan iddialardan bir örnek olarak, Türk takımı henüz Atina'ya gitmeden önce bir yazarın yazmış olduğu şu satırlar verilebilir: *“Eğer kaybederlerse kabahat çocuklarda değil asıl onları hazırlamadan götürenlerdedir. Lakin kazanırlarsa sırf tali eseri olacaktır”*. Bu şekilde yazılanlara Burhanettin Bey'in cevabı ise, bir futbol maçı veya bir tenis maçının talih eseri kazanılabileceğine karşın bir rekorun kırılmasının tesadüf ve tali eseri olarak nitelendirilemeyeceğidir. Örneğin rakibin zayıf olmasından dolayı bir yarışta birinci

³³¹ *Akşam*, 28 Teşrinievvel 1931, s. 1- 2.

³³² *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

gelinebilir. Ancak hazırlanmadan rekor kırılabileceği iddiası kabul edilemez bir durumdur.³³³

Mehmet 10.000 metre koşusundan bir hafta önce Atina'da yaptıkları antrenmanlarda bu mesafeyi 34 dakika 17 saniyede koşmuş iken Balkan Oyunları'nın ilk gününde (4 Ekim 1931) 10.000 metreyi koşarken Mehmet'in ayağına kramp girmiştir. Yine de yarışı bırakmayıp 3000 metreyi krampla koşmuş, yarışın sonunda bayılarak ve kalp rahatsızlığı belirtisi sebebiyle 4 gün hastanede kalmıştır. Mehmet krampa rağmen Türkiye rekorunu kırmıştır. Eğer her şey yolunda gitmiş olsaydı ve antrenmanlarda gösterdiği performansı gerçekleştirebilmiş olsaydı Balkan rekorunu bir Türk atlet kırabilirdi, ki son Balkan Müsabakaları'nda 10.000 metre birincisinin zamanı 34 dakika 22 saniye olarak kaydedilmiştir.³³⁴

Bir diğer müsabaka olan Yüksek Atlama yarışında ikinci olan Haydar, 1930 senesinde yapılan yarışlarda 1.65 sonuç ile elenmiştir. 1931 müsabakalarında ise 1.80 sonuç ile ikinciliği alması hazırlandığının ve başarı sağladığının göstergesidir. Benzer şekilde 1930 yılında sonuncu olan Veysi, 1931 yılında her milletten gelen on yarışçı içinde gülle ve diskte beşinciliği alarak yüzde elliden fazla bir başarı sergilemiştir. Burhanettin Bey bu konu hakkında, “...Ancak iki senedir bu idmana başlamış olan bu gençten Balkanlar'da birinci gelmesini mi istiyordunuz?” şeklinde bir serzenişte bulunmuştur.³³⁵

İkinci konu olan atletlerin Atina'da iyi bakılmadıklarına dair iddia yanlıştır. Seyahat süreci, yerleştirildikleri otel ve yeme içme konusunda sağlanan imkânlar Atina'da en iyi şekilde yerine getirilmiştir. Hatta diğer milletler ikinci sınıfta seyahat ederken Türk kafilesi birinci sınıf kamarada seyahat etmiştir. Atina'nın en yüksek ve 1930 senesi Balkan Konferansı'na giden hey'et-i Murahhasasının³³⁶ kaldığı her odasında banyo ve sıcak-soğuk suyu olan Akropol Palas Otel'de ağırlandı ve yemek listesini kendileri düzenlemişlerdir. Orada kaldıkları süre boyunca idmana, müsabakalara ve gezmelere otomobillerle gidip gelmişlerdir. İdman için gerekli olan malzemelerin en iyisi seçilmiştir. Ayrıca 1931 yılında Atina'da müsabakalara katılan

³³³ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³³⁴ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³³⁵ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³³⁶ Delegelerden meydana gelen heyettir.

5 millet içinde sadece Türkiye (2 kişi) ve Yunanistan'ın (1 kişi) masajcısı vardır. Yani seyahat ve barınma koşulları en yüksek hayat standartlarına sahip şekilde ayarlanmıştır. İçinde bulunulan şartların çok iyi olmasından dolayı kafilenden hiç kimse kaldıkları yer, yeme-içme veya idare hakkında en ufak bir şikâyetle bulunmamıştır.³³⁷

Üçüncü konu ise Yunanlı starter meselesidir. 1930 yılında gerçekleşen Balkan Oyunları'nda Yunanistan bu konuyu iyi idare edememiştir. Ancak Türk federasyonu 1931 yılı Balkan Oyunları'na katılımında tarafsız bir millete mensup starter / hareket amiri görevlendirilmesini şart koşmuştur. Bu görevlendirmenin masrafı ne olursa Türkiye bunda kendi payına düşeni ödeyeceğinin teminatını da Yunanistan teşkilatına bildirmiştir. Birçok yazışmadan sonra Yunan teşkilatı 16 Eylül 1931 tarihli son mektubunda bir Amerikalı Starter bulacağını ümit ettiğini yazmıştır. Ancak müsabakalar başlamadan bir gün önce bulacaklarını ümit ettikleri Amerikalı'nın Atina'da olmadığına anlaşıldığından dolayı Türkiye'ye verdikleri sözü yerine getirememişlerdir. Bunun üzerine Türk kfilesinin bu şartlar altında müsabakalara kesinlikle katılmayacağı bildirilmiştir. İlişkilerde bir kesintiye uğranılmış olsa da Burhanettin Bey oyunların başlayacağı günün gecesi saat 3.30'da Atina elçiliğinden bir mektup almıştır. Bu mektupta yazılanları Burhanettin Bey şöyle ifade etmektedir:

“İsmet Paşa Hazretlerinin huzuruyla şereflenen müsabakalara iştirak etmemekliğimizin tevlit edeceği namüsaid neticeleri zikredildikten sonra müsabakalara iştirakimiz lüzumu bildiriliyordu. Bu mektup mevcuttur. Ertesi sabah İsmet Paşa Hazretlerine saygı göstererek atletlere, İsmet Paşa hazretlerinden “Sportmen ve centilmen olunuz ve müsabakalara giriniz.” şeklinde bir emir aldım. demiştir. Artık bundan sonra Türk kfilesi için bu Balkan Oyunları'na iştirak meselesi bir atletik hadise olmaktan çıkarak Milli bir vazife olmuştur.” demiştir.³³⁸

Burhanettin Bey'in kfileye bu durumu iletmesi üzerine sporcular emre uymuştur. Ancak içlerinde başarı kazanacağına en çok güvenilen ve aynı zamanda genç atletik takımın kaptanı olan Semih, ilk müsabaka olan 100 metre koşusuna Yunanlı starterin değişmediğini ileri sürerek katılmamıştır. Semih bu koşuya girmiş olsaydı 100 metreyi kazanarak Atina stadında İsmet Paşa'nın huzurunda ilk bayrağı

³³⁷ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³³⁸ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

alacağı ve Türk bayrağını çektiireceğinin şüphesiz olduğu ifade edilmektedir. Tüm rica ve ısrarlara rağmen yarışa katılmayan Semih, kafilenin diğer sporcularının da cesaretini, moralini ve inancını kırmıştır. Zira 10.000 metre koşusuna sinirli ve huzursuz bir ruh haliyle başlayan Mehmet'in, bu koşuda birinci olması beklenirken yedinci kilometrede ayağına kramp girmesi ve yarışı yarım bırakmamak için 3000 metreyi krampla koşması yarışın sonunda bayılmasına ve sağlık sorunları yaşamasına yol açmıştır. Nitekim bahsi geçen konu üzerine asabileşen Haydar da 1.85'te çıtayı düşürmüş ve birincilik alacak iken ikincilik almıştır.³³⁹

Starter meselesinde bu konudan sadece Türkiye rahatsız olmuş değildir. Aynı şekilde Romanya da sıkıntı duymuştur ki, bu duruma Romanya takımı kaptanı el atmıştır. Buna göre; 5 Balkan milletinin Starter olması için aday olarak teklif göstereceği 5 kişi arasından kura ile her yarışa ayrı bir hareket amiri görevlendirilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak oradaki yabancı temsilcilerin arasında iyi bir Starter'ın olmadığı da bilinmesine karşın bu teklif Türkiye tarafından da kabul edilmiştir. Türkiye'nin Starter için sunduğu aday, atletlerin eğitici hocası olan Her Abraham olmuştur.³⁴⁰

O gün Mehmet Ali ve Semih'in müsabakalara girmeyeceği haber alınmıştır. Burhanettin Bey onları çağırması ve öncelikle starter konusunda yapılan değişiklik hakkında açıklamada bulunmuş ve bundan sonraki müsabakalara girip girmeyeceklerini iki saate kadar düşünüp bildirmelerini istemiştir. İki saat sonra Semih hiçbir şarta bağlı olmadan diğer müsabakalara katılacağını söylemiştir. Ancak Mehmet Ali Starter olarak Her Abraham olmadığı takdirde koşuya katılmayacağını iletmiştir. Böyle bir yaptırım olamayacağı söylenince de müsabakaya Mehmet Ali'nin girmeyeceği cevabı alınmıştır. Bunun üzerine Burhanettin Bey, sorun çıkaran atletlerin 6 yedek sporcu ile birlikte Türkiye'ye geri gönderileceğini bildirmiştir.³⁴¹

Bu olayların gerçekleştiği esnada, İstanbullu bir Rum ailenin atletizme çok meraklı ve Türk koşucularla spor dolayısıyla ilgili olan kızı otelde atletlerin ertesi günü Türkiye'ye geri gönderileceğini duymuştur. Kendisi uzunca bir süre atletlerle görüşüp ikna etmede başarılı olmuştur. Mehmet Ali ve Semih koşulara şartsız şekilde

³³⁹ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³⁴⁰ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³⁴¹ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

katılacaklarını kabul etmişlerdir. Ancak müsabaka günü durum beklendiği gibi olmamış, iki atlet de verdikleri sözleri tutmamışlardır. Semih ve Mehmet Ali Balkan bayrak yarışına katılmadıkları gibi Semih 200 metre koşusuna da katılmamıştır. Bu sebeple 100 metre koşusunda birincilik puanı olan 5 puan, 200 metre koşusunda birincilik ve ikincilik puanı olarak 9 puan, Balkan bayrağı koşusunda ikincilik puanı olan 4 puan olarak toplamda 18 puandan Türkiye mahrum kalmıştır. Bu 18 puanı alabilecek iken sporcuların katılmaması yüzünden sadece 5 puan alınabilmiştir. Şayet yarışlara girilmediği için kaybedilmiş olan bu 13 puan, 1931 yılı Balkan Oyunları sonuçlarında Türkiye'nin aldığı 22 puana ilave edilse, bu sayının 35 olduğu ve bu sayede 30 puanı olan Bulgaristan'ın önüne geçilebileceği açıktır.³⁴²

Aslında Burhanettin Bey bir konuya daha dikkat çekmiştir ki bu söz konusu mesele son derece önemlidir. Kafile içerisinde yer alan atlet veya oyuncular seyahat, barınma, yeme-içme, antrenman ve müsabaka hususlarında bağımsız hareket etme hakkına sahip değildir. Tabiri caizse bir asker gibi kafile başkanının emrine uymaya mecburdur ve bu emri kafileye katılırken kabul ve taahhüt ederler. Ancak Semih ve Mehmet Ali'nin bu tutumları Türk sporunda emsalsiz bir disiplinsizlik göstergesi olmuştur. Burhanettin Bey, *Türk efkâr ve hissiyatı milliyesi bu yüzden hırpalanmıştır* demiştir.³⁴³ Burhanettin Bey son olarak, itaatsizlik ve disiplinsizlik konusu bir yana Türk atletizm atletlerinin elde ettikleri derecelerden fazlasını istemeye kimsenin hakkı olmadığını belirtmekle birlikte bu atletlerin yetişmesi için stat, pist, spor unsurları, uluslararası müsabakalar, destek gösteren bir halk olmadığına dikkat çekmiştir. Ek olarak Türkiye'deki atlet sayısının 500'ü geçmeyeceğini, buna karşılık Yunanlıların son seneki istatistiklerine göre 50.000 atletinin olduğu Türkiye'den 100 kat fazla atletlerinin, Atina'da 40 seneden beri 100.000 kişilik statlarının atletizmin emrinde olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'de ise daha ölçüsü ve çizgisi belli bir pistin yeni yapılabildiğini oradaki müsabakalara 70.000 kişi seyirci gelirken Türkiye'de kapılar açıldığında 700 kişi gelirse memnun oluruz şeklinde serzenişi yer basında almaktadır.

Sporda komşu Balkan ülkelerinin başarılarına ulaşabilmenin ve sporda ilerleme kaydedebilmenin yolunun çeşitli semtlerde çok sayıda sahaya sahip

³⁴² *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

³⁴³ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1931, s. 7.

olmasıyla ilişkilendirildiği ifade edilmektedir. Basında Türkiye’de 1900 yılından beri spor faaliyetlerinin olduğu bu spor faaliyetinin de yabancıların ihtiyacından doğduğu bu vesileyle ilk işlerinin Kadıköy Fener stadyumunu yapmak olduğu ifade edilmiştir. Bu stat dışında mütareke zamanında İngiliz askerlerinin futbol maçları için düzenlemiş olduğu Taksim stadyumu adı verilen kışla meydanı ve İngilizler tarafından yapılan Hürriyeti ebedîye tepesindeki etrafı duvarla çevrili futbol sahasından başka 30 yıldır yeni stat yapılmadığı vurgulanmıştır. Sporda ilerlemek için saha sayısının artırılmasının elzem olduğuna dikkat çekilmiştir.³⁴⁴

Tenis konusuna gelindiğinde ise, geçen sene Türkiye, Romanya ve Yunanistan ile oynamıştır ve ikisini de yenmiştir. Çift erkekte birinci olmuştur. 1931 yılında Yugoslavya, bir önceki seneden farklı olarak çok güçlü bir takımla tenise katılmıştır. Romanya “Mişu” adında uluslararası meşhur bir oyuncuyu takımlarına almıştır. Türkiye buna rağmen Bulgaristan ve Yunanistan’ı yenmiştir. Yugoslavya ve Romanya’ya da yenilmiştir. Sonuç olarak Türkiye *teniste üçüncü* olmuştur. İstanbul’da tenis ile ilgilenen bir tek kulüp vardır. Bu kulübün 3 iyi oyuncusu vardır. Bu oyuncular yerine koyacak başka sporcu da yoktur. Türkiye’de tenisi oynayan 100 kişi yoktur. 100 kişinin içinden de 3 kişi çıkmıştır. Türkiye spor konusunda Balkanlar’da beklenilebilecek başarıların 10 katını elde etmiştir. Burhanettin Bey, *“Türk spor kafilesinin galebe veya mağlubiyeti sebeplerini hala bir kafile reisinin şahsında aramak ve o şahıs değişince her şeyin yerine geleceğini ve Türk sporunun Balkanlar’da birinci olacağını düşünmek belki tatlı bir ümittir. Fakat bu bizde sporun terakkisine mütevakkıf olduğu münevverlerin de anlamadığına bir delildir. Bu izahatımdan sonra Balkan Oyunları hakkındaki, efkar-ı umumiye’nin hükmü ne ise onu kabulde bir dakika tereddüt etmem.”* diyerek sorumluluğunun sadece kendisinde olmadığını, bu kadar detaylı açıklamaya karşılık durum değerlendirmesini kamuoyuna bıraktığını ifade etmiştir.

³⁴⁴ *Olimpiyat*, 17. 10. 1931, Sayı: 25, s. 3.

No	Sporu	Balkan	Türkiye	Yunan	Romen	Yugoslav	Bulgar	Dünya
1	100	11.	11.	11.	10.6	11.	11.4	10.4
2	200	22.7	22.8	22.7	22.2	22.6	24.	20.6
3	400	52.	51.6	52.	51.4	52.4	52.2	47.
4	800	2.02.4	1.59.6	2.03.	2.00.	2.03.4	2.02.4	1.50.6
5	1500	4.18.	4.16.	4.17.	4.16.6	4.14.2	4.18.	3.51.
6	3000	—	9.33.	—	—	—	—	8.20.4
7	5000	16.19.2	16.24.8	15.45.8	16.06	16.30.	16.19.2	14.28.2
8	10.000	34.01.	36.15.	33.21.4	34.12.2	34.12.	35.40.8	30.06.2
9	4 × 100	44.	44.4	44.	44.7	44.3	46.2	40.8
10	4 × 200	1.37.	1.52.	1.37.	1.39.	1.40.	1.45.6	1.25.8
11	4 × 400	3.35.8	3.42.4	3.35.8	3.37.8	3.39.8	3.43.8	3.13.4
12	800 × 400 × 200	3.34.2	3.37.2	3.36.2	3.40.4	3.34.2	3.44.6	—
13	1600 × 800 × 400 × 200	8.20.2	—	8.20.2	8.20.2	8.26.8	—	—
14	110 mania	15.1	20.	15.1	15.2	15.4	16.6	14.4
15	400 „	56.6	—	56.6	59.4	61.	60.	52.
16	Maraton	3.14.14.	—	3.15.18.	3.14.14	3.30.16.	3.25.12	—
17	Yüksek	1.800	1.830	1.85.8	1.855	1.800	1.715.	2.030
18	Uzun	6.880	6.500	6.885	6.750	6.830	6.490	7.930
19	Üç adım	—	13.04	—	13.79	—	—	15.52
20	Sık	3.760	3.200	3.760	3.730	3.520	3.600	4.300
21	Disk	42.57	37.25	40.535	46.65	44.16	39.50	49.90
22	„ Eski	34.45	31.05	38.193	30.60	31.15	34.45	38.93
23	Gülle	14.31	12.03	14.375	14.44	14.11	12.69	16.11
24	Cirit	63.41	49.79	63.41	57.34	58.43	49.615	71.01
25	Çekiş	37.98	—	31.68	37.98	36.20	—	57.77

Tablo 25: Türkiye, Balkanlar ve Dünya Rekorlarının Mukayesesi

Kaynak: *Türk Spor*, 1 İkinci Kânun 1931, sene:2, No:14-66, s. 8.

Türk kafilesi 1931 yılı 2. Balkan Oyunları'na katılımında beklenen neticeyi alamamıştır. Nitekim Birinci Balkan Güreş Şampiyonası'nda şampiyon Türkiye olmuştur. İkinci Balkan Oyunları genel sıralamada 22 puanla sonuncu olmuş olsa da 100 x 4 Türkiye ve Balkan rekoru, 200 metre Türkiye ve Balkan rekoru, Türkiye'de disk rekoru, Türkiye gülle rekoru, Yunan usulü disk Türkiye rekoru, 10.000 metre Türkiye rekoru, Yüksek atlama Türkiye rekoru kırabilmeleri Türkiye adına önemli gelişmeler olarak kaydedilmiştir.

2.5.1932 Yılı Balkan Oyunları (10-18 Ekim 1932)

1932 yılının Ekim ayında Bükreş'te düzenlenen Üçüncü Balkan Konferansı'nda Balkan ülkelerinin kalkınması odak noktası olmuş, konferansta daha çok ekonomik konular, Balkan Birliği ve bölgesel iş birliği önerileri geliştirilmiştir. Bu konferans Balkan Antantı yolunda hazırlık niteliği taşımaktadır. Aynı zamanda konferansın sonucu siyasi açıdan sınırlı olmasına rağmen Balkan Konferanslarının devamlılığını sağlaması ve Balkan Antantı fikrinin olgunlaşması açısından önemlidir. 1932 yılında Balkan ülkeleri arasındaki ilişkilerde önemli siyasi sorunlar yaşanmamış, spor karşılaşmaları gibi organizasyonlarla diplomatik sıcaklık korunmuştur. Balkan Oyunları, Balkan ülkeleri arası iş birliği ruhunu yansıtan sembolik bir spor organizasyonu olarak devam etmiştir.

1932 yılının ilk ayında basında Balkan Oyunları ile ilgili yorumların devam ettiği görülmektedir. Basında spor haberleri yapanların, başarı kazanıldığında ses çıkarmayıp yenilgi ile sonuçlanan müsabakalarda suçu yükleyecek bir sorumlu aradıkları ve genelde de bunu spor teşkilatına yükledikleri, eleştirilere maruz bıraktıkları görülmektedir. Örneğin Balkan Oyunları'nda sporcuların müsabakalara girmemesinden spor teşkilatı suçlanırken 4x100 bayrak koşusunda Balkan şampiyonu olmaları konusunda övücü veya takdir edici bir yazı yazılmadığı eleştirilmektedir.³⁴⁵

Yunanistan spor teşkilatı, üçüncü Balkan kongresinde kabul edilen karar üzerine Birinci Balkan Güreş Şampiyonası'nın esaslarını bildirmiştir. Bu anlamda Türkiye Spor Federasyonu'na da bildiri gönderilmiştir. Kararlaştırılan esaslar ve Atina'da oynanan müsabakaların tarihleri şöyledir:³⁴⁶ Ancak Balkan Şampiyonası bu tarihlerde gerçekleştirilememiştir. 3 Kasım 1932- 5 Kasım 1932 tarihlerinde gerçekleşmiştir.

³⁴⁵ *Milliyet*, 14 Kanunusani 1932, s. 4.

³⁴⁶ *Milliyet*, 26 Nisan 1932, s.6.

Tablo 26: Gerçekleşmeyen Güreş Müsabakaları Programı			
11 Haziran 1932 Cumartesi Günü		12 Haziran 1932 Pazar Günü	
Horos Sıklet	56 kilo	Hafif Sıklet	66 kilo
Ağır Sıklet	87'den yüksek kilolar	Yarım Ağır Sıklet	87 kilo
Yarı Vasat Sıklet	73 kilo	Vasat Sıklet	79 kilo
Tüy Sıklet	61 kilo		

Türkiye ve Yunanistan arasında mevcut olan dostane ilişkiyi daha fazla pekiştirip güçlendirmeye hizmet edecek olan iki memleketin pehlivanlarının büyük maçın gününü tespit etmek meselesi gündemdedir. Müsabaka meydanının, iki komşu ve dost milletin barışçıl spor kardeşliği abidesinin sağlamlık kazandıracağı ve parlayacağı yer olacağı ifade edilmektedir. Bu maçın ağustosta İstanbul'da ve rövanşının da Balkan Oyunları esnasında Atina'da yapılması için fikir alışverişinde bulunulması sonuçlandırılması temennileri belirtilmektedir. Söz, Yunan şampiyonunun menajeri Lambidis'e aittir.³⁴⁷

Yunanistan tarafından Atina Olimpiyatı programına dâhil edilmeyen Balkan Güreş Şampiyonası'nın İstanbul'da yapılması için ilgili federasyonlar arasında yaklaşık iki ay süren haberleşmeler başarıyla sonuçlanmış ve Yugoslavya ile Yunanistan uygun gördüğünü belirtmiştir. Romanya'dan cevap alınamamıştır. Ama yazışmalardan İstanbul'a gelmeye razı olacaklarına dair haber alınmıştır. Bulgaristan'ın ise güreş alanında yeterli sporcuya sahip olmaması sebebiyle bu müsabakalara katılmaması kuvvetle muhtemeldir. Balkan Güreş Turnuvası'nın 1932 yılı Ekim ayının son haftasına doğru yapılması kararlaştırılmıştır. Türkiye bu turnuvanın daha önce bir tarihte yapılması için Yunanistan Federasyonu'na teklifte bulunduyorsa da Atina Olimpiyatları tarihi yakın olduğu için kabul edilmemiş, Balkan Güreş Turnuvası'nın Atina Olimpiyatı'ndan sonra yapılması kararlaştırılmıştır.³⁴⁸

15 Ağustos 1931 tarihli İdman Cemiyetleri Merkezi'ne yazılan mektuba cevaben şu hususlar belirtilmiştir: Atina'dan gelen davet üzerine ortak pasaportlarıyla seyahat eden Kumkapı Spor Kulübü güreşçilerinden vize ücreti tahsil edilmesi, yabancı ülkeye gidecek olan ortak pasaportlu heyetler için, kişi başına 50

³⁴⁷ *Vakit*, 3 Ağustos 1932, s. 6.

³⁴⁸ *Son Posta*, 15 Eylül 1932, s. 8.

kuruş tutarında bir vize ücreti alınacağı ve bu uygulamanın tüm konsolosluklara bildirildiği ifade edilmiştir.³⁴⁹

2 Eylül 1932’de Türkiye’de (İstanbul’da) spor alanında ilk kez uluslararası müsabakalar yapılmıştır. Bu müsabakalar *Büyük Balkan Tenis Şampiyonası*’dır.³⁵⁰ Bu turnuvanın Türkiye sporu için ilk olduğu için mühim bir hadise olduğu, turnuvanın 2 Eylül 1932 Cuma günü 14.30’da başlayıp 4 Eylül Pazar, 9 Eylül Cuma ve 11 Eylül Pazar günleri olmak üzere 4 gün süreceği duyurulmuştur.³⁵¹ Fenerbahçe tenis kortlarında oynanan 4 Balkan Devleti’nin katıldığı bu müsabakaların önemi büyüktür. Bulgaristan ve Türkiye duble ekipleri tarafından oynanan müsabakada yer alan oyunculardan Türkiye adına katılanlar ülkenin en iyi tenisçileridir. Nitekim Bulgaristan adına yarışan tenisçiler de Balkanların en iyi tenisçileridir. İlk gün müsabakaları tabloda yer almaktadır:³⁵²

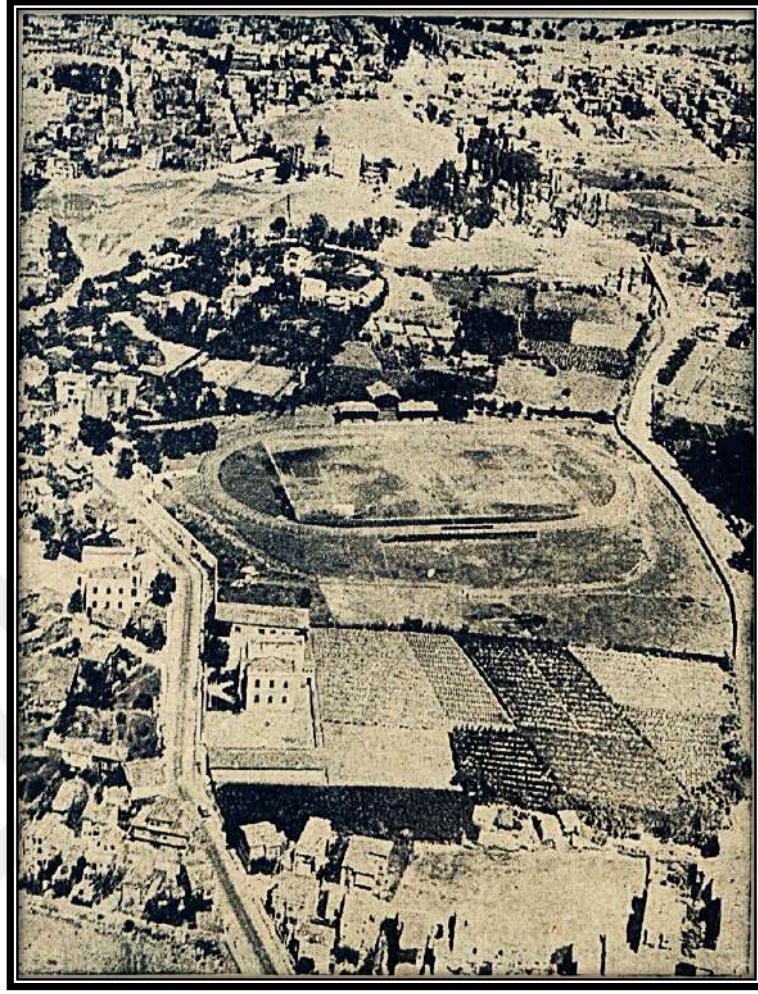
Tablo 27: 1932 Yılı Tenis Müsabakaları		
Saati	Yeri	2 Eylül 1932 Tenis Müsabakaları
14.30	Fenerbahçe Tenis Kortları “A” Kortu	Duble Tenis Müsabakası Bulgaristan Duble Ekibi (B. Jordanoff- Surucief)- Türkiye Duble Ekibi (Zeki Rıza- Mehmet Karakaş) Hakem: Nesyan
	Fenerbahçe Tenis Kortları “A” Kortu	Single Tenis Müsabakası D. Jaffe- Bunea (Romanya) Hakem: Lavrof
	Fenerbahçe Tenis Kortları “A” Kortu	Single Tenis Müsabakası Türkiye (A. Ferit)- Bulgaristan (Jordanof) Hakem: D. Birms
14.30	Fenerbahçe Tenis Kortları “B” Kortu	Duble Tenis Müsabakası A. Suat- İ. Sedat ekibi ile Armitage- İ. Cimcos ekibi Hakem: M. Gorodeski
	Fenerbahçe Tenis Kortları “B” Kortu	Single Tenis Müsabakası N. Treynboff – Chaudoir Hakem: Binss
	Fenerbahçe Tenis Kortları “B” Kortu	Single Tenis Müsabakası Türkiye (Suat) – Bulgar (Suricief) Hakem: A. Whittall

³⁴⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35982. 141100. 28, (Belge Tarihi: 8.12.1931).*

³⁵⁰ *Milliyet*, 2 Eylül 1932, s. 5.

³⁵¹ *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1932, s. 6; *Milliyet*, 1 Eylül 1932, s. 6; *Vakit*, 1 Eylül 1932, s. 9; *Son Posta* 1 Eylül 1932, s. 8.

³⁵² *Milliyet*, 2 Eylül 1932, s. 5.

Fotoğraf 55: Kadıköy Fenerbahçe Stadi

Kaynak: *Türk Spor*, 12 Teşrinisani 1932, sene: 4, no: 7- 162.

Balkan Oyunları'na hazırlık ve antrenman olması için müsabakalar düzenlendiği görülmektedir. Nitekim 16 Eylül 1932'de saat 14.00'da Kadıköy Fenerbahçe stadyumunda Türk ve Bulgar atletler arasında atletizm müsabakaları yapılacağı duyurulmuştur. Bulgaristan'ın şampiyonlarından ve Sofya'daki sporculardan oluşturulan kabile trenle Bulgaristan'dan İstanbul'a gelmiştir. Aralarında Balkan Şampiyonu Pedan ve Bulgaristan'ın en iyi atletlerinden Davidof da yer almaktadır. 16 Eylül 1932 tarihinde İstanbul'da düzenlenecek atletizm müsabakalarına katılmak üzere İstanbul'a gelecek Bulgar atletler arasında yer alan ve Cemiyet-i Akvam pasaportuna sahip olan Beyaz Ruslardan Pedan'ın Türkiye'ye girişine izin verilmesi, Hariciye Vekâleti'nin 23 Eylül 1932 tarih ve 718 numaralı tezkeresi ile yapılan öneri üzerine, 13 Eylül 1932 tarihinde Gazi Mustafa Kemal ve

Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış ve kabul edilmiştir.³⁵³ Bu müsabakalar hem yetişkinler için hem de küçük çocuklar için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Müsabakaların bir kısmına herkesin katılması serbesttir. Ancak önceden komiteye bildirilmesi gereklidir. Yetişkinler için müsabaka programında yer alan yarışlar şunlardır: 100 metre, 200 metre, 400 metre, 800 metre, 1500 metre, 5000 metre, 4x100 metre bayrak koşusu, yüksek atlama, uzun atlama, üç adım atlama, disk atma, cirit atma, gülle atmadır. Küçükler arasında düzenlenen yarışlar ise: 100 metre, 400 metre ve 4x100 metre bayrak yarışından oluşmaktadır.³⁵⁴

Fotoğraf 56: Bulgar Kafile Reisi Boris Staytof Bulgaristan'ın En İyi Atletlerinden Davidof
Kaynak: *Son Posta*, 15 Eylül 1932, s. 8.

18 Eylül 1932'de de sadece Yunanistan ile Türkiye arasında Tenis Turnuvası yapılmıştır. Tarabya Tokatliyan Oteli kortlarında uluslararası tenis maçlarının sonuncusu yapılmıştır. Sabah 10.00'da duble ekipler oynamıştır. Öğleden sonra da single maçlar yapılmıştır. Yunanistan'a karşı Türkiye'nin tek galibiyeti Şirinyan tarafından kazanılmıştır. Şirinyan ile Nicolaides arasındaki single maçı Şirinyan yenmiştir.³⁵⁵

Her sene Atina'da düzenlenen Balkan Olimpiyatı 1932 yılında Ekim ayının ilk haftasında yapılmıştır. Para sıkıntılarından dolayı güçlük çeken Balkan Olimpiyat Oyunları Komitesi Yunanistan hükümetinden gerekli ödeneği almıştır. Türkiye, Romanya, Bulgaristan, Yugoslavya, atletizm federasyonlarına başvurarak 1932 yılı Olimpiyat Oyunları'na atletlerini katılmaya davet etmiştir.

³⁵³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA),. 30.18.1.2 (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı), 31.61.3, Dosya Ek: 88-79 (Belge Tarihi: 13.09.1932).*

³⁵⁴ *Son Posta*, 15 Eylül 1932, s. 8.

³⁵⁵ *Milliyet*, 19 Eylül 1932, s. 5.

1931 yılı Balkan Olimpiyatı'nda Yunan Atletizm Federasyonu'nun yabancı starter görevlendireceğine dair söz vermesine karşın yabancı bulunamadığından Yunanlı starter kullanması yüzünden Türk atletizm federasyonu ile anlaşmazlığa düşmüştür. Bu sebeple kazanacağından emin olunan Semih ve Mehmet Ali koşulara katılmaktan vazgeçmiştir. Türkiye Atletizm Federasyonu 1932 yılındaki Balkan Olimpiyatlarında da aynı durumla karşılaşmamak için Atina'daki Balkan Olimpiyatı Komitesi'ne mektup yazıp talebini iletmıştır. Bu ve benzeri uluslararası gerçekleşen olimpiyatlarda yabancı hakem görevlendirilmesi bir gelenektir. Çünkü starterlerin tarafsız olması, müsabakaya katılan çeşitli milletlere mensup sporcuların inancını ve güvenini sağlamak için zorunlu bir husustur. Türkiye'de atletleri uluslararası müsabakalara hazırlamak için Balkan Olimpiyatları öncesi Türkiye Atletizm Birinciliklerinin yapılması³⁵⁶, sporcuların hazırlanması açısından çok yararlı olmuştur. Yunanistan'ın 1932 olimpiyatında yeni atletler çıkaracağı haber alınmıştır. Zira bu atletlerden birinin son müsabakalarda 800 metre koşusu Yunan rekorunu kıran Papa Mihael adında Kıbrıslı bir Rum'dur. Türk atletlerin düzenli bir şekilde antrenmanlara hazırlanması sürdürülürse 1932 yılı Balkan Olimpiyatlarında daha iyi başarılar alınacağı ifade edilmektedir.³⁵⁷

25 Ekim 1932 tarihinde Balkan Kupası Futbol Oyunları süresince özel bir Radyo yayını yapılacağı bildirilmiştir. 25-26 Haziran 1932 tarihi ile 2-3 Temmuz 1932'de 18.30'da yapılacağı, saat 20.00'de de tekrar yayını dinletileceği duyurulmuştur.³⁵⁸

2 Ekim 1932'de Atletizm Federasyonu tarafından Balkan Oyunları'na katılacak olan seçilmiş atlet ve tenisçiler basında ilan edilmiştir. Sağlık açısından ve resmi açıdan engeli bulunmayan atletlerin ve tenisçilerin 6 Ekim 1932 tarihine kadar Atina'ya başvuruda bulunmaları duyurulmuştur. Bu sporcular tabloda gösterilmektedir:³⁵⁹

³⁵⁶ Türkiye Atletizm Birincilikleri/İstanbul Ferdî Atletizm Şampiyonaları 1924 yılında başlamıştır. Kuzucu, *a.g.m.*, s. 516.

³⁵⁷ *Akşam*, 26 Eylül 1932, s. 8.

³⁵⁸ *Son Posta*, 26 Haziran 1932, s. 9.

³⁵⁹ *Son Posta*, 3 Teşrinievvel 1932, s. 3; *Milliyet*, 5 Teşrinievvel 1932, s. 1.

Tablo 28: 1932 yılı Balkan Oyunları'na Katılacak Atlet ve Tenisçiler	
İstanbul'dan	Semih, Mehmet Ali, İrfan, Mehmet, Remzi Fuat, Hilmi, Haydar, Muzaffer, Ragıp, Selim, Besim, Tevfik, Sudi
İzmir'den	Cihat, Vehap
Ankara'dan	Şevki
Tenisçiler	Suat, Şirin, Sedat

Fotoğraf 57: 1932 yılındaki Balkan Oyunları'nda Atina Stadyumu'nda Türk Atletler

Kaynak: *Hakimiyet-i Milliye*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 4.

Üçüncü Balkan Oyunları'na katılım için Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından yapılan açıklamada, Türk takımının ikinci kafilesinin (Haydar, Mehmet Ali, İrfan, Fuat, Muzaffer, Mehmet, Tevfik, Şevki, Sudi, Besim, Selim) 6 Ekim 1932 Perşembe günü saat 10.00'da Galata rıhtımından *Stelladitelya* vapuru ile Atina'ya gideceği, atletlerin saat 09.00'da bagajları ile birlikte Galata yolcu salonunda hazır bulunmaları duyurulmuştur. Bu sporculardan önce 6 kişi eğitimcileri Abraham eşliğinde 3 Ekim 1932 günü *Romanya* vapuru ile gitmiştir. *Stelladitelya* vapuru ile 11 atlet, tenisçi Şirin, Suat Beyler 6 Ekim 1932'de gideceği bildirilmiştir. 1932 yılı Balkan Oyunları'na giden Türk kafilesi toplamda 16 atlet, 3 tenisçi, 1 kafile reisi, 1 eğitmen Her Abraham'dan oluşmaktadır. Kafileye tenis komitesi başkanı eski

sporculardan Tevfik Hacı Bey'in başkanlık yapacağı bildirilerek, masör Danyel Bey'in de kafilenin masajı ile ilgilenmek üzere görevlendirildiği, katile ile birlikte Anadolu Ajansı'nın hususi bir muhabiri de gönderileceği açıklanmıştır. Selanik'te bulunan diğer tenis şampiyonu Sedat Bey de Atina'ya geçmiştir.³⁶⁰

Balkan Olimpiyatı'nın Tenis maçlarına tahsis edilen günü 9 Ekim 1932'dir. Tenis müsabakalarının yapıldığı bu ilk günde Yunanistan-Romanya karşılaşması: Romanya, Yunanistan'ın kazandığı bir maça karşılık iki maçla başta gelmektedir. Türkiye-Yugoslavya karşılaşması: Yugoslavya Türkiye maçlarında, Yugoslavya sıfıra karşı iki maç kazanmıştır. Bulgaristan-Yunanistan: Tek erkekler; Balis (Yunanistan), Souroutzieff'i 6/2, 6/1, 6/0 yenmiştir. Çift erkekler: Stalios ve Xidis (Yunanistan), Souroutzileff ve Alekoff'u 6/1, 6/2 ve 6/1 yenmiştir.³⁶¹

Atletizm dalında 10 Ekim 1932'de Atina'da, Atina stadyumunda merasimle Balkan Müsabakaları başlamıştır. Açılışta 40 bin seyirci yer almıştır. Bu olimpiyata beş millet katılmıştır: Yunanistan, Yugoslavya, Türkiye, Bulgaristan ve Romanya.³⁶² Oyunların ikinci günü 15 Ekim 1932'dir. 17 Ekim 1932 Balkan Oyunları'nın son gününde ise 50 bin Atinalı Atina Stadyumunda hazır bulunmuştur.³⁶³ Balkan Oyunları için Atina'ya giden Türk, Romanya, Bulgar Yugoslav takımları, Yunan basını tarafından samimiyetle selâmlanmıştır.³⁶⁴ Atina'da başlayan Balkan Oyunları için Yunan basını, Balkan milletlerinin bir araya gelmesi ve yakınlaşması fikrinin gelişmesinde bu tür spor karşılaşmalarının büyük ve etkili bir faktör olduğunun önemini vurgulamıştır. Sırlar ve özellikle Rumenler çok hazırlıklı ve güçlü gelmiştir. Sırlar ise, atletlerinin midesi Yunan yemekleriyle bozulmaması için yanlarında aşçıları da getirmiştir.³⁶⁵

³⁶⁰ *Milliyet*, 5 Teşrinievvel 1932, s. 1-6.

³⁶¹ *Cumhuriyet*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 1.

³⁶² *Cumhuriyet*, 11 Teşrinievvel 1932, s. 5.

³⁶³ *Milliyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 2.

³⁶⁴ *Son Posta*, 9 Teşrinievvel 1932, s. 3; *Akşam*, 9 Teşrinievvel 1932, s. 2; *Cumhuriyet*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 1

³⁶⁵ *Akşam*, 9 Teşrinievvel 1932, s. 2; *Vakit*, 9 Teşrinievvel 1932, s. 4; *Milliyet*, 9 Teşrinievvel 1932, s. 2.

Balkan Olimpiyatları hakkında beyanatta bulunan Türkiye'nin Atina Sefiri Enis Bey'in, Üçüncü Balkan Olimpiyatları'nın açılması münasebetiyle yazdığı yazısı şöyledir:³⁶⁶

“Balkan gençliğinin atletizm sahasında teşriki mesaisi, gayet iyi bir fikirdir. Balkanların sportmen gençlerinin her sene bu suretle karşılaşmaları ahlâkî faziletlerin inkişafına medar olur. Ve yarımadada oturan milletlerin dostluk ve birlikte çalışma fikirlerini kuvvetlendirir. Bu sene de Atina'nın güzel stadyomunda yapılacak olimpiyat oyunlarının kazanmış olduğu rağbet ve muvaffakiyetten dolayı bilhassa bahtiyarım. Atletizmde elde edilen terakkiyat, milletlerin ahlâkan tealisi, mes'ut akisler hasıl eder. Bu sene için de genç Balkanlılar'a bütün kalbimle büyük muvaffakiyetler temenni ederim”.

Türkiye'de spor teşkilatının ve atletizm federasyonunun işlerine çıkışıp hoşagitmeyen konular kaleme alan, “Balkan Oyunları sözüne tahammülü dahi olmayan spor habercilerinin varlığı” basında eleştirilmiştir. İstanbul'un bilinen gazetelerinden birinde spor yazarlığı yapan bir habercinin 1931 yılı Balkan Oyunları'na katılan bir başka meslektaşını “seyahat budalası” olmakla nitelediği ve hatta atletleri Atina'ya kendi seyahat zevkini tatmin için götürdüğü yazılmıştır. Aynı spor yazarının Balkan Oyunları'na katılması için Atina'ya giden atletleri hiç görmediği halde “çocukların bakımsızlıkları yüzlerinden belliydi” şeklinde ifadelerle ortalığı karıştırmaya çalıştığı basında yer almaktadır.³⁶⁷ Benzer olarak Türkiye Atletizm Federasyonu başkanı Burhanettin Felek, Balkan Oyunları dönüşü mağlubiyetten dolayı bazı spor yazarlarının yaptığı hoş olmayan haberlerden duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir.³⁶⁸ Yenilgi bir yana, bu tarz haberlerin sporcular ve yönetim üzerinde olumsuz yönde etkileri olduğu açıktır.

Atina stadında büyük bir merasimin ardından 3. Balkan Oyunları açılmıştır. Müsabakalar başlamadan önce her millete mensup atletler, kendi milli marşları eşliğinde geçit resminde bulunmuştur. Geçit töreninde sırasıyla Türkler, Rumenler, Bulgarlar, Sırlar, Yunanlılar resmi kişilerin önünden geçmişlerdir. Âdet olduğu üzere atletler yeminlerini etmişler ve müsabakalar başlamıştır.³⁶⁹

³⁶⁶ *Cumhuriyet*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 1.

³⁶⁷ *Milliyet*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 4.

³⁶⁸ *Milliyet*, 21 Teşrinievvel 1932, s. 4.

³⁶⁹ *Son Posta*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 3.

3.Balkan Oyunları'nda müsabakaların birinci günü sonuçları şöyledir:

Tablo 29: III. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları ³⁷⁰		
100 Metre Koşu	800 Metre Koşu	10.000 Metre Koşu
1.Frangudis (Yunan) 11 saniye 1.10 2.Mandikas (Yunan) 3.Semih (Türk) 11 sn.5.10	1.Leon Pasis (Yunan) 2 saniye 3.5 2.İstavrinos (Yunan) 3.Tuca (Yugoslavya) 2dk 4sn	1.Nones (Yunan) 34 dk. 35sn. 2.5 2.Panait (Rumen) 34 dk.38sn 3.Krebs(Sırp)/Koren(Yugoslavya) ³⁷¹ 34 dk. 24 sn.
Yüksek Atlama	Gülle	Bayrak Yarışı
1.Papa Nikolau (Yunan) 1.85 2.Haydar (Türk) 1.75 3. Mantelos (Yunan)	1.Klunt / Blent (Yugoslavya) 13 metre 375 2.Buçuk / Bkuasouk (Sırp Romanya) 13 metre 14 3.Opolsk (Yugoslavya) 13 metre 10	1. Yunanistan 2. Romanya 3. Sırbistan 4. Türkiye

Tablo 30: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar ³⁷²		
1.	Yunanistan	38
2.	Romanya	20
3.	Sırbistan	18
4.	Türkiye	10
5	Bulgaristan	3

12 Ekim 1932'de Atina'da, Üçüncü Balkan Müsabakaları vesilesiyle davet edilmiş olan *Balkan Atletizm Kongresi* toplantılarına başlanmıştır. Bu kongrede Balkan memleketlerini ilgilendiren çeşitli spor meseleleri üzerinde görüşüleceği,

³⁷⁰ *Son Posta*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 3; *Servetifunun (Uyanış)*, 27 Teşrinievvel 1932, C. 72-8, No.1889-204, s. 341.

³⁷¹ İki farklı kaynakta isimleri ve milletleri farklı verilmiştir.

³⁷² *Son Posta*, 10 Teşrinievvel 1932, s. 3.

Balkan memleketleri arasında karşılıklı ilişkilerin güçlendirilmesi için çalışılacağı ifade edilmiştir.³⁷³

12 Ekim 1932’de yapılan disk müsabakalarında birinci Sillas (Yunan) olmuştur. Rekoru 24,8’dir.³⁷⁴ Balkan Oyunları’nın son gün olan 17 Ekim 1932’de oynanan müsabakaların neticeleri şunlardır:³⁷⁵

Tablo 31: III. Balkan Oyunları’nın Son Günü Yarışların Sonuçları ³⁷⁶		
400 Metre Devir:	110 Metre Manialı:	Cirit:
Birinci Mines (Romanya), 51 saniye 2/10; ikinci Passis (Yunanistan); üçüncü Trensya (Yugoslavya).	Birinci Mandikas (Yunanistan), 14 saniye 9/10; ikinci Duradovie (Yugoslavya), üçüncü Hadjigrigoriou (Yunanistan).	Papageorgiu (Yunanistan), 57 metre 47; ikinci Kavatcevis (Yugoslavya), üçüncü Reiz (Romanya).
1500 Metre:	Sırık Atlama:	Uzun Atlama:
Georgacupuolos (Yunanistan), 4 dakika, 13 saniye 4/ 10; ikinci Tsoukalas (Yunanistan), üçüncü Lapouzan (Romanya).	Birinci Andrepu los (Yunanistan), 3 metre 815; ikinci Doitcheff (Bulgaristan); üçüncü Buradovis (Yugoslavya).	Birinci Papamichali (Yunanistan), 6 metre 86; ikinci Buradvie (Yugoslavya): üçüncü Kokinis (Yunanistan).
Bayrak Yarışı:(100×4metre)	Maraton:	
Birinci Yunan takımı (43 saniye 2/10; ikinci Rumen takımı, üçüncü Türk takımı,	Birinci Romanya’lı Gall olmuştur. Bu mesafeyi 3 saat, 20 dakika 41 saniyede katetmiştir. İkinci Goumas (Yunanistan): üçüncü Priftis (Yunanistan); dördüncü Dimitropoulos (Yunanistan).	

Maraton Müsabakasına katılanlar Maraton kasabasından hareket etmişlerdir. Atina stadyumunda bulunan halk, Maraton ile Atina arasındaki yolunda çeşitli merhalelerde kurulmuş olan telefon merkezlerinden verilen ve operatörlerle bildirilen haberleri heyecanla dinlemiştir. 42 kilometre 750 metre mesafede yapılan bu koşu müsabakası: 22 inci kilometrede Yunanlı Tricalis (1 saat 29 dakikada, 58 saniye koşuktan sonra) başta gelmiştir. Kendisini sıra ile aşağıdaki koşucular takip etmiştir.

³⁷³ *Son Posta*, 13 Teşrinievvel 1932, s. 3.

³⁷⁴ *Son Posta*, 13 Teşrinievvel 1932, s. 3.

³⁷⁵ *Cumhuriyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 3. *Milliyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 2; *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1932, s. 7.

³⁷⁶ *Cumhuriyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 3. *Milliyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 2; *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1932, s. 7.

Penait (Romanya), Manea (Romanya) Tsoumas (Yunanistan), Priftis (Yunanistan), Gall (Romanya). 28 kilometreden sonraki vaziyet: Birinci Gall (Romanya), ikinci Manea (Romanya), 2 saat 2 dakika, 25 saniye, üçüncü Yunanlı Goumas, 2 saat 5 dakika, 15 saniye. Pikerini kasabasından geçerken Romanya'lı Panait artık ilerliyemeyeceğini beyan etmiştir. Stadyoma ilk giren Romanya'lı Gall olmuştur. Bu mesafeyi 3 saat, 20 dakika 41 saniyede katetmiştir. İkinci Goumas (Yunanistan): üçüncü Priftis (Yunanistan); dördüncü Dimitropoulos (Yunanistan).

Üçüncü Balkan Olimpiyatı'nda Yunanistan: 145 puan. Yugoslavya: 73 puan. Romanya: 68 puan, Bulgaristan: 26 puan, Türkiye: 18 puan almıştır.³⁷⁷

Tablo 32: 1932 Yılı Üçüncü Balkan Oyunları Sonuç Puanları		
1.	Yunanistan	145
2.	Yugoslavya	73
3.	Romanya	68
4.	Bulgaristan	26
5	Türkiye	18

Üçüncü Balkan Olimpiyatı'nın son gününe ait sonuçların gelmesi ve sonucun beklentinin çok altında kalması basına hüsrarla yansımıştır. Genel tasnifte Yunanistan 165 puan alarak birinci olmuştur. Türkiye ise 21 puan alarak sonuncu olmuştur. Bu farktan Yunan atletizminin ne kadar ileride olduğu görülmektedir.³⁷⁸ Geçen sene kazanılan başarıların kaybedilmesi, beklentinin çok yüksek olduğu koşuların üçüncülük getirmesi, rekor kıranların skorlarının ulaşamaz olmadığı, hatta Türk atletlerin aynı mesafeleri aynı hızla Türkiye'deki antrenmanlarda koşabildiği yapılan değerlendirmeler arasında yer alan konulardır.³⁷⁹ İsmi en çok duyulan Semih, Mehmet Ali, Besim Sudi ve Haydar gibi Türk şampiyonlarının hiçbir yarışta Balkan birinciliğini alamamasındaki sorumluluk sadece atletlerde değildir. Çünkü Türkiye'de kazandıkları dereceler, Atina'da birkaç birincilik kazanabilme

³⁷⁷ *Cumhuriyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 3. *Milliyet*, 18 Teşrinievvel 1932, s. 2; *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1932, s. 7.

³⁷⁸ *Akşam*, 24 Teşrinievvel 1932, s. 8.

³⁷⁹ *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1932, s. 7.

kabiliyetlerini göstermiştir. Dikkat çekilecek bir nokta da Atina'ya atletlerin en iyi formlarında olduğu zamanda gitmesini sağlayabilmektir. Bu durum şöyle açıklanmaktadır: Bir atlet bünyesine göre mevsim içinde birkaç kez formunun en yüksek derecesine çıkabilmektedir. En yüksek derecesini bulan atlet belirli bir zaman sonra yavaş yavaş düşmeye başlar. Burada da iş ve sorumluluk antrenöre kalmaktadır. Çünkü böylesi uluslararası bir müsabakaya atletlerini en yüksek formundayken getirmesi gerektiği antrenörün bilgisi dâhilinde olmalıdır. Basında 3. Balkan Olimpiyatları'na gitmeden önce art arda düzenlenen çeşitli müsabakaların Türk atletleri zamanından önce formlarının en üst seviyesine çıkarmasından Atina'ya gittiklerinde yavaş yavaş kabiliyetlerini kaybetmeye başladıklarını ve başarısızlığın buna bağlı olduğu ifade edilmiştir.³⁸⁰

Fotoğraf 58: Yunanistan'da Yapılan Balkan Olimpiyatları'ndan 19 Ekim 1932'de Dönen Türk Atletleri Vapurda

Kaynak: *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1932, s. 1.

Atina'dan gelen bir telgrafta Atina Balkan Oyunları'nın son gününden birkaç gün önce vefat eden ve Yunanistan'da atletizme önyak olanlardan Jean Hrisofis'in anısına 2 dakikalık saygı duruşunda bulunulduğu haber verilmiştir. Bütün dünya uluslararası federasyonu onu Viteranlar arasına sokması ile tanımıştır. Jean Hrisofis için basında şu ifadeler kullanılmıştır: *"Bugün Yunanistan'da en mebzul meyveleri toplanan atletizm ve jimnastik ağacının ilk bahçevanı bu adamdı... Ne mutlu ki bu*

³⁸⁰ *Akşam*, 24 Teşrinievvel 1932, s. 8.

ağacın en yemişli zamanı demek olan Balkan Oyunları esnasında gözüünü kapadı.”
Buradan kendisinin spor camiasındaki saygın yeri anlaşılmaktadır.

“*Atletler Geldiler*” başlığı altında Balkan Olimpiyatı’na katılan Türk milli atletizm takımının Dacia isimli vapur ile İstanbul’a geldiği, kendilerini rıhtımda aile ve arkadaşlarının karşıladığı haber verilmektedir. Burada kabile başkanı Tevfik Haccar Bey şu sözleri ifade etmiştir:³⁸¹

“Kafilenin intizamından çok memnunum, giderken, gelirken ve orada fevkalade tesirler bıraktık. Müsabakaların şekli cereyanına gelince gayri kabili inkâr şansırlıkla beraber şunu da söylemek lazımdır ki Balkan devletleri atletizmde bize faiktir. Mamañih eğer bir az şansımız yardım etseydi bugünkü neticeden çok iyi netice alabilirdik. Bu noksanlığımızın yegâne sebebi sık sık beynelmilel temas yapmamamızdır. Gelecek sene daha iyi netice alacağımızı zannederim.”

diyerek atletizmde Balkan milletlerinin daha üstün olduğuna ve uluslararası müsabakaların sıklıkla yapıldığında eksikliğin giderilebileceğine dikkat çekmiştir.

Fotoğraf 59: Atina Stadyumu’nda Türk Takımının Resmigeçide Katıldığı Fotoğraf

Kaynak: *Akşam*, 24 Teşrinievvel 1932, s. 8.

İstanbul’da yapılması kararlaştırılan *Balkan Güreş Müsabakaları Şampiyonası* şimdiye kadar Balkanlar’da ihmal edilmiş bir durumdayken bu konuda ilk adımı atan *Türkiye Güreş Federasyonu*, Yunanistan’da yapılan Atina Olimpiyatları’na güreşin de dâhil edilmesini teklif etmiştir. Ancak o zaman bu teklif uygun görülmemiş ve reddedilmiştir. Bu sebeple Türkiye Güreş Federasyonu, bu maçları ve şampiyonayı

³⁸¹ *Milliyet*, 20 Teşrinievvel 1932, s. 5.

Türkiye’de düzenlemeyi düşünerek harekete geçmiştir. Bütün Balkan devletlerine bundan 4 ay önce müracaat ederek her sene yapılmak üzere İstanbul’da bir Güreş Balkan Şampiyonası hazırlayacağını ve bunu kabul edip etmeyeceklerini sormuştur. Bu teklife cevap olarak Bulgaristan dışında bütün devletler uygun gördüklerini bildirmiştir. Nihayet Türk Federasyonu bu güreş maçlarının düzenlenmesi ile meşgul olmaya başlamış ve tarihlerini de tespit etmiştir. *Resmi Balkan Şampiyonası* unvanını taşıyan bu turnuvanın 3 Kasım 1932’de yapılmasına bu şekilde karar verilmiştir.³⁸²

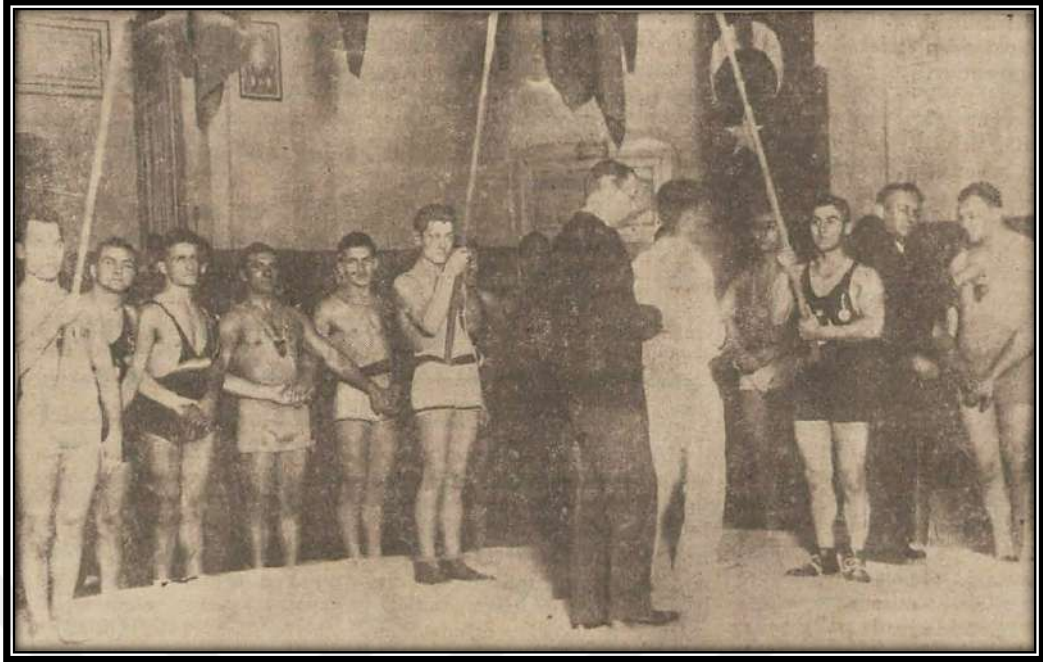
Üçüncü Balkan Oyunları’nın hezimetini sonrasında basında “*Atletizmdeki sonunculuk karşısında Balkan Güreş Birinciliğini Muhakkak Kazanmalıyız!*” şeklinde bir haber başlığı dikkat çekmektedir. En azından başarısızlığın telafisi için güreş bir fırsat olarak görülmüştür. 3 Kasım 1932’de İstanbul’da yapılacak olan Balkan Güreş Müsabakaları’na katılacak takımın tespit edilmesi için seçmeler yapılmıştır. Bu seçmeler Beyoğlu Halk Fırkası binasındaki mıntaka idman salonunda olmuştur. Uzun zamandır büyük bir çaba ile çalışan güreşçiler içerisinde Türkiye Güreş Milli Takımı oluşturulmuştur. Bu alanda alınacak başarı, güreşçilerin omuzlarına yüklenen “milli bir vazife olarak” nitelenmiştir. Balkanlar’da atletizm, tenis ve futbolda elde edilemeyen birinciliğin güreş ile kazanılması, bunun bir borç ve vazife olması ifade edilmektedir.³⁸³

Balkan Güreş Müsabakaları Şampiyonası’na katılacak olan bütün Balkan devletleri de seçmelerini yapmış, Balkan Şampiyonası’nda kendi renklerini temsil edecek olan seçilmiş güreşçilerini İstanbul’a yollamıştır. Türkiye’nin yaklaşık olarak 15 gün ilgilenerek, nihayet *Ay yıldızlı* formayı taşıyacak olan Milli Güreş Ekibi; Çoban Mehmet, Mustafa, Nuri, Saim, Yusuf Arslan, Abbas ve Mustafa isimli güreşçilerden oluşmaktadır. Balkan Güreş Şampiyonası için şehre gelen güreş ekiplerinin içinde en kuvvetli durumda bulunan millet Romanyalılarıdır. Çünkü Romanyalıları yeni sınırları dolayısıyla Macaristan’ı kendi topraklarına kattıklarından Macar Güreşçileri de yanlarına almışlardır. Gelen Romanya ekibinin 8 kişisi Macar güreşçisidir. Macarlar güreş alanında çok ileri bir düzeyde olduğundan Rumenler ’in bu şampiyonadan beklentisi büyüktür.³⁸⁴

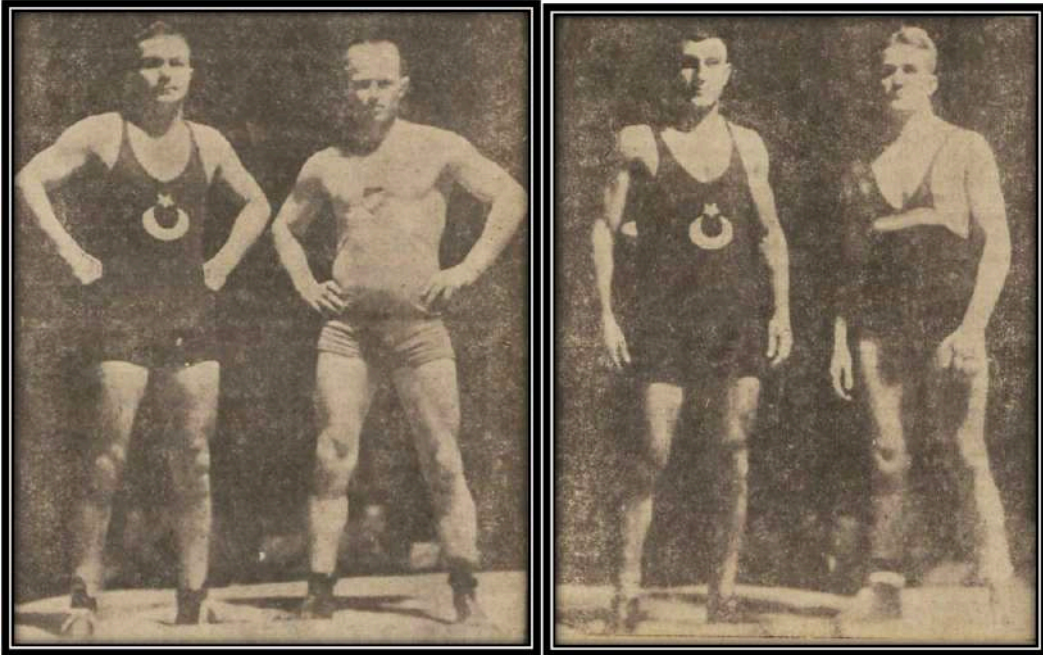
³⁸² *Milliyet*, 3 Teşrinisani 1932, s. 5.

³⁸³ *Vakit*, 19 Teşrinievvel 1932, s. 7.

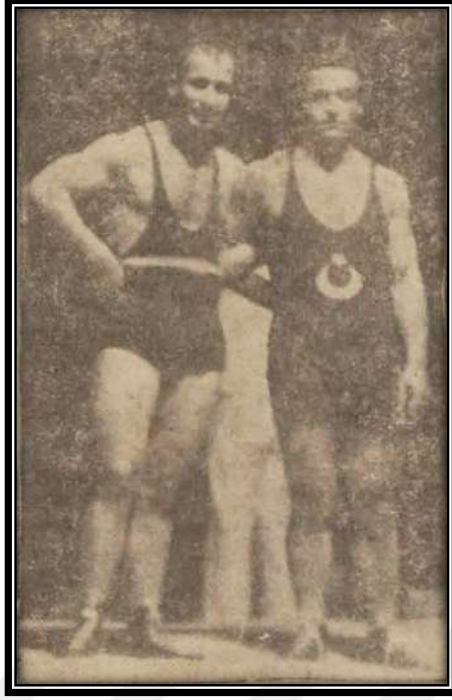
³⁸⁴ *Milliyet*, 3 Teşrinisani 1932, s. 5.

Fotoğraf 60: Müsabakalardan Sonra Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu) Reisi Fuat Bey ve Balkan Delegatesi Burhan Bey Madalyaları Dağıtırken
Kaynak: *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

Fotoğraf 61: Solda Saim, Yunanlı Rakibiyle Güreşten Önce, Orta Sıklet Balkan Şampiyonasını Kazanan Nuri Güreşten Önce Rakibi ile Beraber
Kaynak: *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

Fotoğraf 62: Ağır Balkan Şampiyonası'nı Kazanan Mustafa Yunanlı Rakibi ile Beraber
Kaynak: *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

Fotoğraf 63: Güreşçilerin Kupa ile Fotoğrafı
Kaynak: *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

Gelen haberlere göre Güreş Federasyonu'nun yeni bir milli temas daha yapacağı duyurulmuştur. Bu temasın Balkan Turnuvası'nda Türkiye'nin şanssızlık dolayısıyla kaybettiği ağır sıklet kategorisinde yapılacağı, bütün Balkan devletlerinin

bu müsabakaya davet edileceği ve yine Balkan Turnuvası'ndaki esaslar üzerine maçların yapılacağı kararlaştırılmıştır. Güreş Federasyonu'nun şimdiden bütün Balkan devletlerini bu tekliften haberdar edeceği, bu turnuvanın resmi bir unvanı olmayacağı, yalnızca uluslararası ağır sıkletler çarpışması olacağı belirtilmiştir.³⁸⁵

“Bize Birinci Balkan Şampiyonası'nı kazandıran güreşçilerdir..” başlıklı haberde 3 Kasım 1932'de başlayan Balkan Güreş Şampiyonası'nı tam bir başarı ile tamamlayan Türkiye, 1932 senesi Balkan Güreş Şampiyonu olmuştur. Haberde, Türkiye'de herkesin birinci plânda futbolu desteklediği ancak bunun yanlış olduğu ifade edilmiştir. Çünkü bir sporcunun atletik kabiliyetini ve kıymetini ortaya çıkaran çoğul sporlardan ziyade bireysel sporlardır. Sporda asıl olan şey bireylerin gelişimi ve sonuç olarak neslin güzelleşerek kuvvetlenmesidir. Sporun yapılma sebebi de budur. Futbolun, özelinde kıymetli bir spor olduğu, ancak yanında bireysel sporların da ihmal edilmemesi gerektiği, bireysel sporların çoğul sporlardan daha fazla ülkenin milli şerefini yükselttiği vurgulanmıştır. Bir güreşçi, bir eskrimci, bir başka arkadaşının yardımına ihtiyaç duymadan tek bir rakip ile tek başına uğraşmaktadır. Bundan dolayı bireysel sporun başarısının çoğul sporun başarısından çok daha fazla şerefli olduğu üzerinde durulmuştur. 1932 yılına gelinceye kadar Türkiye'nin milli varlığını yabancı memleketlere en fazla tanıtan vasıta güreş olmuştur. Türkiye'nin katıldığı birçok uluslararası müsabakada ay yıldızlı formayı yükselten güreşçilerdir. Buna büyük bir başarı daha ilâve edilerek ve Türkiye hem bireysel hem de takım olarak Balkanlar'da şampiyon olmuştur. Güreş takımına teşekkür iletilmiştir. Bununla birlikte Türk güreşçilerin üzerine daha büyük bir vazife ve sorumluluk yüklenmiştir. Güreşçilerin kazandıkları başarıdan güç ve cesaret alarak antrenman yapmayı ihmal etmemeleri tavsiye edilirken *“...bugünün bir de yarını vardır”* şeklinde uyarıda bulunulmuştur. Diğer Balkan devletlerinin gelecek yıl düzenlenecek olan Balkan Şampiyonası'na daha çalışmış olarak gelecekleri tahmin edildiğinden çok daha büyük bir karşılaşma beklenmektedir. Bu sebeple Türkiye'nin kazanılmış başarısını koruması ve sürdürmesi için 1932 yılına hazırlandığından daha fazla çalışması gerekmektedir. Ayrıca *“...Anavatan onlardan daha fazla iş bekliyor.”*, *“...Bugün Balkan Şampiyonu olan kardeşlerimiz, yarın muhakkak Avrupa, hatta dünya şampiyonu olmalıdırlar ve bu hiç şüphe etmiyoruz ki bu yakın bir zamanda*

³⁸⁵ *Milliyet*, 1 Kanunuevvel 1932, s. 5.

husul bulacak bir hakikattir.” şeklinde beklentiği yükselten ifadeler basında yerini almıştır.³⁸⁶ Aşağıdaki tabloda 3 Kasım-5 Kasım 1932’de yapılan Birinci Balkan Güreş Şampiyonası sonuçları gösterilmiştir:

Tablo 33: 1932 Yılı Birinci Balkan Güreş Şampiyonası Sonuçları³⁸⁷	
Filiz Sıklet 56 Kilo	En Hafif Sıklet 61 Kilo
Georges (Rom.) — Mogoulyak (Yug.) Sonuç: Georges tuşla galip	Abbas (Türk) — Tojar (Rom.) Sonuç: Abbas hükmen galip
Mustafa (Tür.) — Biris (Yun.) Sonuç: Mustafa tuşla galip	Toth (Yug.) — Zervinis (Yun.) Sonuç: Zervinis hükmen galip
Mustafa (Tür.) — Mogoalyak (Yug.) Sonuç: Mustafa tuşla galip	Tojar (Rom.) — Toth (Yug.) Sonuç: Tojar hükmen galip
Mustafa o (Tür) — Georges (Rom) Sonuç: Mustafa tuşla galip	Abbas (Tür) — Zervinis (Yun) Sonuç: Abbas hükmen galip
Filiz sıklet 56 kilo sonuç: 1. Mustafa (Türk) 2. Georges, (Rumen) 3. Mogoulyak (Yugos.)	Tojar (Rom.) — Zervinis (Yun) Sonuç: Tojar hükmen galip
Hafif Sıklet 66 Kilo	En hafif sıklet 61 kilo sonuç: 1. Abbas (Türk) 2. Tojar (Rumen) 3. Zervinis (Yunan)
Papadakis (Yun) — Borlovan (Rom.) Sonuç: Borlovan tuşla galip Yusuf (Tür.) — Uzelac (Yug) Sonuç: Yusuf tuşla galip	Yarı Orta Sıklet 72 Kilo
Yusuf (Tür.) — Papadakis (Yun) Sonuç: Yusuf hükmen galip	Saim (Tür) — Zakariadis (Yun) Sonuç: Saim tuşla galip Ghmes (Rom.) Markoviç (Yug) Sonuç: Ghmes hükmen galip
Borlovan (Rom) — Uzelac (Yug) Sonuç: Borlovan hükmen galip	Saim (Tür.) Ghmes (Rom.) Sonuç: Saim hükmen galip
Borlovan (Rom.) — Yusuf (Tür.) Sonuç: Borlovan hükmen galip	Markoviç (Yug.) — Zakariadis (Yun) Sonuç: Markoviç hükmen galip
Hafif sıklet 66 kilo sonuç: 1. Borlovan (Rumen) 2. Yusuf (Türk) 3. Papadakis (Yunan)	Saim (Tür.) — Markoviç (Yug.) Sonuç: Saim hükmen galip
Orta Sıklet 71 Kilo	Ghmes (Rom.) — Zakariadis (Yun.) Sonuç: Ghmes tuşla galip
Nuri (Tür.) — Bodo (Rom.) Sonuç: Nuri tuşla galip	Yarı orta sıklet 72 kilo sonuç: 1. Saim (Türk) 2. Ghmes (Rumen) 3. Markoviç (Yugos.)
Metzner (Yug.) — Nikos (Yun) Sonuç: Metzner tuşla galip	Yarı Ağır Sıklet 87 Kilo
	Kavacin (Rom.) — Stratoudakis (Yun.) Sonuç: Kavacin hükmen galip
	Mustafa (Tür.) — Palkoviç (Yug) Sonuç: Mustafa hükmen galip

³⁸⁶ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

³⁸⁷ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

galibiyet getirmeyen bir spordan uzaklaşılması gerektiği, onun yerine şeref getirenlerle uğraşılması gerektiği bir tavsiye olarak yazılmıştır. Türk spor tarihine bu büyük başarıyı altın yazılarla kazıyan Türk güreşçilerine teşekkür etmenin kendileri için bir vicdan borcu olarak görüldüğü ifade edilmiştir.³⁸⁸ Buradaki basın haberinde dikkat çeken nokta, federasyonun ve atletlerin eksikliği giderip daha çok çalışarak atletizmde başarılar elde edilmesini teşvik etme yönünde değildir. Aksine *“mağlubiyet kazandıran spor müsabakalarını biraz ihmal edip şeref getirenlerle uğraşmalıyız”* şeklinde söylemler olduğu görülmektedir. Elbette güreşe eğilim gösterilmesi konusunda yönlendirmenin olması iyi bir şeydir. Fakat bunu yaparken atletizmden de vazgeçilmemesi, sahip çıkılarak geliştirilmesi gereklidir.

Türkiye’nin Balkan Güreş Şampiyonası’nı kazanması üzerine Balkan Spor Komitesi Türk delegesi olan Türk Atletizm Federasyonu reisi Burhaneddin Bey’e *“Güreş müsabakalarının gerçekleşmesinden ve özellikle Balkan Şampiyonası’ndan memnun musunuz?”* diye sorulmuştur. Bunun üzerine şu cevabı vermiştir:³⁸⁹

“Memleketimizde birinci defa Balkan güreş birincilikleri büyük bir intizam dâhilinde ve Türk güreşçilerinin en kahir galebeleriyle neticelerdi, Bundan dolayı tabii fevkalâde memnunuz, Bilhassa Balkanlar’da her sene yeni bir sporun Balkan Oyunları programına ilâve edilişi Balkan memleketleri sporu ve Balkan birliği için büyük bir kazançtır.”

Türkiye ve Balkan devletleri arasındaki ilişkilerin gelişmesi ve dostlukların kuvvetlenmesi için sporun önemi büyüktür. Türk Atletizm Federasyonu reisi Burhaneddin Bey bu konuyu ifade etmek için çok etkili bulduğu bir Türk atasözünden esinlenmiştir. *“Çekişmeden pekişmez”* atasözünün de dediği gibi bugünkü Balkan gençliği de asil mücadele yeri meydanında birbiriyle mertçe çekiştikten sonra dostluklarını pekiştirmişlerdir.³⁹⁰

Balkan Spor Komitesi’nde Türkiye delegesi olan Burhanettin Bey’in orada bulunmaktan, bir nevi gözlemci olarak yer almaktan izah edilemeyecek kadar memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir. Yalnız kendisi bir konu üzerinde özellikle

³⁸⁸ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

³⁸⁹ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

³⁹⁰ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

durmuştur. Balkanlar'da Arnavutluk, Bulgaristan; Romanya, Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye olmak üzere toplam 6 devlet bulunmaktadır. Balkan Oyunları'na bu memleketlerin katılım sağlaması hakkıdır. Türk Güreş Federasyonu da bütün bu milletleri İstanbul'da yapılacak olan *Balkan Güreş Birincilikleri*'ne davet etmiştir. Bu davetin olimpiyatlara yapılan davet gibi kuru, boş bir davet olmadığı ifade edilmiştir. Türkiye'ye gelecek olan sekiz kişilik bir güreşçi kafilesinin gidip gelme ikinci mevki yol parası, İstanbul'da birinci sınıf bir otelde barınma ve yeme-içmesi Türkiye tarafından ödenecek şekildedir. Bu altı milletten, oyunları tertip eden memleket sıfatıyla Türkiye başta olmak üzere Romanya, Yugoslavya, Yunanistan yapılan davete icabet ederek *Güreş Balkan Birincilikleri* dört millet arasında uygulanmıştır. Arnavutluk bu müsabakalara katılamayacağını telgrafla mazeretini bildirmiştir. Ancak Bulgaristan, Bulgaristan Federasyonu'na yazılan kopyaları mevcut üç davet mektubuna hiçbir cevap vermemiştir. Bununla birlikte özelde yapılan incelemelerde Bulgaristan'da bir güreş teşkilâtı olmadığı anlaşılmıştır. 1932 yılının yaz mevsiminde İstanbul'a gelmiş olan Bulgar atletleri memleketlerine dönerken Bulgar Güreş Federasyonu'na verilmek üzere birisi kafile reisine ve diğeri de atletlerden birine iki mektup verilmiştir. Bu kişiler de aranılan ilgili federasyonu bulamamıştır ve içlerinden birisi elindeki mektubu Bulgaristan'ın en büyük spor otoritelerinden olan Zabitler Kulübü'ne teslim etme durumunda kalmıştır.³⁹¹

Bulgaristan'ın Zabitler Kulübü'nden Türkiye Güreş Federasyonu'na gönderilen Almanca bir mektupta Bulgaristan'da güreş teşkilâtı ve güreşçi olmadığına dair bir bilgilenme yazılmıştır. Bunun dışında Bulgaristan'da güreş bulunmadığını gösteren diğer argümanlar ise “1931 senesinin yazında Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yapılan *Balkanyat* programına güreşin dâhil edilmemesi” ve “1931 senesinde Atina'da toplanan *Üçüncü Balkan Spor Kongresi*'nde, güreş sporunun Balkan programına dâhil edildiği sırada orada bulunan Bulgar delegelerin memleketlerinde güreş sporunun bulunmadığını söylemeleri Bulgarlarda güreş bulunmadığını gösterir gerekçelerdir. Tüm bu kanıtlara rağmen Sofya'da neşredilen bir spor gazetesinde Bulgar Ağır Atletik Sporlar Federasyonu reisi bir röportaj vererek kendilerinin *Balkan Güreş Müsabakaları*'na davet edilmediklerinden protestoda bulunmuş ve bu konuyu Uluslararası Güreş Federasyonu'na kadar intikal

³⁹¹ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

ettireceğini dile getirmiştir. Ancak bahsi geçen gazete görülmemiş, bu gazete haberi, Bulgar milli takımının başında Türkiye'ye gelmiş olan ve Bulgar Olimpiyat Komitesi azasında bulunan bir kişiden alınmıştır. Bu şahsa Türkiye adına gönderilen mektuplar ve Zabitler Kulübü'nün gönderdiği cevap gösterilmiştir. Kendisi Türk teşkilatının davet görevini tamamen yerine getirdiğine inanmış, memleketine döndüğünde bu konuyu inceleyeceğine ve gönderilen mektupların kimler tarafından alındığını araştıracağına söz vermiştir. Burhanettin Bey basına yaptığı açıklamada bu konu ile ilgili; “...*Birinci Balkan Güreş Kongresi reisi sıfatile burada alenen ve resmen bu izahatı veriyorum. Biz, Bulgar komşularımızın müsabakalara iştirak etmesini çok arzu ederdik. Bu suretle zaten parlak cereyan etmiş olan Balkan Birinci Güreş Müsabakaları daha şaşıaalı olurdu.*” demiştir.³⁹² Bu açıklamayla Balkan Birinci Güreş Kongresi başkanı Burhanettin Bey, Türkiye'nin Bulgar komşularının bu organizasyonda yer almasını istediklerini, hatta onların katılımıyla müsabakaların daha da görkemli olacağını açıkça belirtilmiştir.

Dolayısıyla, Bulgar Atletik Sporlar Başkanı'nın Türkiye'yi protesto etmesine ve uluslararası federasyona şikâyetle bulunmasına neden ve uygun bir zemin yoktur. Aslında Yugoslavya Güreş Federasyonu'nun da Sofya'daki Bulgar Güreş Federasyonu adresine gönderdiği taahhütlü mektuba cevap alamaması durumu, Bulgaristan'da bu konuda ilgili bir kuruluşun olmadığını ya da posta idaresinin kuruluşun yerini bilmediğini göstermektedir. Bununla birlikte, Burhanettin Bey'in Bulgar Futbol Takımı Başkanı'na da belirttiği gibi, Türkiye Güreş Federasyonu temsilcileri, Bulgar Milli Güreş Takımı'nı aynı koşullar ve karşılıklılık şartıyla Türkiye'nin Bulgaristan'ı davet etmeye hazır olduğunu resmen kongreye bildirmişlerdir. 1933 *Balkan Şampiyonaları*'na kadar Bulgaristan'da bahsedilen güreş kuruluşuyla da temas kurularak Bulgarların müsabakalara katılımının sağlanması en büyük beklentidir. 1933'te Sofya'da yapılması %41 olasılık dâhilinde olan *Atletik Balkan Müsabakaları* Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da gerçekleşirse, bu bağlamda güreş şampiyonalarının da düzenlenip düzenlenemeyeceğini sormak için Türk Güreş

³⁹² *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

Federasyonu'na görev verilmiştir. Oradan gelecek cevap, durumu daha fazla açıklayacaktır.³⁹³

1932 yılının son aylarında, 1933 yılı için ön değerlendirmeler yapılmış, Balkan Olimpiyatları'nın gelecek mevsiminde dikkate alınması gereken bazı noktalar basında yer almıştır. 1932 yılı atletizm sezonunun umut verici bir şekilde başladığı, Türkiye şampiyonasının oldukça başarılı sonuçlarla tamamlandığı, Türkiye'nin Atina Olimpiyatları'na daha az umutsuz bir şekilde beklendiği ifade edilmiştir. Bu beklenti hiçbir zaman Atina'da madalya sayısıyla öne çıkacak kadar yüksek olmamıştır. Türkiye diğer milletlere göre daha az sporcuyla katılmakla birlikte bazı yarışmalara hiç katılmayarak da organizasyonda yer almıştır. Konu hakkında bilgisi olmayan, müsabakaları gözlemlemeyen birçok kişi de bu konuda konuşup yazmıştır. Basında Türkiye'nin 1932 yılında Atina'daki başarısızlığının atletizme bir darbe vurduğu ve bu olumsuz etkinin sonucunda en istekli olanların dahi çekinmesine sebep olduğu belirtilmiştir. Basındaki bir haberde Türkiye'nin Balkan Olimpiyatı'ndaki başarısızlığının genel nedenleri ve ortaya çıkarılmamış bazı noktaları açıklanmıştır. Bunlar;³⁹⁴

1.Öncelikle rakiplerin birçok alanda Türkiye'den üstün oldukları kabul edilmelidir. Son beş yıldır teşvik ve destek alarak, uluslararası ilişkiler kurarak, hatta Avrupa'ya atletizm takımları göndererek ve binlerce seyirci önünde yarışarak hazırlanmışlardır. Onların diğer milletleri yenebilecek yeterli seviyeye geldikleri açıktır. Türkiye'nin ise henüz gelişme aşamasında olduğunu ifade etmek için “...Onlar olgun, biz hamdık.” denilmiştir.

2.Türkiye atletlerden 1-2 birincilik, 2-3 ikincilik gibi sonuçlar bekliyordu. Ancak bu elde edilemedi. Çünkü Atina'ya giden Türk takımı, sezonu bitirmiş ve atletlerin sinirleri vazife yapacak durumda olmayacak kadar mücadele gücünü kaybetmişti. Sonuçların bu kadar başarısız olmasındaki en büyük etken budur. Atletlerin çalışma programı yakından takip edilmiş, Mart ayında antrenmanlara başlayıp, mayısta kolej müsabakalarında yer almak için yoğun bir antrenman dönemi geçirmişlerdir. Ardından Bulgaristan müsabakalarına hazırlanmak için bir ay sonraki İstanbul birinciliği için çalışmışlar ve bir ay sonra Türkiye Şampiyonası'na hazırlanarak

³⁹³ *Milliyet*, 10 Teşrinisani 1932, s. 5.

³⁹⁴ *Milliyet*, 8 Kanunuevvel 1932, s. 5.

dönem içinde birkaç kez en iyi formunu bulmuşlardır. 8 aylık antrenmanın ardından Atina'ya giden takımdan bir şey beklemenin boş olması vurgulanmıştır.

3.Kadıköy'e atletlerin son hazırlıklarını görmek için giden ve gördükleri karşısındaki şaşkınlığını ifade eden spor yazarı Türkiye birinciliği ile Atina Olimpiyatları arasındaki on günlük süre boyunca, yorgun atletlerin hala orta sezon gibi üç yoğun antrenman yaptıklarına dikkat çekmiştir. Özellikle sür'atçilerde, enerjiyi tüketen 30 metrelik hızlı çıkışlar, hatta 80 ve 150 metrelik artırma koşuları tamamen ters etki yapmıştır. Geçmişte değerli bir atlet olan ve Türk atletizmine büyük katkı sağlayan ve birçok yeni atlet yetiştiren antrenör Her Abraham'a burada atfedilecek tek hatanın, Türk atletlerini, güçlü, iri yapıda ve iyi beslenmiş Alman atletlerinden ayıramamasıdır.

4.Ekim ayı olmasına rağmen Atina'nın havasının ağırlığı, yoğunluğu ve nemi Türkiye ile karşılaştıramayacak kadar farklıdır. Atina'da, bahar aylarında bile boğucu bir hava hâkimdir. Havanın ancak gece saat 11-12 civarında serinlediği ve uyumanın o zaman mümkün olabildiği, atletleri saat 9'da otele kapatarak yatağa göndermenin ve ertesi sabah saat 6'da kültürfizik yapmaya kaldırmanın büyük bir hata olduğu ifade edilmiştir. Kendilerinin sinirli bir şekilde ertesi günkü yarışı düşünerek sağa sola dönüp uyuyamamalarından söz edilmektedir. Spor yazarı, birçok atletle konuştuğunu, saat 1'e doğru uyuyabildiklerini ve sabah istemeyerek uykularından alındıklarını söylediklerini belirtmiştir. Bu durum için “...*Vücutları değil ruh halleri yorgundu. Saniyenin onda birinin veya santimetrenin önemli olduğu bu tür durumlarda gece uykusuzluktan sağa sola dönüp yatakta rahat bir pozisyon almanın zorluğunu ancak uzun süre atletizmle uğraşanlar anlar.*” ifadelerini kullanmıştır. Diğer yandan, Yunan, Rumen ve Yugoslav atletlerin, neşe içinde saat 10'a kadar dışarıda dolaştıkları ve ertesi sabah saat 8'e kadar rahatça uyudukları bahsedilmiştir.

5.Atina'ya giden Türk atletlerine yalnız ve kimsesiz gözüyle bakılabilir. Kafiye reisi olarak eski ve çok değerli bir sporcu olan Tevfik Bey, bir tenisçidir ve atletizmle ilgilenmemiştir; hatta birçok atleti tanımamaktadır. 1500 metre koşusunda sondan ikinci gelen Mehmet'i göstererek sarf ettiği bir cümle bunun açık bir kanıtıdır. “*Kuzum İstanbul'da gazeteler yazar dururdu, şampiyon Mehmet Bey, rekor kırdı, birinci geldi. Allah aşkına Mehmet bu mudur, yoksa bu başka Mehmet mi?*” Tevfik

Bey'in bu dürüstlüğü üzerine atletizm için bir şey beklenemeyeceği anlaşılmıştır. Antrenörün ise; iyi bir dil bilmeyen, atletlerden daha sinirli ve ruhsal desteğe çok ihtiyaç duyan biri olması, bu hocadan manevi güç almanın mümkün olmadığını göstermektedir. Atina turnesinde Her Abraham için basında “...vaziyetçe belki iyi bir antrenör, fakat her halde fena bir pedagogdu.” yazılmıştır.

6.En büyük umutların olduğu sürat koşularında Türkiye'nin başarı sağlayamamasının belki çok söylenmiş fakat iyi analiz edilmemiş nedeni sinir yönetimidir. Atina'da koşan yabancı bir sprinter şansının yüzde otuzunu, özellikle Semih, Mehmet Ali gibi sinirli olduğunda şansının yüzde ellisini kaybedeceği kesin olarak düşünülebilir. Yunan atletleri, Atina'da oldukça etkileyici performans sergileyen Türk atletlerine bu konuyu bizzat itiraf etmişlerdir. Bir diğer konu da hareket âmirleri meselesidir. Dünyanın en tanınmış Amerikalı sprinterlerinden biri, 1931 yılında Atina'da yarışı kazanmaktan neredeyse mahrum kalmıştır. Yunan atletlerini geçebilmek için 90 metreye kadar önde giden Yunan koşucularıyla başa çıkabilmek için büyük çaba sarf etmiştir. Ancak Atina'daki görevliler Yunan koşucularını avantajlı konuma getirmektedirler. Balkan Oyunları'nı izleyen herkes için bu bir gerçektir. Ancak bu dile getirildiğinde “yine mi erken çıktı masalı” gibi susturulmaya çalışılmaktadır. Daha önce de Türk federasyonunun isteğiyle starter görevlisi değiştirilmiştir. 1932 yılında, Balkanların en hızlı atleti olan Semih'in yenilgisiyle, moral olarak zayıflamış olan Türk atletleri bu konu ile ilgili bir şeyler söylemek cesaretini bulamamışlardır.

1933 yılında oynanacak Balkan Oyunları için dikkate alınması gereken hususlar, zayıf noktalar ve hataları ortaya koymak bu konular çerçevesinde belirtilmiştir. Ayrıca Türkiye için sporda hiçbir zaman ölçü ve amacın dünya olimpiyatları veya dünya rekorları olamayacağı vurgulanmıştır. Türkiye için uzun vadede hedef sadece Balkan şampiyonalarıdır. Basında Balkanlar'da Türk atletizminin iyi bir kredisi olduğu, Atina gibi atletizmin beşiği olan yerde, mağlup olan Türk atletlerini, misafirperverliklerinden ziyade bir atletin değerini ölçme yetenekleri değerlendirilmiştir. Bunu doğrulamak için, iki Balkan Oyunları rekorunu kıran ve dört Balkan rekoruna sahip olan Türk atletizmi için gelecek 1933 yılının son bir deneyim olacağı vurgulanmaktadır.³⁹⁵

³⁹⁵ *Milliyet*, 8 Kanunu evvel 1932, s. 5.

1930, 1931, 1932 yıllarında düzenlenen Balkan Oyunları'na Arnavutluk katılamamıştır. Bunun sebebi olarak uluslararası düzeyde spor organizasyonlarına katılacak yeterli idari ve teknik altyapı oluşturamaması, 1930'lu yılların ortalarına kadar ülkede sporun kurumsallaşmasının gerçekleşmemesidir.

2.6.1933 Yılı Balkan Oyunları (1, 5-6 Ekim 1933)

1933 yılı, Yugoslavya'nın Almanya ile yakınlaşması yönünde sinyaller verdiği bir dönem olmuştur. Hatta 1933 yılında Kasım ayının ilk haftası Sofya'da düzenlenen Dördüncü Balkan Konferansı'nda Yugoslav heyetinin Balkan Birliği hakkında sunduğu proje basında yankı uyandırmıştır. Yugoslavya'nın Balkan Birliği'nin gerçekleşmesine engel olmak istediği yönünde eleştiri gündeme gelmiştir. Yugoslavya, Balkan Konferanslarının daha önce sahip olduğu gayriresmî ama siyasi açıdan anlamlı pozisyonunu sıradanlaştıran, tamamen özel nitelik kazandıran, yalnızca teknik bir toplantıya indirgeyen bir teklif sunmuştur. Bu konferansların her birinde katılımcı ülkeler toplantıların önem ve kapsayıcılığını genişletmeyi amaçlarken Yugoslavya bu önerisiyle tam tersi bir amaç güttüğü, konferansların siyasi yönünü zayıflatma düşüncesinde olduğu izlenimini vermiştir. Basında bu teklifin, Bulgar heyeti hariç, diğer tüm delegasyonlar tarafından hayretle karşılandığı belirtilmektedir.³⁹⁶ Revizyonist politikaları olması ve Balkan Antantı'na katılmayan ülke olması sebebiyle Bulgaristan konferansların gücünün azaltılması teklifine tepki göstermemiştir. Basında Dördüncü Balkan Konferansı'nın temel hedefinin hem Balkan ülkelerinden hem de muhtemel dış tehditlere karşı bir tür Balkan savunma bloğu kurmak olduğu vurgulanmıştır. Bu blok, Balkan Misakı/Paktı/Antlaşması çerçevesinde şekillendirilmiş ve Türk-Yunan iş birliği örnek gösterilmiştir. Ancak basında barış zamanında geçerli olan bu ittifakların, savaş anında dayanıklı olmayabileceğine dair şüphelere de dikkat çekilmiştir. Bu sebeple önerilen Balkan bloğunun sadece içe kapanık değil, Avrupa'daki sulh çabalarıyla da bağlantılı, esnek ve diplomatik bir yapıda olması gerektiği *tıpkı bir vücut gibi yarımada dışında, menfaatlerinin birleşebileceği dostlar aranmalı* şeklinde ifade edilmiştir.³⁹⁷ Sofya'da düzenlenen Dördüncü Balkan Konferansı öncesinde Üçüncü Balkan Konferansı

³⁹⁶ *Akşam*, 10 Teşrinisani 1933, s. 6.

³⁹⁷ *Hakimiyet-i Milliye*, 13 İkinci Teşrin 1933, s. 4.

tavsiyelerine uyularak “*Balkan Haftası*” adıyla çok sayıda teknik ve diplomatik hazırlık toplantısı gerçekleştirilmiştir. Atina, İstanbul, Sofya ve Belgrad gibi merkezlerde deniz ticareti, gümrük birliği, ulaşım, turizm ve sağlık gibi alanlarda uzmanlaşmış komisyonlar toplanmış, Balkan ülkelerinin birbirine yaklaşması için aralarındaki ekonomik ve teknik uyum hedeflenmiştir. Bu toplantılar, sadece uzmanları buluşturmakla kalmayıp, dördüncü konferansın teknik alt yapısını sağlamıştır.³⁹⁸ Aynı zamanda Dördüncü Balkan Konferansı Balkan Paketi’nin da altyapısını hazırlayan en önemli toplantılardan biridir. Sadece diplomatik bir konferans olmanın ötesinde çok yönlü ve teknik hazırlıklarla desteklenen bir bölgesel bütünleşme girişimi olmuştur. Dördüncü Balkan Konferansı’nda saldırmazlık ve karşılıklı garantiler konuları da gündeme gelmiş, Bulgaristan dışındaki ülkeler arası uyum ve düzen sağlamlaştırılmıştır. Balkan Oyunları ile yakın zamanlarda gerçekleşen Balkan Konferansları birbirini tamamlamıştır. Bu siyasi süreçlerde Balkan birliğinin bir simgesi olarak Balkan Oyunları’nın gerçekleştirilmeye devam etmesi, Balkan ülkeleri arasındaki ilişkileri istikrarda tutan yumuşatıcı bir rol oynamıştır.

Örneğin aynı yıl içerisinde Bükreş’te yapılan Balkan Futbol Şampiyonası’nda Romanya takımı, son maçında karşı karşıya geldiği rakibi Yugoslavya’yı 5-0 farkla yenerek Balkan Şampiyonluğu’nu kazanmıştır. Binlerce seyircisiyle gerçekleşen maç oldukça heyecanlı geçmiştir. Rumenler ilk devrede dört, ikinci devrede ise bir gol atmıştır. Yugoslavlar ikinci devrede on kişi oynamıştır ve kaleci değişikliği yaparak daha fazla gol yeme riskini azaltmıştır.³⁹⁹

Türkiye 1933 yılına kadar Balkan Atletizm Oyunları’na üç kez katılmıştır ve her seferinde çalışmadığı ve hazırlanmadığı düşüncesini öne sürenler olmuştur. 1933 yılında Türkiye’nin katılacak olduğu *Dördüncü Balkan Atletizm Oyunları’na* atletlerin daha iyi hazırlanabilmesi ve müsabaka kabiliyetlerini artırabilmesi için atletizm federasyonu, Çekler, İtalyanlar, Yunanlılar ve Romanyalılar gibi çeşitli ülkelere sporcuları İstanbul’a getirmek için çalışmalarına başlamıştır. Dönemin basınında 4. Balkan Oyunları’na 108 gün kaldığına, sadece ülke içi müsabakalarla değil aynı zamanda uluslararası müsabakalara katılarak da başarı sağlanabileceğine dikkat çekilmiştir. Türkiye içinde düzenlenen müsabakalarla antrenman yapılmasına

³⁹⁸ *Hakimiyet-i Milliye*, 13 İkinci Teşrin 1933, s. 4.

³⁹⁹ *Vakit*, 14 Haziran 1933, s. 7.

karşın bunun yeterli olmadığı, Balkanlı atletlerin atletizme Türkiye’den daha fazla bağlı olduğu, Balkanlı ülkelerin kendi ülkelerindeki müsabakalarla hazırlandıktan sonra bir de uluslararası müsabakalarda elde ettikleri başarılarla üstünlük sağladıkları ifade edilmiştir. Her yıl düzenlenen, Türkiye’nin de katılımının kesin olduğu Balkan Oyunları için öncelikle Türk sporcuların seçilmesi ve iç müsabakalarla oyunlara hazırlanması, daha sonra uluslararası müsabakalarla müsabaka kabiliyetlerinin artırılması ve Balkanlar’da Türkiye’yi başarılı bir şekilde temsil edilmesinin sağlanması gerektiği belirtilmektedir. Devamında;

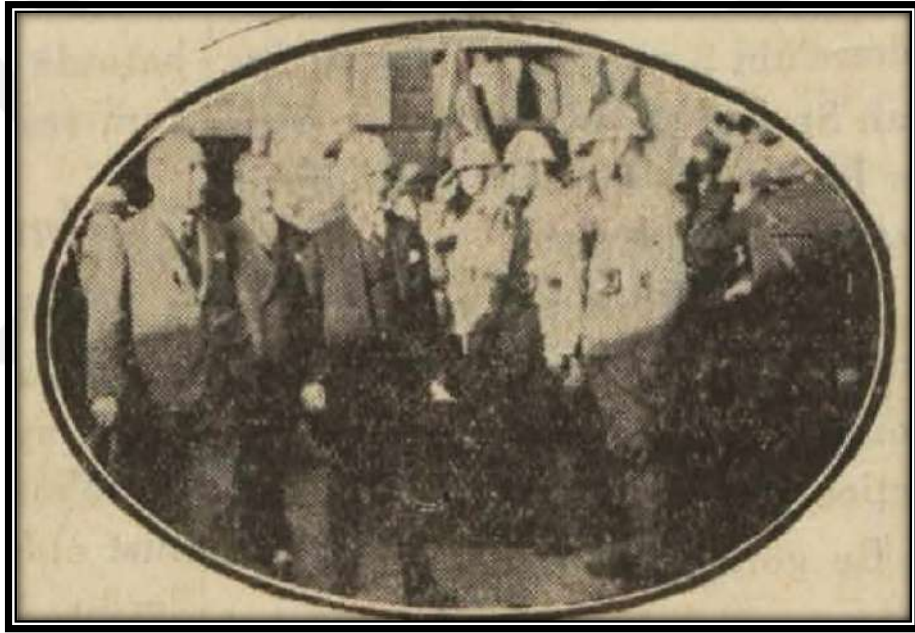
“Bu yıl bunun gerçekleşmediğini söyleyebilirim. Belki olabilir? Ancak mevsimin en güzel zamanı boşa geçtiği için bundan sonra olmayabilir diye de eklemeliyim. Ne atletizm heyeti yeterli müsabakalar düzenledi, ne kulüplerimiz kendi aralarında ne de şehirlerarasında temsili müsabakalar yaptılar. Federasyonun gayretiyle yabancı atletler getirdik, ancak eğer gelen atletler iyi hazırlanamamışsa, atletlerimizin bunları birer birer kaybedecekleri ve bu temaslardan fayda yerine zarar göreceğimiz açıktır. Ancak yine de bu temaslara destek veriyorum. Çünkü sonuçta bir fayda umuyorum.” şeklinde bir serzenişte bulunulmuştur.⁴⁰⁰

Dördüncü Balkan Oyunları’nın daha önce düzenlenen oyunlardan farkı, oyunlara Arnavutluk’un da katılacak olmasıdır.

Balkan birliğinin başlangıcı olarak kabul edilen dönemde, Bulgarların endişeleri devam ettiği belirtilmekle birlikte Bulgarların, anlaşmayı kendi aleyhlerine gördükleri basına yansımıştır. 18 Eylül 1933’te Atina’dan gelen haberde, İstanbul’dan Selanik’e giden M. Çaldaris’in, büyük bir coşkuyla karşılandığı, Çaldaris’in, Mediteraneen otelinin balkonundan binlerce kişiye hitaben yaptığı konuşmada, Ankara’da imzalanan Türk-Yunan anlaşmasını açıklamıştır. Konuşmasında, Ankara seyahati ve orada gerçekleşen müzakerelerin sonuçlarından, Ankara’da kendisiyle arkadaşlarının gördüğü olumlu kabulden bahsetmiş ve Türk-Yunan dostluğunun sarsılmaz bir temel olduğunu vurgulayarak son anlaşmanın önemini belirtmiştir. Ayrıca, Gazi Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü ve Tefik Rüşti Aras’a hayranlıkla değinmiştir. Türkiye Cumhuriyeti’nin, kararlı ve liderlik vasfına sahip kişilerin yönetimi altında elde ettiği ilerlemelerden ve başarılarından bahsetmiştir. Halk da, Türkiye ve Yunanistan lehinde destekleyici tezahüratlarda bulunmuştur. Daha sonra, Yunanistan Başbakanı iç meselelere değinerek ülkenin dışarıda güçlü bir duruş sergileyebilmesi için milletin birlik ve beraberliğine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Çaldaris aynı günün akşamı, Nafia (Bayındırlık) Nezareti’nin

⁴⁰⁰ Vakıf, 14 Haziran 1933, s. 7, 9.

balkonundan Yunan halkına da bir konuşma yapmıştır. Yeniden açılan Ayan celselerinde, farklı partileri temsil eden çeşitli konuşmacılar, Türk-Yunan anlaşmasının imzalanmasını selamlamıştır. Yunan Ayan Meclisi Başkanı M. Gonatas, Türk-Yunan yaklaşımının Balkan devletlerinin birbirlerine yaklaşmasının ilk adımı olmasını umut ettiğini ifade etmiştir.⁴⁰¹ Basında “*Türk diplomasisi Avrupa ve Balkan politikasında etkin, çevik ve daima uyumlu bir rotada güçlenmektedir. Şüphesiz ki bu tebessüm (İsmet Paşanın tebessümü için), birbirlerine dişlerini gösteren Balkan komşularını bir araya getirecek kadar samimi ve sempattir.*” İfadeleri yer almaktadır.⁴⁰²

Fotoğraf 64: Yunan Başvekili Türk Başvekili ile Birlikte

Kaynak: *Vakit*, 20 Eylül 1933, s. 1.

Bu siyasi gelişmeler içerisinde bir taraftan da Balkan Oyunları’nın hazırlık süreci devam etmektedir. Mıntıka atletizm birincilikleri müsabakaları Eylül aylarının başlarında Kadıköy’de başlamış ve bazı müsabakalar gerçekleştirilmiştir. Müsabakalar, 22 Eylül’de aynı sahada tamamlanmıştır. Bu müsabakalar, 25 Eylül’de Atina’da başlayacak olan Balkan müsabakalarına katılacak Türk ekibini seçmek için temel alınmıştır. Dolayısıyla, her yıl düzenlenen birincilik müsabakalarından çok daha önemlidir ve bu nedenle müsabakalara sadece İstanbul’dan değil, çeşitli

⁴⁰¹ *Vakit*, 20 Eylül 1933, s. 6-7.

⁴⁰² *Milliyet*, 26 Eylül 1933, s. 3.

bölgelerden de atletler katılmıştır. 22 Eylül Cuma günü yapılan müsabakalar arasında en dikkat çeken 800 metre mukavemet koşusudur. Bu koşuya Ziya ve Büyük Besim başta olmak üzere sekizden fazla atlet katılmıştır. Bu müsabakalardan sonra Balkan Oyunları'na katılacak olan atletlerin isimleri belirlenmiştir. Belirlenmiş dereceleri yapamayan atletlerin götürülmeyeceği belirtilmektedir. Balkan Oyunları'na, Fransa'da eğitim gördüğü ve orada Fransız ekibine dâhil olarak başarılı dereceler elde ettiği haber verilen İstanbulsporlu Veysi'nin de katılımı da sağlanmıştır. Veysi'nin, Atina'ya müsabakalardan birkaç gün önce uçakla gelmesi kararlaştırılmıştır. Bu seyahat nedeniyle kendisi sigortalanmıştır. Atletizm Antrenörü Her Abraham'a bu seferki olimpiyatlarda Türk takımı üzerinde ne düşündüğü sorulmuş: *"Geçen seneden daha iyi bir derece alacağımızı ve Bulgarları geçeceğimizi tahmin ediyorum. Yüz, iki yüz metre sürat koşuları ile bayrak yarışında ve disk atmada şansımız yardım ederse iyi dereceler alabiliriz."* demiştir.⁴⁰³

Atina'da düzenlenecek 4. Balkan Oyunları, 1 Ekim 1933'te başlayacağı duyurulmaktadır. Bu müsabakalara katılacak olan Türk atletlerin, antrenörün işaretine ve bölgesel müsabakaların sonuçlarına göre seçildiği belirtilmiştir. Balkan Oyunları'nda toplamda 22 çeşit müsabaka düzenlenirken Türkiye'nin bunların 17-18'ne gireceği, dolayısıyla geçmiş yıllara göre daha fazla müsabakaya katılacağı öğrenilmiştir. Türkiye'nin katılacağı müsabakalar şunlardır: 100, 200, 400, 800, 1500, 5000 metrelik sür'at ve mukavemet/dayanıklılık koşuları, 110, 400 metrelik manialı/engelli koşular, tek adım, yüksek atlama, sırkla atlama, gülle atma, disk atma, cirit atma, Yunan usulü disk atma, 4x100, 4x400 bayrak koşuları ve Balkan bayrak koşusu. Bu müsabakalara yaklaşık yirmi kadar atlet katılacağı ve henüz kesin olmamakla birlikte, katılacakların isimleri şu şekilde tahmin edildiği basında ilan edilmiştir: Semih, Mehmet Ali, Raif, Hilmi, Papadopoulos, Ziya, Şevki, Ömer Besim, Küçük Besim, Tevfik, Selim, Veysi, Karakaş, Haydar, Cihat, Füzruzan ve Mehmet. Kafilenin, pazartesi günü Daçya vapuruyla hareket edeceği ve kafiyele Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Bey ile antrenörlerin eşlik edeceği ifade edilmektedir. Bu müsabakalarda bulunmak ve araştırmalar yapmak üzere Genel Merkez Reisi

⁴⁰³ Vakıf, 20 Eylül 1933, s. 7.

Erzurum Mebusu Aziz Bey ve İkinci Başkan Beyazıt Mebusu Halit Bey de Atina'ya gideceklerdir.⁴⁰⁴

1 Ekim 1933'te başlayacak Dördüncü Balkan Oyunları için Türkiye'den gidecek atlet kafilesinin Pire'ye doğru hareketi ise atletlerin o güne kadar yol ve yük yorgunluğunu giderebilmesi ve antrenmanlarını gerçekleştirebilmesi adına 25 Eylül 1933 günü saat 10.00'dadır. Kafilenin idarecileri Her Abraham ve Her Prak, atletlerle birlikte gitmiştir. Atletizm Federasyonu Başkanı Burhaneddin Bey ise daha sonraki bir tarihte katılacaktır. 1933 senesi Balkan Oyunları'nın daha geniş bir kapsamda gerçekleşmesi beklenmektedir. Çünkü bu sefer Bulgarlar da dikkate değer bir rakip haline gelmişlerdir. Giden Türk atletleri için eşofmanlar, koşu pantolonları, gömlekler ve ayakkabılar hazırlanmıştır. İki asker atlet için ise ayrıca birer takım sivil elbise temin edilmiştir. *Eşofman elbiselerinde ve diğer koşu fanilalarında kırmızı üzerine beyaz ay yıldızlı Türkiye'nin milli işaretleri* bulunmaktadır. Sporcu kafileden Tefik Bey, mazereti nedeniyle ilk müsabakalara katıldıktan sonra geri dönecektir. Fransa'da bulunan Veysi Bey, oradan uçakla Atina'ya gelerek müsabakalara katılacaktır ve ondan iyi dereceler beklenmektedir.⁴⁰⁵

Fotoğraf 65: Balkan Oyunları'na Katılacak Atletlerimiz

Kaynak: *Milliyet*, 26 Eylül 1933, s. 1.

Macar güreşçilerinin ziyaretini iade etmek üzere Peşte'ye gidecek güreşçilerimizin isimleri şunlardır: Siklette Filiz (Küçük Mustafa), en hafifte Abbas (Yaşar), hafifte Yusuf Aslan (İsmail), yarı ortada Saim (Hüseyin), ortada Ahmet, yarı ağırdada Büyük Mustafa ve ağırdada Çoban Mehmet.

⁴⁰⁴ *Vakit*, 23 Eylül 1933, s. 7.

⁴⁰⁵ *Milliyet*, 26 Eylül 1933, s. 1; *Vakit*, 25 Eylül 1933, s. 7.

Tablo 34: Macar Güreşçilerinin Ziyaretine Karşılık Peşte'ye Gitmesi Kararlaştırılan Türk Güreşçiler⁴⁰⁶

Filiz sıklette: Küçük Mustafa	En hafifte: Abbas — Yaşar
Hafifte: Yusuf Aslan — İsmail	Yarı ortada: Saim — Hüseyin
Ortada: Ahmet	Yarı ağırdada: Büyük Mustafa
Ağırdada: Çoban Mehmet.	

Güreşçiler öncelikle Peşte'ye doğru hareket edecekler, orada bir müsabaka yapacaklar ve ardından Prag'a ve Viyana'ya giderek oralarda da iki müsabaka yapacaklar ve sonrasında tekrar Peşte'ye döneceklerdir. Peşte'de ikinci ve son müsabakalarını yapacaklardır. Ancak bu programın Peşte'de değiştirilme ihtimali bulunmaktadır. Güreşçilere hocaları olarak Peter Efendi ve Güreş Federasyonu'ndan Sadullah Bey eşlik etmiştir. Seyfi Bey'in de bu seyahate katılıp katılmayacağı sorusu gündemdedir. Kendisinin sporcuların başında bulunması, özellikle de Güreş Federasyonu Başkanı Ahmet Bey'in katılamaması nedeniyle kafiye Seyfi Bey'in liderlik etmesi kararlaştırılmıştır. Ancak federasyonun genel sekreteri Seyfi Bey'in izin alamadığı için bu seyahate katılmayacağı öğrenilmiştir. Bu durumda, Sadullah Bey'in tek başına idareci olması ve özellikle müsabakalarda hakemlik işlerini yalnız başına yürütmesinin zor olması muhtemeldir. Özellikle Prag ve Viyana gibi yerlerde, idari zorluklarla karşılaşma ihtimali yüksektir. Bu nedenle, kafiye başında Ahmet Fetgeri Bey'in olmaması durumunda, Sadullah Bey ile birlikte Seyfi Bey'in mutlaka bulunması gerekmektedir. Bu önemli noktanın göz önünde bulundurularak kararın değiştirilmesi temennisi basında dile getirilmektedir.⁴⁰⁷

Peşte'den gelen ilk habere göre ise Türk güreşçilerin büyük bir talihsizliğe uğradığı aktarılmaktadır. Peşte'ye giden Türk güreş takımı, Macar Vasutaş güreş takımıyla karşılaşmıştır. Aldıkları ilk haberde, Çoban Mehmet'in hükmen, Yusuf Aslan'ın ise tuşla galip geldiği ancak diğer müsabakaları kaybettikleri bildirilmiştir. Bu durumda takımın maçı 5-2 kaybettiği anlaşılmıştır. Büyük Mustafa'nın sakatlandığı belirtilmiştir, ancak sakatlanma anının talim maçlarında mı, yoksa resmi müsabaka esnasında mı olduğu net değildir. Takımın başında Sadullah Bey ve Seyfi Bey gibi idarecilerin bulunması gerektiği ve bu durumun idari açıdan güçlendirici

⁴⁰⁶ *Vakit*, 25 Eylül 1933, s. 7.

⁴⁰⁷ *Vakit*, 25 Eylül 1933, s. 7.

olduğu ifade edilmiştir. Macar takımının şehirlerinde de başarılı olduğu belirtilmiştir, ancak bu müsabakalar hakkında daha fazla bilgi olmadığı için ayrıntı verilmemiştir.⁴⁰⁸

Burhanettin Bey'in, ünlü Yunan güreşçisi Cim Londos'un İstanbul'a getirilmesi konusunda meşgul olduğu belirtilmektedir. Cim Londos'un abartıldığı ve aslında çok da olağanüstü bir güreşçi olmadığına dair bir kanaat vardır. Sporcular, özellikle büyük Mustafa'nın onu rahatlıkla yenebileceğini düşünmektedir. Burhan Bey, bu kanaate katılmakta ve Cim Londos'un abartıldığını, gerçekte o kadar da fevkalade olmadığını söylemektedir. Bu iddiasında ısrar etmektedir. Ayrıca, Cim Londos'un güreş yeteneklerini test etmek amacıyla onu öncelikle büyük Mustafa ile, daha sonra da ağabeyi Mehmet ile karşılaştırmak istediğini belirtmektedir.⁴⁰⁹

Şehirde yapılacak olan Balkan Güreş Şampiyonası'nın tarihi 1 Kanunuevvel 1933 olarak belirlenmiştir. Ancak o tarihte yapılmamıştır. Haberlere göre, Peşte'de kolu yerinden çıkan büyük Mustafa'nın, bu tarihe kadar eski gücünü kazanacağı düşünülmektedir. Müsabakalar öncesinde, güreş takımının formunu koruması için Aralık ayının ortalarında bir yabancı takımla daha müsabaka yapılması planlanmıştır. Bununla, takımın formunun korumasına yardımcı olmak amaçlanmıştır.⁴¹⁰

1933 yılında 21, 22, 23 Aralık tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenen II. Balkan Güreş Şampiyonası'na Türkiye ev sahipliği yapmıştır. Söz konusu organizasyona Türkiye ile birlikte Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan iştirak etmiştir. Şampiyona sonunda Türk güreş takımı, toplamda 17 puan toplayarak birinciliği elde etmiş; onu sırasıyla Yugoslavya, Yunanistan ve Bulgaristan takip etmiştir.⁴¹¹

Türkiye teniste, Romanya'ya yenilmiştir. Bükreş'te yapılan Türkiye-Romanya çift erkekler maçında Poulieff-Schmid çifti, Türk çifti Şirin'i 6/0, 6/4, 2/6, 8/6 skorlarla mağlup etmiştir.⁴¹²

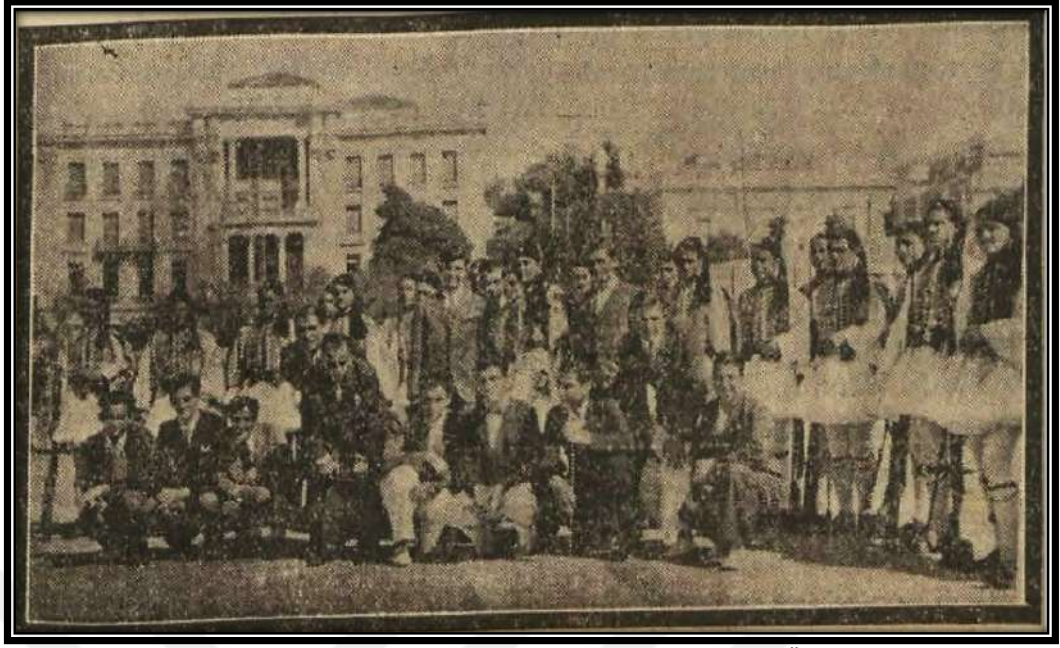
⁴⁰⁸ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 7.

⁴⁰⁹ *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10.

⁴¹⁰ *Vakit*, 10 Birinci Teşrin 1933, s. 7.

⁴¹¹ *Ulus*, 12 Ağustos 1948, s. 6; *Yeni Asır*, 9 Eylül 1937, s. 6.

⁴¹² *Vakit*, 25 Eylül 1933, s. 7.

Fotoğraf 66: Atletler, Atina'da Meçhul Asker Anıtının Önünde
Kaynak: *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 1.

Fotoğraf 67: Türk Atletlerin Bir Kısmı Atina Stadında Antrenmandan Sonra
Kaynak: *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 10-11.

Fotoğraf 68: Türk Atletler Atina’da Bulundukları Otelin Traçasında Çalışıyorlar

Kaynak: *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 7.

Fotoğraf 69: Atina Stadı’nda Yüz Metre Koşusu Sırasında.

Fotoğraftaki Kişiler: Yüksek Atlamada ve Güllerde Türkiye’ye İki Birincilik Kazandıran
İstanbulsporlu Veysi ile Galatasaraylı Haydar

Kaynak: *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 7.

Fotoğraf 70: Türk Atletleri Atina Olimpiyatı Resmi Geçidinde Kendilerini Takdirle Alkışlayan Halkı Selamlarken

Kaynak: *Olimpiyat*, 28 Ekim 1933, No:131, s. 4; *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129.

1 Ekim 1933'te Atina'da başlayan 4. Balkan Oyunları'nda yapılan ilk müsabakalarda Türk bayrağı ve Türk takımı görününce uzun süren bir alkış yaşandığı basında ifade edilmektedir. Dördüncü Balkan Oyunları'nın açılış töreninde Atina Stadyumu kalabalık bir izleyici topluluğuyla dolmuş, altı ülkenin atletleri geçit resmi yapmış ve büyük alkışlarla karşılanmıştır. Yunanistan Atletizm Federasyonu başkanı Rinopoulos, Balkan atletlerini ve özellikle ilk kez Atina'ya gelen Arnavut atletleri selamlamıştır. Tören, yemin merasimi ve milli marşların çalınmasının ardından bayrakların direğe çekilmesiyle devam etmiş, Terbiye Nazırı Turkovatilis tarafından Balkan Oyunları açılmıştır.⁴¹³ İlk gün toplamda 6 müsabaka gerçekleşmiştir.

"Atletlerimizin Atina'daki Muvaffakiyetleri" başlıklı haberde, Türkiye, Atina'daki müsabakaların ilk gününde gülle atma ve yüksek atlamada birinciliği ve 100 metrede de ikinciliği kazandığı haber verilmiştir. "*Balkan müsabakalarına iyi başladık. İki atletimiz Balkan şampiyonluğunu da kazandılar.*" başlıklı haberde; Balkan Oyunları'nın ilk gününün sonuçlarının gazetelerde yer almasının Türkler için memnuniyet verici olduğu, iki birincilik ve bir ikincilik elde edildiği aktarılmıştır. Geçen yılın tüm müsabakalarında tek bir birincilik dahi alınamadığından 1933 senesi müsabakalarının ilk gününde üç derece kazanımının önemi büyüktür. 2 Ekim'de

⁴¹³ *Hakimiyet-i Milliye*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 4.

çıkan haberde, bir telgraf hatası nedeniyle yanlışlık olmuştur. 100 metre koşusunu Mehmet Ali'nin kazandığı yazılmıştır. Oysaki Mehmet Ali 100 metre koşusunda beşinci olmuştur. Aslında, Mehmet Ali'nin 100 metre koşusuna katılması kazanmak için değil, deneyim kazanmak içindir. Haberin sonunda 4. Balkan Oyunları'na 7-8 Ekim 1933 tarihinde devam edileceği bildirilmiştir.⁴¹⁴

100 metre koşusunda Balkan Şampiyonu Frangodis birinci olmuş, Semih 100 metre koşusunu 11 dakikada bitirmiş ve eski rekorunu tutamamıştır. Bir metre farkla ikinci gelmiştir. Semih, bu müsabakadan sonra rakibini takdir etmiş ve koşmayı bırakacağını belirtmiştir. *800 metre yarışında* birinciliği ve ikinciliği, geçmiş ve önceki olimpiyat birincileri Pasi ve Yorgokupulos (Yunan) kazanmıştır. Rekor 2 dakika 3 saniye ve 1/10'dur. Bu müsabakaya büyük ve küçük Besimler katılmıştır. Büyük Besim altıncılığı, küçük Besim ise on birinciliği almıştır. *10.000 metre koşusunda* Mehmet, yedincilik elde etmiştir. *Yüksek atlama müsabakasında* Cihat heyecanlı görünürken, Haydar çok iyi bir durumda ve sinirlerine tamamen hâkimdir. Bu müsabakada her sene Balkan birinciliğini kazanan Papa Nikolu da yer almıştır. Haydar 1,75 metrelik engeli başarıyla atlamış, Yunanlı rakibi bu dereceyi atlayamamıştır ve elenmiştir. Haydar daha sonra 1,80 metrelik engeli atlayarak Balkan Şampiyonluğu'nu kazanmış, Cihat ise yedinci olmuştur. Haydar'ın bu şekilde kendi rekorunu tekrarlaması oldukça önemlidir. Veysi *gülle atmada* başarılı bir performans sergileyerek 13,79 metrelik bir atışla şampiyonluk kazanmıştır. Kendisini geçen ve vücutça kendisinden iri atletleri geride bırakarak bu başarıyı elde etmiştir. Geçen Balkan rekorunun 13,37 metreyle bir Yugoslavyalıya ait olduğu, Veysi'nin yeni bir Balkan rekoru kırdığı bildirilmektedir. *4x400 bayrak yarışında* Türk takımı Ziya, Mehmet Ali, Sami ve Ömer Besim'den oluşmaktadır. Takım dördüncülüğü elde etmiştir. İlk koşuyu Sami yapmış ve bayrağı dördüncü sırada Ziya'ya geçirmiştir. Ziya, Yunanlı'ya yetişmek için çaba göstermiş ancak bütün kuvvetini kullanarak bayrağı aynı konumda olan Besim'e vermiştir. Besim ve Mehmet Ali, bu mesafeyi kapatamamıştır. Yunanistan takımı, 4x400 bayrak koşusunda birincilik elde etmiş ve eski Balkan rekorunu önemli ölçüde kırmıştır. Türkiye'nin 4x400 bayrak

⁴¹⁴ *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 7.

koşusundaki performansı, 3,40 yaparak Yugoslavyalıların gerisinde kalmıştır. Bu durumda Türkiye 3,39, 1/5'lik eski rekorunu koruyamamıştır.⁴¹⁵

4.Balkan Oyunları'nda müsabakaların birinci günü sonuçları şöyledir:

Tablo 35: 1933 Yılı IV. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yapılan 6 Yarışın Sonuçları⁴¹⁶		
100 Metre Sürat	800 Metre Koşu	10×1000(10000) Metre Koşu
1.Frangudis (Yunan) 10 8/10 2.Semih (Türk) 11 3.Hristof(Bulgar)(11.4.5) 4.Kovaç (Rumen) 5.Mehmet Ali 6.Remianof	1.Yorgapoulos (Yunan) 2.3 2. Passy (Yunan) 2.3 9/10 3.Yorga (Yugoslav) 2.4 5/10 4.Popoviç (Rumen) 2.5 5.Lapusan 2.5 1/10 6.Ömer Besim 2.5 2/10	1.Krevs (Yugoslav) 34, 04, 2/10 2.Manca (Romanya) 34,04, 8/10 3.Tapauris (Yunan) 34,06, 4/10 4.Vlahos (Yunan) 5.Komenesku (Rumen) 6.Anastasiyanti (Arnavut)
Yüksek Atlama	Gülle	4X400 Bayrak Yarışı
1.Haydar (Türk) 1,80 2.Panayotof(Bulgar)1,75 3.Paterakis(Yunan) 1,75. 4.Gançef (Bulgar) 1,75 5.Frantz(Rumen) 1,75 6.Telesko(Yugoslav) 1,70	1.Veysi (Türk) 13,79 2.Naransiç (Yugoslav) 13,68 3.Spahic(Yugoslavya)13,665 4.Zivaz (Yunan) 13,16 5.Floros(Yunan)12,83 6.Gançef(Bulgar)12,42	1.Yunanistan 3,34,1, (Stavrinos,Fotopulos,Passy,Mantikas) 2.Romanya 3,38 3/10 (Lapusan,Popoviç,Bezon,Nemes) 3.Yugoslavya 3,40 1/10 (Gambersek,Zumbaçıç,Stefanoviç,Zorga) 4.Türkiye 3,41 4/10 (Mehmet Ali,Papadopulos,Saki,Fruzan) 5.Bulgar 3,47 6/10 (Hristof,Şmit,Barbanof,Spasof) 6.Arnavutluk 3,48 4/10 (Koku,Stasa,Distari,Loya)

Birinci günün genel sonuçları puan hesabına göre takımları şöyle sıralamıştır:

Tablo 36: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar⁴¹⁷		
1.	Yunanistan	39
2.	Yugoslavya	24
3.	Türkiye	23
4.	Romanya	22
5	Bulgaristan	16
6	Arnavutluk	2

⁴¹⁵ *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10; *Vakit*, 3 Teşrinievvel 1933, s. 7.

⁴¹⁶ *Vakit*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 7; *Hakimiyet-i Milliye*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 4; *Olimpiyat*, 07. 10. 1933, Sayı: 128, s. 8-9.

⁴¹⁷ *Vakit*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 7; *Hakimiyet-i Milliye*, 3 Birinci Teşrin 1933, s. 4; *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10; *Olimpiyat*, 07. 10. 1933, Sayı: 128, s. 8-9.

Fotoğraf 71: Atina'da Balkan Olimpiyatları'nda 100 Metre:
Soldan Birinci Frangidis (Yunan), İkinci Semih, Üçüncü Hristof (Bulgar).
Kaynak: *Hakimiyet-i Milliye*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 1.

Fotoğraf 72: Türk Bayrağı'na Bir Hatıra Takılırken
Gülle Birincisi Veysi Bey
Kaynak: *Hakimiyet-i Milliye*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 1.

Fotoğraf 73: Türk Atletleri Akropol Palas Oteli'nde
Kaynak: *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 6.

Fotoğraf 74: Atina Balkan Olimpiyatları'na Katılan Atletlerimiz, Reisleri ve Antrenörleri
Kaynak: *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 10.

Atina'da düzenlenen Dördüncü Balkan Oyunları'na 5-6 Ekim 1933'te devam edilmiştir. 6 Ekim'de oynanacak oyunlar Pazar gününe denk geldiği ve Atina'da yapılacak oyunların sonuncusu olduğu için stadı büyük bir kalabalık doldurmuştur. Tahminen 80.000'den fazla izleyici bulunduğu belirtilmektedir. Nazırlar ve sefirler de bu izleyiciler arasındadır. Ünlü Yunan pehlivanı Cim Londos da oyunlarda dikkat çeken isimlerden biridir. 1933 senesi Arnavutluk'un da katılımıyla müsabakalara 6

ülke katılmıştır. *Türk takımı, kırmızı, beyaz renklerde ve Ayyıldız kuşağı ile donanmış güzel kıyafetleri ve beyaz lastikleriyle büyük ilgi görmüştür.* Geçit resmi alfabeye göre yapılmış ve takımlar buna göre sıralanmıştır: Arnavutlar, Bulgarlar, Yugoslavlar, Rumenler, Türkler, Yunanlılar. Türk bayrağı ve Türk takımı görününce stadyumda uzun süren bir alkış başlamış, bu alkışın yoğunluğu diğer takımlar için yapılan alkışlardan çok daha büyük olmuştur. Alkış, nazırlar başta olmak üzere üç dört dakika kadar sürmüştür. Yunan takımı da alkışlarla karşılanmıştır, ancak Türk takımının alkışı daha uzun sürmüştür. Yemin ve bayrak merasiminin ardından her milletin bayrağına birer hatıra olmak üzere madalyalar takılmış, Türk bayrağına madalya takılırken alkışın şiddeti artmıştır. Müsabakalara *Yunanlılar ve Yugoslavlar 30'dan fazla atletle, Rumenler ve Bulgarlar 25 atletle, Türkler 20 atletle, Arnavutlar ise 14 atletle* katılmıştır. Dolayısıyla birbiriyle yarışmaya hazırlananların sayısı 150'yi bulmuştur. İlk gün yapılan altı müsabakadan üçünün birinciliğini Yunanlılar, ikisinin birinciliğini Türkler, birisinin birinciliğini de Yugoslavlar almıştır. 1933 yılında 6 milletin müsabakalara katılması nedeniyle altıncıya kadar puan verilmiş ve puanlar 6'dan başlamıştır. Türkiye ilk günde 23 puan almıştır. Türk takımının başarısının diğer milletlerin de dikkatini çektiği belirtilmektedir.⁴¹⁸

Fotoğraf 75: Türkiye'nin Üçüncü Olduğu 1933 yılı Atina Stadi
Kaynak: *Son posta*, 21 Eylül 1935, s. 13.

⁴¹⁸ *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10.

Balkan Oyunları'nın dördüncü gününde disk ve çekiç atma müsabakaları yapılmıştır. “*Balkan Olimpiyatları'nda Umumi Tasnifte Üçüncüyüz.*” başlıklı haberde Atina'dan 5 Ekim'de gelen yeni neticeler şöyledir:⁴¹⁹

Tablo 37: Balkan Oyunları'nın İkinci Gününde (4 Ekim 1933) Disk ve Çekiç Atma Müsabakaları Sonuçları⁴²⁰	
Disk Atma	Çekiç Atma
1.Gançef (Bulgar) 42,51	1. Kozits (Yugoslavya) 46, 025
2.Pyllas 41,82	2. Stebismik (Yugoslavya) 41,37
3.Leont (Yugoslavya) 41,09	3.Petropulos (Yunan) 38, 37.
4.Naranç (Yugoslav) 39,47	4.Kozmopulos (Yunan) 37,25
5.Veysi (Türk) 39,35	5.Bako (Rumen) 28,19
6.Doyçef (Bulgar) 37,76	6.Yorgiyef (Bulgar) 19,31

6 Ekim 1933 Günü Genel Sonuçları şöyledir:

Tablo 38: Balkan Oyunları Müsabakalarının Genel Tasnif⁴²¹		
1.	Yunanistan	51
2.	Yugoslavya	42
3.	Türkiye	25
4.	Romanya	24
5	Bulgaristan	24
6	Arnavutluk	2

“*Türklerle gösterilen muhabbet*” başlıklı haberde müsabakaların ardından Atina'dan ayrılırken, Türk takımına yönelik büyük bir ilgi ve sevgiyle karşılaşıldığı duyurulmaktadır. Halk, takımın etrafını sarmış ve tezahüratlarla desteklemiştir. Türk Takımı, Adorof Lokantası'nda yemek yerken de yüzlerce kişinin tebriğini almıştır. Kazanılan başarılar takımı ve yöneticileri memnun etmiştir. Sefir Enis Bey, atletleri tebrik etmiş, umumi merkez reisleri, federasyon reisi ve antrenörler de memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Bu başarıların sevinci haklı bir memnuniyetle

⁴¹⁹ *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10.

⁴²⁰ *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 9; *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10; *Hakimiyet-i Milliye*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 1.

⁴²¹ *Hakimiyet-i Milliye*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 1; *Vakit*, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10.

karşılanmıştır. Çünkü iki Balkan Şampiyonluğu elde etmek büyük bir başarı ve görülmemiş bir ilerleme olarak değerlendirilmiştir. Gelecek yıllarda bu şampiyonlukları artırmak temennisinde bulunulmuştur.⁴²²

Tablo 39: IV. Balkan Oyunları'nın 7 Ekim 1933 Günü Müsabakaları Neticeleri⁴²³			
200 Metre		5000 Metre	400 Manialı
1-Frangudis (Yun.)21 5/10 2-Sakalariu (Yun.)23 3-M. Ali (Türk) 23 1/10 4-Kovaç (Rum.) 23 2/10 5-Kovaçiç (Yug.)23 5/10 6-Stefanoviç (Yug.)24 1/10		1- Çukalas (Yun) 15 49 6/10 2-Krevs (Yug.) 15 51 8/10 3-Manea (Rum.) 15 53 4/10 4-Pauris (Yun.) 16 12 8/10 5-Starman (Yug.)16 39 6-Komanesku (Rum.)16 51 2/10	1-Mantikas (Yun.) 56 8/10 2-Skiadas (Yun.) 58 2/10 3-Ziya (Türk) 60 9/10 (Yeni bir Türkiye rekoru) 4-Trenil (Yug) 62 5-Gogo (Arn) 62 4/10 6-Sami (Türk) 62 8/10
Disk Atma (Yunan)		Uzun Atlama	Balkan Bayrak Koşusu (800 + 400+200+100)
1-Gançef (Bul.) 37,67 2-Kleus (Yug.) 36,87 3- Sillas (Yun.) 34,94 4-Veynoğlu (Yun.) 34,33 5- Veysi (Türk) 34,13 6-Doyçef (Bul.) 33,87		1-Buradoviç (Yug.) 6,855 2-Yorgakopulos (Yun.) 6,76 3-Tevfik (Türk) 6,65 (Yeni bir Türkiye rekoru) 4-Stepinsnik (Yug.) 6,64 5-Lupan (Rum.) 6,58 6-Gançef (Bul.) 6,56	1-Yunan takımı 3.28 2-Romanya takımı 3.30 9/10 3-Yugoslavya takımı 3.36 3/10 4-Türk takımı 3.36 7/10 5-Arnautluk takımı 3.44 2/10 6-Bulgar takımı 3.45 2/10

“Selanik'ten Büyük Gazi'ye Bir Telgraf” başlıklı haberde “İki Dost Milletin Tamamen Kardeş Olması İçin Bütün Kuvvetimizle Çalışacağız...” şeklinde iyi niyet göstergesi mevcuttur. Selanik Yunan Türk Cemiyeti Reisi M. Folnidiras Reisicumhur Hazretleri’ne aşağıdaki telgrafı göndermiştir:⁴²⁴

“İlk defa heyeti umumiye halinde toplanmış olan Selanik Türk - Yunan cemiyeti Türk-Yunan misakının imzası münasebetiyle Zati devletlerine tekrimat ve tebrikatını ve sulh ve medeniyet davasına hadim olacak olan bu yüksek eser hakkındaki hayranlıklarımızı arz eder ve Zati devletlerine iki dost milletin tamamen kardeş olması için bütün kuvvetlerimizle çalışacağımızı temin ederiz...”

⁴²² Vakıf, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 10.

⁴²³ Olimpiyat, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 9.

⁴²⁴ Hakimiyet-i Milliye, 6 Birinci Teşrin 1933, s. 1.

1933 Balkan müsabakalarının sonuçları, beklenenden daha iyi olmuştur. İki birincilik, ikincilik ve birkaç dördüncülük ve beşincilik elde edilmiştir. İlk iki müsabaka gününde üçüncü sırayı elde etmişlerdir. Ancak Pazar günü yapılan müsabakalarda Romanya'nın dördüncü sıradaki performansı ile puanları eşitlenmiştir ve her iki takım da 61'er puanla üçüncü olmuşlardır. 1933 yılı Balkan Oyunları'nda daha önce hiç elde edilmemiş kadar yüksek bir puan alınmıştır. 1932 senesinde Balkanlar'da alınan puan adedi ise sadece 15'tir. Faleroda bulunan İngiliz donanmasının Amiralı da etkinliğe katılmıştır. İngiliz donanması müziği bir geçit resmi yapmış ve çeşitli şarkılar çalmıştır.⁴²⁵

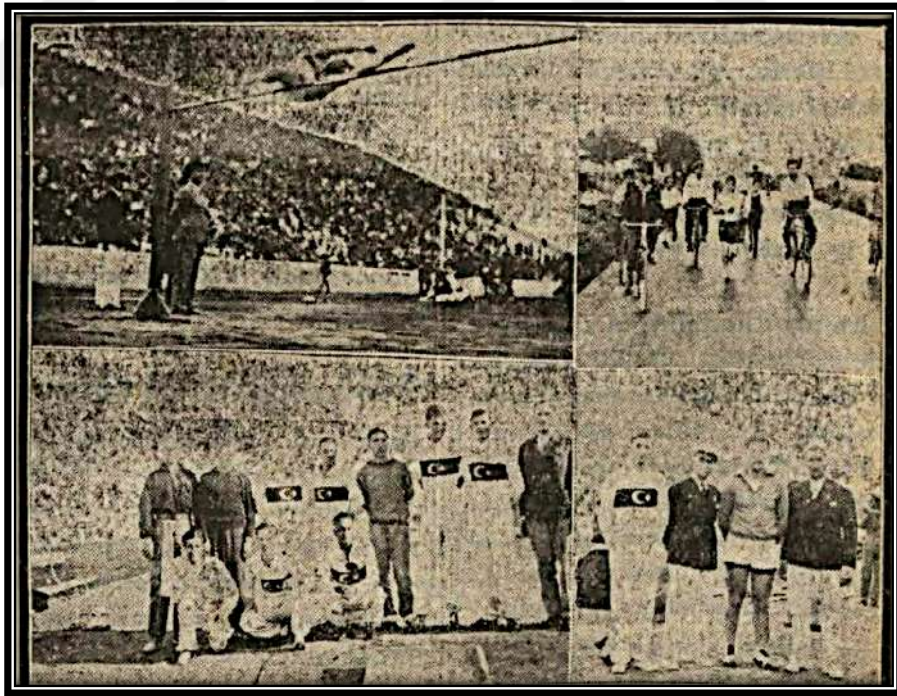
Tablo 40: 1933 Yılı IV. Balkan Oyunları'nın Son Müsabakaları (8 Ekim 1933) Neticeleri ⁴²⁶				
1500 Metre	400 Metre	4x100 Bayrak Koşu	Cirit Atma	
1.Çukalas 4,12(yeni Balkan rekoru) 2.Yorgakopulos 4,14,4. 3.Kreos (Yugoslav) 4,13. 4.Manea (Rumen) 5.Lapusan (Rumen) 6.Besim (Türk)	1.Nemes (Romanya) 51,4 2.Passy (Yunan) 51,6. 3.Stavrinos (Yunan) 52,4. 4.Mehmet Ali (Türk)	1.Yunanistan 43,3. 2.Türkiye 44,4. 3.Yugoslavya 45.	1.Mihalakopolos (Yunan) 57,28, 2.Papagoergo (Yunan) 55,94, 3.Kovaçevi (Yugoslav) 55,68.	
Sırıkla Atlama	Üç Adım Atlama	Maraton	110 Mania	
1.Doyçef(Bulgar) 3,90 (yeni Balkan rekoru) 2.Andropulos (Yunan) 3,70, 3.Mitrofanis(Yunan) 3,60. 4.Bancak (Yugos) 5.Haydar (Türk) 6.Fogi (Rumen)	1.Pateraki (Yunan) 13,89 2.Mikitis (Yugoslav) 13,72 3.Lamberakis (Yunan)13,25.	1.Romanyalı Gal 3 saat 2 dk 41sn. 2.Yunan Kirakidis 3 saat 5 dk 3.Yugoslav Sporn	1.Mantikas (Yunan) 14 9/10 2. İvanoviç (Yugos) 16 3.Bançak (Yugos) 4.Varbanof (Bulg)	

⁴²⁵ *Vakit*, 10 Birinci Teşrin 1933, s. 7-8.

⁴²⁶ *Vakit*, 10 Birinci Teşrin 1933, s. 7-8; *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 9.

Tablo 41: 1933 Yılı Balkan Oyunları'nın Genel Sonucu		
1.	Yunanistan	169
2.	Yugoslavya	108
3.	Türkiye	61
4.	Romanya	61
5	Bulgaristan	53
6	Arnavutluk	7

Halk, maraton koşularını büyük bir coşkuyla alkışlamıştır. Maraton koşusunda Yunanlı Stefaner ilk olarak stadyuma girmiştir, ancak yarışın bitimine 50 metre kala Gal tarafından geçilmiştir. Stefaner ise yarışın sonuna doğru birkaç metre kala düşüp bayılmıştır. 400 metre yarışında Türkiye'den Mehmet Ali dördüncü gelmiştir. Cirit atma yarışında Karakaş dördüncü gelmiştir. Üç adım atlama yarışında Selim dördüncü, Tefik altıncı gelmiştir. 1500 metre yarışında Besim altıncı gelmiştir.⁴²⁷

Fotoğraf 76: Yüksek Atlamada Balkan Şampiyonluğu'nu Kazanan Haydar Birinciliği Kazanırken Maraton Koşusunda Bir Atlet – Atletlerimiz Son Antrenman Yaparlarken – Gülle Atmada Balkan Şampiyonluğu'nu Kazanan Veysi-Burhaneddin Beyle Her Abraham Arasında

Kaynak: *Vakit*, 10 Birinci Teşrin 1933, s. 7.

⁴²⁷ *Vakit*, 10 Birinci Teşrin 1933, s. 7-8.

Fotoğraf 77: Altı Millet Bayrağı Taşıyan Atletler Sporcu Samimiyetini Perçinleştirirken

Kaynak: *Olimpiyat*, 14. 10. 1933, Sayı: 129, s. 10-11.

Balkan Oyunları'ndan üçüncülükle dönmüş olmasına rağmen, Türk atletizminin durumunu anlamak için bu kitabın önemli bir kaynak olduğu belirtilmektedir. Ankara'da Türkiye birinciliklerinin yapılacağı dönemde, atletizmle ilgilenen herkesin bu kitabı okuması önerilmektedir. Balkan Oyunları'nda üç defa sonuncu olduğu belirtilmektedir. Ancak, bu durumu hazmedemeyenlerin olduğu, ancak Balkan ülkelerinden Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya'nın daha fazla atlete sahip olduğu ve bu durumun dikkate alınması gerektiği ifade edilmektedir.⁴²⁸

Fotoğraf 78: Atletizm Federasyonu Reisi Burhaneddin Bey

Kaynak: *Vakit*, 24 Birinci Teşrin 1933, s. 7.

⁴²⁸ *Vakit*, 24 Birinci Teşrin 1933, s. 7.

Yugoslav katile reisinin ifadelerine göre: Bulgarlar ve Yugoslavlar, Balkan g re  ileri d n ak amki konvansiyonel törenlerin ardından memleketlerine d nm  lerdir. Yunan sporcuları ise vapur beklemek zorunda kaldıkları için hareketlerini geciktirmi lerdir. Yugoslav katile reisi, özellikle İstanbul'a samimi bir spor teması kurmak amacıyla geldiklerini ve burada dostane bir kabul gördüklerini belirtmektedir. Türk milli g re   takımının yüksek bir başarı elde etmesinin beklenildiğini ve diğ r Balkan  lkelerinin sporcularından daha iyi hazırlandığını vurgulamaktadır. Bu avantajın sonucunda Türk g re  ilerinin birinci Balkan  ampiyonasındaki başarılarını sürdürdüğünü ifade etmektedir.    nc  Balkan G re    ampiyonası'nın İstanbul'da Ağustos ayında yapılacak olmasının, Balkan g re  ileri için yeni bir ufuk açacağını belirtmektedir. Ancak Ağustos ayında ger ekle memi tir. İstanbul'a gelen Yugoslav ve Yunan g re   ekiplerinin önceki yıla göre daha ileri seviyede olduğu gözlemlendiği aktarılmaktadır. Rumenlerin ve Arnavutların    nc   ampiyonaya katılma olasılığının yüksek olduğunu ve bu katılımın Balkan g re  lerinin devamı için önemli olduğunu ifade etmektedir. Özellikle Rumenlerin geçmiş yıllardaki engellerin kaldırılması ve Arnavutların güçlü bir takım oluşturabilme potansiyeline sahip olmalarının, bu katılımın gerçekleşmesini sağlayacağı belirtmektedir.⁴²⁹ 1934 yılında 4–6 Ekim tarihleri arasında gerçekleştirilen III. Balkan G re    ampiyonası'nda Türkiye, Bulgaristan, Yugoslavya ve Yunanistan ile kar ıla mı tır. Türk millî g re   takımı, önceki yıllarda elde ettiği üstün performansı bu organizasyonda da sürdürmüş ve toplam 7 birincilik ile 21 puan toplayarak  ampiyon olmuştur. Yugoslavya takımı, 3 ikincilik ve 3    nc l k karşılığında 9 puanla ikinci sırada yer alırken; Yunanistan, 2 ikincilik ve 3    nc l k ile 7 puan toplayarak    nc l ğ  elde etmiştir. Bulgaristan ise 2 ikincilik ve 1    nc l k karşılığında aldığı puanlarla dördüncü sırada yer almıştır.⁴³⁰

Türk Atletizminin asıl gelişimini Cumhuriyet'in ilk on yılında kurulmuş olan Türkiye  dman Cemiyetleri  ttifakı kurulduktan sonra gösterdiği belirtilmektedir. 1933 yılı Türk atletizm tarihinin en parlak yıllarından biri olmuştur.  nceki yıllarda Türkiye millî atletlerinin uluslararası müsabakalara katılımları genellikle olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Ancak, 1933 yılı içerisinde gerçekleşen Rusya seyahati ve

⁴²⁹ *Vakit*, 24 Birinci Teşrin 1933, s. 7.

⁴³⁰ *Ulus*, 12 Ağustos 1948, s. 6; *Yeni Asır*, 9 Eylül 1937, s. 6.

Dördüncü Balkan Olimpiyatları, Türk atletizmi açısından büyük umutlar vadetmiştir. Artık Türkiye'nin, atletizmde kendisiyle aynı seviyede bulunan komşu ülkelerle rekabet edebilecek ve hatta üstünlük sağlayabilecek bir seviyeye ulaşmış olduğu ifade edilmektedir. Elde edilen başarıların ardındaki faktörler, *Kadıköy Fenerbahçe Pistinin Nitelikli Bir Antrenman Sahası Olması*: Modern antrenman koşullarına uygunluğu nedeniyle, atletlerin performans gelişimine önemli katkı sağlamaktadır. *Yoğun Müsabakalar*: Mayıs ayından itibaren gerçekleştirilen Kolej Müsabakaları, Galatasaray-Fenerbahçe, Fenerbahçe-Kurtuluş ve Rusya seyahati gibi önemli yarışmalar, atletlerimizin rekabet gücünü ve müsabaka tecrübelerini artırmıştır. *Atletlerin Deneyim Kazanması*: Zamanla elde edilen tecrübe, sporcuların müsabaka koşullarına uyum sağlamalarına ve performanslarını en iyi şekilde ortaya koymalarına olanak tanımaktadır. *Antrenör Kadrosunun Güçlülüğü*: Balkan ülkeleri arasında yalnızca Türkiye'nin, iki nitelikli atletizm antrenörüne sahip olduğu, bu durumun önemli bir avantaj teşkil ettiği, Türk atletizminin gelecekte daha da ileriye taşınması için daha fazla müsabaka düzenlenmesi ve uluslararası temaların artırılması gerektiği bildirilmiştir. Türk atletizminin gelişimi için en temel ve öncelikli konunun, sistemli bir çalışma programı ile uluslararası organizasyonlara katılımın artırılması olduğu ifade edilmiştir. Bu sayede sporcuların rekabet gücü pekişecek ve Türk atletizmi uluslararası alanda daha güçlü bir konuma ulaşacaktır.⁴³¹

1933'te düzenlenen Dördüncü Balkan Oyunları'nın daha önce düzenlenen oyunlardan farkı, oyunlara Arnavutluk'un da katılmış olmasıdır. Altı ülkenin de katılmış olduğu 1933 yılında gerçekleşen Dördüncü Balkan Oyunları'nın ilk gününde Türkiye, gülle atma ve yüksek atlamada birinciliği ve 100 metrede de ikinciliği kazanmıştır. Genel tasnifte Türkiye üçüncülük kazanmıştır.

2.7.1934 Yılı Balkan Oyunları (26 Ağustos- 2 Eylül 1934)

1934 yılında resmi bir Balkan Konferansı yapılmamıştır. Ancak 1934 yılında Balkan ülkeleri arasında gerçekleşen en önemli gelişme önceki konferansların sonucu olarak 9 Şubat 1934 tarihinde Balkan Antantı'nın imzalanmasıdır. Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya arasında imzalanan bu antant, bölgesel

⁴³¹ *Olimpiyat*, 28 Ekim 1933, No:131, s. 4-5.

güvenlik ve iş birliğini artırmayı hedeflemiştir. Balkan Antantı ile ortak savunma ve saldırmazlık ilkeleri kabul edilmiştir. Aynı zamanda spor diplomasisi açısından da Balkan Oyunları'na meşruiyet ve güç kazandırmıştır. Balkan Oyunları, Antant'ın ruhuna uygun olarak “birlik ve barış” mesajı vermeye devam etmiştir.

18 Nisan 1934'te Yugoslavya Hariciye Nazırı Yevtiç Ankara'ya geldiğinde Hariciye vekili Tevfik Rüştü Bey, Türkiye ve Yugoslavya'nın, Balkan yarımadasında barışı desteklemek ve bölgenin bağımsızlığını savunmak için birlikte çalışmaları gerektiğini belirtmiştir. Yugoslavya Dışişleri Bakanı Yevtiç ise, Türkiye ile Yugoslavya'nın Balkanlar'da barışı güçlendirmek ve bölgenin bağımsızlığını korumak için yapacakları iş birliğinin önemini vurgulayarak, bu işbirliğinin bölgedeki siyasi anlaşmalara yol açacağını ve bunun ilk adımının Balkan Antantı olduğunu ifade etmiştir. Yapılan bu görüşmede, Tevfik Rüştü Bey "*Balkanlar Balkanlılarındır.*" diyerek Balkan Misakı'nın önemine dikkat çekmiştir. ve "*Balkanların iki müntehasında bulunan Türkiye ile Yugoslavya, bütün refahların validi olan sulh ülküsünü mesut, temamiyetine malik ve müstakil görmek istedikleri Balkan yarın adamdasında dostlarının teşriki mesaisiyle tarsin edebilirler.*" demiştir. Yugoslavya Hariciye Nazırı Yevtiç de, Tevfik Rüştü Bey'e cevaben şu sözleri söylemiştir: "*Bundan böyle hükümetlerimizin Balkanlar'da sulhu takviye ve bu yarım adanın istiklal ve hürriyetini müdafaa için yapacakları teşriki mesaiye menfaat iştiraki ve siyasi tesanüt hakim olacaktır....yarım adamızın bütün memleketlerin siyasi anlaşmalarına müncer olacaktır ve bunun ilk ifadesi Balkan misakıdır*".⁴³² Bu siyasi işbirliğinin bir ürünü olan Balkan Oyunları 1934 yılında da Yugoslavya'nın Zagreb şehrinde kendini göstermiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Belgrad Elçiliği'nden Dokuzuncu Balkan Oyunları programı ile ilgili Türkiye'ye resmi bir yazı gelmiştir. Buna göre; Bu yılki Balkan Oyunları, 26 Ağustos–2 Eylül 1934 tarihleri arasında Yugoslavya'nın Zagreb kentinde gerçekleştirileceği, Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya, Türkiye ve ev sahibi Yugoslavya'dan seçkin sporcuların katılımıyla düzenleneceği, bu etkinliğin, bölgesel düzeyde önemli bir sportif organizasyonu niteliği taşıdığı, katılımcı ülkelerin, uzun süredir bu organizasyona yönelik hazırlıklarını sürdürmekte

⁴³² *Milliyet*, 19 Nisan 1934, s. 1, 7.

olduğu ve sporcuların, ülkelerini en iyi şekilde temsil edebilmek amacıyla yoğun bir antrenman programı yürüttüğü bildirilmiştir. Ayrıca o zamana dek düzenlenen Balkan Oyunları'nda Yunanistan'ın, genel sıralamada üstün bir performans sergileyip zirvede yer aldığı ancak bu yıl, ilk kez tam kadro ile müsabakalara katılacak olan Yugoslavya takımının birincilik için güçlü bir aday olduğu haber verilmiştir. Oyunlara ev sahipliği yapacak olan müsabakaların, kısa süre önce Sokol şenlikleri için inşa edilen Zagreb Stadyumu'nda gerçekleştirileceği, yarışma kurallarına göre her ülkenin, her branşta iki sporcu ile temsil edilmesi öngörüldüğü ifade edilmiştir. Programa göre 26 Ağustos Pazar günü açılış geçit töreni ile birlikte 100 metre, 800 metre, 10.000 metre ve 4x100 metre bayrak yarışları düzenlenecektir. 1 Eylül Cumartesi günü ise 200 metre, 400 metre engelli, uzun atlama, gülle atma, 500 metre ve Balkan engelli koşusu (800-400-200-100 metre) yapılacaktır. 2 Eylül Pazar günü ise 400 metre düz koşu, sırıkla yüksek atlama, disk atma, 110 metre engelli koşu, 1.500 metre, üç adım atlama, çekiç atma, 4x100 metre bayrak yarışı ve maraton müsabakalarının yanı sıra, ödül töreni gerçekleştirilecektir. Ayrıca raporda Balkan Oyunları'nın, yalnızca Balkan ülkelerinden sporcuların katılımıyla sınırlı kalmadığı, Batı ve Orta Avrupa'dan gelen spor çevrelerinin de ilgisini çektiği ifade edilmiştir.⁴³³ Bu durum bölgesel spor diplomasisi açısından önemli bir organizasyon işlevi gördüğünü göstermesi bakımından önemlidir.

Belgrad Elçisi Haydar Aktay tarafından kaleme alınan başka bir raporda, Balkan Oyunları'na ilişkin çeşitli düzenlemelere yer almaktadır. Bu düzenlemelere göre, her ülke her müsabakaya en fazla iki sporcu ile katılım sağlanması yer almaktadır. Ancak maraton yarışları bu sınırlamanın dışında tutulmuş olup, bu branşta sporcu sayısına herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir. Bayrak yarışlarında ise sıralamaya giren takımların puan esasına göre değerlendirileceği, birinci olan ekibin 6 puan, ikincinin 5 puan, üçüncünün 4 puan, dördüncünün 3 puan, beşincinin 2 puan ve altıncının 1 puan ile ödüllendirileceği belirlenmiştir. Her müsabaka sonunda

⁴³³ T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43878. 206876. 1 (Belge Tarihi: 16.08.1938); T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 1 (Belge Tarihi: 05.09.1938); T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 3 (Belge Tarihi: 15.08.1938); T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 4 (Belge Tarihi: 23.08.1938).

birinci, ikinci ve üçüncülere madalya ve diploma takdim edileceği; bayrak yarışlarında ise takımlara diplomanın yanı sıra, yarışan sporcular bireysel olarak madalya ile ödüllendirileceği bildirilmiştir. Ayrıca 1929 yılında Balkan Oyunları'nın kurulmasıyla birlikte, her yıl oyunların tarihini ve yerini belirlemek, katılımcı ülkeler arasındaki ihtilafları çözmek ve organizasyona dair temel ilkeleri tespit etmek üzere “Balkanlar Arası Hafif Atletizm Komitesi” adıyla bir yapı oluşturulduğu hatırlatılarak Başkan ve sekreterin daima bir Yunan temsilci olmasının gelenek hâline geldiği; komitenin ikinci başkanlığının ise her yıl oyunlara ev sahipliği yapan ülkenin temsilcisine verildiği ifade edilmektedir. 1938 yılı Belgrad'da, Kral II. Piyer'in himayelerinde düzenlenecek olan Balkan Oyunları vesilesiyle, Organizasyon Komitesi tarafından Belgrad Elçisi Haydar Aktay'a gönderilen bir mektupta, kendisinin adının Şeref Komitesi listesine dâhil edilmesi hususunda rızasının alınması talep edildiğini. Bu nazik teklifi büyük bir memnuniyetle kabul ettiğini bildirdiğini ve gösterdikleri ilgiden dolayı teşekkürlerini ilettiğini Türkiye'ye bildirmiştir. Ayrıca Bosko Simonoviç riyasetinde Dokuzuncu Balkan Oyunları Propaganda Komitesi'nin oyunların tam bir düzen halinde ve başarılı şekilde geçmesi için çaba sarfettiği belirtilmiştir.⁴³⁴

Elçiliğin Belgrad'dan ilettiği rapora göre, Dokuzuncu Balkan Oyunları Organizasyon Komitesi'nin hem söz konusu oyunların genel programını hem de Türkiye, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk milli takımlarının Belgrad'daki ikametlerine ilişkin düzenlemeleri belirlediği haber verilmiştir. Bu düzenleme kapsamında, 10 Eylül 1938 akşamı Belgrad'ın ana caddelerinde bir fener alayı tertip edileceği, bu etkinliğin havai fişek gösterileriyle zenginleştirileceği, fener alayına, Dokuzuncu Balkan Oyunları'na katılan tüm ülkelerin milli takımları spor kıyafetleri ve ulusal bayraklarıyla iştirak edeceği bildirilmiştir. 11 Eylül 1938 sabahı, *Balkanlararası Atletizm Komitesi'nin* bir toplantı gerçekleştireceği haber verilmektedir. Aynı gün öğleden sonra, Belgrad Spor Kulübü sahasında oyunların resmî açılışı yapılacağı ve bu tören çerçevesinde tüm katılımcı takımların katılımıyla bir resmigeçit düzenleneceği ifade edilmektedir. 12 Eylül tarihinde, Kasina Sineması'nda 1936 Berlin Olimpiyat Oyunları'na dair bir belgesel film gösterimi

⁴³⁴ T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 5, s. 1-2. (Belge Tarihi: 08.08.1938).

yapılacağı, 13 Eylül'de tüm milli takımların antrenman yapacağı ve aynı gün Belgrad'daki Beden Eğitimi Yüksekokulu'nun açılış törenine iştirak edileceği programlanmıştır. 16 Eylül'de Belgrad ve çevresindeki görülmeye değer yerlerin gezilmesi; ayrıca Tuna ve Sava nehirlerinde bir vapur gezisi düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. 17 Eylül'de ise, daha sonra belirlenecek bir programa göre milli takımlar arasında çeşitli müsabakalar icra edilmesi planlanmıştır. 18 Eylül'de ise son müsabakaların tamamlanmasının ardından, Beden Terbiyesi Bakanı tarafından milli takımların sporcuları ile ekip şefleri onuruna bir akşam yemeği verileceği bu ziyafet esnasında dereceye giren sporculara ödülleri takdim edileceği ifade edilmiştir.⁴³⁵

Mevcut basın haberlerine göre, Beşinci Balkan Oyunları'nın 4 yıldır Atina'da düzenlenen geleneksel mekânından farklı olarak 1934 senesinde Yugoslavya'nın Zagreb şehrinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu karar öncesi geleneksel olarak Atina'da yapılan bu etkinlik, Yugoslavya Federasyonu'nun kendi ülkesinde yapılması konusundaki ısrarı üzerine alınmıştır. Yunan Federasyonu Yugoslavya'nın bu talebini kabul ederek ilgili tarafları bu konuda bilgilendirmiştir. Buna göre, oyunlar normalde planlanan Ekim ayından önce yapılacaktır, çünkü Zagreb şehrinin iklimi o tarihte oyunların yapılmasına uygun değildir.⁴³⁶

İngiltere'de Yorkshire yerleşiminde çıkan bir gazetede 1934 yılı Balkan Oyunları konu edilmiştir. İlgili haberde her yıl düzenlenen Balkan Oyunları'nın dört yıl önce başladığı ve düzenlenen ülkeler arasında başkentten başkente dolaştıkları bildirilmiştir. Venizelos'un bu oyunları çok sevdiği bunun sebebinin de bu oyunların Hellen ahengine dokunmasıdır. Buna ek olarak gazetede bu yıl barış için Balkan Antantı'nın da imzalandığı duyurulmuştur.⁴³⁷

⁴³⁵ T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 2 (Belge Tarihi: 18.08.1938).

⁴³⁶ *Milliyet*, 19 Nisan 1934, s. 1.

⁴³⁷ *The Yorkshire Post and Leeds Intelligencer*, Tuesday February 27, 1934, p. 10.

Fotoğraf 79: Yevtich ve Tefvik Rüştü Bey Bir Arada

Kaynak: *Milliyet*, 19 Nisan 1934, s. 1.

Federasyon Reisi Burhanettin Bey, yurtdışında gerçekleştirilecek etkinliklerle ilgili olarak Anadolu Ajansı aracılığıyla açıklamalarda bulunmuştur. 1934 yılı için Balkan Oyunları ve Avrupa Atletizm Şampiyonası olmak üzere iki önemli olaya dikkati çekmiştir. Balkan Şampiyonası ile ilgili, Burhanettin Bey tarafından, Atina'da dört yıldır düzenlenen bu oyunların, 1934 yılında geçecek olanının Zagreb'de düzenleneceği, Yugoslavya Federasyonu tarafından dört gün önce resmi olarak bildirildiği, tarihlerin ise 26 Ağustos ile 1-2 Eylül 1934 günlerinde olacağı duyurulmuştur. Yunan federasyonu, kendi düzenlemiş olduğu organizasyonlarının dört yıllık taahhüt süresinin sona erdiğini ve diğer ulusların bu etkinliği düzenlemesi gerektiğini geçmiş kongrede açıklamıştır. Türkiye'nin teklifi üzerine, 1933'ten itibaren 4 sene oyunların nerede yapılacağının belirlenmesi karar verilmiştir. Yugoslavya hükümetten yardım almayı umduğu için, 1934 yılının oyunlarını belki kendi ülkelerinde düzenleyeceklerini Ekim 1933'teki kongrede belirtmiştir. Nitekim Yugoslavya'nın Yunan Federasyonu'na teklifi üzerine Yugoslavya 1934 yılında ülkesinde düzenlemiştir. Türkiye'nin 1935, Bulgaristan'ın 1936, Romanya'nın 1937 ve Yugoslavya'nın 1938 yıllarında kendi ülkelerinde oyunları düzenleme taahhüdünde bulunduğu kararlaştırılmıştır. Türk atletizm takımı, Balkan Oyunları'nın ilk üç yılında genellikle son sıralarda yer almıştır. Ancak, azim ve

kararlılıkları sayesinde son oyunlarda 6 ülke arasında üçüncülüğü elde etmeyi başarmışlardır. 1934 yılında Türkiye, geçen seneye göre daha kalabalık bir ekip ile yarışacaktır. Ayrıca hem oyunların hem de kendi sporcularının özelliklerine daha uygun bir şekilde hazırlanmış bir takım ile sahaya çıkacaktır. Geçen yıl ya hiç katılmadıkları ya da sadece birkaç sporcu ile katıldıkları tüm müsabakalara katılarak takımın sayısını artırmak hedeflenmiştir. Bu kez, kendi ülkelerinde koşacak Yugoslavlar ile ilk kez yabancı bir ülkede Balkan yarışına çıkacak olan Yunanlar arasındaki rekabetin oldukça zorlu olacağı tahmin edilmektedir. Bu Balkan Şampiyonası'nın en önde gelenlerini yakından görmek için Türkiye'ye bir fırsat sunacaktır.⁴³⁸

Burhanettin Bey 1934 yılı oyunlarının Zagreb'de yapılmasının kararlaştırılması ve gerçekleştirilmesi ile ilgili verdiği bu bilgilerden sonra oyunların önemi ile ilgili şunları ifade etmiştir:⁴³⁹

“Balkan siyasi birliğinden daha evvel başlayarak ilk Balkan anlaşması vassfını haiz olan bu oyunların birincisinden beri Türk sporunun beynelmilel sahaya çıkışının ilk merhalesi olarak kabul edilen Balkan spor hareketlerinin hepsine daima iştirak edileceği veçhile bu sene de, gayri memul bir mani olmazsa iştirakimiz tabiidir.” Burada Balkan Oyunları'nın Balkan siyasi birliğinden önce başlayarak, ilk Balkan Anlaşması niteliği taşıyan bir spor etkinliği olmasına dikkat çekilerek Balkan spor hareketlerinin Türk sporunun uluslararası sahaya çıkışının ilk aşaması olarak kabul edildiği ve her zaman da müstesna bir engel olmadığı sürece katılım sağlanacağı ifade edilmektedir.

Haberde belirtildiğine göre; Yugoslavya'daki müsabakalar Atina'daki gibi üç gün içinde tamamlanacaktır. Bu tarihler 26 Ağustos, 1 ve 2 Eylül 1934'tür. 1930'dan beri her yıl büyük umutlarla beklenen bu müsabakalarda Türkiye için en sevindirici yıl üçüncülüğü elde ettiği 1933 yılı olmuştur. Yüksek atlama ve gülle atmada kazanılan iki birincilik, diğer müsabakalarda da elde edilen başarılarla ilk günden itibaren Türkiye'ye umut vermiş, Romanya'nın önünde olma durumu her müsabakada büyük ilgi uyandırmıştır. Sonuç olarak, üç gün süren heyecan verici müsabakaların ardından yapılan sıralamada, Romanya ile art arda 61 puan kazanarak

⁴³⁸ *Milliyet*, 2 Mayıs 1934, s. 6; *Vakit*, 2 Mayıs 1934, s. 6.

⁴³⁹ *Vakit*, 2 Mayıs 1934, s. 6.

Türkiye üçüncü olmuştur. Türkiye'nin 1934 yılındaki durumu ile Yunanistan'la ve Yunanlıların hemen ardından gelen Yugoslavlar ile rekabet etmek mümkün değildir. Her iki milletin sporcuları Türkiye'den oldukça önde gibi görünmektedir. Bunun yanı sıra topraklarında en üst düzeyde başarı elde etmeye çalışacak olan Yugoslavların, 1934 yılı müsabakalarında Yunanlıları sarsmaya kararlı oldukları açıktır. Türkiye'nin, Bulgarlar, Romanyalılar ve Arnavutlar arasındaki durumunun ne olacağı merak konusudur. 1934 yılındaki Balkan Oyunları'ndan Türkiye'nin beklentisi ilk olarak, 1933 yılında elde ettiği pozisyonu korumak, ardından Yunan ve Yugoslavların ardından üçüncü olabilmektir.⁴⁴⁰

Fotoğraf 80: “Balkan Müsabakalarına Hazırlık İdmanları Başlıyor” Başlıklı Haberin Üzerindeki Çizim

Kaynak: *Son Posta*, 5 Ağustos 1934, s. 11.

Atletler, Atletizm Federasyonu tarafından çağırılmışlardır. Semih, Mehmet Ali, Raif, Müfahham, Ragıp, Ziya, Besim, Fethi, Teoahiridi, Garbis, Sedat, Tevfik, Haydar, Necdet, Pulyos, Fethi, Mustafa (Atlayıcı), Veysi, İrfan, Ateş İbrahim, Karakaş, Papadöpulos, Selim isimli sporcuların;

1- Altı adet fotoğraf, nüfus cüzdanı ve Balkan Oyunları için olası seyahat izni almak gerekiyorsa, izin alınacak yer ve yöntem hakkında detaylı bilgiyi içeren bir pusulayı ve ikametgâh adreslerini, iki gün içinde Cağaloğlu'ndaki Federasyonlar Merkezi'ne teslim etmeleri gerekmektedir.

2- Aynı atletlerin koşucu, atlayıcı ve atıcı oldukları dikkate alındığında, aşağıda belirtilen gün ve saatlerde Kadıköy Stadi'nda antrenörleriyle birlikte çalışmak üzere hazır bulunmaları bildirilmiştir:

Atıcılar: Pazar, Çarşamba (saat 17.00), Cuma (saat 09.30).

⁴⁴⁰ *Haber*, 21 Temmuz 1934, s. 5.

Atlayıcılar: Cuma (saat 09.30), Çarşamba (saat 17.00).

Koşucular: Cumartesi, Salı (saat 17.00).⁴⁴¹

"*Suya düştü Balkan Oyunları'na gitmiyoruz.*" başlıklı haberde Balkan Oyunları hakkında içinde bulunulan bir durum ifade edilmiştir. 1934 mevsiminde atletizm alanında canlanmanın başladığı bir dönem ortaya çıkmıştır. Türkiye'ye çeşitli vesilelerle birçok milletten sporcuların gelip Türk sporcularla müsabakalar gerçekleştirmesi Balkan Oyunları için bir antrenman, bir pratik olmuştur. Örneğin Galatasaray şampiyonasında Yunan, Yugoslav, Arnavut ve Rumen atletlerinin yanı sıra Kollej müsabakalarında şehre gelen Yunan ve Viyanalı atletler, Türkiye'de atletizmin gelişimi için güzel bir hareket olmuştur. Ancak, her sene Ekim ayında yapılan Balkan Oyunları'nın tarihi oyunların Zagreb'de düzenlenecek olmasından ötürü değişmiştir ve müsabakalar, yakın bir zamana alınmıştır. Bu değişiklik, atletizm takımının sıkça maruz kaldığı zorluklara yeni bir boyut eklemiştir. Şöyle ki, Beşinci Balkan Olimpiyat Oyunları'nın yeri Yunanistan'dan Yugoslavya'ya kaydırıldıktan sonra Yugoslavya'nın bu görevi yerine getiremeyeceği açıklaması olmuş ve müsabakalar tekrar Yunanistan'a devredilmiştir. Ancak sonradan Yugoslavya'nın tekrar başvurması üzerine Zagreb'de hazırlıklara başlanmıştır. Atina ile Zagreb arasındaki bu belirsizlik nedeniyle Türk atletizm takımı, sıkıntılı bir süreç yaşamıştır. Birçoğu izin alamayan veya diğer sebeplerle katılamayan sporcuların olması, takımın eksikliklerle mücadele etmesini zorlaştırmıştır. Türkiye'nin 1933 yılında üçüncülüğe yükselmesi ve bu başarının 1934 sezonu için umutları artırması Türk federasyonu ve sporcuları oldukça cesaretlendirmiştir. Nitekim kış boyunca antrenmanlara devam edilmesi planlanmış. Ancak, hava şartları ve mevsimin yoğun programlarla dolu geçmesi gibi sebeplerle Türkiye'nin 1934 mevsimini kapayıp, Balkan Oyunları'na katılmayıp gelecek sene Türkiye'de yapılacak altıncı Balkan Oyunları'na hazırlanma fikri doğmuştur. Basında bu büyük spor organizasyonunda mazeret kabul görmeyen bir durum için Türkiye'nin katılmamasının Balkanlar'da nasıl bir tesir yapacağının bilinmezliği ile atletizm alanında bir millet için bu tür mazeretlerin kabul edilemez olduğu vurgulanmıştır.⁴⁴²

Bir önceki hafta, asker sporcuların izin alamaması, bazı teknik eksiklikler ve Semih'in Rusya'da bulunması gibi nedenlerle federasyon, bu organizasyona

⁴⁴¹ *Son Posta*, 5 Ağustos 1934, s. 11; *Vakit*, 5 Ağustos 1934, s. 7.

⁴⁴² *Haber*, 8 Ağustos 1934, s. 1, 6.

katılmama yönünde bir karar almışken Atletizm Federasyonu, alınan yeni bir karar doğrultusunda Türk atletizm takımının Zagreb'de düzenlenecek Balkan Oyunları'na katılımını kesinleştirmiştir. Burada etkili olan faktör Yugoslavya Balkan Oyunları Komitesi'dir. Yugoslavya Komitesi Türkiye'nin katılım eksikliğinin oyunları sönük hale getireceğini belirterek, Hariciye Nezareti aracılığıyla Türk makamlarına başvurmuş ve Türk atletlerinin organizasyona dahil edilmesini talep etmiştir. Bu talep, Balkan Oyunları'nın siyasi ilişkiler üzerindeki etkisi ve bir sonraki yıl düzenlenecek oyunların Türkiye'de gerçekleştirilme olasılığı göz önünde bulundurularak değerlendirilmiş ve neticede Türk Atletizm Takımı'nın oyunlara katılmasına karar verilmiştir. İlk sporcu kafilesinin, Atletizm Federasyonu üyesi Tevfik Haccar Bey'in başkanlığında Zagreb'e hareket edeceği kararı alınmıştır. Federasyon Başkanı Burhan Bey'in ise izin süreçlerinin tamamlanmasıyla birlikte ayın 24'ünde, atletlerle birlikte ikinci kfile olarak yola çıkacağına karar verilmiştir. Ancak, asker sporcuların katılamaması ve takımın genel durumunun zayıf olması nedeniyle, Türk atletizm ekibinin bu oyunlarda geçen yıl elde edilen üçüncülük derecesini koruyamayacağı öngörülmektedir. 1934 yılı Balkan Oyunları için Türk Takımı'nın Zagreb'de daha çok dostluk ve prestij amacıyla yer alacağı belirtilmektedir.⁴⁴³

22 Ağustos 1934 tarihinde Balkan Oyunları kafilesi Yugoslavya'nın Zagreb şehrine hareket etmiştir. Beşinci Balkan Olimpiyat Müsabakaları'na Türkiye'nin katılımı zorunluluk halini almıştır. Müsabakalara gitmemek için verilen karar, işin doğası gereği yanlış bir zamanlama ile alınmıştır; bu nedenle gidiş kararı yerinde bir adım olmuştur. Bir anlamda 1935 yılında Türkiye'de düzenlenecek 6. Balkan Oyunları için Yugoslavya topraklarında Türkiye'nin müsabaka yapması elzemdir. Katılmama kararının, hem Türkiye'nin davetini ciddi şekilde sarsacak olması hem de atletizm işlerine olumsuz etkiler doğuracak olması düşünüldüğünde doğru bir karar verilmiştir. Balkan Müsabakaları 1934 yılında 26 Ağustos'ta başlayıp ve 1-2 Eylül tarihlerinde devam etmiştir. Kfile başkanlığını Atletizm Federasyonu'ndan Tevfik Haccar Bey üstlenirken, takımın antrenörü Her Abraham da kfileyle birlikte bulunmuştur. Çarşamba akşamı anlaşmalı oldukları tren ile Zagreb'e hareket edilmiştir. Kadroda, Mehmet Ali, Ömer Besim, Raif, Veysi, İrfan, Sedat, Müfahham,

⁴⁴³ *Türk Spor*, 18 Ağustos 1934, Yıl: 5, No:47-254, s. 3.

Fethi, Haydar, Selim, Raşit, Tevfik, Cihat, Arslan Haydar, Teoharid Polyos ve Karakaş bulunmaktadır. Ayrıca, Rusya'da bulunan Semih, kendisine gönderilen telgraf üzerine Kiev'den Zagreb'e hareket etmiştir. Bunun yanı sıra, Atletizm Federasyonu Başkanı Burhanettin Bey de bir gece önce Zagreb'e gitmek üzere yola çıkmıştır. Milli Atletlere Türk Atletizm Federasyonu tarafından gönderilen bildirimde, Zagreb'deki Beşinci Balkan Oyunları'na katılmak üzere seçilen 17 atletin eşofman ve müsabaka takımlarını Milli Spor Mağazası'ndan bizzat almaları istenmektedir. Atletlerin, eşyalarıyla birlikte 22 Ağustos Çarşamba günü akşam saat 20.00'de Sirkeci İstasyonu bekleme salonunda hazır bulunmaları duyurulmuştur.⁴⁴⁴

Tablo 42: 22 Ağustos 1934 Çarşamba Günü Zagreb'e Hareket Eden Atletler⁴⁴⁵

Mehmet Ali, Ömer Besim, Raif, Veysi, İrfan, Sedat, Müfahham, Fethi, Haydar, Selim, Raşit, Tevfik, Cihat, Arslan Haydar, Teoharid Polyos ve Karakaş

Milli Atletizm Ekibi'nin yolculuğa çıkmasıyla dört yıldır Balkan Oyunları için Yunanistan'a giden Türk sporcuları için rota, 1934 yılında güzergahını Yugoslavya'ya çevirmiştir. Türkiye'de atletik sporlar her yıl bir sorunla uğraşırken, bu yıl Semih'in, Rusya'da yaşayarak takımdan uzak kalmayı tercih etmesi veya işlerin gerektirdiği birkaç kişiden medet ummanın imkânsız hale gelmesi gibi problemler daha farklı bir hal almıştır. Balkan Oyunları'nın kuruluşunda Türkiye için bir tür talihsizlik olduğu basında vurgulanırken her yıl farklı bir sorunun hem yönetim ve sporcuları hem de tüm ülkeyi üzdüğü ifade edilmiştir. Gelecek sezon Türkiye'de yapılacak oyunların beş yıllık sıkıntıyı bir anda unutturması için bir fırsat ve aynı zamanda büyük bir beklentidir. Türkiye topraklarında bu büyük görevin başarıyla tamamlanması hedeflenmektedir. 1934 yılı Balkan Oyunları'nda geçen yılki başarının korunarak daha fazla başarı elde edilmesi ümit edilmektedir. Bu yıl Türkiye'nin bazı yarışmalara ikişer atletle katılacak olması ve daha önce hiç yer alınmayan çekiç atma yarışmasına da katılacak olması, puanın artması ve üçüncülüğün daha sağlam hale gelmesi için bir fırsattır.⁴⁴⁶

⁴⁴⁴ *Vakit*, 21 Ağustos 1934, s. 9; *Türk Spor*, 25 Ağustos 1934, Yıl: 5, No: 48-255, s. 9.

⁴⁴⁵ *Vakit*, 21 Ağustos 1934, s. 9; *Türk Spor*, 25 Ağustos 1934, Yıl: 5, No: 48-255, s. 9.

⁴⁴⁶ *Haber*, 22 Ağustos 1934, s. 8.

Yugoslavya Spor Teşkilatı, Balkan Komitesi Üyesi M. Ugriniç'in imzasıyla Balkan sporcularına yönelik aşağıdaki beyannamesini yayınlamıştır:⁴⁴⁷

"Şanlı Kastriot Skenderberg'in asil hafitleri, Arnavutluk'un yılmaz kahramanları, Balkanlarımızın şerefine iştirak eden gençlerimiz, hoş geldiniz..."

"Aziz kardeşlerimiz Bulgarlar sizi samimiyetle ve kardeşçe selamlarız. Yugoslav kardeşlerinizin bu hararetle kucaklamasında mesut ve ayrılmaz müşterek istikbalimizin bir rahnesini bulabilirsiniz."

"Hoş geldiniz, Yunanlı dostlarımız. Sizler ki büyük olimpiyat fikriyle Balkan müsabakalarının kahramanlık meydanında Balkan milletlerinin dostça teşriki mesaisi fikrinin müteşebbisleri ve muzaffer ve şanlı olimpiyat müsarilerinin hafitlerisiniz. Size samimi misafirperverliğinizi iade ederken sizleri kalpten gelen bir dostlukla selamlarız."

"Selâm size, dostluk ve ittifakta sadakati mücerrep olan ve müşterek kuvvetimizi, dostluk ittifakı yolundaki müşterek gayretlerimiz ile meydana getirdiğimiz Romanyalı dostlarımız."

"Balkan müsabakalarının başlangıcında bizim samimi ve coşkun arkadaşımız olan, asil ve müterakki Türk milletinin mümessilleri, size ellerimizi uzatıyoruz. Balkan milletlerinden örülmüş çelenge sarılışınız, müşterek gayretlerimizi zaferle terviç ediyor."

"En iyi ve en müktedir oğullarımızın kahramanca müsarılar ile Balkan milletlerinin dostluğu ve kardeşliği büyük fikrinin sağlam temellerini atıyoruz..."
"Mukaddes olimpiyat ateşinin alevleri altında, dostça müsabakalarımızın doğruluğuna, milletlerimizin samimi teşriki mesaisinin, kendimiz için iyi ve mesut istikballerin ve diğer emellerimizin husulüne yemin ediyoruz..."
"Müşterek emellerimizi vücuda getirmekle bahtiyar ve mağruruz... Bu zaferlerimizde müttehit ve bu zaferlerimizle mağrur olalım... Balkan müsabakalarına hoş geldiniz, kardeşlerimiz, dostlarımız ve arkadaşlarımız. Zagreb şehri sizi selamlar..."

Ugriniç Arnavutluk için; *"Balkanlarımızın şerefine katılan gençlerimiz, Arnavutluk'un cesur kahramanları"* diyerek seslenmiştir. Bulgarları birlik içinde bir geleceğin ifadesiyle samimiyet ve kardeşçe selamlamıştır. Yunanistan'a dostlarımız diye başlayarak, büyük olimpiyat fikriyle Balkan milletlerinin dostça işbirliğinin girişimcisi ve zafer dolu olimpiyat müsabakalarının gurur kaynakları olduğunu vurgulamıştır. Romanya'ya dostluk ve sadakatiyle bilinen Romanyalı dostlarımız, ortak kuvvetimizi, dostluk ittifakı yönündeki ortak çabalarımızla oluşturduğumuz ortak gayretlerimizi selamlıyoruz şeklinde seslenmiştir. Türkiye'ye ise Balkan müsabakalarının başlangıcında Yugoslavya'ya samimi ve coşkulu bir şekilde eşlik eden asil ve ilerici Türk milletinin temsilcilerine ellerini uzattıklarını ifade ederek Balkan milletlerinden oluşan çelenge Türkiye'nin de sarılmasının ortak çabaların zaferle taçlandırılmasını temsil ettiğini ifade etmiştir. En iyi ve en güçlü gençlerin kahramanca mücadeleleriyle Balkan milletlerinin dostluğu ve kardeşliği fikrinin sağlam temellerini oluşturdukları, kutsal olimpiyat ateşinin alevleri altında, dostça müsabakaların doğruluğu, milletlerin samimi iş birliği çabaları, ortak hedeflere

⁴⁴⁷ Haber, 25 Ağustos 1934, s. 5.

ulaşmanın gururu ve mutluluğu, iyi ve mutlu bir geleceğin gerçekleşmesi için ettikleri yemin bildirilmiştir.

Haberde verilen bilgiye göre, Türkiye, Romanya, Yunanistan, Bulgaristan ve Arnavutluk sporcuları 24 Ağustos'ta Zagreb'e gelecek ve Esplanat Otel'e ineceklerdir. Aynı gün öğleden sonra Yugoslav Atletizm Federasyonu'nun Genel Sekreteri tarafından, tüm takım liderlerinin katılımıyla kura çekimi yapılacaktır. 25 Ağustos'ta Balkan federasyonları temsilcilerine Yugoslav Federasyonu Başkanı tarafından resmi bir resepsiyon düzenlenecek ve ardından Zagreb Belediye Başkanı ziyaret edilecektir. Akşam saatlerinde şehirde genel bir yürüyüş yapılacak ve Beşinci Balkan Müsabakaları'nın fahri reisi, maarif ve terbiye-i bedeniye nazırı Anceloviç'in önünde resmi geçit yapılacaktır. 26 Ağustos Pazar günü uluslararası komite toplanacak ve öğleden sonra saat 15.00'da Beşinci Balkan Müsabakaları resmi olarak açılacak ve müsabakaların ilk bölümü gerçekleştirilecektir. O gün yapılacak müsabakalar şunlardır:

Tablo 43: Zagreb'deki 5. Balkan Oyunları Programı⁴⁴⁸	
26 Ağustos 1934 Pazar günü	Açılış töreni ve müsabakaların ilk kısmı: 100 metre, disk atma, 800 metre, yüksek atlama, cirit atma, 10.000 metre, 4x100 metre bayrak yarışı
27 Ağustos 1934 Pazartesi	Şehir gezisi ve akşam Maarif ve terbiye-i bedeniye nazırı ziyafeti
28 Ağustos 1934 Salı	Şehrin büyük yapılarının gezisi akşam Opera tiyatrosunda gala müsameresi
29 Ağustos 1934 Çarşamba	Uluslararası komite kongresi yapılacak, Zagreb Belediye Reisi ziyafeti. Kadın müsabakaları
30 Ağustos 1934 Perşembe	Zagreb civarı gezisi ve bir kır ziyafeti
31 Ağustos 1934 Cuma	Maksimир hayvanat bahçesi ziyareti
1 Eylül 1934 Cumartesi	Zagreb Stadyumunda müsabakaların devamı: 200 metre, 400 metre manialı, uzun atlama, 500 metre, sıklet atma, 800x400x200x100 Balkan Bayrak Yarışı
2 Eylül 1934 Pazar	Öğleden sonra müsabakaların son kısmı: 400 metre, sırıkla atlama, Yunan usulü disk atma, manialı 110 metre, 1500 metre, üç adım, çekiç atma, 42 kilometrelik maraton yarışı Kazananlara kupa takdimi, akşam 5. Balkan Oyunları'na katılan tüm atletlere resmi bir ziyafet
3 Eylül 1934 Pazartesi	Atletlerin Zagreb'den ayrılışı

Balkan Oyunları, 26 Ağustos 1934 Pazar günü saat 15.20'de Zagreb'de yeni inşa edilen stadyumda resmi olarak başlamıştır. Yugoslavya, kendi topraklarında ilk

⁴⁴⁸ Son posta, 26 Ağustos 1934, s. 9; Türk Spor, 25 Ağustos 1934, Yıl: 5, No: 48-255, s. 9

kez düzenlenen bu organizasyonun kusursuz bir düzen ve görkem içinde gerçekleştirilmesi için yoğun çaba sarf etmiş ve başarılı olmuştur. Beşinci Balkan Olimpiyatı açılış töreni ve ilk müsabakalar, aralarında Bulgaristan'dan gelen 300 kişilik bir kafilenin de bulunduğu yaklaşık 19.000 seyirci tarafından takip edilmiştir. Zagreb Stadyumu'nda, tören sırasında, kral adına General Dokiç başkanlığında, hükümet adına Terbiye-i Bedeniye Nazırı Angelijoviç ve Ticaret Nazırı Dimitroviç ile birlikte tüm konsololar ve diğer önemli kişiler hazır bulunmuştur. Saat 15.20'de, takımlar alfabetik sırayla ve en sonda Yugoslavya ekibi olmak üzere stadyuma giriş yapmış, özellikle ev sahibi takım coşkuyla karşılanmıştır. Yugoslav Takım Kaptanı Dr. Narançiç'in yemin etmesinin ardından bayraklar göndere çekilmiş ve marşlar icra edilmiştir. Bu törenden sonra müsabakalar başlamıştır.⁴⁴⁹

Müsabakaların neticeleri şöyledir:

Tablo 44: V. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları⁴⁵⁰			
100 metre koşu⁴⁵¹	800 metre koşu	Disk atma⁴⁵²	Cirit atma
1-Yugoslav Bauer, 10.8.10 2-Yunan Lambru, 3-Romanyalı Kovac 4-Yugoslav Kovaçiç 5- Yunanlı Mandikas 6-Romanyalı lyonesko	1-Yunan Georgakopulos 2 dk 2-Yugoslav Nikhazi, 3- Yunan Passi, 4 Giorga (Yugoslav) 5 Popoviç (Romanya) 6 Krazi (Romanya)	1-Yunan Silos 48,45 metre 2-Romanyalı Ledovic, 46.72 3 - Bulgar Gançef, 43.95 4- Yugoslav Klout, 42.52 5-TürkVeysi 41.44m 6- Doyçef(Bulgaristan) 40.56	1-Yunanlı Hacı Yani 56,35 2-Yunanlı Papagiorgio, 3-Yugoslav Kovaçiç, 4-Türk Karakaş.
10.000 metre koşu	Yüksek Atlama	4 x 100 Bayrak Yarışı	
1-Yunanlı Kiryakides, 23dk, 47 sn. 2-Yunanlı Arvanidis 3-Romanyalı Manea. 4-Yugoslavyalı Bruçon	1-Yugoslavyalı Buratoviç 1,80 2-Yunanlı Mantikas, 3-Türk Haydar.1,75	1-Yugoslav, 3 dk, 31sn 2-Yunan, 3- Romanya, 4 Bulgar, 5-Arnaut, 6- Türk takımları.	

⁴⁴⁹ *Vakit*, 27 Ağustos 1934, s. 8; *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.10-11; *Haber*, 27 Ağustos 1934, s. 1, 10.

⁴⁵⁰ *Haber*, 27 Ağustos 1934, s. 1, 10; *Son Posta*, 27 Ağustos 1934, s. 3; *Vakit*, 27 Ağustos 1934, s. 8; *Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1934, s. 3; *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.10-11.

⁴⁵¹ Türk atletleri eleme müsabakalarında elenmiş, finale katılamamıştır.

⁴⁵² Bu müsabakada iki yeni rekor kırılmıştır. Birinci gelen Yunanlı 48 metre, 54 ile yeni Balkan rekoru kırmış ve beşinci gelen Veysi de 41 metre 45 ile yeni Türkiye rekoru tesis etmiştir.

Müsabakalar başladığında, Türk ekibi beklentilerin oldukça altında bir performans sergilemiştir. Özellikle 100 metre koşusu, yüksek atlama ve disk atma gibi branşlarda beklenen derecelerin gerisinde kalmıştır. 100 metre yarışında Türk sporcular finale dahi kalamazken, yarış esas olarak Yunanistan'dan Lambro ve Yugoslav Bauer arasında gerçekleşmiştir. Lambro, yarışın başında geri kaldığı için Bauer'i geçememiştir. Oysa İstanbul'da daha önce yapılan 100 metre yarışında Lambro, Türk atlet Semih'i geçememişti. Bu durum, Semih'in yarışa katılabilmesi halinde dereceye girme ihtimalinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak Semih, Rusya'daki bir yarıştan Zagreb'e zamanında yetişemediği için müsabakalara katılamamıştır. Semih'in yurtdışı seyahati yerine düzenli antrenman yaparak Zagreb'e zamanında ulaşması gerçekleşmiş olsa Türkiye'nin birincilik elde etme ihtimalinin bulunduğu ifade edilmiştir. Ancak alınan bilgilere göre, Semih yarış günü saat 17.30'da Zagreb'e ulaşmış ve müsabakalara katılamamıştır.⁴⁵³

Müsabakaların bu ilk günü nihayetinde yapılan tasnifte memleketlerin aldıkları sayılar şöyledir:

Tablo 45: Müsabakaların ilk günü puan sonuçları ⁴⁵⁴		
1	Yunanistan	56
2	Yugoslavya	45
3	Romanya	22
4	Bulgaristan	12
5	Türkiye	10
6	Arnavutluk	2

Fotoğraf 81: Zagreb'de Türk Sporcuları
Kaynak: *Haber*, 29 Ağustos 1934, s. 1.

⁴⁵³ *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.10.

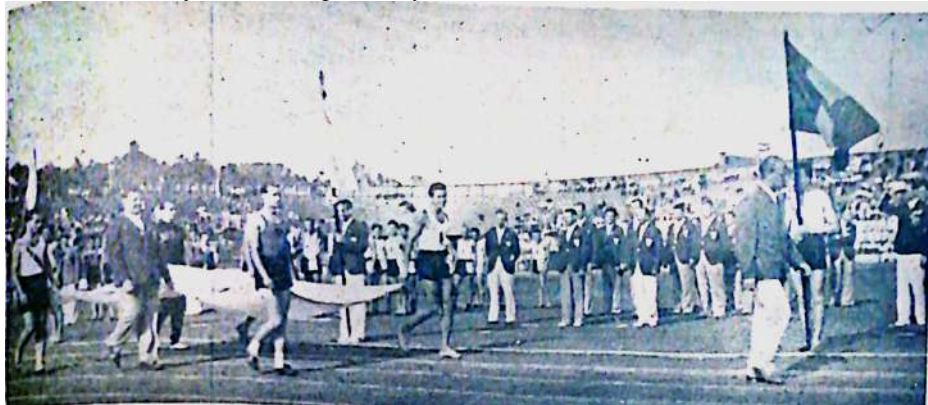
⁴⁵⁴ *Haber*, 27 Ağustos 1934, s. 1, 10; *Son Posta*, 27 Ağustos 1934, s. 3. *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.12.

Fotoğraf 82: Zagreb’de Yapılan 5. Balkan Olimpiyatı’nda Türk Atletleri Geçit Resminde
Kaynak: *Cumhuriyet*, 30 Ağustos 1934, s. 5

Fotoğraf 83: Türk Milli Takımı Geçit Töreninde Halkı Selamlarken
Kaynak: *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.10.

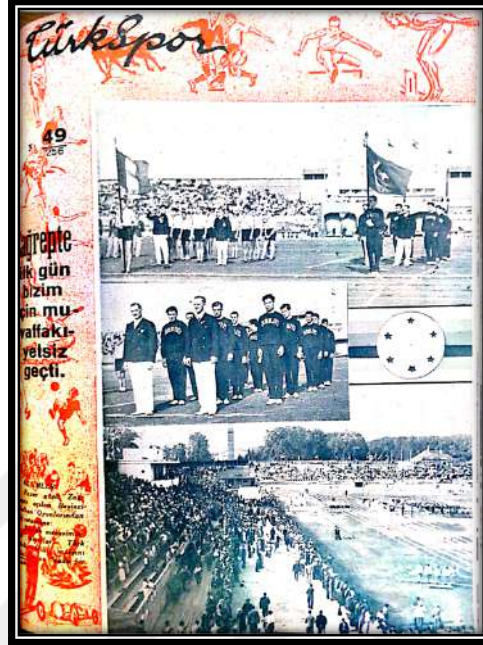
Fotoğraf 84: Zagreb’deki 5. Balkan Oyunları’nda Olimpiyat Bayrağı Altı Balkanlı Atlet Tarafından Taşınırken

Kaynak: *Türk Spor*, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.11.

Basında Beşinci Balkan Oyunları'nın heyecanla başladığı, bu tür organizasyonların düzenlenmesinin aynı zamanda bütün bir memleketi alakadar eden hazırlıklar içerdiği için bir anlamda komşu Balkan ülkelerinde işlerin nasıl idare edildiğini, yönetim biçimini gözler önüne sermesi bakımından önemli olduğu vurgulanmıştır. Müsabakalardan bir gece önce düzenlenen büyük bir fener alayı, Zagreb şehrini coşturacak kadar etkileyici bir etkinlik olmuştur. Bu oyunlar, hükümet, belediye, spor federasyonu ve halkın eşit derecede ilgisini çektiği için bu büyük etkinlik çok iyi şekilde yürütülmüştür. Buradaki manzara Türkiye'nin 1935 yılında düzenleyeceği organizasyonu düşündürerek nasıl başa çıkılacağı konusunda endişe yaratmıştır. Spor yazarı Ömer Besim, atletizm sporlarına ilgi duyanların sayısının Türkiye'de oldukça az olması nedeniyle, onlara bu konuları anlatmanın, kendisi için mutlak bir görev olduğunu ifade etmiştir. Ömer Besim atletizm ile ilgili olarak günümüzde dünya rekorlarının sık sık kırıldığı bir dönemde, antrenman yöntemlerinin ve suni araçların rolünü anlamak önemine vurgu yapmıştır. Türkiye'nin bugünkü antrenman yöntemleri dünyanın herhangi bir yerinde benzerine rastlanmayacak kadar basittir. Küçük bir sakatlıkla atletleri on beş gün boyunca masajla uğraştıran uzmanlarla ilgili olan durumun, gülünç olmanın ötesinde üzücü bir durum olduğu ifade edilmiştir. Ancak Balkanlar'da spor yedi yıl önce yeni başlamış; bugünkü şartlarla, Balkanlar'da Türkiye için zafer ümidinin pek olmadığı ifade edilmiştir. Atletizm alanında ilerlemiş ülkelerdeki yöntemlerin Türkiye'deki atletizmin gelişimi için kabul edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Dağınık ve bakımsız bir takımın durumunu hep birlikte gözlemlene vaktinin çok az olduğunun bilinmesi gerektiği, Türkiye topraklarında düzenlenecek Altıncı Balkan Oyunları'nın acı sonuçlarına katlanmaya şimdiden hazır olunması tavsiye verilmiştir. Yunanlılar akıllı ve deneyimli antrenörlerle, bir atleti en iyi hale getirecek derecede bilgili masörlerle ve dikkatli bir şekilde hazırlanmış atletlerle yarışlara katılırken Türkiye'nin bu durumda onlarla aynı safta yarışmasının sitemi basına konu olmuştur. Hatta bu konu ile ilgili ...*Bizler de onları ve muvaffakiyetlerini kenardan seyreden çocuklar gibi acınacak bir halde aynı safta yarışa kalkıyoruz.* şeklinde bir yaftalama olmuştur.⁴⁵⁵ Ayrıca Arnavutluk'a bir imrenme de söz konusudur. 1933 senesi Atina'ya 4 atletle gelen Arnavutların, 1934'te 10 atletle müsabakalara katılması ve Türkiye'den daha

⁴⁵⁵ Haber, 29 Ağustos 1934, s. 1.

iyi bir performans sergilemesi, 4X400 bayrak koşusunda mősabakayı Tőrkiye’den 6nce bitirmeleri, kendilerinin Almanya’da beden eğitimi alan Arnavutları işin başına geçirmeleri ile uygun bir çabanın, bir milleti hak ettikleri yere řőphesiz taşıyabileceğine değinmiştir.⁴⁵⁶

Fotoğraf 85: Tőrk Spor Mecmuası’nın Kapak Fotoğrafında “Zagreb’de İlk Gőn Bizim İçin Muvaffakiyetsiz Geçti” Başlıklı Balkan Oyunları G6rőntőleri
Kaynak: *Tőrk Spor*, 1 Eylől 1934, Yıl: 5, No: 49-256.

Fotoğraf 86: Zagreb Sahasında Açılan 5. Balkan Oyunları’nın Olimpiyat Yemini Yapılırken
Kaynak: *Son Posta*, 30 Ağustos 1934, s. 10.

⁴⁵⁶ *Haber*, 29 Ağustos 1934, s. 1.

Bir tren yolculuğundan sonra Zagreb'e ulaşan ve ilk günkü müsabakalara katılan Türk ekibinin Beşinci Balkan Oyunları hakkındaki ilk izleniminde iki konu üzerinde durulmuştur. Bu konuların ilki Türkiye'nin ilk gün elde ettiği sonuçlarla birlikte, takımın gelecekteki müsabakalar için büyük umutlar beslemesinin mümkün görünmediğidir. İkinci konu ise Beşinci Balkan Oyunları'nın organizasyonunu üstlenen Yugoslavya yetkililerin, bu işi umut edildiği gibi düzenleyememesidir. Yarışların sonunda galibiyet kazananın Yugoslavya olduğu durumda, seyirciler sahayı panayır yerine çevirerek şampiyonlarını coşkuyla karşılamışlardır. Hatta bu nedenle önemli bir koşu aksadığı görülmüştür. Ajans haberlerine göre, şu sonuçlar elde edilmiştir: 100 metrede Türkiye finale kalamamıştır. 800 metrede Ömer Besim yedinci olmuştur. Disk atmada Veysi beşinci olmuştur. Cirit atmada Karakaş dördüncülüğü geçememiştir. Yüksek atlamada Haydar'dan daha iyi bir derece beklenmesine rağmen Haydar üçüncü kalmıştır. Bunun sebebi de sahadaki zemin, Haydar'ın 1,75'ten daha yükseğe atlamasını engelleyecek kadar yumuşak olmasıdır. 4x400 bayrak yarışında birinciliği Yugoslavlar, ikinciliği Yunanlılar, üçüncülüğü ise Romanyalılar paylaşmıştır. Sonraki gün, 200, 400 manialı, uzun atlama, 5000 metre yarış, gülle atma, 800 metre, 400 metre ve Balkan bayrak koşuları vardır. Bu müsabakalar içinde gülle atmada Veysi'den beklenti yüksektir. İlk amaç geçen seneki durumu muhafaza etmektir.⁴⁵⁷

İlk günün genel tasnifindeki puanlar şöyledir:

Tablo 46: 1934 Yılı Müsabakalarının İlk Gününün Genel Sonuçları⁴⁵⁸		
Birinci	Yunanlılar	56 puan
İkinci	Yugoslavlar	45 puan
Üçüncü	Romanyalılar	22 puan
Dördüncü	Bulgarlar	12 puan
Beşinci	Türkler	10 puan
Altıncı	Arnavutlar	2 puan

Beşinci Balkan Oyunları'na 1-2 Eylül 1934'te devam edilmiştir. Neticeleri şu şekildedir:

⁴⁵⁷ *Son Posta*, 30 Ağustos 1934, s. 10.

⁴⁵⁸ *Son Posta*, 30 Ağustos 1934, s. 10.

Tablo 47: 1-2 Eylül 1934'te Zagreb'de Gerçekleşen 5.Balkan Oyunları'nın Neticeleri⁴⁵⁹		
200 Metre Finali	400 Metre Manialı Finali	Uzun Atlama
1.Yugoslav Kovaçiçi 23 saniye 2/10 2.Yunan Sakelariyu 3.Yunan Frangudie 4.Romanyalı Kovaci 5.Yugoslav Bauer 6.Bulgar Nevakoff	1.Yunanlı Mantikas 55 saniye 7/10 2.Yunanlı Skiadas 3.Yugoslav Stefanovic 4.Yugoslav Ivanovic 5.Arnaut Gogo 6.Romanyalı Puhalo	1.Yugoslav Kalay 6 metre 85 2.Yunan Travlos 3.Yugoslav Buratovic 4.Yunanlı Paterakis 5.Romanyalı Ionesco 6.Romanyalı Smit Tevfik 6,10 yaparak seçmeyi kaybetti
500 Metre	Sıklet Atma	800 X 400 X 200 X 100 Bayrak Yarışı
1.Yugoslav Krevs 16 dakika 2. 8/10 2.Yunan Kiryakidis aynı zamanda 3.Yugoslav Brukan 4.Yunan Orvanits 5.Türk Teoharidi 6.Romanyalı Komanesko	1.Yugoslav Kovaçeviç 14 metre 22 2.Yugoslav Marançiç 3.Türk İrfan 4.Romanyalı Frits 5.Türk Veysi 6.Yunan Silos	1.Yunan Takımı 3 dk.23, 8/10 2.Yugoslav takımı 3. Romanya takımı 4 Bulgar takımı 5. Türk takımı 6. Arnaut takımı
5000 Metre	Gülle	
1.Yugoslavya (16 dk.5sn.4/5) 2. Yunan 3. Yunan	1. Yugoslavya 2. Yugoslavya 3.İrfan 13,10 5.Veysi 13	

Oyunların son günü olan 2 Eylül'de şimdiye kadar icra edilmeyen kısımlar ile maraton yarışı yapılmıştır. İkinci gün yani 1 Eylül'de oynanan oyunların neticesinde yapılan genel tasnifte durum şöyledir:

Tablo 48: 1934 Yılı Müsabakalarının İkinci Günü Genel Sonuçları⁴⁶⁰		
1.	Yunanistan	94 puan
2.	Yugoslavya	90 puan
3.	Romanya	33 puan
4.	Türkiye	22 puan
5.	Bulgaristan	17 puan
6.	Arnavutluk	6 puan

⁴⁵⁹ *Vakit*, 2 Eylül 1934, s. 2; *Akşam*, 2 Eylül 1934, s. 2.

⁴⁶⁰ *Vakit*, 2 Eylül 1934, s. 2.

Ömer Besim'in 1 Eylül 1934'te yazmış olduğu “*Sondan ikinci neden olduk!*” yazısında Zagreb'deki son müsabakalarda neredeyse sonuncu olmanın açıklamaları yapılmıştır. Zagreb yolculuğu, büyük karışıklıklar içinde başlayarak beklenmedik bir şekil almıştır. Atletizm işlerinin iç yüzünü bilmeyenler için, ne kadar umutlu bir şekilde yola çıkıldığını anlamanın zor olabileceği ifade edilmiştir. Başlangıçta Türkiye'nin Yugoslavya'yı geçeceği, Yunanlıları takip edeceği ve en kötü ihtimalle yaklaşık 70 puan toplanacağı düşünenlerin, gerçekte Türkiye'nin henüz 21 puan civarında dolaştığını gördüklerinde yaşadıkları şaşkınlığa şaşırdıklarını ifade etmiştir. Balkan ülkeleri her gün biraz daha ilerlerken, Türkiye'nin durumunun ne kadar zor olduğunu bu müsabakalarda görenler artık umudu tamamen yitirmişlerdir. Artık bu zorlukların üstesinden gelmek için gereken kuvvet kimsede bulunmamaktadır. Atletik sporların birkaç sene önce gerilediğini görenler, Zagreb oyunlarında Türkiye'nin düşüşünü açık bir şekilde görmüş olmalıdırlar. Bugüne kadar yaşanan mağlubiyetler her sene farklı bahanelerle örtülmüş ve unutulmuştur. Gerçek sebepler ise hep kenarda bırakılıp göz ardı edilmiştir. Ekip son müsabakaları tamamlayarak İstanbul'a geri dönmektedir. Bir süre feryatlar edilip, şikâyetler yükseltecek, ancak işler tekrar eski rutine geri dönecektir. Gelecekteki çöküşü görmek için şimdiden yazılmış bir şeylerin pek bir faydası olmayacaktır.⁴⁶¹

Oyunların ilk gününün sona ermesi üzerine Besim'in yazdığı mektupta, şu konulardan bahsedilmektedir:⁴⁶²

“Tren yolculuğunu güya rahat bir şekle sokan yataklı vagonlarda Zagreb'i buluncaya kadar çekilen rahatsızlığı burada saymak bile cidden büyük bir üzüntüdür. Her beş dakikalık yoldan sonra trenin yirmi saniyelik müddet için filan yerde veya falan köyde istasyon yapması insanı sinirlendirmek için bire bir devadır. Gündüz kömür tozu ve sıcaktan, gece sıkıntıdan itina ile yapılan yataklarda yatılmadığı içindir ki jki gecelik yolda ceman yekûn beş saat uyuyan arkadaşı, aramızda yeni bir rekortmen olarak kabul ettik.. Her yerde konak yaparak sallana, sarsıla nihayet Zagreb'e geldik.. Büyük bir yağmur gürültüsile Zagreb'e girdiğimiz zaman bir sürü merasimle karşılandık.. Yugoslavya hududunda kafilemize, içinde Zagreb'in krokisi, iç kart postal, bir Olimpiyat rozetile tramvay abonesi olan yirmi bir büyük zarf verdiler. Bütün bunlar Yugoslavların güzel hazırladıklarına bir delildi. İstasyon civarında muazzam bir otel olan Esplanat'a yerleştik.. Bizden evvel Arnavut ve Yunanlı atletler, bizimle beraber Bulgarlar bizden birkaç saat sonra da Rumenler gelmişlerdi. Bu suretle bütün Balkanlılar toplanmış olduk..Otelin muazzam salonlarında içtima içtima üzerine. Müsabakaların hususi tarafları konuşulmağa bir takım kararlar verilmeğe başlandığı zaman burası sanki Tahdidi Teslihat Konferansı için toplaşılmış bir yeri andırıyordu. Müsabakalardan bir gece evvel şehirde muazzam bir fener alavı tertip edildi: sokakları halkın coşkun tezahüratı altında dolaştık.. Atletizm propagandasının bu şeklini şimdiye kadar

⁴⁶¹ Haber, 5 Eylül 1934, s. 5.

⁴⁶² Türk Spor, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 49-256, s.13.

hemen hiç bir yerde görmemiştik...26 Ağustos günü büyük bir dikkat ve itina ile hazırlanan bütün Balkanlı atletlerin geçit resminde bulunduk. Bayraklar taşındı, çekildi yemin edildi, milli marşlar çalındı. Bütün bu merasim hepimizin her zaman gördüğünden başka bir şey değildi. Müsabakalar başlamadan evvel gördük ve anladık ki organizasyon itibarile Yunanlılar Yugoslavlara faiktiler.. Otelden stada kadar tramvay yolculuğu, stadın Gülhane hastahanesini andıran dağınık ve etrafi açık pavyonları inşaatın henüz ikmâl edilmediğini gösteriyordu. Müsabakaların başlangıç saatleri, geçit resmi ve bilhassa saha üzerindeki hakem vazaiî işleri hayret sardırarak derecede karışıktır.. Yugoslavların zaferlerini sahaya hücum ederek alkışlıyan halkın önüne geçmek kolay değildi.. Şapkasını havaya atanlar, sahada müsabıkı omuzlıyarak dolaştıranlar görünmeyen yeniliklerdir.”

Zagreb'den gelen habere göre, Balkan Oyunları'nın ikinci günü, 1 Eylül Cumartesi günü Zagreb stadında gerçekleştirilmiştir. Ancak, 26 Ağustos'taki 4x400 bayrak yarışı büyük bir karmaşa sonucunda tamamlanamadığı için olimpiyat komitesi, uzun tartışmaların ardından Yunanistan ve Yugoslavya arasındaki bayrak yarışının tekrarlanmasına karar vermiştir. Hafta arasında gerçekleşen bu müsabaka büyük bir heyecanla izlenmiştir. Ancak, 4x400 bayrak yarışında Yunanistan, sekiz metrelik bir farkla kazanmasına rağmen, bir Yunan atletinin bayrak değiştirirken hata yapması nedeniyle Yunan takımı diskalifiye edilmiştir.⁴⁶³ Yunan takımının bu olaydan oldukça etkilendiği ve Atina ile Zagreb arasında uzun telgraf alışverişlerine neden olduğu belirtilmiştir. Balkan Oyunları'na devam etmeme kararı alan Yunanlar, Balkanlı delegelerin araya girmesiyle ve Yugoslavların her iki takıma da sayı vermemeyi teklif etmeleriyle Atina'dan gelen sakinleştirici haberler sonrasında oyunlara devam etmeye karar vermişlerdir. 1 Eylül Cumartesi günü yapılan müsabakalarda, derecelerle ilgili büyük umutlarımız vardı. Özellikle Rusya'dan gelen Semih'in 200 metre yarışında yer alması Bulgarlar'a yakın olan sayı farkını makul bir hale getirebilirdi. Ancak, bazı olaylar nedeniyle beklentiler karşılanamamıştır. 400 metre manialı koşuda Sedat ve A. Haydar seçmelerde müsabaka dışı kalması, seçmelerdeki belirsizlikler ve 200 metre yarışında Semih ile Mehmet Ali'nin finale kalamaması, açıklaması mümkün olmaya bir durumdu. Uzun atlama müsabakasında Tevfik'in yapabildiği en yüksek derece olan 6 metre ile finale kalamaması da hayal kırıklığı yaratmıştır. Gülle atmada geçen yılın birincisi Veysi 13,03 ile beşinci olurken, İngiltere'den gelen S. F. F. 13,10 ile üçüncü olmuştur. 100×200×400×800 Balkan bayrak koşusunda temsil eden Ömer Besim, Ragıp, Raif ve Müfahham'dan oluşan takım ise 3,36,2 ile 4x400 bayrak yarışında beşinci

⁴⁶³ *Vakit*, 5 Eylül 1934, s. 9; *Haber*, 5 Eylül 1934, s. 5.

olmuştur. 1 Eylül 1934 tarihli Atina'dan gelen haberlere göre, Zagreb Olimpiyatı'nda Yunan atletlerinin Yugoslav halkından ve hakemlerinden kötü muamele gördükleri iddiaları halk arasında büyük tepkilere yol açmıştır. Atina gazetecilerinin bildirdiğine göre, Yugoslavlar, kendi milli takımlarını birinci yapmak için her türlü çabayı göstermiştir. Ancak, yaşanan tatsız olaylar ve Yunan katile reisinin şiddetli protestosu sonucunda Yugoslav atletizm federasyonu, bu tür olaylara izin verilmeyeceğine dair güvence vermiş ve mesele kapatılmıştır. Yugoslavlar, Yunanlılardan birinciliği almak için çok çabalamış, ancak başarılı olamamışlardır.⁴⁶⁴

Fotoğraf 87: 200 Metre Seçmelerinde Bile Muvaffak Olamamaları Herkesin Hayretini Uyandıran İki Atletimiz Semih ve Mehmet Ali
Kaynak: *Vakit*, 5 Eylül 1934, s. 9.

Zagreb'de düzenlenen Balkan Oyunları'nın ikinci ve üçüncü gününde, ümitlerin azaldığı bir gerçektir. Türk atletleri, daha fazla gayret etmemiş olsalardı, Türkiye'ye son sıralarda dönme ihtimaliyle karşı karşıya kalabilirdi. Ancak, sondan ikincilikle sonunculuk arasında pek bir fark olmadığı da açıktır. Bu durumda sorulması gereken Milli formanın onuruyla bu kadar oynamak, bir günah ve sorumluluk değil midir?

Atina'dan gelen bir haberde, Zagreb Oyunları'ndaki olay şöyle anlatılıyor: Zagreb Olimpiyatı'nda, Yunan atletlerinin Yugoslav halkından ve Yugoslav hakemlerinden maruz kaldıkları iddia edilen olumsuz muameleler, Atina'da büyük bir infiale neden olmuştur. Atina gazetelerinin, Yunan atletleriyle birlikte Zagreb'e giden muhabirlerinin aktardıklarına göre, Yugoslavlar, kendi milli takımlarını birinci

⁴⁶⁴ *Haber*, 5 Eylül 1934, s. 5; *Vakit*, 5 Eylül 1934, s. 9.

çıkarmak adına her türlü çabayı sarf etmişlerdir. Yugoslav hakemlerinin, Yunanlılar'a haksızlık yaptığı ve hatta bayrak koşusunda birinci gelen Yunan takımını diskalifiye ettiği iddia edilmiştir. Ancak, Yunan takımının Zagreb'i terk ederek Atina'ya döneceğini açıklaması üzerine, maçın yeniden yapılmasına razı olunmuştur. Ancak, bu yarışta yine de Yunanlılara birinciliği verilmemiştir. Yunan muhabirlerinin aktardığına göre, bir Yugoslav hakemi, bir Yunan atletine silah çekmiş, ancak daha sakın kişilerin müdahalesiyle olayın büyümesi engellenmiştir. Bu olaylar ve Yunan kabile başkanının sert protestosu üzerine, Yugoslav atletizm federasyonu, böyle hareketlere izin verilmeyeceği konusunda teminat vermiş ve mesele kapanmıştır. Yugoslavlar, bu müsabakalarda Yunanlılardan birinciliği almak için büyük çaba sarf etmiş, ancak başarılı olamamışlardır.⁴⁶⁵

“Bu gidişle kazanmamız kabil değildir.” başlıklı haberde, Beşinci Balkan Oyunları, beklenmeyen bir mağlubiyetle sonuçlanmıştır. Türkiye'nin elindeki kadro, yıllardır yorgunluktan bitap düşmüş durumda ve artık ne Balkanlar'da ne de Türkiye'de iş görebilecek bir halde değildir. Balkan atletizminin gelişme gösterdiği bir dönemde, Türk atletlerin Zagreb'deki performansları göz önüne alındığında Balkan ülkeleri her yıl kadrolarını güçlendirirken, Türk takımı ise zirveden düşmeye başlayan atletlerle mücadele etmektedir. 1935'te ülkemizde düzenlenecek Altıncı Balkan Oyunları için bugünkü durumla başarılı olmayı beklemek, spor teşkilatı için zorlu bir durum olacağı belirtilmiştir.⁴⁶⁶

Beşinci Balkan Oyunları, Türk atletlerinin beklenenin oldukça altında bir performans sergilemesiyle sona ermiştir. İlk gün yaşanan başarısızlığın sonraki günlerde telafi edileceği ve en azından Bulgaristan'ın önüne geçileceği umut edilirken, Türkiye bu beklentileri karşılayamamış ve Bulgaristan ile aynı puanı alarak dördüncü sırada yer almıştır. Yarışmalar sonucunda Yunanistan 164 puanla Balkan Şampiyonluğu'nu korurken, Yugoslavya 155 puan ile ikinci, Romanya ise 61 puanla üçüncü olmuştur. Türkiye ve Bulgaristan 33 puan ile dördüncü sırayı paylaşırken, Arnavutluk 7 puanla beşinci olmuştur.⁴⁶⁷

⁴⁶⁵ *Vakit*, 5 Eylül 1934, s. 9.

⁴⁶⁶ *Son Posta*, 6 Eylül 1934, s. 10.

⁴⁶⁷ *Türk Spor*, 8 Eylül 1934, Yıl:5, No: 50-257, s. 8.

Tablo 49: 1934 Yılında Düzenlenen 5. Balkan Oyunları'nın Nihai Sonuçları⁴⁶⁸		
1.	Yunanistan	164 puan
2.	Yugoslavya	155 puan
3.	Romanya	61 puan
4.	Türkiye	33 puan
5.	Bulgaristan	33 puan
6.	Arnavutluk	7 puan

1933 yılında Atina'da düzenlenen Balkan Oyunları'nda Romanya ile birlikte üçüncülüğü paylaşan Türkiye, 1934 yılında önceki yılın başarısını koruma veya daha üst sıralara yükselme hedefiyle yarışmalara katılmıştır. Ancak bu hedeflerin hiçbiri gerçekleştirilememiştir. Balkan ülkeleri atletizmde büyük ilerleme kaydederken, Türkiye'nin performansı gerilemiş olarak ortaya çıkmıştır. Güzel bir Avrupa şehri olan Zagreb, Türkiye için talihsiz bir mekân olmuştur. Olimpiyat Oyunları'nda olduğu gibi, Zagreb'de de hava koşulları yarışmaları olumsuz etkilemiştir. Sürekli yağan yağmur, yarış pistlerini ağırlaştırmış ve sporcuların performansını olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Özellikle 400 metre koşusu sırasında yağmurun kesintisiz devam etmesi, sporcular için büyük bir dezavantaj oluşturmuştur. Müsabakalarda genel olarak mevcut seviyenin üzerine çıkılamadığı ve sporcuların derecelerini geliştiremediği görülmüştür. Üç adım atlama haricinde, Zagreb'de yapılan yarışmalarda hiçbir branşta kayda değer bir ilerleme sağlanamadığı ifade edilmektedir.⁴⁶⁹

Basında Türkiye'de ilk kez ihtiyacı karşılayacak nitelikte stadyumun, Kastamonu'da inşa edildiği haber verilmiştir.⁴⁷⁰ Bu stadyumun açılış törenine katılan Denizli Milletvekili Mazhar Müfit Bey, en azından bazı önemli illerde benzer sahaların açılmasının gerekliliği üzerinde durmuştur. Hatta Türk gençlerinin spor yapacakları uygun alanlardan yoksun olmalarının, Türklerin ve Türk gençlerinin spor alanında geri kalmasının en önemli sebeplerinden biri olduğunu belirtmiştir. Kastamonu stadının diğer illere bir örnek olması ve diğer illerin de benzerlerini yapmak için çalışması gerektiğini vurgulayan Müfit Bey, Türkiye'de spor

⁴⁶⁸ *Türk Spor*, 8 Eylül 1934, Yıl:5, No: 50-257, s. 8.

⁴⁶⁹ *Türk Spor*, 8 Eylül 1934, Yıl:5, No: 50-257, s. 8.

⁴⁷⁰ İçerisinde futbol, voleybol, hokey sahaları, tenis kotları, 20 metre boy, 40 metre uzunluğunda yüzme havuzu bulunan bir statdır.

verimliliğinin artması için bu tür stadyumların ülke genelinde 20-30 adedi bulması gerektiğini ifade etmiştir.⁴⁷¹

Beşinci Balkan Oyunları sona ermesinin ardından birçok değerlendirmeler yapılmıştır. *“Zagreb’de gerçekleşen müsabakalar ve elde edilen sonuçlar, Türkiye’deki atletik sporların Balkan ülkelerine kıyasla ne kadar kötü durumda olduğunu göstermektedir. Balkan ülkelerinin her geçen gün biraz daha ilerlediği bir ortamda, Türkiye’nin ise geride kaldığını görmek spor alanında başarısız günlerin Türkiye için kaçınılmaz olduğu açıktır.”* şeklinde yorum yapılmıştır.⁴⁷² Ayrıca başarısızlıkların atletlerin bu işi milli bir vazife olarak gerektiği kadar ciddiyet, önem ve sorumluluk bilincinde olarak yerine getirmemesinden kaynaklandığı ifade edilmiştir.⁴⁷³ Başka bir değerlendirmede de spor faaliyetlerinin başka ülkelerde 5 sene gibi kısa bir zamanda içinde ne kadar hızla geliştiği ve bugünkü etkileyici halini nasıl aldığını anlamakta güçlük çekildiği ifade edilmiştir. Büyük bir gençlik hareketi sayılan spor işlerinin bir ülkenin en önemli işlerinden biri olarak kabul edilmesi, son zamanlarda Amerika, İngiltere ve diğer büyük milletler dışında, Yugoslavlar, Yunanlılar, Romanyalılar, Bulgarlar, Arnavutlar gibi isimleri sıralanan milletlerin spor alanındaki ilerlemeleri, takdire şayan bir şekilde göz kamaştırırken Türkiye’nin geride kaldığını görmenin üzücü olduğu vurgulanmıştır. Bu durum yıllar boyunca söylenmiş, yanlış düzeltilmeye çalışılmıştır. Ancak bunun Türkiye’de sonucu olmamıştır. Atina’da dört yıl boyunca ve 1934 yılında Zagreb’de düzenlenen Balkan Oyunları’nda, Balkan milletlerinin gençliğe ve atletik sporlara verdikleri önemi oralara gittiğinde Türkiye’nin görme imkânı olmuştur. Ancak gidenlerin görüşlerinin ve temennilerinin dikkate alınmaması, doğruya kimsenin inanmaması yenilgiye uğranan müsabakalardan sonra ülkenin çıkarlarını kurtarmak için hiç kimsenin çareler aramaması eleştirilmiştir. Bütçe hazırlamak, antrenörleri maaşlandırmak, lüks yolculuklar yapmak veya temiz giyinmek gibi şeylerin, Türkiye’yi spor alanında ilerletmede bir adım daha ileriye götürmediği anlaşılmalıdır. Ona göre tedbirler alınmalıdır. 1933 ve 1934 Balkan Oyunları’na katılmaktan başka bir şey yapmayan Arnavutların, nüfusları ve sahip oldukları kaynaklarla Türkiye’yi geride

⁴⁷¹ *Haber*, 6 Eylül 1934, s. 9.

⁴⁷² *Vakit*, 8 Eylül 1934, s. 7.

⁴⁷³ *Türk Spor*, 8 Eylül 1934, Yıl:5, No: 50-257, s. 9.

bıraktıklarında, endişeyle feryat eden milletin Türkiye olmasından endişe duyulduğu ifade edilmiştir.⁴⁷⁴

Modern Olimpiyat Oyunları hareketinin temelini atmış olan Yunanistan'ın, 1896 yılında Atina'da, bir Yunan hayırseverin sağladığı maddi destekle inşa edilen stadyumda düzenlenen ilk Olimpiyat müsabakalarıyla başlamasına rağmen atletizm branşının ülkelerinde ancak son beş ila altı yıl içinde hak ettiği konuma ulaştığı belirtilmiştir. Bu gelişimde, alanında yetkin ve disiplinli bir antrenör olan Macar asıllı Smişek'in büyük rolü olduğu vurgulanmıştır. Yunanistan'da uzun yıllar boyunca özverili bir çalışma yürüten Smişek, toplumun ilgisi doğrultusunda atletizm alanında önemli ilerlemeler kaydetmiş ve ülke sporunu başarıya taşımıştır. Yunanistan'ın, 1934 yılına kadarki beş yıldır Balkan Olimpiyatları'nda gösterdiği üstün performansı büyük ölçüde Smişek'e borçlu olduğunu her fırsatta dile getirdiği ifade edilmektedir. Smişek, Yunanistan'daki spor potansiyelini geliştirmek amacıyla şehir şehir dolaşarak yetenekli gençleri bizzat seçmiş ve böylece güçlü Yunan Milli Atletizm Takımı'nı oluşturmuştur. Yunanistan'daki gelişmeler ile kıyaslanarak Türkiye'de atletizm antrenörlerinin yeterliliği ve çalışma prensipleri basında sorgulanmıştır. Türkiye'deki atletlerin yetersiz performansının sebeplerinden biri olarak antrenörlerin yetkinlik eksikliği görüldüğü ifade edilmiştir.⁴⁷⁵

Fotoğraf 88: Yunan Atletlerinin Avrupa Seviyesine Yükselmesinde Büyük Rolü Olan Yunanistan için Altı Seneden Beri Çalışan Macar Antrenör Smişek'in Türk Spor Mecmuasına Verdiği Fotoğraf

Kaynak: *Türk Spor*, 22 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 52-259, s. 5.

⁴⁷⁴ *Haber*, 6 Eylül 1934, s. 9.

⁴⁷⁵ *Türk Spor*, 22 Eylül 1934, Yıl: 5, No: 52-259, s. 5.

Kronometre ve şerit ölçmeye dayanan bir spor hareketinin aslında uygulanmasının ve geliştirilmesinin ne kadar basit olduğu ve her gün günlük hayatta kolayca yapılabileceğinin mümkünlüğü belirtilmiştir. 1923'teki teşkilattan bu yana 11 yılda Türkiye'de uygulanan bugünkü atletizm teşkilatının, kaç atlet yetiştirdiği konusunda hesap yapmanın gerçeği ortaya çıkaracağının açık olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca iki ay önce İstanbul atletizm heyeti tarafından yapılan senelik birincilik yarışmalarında Kadıköy sahasına gelen seyirci, müsabık ve hakemlerin toplamının sadece 63 kişiden ibaret olması, atletizm sporuna olan ilginin ne kadar az olduğunu gösterdiği ifade edilmiştir. Bu durumda, Zagreb'deki müsabakalardaki gibi bir sonuç beklemenin garipliği sorgulanmıştır. En önde gelen kulüplerin henüz atletik sporları benimsemediği, programlarında yer vermediği ve hazırlayıcı sporlara belirsiz nitelikte bir ilgi gösterdikleri belirtilmiştir. Sadece birkaç hevesli kişinin çabasıyla bütün bir ülkenin spora yönlendirilmesi beklenemeyeceği, Zagreb'e giden 20 kişilik kafilenin atletik spor yapmayı bırakması durumunda, atletizm federasyonu, antrenörler ve mevcut kuralların bir federasyon gibi unutulup gidebileceği ve bu durumun, Türkiye'deki spor teşkilatının bir gerçeği olduğu ifade edilmiştir. Ancak okullardan kulüplere kadar, ülkenin her kıyısında ve bucağında atletik sporlara yer verilir ve teşkilat bu konuyu önemserse, ülkedeki herkes bunu görev edinirse spor alanında gelişme sağlanabileceği, her fırsatta spor alanına olumsuz ve yıkıcı eleştiri yapılmaması gerekliliği üzerinde durulmuştur.⁴⁷⁶

Atletik sporlar alanında, Altıncı Balkan Oyunları'nın önemi giderek artmaktadır ve bu etkinliklerin İstanbul'da düzenlenmesi artık kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir. Önümüzdeki mevsim için yapılacak olan hazırlıklar ve planlamalar büyük önem taşımaktadır. Altıncı Balkan Oyunları'na yönelik geniş kapsamlı bir ilgi ve destek oluşturabilmek, bu büyük organizasyona gerekli önemi vermek için Türkiye'nin geç bile kalmış olabileceği ifade edilmiştir. Atletik sporlara gereken önemi vermek, iç ve dış kaynakların kullanımıyla mümkün olduğu belirtilmiştir. Bu dönemde ülkelerin kendi kendimize yetebileceğini düşünmek sonuçta bir yanılgıdan ibarettir. Atletik sporların bazı takipçileri, rekorların neden tutulamadığı konusunda büyük bir bilgiyle konuşmaktadır. Rekorlar, bakkaldan alınıp satılabilen bir meta değildir, bu nedenle heyecanın sınırının aşıldığı yerlerde

⁴⁷⁶ *Vakit*, 8 Eylül 1934, s. 7.

sakinliği korumak ayrı bir özelliktir. Türkiye'nin atletik sporlara olan ilgisizliği, bugüne kadar yapılan işlerle mevcut ilgisi arasında bir uyum bulma imkânını ortadan kaldırmaktadır. On ay sonra düzenlenecek olan Altıncı Balkan Oyunları için Türkiye'de yazılacak yazılarla, etrafa bu konuda bilgi vermek ve derinlemesine tartışmak, gelecek yıl karşılaşılabilecek durumlarla başa çıkabilmek için herkesin daha sabırlı ve hazırlıklı olmasına yardımcı olabileceği tavsiye edilmektedir.⁴⁷⁷

Fotoğraf 89: Balkan Şampiyonluğu Kazanan Yugoslav Takımı Atina Stadında Son Maçından Evvel.

Kaynak: *Kurun*, 11 Ocak 1935, s. 7.

11 Eylül 1934 tarihli telgrafta Merkezi Avrupa milletlerinin katılımıyla Sofya'da 17 Eylül 1934 tarihinde bir tenis turnuvası yapılacağı haber verilmiştir. Bu turnuvaya Türkiye'den de iki tenisçi davet edilmiştir. Federasyonun bu organizasyona katılıma mahzur görmediği İdman Cemiyetleri İttifakı'ndan Hüsnü Nail tarafından bilgilendirilmiş ve İdman Cemiyetleri İttifakı Reis Muavini Halit Bey tarafından cevap verilmiştir.⁴⁷⁸

⁴⁷⁷ *Haber*, 16 Eylül 1934, s. 5.

⁴⁷⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 17. (11 Eylül 1934).

2.8.1935 Yılı Balkan Oyunları (21, 22 ve 29 Eylül 1935)

1935 yılı gelişen İtalya tehdidi, Almanya'nın Balkanlar'a yönelik ekonomik ve siyasi ilgisi, Yugoslavya'nın Bulgaristan ve İtalya ile ikili anlaşmaları, 1935 yılı itibariyle Yugoslavya'nın, Almanya ile ekonomik ve diplomatik ilişkilerini geliştirmeye başlaması gibi nedenlerle Balkan Konferansları devam ettirilememiştir. Ancak 1935 yılı Balkan Antantı'nın etkisinin sürdüğü ancak bir taraftan da ilişkilerin sorgulandığı bir dönemdir. İtalya'nın 1935'te Habeşistan'a saldırısı Balkanlar'da özellikle Yugoslavya ve Yunanistan'da tedirginlik yaratmıştır. Bu durum Balkan ülkeleri arası iş birliği eğilimi girişimlerini zayıflatmıştır. Her ne kadar bölgesel siyasi gerilimlerin hissedildiği bu dönemde ülkeler arası siyasi güvensizlikler hâkim olsa da Balkan Oyunları ile Balkan ülkeleri arasında siyasi birliğin olduğuna dair mesaj verilmeye devam etmiştir. Bu yılda düzenlenen Balkan Oyunları bir açıdan sporun diplomatik işlevinin sembolik bir şekle dönüştüğünü göstermesi bakımından da önemlidir.

1935 yılı Altıncı Balkan Oyunları'nın ev sahipliğini üstlenen ülkenin Türkiye olması sebebiyle bu yıla ait kaynak sayısı diğer yıllara nazaran oldukça fazladır. O nedenle bu yılda düzenlenen Balkan Olimpiyatı teferruatlı şekilde ele alınmıştır. Organizasyonun Türkiye'de yapılmasına karar verilmesi, hazırlık süreci, atletlerin seçilmesi, müsabakalarla ilgili alınan kararlar veya değişiklikler, oyunların başlaması ve müsabaka sonuçları, Altıncı Balkan Oyunları sonuçlarının değerlendirilmesi konuları ekseninde incelenmiştir.

2.8.1.Altıncı Balkan Oyunları'nın Türkiye'de Yapılması Kararı ve Hazırlık Sürecinin Başlaması

1934 yılında Atina'da gerçekleştirilen kongrede alınan karar doğrultusunda, 1935 yılı Balkan Atletizm Şampiyonası'nın Eylül ayı sonunda İstanbul'da düzenlenmesi, oyunların üç gün boyunca sürmesi kararlaştırılmıştır. Yaz sonunda gerçekleşecek bu müsabakalarda Türk atlet takımının başarılı bir performans sergilemesi için her türlü tedbir alınacağı basında duyurulmuştur.⁴⁷⁹ Aslında İstanbul'da düzenlenecek olan Balkan Oyunları'nın ilk olarak Ankara'da yapılması

⁴⁷⁹ *Haber*, 31 Mart 1935, s. 1; *Milliyet*, 18 Nisan 1935, s. 7, 8.

planlanmıştır. Ancak stadyumun o tarihe yetişememesi nedeniyle İstanbul'a alınmıştır. Bu müsabakalar, Fenerbahçe Stadi'nda gerçekleştirilecek olup, geniş çaplı bir yenileme çalışması yapılacağı duyurulmuştur. Stadyumun kapasiteleri artırılarak oyunlara daha uygun hale getirilmesi planlanmıştır. Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından Fenerbahçe Stadi'na 15 bin liralık bir yatırım yapılacağı, stada 5 bin kişilik kapalı tribün inşa edileceği açıklanmıştır. Ancak bu hazırlıkların gecikmesi, kamuoyunda endişe yaratmıştır. Bu endişe basında dile getirilmiş, stadın uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi için acil adımlar atılması gerektiği vurgulanmıştır.⁴⁸⁰ Balkan Oyunları'nın İstanbul'da yapılması, şehir için büyük bir uluslararası organizasyona ev sahipliği yapma imkânı sunmaktadır.

Türkiye, Balkan Oyunları'na 1930'dan beri düzenli olarak katılmaktadır. En başarılı yıl, Romanya ile 1933 yılında üçüncü sırayı paylaştığı 61 puanla olmuştur. Milli atletlerimizin büyük bölümü, uzun süredir Balkan Oyunları'nda Türkiye'yi temsil eden deneyimli sporculardır. Özellikle Semih, Mehmed Ali, Haydar, Tevfik, Veysi ve Ziya gibi isimlerin bu yıl da başarıyla temsil etmeleri beklenmektedir. Türk atletlerin, sıkı bir antrenman rejimiyle yaz sonuna kadar hazırlıklarını sürdürecekleri kamuoyuna haber verilmiştir.⁴⁸¹

1935 yılında İstanbul'da yapılacak olan Altıncı Balkan Oyunları, dönemin Türk spor camiasında büyük bir heyecan yaratmıştır. Oyunlar için düzenlenen hazırlıklar, gazetelerin manşetlerinde geniş yer bulmuş ve çeşitli tartışmaların konusu olmuştur.

Türk Atletizm Federasyonu, 26 Nisan 1935 Cuma günü saat 14.30'da Balkan Oyunları hazırlığı kapsamında bir bayrak yarışı düzenleyeceği ve müsabakalara katılacak kulüplerin isim listelerini 23 Nisan 1935 Salı akşamına kadar federasyon merkezine bildirmeleri gerektiği basına yansımıştır.⁴⁸²

1935 tarihli Mayıs ve Haziran aylarında sporcuların hazırlık süreçleri üzerine yoğunlaşıldığı görülmektedir. İstanbul'da yapılan atletizm müsabakalarının, Türk sporcuların Balkan Oyunları öncesinde nasıl bir performans sergileyeceğine dair önemli ipuçları sunduğu ifade edilmiştir. Yunanlı atletlerin üstün performansı

⁴⁸⁰ *Milliyet*, 18 Nisan 1935, s. 7; *Cumhuriyet*, 5 Nisan 1935, s.5; *Haber*, 31 Mart 1935, s. 1; *Haber*, 18 Nisan 1935, s. 8.

⁴⁸¹ *Milliyet*, 18 Nisan 1935, s. 8.

⁴⁸² *Haber*, 21 Nisan 1935, s. 4.

karşısında Türk atletlerin durumu eleştirilmiş, oyunlar için ciddi bir hazırlık yapılması gerektiği vurgulanmıştır.⁴⁸³

Basında yer alan bir röportajda, eski atlet Rauf, Balkan Oyunları'nın Türk atletizmi için bir dönüm noktası olacağını söylemiştir. Rauf, hazırlıkların yeterli olmadığını ve sporcuların büyük bir özveriyle çalışması gerektiğini ifade etmiştir. Aynı zamanda hakemlerin eğitimi konusu da gündeme gelmiş, uluslararası standartlarda hakemlerin yetiştirilmesi gerektiği savunulmuştur. Sonuç olarak, 1935 yılı Balkan Oyunları, Türkiye'nin spor sahasında uluslararası alanda kendini kanıtlama çabasının önemli bir dönemi olmuştur. Ancak hazırlık sürecinde yaşanan aksaklıklar, Türk sporcuların rekabet gücünü azaltmış ve organizasyonun başarısı üzerinde bir baskı yaratmıştır. 1935 yılı Balkan Oyunları'na ilişkin yapılan hazırlık ve yaşanan gelişmeler, dönemin Türk spor camiasının atletizm alanındaki durumunu net bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda, çeşitli basın organlarında yayımlanan haberler ve eleştiriler, özellikle Türk atletizminin Balkan Oyunları'na hazırlık sürecinde karşılaştığı zorlukları ve eksiklikleri ortaya koymaktadır.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 2 Mayıs 1935 tarihli haberine göre, altıncı Balkan Oyunları'na yönelik hazırlıklar çerçevesinde Ankara'da bir toplantı düzenleneceği bildirilmiştir. Bu toplantıda, Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Ali Rana Tarhan, oyunların komitesinin başkanlığını üstlenmiştir. Güreş Federasyonu'ndan Ahmed Fetgeri ve Atletizm Antrenörü Prak'ın da ilk toplantıya katılmak üzere Ankara'ya gittikleri belirtilmiştir.⁴⁸⁴

Ali Rana Tarhan Bey'den rica edilen şeyler şunlardır:⁴⁸⁵

1- Pist ve tribünlerin inşası masrafı (Balkan Oyunları'nın Atina'da 100.000 kişilik ve Zagreb'te 50.000 kişilik statlarda yapılmıştır. Türkiye'de Fener Stadyumu'nun o dönemki haliyle Balkan Oyunları'nın yapılmasına uygun olmadığı, en kısa zamanda bu stadın yeniden düzenlenip hazır hale getirilmesi özellikle de pistin yeniden yapılmasının gerçek anlamda bir zorunluluk olduğu belirtilmiştir.)

2- Reisicumhur veya Başvekilin Altıncı Balkan Oyunları'nı koruması altına alması ve bunu resmen ilan etmesi

⁴⁸³ *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1935, s. 8; *Cumhuriyet*, 13 Mayıs 1935, s.10; *Yarım Ay Dergisi*, 1 Haziran 1935, s. 28.

⁴⁸⁴ *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1935, s. 8.

⁴⁸⁵ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 14, 15, 16. (29? 1935).

3- Yüksek İcra Komitesi'nin kurulmasının ilanı

4- Fener kulübünün, pist ve tribünlerin inşasına zorluk göstermemesi için Şükrü Saraçoğlu Bey'e bilgi verilmesi

Takımın Durumu hakkında verilen bilgide ise hala takımın iki antrenörle çalıştığı, 26 Nisan 1935'te yapılan denemenin atletlerin durumunun iyiye gittiğini göstermiştir.

5- 1935 yılının Mayıs ayı içinde 10-15 gün Anadolu'daki atletlerden milli takıma aday seçilenlere bir kamp yapılacağı ve bu kişilerin Robert Kolej müsabakalarına katılacakları ifade edilmiştir. (28 Mayıs 1935)

6- 14 Temmuz 1935 tarihine kadar hafif veya ciddi müsabakalar vardır. (12 ve 14 Temmuz Ruslarla temas) 20 gün kadar istirahat sonra tekrar idmanlara başlanacaktır.

Ağustos sonunda Türkiye birinciliği ve onu izleyen 20 günlük umumi kamp ve ondan sonra 20-22 ve 27 Eylül'de Balkan Oyunları oynanacaktır.

7- 1935 yılında Yunan ve Yugoslavya'dan sonra Türkiye üçüncü olmaya çalışacaktır.

8- Milli takım için 45 kadar genç seçilmiştir. Bunların içinden 15 tanesinin yavaş yavaş seçilerek tam milli takım 30 kişi kadar olacaktır.

9- Takıma dahil olanlar için gerektiğinde istenecek mezuniyet ve müsaadelerin temini. (Asker ve memurların nakil suretiyle ücretlilerin de tazminat vererek celbi)

10- Takıma dahil olanların hepsi toplandıkları zaman sorumluluklarının ehemmiyeti hakkında Rana Beyefendinin kendilerine öğüt vermesi

11- Statta yapılacak yenilikler: (tribün ve pist dışında)

a- Bir şeref tribünü (Atatürk'ün gelmesi ihtimaline karşı)

b- Soyunma yerlerinin genişletilmesi

c-Bayrak direkleri dikilmesi

d- Oyunları neticesini gösterecek numarataj levhalar

e- Statta radyo tertibatı ve dahili telefonlar

12- Müsabakalara ve idarecilere verilecek madalyaların hazırlanması

13- Oyunlara ait rozetlerin hazırlanması

14- Şahadetnameler, kupalar ve şiltler (ve birincilere verilmek üzere altın bir iki madalya)

15-Zaman ve mesafe ölçülmesi için dakik aletlerin satın alınması

16-Sahaya ait atlama sehpaları manialar ve son Balkan Oyunları'nda gördüğümüz bazı ölçü yeniliklerinin tatbiki

17- En iyi müsabaka aletleri: Cirit, Disk, Gülle, Çekiç ve Sırık çemberler ve çizgi makinesi. Atma mesafeleri için madeni çivili bayraklar (Tokmak kafası)

18- Altı milletin beşer adet bayrağı (ikişer tanesi sonuçlar ilanında kullanılmak ve üçer tanesi stada çekilmek üzere) 1 adet Balkan Birliği Bayrağı (ayrıca takımların bayraktarlarına verilecek birer gönderli bayrak).

19- Propaganda bürosu ilanlar afişler, sinemalar, etiketler ve posta pulları, matbuat komiserliği. (Masrafını karşılayarak Balkan Oyunları için mahya kurdurulması)

20- Gelecek Balkanlı gazetecilere % 50 telgraf indirimi yapılması

21- Mümkün ise stadın içine bir küçük telgraf bürosu yaptırılması

22- Oyunların yapılacağı Eylülün son yarısından başlamak ve 30 Eylülde bitmek üzere tren ve yolcu vapurlarında indirim yapılması (İtalya böyle bir iş için trenlere % 75 indirim yapıyor) Yine o tarihte İstanbul otellerinde indirim yaptırılması

23- Köprüden bineceklere mahsus vapur ve Kadıköy tramvay biletleri ile birlikte yapılmış (combine) stat biletleri çıkarılması. Üç günlük ucuz biletler çıkarılması

24- Balkan Oyunları'na Arnavutluk'un da dahil olmasıyla altı millet katılacaktır. Bunlardan toplamda 100-120 kişi geleceği bildirilmektedir.

a-Yol paralarının veya biletlerinin gönderilmesi için maliyeden döviz müsaadesi

b-Hudutlarda gümrük kolaylıkları gösterilmesi gerek paraca gerek eşyaca

c-Pasaportlarının bedava vize ettirilmesi için hem Türk konsoloslukları hem de Yugoslav ve Arnavutların geçecekleri transit memleketlere vizeleri bedava vermeleri hususunun Hariciye vasıtasıyla bildirilmesi.

d-Her takıma o dilden anlayan bir mihmandar ve geneli için de bir teşrifat şefi tayin edilmesi

e-Takımların mutlaka Pera Palas'ta konaklatılması (Atina'da atletler her odada banyonun mevcut olduğu birinci sınıf Akropol Palas Otelinde konaklamıştır.. Zagreb'de de ekipler otel Esplanat'ta misafir edilmiştir. Her iki otel de Pera Palas standartlarına sahiptir. Bu sebeple Türkiye'nin şerefi için uygun olan Pera Palas'tır.

25- Takımlar geldiğinde;

a- 18 Eylül 1935'te bir genel bir fener alayı yapılarak sporcuların toplu olarak şehirde dolaştırılması planlanmıştır. Aynı etkinlik Yugoslavya'da yapılmıştır. Propaganda açısından çok etkili olacağı ifade edilmiştir.)

b-19 Eylül 1935'de merasim köşkünde genel bir toplantı yapılarak sporculara hükümet, şehir ve spor teşkilatı adına hoş geldin ziyareti

c-20 Eylül 1935 Balkan Oyunları'nın birinci günü (bunun merasimi belirlidir. Resmi geçitten sonra Devlet adına oyunların açılması ve federasyon adına atletlerin müsabakaya daveti, atlet yemini, müsabakalar)

d- 21 Eylül istirahat

e-22 Eylül oyunların ikinci günü

f-23 Eylül bir gezinti

g-24 Eylül serbest

h-25 Eylül gezinti

i-26 Eylül serbest

j-27 Eylül oyunları kapanması

k-Belediye namına bir ziyafet

l-En son gece federasyonun ziyafeti

m-Oyun günleri kapılardaki polislerin merasim kılığında bulunmaları

E-Tramvaylarda bedava seyahat için tedbir alınması (Zagreb'de karne verdiler. Atina'da para verdiler)

27- Bir teşrifat komitesi kurulması talep edilmiştir. Bu komite misafirlere şehri gezdirecektir. Aynı zamanda gezme programını yapacak, araçlarını tedarik edecek Turing kulüpten ve belediyeden birer murahhas istenmiştir.

28- En kısa sürede bir Balkan Bürosu kurulacaktır. Birkaç lisan bilen bir kâtip günde bir iki saat çalışacak bir muhasebeci, bir iç adamı, bir mimar (bunlar şimdiden tespit edilmiştir.)

29- Bir doktor atletleri daimî kontrol etmektedir.

30- Gıdasız ve işsiz atletler koruma altına alınacaktır. (Türkiye'ye bir sayı fazla getirecek hiç kimsenin ihmal edilemeyeceği belirtilmektedir.)

31- Avrupa'dan bir hareket amiri getirtilecektir. (Müsabakalarda anlaşmazlıkların yaşanmaması için)

32-Doktor, kâtip, mimar, muhasebeci için ve iş adamına göre belirlenmiş bir ücret verilecektir. (Ücretsiz çalıştırılmayacağı belirtilmiştir.)

33-Henüz Türkiye Balkanlıları resmen oyunlara davet etmemiştir. Balkanlılar Türkiye'ye oyunların tarihini sormuştur. Ancak hala durum ve şartlar sağlanamadığı için cevap verilmemiştir.

34- İstanbul belediyesinden bu işlerin masrafına destek olmak üzere 1.000 lira kadar bir yardım temin edilmesinin çok fayda sağlayacağı ifade edilmiştir.

35- Rana Tarhan Beyefendi'nin ve Yüksek İcra Komitesi'nin yardımına en fazla Eylül ayının başından sonra ihtiyaç duyulacağı belirtilmiştir. Rana Tarhan'ın İstanbul'da bulunmadığı zaman İstanbul'da temin edilebilecek şeyler için kendisini rahatsız etmemek adına yerine İstanbul Valisi'ni vekil olarak tayin etmesinin mümkün olup olmadığı sorulmuştur.

Yukarıda Altıncı Balkan Oyunları hakkında yapılması akla gelen tedbir sıralanmıştır. Bu büyük spor organizasyonunun gerektireceği başka tedbirler, şartlar, istekler oluşması durumunda onlara da başvurulacağı garanti edilmiştir.

5 Aralık 1935 tarihli bir telgrafta Parti Genel Yönetim Kurulu tarafından alınan bir karara göre, Balkan Güreş Müsabakaları'na katılacak olan ulusal güreş takımı üyelerine birer takım elbise temin edilmesi uygun görülmüştür. İlgili yazıda, İstanbul Parti Başkanı Hilmi Uran'ın, İstanbul'da kışlık yerli kumaşlardan elbise dikimi için bir terzi ile anlaşma yapacağı belirtilmektedir. Söz konusu güreşçilerin isimlerinin kendisine bildirilmesi istenmiştir ve bu sporcuların anlaşılan terziye yönlendirilmesi önerilmiştir. Ankara'da bulunan güreşçilerin elbiseleri ise Ankara'da, parti tarafından uygun görülen bir terzi atölyesinde, ilgili muhasebe birimince incelenip onaylandıktan sonra hazırlanması kararlaştırılmıştır. Aziz Akyürek'in, güreşçilerin isimlerini İstanbul Parti Başkanı'na ve Parti Genel Sekreterliği'ne iletmesi talep edilmiştir. Bu gelişmeler üzerine, Türk Milli Güreş Takımı Kaptanı, partiye hitaben bir teşekkür mektubu yazmıştır. Mektubunda, şu ifadeler yer verilmiştir: *"Bizim hâlimiz sizce malumdur. Bize geçen seneki gibi birer*

kat elbise yaptıracağınızı vaat buyurmuştunuz. Bu buyruğunuzun neticesini sevinçle beklediğimizi hatırlatırken üstün saygılarımızı da tekrar ederiz.”⁴⁸⁶

CHP İstanbul İl Başkanı Seyhan Saylav Balkan Güreş Takımı mensuplarına yaptırılacak elbise için beklenen çizelgenin gelmemesinden kaynaklı tekrar bir çizelge istemiştir. Bu listenin içinden sadece 9 kişiye elbise yaptırılacağı kararlaştırılmıştır. Listeden kimlerin çıkarılacağının bildirilmesi istenmiştir. Liste şu kişilerden oluşmaktadır: İstanbul’da bulunan güreşçiler; Küçük Hüseyin, Yaşar, Abbas, Koç Ömer, Kenan, Saim, Sadık, Büyük Hüseyin, Şaban, Yusuf, Nuri, Ahmet, Mustafa, Adnan, Çoban Mehmet’tir. Ankara’da bulunanlardan ise Necmi yer almaktadır.⁴⁸⁷

2.8.2.İstanbul Atletizm Bayramı

Yarım Ay dergisinin 1 Haziran 1935 tarihli sayısında yer alan haberde, 31 Mayıs 1935’te başlayan ve üç gün süren İstanbul Atletizm Bayramı’nın, Türk atletizmi için önemli bir hazırlık niteliği taşıdığı belirtilmiştir. Balkanlar’ın en güçlü atletlerinin katıldığı bu müsabakalara bazı Türk sporcularının mazeretleri dolayısıyla katılamadığı belirtilmiştir. Özellikle, bu müsabakaların, yaklaşan Balkan Oyunları için Türk atletlerinin performanslarını değerlendirme açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmıştır. Ayrıca, Yunanlı atletlerin bir önceki yıl İstanbul’a geldikleri müsabakalarda gösterdikleri performanslar üzerinden, Türk atletizminin gelişim süreci sorgulanmıştır.⁴⁸⁸

3 Haziran 1935 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul Atletizm Bayramı’nın sona erdiğini bildirmiştir. Yüksek atlama müsabakasında Sedat’ın 1,75 metre atlayarak birinci olduğu, Haydar’ın ise 1,70 metre ile ikinci olduğu belirtilmiştir. Disk atma müsabakalarında ise Yunanlı atlet Silas’ın 48,43 metre ile önemli bir başarı elde ettiği, Türk atlet Veysi’nin ise 39,47 metre ile mücadeleyi tamamladığı kaydedilmiştir. Ayrıca, bayrak koşusunda Yunan takımının galip geldiği ifade edilmiştir. Bu müsabakalarda alınan sonuçlar, Türk atletlerinin Balkan Oyunları öncesindeki performansını değerlendirme fırsatı sunmuştur. Cumhuriyet Gazetesi

⁴⁸⁶ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1095.1.2. Dosya Ek: 6. BÜRO, s. 10-14. (Belge Tarihi: 07.04.1936).*

⁴⁸⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 11-13. (20 Kanunu sani 1936).*

⁴⁸⁸ *Yarım Ay Dergisi, 1 Haziran 1935, s. 28.*

aynı tarihte, Amerikalı atletlerin Avrupa turnesindeki başarıları ile Türk atletizminin içinde bulunduğu durumu karşılaştırarak, eleştirel bir bakış açısı sunmuştur. Amerikalı atletlerin dünya rekorları kırdığı bu dönemde, Yunanlı atletlerin bile Türk atletlerini geride bıraktığı belirtilmiştir. Bu tablo, Türk atletizminin gelişiminde ciddi bir eksiklik olduğunu göstermektedir. Balkan Oyunları'na sadece üç ay kalmışken, Türk atletlerinin hazırlık sürecinin yetersiz olduğu ve bu durumun büyük bir endişe kaynağı olduğu dile getirilmiştir.⁴⁸⁹

Bu gelişmelerle birlikte aynı zamanda Balkan Oyunları hazırlıkları ile ilgili eleştiriler de basında yer almaktadır. Örneğin, Son Posta Gazetesi'nin 8 Haziran 1935 tarihli sayısında, eski milli atlet Rauf'un Balkan Oyunları'na yönelik düşüncelerine yer verilmiştir. Rauf, oyunların Türkiye'de düzenlenecek olmasının, Türk atletizmi için ya bir canlanma ya da tam anlamıyla bir çöküş anlamına geleceğini ifade etmiştir. Ayrıca, Türk spor yöneticilerinin ve atletlerin bu süreçten gerekli dersleri çıkararak, atletizmi yeniden canlandırma fırsatına sahip olduklarını vurgulamıştır. Rauf'a göre, atletizm alanında yetenekli sporcuların var olduğu, ancak bu yeteneklerin doğru şekilde yönlendirilmediği belirtilmiştir.⁴⁹⁰

17 Haziran 1935 tarihli Son Posta Gazetesi, İstanbul'da düzenlenecek olan Balkan Oyunları öncesinde yeterli hazırlık yapılmadığına dair eleştirilerde bulunmuştur. Müsabaka yapılacak stadın dahi hazır olmadığı, federasyonun çalışmalarının yetersiz kaldığı ve genel anlamda bir ilgisizlik olduğu ifade edilmiştir. Diğer ülkelerin olimpiyat hazırlıklarını büyük bir ciddiyetle yürüttüğü bir dönemde, Türkiye'nin Balkan Oyunları'na yönelik bu kayıtsız tutumu, gelecekte yaşanabilecek başarısızlıkların habercisi olarak sunulmuştur. Sonuç olarak, 1935 yılı boyunca Türk basınında yer alan haberler, Balkan Oyunları'na hazırlık sürecinde yaşanan eksikliklerin ve yetersizliklerin altını çizmekle birlikte Türk atletizminin gelişimi açısından bu sürecin kritik bir dönemeç olduğunu ortaya koymaktadır.⁴⁹¹

2.8.3. Altıncı Balkan Oyunları'na Yönelik Hazırlıklar ve Atletlerin Hazırlık Süreci

1935 yılının ağustos ayında Altıncı Balkan Oyunları hazırlıklarının hızla devam ettiği konusunda kamuoyuna haber verilmiştir. Ayrıca bu süreçte Arnavutluk,

⁴⁸⁹ *Cumhuriyet*, 3 Haziran 1935, s. 8.

⁴⁹⁰ *Son Posta*, 8 Haziran 1935, s. 8.

⁴⁹¹ *Son Posta*, 17 Haziran 1935, s. 8.

Balkan Oyunları'na katılacağını resmî olarak bildirmiştir. Ancak Arnavutluk atletlerinin birçoğunun askerlik hizmetinde olmasından ötürü, sadece on iki sporcu ile katılacakları ifade edilmiştir. Balkanlar'dan gelecek ilk atlet kafilesi ise Romanya'dan olacağı, Romanya kafilesinin, yirmi atlet ve bir idareciden oluşacağı belirtilmiştir.⁴⁹²

Galatasaray atletizm şubesi, Romanyalı atletleri İstanbul'a davet etmiştir. Bu atletler, Eylül ayında düzenlenecek altıncı Balkan Oyunları öncesinde İstanbul'da müsabaka yapacaklar. Bu karşılaşmalar, Türk atletizmi için önemli bir hazırlık süreci olacaktır. Türkiye, şimdiye kadar katıldığı beş Balkan Oyunları'nda yalnızca 1933 yılında Atina'da Romanya ile eşit puan alarak üçüncülüğü paylaşabilmiştir. Romanya, Balkan atletizminde sürekli olarak Türkiye ve Bulgaristan'ın önünde yer alan güçlü bir takımdır. Romanyalı sporcuların İstanbul'a gelişleri, Türkiye'nin Balkan Oyunları'ndaki durumunu anlamak için önemli bir fırsat sunacağı, Türk atletlerinin bu oyunlardan önce yeterli sayıda milli müsabaka yapmaları halinde Romanya'yı küçük bir farkla geride bırakma şansı olduğu düşünülmektedir.⁴⁹³

Romanyalı atletlerin İstanbul'a gelişleri, pasaport sorunları nedeniyle ertelenmiştir. Romanyalılar, ek bir para talebinde bulunmuş ve bu ödendiği takdirde İstanbul'a gelmek istediklerini belirtmişlerdir. Galatasaray Kulübü, bu talebi kabul etmiş ve karşılaşmanın 21 Temmuz'da yapılması kararlaştırılmıştır. İstanbul'da düzenlenecek olan atletizm müsabakaları ise 13-14 Temmuz tarihlerinde gerçekleştirilecektir. Ayrıca, İstanbul Atletizm Heyeti tarafından yapılan açıklamada, 7 Temmuz 1935 tarihinde yapılması planlanan atletizm şampiyonluklarının, İstanbul-Atina futbol maçı nedeniyle ertelendiği duyurulmuştur.⁴⁹⁴

Altıncı Balkan Oyunları Komitesi Başkanı Ali Rana Tarhan, Taksim Stadyumu'nda Balkan Oyunları'na hazırlanan Türk atletlerini incelemiştir. Tarhan, sporcularla birebir görüşerek form durumlarını sormuş ve başarıya ulaşmak için daha fazla gayret göstermeleri gerektiğini belirtmiştir.⁴⁹⁵

Basında Balkan Atletizm Oyunları'na bir buçuk ay kaldığı, İstanbul'da yapılacak bu oyunlarda Balkan ülkelerinden gelecek sporcuların, Fenerbahçe

⁴⁹² *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1935, s. 8.

⁴⁹³ *Cumhuriyet*, 27 Haziran 1935, s. 8.

⁴⁹⁴ *Cumhuriyet*, 6 Temmuz 1935, s. 8.

⁴⁹⁵ *Cumhuriyet*, 7 Temmuz 1935, s. 8.

Stadı'nda yarışacakları belirtilmiştir. Ancak, Türk atletlerinin son performansları endişe vericidir. Özellikle 100 ve 200 metre koşularında, Semih'in katılmaması nedeniyle ciddi bir düşüş gözlemlenmektedir. Diğer branşlarda da gerileme söz konusudur. Romanyalı atletlerin İstanbul'a gelmekte isteksiz davranmaları, onların da iyi durumda olmadıklarını göstermektedir. Bu yılki Balkan Oyunları'nda en büyük çekişmenin Yunanistan ve Yugoslavya arasında geçmesi beklenmektedir. Yugoslav atlet Kovaç'ın 100 metrede 10.7 saniye ile yeni bir Balkan rekoru kırması, Yugoslavya'nın güçlendiğini ve Yunanistan'a rakip olabileceğini göstermektedir. Rumen atletlerin bu yıl yeni bir rekor kıramamış olması, Türkiye'nin Balkan Oyunları'nda üçüncü olma şansını artırmaktadır. Ancak Bulgar atletlerin de son bir yılda büyük ilerleme kaydettiği ve gelecek yıllarda daha güçlü olacakları öngörülmektedir.⁴⁹⁶ Sonuç olarak, 1935 yılında Türkiye'de düzenlenecek olan Balkan Oyunları'na yönelik hazırlıklar, Türk atletizmi için hem umut vaat eden hem de zorluklarla dolu bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Özellikle Romanya ve Bulgaristan gibi rakiplerle yapılacak müsabakalar, Türkiye'nin Balkan Oyunları'ndaki yerini belirleyecektir.

Altıncı Balkan Oyunları için Fenerbahçe Stadı'nda yapılan hazırlıkların son aşamasına geldiği haber verilmiştir. Oyunların bugüne kadar yapılanlar arasında en görkemlisi olması için Başbakan İsmet İnönü'nün talimatıyla kurulan yüksek komite, bir buçuk aydır yapılan çalışmalar sonucunda tüm detayları karara bağlamıştır. Fenerbahçe Stadı'nda inşa çalışmaları bitmek üzere olduğu ve 21 Eylül'de başlayacak oyunlarda on bin kişinin oturarak müsabakaları izlemesi mümkün olacağı ifade edilmektedir. Tüm tribünler numaralı olacak ve biletler on gün önceden satışa çıkarılacaktır.⁴⁹⁷

⁴⁹⁶ *Haber*, 20 Temmuz 1935, s. 10.

⁴⁹⁷ *Akşam*, 24 Ağustos 1935, s. 2.

Fotoğraf 90: İstanbul'da yapılacak olan altıncı Balkan Olimpiyatı için Atletizm Federasyonu tarafından 15 günde bir çıkmak üzere bir bülten çıkarılmaya başlanmıştır. Bu bültende Balkan Oyunları, şimdiye kadar yapılan olimpiyatlar alınan dereceler ve diğer genel bilgiler bildirilmektedir.

Kaynak: *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1935, s. 8.

Altıncı Balkan Oyunları'nın 21, 22 ve 29 Eylül tarihlerinde İstanbul'da yapılacağı resmi olarak duyurulmuştur. Bu organizasyonun sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesi için Başbakan İsmet İnönü, Gümrük ve Tekel Bakanı Ali Rana Tarhan başkanlığında bir yüksek komitenin kurulmasını emretmiştir. Komite, Halk Partisi İstanbul İl Başkanı Hilmi Ural, İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ, Türkiye İdman Cemiyetleri Başkanı Aziz Akyürek ve Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Felek'ten oluşmaktadır. Organizasyonun diğer işlerine ilişkin olarak da yazı işleri, propaganda, tertip ve ağırlama komiteleri seçilmiştir.⁴⁹⁸

Atletizm Federasyonu, İstanbul'da yapılacak olan Altıncı Balkan Oyunları için millî takım adaylarını seçmiştir. Taksim Stadı'nda her akşam antrenman yapan millî takım adayları arasında 100 ve 200 metre koşucuları Semih, Naci, Hilmi ve Raif; 400 metre koşucuları Sami, Ragıp ve Münci; 800 metre koşucuları Ömer, Besim, Ziya ve Said; 1500 metre koşucuları Ömer, Besim ve Ziya; 5000 ve 10000 metre koşucuları Maksud ve Remzi bulunmaktadır. Disk ve gülle atmada Veysi, Nail ve İrfan, yüksek atlamada ise Sedat, Haydar ve Fethi yer alırken, cirit atmada Selim ve Karakaş, 110 metre engellide Sedat ve 400 metre engellide Mehmet Ali yarışacaktır. Yunanistan, Balkan Oyunları'ndaki gücünü koruyabilmek amacıyla Amerika'da yaşayan Yunan atletlerden beş kişiyi İstanbul'a getirmiştir. Bu sporcular, atlama ve atma dallarında yarışacaklardır. Ancak bu atletlerin Yunan takımında yer almaları, Balkan ülkeleri tarafından protesto edilebilir, çünkü bu sporcuların birçoğu Amerika Federasyonu'na bağlıdır.⁴⁹⁹

⁴⁹⁸ *Kurun*, 24 Temmuz 1935, s. 7.

⁴⁹⁹ *Kurun*, 24 Temmuz 1935, s. 7.

Fenerbahçe Stadyumu pistinin, 21 Eylül'de başlayacak Altıncı Balkan Oyunları için tamamlanmak üzere olduğu bildirilmiştir. Daha önce Atina ve Zagreb'de düzenlenen oyunlar, bu yıl ilk kez İstanbul'da yapılacaktır. Geçen sene Zagreb'de Yugoslav atletler Yunanlıları zorlamış, ancak Yunanlılar zorlukla birinciliği elde etmiştir. Bu yılki oyunlar büyük rekabete sahne olacak ve özellikle Yunan ve Yugoslav atletler arasında çekişme beklenmektedir. Yunan takımı, Amerika'dan gelen beş atletin desteğiyle güçlenmiş olup, Balkanlar'daki atletizm üstünlüğünü korumayı hedeflemektedir. Buna karşın Yugoslavlar, Romanyalılar ve Türk atletler de ciddi hazırlıklar içerisinde.⁵⁰⁰

Altıncı Balkan Oyunları'na hazırlık kapsamında, Atletizm Federasyonu tarafından bir bülten yayımlanmaya başlanmıştır. İki haftada bir çıkacak olan bu bültende, oyunlar hakkında genel bilgiler, geçmiş olimpiyatlarda elde edilen dereceler ve diğer önemli detaylar okuyuculara sunulacaktır.⁵⁰¹

Balkan Oyunları başlangıcından itibaren dört yıl boyunca Yunanistan Federasyonu tarafından başarıyla organize etmiştir. 1935 yılı, oyunların İstanbul'da düzenlenecek olmasıyla Türkiye'nin, önemli bir uluslararası spor etkinliğine ev sahipliği yapacağı basında belirtilmektedir. Oyunlara 200'den fazla atlet katılacağı, ayrıca idareciler ve seyircilerin de şehre geleceği, bu etkinlik için İstanbul'a gelen misafirlere yönelik çeşitli kolaylıklar sağlanacağı bildirilmiştir. 1935 yılına kadar Balkanlar'da üstünlük sağlamış olan Yunanlıların, 1935 yılında gerçekleşecek olan müsabakalarda bu üstünlüğü özellikle Yugoslavya'ya kaptırabileceği, Yugoslav atletlerin yükselişinin büyük bir rekabet yaşatacağı ifade edilmektedir. Hakemlerin de bu zorlu yarışları yönetmek için ciddi bir hazırlık içerisinde bulunmaları basın aracılığıyla tavsiye edilmiştir.⁵⁰²

Yunan Atletizm Federasyonu, Altıncı Balkan Oyunları için hazırlıklarını yoğunlaştırarak Atina Stadyumu'nu projektörlerle donatmış ve atletlerin gece gündüz antrenman yapmasına olanak sağlamıştır. Amerika'dan gelen beş Yunan asıllı atlet, Yunan takımına büyük bir güç katmıştır. Bu atletlerin dereceleri Balkan rekorlarının üstünde olup, Yunan takımının kazanma şansını artırmıştır. Yunan atletleri, Macar antrenör Simiccek'in yönetiminde çalışmakta ve gece antrenmanlarını

⁵⁰⁰ *Tan*, 27 Temmuz 1935, s. 7.

⁵⁰¹ *Cumhuriyet*, 27 Temmuz 1935, s. 8.

⁵⁰² *Tan*, 28 Temmuz 1935, s. 7.

sürdürmektedirler. Fenerbahçe Stadyumu'nda yapılacak oyunlarda Yunanlıların birinciliği bırakması zor görünmektedir, ancak Yugoslav atletlerin de güçlü bir hazırlık süreci geçirdiği belirtilmektedir.⁵⁰³

21, 22 ve 29 Eylül tarihlerinde İstanbul'da düzenlenecek Altıncı Balkan Oyunları için hazırlıkların hız kazandığı aktarılmaktadır. İstanbul Belediyesi ve bağlı kurumlar, oyunlar süresince şehri ziyaret edecek seyircilere yönelik Balkan Haftası etkinlikleri düzenlemeye karar vermiştir. Bu etkinlikler arasında Balkan dansları, otomobil yarışları, deniz eğlenceleri ve müzik ile güzel sanatlar performansları yer alması kararlaştırılmıştır. Fenerbahçe Stadı'ndaki hazırlıkların hızla ilerlemekte olduğu, koşu pisti ve yüksek atlama havuzunun tamamlandığı duyurulmuştur. Ayrıca, atletlerin antrenman yapabileceği pistin yakında hazır olacağı belirtilmiştir. Balkan Oyunları'na katılacak seyirciler ve sporcular için vapur ücretlerinde %50 indirim yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra, Yunan atletler gece antrenmanlarını yapabilmek için stadyuma projektör yerleştirmiştir. Ayrıca, Akay Vapurları sporculara ücretsiz ulaşım hizmeti sunacak olup, benzer uygulamanın diğer ulaşım şirketleri tarafından da uygulanması planlanmaktadır.⁵⁰⁴

İstanbul'da yapılacak Altıncı Balkan Müsabakaları'nın programı Atletizm federasyonu tarafından hazırlanmıştır. Program bütün Balkanlar'a hemen bildirilecektir. 21, 22, 29 Eylül'de yapılacak olan Balkan Müsabakaları'nın programı şu şekilde tespit edilmiştir:⁵⁰⁵

Tablo 50: 1935 yılı Balkan Müsabakalarının Programı		
21 Eylül 1935 Cumartesi	22 Eylül 1935 Pazar	29 Eylül 1935 Son Gün
Büyük geçit resmî saat: 2.30 100 metre seçme: 3.30 Yunan diski final: 3.30 Yüksek atlama final: 3.30 800 metre final: 3.45 10.000 metre final: 4.00 Cirit atma final: 4.45 100 metre final: 4.00 4X400 bayrak final: 5.20	200 metre seçme saat: 3.00 400 mania seçme: 3.20 Uzun atlama final: 3.30 5000 metre final: 3.50 Disk atma final: 4.00 200 metre final: 4.30 400 mania final: 5.00 Balkan Bayrağı final: 5.30	110 metre mania seçme saat: 3.00 3 adım atlama final: 3.00 Gülle atma final: 3.00 400 metre seçme: 3.20 1500 metre final: 3.00 Sırıkla atlama final: 4.00 Zincir saplı gülle atma final: 4.10 110 mania final: 4.20 400 metre final: 5.00 4x100 Bayrak final: 5.30 Balkan Oyunları'nın merasimle kapanması: 6.00

⁵⁰³ Tan, 30 Temmuz 1935, s. 7.

⁵⁰⁴ Kurun, 8 Ağustos 1935, s. 7.

⁵⁰⁵ Cumhuriyet, 13 Ağustos 1935, s. 8

Yaklaşan Altıncı Balkan Oyunları'na sadece beş hafta kaldığı, Türk atletlerin bu süreçte ciddi bir uluslararası müsabaka yapmamış olmaları, oyunlar öncesi hazırlıklarını olumsuz etkilediği ifade edilmektedir. Yunanlı atletler, kendi ülkelerinde düzenledikleri birçok müsabakadan faydalanmış ve Amerika'dan getirdikleri atletlerle kadrolarını güçlendirmişlerdir. Özellikle Yugoslav atletlerin son dönemdeki dereceleri de dikkat çekicidir. Zagreb'de yapılan önceki Balkan Oyunları'nda gösterdikleri performans, Yugoslavları atletizmde ileri bir noktaya taşımıştır. Türkiye'nin bu yıl en büyük hedefi, Romanya'yı mağlup etmektir. Geçmiş yıllarda Romanyalılar ile yapılan müsabakalarda alınan sonuçlar, bu rekabetin sert geçeceğini göstermektedir. Bulgaristan ise Türkiye'nin mutlak galip gelmeyi beklediği rakipler arasındadır. Türkiye'nin atletizm kadrosu, Balkan Oyunları öncesinde yeterince müsabaka yapmamış olması nedeniyle kesin bir değerlendirme yapılamamaktadır.⁵⁰⁶

Altıncı Balkan Oyunları'na yalnızca 34 gün kaldığı bildirilmektedir. Uzun zamandır hazırlıklarını sürdüren Türk atletler, kısa süre içinde Kadıköy sahasında antrenmanlara başlayacaktır. Yunanistan, Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk, son seçmelerini yaparak müsabakalara katılacak takımlarını belirlemiştir. Bu sezon en güçlü performansları Yugoslav atletler sergilemiş, dolayısıyla dikkatler onların üzerinde toplanmıştır. Geçmiş yıllarda sezon başlarında düşük performans sergileyen Yunan atletler, Balkan Oyunları yaklaştıkça başarılarını artırmış ve sıklıkla birincilik elde etmişlerdir. Türkiye açısından en önemli rakipler Romanya ve Bulgaristan'dır; bu üç ülke arasında kıyasıya bir rekabet yaşanması beklenmektedir. Hakemler listesi de belirlenmiş olup, Atletizm Federasyonu bu listeyi 30-31 Ağustos'ta gerçekleştirilecek Türkiye Şampiyonası'nda denemeye karar vermiştir. Koşu kategorisinde ise koşu hareket amirliğini yapmak üzere Avrupa'dan bir hakem davet edileceği duyurulmaktadır. Amerikalı Antrenör Ted Meredith'in Berlin Olimpiyatları'nda görev yapması beklenmekte olup, eğer federasyonun teklifini kabul ederse Balkan Oyunları'nda da görev alacaktır. Türkiye Atletizm Şampiyonası'nın ardından milli atletlerin, 1 Eylül-30 Eylül tarihleri arasında Bağlarbaşı'nda, Altunizade'deki sanatoryumda kampa girecekleri bildirilmiştir.⁵⁰⁷

⁵⁰⁶ *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1935, s. 8.

⁵⁰⁷ *Son Posta*, 17 Ağustos 1935, s. 14.

Tablo 51: Atletizm Federasyonu Tarafından Hazırlanan Altıncı Balkan Oyunları'nda Hakemlik Yapacakların Listesi⁵⁰⁸
Baş Hakem: Ahmet Fetkeri, Kronometrör: Enis, Rauf, Şinasi, Alen, Beyker, Marengo.
Arive Hakemleri: Adil Giray, Vedat Abud, Rebil Refik, Sofyano, Davit , Peridis
Atma Hakemleri: Ekrem, Musa Kazım, Hayati, Agopyan
Atlama Hakemleri: Ali Rıza, Mazhar Nazım, Cemil, Halkosi, Yasomidi
Müsabaka Katipleri: Neşet, Yusuf, Cehit
Saha Komiseri: İlhami
İrtibat Komiserleri: Hikmet, Feridun
Müsabaka Doktoru: Emin Şükrü

Basında stadyum çalışmaları hakkında bir bilgilendirme yapılmıştır. Fenerbahçe Stadi'ndaki inşaat çalışmalarının sona ermek üzere olduğu, Balkan Oyunları'na katılacak ülkeler sırasıyla Yugoslavya, Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya olduğu ilan edilmiştir. Arnavutluk da son anda katılımını bildirmiştir. Fenerbahçe Stadyumu'ndaki atletizm pisti ve atlama havuzları tamamlanmış, atletler antrenmanlara başlamıştır. Pist oldukça kaliteli bir hale getirilmiştir. Ayrıca stadyumdaki tribün inşaatı da başlamış ve tüm inşaat işleri neredeyse tamamlanmak üzere olduğu belirtilmektedir. Şeref tribünü ve bayrak direkleri gibi seyirciyi ilgilendiren kısımlar ise kısa süre içinde tamamlanacaktır. Eylül başına kadar tamamlanmış olacağı belirtilmektedir. 14 Eylül itibarıyla stadyum halkın girişine kapatılacak ve son hazırlıklar yapılacaktır. Atletlerin ve gelen ekiplerin konaklama düzenlemeleri de yapılmıştır. Balkan Oyunları'na katılacak atletlerin rahat bir konaklama geçirmeleri amacıyla İstanbul'un seçkin otellerinden Tokatlıyan Oteli rezerve edilmiştir ve hazırlıklar hızla devam etmektedir. Ulaşım konusunda da Balkan Oyunları dolayısıyla indirimle gidilmiştir. Türkiye'ye gelecek sporcular ve seyirciler için Devlet Demiryolları, Deniz Yolları ve Şark Şimendiferleri yüzde elli indirim yapmayı kabul etmiştir.⁵⁰⁹

Balkan Oyunları'na hazırlık yapan Türkiye Milli Takımı'nda yer alan atletlerin her hafta sonu denetim altında idmanlarını sürdürdüğü haber verilmiştir. Yapılan tecrübe koşularında alınan dereceler ise şu şekildedir: Semih, Raif ve Cemil arasında yapılan 100 metrelik koşuda Semih 11,6 saniye ile birinci olurken, 200 metrede de 23 saniyelik bir derece elde etmiştir. 110 metre engelli koşuda Raşit 17,2 saniye ile koşusunu tamamlamıştır. 5000 metrelik koşuda ise Rıza Maksud, 16

⁵⁰⁸ *Son Posta*, 17 Ağustos 1935, s. 14.

⁵⁰⁹ *Cumhuriyet*, 17 Ağustos 1935, s. 8; *Tan*, 18 Ağustos 1935, s. 7.

dakika 40 saniyelik derecesiyle yarışmayı kazanmıştır. Hafta içerisinde diğer mesafelerde de denemeler yapılacaktır. Ancak, 1 Eylül'de kampa girecek atletlerimiz için henüz uygun bir yer bulunamamıştır. Kamp yeri olarak bir ay süreyle kiralanacak bir köşk arayışları sürmekte olup, Çamlıca civarında uygun bir yer bulunması umulmaktadır.⁵¹⁰

Altıncı Balkan Oyunları hazırlıkları çerçevesinde Türk atletler tecrübe koşuları yapmıştır. 23 Ağustos'ta gerçekleştirilen deneme koşularında milli atletler çeşitli mesafelerde yarışmışlardır. Mukavemetçi Remzi, 10.000 metre koşusunda kendisine ait Türkiye rekorunu 34 dakika 27 saniye ile kırmıştır. 100 metrede Semih 11,2 saniye, 200 metrede ise 23,6 saniye dereceleriyle dikkat çekmiştir. Uzun atlayıcı Tevfik ise 6.80 metrelik bir atlayış yaparak gayri resmî Türkiye rekorunu elde etmiştir.⁵¹¹

21 Eylül'de İstanbul'da düzenlenecek Balkan Oyunları öncesinde, atletlerimizin sıkı bir antrenman ve beslenme rejimine tâbi tutulması kararlaştırılmıştır. Bu kapsamda, yaklaşık 30-40 kişilik atlet kafilesi 1 Eylül'den oyunların sonuna kadar disiplinli bir kampta bulunacaktır. Kamp için Valde Bağındaki prevantoryum uygun görülümüşse de, yer darlığı nedeniyle bu mümkün olmamıştır. Kültür Bakanlığı ise stada yakın bir okulun bu amaçla tahsis edilmesi yönünde çalışmalar yapmaktadır. Balkanlar arası Spor Komitesi, Türk Atletizm Federasyonu ile koordineli olarak, oyunlar öncesinde İstanbul'da bir toplantı düzenleyecek ve çeşitli Balkan ülkelerinin temsilcileri bir araya gelerek hazırlıkları gözden geçirecektir. Yunan basınının haberine göre, Atina belediye başkanının Balkan Oyunları sırasında şehrimizi ziyaret etmesi ve Yunan atletlerini temsilen selamlamalarda bulunması beklenmektedir. Ayrıca, şehrimizdeki atletler antrenmanlarına devam ederken, Ankara'dan gelecek atletlerin de kısa süre içinde katılması beklenmektedir. İngiltere'de başarılar elde eden İrfan ise gülle atma branşında yarışmak üzere getirilmiş, ancak geçirdiği apandisit ameliyatı sonrası doktor kontrolünden geçirilmiştir. Doktorlar, İrfan'ın yarışabileceğini bildirmiştir. Yunan atletlerinin Amerika'dan getirilmesine yönelik bazı söylentiler üzerine, Yugoslavların itirazda bulunabileceği iddia edilmiştir. Ancak, Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Felek, resmi bir itirazın bulunmadığını, bu tür uluslararası

⁵¹⁰ *Cumhuriyet*, 20 Ağustos 1935, s. 8.

⁵¹¹ *Cumhuriyet*, 24 Ağustos 1935, s. 8.

yarışmalarda her ülkenin kendi vatandaşları ile temsil edilmesinin uluslararası bir gelenek olduğunu vurgulamıştır.⁵¹²

Balkan Oyunları için Fenerbahçe Stadı'ndaki pist yenilenmiş olsa da, sulama sorunları nedeniyle pistin tam olarak istenilen duruma getirilemediği ifade edilmiştir. Bu sorunun çözümü için askeri makamlardan yardım alınmış ve bir sulama aracı temin edilmiştir. Son olarak, Atletizm Federasyonu, oyunların tanıtımı için afişler, el ilanları ve kartpostallar hazırlatmaktadır. Ayrıca, bir milyon adet renkli etiket basılacak ve bu etiketler kibrit kutuları, sigara paketleri ve zarfların üzerine yapıştırılacaktır.⁵¹³

Altıncı Balkan Oyunları'nın hazırlıkları tamamlanmak üzeredir. Gümrükler Bakanı B. Rana Tarhan'ın başkanlık ettiği, İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ ve diğer yetkililerden oluşan komite, organizasyonun tüm detaylarını incelemiş ve planlamıştır. Fenerbahçe Stadı'ndaki inşaatlar da son aşamaya gelmiştir. Seyircilerin rahatça oturabilmesi için stat kapasitesi genişletilmiş, 10 bin kişinin oturabileceği alanlar oluşturulmuştur. Biletler 10 Eylül'de satışa çıkarılacak ve tribünlerde yerler numaralı olacaktır. Aşırı izdihamın önlenmesi amacıyla ayakta seyirci alınmayacak, biletler bittikten sonra stada giriş kapatılacaktır.⁵¹⁴

Altıncı Balkan Oyunları'na hazırlık süreci sona yaklaşırken, milli atletlerimizin yeterli form düzeyine ulaşamaması büyük bir talihsizlik olarak değerlendirilmektedir. Atletlerimizin, bir yıllık yoğun idman sürecine rağmen eski güçlerine erişememeleri, Balkan Oyunları'nda karşılaşacakları zorlukları arttırmaktadır. Yunan ve Yugoslav sporcuların başarılarını artırarak Balkan Oyunları'na hazırlanmaları, Türk takımının işini daha da zorlaştırmaktadır. Bayrak yarışları gibi takım gerektiren yarışmalarda yeterli sayıda güçlü atlet bulunmaması, yarışların en zorlayıcı kısımlarından biri olarak görülmektedir. Balkan Oyunları'nın sonunda elde edilecek sonuçlar, Türk atletizminin geleceği açısından önemli bir belirleyici olacaktır.⁵¹⁵

30 Ağustos 1935 tarihli Tan Gazetesi, İstanbul'un ev sahipliği yapacağı Balkan Oyunları bağlamında, Atina şehri tarafından sergilenen ilginin detaylarına

⁵¹² Tan, 20 Ağustos 1935, s. 7.

⁵¹³ Tan, 20 Ağustos 1935, s. 7.

⁵¹⁴ Kurun, 24 Ağustos 1935, s. 7.

⁵¹⁵ Son Posta, 24 Ağustos 1935, s. 11.

dikkat çekmektedir. Habere göre, Atina şarbaylığı (Belediye Başkanı), Balkan Oyunları'na kazanılacak bir kupa hediye etmek amacıyla şehrimize gelecek ve bu kupanın, üç yıl arka arkaya ya da beş kez aralıklı olarak birinci olan ülkeye tamamen verileceği duyurulmuştur. Yunan gazetelerinde, İstanbul'daki bu organizasyon hakkında sürekli yazılar çıkarken, Atina'nın Balkan Oyunları'na gösterdiği ilgi vurgulanmaktadır. İstanbul şehri adına, organizasyona sembolik bir katkı sağlanıp sağlanmadığı merak konusu olmakta ve İstanbul Şarbaylığı'ndan (Belediye Başkanlığı) da benzer bir hediyenin verilmesi beklentisi dile getirilmektedir. Yunanistan'ın bu organizasyona yönelik yüksek ilgisinin, İstanbul'da da benzer bir yaklaşımla karşılanması gerektiği vurgulanmaktadır.⁵¹⁶

Tablo 52: 21,22,23 Eylül 1935 Tarihinde İstanbul'da Yapılacak 6. Balkan Oyunları'nın Programı⁵¹⁷		
BİRİNCİ GÜN 14:30: Açılma merasimi 15:30: 100 metre seçme Yunan diski, yüksek atlama 15:45: 800 metre 16:00: 10000 metre koşu 16:45: Cirit atma 16:50: 100 metre final 17:20: 4x400 Bayrak	İKİNCİ GÜN 15:00: 200 metre seçme 15:20: 400 metre manialı seçme 15:30: Uzun atlama 15:50: 5000 metre 16:00: Serbest disk atma 16:30: 200 metre final 17:00: 400 mania final 17:20: Balkan Bayrak yarışı	ÜÇÜNCÜ GÜN 15:00: 110 mania seçme , gülle atma, üç adım atlama 15:20: 400 seçme 15:50: 1500 metre 16:00: Sırıkla atlama 16:10: Çekiç atma 16:25: 110 mania final 17:00: 400 metre final 17:30: 4x100 bayrak.

2.8.4. Altıncı Balkan Oyunları'na Atlet Seçimi: Türkiye Atletizm Şampiyonası

Atletizm Federasyonu, 1935 yılı Türkiye şampiyonalarını, Altıncı Balkan Oyunları öncesinde gerçekleştirme kararı almıştır. Şampiyonaların, Ağustos ayında düzenleneceği ve Balkan Oyunları için seçme niteliğinde olacağı kararlaştırılmıştır. Bu müsabakalar, federasyonun Balkan Oyunları öncesi sporcuları değerlendirmesi açısından da büyük önem taşımaktadır. Türkiye genelinden katılacak olan atletlerin, önceki yıllarda olduğu gibi mesafe koşularında dereceye girmiş sporculardan oluşacağı ve federasyon tarafından davet edileceği, şampiyonada başarılı olan atletlerin, 1 Eylül'de kampa gidecekleri bildirilmiştir. Ayrıca, 1935 yılı Ağustos

⁵¹⁶ Tan, 30 Ağustos 1935, s. 7.

⁵¹⁷ Kurun, 30 Ağustos 1935, s. 9; Ulus, 5 Eylül 1935, s. 5.

ayının ikinci haftasından itibaren millî takım atletlerinin Kadıköy’de antrenmanlara başlayacakları haber verilmiştir.⁵¹⁸

Türkiye Atletizm Şampiyonası’nın, 30 ve 31 Ağustos 1935 tarihlerinde Kadıköy Stadı’nda İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Balıkesir ve Konya’dan gelen atletlerin katılımıyla iki gün sürecek şekilde düzenleneceği basında yer almaktadır. Bu müsabakalarda en fazla sporcuyla Galatasaray’ın şampiyon atletleri temsil edeceği, ayrıca Balkan Oyunları’nda görev alacak hakemlerin de bu müsabakalarda görevlendirilerek bir ön denetimden geçirileceği, bu şampiyonanın, Balkan Oyunları’na katılacak milli atletlerin seçimi açısından büyük önem taşıdığı ifade edilmiştir. Beş aylık yoğun bir hazırlık dönemi geçiren Türk atletlerin performanslarının, şampiyonada elde edilecek derecelerle belirleneceği, buna karşı, bugüne kadar yapılan yarışmalarda alınan sonuçların pek umut verici olmadığı belirtilmiştir. Türk atletizm kadrosu, 1930’dan bu yana büyük ölçüde aynı kalmış, dolayısıyla bu süre zarfında herhangi bir ilerleme kaydedilememiştir. Kış döneminde oluşturulan milli takım kadrosunun, mevsim boyunca zayıflaması ve önemli atletlerin çeşitli nedenlerle kadrodan ayrılması gibi hususların Balkan Oyunları’nda karşılaşılabilecek zorlukların habercisi olduğu ifade edilmiştir. Şampiyonanın bitimi ardından, seçilen atletlerin formda kalmak amacıyla kampa alınacağı ve Balkan Oyunları’na değin son hazırlıklarını bu kampta sürdürecekleri haber verilmiştir. Basında Balkan Oyunları’na Yunan Kültür Bakanı’nın da geleceği duyurulmuştur. İstanbul’da yapılacak Altıncı Balkan Oyunları için Balkanlar’dan mühim miktarda seyirci geleceği basındaki ifadelerden anlaşılmaktadır. Herhangi bir mâni çıkmadığı taktirde Yunan Kültür Bakanı, Atina İlbayı, ve Yunan Beden Terbiyesi Direktörü Balkan Oyunları’nda bulunmak üzere İstanbul’a geleceklerini bildirmişler.⁵¹⁹

30 Ağustos 1935 tarihinde Kurun Gazetesi, aynı gün içinde Türkiye Atletizm Birincilikleri’nin Kadıköy’de başlayacağını duyurmuştur. Balkan Oyunları öncesinde yapılacak bu müsabakalarda, ülkenin farklı bölgelerinden yaklaşık 70 atletin katılımı beklenmektedir. Bu müsabakalar, yalnızca ülke genelindeki atletizm başarıları açısından değil, yaklaşan Balkan Oyunları’na hazırlık anlamında da büyük önem

⁵¹⁸ *Cumhuriyet*, 9 Ağustos 1935, s. 8; *Son Posta*, 12 Ağustos 1935, s. 7.

⁵¹⁹ *Cumhuriyet*, 15 Ağustos 1935, s. 8; *Cumhuriyet*, 22 Ağustos 1935, s. 8.

taşımaktadır. Sonuçların, ulusal ve uluslararası düzeyde dikkatle takip edileceği belirtilmektedir.⁵²⁰

31 Ağustos 1935 tarihli Kurun gazetesi, Türkiye Atletizm Birincilikleri'nin ilk gün sonuçlarına ilişkin ayrıntıları paylaşmıştır. Müsabakalar, Kadıköy Fenerbahçe Stadı'nda geniş bir katılım ve izleyici kitlesi ile gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte atletler, önemli başarılar elde etmiş ve üç yeni Türkiye rekoru kırılmıştır. Semih, 100 metre yarışında 10,6 saniyeyle yeni bir rekor kırarken; Hüseyin Şükrü, uzun atlamada 6,88 metre ile rekor elde etmiştir. Atletlerin, bu başarılarının Balkan Oyunları'na katılım noktasında umut verici olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Yunanistan'dan gelen son haberlere göre, Yunanlılar ve Yugoslavlar arasında süregelen rekabetin, Yunan takımının üstünlüğü ile sonuçlanacağına dair tartışmalar basında yer bulmaktadır.⁵²¹

Tablo 53: 30 Ağustos 1935 Türkiye Atletizm Birincilikleri Müsabakaları Sonuçları (Birinci Gün)⁵²²		
100 Metre: Birinci İstanbul'dan Semih, 10,6 yeni Türkiye rekoru, ikinci İstanbul'dan Haydar, üçüncü Ankara'dan Emin. 800 metre: Birinci Kocaeli'den Recep 2,26, ikinci İstanbul'dan Said, üçüncü Kocaeli'den Galip Çekiç atma: Birinci İstanbul'dan Çoban Mehmet 29,72, ikinci İstanbul'dan Cahit, üçüncü İstanbul'dan Angelidis	Yüksek Atlama: Birinci İstanbul'dan Haydar 1,70 , ikinci İstanbul'dan Cihat, üçüncü İzmir'den Süreyya. 5000 metre: Birinci İstanbul'dan Rıza Maksut 16,51 , ikinci İstanbul'dan Teoharidis, üçüncü İstanbul'dan Reşat. Tek adım: Birinci İzmir'den Hüseyin Şükrü 6,88 yeni Türkiye rekoru, ikinci İstanbul'dan Avni Sıtkı, üçüncü İstanbul'dan Cihat.	Disk Atma: Birinci İstanbul'dan Veysi 41,43 , ikinci İstanbul'dan Nail'i, üçüncü İstanbul'dan İzzet. 4x400 Bayrak: Birinci İstanbul, ikinci Kocaeli, üçüncü Bursa.

1 Eylül 1935 tarihli Son Posta Gazetesi, Kadıköy'de gerçekleştirilen Türkiye Atletizm Birincilikleri'nin ikinci gün müsabakalarına ilişkin ayrıntılara yer vermektedir. Gümrük ve Tekel Bakanı Ali Rana ile General Ali Hikmet'in de izlediği müsabakalarda, diskin ilk gün bozuk ölçüyle atıldığı fark edilince, dün disk atma yarışması tekrar edilmiştir. Veysi, disk atmada 43,30 metre ile yeni Türkiye

⁵²⁰ Kurun, 30 Ağustos 1935, s. 9; Son Posta, 31 Ağustos 1935, s. 14.

⁵²¹ Kurun, 31 Ağustos 1935, s. 7.

⁵²² Kurun, 31 Ağustos 1935, s. 7.

rekoru kırarken, Yunan tarzı disk atmada da 36,41 metre ile Nailiye ait olan rekoru geçmiştir. 200 metre koşusunda Semih, Raife'yi 23,3 saniyede mağlup ederken; 10.000 metre yarışında Remzi beklenen rekoru kıramamıştır. Bununla birlikte, 1500 metre yarışında Recep, gelecekte yeni Türkiye rekorlarının müjdecisi olarak görülmektedir. İstanbul-İzmir karışık takımı, 100x4 bayrak yarışında dikkat çekerken, İzmirli Cemil, 100 metreyi 10,8 saniyede koşarak üstün bir performans sergilemiştir. Genel olarak müsabakalar, yaklaşan Balkan Oyunları için ümit verici sonuçlar sunmuştur.⁵²³

1 Eylül 1935 tarihli Cumhuriyet gazetesi, Türkiye Atletizm Birincilikleri'nin tamamlanmasıyla, Balkan Oyunları'na katılacak atletlerin belirlendiğini duyurmaktadır. Kadıköy'deki son müsabakalar büyük bir başarıyla sonuçlanmış ve atletler, yüksek derecelerle sezonu tamamlamıştır. Özellikle beş aydır sürekli idman yapan sporcuların bu başarıları, yaklaşan Balkan Oyunları için büyük bir moral kaynağı olmuştur. Müsabakaların ardından, Atletizm Federasyonu, Türkiye'yi Balkan Oyunları'nda temsil edecek kadroyu belirlemiştir. Seçilen atletlerin, 3 Eylül Salı günü kampa girecekleri haber verilmiştir.⁵²⁴

Tablo 54: 31 Ağustos 1935 Türkiye Atletizm Birincilikleri Müsabakaları Sonuçları (İkinci Gün)⁵²⁵		
200 metre Raif birinci 23, Semih ikinci 23,3 Fikret üçüncü 23,8 Gülle atma Ateş İbrahim birinci 12,725, Veysi ikinci 12,665, Kongelidis üçüncü 12,515 110 manialı Raşit birinci 16,5 , Kadri ikinci 18,1 400 metre Mehmet Ali birinci 53,8 Ziya ikinci 55,1, Cemal üçüncü 56	Üç adım palyos birinci 13,87 , Zeki Asım ikinci 13,37, Hüseyin Şükrü üçüncü 13,15 Cirit atma Karakaş birinci 53,345, Necdet ikinci 50,90 , Nedim üçüncü 48,14 10000 metre Remzi birinci 35,15,1, İbrahim ikinci 38,35,4 , Niyazi üçüncü 40,34,6 Yunan diski Veysi birinci 46,41 , Nail'i ikinci 33,55, İzzet üçüncü 30,96	Serbest disk Veysi birinci 43,30 , Nail'i ikinci 39,43 1500 metre Recep 4,17,2 , Galip 4,20,5 Sırıkla atlama Kadri birinci 3 metre, Süha ikinci 2,93, Mustafa üçüncü 2,73 4x100 Birinci İstanbul Beşiktaş 46,8 , İkinci Ankara, Üçüncü Bursa.

⁵²³ *Son Posta*, 1 Eylül 1935, s. 8.

⁵²⁴ *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1935, s. 8.

⁵²⁵ *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1935, s. 8

Tablo 55: Türkiye Atletizm Birinciliklerinin Son Müsabaka Sonuçlarına Göre Belirlenen Balkan Oyunları'nda Türkiye'yi Temsil Edecek Atletler⁵²⁶
100,200 metre için Semih, Raif
400 metreye Ziya, Cemal
800,1000 metre için Ömer, Besim, Recep, Said
5000 metreye Rıza Maksut Tehoandis
10000 metreye Remzi
Uzun atlamaya Hüseyin, Şükrü, Tefvik, Avni
Üç adım Palyos
Yüksek atlama Haydar, Cihat
Sırlıkla atlama Fethi, Haydar
Gülle atma İrfan, Veysi, Ateş, İbrahim
Disk atmaya Nail'i, Veysi
Cirit atmaya Karakaş, Cevdet, Nedim
110 metre manialı Reşit, Faik
400 metre manialı Ziya
1000 metre için Galip, mania için Faik,
Uzun atlama için Semih, Lütfi,
Bayrak yarışı İçin Hakkı kampa girecektir.
Yüksek atlama için de İzmir'den Süreyya
Kamp kadrosu 32 atlet olarak tespit edilmiştir. Kamp direktörlüğünü İlhami Bey'in yapacağı duyurulmuştur.

3 Eylül 1935 tarihli Cumhuriyet Gazetesi, Balkan Oyunları'na hazırlık amacıyla kampa gidecek olan atletlerin bu sabah saat 10:00'da Çiftehavuzlar'daki kampta toplanacağını bildirmektedir. Kampta otuz iki atletin yanı sıra, iki antrenör, iki idareci ve bir masör bulunacağı, atletlerin, kampın ilk haftasında sabah ve akşam olmak üzere günde iki kez idman yapacakları ifade edilmiştir. Aynı gazete, Altıncı Balkan Oyunları için Amerikalı ünlü atlet Tet Meredith'in hakem olarak İstanbul'a geleceğini duyurmaktadır. 1912 Stockholm Olimpiyatları'nda 800 metreyi 1:51.9'la koşarak dünya rekoru kıran Meredith, Prag'da Çekoslovak ulusal takımını çalıştırmakta olup, Balkan Oyunları'nda hakemlik yapma teklifini kabul etmiştir. Meredith, Çek Federasyonu'ndan izin aldığını ve uçakla İstanbul'a geleceğini bildirmiştir. Meredith'in rekoru, 18 yıl sonra Amsterdam Olimpiyatları'nda İngiliz atlet Douglas Lowe tarafından kırılmıştır.⁵²⁷

Yaklaşan Altıncı Balkan Oyunları için hazırlıklar devam ederken, Türkiye'yi temsil edecek atletlerin Çiftehavuzlar'daki kampa girecekleri hakkında verilen bir basın haberinde de yine toplam 32 atletin, sıkı bir antrenman programına tabi

⁵²⁶ *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1935, s. 8; *Son Posta*, 1 Eylül 1935, s. 8; *Tan*, 18 Ağustos 1935, s. 7.

⁵²⁷ *Cumhuriyet*, 3 Eylül 1935, s. 8.

tutulacağı, bu süreçte sabah ve akşam olmak üzere günde iki idman yapacakları, kampa katılacak isimler arasında Semih, Raif, Hakkı, Fikret, Ömer Besim, Ziya ve Cemal gibi tanınmış atletlerin yer aldığı; Veysi ve Mehmet Ali'nin ise doğrudan müsabakalara katılacakları için kampa dahil olmayacakları bildirilmiştir. Bu yoğun antrenmanların, müsabakalara çok az bir süre kalmış olması nedeniyle büyük bir öneme sahip olduğu belirtilmiştir.⁵²⁸

Atletizm Federasyonu'ndan teknik bilgilendirme yapılmıştır. Atletizm Federasyonu Teknik Komitesi, 21, 22 ve 29 Eylül tarihlerinde Fenerbahçe Stadyumu'nda düzenlenecek Altıncı Balkan Oyunları'na yönelik hazırlıkların tamamlandığını açıklamıştır. Türkiye'yi temsil edecek atletler, hazırlıklarını tamamlamak üzere Suadiye'deki kampa girmiştir. Ayrıca, son deneme yarışmaları 7 ve 14 Eylül Cumartesi günleri saat 16:00'da Fenerbahçe Stadyumu'nda gerçekleştirilecektir. Bu yarışmalarda hakemlerin ve atletlerin katılacağı öğle yemeği için aşağıda isimleri belirtilen hakemlerin bulunması talep edilmektedir. Hakemler arasında Bayan Mübeccel, Bay Karakuş, Bay İlhami ve Bay Ali Rıza gibi isimler yer almaktadır. Ayrıca, deneme yarışmalarına katılacak olanlar için köprüden Kadıköy'e vapur saatleri de belirtilmiştir: 10:20, 11:00, 11:50.⁵²⁹

Altıncı Balkan Oyunları yaklaşırken, Yunanistan ve Yugoslavya'yı temsil edecek olan takımlar belirlenmiştir. Özellikle Yugoslav takımı, oldukça güçlü bir performans sergileyeceği düşünülmekte ve Yunan ekibi için ciddi bir rakip olarak görülmektedir. Her iki takım da, oyunlara tam anlamıyla hazırlanmak için kampa girmiştir. Yunan takımının, yalnızca Balkan Oyunları'nda başarılı olmayı hedeflemediği, gelecekteki Yunanistan-Macaristan ve Yunanistan-İtalya karşılaşmalarını da göz önünde bulundurarak büyük bir motivasyonla çalıştığı ifade edilmektedir. Ayrıca, gelecek yıl düzenlenecek dünya olimpiyatlarında elde edilecek sonuçlar da Yunanistan tarafında büyük önem taşımaktadır. İstanbul'da yarışacak bu iki güçlü takımın, Balkan Oyunları'nda kıyasıya bir rekabet sergileyeceği belirtilmiştir. Altıncı Balkan Oyunları'nda birbirine en yakın ve kuvvetli rakip olan iki ulusun İstanbul'a göndermek üzere seçtikleri takımlar şöyledir:⁵³⁰

⁵²⁸ *Son Posta*, 3 Eylül 1935, s. 9.

⁵²⁹ *Tan*, 5 Eylül 1935, s. 7.

⁵³⁰ *Tan*, 3 Eylül 1935, s. 7.

Tablo 56: Son Duruma Göre Yunan Takımı Kadrosu⁵³¹
100 metre: Frangudis, Sakalariyu, Arvanitis, Fageas, Lambro,
200 metre: 100 metre koşucuları aynıdır.
400 metre Kores, Fotopulos, Arvanitis.
800 metre: Georgakopulos, Heliotis, Adrimidis.
1500 metre: Arvanitis, Yorgakopulos.
5000 metre: Arvanitis, Çakulas, Bekiaris, Trikkalis.
110 metre manialı: Mandikas, Faças, Skiadis.
400 metre manialı: Mandikas, Faças, Skiadis.
Tek adım: Paterakis, Lambrakis, Simeonidis.
Yüksek: Paterakis, Mandelan.
Sırık: Glensos, Çareas.
Üç adım: Paterakis, Simyonidis, Pantazis.
Gülle: Sillas, Fitigodis
Disk: Sillas, Fitiyodis
Cirit: Papayorgiyo, Mihalapolo.
Çekiç: Dimitriyopulos, Petropulos.
4x100 bayrak: Frangudis, Lambro, Faças, Arvanitis.
Balkan Bayrak Yarışı: Georgakopulos, Fatbulos, Frangudis, Lambro takımı.
Yugoslav ekibi kadrosu
100 metre: Kovaç, Bauer.
200 metre: 100 metredeki aynı atletler.
400 metre: Yamniski, Bançak.
800 metre: Nikhazi, Bançak.
1500 metre: Yarçek, Yarga.
4x100 : Kovaç, Bauer, Yamniski, Masi takımı.
Balkan Bayrak Yarışı: Nikhazi, Bançak, Kovaç, Yamniski takımı.
Uzun atlama: Novaçeviç, Miokoviç
Sırkla atlama: Bankof, Kolai
Üç adım: Mikiç, Mora
Gülle: Kovaçeviç, Naranç.
Disk: Naranç, Klent.
Cirit: Smemta, Nikoliç.

Altıncı Balkan Oyunları'na yönelik hazırlıklar sürerken, Gümrük ve Tekitler Bakanı Ali Rana Tarhan, 5 Eylül sabahı Kadıköy Stadı'nda atletlerimizin antrenmanlarını ve stadın durumunu takip etmiştir. Bakan Tarhan, beraberinde İstanbul Halkevi Başkanı Hilmi ile kampa gitmiş ve öğle yemeğini atletlerle beraber yemiştir. Antrenörler ve atletlerle yaptığı uzun görüşmelerde, Balkan Oyunları'nda Türk takımının mevcut derecelerini ve beklenen sonuçları detaylı olarak değerlendirmiştir. Genel kanaatin, Yunanistan ve Yugoslavya'nın ardından Türkiye'nin üçüncü olacağı yönündeki düşüncesi, büyük bir memnuniyet yaratmıştır.⁵³²

⁵³¹ *Kurun*, 31 Ağustos 1935, s. 7; *Kurun*, 3 Eylül 1935, s. 7; *Tan*, 3 Eylül 1935, s. 7.

⁵³² *Cumhuriyet*, 6 Eylül 1935, s. 8.

Altıncı Balkan Oyunları'na ön hazırlık olması için 7 Eylül'de Kadıköy Fenerbahçe Stadı'nda Türk atletleri arasında ilk deneme koşusu yapılacağı duyurulmuştur. Kamptaki atletlerin ikinci ve son deneme koşuları ise sonraki hafta gerçekleştirilecektir. 7 Eylül'deki yarışlarda kısa mesafeli koşuların ve bazı atlama müsabakalarının düzenleneceği, sonraki hafta ise diğer branşların tamamlanacağı, ayrıca, Balkan Oyunları'nda görev alacak hakemlerin, deneme koşularında görevlerini gözden geçirmek üzere hazır bulunacakları ve yarışların saat 15.00'te başlayacağı haber verilmiştir.⁵³³

Basında İstanbul'da düzenlenen Türkiye Atletizm Birincilikleri sonuçlandırılmış ve Atletizm Federasyonu tarafından puanlama yapılmıştır. Buna göre İstanbul 82 puanla birinci, İzmir 10 puanla ikinci, Bursa 9 puanla üçüncü, Kocaeli 7 puanla dördüncü, Ankara ise 5 puanla beşinci olmuştur.⁵³⁴

Altıncı Balkan Oyunları'nda Türkiye'yi temsil edecek atletler Suadiye'deki kampa çekilmişlerdir. Mevcut kadronun, mümkün olan en yüksek performansı göstermeye hazır olduğu ve 21 Eylül'de başlayacak oyunlarda ülkemizi en iyi şekilde temsil etmeyi hedefledikleri ifade edilmiştir. Atletizm Federasyonu Başkanı, bu hedefi “*Yunanistan ve Yugoslavya'nın ardından üçüncü olmak*” şeklinde tanımlamıştır. Basında atletlerimizin, 14 Eylül'de son bir incelemeden geçirileceği ve dereceleri tekrar gözden geçirileceği, Fenerbahçe Stadı'ndaki hazırlıkların tamamlandığı, yeni tribünlerin boyanmış, şeref tribünü eksiksiz hale getirilmiş, yeni pist ve kum havuzunun teknik koşulları kontrol edilmiş olduğu duyurulmuştur. Ayrıca, oyunlara ait biletler hazırlandığı yakında satışa çıkarılacağı, bilet fiyatlarının herkesin müsabakaları kolaylıkla takip edebilmesi için oldukça uygun olduğu aktarılmıştır.⁵³⁵

Basında Altıncı Balkan Oyunları'nda Türkiye'nin hedefinin üçüncülük olduğunu, Romanya ile zorlu bir mücadelenin Türkiye'yi beklediği ifade edilmiştir. 1933 yılında Atina'da yapılan Dördüncü Balkan Oyunları'nda, Romanya ile eşit puan alınarak üçüncü sıranın paylaşıldığı, bu kez Romanyalı sporcuları geride bırakmayı başarmanın Türkiye Milli Atletizm Takımı için önemli bir başarı olacağı belirtilmiştir. Romanya'nın yakın zaman içerisinde İstanbul'a göndereceği atletleri

⁵³³ *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1935, s. 8.

⁵³⁴ *Cumhuriyet*, 7 Eylül 1935, s. 8.

⁵³⁵ *Akşam*, 9 Eylül 1935, s. 2.

son bir denemeden geçirdiği, bu denemelerde elde edilen derecelerin, Türk atletlerin son dereceleriyle karşılaştırıldığında, Rumenlerin beş branşta üstün olduğu, Türkiye'nin ise sekiz branşta onları geçtiği tespit edilmiştir. Basında bu karşılaştırmaların, Balkan Oyunları'nda Türkiye'nin üçüncülüğü kazanma umutlarını oldukça güçlendirdiği duyurulmuştur.⁵³⁶

Başka bir basın kaynağında ise Balkan Oyunları'na hazırlıkların devam ettiği ve oyunlar hakkında bazı ayrıntılar bildirilmiştir. Altıncı Balkan Oyunları için İstanbul'a gelecek Yunan takımının, idarecileriyle birlikte 60 kişiden oluştuğu, Yugoslavya'nın 35, Bulgaristan'ın 50, Romanya'nın 30 ve Arnavutluk'un ise 12 atletle temsil edileceği ifade edilmiştir. Balkan ülkeleri sporcularının, 18 ve 19 Eylül'de şehrimize ulaşacağı haber verilmiştir. Bu arada, Atletizm Federasyonu, Yunanistan'ın itirazı üzerine 10.000 metre yarışının tarihini değiştirmiştir. Buna göre, 5.000 metre ilk gün koşulacak, 10.000 metre ise son gün yapılacaktır. Oyunlara ait biletler bugün satışa çıkarılacak olup, tribün biletleri 50 kuruş, açık tribün biletleri ise 25 kuruş olarak belirlenmiştir. Üç günlük biletler ise 100 kuruş olup, kapalı tribün için ise 50 kuruş olacaktır. Ayrıca, 14 Eylül Cumartesi günü yapılacak son deneme yarışında, aşağıda isimleri yazılı hakemlerin saat 15.00'te Kadıköy Fenerbahçe Stadi'nda hazır bulunmaları rica olunmaktadır: Bay Unvan, Bayan Mübeccel, Bay Karakuş, Bay İlhami, Bay Beyker, Bay Ali Rıza, Bay Adil Giray, Bay Allen, Bay Yasumis Skindiris, Bay Morrison, Bay Ekrem Rüştü, Bay Vedat Abut, Bay Raif, Bay Sait, Bay Mahit, Bay Devecioğlu, Bay Doktor Emin Şükrü, Bay Hikmet, Bay Feridun, Bay Peridis, Bay Osman, Bay Hayati, Bay Müeyyet, Bay Mazhar Nazım, Bay Ulvi Ziya, Bay Marengo, Bay Sudi, Bay Hikmet, Bay Rebil, Nadolski, Bay Halkusi, Bay Şinasi, Bay Davit, Bay Cemil, Bay Ekrem, Bay Musa Kazım.⁵³⁷

İstanbul'da düzenlenecek Altıncı Balkan Oyunları için hazırlıklarda son aşamaya gelindiği konusunda kamuoyu bilgilendirmesi yapılmıştır. Yunan kafilesinin 18 Eylül'de 60 kişilik bir ekiple şehrimize ulaşması beklenmektedir; kafilede idareciler ve gazeteciler de bulunmaktadır. Yugoslav ekibinin de 18 Eylül'de 35 atletle İstanbul'a geleceği, Romanya ekibinin 19 Eylül'de 30 kişilik kadroyla şehrimizde olacağı, bu yılki oyunlara en kalabalık katılımı ise 50 atletle

⁵³⁶ Tan, 11 Eylül 1935, s. 7.

⁵³⁷ Son Posta, 11 Eylül 1935, s. 11; Cumhuriyet, 11 Eylül 1935, s. 8; Akşam, 11 Eylül 1935, s. 5.

Bulgaristan'ın sağlayacağı, Arnavutluk'un ise 12 atlet ile katılacağı ifade edilmiştir.⁵³⁸

Atletizm Federasyonu, yarış sonuçlarının kesin ve itirazsız olması amacıyla Amerika'dan kronometre siparişi vermiştir. Gelen 20 adet kronometre, gümrük işlemlerinin ardından 14 Eylül'de yapılacak deneme koşullarında kullanılacaktır. Bu kronometreler, son teknolojiyi temsil eden bir taksim onda bir hassasiyetle ölçüm yapan cihazlardır. Ayrıca müsabaka programında değişiklik yapılması gerekmiştir. Şöyle ki; Yunan Atletizm Federasyonu, 5000 ve 10000 metre koşullarının aynı gün yapılmasına itiraz etmiş ve bu itiraz kabul edilmiştir. Buna göre, 5000 metre birinci gün, 10000 metre ise son gün koşulacaktır. Bu değişiklik, tüm Balkan ülkeleri tarafından kabul görmüştür.⁵³⁹

Altıncı Balkan Oyunları'na katılacak Yugoslav ekibi, son deneme yarışlarını tamamlamıştır. Avusturyalı ve İtalyan atletlerin katıldığı bu yarışlarda üçüncü olan Yugoslavlar, güçlü rakiplerine rağmen gösterdikleri performanstan memnun kalmışlardır. Yugoslav genç atlet İvanoviç, 110 metre engelli koşusunu 15 saniyede tamamlayarak Yunanlıların ünlü atleti Mandikas'a ciddi bir rakip olacağını göstermiştir. Öte yandan, Rumen atletlerin performansları, yapılan son seçimlerde beklenen seviyede olmamıştır. Türkiye'de yapılan son atletizm yarışmalarında elde edilen derecelerle karşılaştırıldığında, Türk Milli Takımı'nın Balkan üçüncülüğünü kazanma hedefinin daha da yakın görüldüğü ifade edilmiştir.⁵⁴⁰

Balkan Oyunları'na katılacak ülkelerin kabileleri ve geliş tarihleri güncellenmiştir. Yunan kafilesinin, 18 Eylül'de 60 kişi ile İstanbul'a ulaşacağı, aynı tarihte Yugoslav kafilesinin 60 kişilik bir ekip ile geleceği, Bulgar kafilesinin 50 kişiden oluşacağı. Rumenler 19 Eylül'de 45 kişilik bir ekip ile katılım sağlayacağı belirtilmiştir.⁵⁴¹ Arnavutluk'tan ise 20 atlet beklendiği, bu ekibin tam geliş tarihinin kesinleşmediği, Fenerbahçe Stadı'ndaki hazırlıkların da sürmekte olduğu, hoparlör

⁵³⁸ *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1935, s. 8.

⁵³⁹ *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1935, s. 8.

⁵⁴⁰ *Akşam*, 11 Eylül 1935, s. 5.

⁵⁴¹ İstanbul'da düzenlenecek Balkan Oyunları'na katılmak üzere Türk Atletizm Federasyonu tarafından davet edilen Rumen sporcu ve atletlerin ortak pasaportlarına, mütekabiliyet şartı çerçevesinde ve 2552 sayılı Kanun uyarınca vize verilmesi, Hariciye Vekâleti'nin 13 Kasım 1935 tarihindeki tezkeresi ile önerilmiştir. Bu öneri, Maarif Vekâleti'nin 28 Ocak 1936 tarih ve 106 sayılı mütalaası doğrultusunda, 29 Ocak 1936 tarihli toplantıda Kemal Atatürk imzasıyla ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmıştır. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), 30.18.1.2 (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı), 61. 8. 15, Dosya Ek: 112-177, s. 1 (Belge Tarihi: 29.01.1936).*

sistemleri kurulduğu ve yarış sonuçlarının tüm dünyaya radyo aracılığıyla iletilmesi planlandığı, oyunları yönetecek hakemler için sipariş edilen 20 kronometre geldiği ifade edilmiştir.⁵⁴²

2.8.5.Balkan Oyunları Biletleri Hakkında

Balkan Oyunları için biletlerin 11 Eylül 1935 günü satışa çıkarılacağı, kapalı tribün biletlerinin 50 kuruş, açık tribün biletlerinin ise 25 kuruş olarak belirlendiği hkonusunda ön bilgilendirme yapılmıştır. Üç günlük biletlerin, kapalı tribün için 100 kuruş, açık tribün için ise 50 kuruş olduğu, numaralı yerler için geçerli olacağı duyurulmuştur.⁵⁴³

Altıncı Balkan Oyunları'nın düzenlenmesi için büyük fedakârlıklar yapılmış olmasına rağmen, spor severlerin bu önemli etkinliği rahat ve kolay bir şekilde izleyebilmesi amacıyla günlük bilet fiyatları oldukça düşük tutulmuş ve ek olarak %33 indirimli toplu bilet seçenekleri sunulmuştur. Birinci sınıf biletlerin günlük fiyatı 50 kuruş, ikinci sınıf biletlerin ise 25 kuruş olmasına karşın, toplu biletlerde üç gün süren birinci sınıf biletler 100 kuruş, ikinci sınıf biletler ise 50 kuruş olarak belirlenmiştir. Stadyum düzeni ve seyirci konforunu sağlamak amacıyla yalnızca oturma kapasitesi kadar bilet basılmış olup, uygun fiyatlı biletlerin büyük ilgi gördüğü ve toplu biletlerin yarısının şimdiden satıldığı belirtilmektedir. Bilet satışlarının bu hızda devam etmesi durumunda, oyun günlerinde satılacak bilet ve oturma yeri kalmayacağı konusunda halkımızı bilgilendiririz. Toplu biletlerin satış noktaları ise şu şekildedir: İstanbul'da Yeni Postane civarındaki Zeki Rıza Milli Spor Mağazası, Galatasaray'da NATTA Seyahat Acentası, Karaköy'de Ziraat Bankası yanında NATTA Seyahat Acentası.⁵⁴⁴

Oyunlar için bilet almış olanların stada biletlerindeki renkli harfle yazılı ait oldukları kapılardan girmeleri organizasyonun düzeni için rica edilmiştir. Ayrıca federasyonca gerekli kişilere gönderilmiş olan davetiyeler numaralı ve gönderilen kişilerin adlarına kayıtlıdır. Davetiye sahibinin başkasına davetiyeyi vermesi durumunda muhakkak davetiyenin arkasına verdiği kişinin ismini yazıp imza atması gerektiği, bunun dışında sahibinden başkasının elinde olan davetiyelerin geri

⁵⁴² *Akşam*, 12 Eylül 1935, s. 4.

⁵⁴³ *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1935, s. 8.

⁵⁴⁴ *Tan*, 14 Eylül 1935, s. 7.

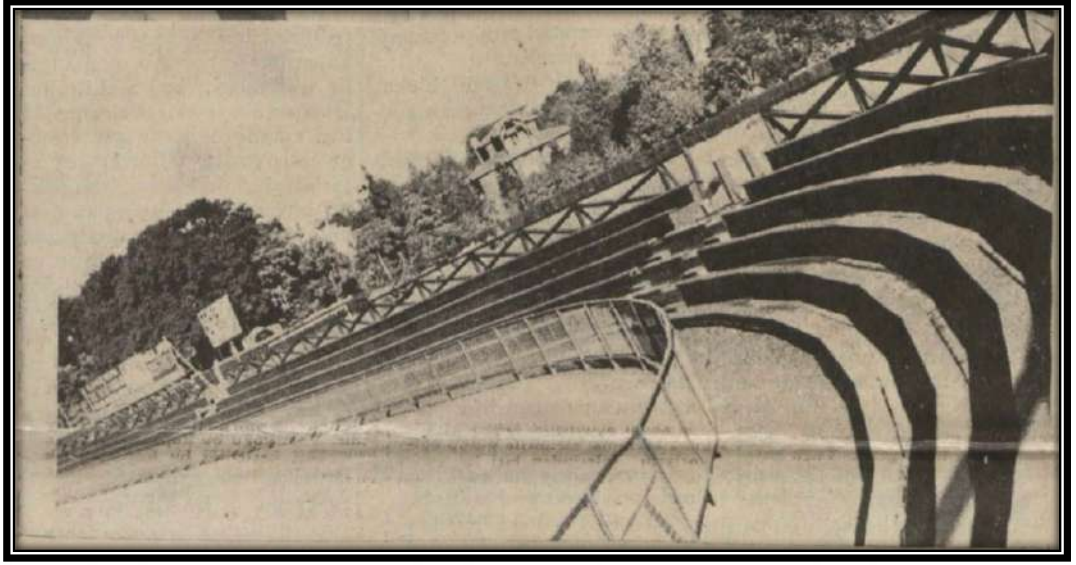
alınacağı ve gösterenlerin de stada sokulmayacağı belirtilmiştir.⁵⁴⁵ Tribünlere ait biletlerin ise çoğunun satılmış olduğu bildirilmektedir.⁵⁴⁶

Ankara'da inşa edilmesi planlanan yeni stadyumun, oyunların başlayacağı tarihe kadar tamamlanamayacağı öngörülmesiyle oyunların Fenerbahçe Stadı'nda yapılmasına karar verilmiştir. Düzenli bir yapıya sahip olan Fenerbahçe Stadı, eklenen yeni tribünler ve inşa edilen modern koşu pisti ile Avrupa standartlarındaki statlara benzer bir görünüm kazanmıştır. Stadın kapalı tribünleri, giriş tarafına yapılan yeni tribünlerle bağlantılandırılmış ve karşı taraftaki açık tribünlere entegre edilmiştir. Ayrıca, stadın boş kalan bağ tarafına da bin kişilik ek oturma sıraları yerleştirilmiş ve böylelikle toplamda on bin kişilik oturma kapasitesi sağlanmıştır. Organizasyon Komitesi, müsabakalarda aşırı kalabalığın neden olabileceği düzensizlikleri önlemek amacıyla tüm oturma yerlerinin numaralı olmasına karar vermiştir. Biletler, Eylül ayının onundan itibaren satışa sunulacak olup, bileti olmayan hiç kimse stada alınmayacaktır. Ayrıca, halkın bu müsabakaları rahatlıkla takip edebilmesi için bir kolaylık da düşünülmüştür: 21, 22 ve 29 Eylül tarihlerindeki üç müsabakada geçerli olacak kombine biletler hazırlanmıştır. Açık tribünler için geçerli olan bu kombine biletler yalnızca 50 kuruş, kapalı tribünler için ise 100 kuruş olarak belirlenmiştir. Böylece, Balkan Oyunları'nı izlemek isteyenler 50 veya 100 kuruş karşılığında tüm müsabakaları takip edebileceklerdir ki bu da halk için büyük bir kolaylık teşkil etmektedir. Ayrıca statta sonuçların bildirileceği şeref tribünü de yapılmaktadır. Burada kazanan milletlerin bayraklarını çekmek üzere üç direk hazırlanmıştır.⁵⁴⁷

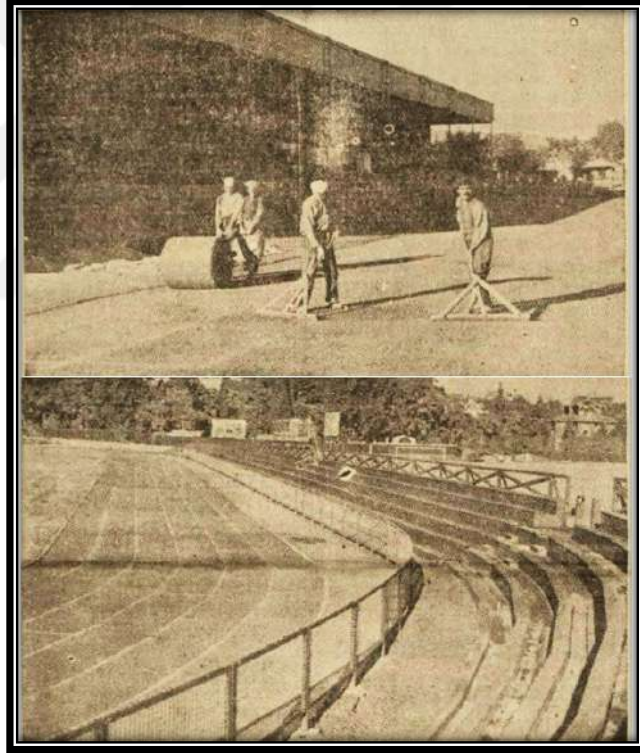
⁵⁴⁵ *Tan*, 18 Eylül 1935, s. 7; *Kurun*, 18 Eylül 1935, s. 4.

⁵⁴⁶ *Akşam*, 18 Eylül 1935, 2.

⁵⁴⁷ *Tan*, 24 Ağustos 1935, s. 7.

Fotoğraf 91: Balkan Olimpiyatları'nın Yapılacağı Fenerbahçe Stadı'nda Yapılan Yeni Tribün
Kaynak: *Tan*, 19 Eylül 1935, s. 7.

Fotoğraf 92: Fener Stadındaki Çalışma ve Yeni Tribünlerden Bir Görünüm
Kaynak: *Kurun*, 21 Eylül 1935, s. 9.

Atletizm Federasyonu'nun bildirdiğine göre, Balkan Oyunları'na katılmak için İstanbul'a gelecek ulusal ekiplerin buraya varış tarihleri, Yugoslav ekibin 18

Eylül'de Sirkeci Garı'na geleceği, Yunan ekibin ise 18 Eylül saat 19'da Galata rıhtımına geleceği haber verilmiştir.⁵⁴⁸

18 Eylül'de stadın durumunu görmeye giden bir basın mensubu stadın onarımı ile ilgili gelişmeleri ayrıntılı olarak gözlemlemiş ve bazı ufak eksiklikler dışında sahanın organizasyona hazır duruma geldiğini haber vermiştir. Ayrıca kendisi oradayken idarecileri ile 30 kadar Yunan atletin İstanbul'a geldiği gün olmasına rağmen sahaya geldiğini, yeni yapılmış soyunma odasında hazırlanarak lacivert eşofmanlarıyla sahaya çıktıklarını ve antrenmana başladıklarını rapor etmiştir.⁵⁴⁹

Basında Altıncı Balkan Oyunları sırasında Türk atletizminin gelişimini iki temel açıdan değerlendirmenin mümkün olduğunun altı çizilmiştir. Birincisi Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Felek, Türk ekibin hedefini şu sözlerle ifade etmektedir: "*Bu yıl için Balkan üçüncülüğü...*" Türk atletlerinin bu hedefe ulaşması, küçük ve kolay bir başarı olarak değerlendirilmemelidir. Atletizmde köklü bir geçmişe sahip olan Yunanistan ve büyük adımlarla ilerleyen Yugoslavya, Türkiye için kolayca aşılabilecek engeller değildir. En güçlü rakip olarak ise Romanya öne çıkmaktadır. Romanya'da atletizme büyük önem verilen bir spor dalıdır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Romanya'ya katılan bölgelerde, atletizmde önemli yetenekler yetişmektedir. Macar antrenörlerin denetiminde, sadece atletizm sporlarıyla ilgilenen birçok kulüp bulunmaktadır. Bu tesisler sadece büyük şehirlerde değil, nüfusu nispeten yoğun kasabalarda bile mevcuttur. Bu koşullar altında kendini güçlü bir konuma getiren Rumenler, Altıncı Balkan Oyunları'nda üçüncülüğü şimdiden kazanmış gibi görmektedirler. Ancak, bu inançlarının doğru olup olmadığını yakında göreceğiz. Kısıtlı kaynaklar ve imkanlarla çalışan Türk atletlerinin, Rumen takımından daha üstün bir derece elde etmesi, Türkiye'de atletizmin gelişimi için önemli ve umut verici bir başlangıç olacaktır. İkincisi de Altıncı Balkan Oyunları'nın organizasyonuna verilen büyük önemdir, ki bu etkinliğin başarılı bir şekilde düzenlenmesini sağlamıştır. Önceki beş organizasyona kıyasla, bu oyunların daha üstün bir başarı ile gerçekleştirileceği öngörülmektedir. Bu organizasyonun sadece Balkanlar'da değil, Balkanlar'a odaklanan tüm spor

⁵⁴⁸ *Kurun*, 18 Eylül 1935, s. 4.

⁵⁴⁹ *Tan*, 19 Eylül 1935, s. 7

dünyasında büyük bir etki yaratacağı ve Türk sporunun başarısıyla gurur duyulacağı ifade edilmektedir.⁵⁵⁰

20 Eylül 1935 tarihinde Yunan donanması İstanbul limanına demirlemiştir. Yunan harp filosunun, şehri selamlamak amacıyla top atışları gerçekleştireceği, bu selamlamaya İstanbul'dan karşılıklı top atışları ile cevap verileceği bildirilmiştir. Bunun yanı sıra, Yunan filosu ile birlikte altı uçaktan oluşan bir hava filosunun da İstanbul'a geleceği, Yunan uçaklarının, Türk filosu tarafından havada karşılanacağı, uçaklar yere indiğinde Büyükdere'de bir tören düzenleneceği haber verilmiştir. Donanma filosu, Tophane Rıhtımı'na çıkarak bir ihtiram kıtası tarafından selamlanacak ve bu esnada deniz mızıkası, Yunan Ulusal Marşı ile İstiklal Marşı'nı çalacaktır. Ayrıca, Yunan Amirali Taksim Cumhuriyet Anıtı'na bir çelenk sunacağı ve 26 Eylül'de ise İstanbul'a yedi Rumen pilotu geleceği duyurulmuştur.⁵⁵¹

Fotoğraf 93: İstanbul'a Gelen Yunan Donanması

Kaynak: *Tan*, 20 Eylül 1935, s. 1.

⁵⁵⁰ *Kurun*, 18 Eylül 1935, s. 6.; *Tan*, 18 Eylül 1935, s. 7.

⁵⁵¹ *Tan*, 20 Eylül 1935, s. 3.

Fotoğraf 94: İstanbul'a gelen Yugoslav ve Arnavut Atletleri Vapur Güvertesinde Törenle Karşılanıyorlar

Kaynak: *Tan*, 20 Eylül 1935, s. 1.

Fotoğraf 95: Macar Federasyonu Hakemlerinden Vizet Bank Laszlo

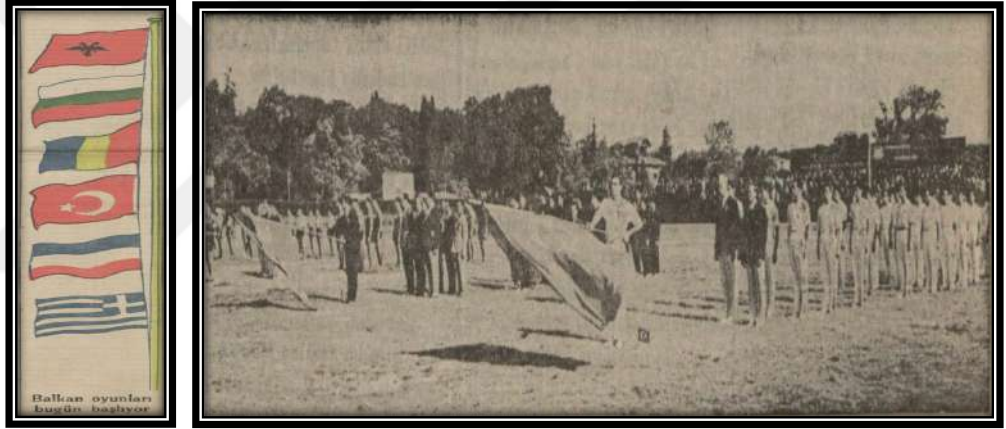
Kaynak: *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1935, s. 8.

Atletizm müsabakalarında hareket amirliği görevi çok önemli ve sorumluluk isteyen bir görev olduğu için Türkiye Atletizm Federasyonu herhangi bir ihtilafa yol açmamak maksadıyla yabancı bir memleketten tarafsız bir hakem davet etmiştir. Altıncı Balkan Oyunları'nda hareket âmirliği vazifesi için Macar Federasyonu hakemlerinden Vizet Bank Laszlo İstanbul'a gelmiştir.⁵⁵²

⁵⁵² *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1935, s. 8.

Fotoğraf 96: Stadyumdaki Hazırlıklar ve Stada Yapılan Radyo Kurulumu
Kaynak: Cumhuriyet, 21 Eylül 1935 s. 8.

Fotoğraf 97: Balkan Ülkelerinin Bayrakları, Balkan Atletleri Geçit Töreninden Sonra Balkan Marşı'nı Dinliyor

Kaynak: Kurun, 21 Eylül 1935, s. 1; Kurun, 22 Eylül 1935 s. 5; Cumhuriyet, 22 Eylül 1935, s. 8.

2.8.6. Balkan Oyunları Öncesinde İdarecilerle Yapılan Röportajlar

Basında 1935 yılı Balkan Oyunları'na katılan tüm Balkan milli takımlarının önceki oyunlara göre daha fazla bir hazırlık sürecinden geçtiği bu nedenle de 1935 yılı Balkan Oyunları'nın öneminin yalnızca Balkanlar'la sınırlı kalmayacağı, uluslararası çapta yankı bulacağı öngörüldüğü ifade edilmiştir. Yunan atlet kafilesi ve Yunan Atletizm Fderasyonu'nun teknik komitesi başkanı Yorgakopulo ve Yunan Beden Terbiyesi yöneticisi Profesör Fakis Sakaların Balkan Oyunları üzerine düşüncelerini yazmıştır.⁵⁵³ Profesör Fakis Sakaların:

⁵⁵³ Kurun, 21 Eylül 1935, s. 9-10.

“Balkan yarım adasının güzide milletleri, zeytin dalından yapılmış mukaddes çelenk uğuruna yarışmak için toplanmışlardır. Türkler, Yunanlılar, Bulgarlar, Yugoslavlar ve Rumenler, Arnavutlar. Dünkü cephe siperlerinden ve ırkı rekabet alanlarından ayrılarak ve geçmişteki kin ve düşmanlıkları unutarak bugün kardeş gibi İstanbul’un barış sever stadında manevî ve bedenî mükâfat için yarışacaklardır. Mütarekenin mukaddes bosuları le sovenist ve harcu hitabeler susturulmuştur. Şimdi sulh güvercinleri Balkan yarım adasının dört tarafına uçuşa hazırlandıkları...Kardeş gibi yan yana dizilecek olan Balkan sporcuları milli hudutların ve ırkı rekabetlerin ve şovenist hitabelerin fevkında arşı ulusal kardeşliğin, ars-ı ulusal mükemmeliyetin mefkûreleri için ant içeceklerdir. İleri ve yüksek atletizm ülküsünün muhafızı ve muakibi olan dost ve kardeş milletlerin atletleri, vatandaşlarının teşviklerinden kuvvet alarak fakat daha ziyade İstanbul’un barışsever muhitinin tesiri altında kalarak ruhî ve bedenî tekemmülleri için müsabaka edeceklerdir. Balkanların genç ve zinde atletleri, atletik bir vicdanla kardeş gibi sevişerek ve birlik olarak zaferin mukaddes çelengi için yarışınlar, Emin olsunlar ki, yüksek, vazifeleri bütün dünya tarafından takdir edilecek ve yurttaşları candan gelen temennilerle ve mukaddes bir husû ve rikkat ile muvaffakiyet haberlerini bekleyeceklerdir.” demiştir.

Yorgakopulo ise, *“Balkan Oyunları’na verilen ehemmiyet sayesinde, saha atletizmi Balkan devletlerinde dev adımlar ile ilerlemiştir. Seneden seneye Avrupaî rekorlar yapıldığını görüyoruz. Balkanlar’daki atletizmlerden daha eski olan Yunan atletizmi, bugüne kadar başlangıçta kolaylıkla, sonradan zorlukla birinciliği elinde tutmuştur. Bu hal, Yunan atletizminin, daha fazla çalışmasını intaç etmiş ve bu sene İstanbul’a tam ve ahenktar bir takım göndermesini temin eylemiştir... Boğaziçi’nde esen rüzgâr, barış sever ülkesi altında kardeş gibi birleşmiş olan Balkan gençlerinin zafer ve muvaffakiyet sayhalarını bütün Balkanlar’a götürsün.” demiştir.*

Burhanettin Felek, Balkan Oyunları’nın İstanbul’da gerçekleştirildiği dönemde, izleyici katılımının düşük olmasından başlangıçta endişe ettiğini ifade etmektedir. Seyircilerin ilgisini çekmek amacıyla bilet fiyatlarının oldukça düşük tutulduğunu ve geniş çapta davetiyeler dağıtıldığını belirtmiştir. Verilen biletler ve davetiyeler tribünlerde aşırı kalabalık oluşturmuş, beklenmedik şekilde seyirci sayısının artmasına neden olmuştur. Felek, bu durumu mizahi bir Bektaşî fıkrası ile ilişkilendirerek, tribünlerdeki yoğunluğun kendi hatası olmadığını, organizasyonun yapıldığı yerin bu şekilde seçilmiş olmasının bir sonucu olduğunu dile getirmiştir. Bektaşî fıkrası şöyledir⁵⁵⁴:

"Bektaşî'nin bir tarlası varmış. Her sene eker, çoraklıktan dolayı mahsul alamamış. Halbuki civar tarlalara yağmur düşer, zümrüt gibi olur, ekinler büyür, Bektaşî'nin komşuları bereketli hasatlar yaparlarmış. "Bir gün tarlasını ektikten sonra Tanrıya yalvarmış:- Ey Allahım, ne olur, benim tarlama da biraz yağmur yağdırsan diye! O gece hava kapamış, gök gürlemiş, yıldırım, şimşek, öyle bir yağmur yağmış ki, tarladaki tohumlar dan eser kalmamış, ağaçları kökün den sökmüş, götürmüş. "Ertesi sabah Bektaşî tarlanın haline baktıktan sonra, içini çekip demiş ki: Yarabbi! Bu kabahat sende değil, sana bu tarlayı gösteren keratadadır. Ben de tribünlerin böyle sel basmış gibi halini gördükçe: "Bu kabahat biz de değil, bize bu yeri gösterendedir, dedim".

⁵⁵⁴ Tan, 22 Eylül 1935, s. 3.

Burhan Felek, konuşmasında Balkan Oyunları'nın, altı yıldır Balkan gençliğini spor ve kardeşlik bayrağı altında bir araya getiren ve onların birbirlerini daha yakından tanımalarına olanak sağlayan büyük bir spor hareketi olduğunu dile getirmiştir. Bu organizasyonun düzenlenmesi görevi Türk spor teşkilatı tarafından Burhan Felek'e verilmiştir. Balkanlar'ın dört bir yanından gelerek burada buluşan Balkan ekiplerine ve bağlı oldukları ülke federasyonlarına, dostluk duygularını ifade etme fırsatını verdiklerinden dolayı teşekkürlerini sunmuştur. Balkan Birliği'nin temel taşlarından olan bu oyunların Türkiye'de yapılmasını mümkün kılan büyük desteğinden ötürü Büyük Önder'e ve Türk hükûmetine, Türk Spor Teşkilatı'na saygı ve şükranlarını ifade etmiştir. Balkan Oyunları'nın kurulmasında önemli katkıları olan Bulgar Federasyonu Başkanı Dimitri İvanov'u derin bir saygı ve üzüntüyle anmıştır. Sözlerini;

"...Baylar, Bayanlar, "Biliriz ki, çekişmeden pekişmez, Şimdi burada yarışacak olan ve her birinin başı yurtlarının milyonlarca yüreğinden kopup buraya kadar gelen umutlarla örülmüş çelenklerle taçlanan bu mutlu delikanlılara, amaçları kadar geniş, haklı ve değerli başarılar dilerim. "Yaşasın Balkan birliği. Yaşasın Balkan Oyunları, Yaşasın Balkan Sporcuları..." şeklinde bitirmiştir.⁵⁵⁵

Burhanettin Felek, basındaki bir yazısında yanlış anlaşılmanın önüne geçmek için üç ayrı konuyu ele almıştır. Kendisi Eylül ayının, İstanbul'da neredeyse kendiliğinden gelişen bir "Balkan ayı" haline geldiğine dikkat çekmiştir. 14 Eylül 1935'te başlayıp 16'sında sona eren Balkan Güreş Şampiyonası⁵⁵⁶ tamamlanmadan Balkan Festivali başladığı; festival devam ederken de adeta bir olimpiyat havası taşıyan Balkan Oyunları olarak adlandırılan atletizm müsabakalarının sahne aldığından söz etmiştir. Özellikle gazeteciler başta olmak üzere, resmi ya da özel birçok kişinin bu üç ayrı etkinliği birbirine karıştırdığını üzümlere gözlemlemiştir. Bu durum, toplumumuzda kelime ve ifadelerin sadece kalıp olarak kullanıldığını, onların anlamlarına yeterince dikkat edilmediğini açıkça göstermekte olduğu belirtmiştir. Spor teşkilatına başvurarak festival bileti talep eden ve bu bilet verilmediğinde teşkilata tepki gösterenler olmuştur. Bu tür karmaşaların çeşitli eksikliklerin sonucu

⁵⁵⁵ Tan, 22 Eylül 1935, s. 7.

⁵⁵⁶ 1935 yılı 14-16 Eylül tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Dördüncü Balkan Güreş Şampiyonası, Romanya'nın da katılımıyla önceki yıllara kıyasla daha geniş katılımlı bir biçimde gerçekleştirilmiştir. Turnuva sonunda Türkiye, 5 birincilik ve 1 ikincilikle toplam 17 puan toplayarak şampiyon olmuştur. Romanya, 1 birincilik, 2 ikincilik ve 3 üçüncülük ile 10 puan toplayarak ikinci sırada yer almıştır. Yunanistan 1 birincilik, 2 ikincilik ve 2 üçüncülük sonucunda 9 puanla üçüncü olurken, Yugoslavya 2 ikincilik ve 2 üçüncülük ile 6 puan alarak dördüncü sırayı almıştır. Bulgaristan ise herhangi bir derece elde edememiş ve puan hanesi boş kalmıştır. *Ulus*, 12 Ağustos 1948, s. 6; *Yeni Asır*, 9 Eylül 1937, s. 6.

olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Burhanettin Felek; *Balkan Güreş Şampiyonası*, *Balkan Festivali* ve atletik yarışmalar olan *Balkan Oyunları*'nın tamamen *farklı* etkinlikler olduğunu yazısında açıklamıştır. Sadece Balkan ismini taşıyor olmaları, bu organizasyonların birbirine karıştırılmasını gerektirmeyeceğini vurgulamıştır. Hatta şöyle bir örnek vermiştir: Spor işlerinde çalışan bir tanıdık, Balkan Festivali için sürekli davetiye talebinde bulunulması üzerine esprili bir şekilde, " Bereket ki, birer kelle de Balkan kaşarı istemiyorlar." ifadesini kullanmıştır. Bu tür etkinlikler ilk kez veya seyrek aralıklarla yapıldığında, halka açıklayıcı konferanslar verilmesi, gazetelerde uzman yazarlar tarafından bilgilendirici yazılar yayımlanması ve radyo programlarında açıklamalar yapılmasının yararlı olacağını ifade etmiştir. Ancak bu sayede halkın müzik ve dans içerikli bir etkinlik olan festival ile yalnızca koşu ve atlama yarışmalarını içeren atletik Balkan Oyunları'nı birbirine karıştırmayacağını belirtmiştir. Felek ülke için büyük önem taşıyan bu tür etkinliklerin temel unsurlarını doğru bir şekilde aktarmak ve kamuoyuna duyurmak yerine, bu olayları basit birer asayiş haberi gibi ikinci veya üçüncü dereceye indirgediği için gazetecileri eleştirmiştir.⁵⁵⁷

Balkan milletlerinin genç sporcularını bir bayrak altında ve bir gaye etrafında toplayan Balkan Oyunları'nın 1935 senesi Türkiye'de yapılması halkımızda atletik sporlara karşı büyük bir rağbet uyandırmıştır. Balkan milletleri arasındaki spor dayanışmasını güçlendiren Balkan müsabakaları, aynı zamanda bu toplumları birbirine daha samimi ve dostane ilişkilerle bağlamaktadır. Bu sebeple, Balkan müsabakaları yalnızca İstanbul halkı tarafından değil, ülkenin farklı bölgelerinden gelen vatandaşlar tarafından da büyük bir ilgiyle karşılanmış; Kadıköy Stadyumu seyircilerle dolup taşmıştır. Fenerbahçe sahası, Balkan Oyunları'nın açıldığı gün olan 21 Eylül 1935'te tarihte benzeri görülmemiş bir kalabalığa ev sahipliği yapmıştır. Seyirciler arasında Türkiye hükümetini temsilen Gümrük ve İnhisarlar Bakanı Rana Tarhan başkanlığında, Orgeneral Fahreddin, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Muhiddin Üstündağ, Balkan devletlerinin elçileri ve büyükelçilik görevlileri, ayrıca dost ve misafir statüsünde bulunan Yunan filosu komutanı ve subayları da yer almıştır.⁵⁵⁸

⁵⁵⁷ Tan, 23 Eylül 1935, s. 3.

⁵⁵⁸ *Son Posta*, 22 Eylül 1935, s. 7; *Cumhuriyet*, 22 Eylül 1935, s. 8. Reşad Ekrem Koçu, "Balkan Oyunları", C. 4, *İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul 1960, s. 2053.

Açılış töreninde başta hakem heyeti, ardından sırasıyla Arnavut, Bulgar, Rumen, Yugoslav, Yunan ve Türk atlet kabileleri bayraklarının öncülüğünde tribünlerin önünden geçmiştir. Arnavut atletler siyah uzun pantolon, kırmızı gömlek ve siyah kravat giymiştir ve halkı, kollarını göğüslerinin üzerine getirerek selamlamıştır. Bulgar, Rumen ve Yugoslav sporcular ise sağ kollarını halka doğru uzatarak selam vermiştir. Bulgar Bayrağı'nın arkasında kısa pantolon ve ulusal armanın bulunduğu atlet fanilalarıyla yer alan Bulgar atletlerin ardından sıraya dizilmişlerdir. Romanya Bayrağı'nı takip eden Rumen sporcular, kısa siyah pantolon ve Romanya'nın renklerini taşıyan atlet fanilaları giymiştir. Yugoslav Bayrağı'nın ardında, açık lacivert pantolon ve fanila giymiş Yugoslav atletler yer alırken, Yunan bayrağını takip eden Yunan sporcular koyu lacivert eşofmanlarıyla dikkat çekmiştir. Türk atletler ise, Türk Bayrağı'nın arkasında, göğüslerinde ay yıldız bulunan sade beyaz eşofmanlarıyla geçit töreninde yer almıştır. Açılıştan birkaç gün önce Bulgar Atletizm Federasyonu başkanı Dimitri Ivanof'un vefatı nedeniyle Bulgar gençliği yas içindedir; müsabakalara katılmama fikrini değerlendirmişler, ancak sınırlı bir atlet kabileleriyle etkinliğe katılma kararı almışlardır. Bu yas sebebiyle bütün bayraklara siyah tüller takılmıştır. Kabileler pist üzerinde halkın önünden geçtikten sonra, bayraklarla işaretlenmiş alanlarına yerleşerek yüzlerini büyük tribünlere çevirmiştir. Ardından altı Balkan ülkesinin bayrakları yan yana getirilerek bir ant içme töreni gerçekleştirilmiştir. Bu töreni, altı Balkan sporcusunun kenarlarından tutarak sahaya taşıdığı Balkan Bayrağı'nın, önceden hazırlanan direğe törenle çekilmesi izlemiştir. Tören sırasında Balkan Marşı çalınmış ve saygıyla ayakta dinlenerek alkışlanmıştır.⁵⁵⁹ Bu şekilde açılış gerçekleşmiştir.

Fotoğraf 98: 200 Metre Koşunun Finali, 400 Metre Manialı Koşu
Kaynak: *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1935, s. 8.

⁵⁵⁹ *Kurun*, 22 Eylül 1935, s. 1, 5, 7; *Tan*, 22 Eylül 1935, s. 1, 3, 7.

2.8.7.Altıncı Balkan Oyunları Sonuçları

Tablo 57: 6. Balkan Oyunları'nın Birinci Günü (21 Eylül 1935) Sonuçları ⁵⁶⁰		
100 metre seçme birinci kategori: 1-Sahaların/ Sakalariyu (Yunan) 10 8/10 2- Bauer/Bayer (Yugoslav) 10 9/10 3- Semih (Türk) 11 100 metre seçme ikinci seri: 1-Kanoç/ Kovaç (Rumen) 6/10 10 2-Frangudis (Yunan) 10 8/10 3- Raif (Türk) 10 9/10 100 Metre Final 1- Frangudis (Yunan) 10 6/10 (yeni Balkan rekoru) 2- Kovaç (Rumen) 10 8/10 3- Raif (Türk) 10 9/10 4- Bayer (Yugoslav) 10 5- Sakalariyu (Yunan) 6- Semih (Türk) Bütün atletlerde 6 kez hareket hatası olmuştur. Sonra bu neticeler halka bildirilmiştir ve Yunan milli marşı çalınmıştır. Yunan, Rumen, Türk bayrakları da direklerle çekilmiştir.	Yunan usulü disk: 1- Silos /Sillas(Yunan) 41,89 yeni balkan rekoru 2- Noronç/ Naranç (Yugoslav) 39,79 3 3- Kleut (Yugoslav) 39,41 4- Veysi (Türk) 39,10 (Yeni Türkiye rekoru) 5- Fikiyatis (Yunan) 37,70 6- Havalet (Rumen) 36,60 Yüz metrenin seçmeleri yapılırken yüksek atlama ve Yunan usulü disk atılıyordu. Bu müsabakada Balkan ve Türkiye rekorları kırılmıştır. Yunan usulü diskin neticeleri halka ilan edilmiş ve milli Yunan marşı çalınmıştır. Merasim direğine de Yunan ve Yugoslavya bayrakları asılmıştır.	Yüksek Atlama Dün son olarak yüksek atlama dereceleri ilân edildi: 1- Mikle/ Nikiç (Yugoslav) 1,75 metre. 2-Pulyos /Pulat(Türk) 1,75 metre. 3- Maker/ Mohr (Yugoslav) 1,75 metre. 4-Poterakis (Yunan) 1,75 metre. 5-Pantohis/Pantazis (Yunan) 1,70 6-Cihat (Türk) 1,70 metre
5000 Metre 1-Brükan/Brucan (Yugoslav) 16 dakika. 2- Dinukristiye (Rumen) 16 90 4/10. 3 Vutis /Kutis (Yunan) 16 18 4 Vorizahis (Yunan) 5 Kongler (Yugoslav) 6 Komonesku (Rumen) Birinciliği Yugoslavya almıştır. Yugoslav millî marşı çalınarak Yugoslav, Rumen, Yunan bayrakları direklerle çekilmiştir.	800 Metre 1 Yorgakapulos (Yunan) 1 dakika 58 8/10 (yeni Balkan rekorları). 2-Nikkozi (Yugoslav) 2 dakika. 3 Lapusan (Rumen) 2 dakika 2 2/10. 4 Korsek (Yugoslav) 5 Galip (Türk) 6 - Monca /Manea(Rumen). Yunan, Yugoslav, Rumen bayrakları birincilik, ikincilik ve üçüncülük direklerine çekilmiştir.	Cirit Karakaş Türkiye rekorunu kırmıştır 59 metre 25 ile birinci geldi, ciritte umumi neticeler ise şöyledir: 1- Karakaş (Türk) 59 metre 25 2-Vamanu (Rumen) 58 metre 4 3- Sümeyda (Yugoslav) 57 metre 20 4- Hacı Yanis (Yunan) 56 metre 65. 5 Mihalopulos (Yunan) 55 metre 21. 6- Haryon/ Maryan (Yugoslav) 53 metre 12.

⁵⁶⁰ Son Posta, 22 Eylül 1935, s.7; Kurun, 22 Eylül 1935, s. 7; Tan, 22 Eylül 1935, s. 7; Cumhuriyet, 22 Eylül 1935, s. 8.

4×400 bayrak yarışı: Buna Yunan, Rumen, Yugoslav, Arnavut ve Türk takımları İştirak etti. Neticeler şudur: 1 Yunan 3 dakika 28 4/10 2 Yugoslavya 3 dakika 29 2/10. 3 Romanya 3 dakika 32 1/10. 4 Türkiye. 5 Arnavutluk.	Birinci Güne Ait Genel Sonuç 1 inci Yugoslavya puan 52 2 inci Yunanistan 47 3 üncü Romanya " 35 4 üncü Türkiye 25 5 inci Bulgaristan 3 6 inci Arnavutluk 2	İlk defa Türk bayrağı birincilik direğine çekilerek İstiklal marşı dinlenmiştir.

1936'da Berlin'de yapılan On Birinci Olimpiyat Oyunları'nın organizasyonunda komitenin başında bulunan ünlü Alman sporculardan Carl Diem, Balkan Oyunları'nı düzenleyen komitenin daveti üzerine İstanbul'a gelmiş, çeşitli yarışma ve müsabakalarda hazır bulunmuştur. Carl Diem, Balkan Oyunları'nı son derece beğenmiş; bu oyunların organizasyonundaki üstün başarı nedeniyle Atletizm Federasyonu Başkanı Burhan Felek'i tebrik etmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır:⁵⁶¹ *"Beynelmilel olimpiyatlarda da ancak bu kadar güzel bir teşkilat yapılır. Balkan Oyunları filhakika sayı hesabı ile kaybesin işlerdir. Fakat nihayet bir telafisi mümkün gayet güzel hazırlanmıştır. Oyuncularınız filkün olan bir şeydir."*

Tablo 58: 6. Balkan Oyunları'nın İkinci Gününde (22 Eylül 1935) Müsabakaların Sonuçları⁵⁶²		
200 metre (seçmeler) 200 metrenin seçmeleri iki seri üzerine yapıldı. <i>Birinci seri</i> 1-Sakalariu (Yunan) 22 saniye 5/10 2-Covaci /Kovaç (Rumen) 22 saniye 8/10 3-Raif (Türk) 22 saniye 8/10 <i>İkinci seri</i> 1-Bauer (Yugoslav) 22 saniye 9/10 2-Jordioche/ Yordaş (Rumen) 23 saniye 5/10	400 mânialı (seçmeler) Bu seçmede iki seri üzerine yapıldı. <i>Birinci seride</i> 1-Skiadas (Yunan) 59 saniye 6/10 2-Maeskiu/Macakiu (Rumen) 1 dakika sıfır saniye 3/10 3-Slevanovic (Yugoslav) 1 dakika sıfır saniye 9/10 Bu seride Türkiye'den kimse yoktu. <i>İkinci seride</i> Romanyalı atlet iki kez yanlış	Uzun atlama 1- Lambrakis (Yunan) 7,10 metre (Yeni Balkan rekoru) 2 Yonesku (Rumen) 7,08 metre 3- Novakoviç (Yugoslav) 6,85 metre 4- Kallay (Yugoslav) 6,71 metre 5 Paterakis (Yunan) 6,67 metre 6- Lupan (Rumen) 6,63 metre İki Türk atleti altıncıdan

⁵⁶¹ Tan, 23 Eylül 1935, s. 7; Tan, 24 Eylül 1935, s. 3.

⁵⁶² Cumhuriyet, 23 Eylül 1935, s. 8; Kurun, 23 Eylül 1935, s. 7; Tan, 23 Eylül 1935, s. 1, 7; Son Posta, 23 Eylül 1935, s.9; Cumhuriyet, 22 Eylül 1935, s. 8; Haber, 28 Eylül 1935, s. 8, 12; Tan, 28 Eylül 1935, s. 7.

3-Frangudis (Yunan) 23 saniye 9/10 aldılar. Bu seride koşan Türk atleti Hilmi elenmiştir. 200 metre final 1-Frangudis (Yunan) 22 2/10 2-Raif (Türk) 22 5/10 3-Sakalariu (Yunan) 22 7/10 4-Kovaç/Covacı (Rumen) 5-Bover / Bauer(Yugoslavya) 6-Yordaş / Yordoché (Rumen)	çıkış yaptığından hakem tarafından diskalifiye edilmiştir. 1-Mandikas (Yunan) 59 saniye 3/10 2-Ziya (Türk) 1 dakika 1 saniye 8/10 3-Banskak(Yugoslav) 1 dakika 2 saniye 4/10 400 mânialı final 1- Mandikas (Yunan) 57 saniye 1/10 2 Banskak (Yugoslav) 57 saniye 4/10 3 Skiadas (Yunan) 58 saniye 7/10 4 Maeskiu (Rumen) 59 sa 5 Stevanovic (Yugoslav) 6- Ziya (Türk)	daha aşağı düşerek elenmiştir
Disk atma Sonuçlar: 1- Sillas (Yunan) 48,41 metre (Yeni Balkan rekoru) 2-Veysi (Türk) 45,58 metre (Yeni Türkiye rekoru) 3- Narançîç (Yugoslav) 43,56 metre 4- Havalet (Rumen) 42,55metre 5- Kleut (Yugoslav) 41,60 metre 6-Fikiyotis (Yunan) 41,53 metre	100x200x400x800 Balkan bayrak yarışı 1 Yunan takımı; 3 dakika 26 saniye 7/10 (yeni Balkan rekoru) 2- Rumen takımı; 3 dakika 27 saniye 3-Yugoslav takımı; 3 dakika 32 saniye 1/10 4 Türk takımı 5- Arnavut takımı	Son tasnif şöyledir: Birinci: Yunanistan: 88 puan İkinci: Yugoslavya: 78 puan Üçüncü: Romanya: 58 puan Dördüncü: Türkiye 39 puan

Fotoğraf 99: Balkan Müsabakalarında Türk Atletleri, Mehmed Ali Yüz Metre Birincisi Frangolis'i Öpüyor

Kaynak: *Ulus*, 12 Haziran 1938, s. 7.

Balkan Oyunları'nın ilk gününde, Yugoslavlar beş puan farkla birinci sırada yer alırken, Yunanistan ikinci, Romanya üçüncü ve Türkiye ise dördüncü sırada bulunmaktaydı. Dünkü müsabakaların sonuçları itibarıyla Yunanistan lider konumuna yükselirken, Yugoslavya ikinci sıraya gerilemiştir. Romanya ve Türkiye'nin sıralamalarında bir değişiklik olmamakla birlikte, Romanya puanını arttırarak üçüncülüğünü sağlamlaştırmıştır. Arnavutluk ve Bulgaristan'ın ise üçer puanları bulunmaktadır. Bulgaristan'ın bu üç puanı, daha önce yapılmış olan maraton yarışından elde edilmiştir. Bulgarlar, federasyon başkanlarının vefatı nedeniyle açılış töreninde bulunmalarına rağmen müsabakalara katılmamışlardır.⁵⁶³

Müsabakalar arasında, Güneş Kulübü'nde toplanan Balkanlar Arası Spor Komitesi Kongresi'nden devlet başkanlarına çekilen telgraflara gelen cevaplar hoparlörlerle okunmuştur. Cumhurbaşkanlığımız'dan, Bulgar Kralı'ndan ve Yunan Cumhurbaşkanlığı'ndan gelen bu cevaplar şiddetle alkışlanmıştır. Bu telgraflar şöyledir: ⁵⁶⁴ Atatürk'e çekilen telgrafa karşılık alınan Atatürk'ün cevabı: *"Yedinci Balkan Atletizm Kongresi tarafından çekilen telgrafa mütehassis olan Cumhurbaşkanlığı beni tarafınıza en samimî muvaffakiyetler temennisine ve genç Balkanlılar arasında büyük dostlukların yaşamasını temenniye vazifedar etmiştir. Soyak*

⁵⁶³ *Tan*, 23 Eylül 1935, s.1, 7.

⁵⁶⁴ *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1935, s. 8; *Kurun*, 23 Eylül 1935, s. 7; *Son Posta*, 23 Eylül 1935, s.9; *Tan*, 23 Eylül 1935, s. 7.

Sekreter”. Bulgar Kralı’nın cevabı: “*Sevgili telgrafınızdan pek mütehassis oldum. En samimî teşekkürlerimle beraber Balkan gençliğinin doğurduğu atletizm kongresine muvaffakiyetler dilerim. Boris.* Yunan Cumhur Reisinin cevabı: “*Yedinci Balkan spor kongresine büyük gayretlerinden dolayı teşekkür ederken spor sahasında olan anlaşmanın Balkan hükümetlerinin birbirlerine her sahada yaklaşmalarına yardımcı olmasını temenni ederim*”. Zaimis

27 Eylül 1935’te Atina Şarbayı (Belediye Başkanı) Atina’dan İstanbul’a gelmiştir. Büyükdere’de İlbay ile Şarbay Muhittin Üstündağ tarafından karşılanmıştır. Kozias, İstanbul’da 10 gün kalarak Muhittin Üstündağ’ın konuğu olmuştur. Balkan Olimpiyatı’nda birinci gelen takıma verilmek üzere Atina şehrinin hediyesi olan bir kupa getirmiştir. Kendisi bir gazetecimize şu açıklamalarda bulunmuştur:

“İstanbul’a ilk defa geliyorum. İlbay ve Şarbayınız Muhittin Üstündağ ve arkadaşlarından gördüğüm pek samimi misafirperverlikten dolayı çok memnunum. Burada on gün kaldıktan sonra gene uçakla Atina’ya döneceğim. İstanbul’a, Balkan Atletizm Olimpiyatı birincisine verilmek üzere Atina şehrinin hediyesi olan kupayı getirmek için geldim. Bu vesile ile Atinalıların İstanbullulara selâmını getirmek fırsatını da elde ettiğim için çok memnunum. İstanbul’a gelen Yunan atletlerine burada gösterilen misafirperverlik bizleri çok mütehassis etti. Bunun için ne kadar teşekkür etsek azdır.”⁵⁶⁵

Altıncı Balkan Olimpiyatları kapsamında Atina Belediye Başkanı Kozias’ın İstanbul ziyareti sırasında gördüğü samimi ilgiye dair Atina Büyükelçiliğimiz tarafından iletilen yazıya göre; Atina Belediye Başkanı Kozias, Altıncı Balkan Olimpiyatları vesilesiyle Atina şehrinin kazananlara hediye edeceği heykeli teslim etmek ve İstanbul şehrini selamlayıp ziyaret etmek amacıyla 27 Eylül tarihinde Türkiye’ye gelmiştir. Ziyaret sonrası elçiliğimize teşekkür ziyaretinde bulunan Kozias, şu hususları ifade etmiştir: 1. Türk sporcuların ve atletlerin üç yıl öncesine göre büyük bir ilerleme kaydettiğini görmenin mutluluğunu yaşamıştır. 2. Türkiye’de ilk kez düzenlenen olimpiyat oyunlarının başarıyla gerçekleştirilmiş olmasından duyduğu hayranlığı dile getirmiştir. Organizasyonun düzeni ve özellikle radyo ile matbuatta anlık haber iletimindeki başarının dikkat çekici olduğunu vurgulamıştır. 3. Türk misafirperverliğinin üstünlüğünü bir kez daha tecrübe ettiğini ve bu konuda tüm dünyanın hemfikir olduğunu belirtmiştir. 4. İstanbul’da gözlemlediği gençlik enerjisi, toplumsal düzen ve çalışkanlık düzeyinden etkilenmiş, bunları Türkiye’nin Kemal

⁵⁶⁵ Kurun, 28 Eylül 1935, s. 7; Cumhuriyet, 28 Eylül 1935, s. 1, 8.

Atatürk gibi büyük bir liderin önderliğinde ulaştığı yüksek başarının yansımaları olarak değerlendirmiştir. Kozias, Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'e duyduğu sevgi ve saygıyı doğrudan arz edememiş olmanın üzüntüsünü dile getirerek, bu mesajının iletilmesi hususunda elçilikten ricacı olmuştur. Ayrıca, kendisine gösterilen samimi ve derin ilgiden dolayı Türk hükümetine, İstanbul Valisi'ne ve Belediye Başkanı'na teşekkürlerini iletmış, İstanbul Belediye Başkanı'nın da dost Atina'yı ziyaret etmesini temenni ettiğini belirtmiştir.⁵⁶⁶

Kadıköy'de Fenerbahçe stadında Altıncı Balkan Oyunları'nın son müsabakaları yapılmıştır. İstanbul'da hava şartları müsabakalar üzerine olumsuz etki yaratmıştır. Balkan Oyunları'nın son gününe denk gelen ve üç gün yağan yağmur sebebiyle, saha epey yumuşamıştır. Bu durumun koşullardaki sonuçlar üzerine etkisi endişe duyulmasına yol açmıştır. Havanın bulutlu ve bozuk olmasına rağmen bütün tribünlerin dolup taşmıştır.⁵⁶⁷ Bu kalabalık halkın bu spor organizasyonuna ne kadar destek sağladığının göstergesidir.

Fotoğraf 100: Yunanistan birinci, Yugoslavya ikinci, Romanya üçüncü, Türkiye dördüncü oldu. Yukardaki resimlerde soldan itibaren bir gülle atışı görüyorsunuz. Ortada, Yunan atletlerine madalya vermek için gelen Atina şarbayı Kozias, sağda yarışlardan bir intiba

Kaynak: *Tan*, 30 Eylül 1935, s. 1.

⁵⁶⁶ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), 30.10. (Muamelat Genel Müdürlüğü), 255. 719. 30, Dosya Ek: 433, (Belge Tarihi : 25.11.1935)*

⁵⁶⁷ *Son Posta*, 29 Eylül 1935, s. 1, 8; *Kurun*, 30 Eylül 1935, s. 5; *Ulus*, 30 Eylül 1935, s. 1, 5.

Fotoğraf 101: Atina Şehri Namına Olimpiyat Birincisine Verilen Kupa Birinciliği Kazanan Yunan Atletlerinin Elllerinde

Kaynak: *Kurun*, 1 1. Teşrin 1935, s. 9.

Tablo 59: Altıncı Balkan Oyunları'nın Son Günü (29 Eylül 1935) Sonuçları⁵⁶⁸		
110 metre manialı yarış seçme birinci seri. 1- Faceas (Yunan) 16 4/10 2 Ellik (Yugoslav) 17 3- Maeskuk (Rumen) 17 4/10 110 metre manialı seçme ikinci seri: 1 Skiadis (Yunan) 162/10 2 Faik (Türk) 16 8/10 3 Negru (Rumen) 17 5/10 110 metre manialı final 1- Foçecs (Yun.) 15 5/10. 2- Shiadis (Yun.) 15 9/10. 3- Ellik (16 2/10). 4-Maeskuk (Rumen)16,5 5- Faik (Türk) 6- Negru (Rumen)	400 Metre birinci seçme 1- Mihalidis (Yunan) 57 2 -Yordaş / Jordoche (Rumen) 57 1/10 3- Hoffer/Naffer (Yugoslav) 57 4/10 400 metre seçme ikinci seçme 1 -Mandikas (Yun.) 57 2/10 2- Nemes (Rom.) 57 9/10 3- Bonskok (Yug.) 58 4/10 400 Metre Final 1- Mandikos (Yun.) 537/10 2 – Nemeş (Rom.) 53 8/10. 3- Bonskak (Yug.) 54 9/10. 4-Misailidis (Yun.) 55 9 5-Yordaş (Rumen) 6-Haffar (Yugoslav) Türkiye'den Mehmet Ali ve Mufahham girdiler. Ancak finale kalamadılar.	Gülle Atma 1- Kovačević (Yugoslav) 14.43 (Yeni Balkan rekoru) 2- İrfan (Türk) 13.82 3- Naronçiç (Yugoslav) 13.68 4- Floros (Yunan) 13.52 1/2 5-Marian (Rumen) 13.6 6- İbrahim (Türk) 12.84
1500 metre koşusu 1- Yorgokopulus (Yunan) 4.23 5/10 2- Manea /Manca (Rom) 4. 26 3/10 3- Galip (Türk) 4. 26 5/10 4-Adamidis (Yunan) 4. 35 5	Üç Adım 1- Lambrakis (Yun.)14.19 1/2 2-Pulat (Türk) 14. 09 1/2 (Yeni Türkiye rekoru) 3-Zeki (Türk) 14,6.4 4-Viyopoviç (Yugosla)13,99	10.000 Metre 1-Brukan(Yugoslav) 36.3.4/16 2- Vlakos (Yun.) 36.18 3- Dinukristeo (Rom.) 36.33 8/10.

⁵⁶⁸ *Son Posta*, 30 Eylül 1935, s. 7; *Kurun*, 30 Eylül 1935, s. 5; *Ulus*, 30 Eylül 1935, s. 5; *Tan*, 30 Eylül 1935, s. 7; *Türk Dili*, 1 İlk Teşrin 1935, s. 1, 3; *Ulus*, 1 İlk Teşrin 1935, s. 5.

5-Recep (Türk) 6-Burda (Yugoslav)	5-Paterakis (Yunan) 13,51 6-Mikis(Yugoslav) 13,50	
Çekiç atma müsabakası 1- Golç (Yug.) 45.57. 2- Stepışnik (Yug.) 45.49. 3- Petropulos (Yun.) 43,30. 4- Dimistopulos (Yun.) 42.57 5- İrfan (Türk) 34.86 (Yeni Türkiye rekoru) 6- Maryan (Rumen) 26.90	4 X 100 bayrak yarışı 1- Yunan takımı 45 1/10, 2- Türk takımı 45 6/10. 3 -Yugoslav takımı 45 8/10 4-Rumen takımı 46 5-Bulgar takımı 46.1 6- Arnavut takımı Sırıkla yüksek atlama müsabakası hava karardığından yarıda kalmıştır. 30 Eylülde tamamlanan müsabakanın sonucu: 1-Çolenços (Yunan) 3,70, 2-Bakov (Yugoslav) 3,60, 3-Tonas (Yunan) 3,60, 4-Fethi (Türk) 3,50, 5-Kalay (Yugoslav) 3,50, 6-Ayhart (Rumen) 3,50.	Altıncı Balkan Oyunları'nın Son Neticelerinin Dereceleri 1 Yunanistan 148 2- Yugoslavya 123 3- Romanya 85 4- Türkiye 72 5- Bulgaristan 5 6- Arnavutluk 5

29 Eylül 1935'te 6. Balkan Oyunları'nın sona ermesi vesilesiyle, müsabakalara katılan Balkan sporcuları onuruna Tokatlıyan'da görkemli bir şölen düzenlenmiştir. Bu etkinliğe, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Muhittin Üstündağ, parti yetkilileri, spor yöneticileri ve tüm Balkan sporcuları katılım sağlamıştır. Balkan uluslarının bayrakları ile süslenen salonda içten saatler yaşanmıştır. Şölen sırasında Türkiye Atletizm Federasyonu başkanı Burhan Felek ve kafile başkanları tarafından söylevler verilmiş, karşılıklı konuşmalar yapılmış ve Balkan ülkeleri arasındaki samimiyet ve dostluk bağlarını güçlendiren bu uluslararası spor müsabakalarının, sporda cömert katkılar sunduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, Altıncı Balkan Oyunları'nda birinciliği kazanan Yunan sporcular, tüm Balkan katılımcıları tarafından içtenlikle tebrik edilmiş ve dereceye girenlere madalyaları takdim edilmiştir. Basında Balkanlı gençlerini bir araya getiren ve büyük bir kardeşlik havası içinde geçen bu müsabakalarda birinciliği kazanan Yunanlı atletler başta olmak üzere müsabakalara katılım sağlayan bütün gençleri, Balkanların genç, dinç sporcu çocuklarını candan kutlama mesajları iletilmiştir.⁵⁶⁹

Altıncı Balkan Oyunları komitesi 30 Eylül 1935 sabahı son toplantısını yaparak bütün işlerini bitirmiştir. Üç senede bir değiştirilecek olan Balkan Komitesi

⁵⁶⁹ *Son Posta*, 30 Eylül 1935, s. 7; *Kurun*, 30 Eylül 1935, s. 5; *Tan*, 1 Birinci Teşrin 1935, s. 7.

Başkanlığı'na Yunanlı Rinopoulos, üyeliklerine de Yugoslav Ugrinis, Bulgar Kaçef, Romanyalı Raerezko ile Türkiye'den Burhan Felek seçilmiştir.⁵⁷⁰

Altıncı Balkan Oyunları'na katılım sağlayan atletlerin memleketlerine dönüş için İstanbul'dan ayrıldıkları basında duyurulmuştur. Yunanlı atlet kafilesi 1 Ekim'de İzmir vapuru ile Yunanistan'a hareket etmiştir. Rumen ve Arnavut atletleri de 2 Ekim'de hareket etmiştir.⁵⁷¹

Radyo aracılığıyla da Balkan Oyunları hakkındaki haberler halka ulaştırılmaya çalışılmıştır. Basında Balkan Oyunları'nın sonuçları ve gelecek oyunlara nasıl hazırlanacağı konusunda radyoda bir konferans verileceği duyurulmuştur. Buna göre 2 Ekim 1935'te saat 21.50'de İstanbul Radyosu'nda Sait Çelebi tarafından Balkan Atletizm Oyunları'nın neticesi ve gelecek oyunlara nasıl hazırlanmak icap edeceği mevzulu dikkate değer bir konferans verileceği haber verilmiştir.⁵⁷²

Berlin'de çıkan Korespondans Politik gazetesi olimpik risalesinin son sayısında Balkan Oyunları'na dair şu satırlara yer vermiştir:⁵⁷³ “*Altıncı Balkan Oyunları 1928 yılında Amsterdam Olimpiyad oyunlarında Türk, Bulgar, ve Rumen delegeleri tarafından kararlaştırılmıştı. 1930'dan beri Balkan Oyunları sırasıyla Atina, Sofya ve Zagreb de yapılmıştı. Bu yıl Türkler büyük hazırlıklar yaptılar. Bütün Balkan Üniversiteleri delege olarak on altı talebe göndermeğe davet edilmiştir. Oyunlar 14 Eylül'den 23 Eylül'e kadar bir bayram eğlencesi halinde devam edecektir.*”

⁵⁷⁰ *Haber*, 1 İlk Teşrin 1935, s. 6.

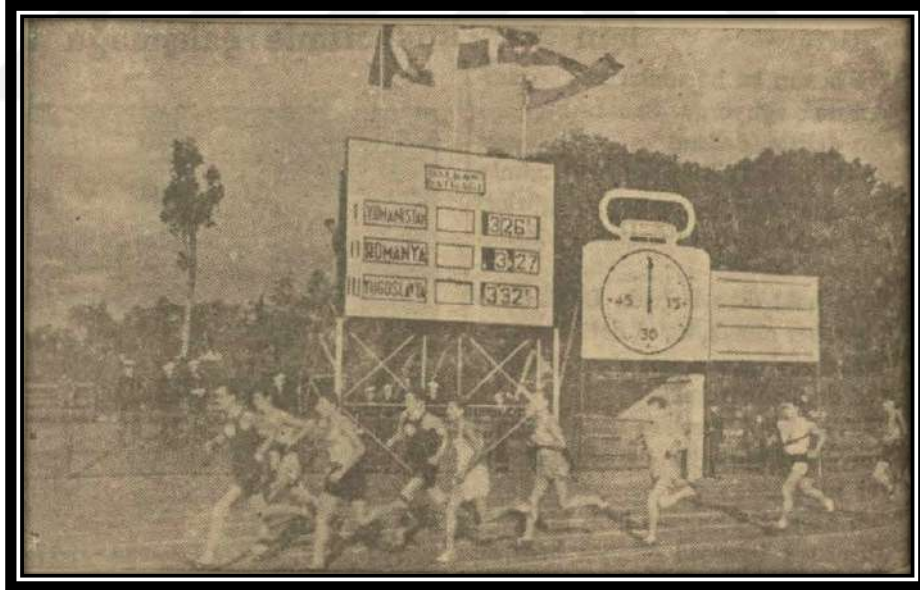
⁵⁷¹ *Tan*, 2 Birinci Teşrin 1935, s. 2; *Ulus*, 2 Birinci Teşrin 1935, s. 5;

⁵⁷² *Akşam*, 2 Birinci Teşrin 1935, s.2; *Tan*, 2 Birinci Teşrin 1935, s. 2; *Son posta*, 2 Birinci Teşrin 1935, s. 2.

⁵⁷³ *Kurun*, 1 1. Teşrin 1935, s. 9

Fotoğraf 102: Sol Üstte: Uzun Atlamada 1. 2. ve 3. Sol Altta: Uzun Atlama 2. Kolyos
Sağ Üstte: Türk Bayrağı Derece Direğinde Sağ Altta: 10.000 Metre Birincisi Yugoslav Atleti
Kaynak: *Son Posta*, 30 Eylül 1935, s.7.

Fotoğraf 103: Türkiye’de Yapılan En Büyük Atletizm Hareketinden Bir Görüntü 6. Balkan Oyunları
Kaynak: *Son Posta*, 6 İkinci Kanun 1938, s. 14.

Oyunların sona ermesinin ardından sonuçlara ve özellikle de Türkiye’nin dördüncü olmasına yönelik basında sert eleştiriler yer almaktadır. Bunların odağı organizasyonun iyi hazırlandığı ancak idareciler tarafından sporcuların bu organizasyona iyi hazırlanamamasıdır. Burada antrenörlerin layıkıyla çalışmamaları

eleştirilirken atletlerin 10.000 ve 1.500 metre koşularına çorapla katılmaları eleştirilmiştir. Pist kenarına kömür tozu dökülmüş olduğu belirtilirken, diğer milletlerin atletlerinin daima çivili ayakkabı ile koştukları ifade edilmiştir. Türk atletlere ise saha belki yumuşaktır ve çivili ayakkabılar, yerin çamurlu olması dolayısıyla toprak toprak diye giydirilmediğinden bahsedilmiştir. Eleştiride bulunanlar, 7 sene önce sporu bırakan, Eski Türkiye şampiyonlarından Suduri Hersek, Türkiye'nin yetiştirdiği en iyi süratçilerden Rauf gibi isimlerdir. Suduri Hersek, Çorapla koşunun beynelmilel nizamnameye uygun olmadığını da belirtmiştir. Türkiye'yi temsil eden atlet takımının daha iyi oluşturulabileceğini, takımda yer alan atletlerin hatalı bir seçim süzgecinden geçtiğine değinmiştir.⁵⁷⁴

Basında çıkan eleştirileri açıklamak ve yanlış anlaşılmanın önüne geçmek için Türk Atletizm Federasyonu, Altıncı Balkan Oyunları'na giren Türk Milli Takımı'nın bu oyunlarda aldığı sonuçlar hakkında açıklamalarda bulunmuştur. Aynı zamanda Federasyon'un açıklamalarında Türk Milli Takımı'nın en iyi şartlar altında ve en isabetli şekilde oluşturulduğu, atlet seçiminin nasıl yapıldığı, kampta atletlerin nasıl gıda aldıkları, Türk takımının bu organizasyon için çok çalıştığı yer almaktadır. Oyunları düzenleyenler hakkında lâıyk olmayan ithamlarda bulunanları da eleştirmiştir.⁵⁷⁵ Türk takımının bu müsabakalarda kazandığı sonuçların değerini göstermek ve Balkanlı milletlerin atletizm ile ilgisini karşılaştırmak için veriler toplanmıştır ve kamuoyuna sunulmuştur:

Tablo 60: Beynelmilel Atletizm Federasyonu Salnamesine Göre Balkan Milletlerinin Atlet Mevcudu ve Atletizme Başlayış Tarihleri⁵⁷⁶
Yunan Federasyonu'nun teşekkül tarihi 1897, atlet mevcudu 50,000.
Yugoslav Federasyonu'nun teşekkül tarihi 1921, atlet mevcudu 10,000.
Rumen Federasyonu'nun teşekkül tarihi 1912, atlet mevcudu 20,000.
Bulgar Federasyonu'nun teşekkül tarihi 1923, atlet mevcudu 15,000.
Türk Federasyonu'nun teşekkül tarihi 1923, atlet mevcudu 1,500.

⁵⁷⁴ *Cumhuriyet*, 7 Birinci Teşrin 1935, s. 6; *Cumhuriyet*, 11 Birinci Teşrin 1935, s. 9; *Tan*, 9 Birinci Teşrin 1935, s. 7.

⁵⁷⁵ *Cumhuriyet*, 12 Birinci Teşrin 1935, s. 6.

⁵⁷⁶ *Cumhuriyet*, 12 Birinci Teşrin 1935, s. 6.

Fotoğraf 104: Balkan Oyunları'nda Müsabakada Sahasında Temin Edilen İntizamdan Bir Örnek
Kaynak: *Cumhuriyet*, 13 Birinci Teşrin 1935, s. 6.

İstanbul'da düzenlenen Altıncı Balkan Oyunları'nın sonucundan Türkiye'nin beklentisi ve gözeticeği üç kriter vardır. Bunların başında Balkan dostluğu gelmektedir. İkincisi organizasyonun başarılı bir şekilde yapılmasıdır. Son olarak da spordur. Türkiye'nin üçüncülükle bu oyunları neticelendirmesidir ki bu gerçekleşmemiştir ve Türkiye sportmence dördüncülüğü kabul etmiştir. Türkiye'de düzenlenen Altıncı Balkan Oyunları Balkan uluslarının samimi dostluk havası içinde geçmiştir.⁵⁷⁷ Basında atletik sporlarda milletlerin birbirlerine yakın olan vaziyetlerinin mevsim zarfında elde ettikleri derecelerle ölçüleceği belirtilmektedir.⁵⁷⁸

İstanbul'da düzenlenen Balkan Oyunları'nın Türkiye ve Yunanistan arası ilişkilere de olumlu etkisi olmuştur. Nitekim iki ülke arasında geçmişte yaşanan çatışmaların izleri tam anlamıyla silinmemiş olsa da Yunan sporcuların İstanbul'daki organizasyonda Türk misafirperverliğiyle karşılaşmaları, Balkan Oyunları'nın uzlaştırıcı rolünü açıkça ortaya koymuştur. Yakın geçmişte savaş meydanlarında karşı karşıya gelen toplumların, spor aracılığıyla dostane ilişkiler kurmaları, Balkanlar'da barışın sağlanmasına önemli katkı sağlamıştır. Oyunlar sırasında Yunan hava ve deniz kuvvetlerinin İstanbul'u ziyaret etmesi ise sporun birleştirici etkisinin somut bir göstergesi olmuştur.⁵⁷⁹

⁵⁷⁷ *Tan*, 27 Eylül 1935, s. 7.

⁵⁷⁸ *Son Posta*, 28 Eylül 1935, s. 11.

⁵⁷⁹ Sejrana Adilović, "Türkiye'de Düzenlenen İlk Büyük Uluslararası Spor Organizasyonu: 1935 Balkan Oyunları", Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, 2023, s. 64.

Balkan Oyunları'nın gerçekleşmesinin üzerinden iki ay geçtikten sonra Türk Atletizm Federasyonu adına Burhan Felek İsmet İnönü'ye desteklerinden duyduğu minnettarlığı ifade etmek için bir mektup yazmıştır. Devletin sağladığı maddi ve manevi yardım, İstanbul'da düzenlenen Balkan Oyunları organizasyonunun başarıyla gerçekleştirilmesi, Türk sporcuların önceki yıllara kıyasla elde etmiş olduğu başarı ve Türk atletizminin ilerleyişi gibi konuları kapsayan bu mektup şöyledir:⁵⁸⁰

“Bundan bir yıl evvel hikayenizi istirham için yazmış olduğum mektubumda arz ettiğim VI. Balkan Oyunları sizin çok değerli korumanız eseri olarak İstanbul'da şimdiye kadar Atina'da ve Zagreb'de yapılmış olan geçen 5 oyundan kat kat muntazam ve güzel yapıldı. Misafirlerimize Türk kabiliyetinin genişliğini ve Türklerin konukseverliğinin yalnız tarihsel bir sözden ibaret olmadığını gösterdik. Balkan ekipleri şeflerinin gerek burada verdikleri söylevlerde gerekse gazetelerinde intişar eden yazılarda sevgili ulusumuz ve Cumhuriyet hükümetimiz hakkında işletilmesi her Türk'e ferah verecek sözler vardı. 1924 senesinden beri spor teşkilatının parası ile 2 olimpiyat ve 4 Balkan Oyunu'nda kafiye başı olarak bulundum. Beni oraya gönderen milletin benden beklediği hizmeti o gördüğüm şeyleri bu sefer fazlasıyla memleketinizde tatbik ederek ödemeye başladım. Bana bu güzel fırsatı bundan bir sene evvel yazdığım mektupta istediğim para ve himayeyi başlatmak suretiyle zatı devletiniz verdiniz. Bundan dolayı olan minnettarlığımı sunarken bu büyük ve önemli işin zatı devletinizi gerçekten memnun edecek kadar iyi başarıldığını tekrar arz eder ve bu oyunlarda Türkiye'yi temsil eden Türk çocuklarının bu sene aldıkları sonuçların geçen senelere bakarak çok yüksek olduğunu yazmayı da onların gayretleri hesabına bir borç bilirim. Çünkü bu sene geçen yılın 33 sayısına mukabil 75 sayı aldılar bu sene Türk bayrağını 10 defa şeref direğine çektiler ve bu sene 10 Türkiye rekoru kırdılar. Bu durum şimdiye dek hiçbir Türk atlet takımının varamadığı kadar ileridedir. Türk atletizm federasyonu en şerefli Türk atletini şahsi devletimizde en derin saygılarla selamlar ve bu oyunların bir hatırası olarak takdim ettiği küçük armağanı kabul buyurmanızı istirham eder.”

Fotoğraf 105: 9 Kasım 1935'te Burhan Felek tarafından İsmet İnönü'ye yazılmış mektubun bir sureti
Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), 30.10.0.0 (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 145. 36.13, Dosya Ek : 148, s. 2-3. (Belge Tarihi: 12.12.1935).

⁵⁸⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), 30.10.0.0 (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 145. 36.13, Dosya Ek : 148, s. 2-3. (Belge Tarihi: 12.12.1935).

Bunun üzerine Başvekil İsmet İnönü de Burhan Felek'e bir cevap mektubu yazmıştır. Buna göre⁵⁸¹;

“Türk atletizminin tekâmül yolundaki ilerleyişini ve bana Balkan Oyunları'nda gösterdikleri başarıları bildiren 9 Kasım 1935 tarihli mektubunuzu aldım. Gerek sizin ve gerekse genç atletlerimizin çalışmalarını takdir ve teşekkürle karşılamakla beraber en kısa bir zamanda hiç olmazsa Balkan birinciliğini elde etmek suretiyle Türk gençliğine yaraşan onurlu yeri almak için gereği gibi çalışmalarını değerli adetlerimizden beklediğimi sevgilerimle bildiririm.”

Balkan Oyunları resmi raporunda 1935 yılında İstanbul'da düzenlenen Balkan Oyunları'nın Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk himayesinde ilk defa İstanbul'da düzenlendiği, bu yarışmada Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Yugoslavyalı genç atletlerin bir araya geldiği, memleketler arasında dostluk ve kardeşlik havasının bu sayede çok sağlam temeller üzerine oturtulduğu belirtilmiştir.⁵⁸² Hem basın, hem arşiv kaynakları hem de resmi kayıtlardan elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak değerlendirildiğinde gösteriyor ki Balkan Oyunları sadece spor sahasında değil diplomatik sahada da Balkan memleketlerini yakınlaştırmış, gönül bağıni pekiştirmiş, amacına ulaşmıştır.

Sonuç olarak Türkiye'nin organizasyonu üstlenmesiyle İstanbul'da düzenlenen 1935 yılı Altıncı Balkan Oyunları Türkiye'de altı Balkanlı milletin katılım sağladığı ilk büyük organizasyon olarak önem taşımaktadır. Bu organizasyon için Fenerbahçe Stadyumu büyük bir tadilat sürecinden geçmiştir. Müsabakaların sonucunda birinci Yunanistan, ikinci Yugoslavya, üçüncü Romanya, dördüncü Türkiye, beşinci Bulgaristan, altıncı Arnavutluk olmuştur.

2.9.1936 yılı Balkan Oyunları (27 Eylül- 6 Ekim 1936)

1936 yılında İtalya Habeşistan'ı işgal etmiştir. Balkan Antantı içinde askeri yardımın işleyiş tarzı sorgulanmış ve güven sarsılmıştır. Ortak dış politika girişimleri sekteye uğramıştır. Metaksas rejiminin iktidara gelmesiyle Yunanistan'da ise güvenlikçi politikalar güçlenmiştir. Bu atmosferde yapılan Atina'daki Balkan Oyunları, diplomatik birlik görüntüsü verilmesi açısından önem taşımıştır. Diğer yandan da Balkan Oyunları siyasi propaganda ortamı olmaya başlamıştır. Örneğin; Arnavutluk 1936- 1937 yıllarında Balkan Oyunları'na katılmamıştır. Bu dönem Arnavutluk giderek İtalya'ya bağımlı hale gelmiştir, Arnavutluk'un komşularıyla

⁵⁸¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), 30.10.0.0 (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 145. 36.13, Dosya Ek : 148, s. 1. (Belge Tarihi: 12.12.1935)*

⁵⁸² *1930- 1962 Balkan Oyunları Atletizm Yarışmaları (28-29-30 Eylül 1962), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1962, s. 11.*

yaşadığı diplomatik mesafe ve siyasi ortam oyunlara katılmamasında etkili olan faktörlerdir.

1936 yılı uluslararası organizasyonlar açısından verimli geçmiş hem Berlin Olimpiyatı hem Balkan Olimpiyatı gerçekleşmiştir. Berlin Olimpiyatı için olimpiyat meşalesinin Atina'dan başlayarak, Balkanlar'dan dolaştırılacağı ve en nihayet Berlin'e getirileceği haber verilmiş; 1 Ağustos 1936 günü stadyuma ilk girecek olan sporcu tarafından stadyum meşalesi tutuşturulacağı duyurulmuştur. Berlin Olimpiyatı'na Türkiye'nin de katılacağı⁵⁸³ ve özellikle güreşçilerin kazanacağı başarılar için büyük ümitler beslendiği basında belirtilmektedir. Diğer yandan da 1924 Paris, 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda ve 1935 yılındaki Balkan Oyunları'nda iyi sonuçlar alınmamış olması Berlin Olimpiyatı'na gitme konusunda da çekincelerin dile getirilmesine sebep olmuştur.⁵⁸⁴

Fotoğraf 106: Solda; Türk Spor Kurumu Dergisi'nin Kapağında Bulunan Olimpiyat Haritası⁵⁸⁵, Sağdaki Görsel İse, Meşale⁵⁸⁶

Kaynak: *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 29 Haziran 1936, Sayı: 1, s. 5.

⁵⁸³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya*, (501). 32165.128089.4 (Belge Tarihi: 06.07.1936); Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı umumi merkez reisi Erzurum Mebusu Aziz Bey 1936 Olimpiyatı'na Türkiye'nin katılacağını bu organizasyon için esaslı hazırlık ve kamplar kurulacağını duyurmuştur. Aziz Bey "...sporda aradığımız gaye, memleket gençliğini sağlam bir bedende, temiz bir ahlak ve kuvvetli bir dimağla teçhiz etmektir..." demiştir. *Türk Spor*, 27 Birinci Teşrin 1934, Yıl: 6, No: 4-264, s. 20.

⁵⁸⁴ *Anadolu*, 17 Ocak 1936, s. 5; *Son Posta*, 5 Mart 1936, s. 3.

⁵⁸⁵ Olimpiyat Oyunları süresince Berlin Stadyumu'nda yanacak olan kutsal ateşi, Olimpiyatların doğduğu topraklardan alıp Berlin'e taşımak üzere Yunanistan'ın Olympia kasabasından başlayarak koşacak atletlerin takip edeceği rotayı göstermektedir. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 29 Haziran 1936, Sayı: 1, s. 5.

⁵⁸⁶ Olympia güneşinden bir mercek yardımıyla tutuşturulacak bu ateşin Berlin'e kadar sönmeden taşınmasında kullanılacak olan meşalelerden birini göstermektedir. Söz konusu meşaleler, Krupp fabrikaları tarafından yüksek dayanıklılığa sahip çelikten dökülerek üretilmiştir ve her biri 700 gram ağırlığındadır. *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 29 Haziran 1936, Sayı: 1, s. 5.

Balkan Oyunları hakemlerinden Mübeccel Hanım'ın 2 ay boyunca çalıştığı 30'dan fazla kadının yaptığı yedi yürüyüş müsabakasında çok iyi derece elde etmişlerdir. Bayramın beşinci pazar günü yapılmak üzere 1500 metrelik bir koşu tertip edilmiştir. Kadınların büyük alaka gösterdikleri koşu 8 Mart 1936'da saat 10.30'da Hürriyet Abidesi ile Mecidiyeköy arasında yapılacağı ve koşuya şimdiye kadar 93 kadın yazıldığı duyurulmaktadır.⁵⁸⁷

28 Mart 1936'da verilen bir haberde Bulgar Atletizm Federasyonu'nun 1936 da Sofya'da yapmayı üstlendikleri Balkan Oyunları'nı yapmayacaklarını Türkiye Federasyonu'na bildirdikleri haber verilmiştir. Türkiye Atletizm Federasyonu da bu durum karşısında Balkanlararası Komite Başkanlığı'na müracaat ederek olimpiyat senelerinde Balkan Oyunları yapılmamasına, yapıldığı takdirde olimpiyatların, akabinde yapılmasını teklif etmiş ve bu hususta görüşmek üzere komitenin İstanbul'da toplanmasını istemiştir.⁵⁸⁸

1935 yılında İstanbul'da düzenlenen Balkan Oyunları üzerinden aylar geçmiş olmasına rağmen basında Balkan Oyunları hakkında yapılan sert eleştirilere karşı Cumhuriyet muhabirlerinden Ahmet İhsan, Tan muhabirlerinden Burhan Felek aleyhine dava açmıştır.⁵⁸⁹ Açılan hakaret davası farklı celsede devam edilmiş, Davacı Ahmet İhsan yazılmış olan fıkraların kendi şahsına ithafen yazıldığını, , çünkü o sırada kendisinin Altıncı Balkan Oyunları'nı eleştirir mahiyette yazılar yazdığını, Atletizm Federasyonu Reisi olan Burhan Felek'in bu eleştirilere doğru bir cevap vermek yerine imalı şekilde fıkralar yazdığını ve bunun birçok şahitlerle ispata hazır olduğunu söylemiştir. Ayrıca davacı Ahmet İhsan, bu konu ile ilgili şöyle demiştir:⁵⁹⁰

"Altıncı Balkan Oyunları'ndaki idaresizlikleri, teknik hataların iç yüzünü heyeti aliyenizde bütün tafsilatıyla izah etmeye imkân yoktur. Bunlar teknik karışık işlerdir. Bu işlerden anlayan ve bu işlerin içinde bulunmuş mütehassıs zevattan on kişilik bir heyet seçilmesini istiyorum bu heyeti isterse Bürhan Felek seçsin. Kabul ediyorum. Eğer bu yazılarımda hakarete, haksızlığa, gareze müstenit tek bir satır bulunursa ben mensup olduğum gazetede Burhan Felek'e alenen tarziye vereceğim."

Bulgar Atletizm Federasyonu'nun Yedinci Balkan Oyunları'nı hazırlamaktan vazgeçmesi üzerine, Yugoslav Atletizm Federasyonu harekete geçerek bu müsabakaların Belgrad'da yapılması için teşebbüslere girişmiş ve ilk iş olarak

⁵⁸⁷ Son Posta, 8 Mart 1936, s. 4.

⁵⁸⁸ Haber, 28 Mart 1936, s. 6.

⁵⁸⁹ Son Posta, 2 Nisan 1936, s. 4.

⁵⁹⁰ Son Posta, 29 Nisan 1936, s. 4.

hükümete müracaat ederek 300.000 dinarlık tahsisat istemiştir. Hükümet, bu teklifin inceleyeceğini bildirmiştir. Yunan Tenis Teşkilatı'nın kuruluşunun 40. yıl dönümü vesilesi ile Atina'da paskalya bayramına denk gelen 11-19 Nisan günlerinde Balkan Tenis maçları yapılacağı duyurulmaktadır.⁵⁹¹

Yedinci Balkan Oyunları'nın nerede yapılacağı konusunda Atina'dan alınan habere göre Yugoslavya Federasyonu Yedinci Balkan Olimpiyatları'nın Zagreb'de yapılması için Yunan Federasyonu'na müracaat etmiştir. Fakat Yunan Federasyonu meseleyi incelememiştir.⁵⁹²

Üç aylık bir çalışma süreci sonrasında *Atletizm Hakem Kursu* tamamlanmıştır. Bu kursa devam eden hakem adayları 6 Mayıs 1936'da sınava tabi tutulmuştur. Atletizm müsabakalarının bundan sonra resmi eller tarafından idare edileceği basından duyurulmuştur. Altıncı Balkan Oyunları'nda hakemlik meselesi yüzünden güçlük çekildiği ve Türkiye'de 20 yıla yakın bir zamandan beri atletizm yapılmasına rağmen Altıncı Balkan Oyunları'nda hareket amirliği için Macaristan'dan bir hakem getirmeye mecbur kalındığından hayıflanılmıştır. Örneğin senelerce yüz ve iki yüz metre birinciliğini kazanmış, 1924 Paris Olimpiyatı'na girmiş bir atlet olan Rauf, 1928 Olimpiyatı'na katılmış diğer bir atlet olan Şinasi yüz ve iki yüz metrede birçok şampiyonluklar kazanmıştır. Bu kişiler Balkan Oyunları'nda sıra kronometreliği yaparken Pera Kulübü'nden bir atlet İstanbul'da yapılan müsabakalardan başka bir görgü ve tecrübesi yokken baş kronometrelik vazifesini üzerine almıştır. Bundan sonra bütün istenilen niteliklere sahip hakemlerin idaresi altında yapılacak atletizm müsabakaları sonuçları Balkanlılar'ı ve Türkiye'yi endişelendirecek bir konu olmaktan çıkacaktır.⁵⁹³

Balkan Oyunları Komitesi Yedinci Balkan Müsabakaları'nı 1936 senesinde Yunanistan'da yapmaya karar vermiştir. Yedinci Balkan Oyunları 27 Eylül 1936'da başlayıp 4 Ekim 1936'da biteceği duyurulmuştur. Atletizm Federasyonu Türkiye'nin Balkan Müsabakaları'nda iyi bir derece alabilmesi için geniş bir program hazırlamıştır. Ayrıca Balkan Oyunları'nda Berlin Olimpiyatları dolayısıyla büyük yenilikler yapılacağı ilan edilmiştir. Berlin Olimpiyatları'nda incelemeler yapan Yunan Federasyonu azaları yapılan yenilikleri Balkan Oyunları'nda uygulamaya

⁵⁹¹ *Tan*, 2 Nisan 1936, s. 9.

⁵⁹² *Cumhuriyet*, 13 Nisan 1936, s. 6.

⁵⁹³ *Son Posta*, 8 Mayıs 1936, s. 8.

karar vermiştir. Bu hususta Yunan hükümetinin büyük yardımı da sağlanmıştır. Balkan Oyunları'ndan önce Türkiye'nin iki yabancı memleket ile temas yapacağı kararlaştırılmıştır. Balkan Oyunları'nın yedincisinin Atina'da yapılmaya karar verilmesi üzerine Yunanistan hemen hazırlıklara başlamıştır. Bu oyunlara katılacak olan milli takıma mensup atletlerden Raif, Vedat, Mehmet Ali, Semih, Hilmi, Melih, Cemal, Recep, Mehmet, Maksut, Remzi, Faik, Tevfik, Polat, Cihat, Haydar, Avni, Sıtkı, Zeki, Veysel, Yavru ve Orhan, federasyon tarafından 29 Ağustos 1936 Cumartesi günü saat 3'te İstanbul mıntıkası Beyoğlu Halkevi Merkezi'nde yapılacak toplantıya çağırılmışlardır. Bu toplantıda atletlerin vaziyetlerinin incelenmesi yapılarak ve düzenleme çalışmalarına başlanacağı haber verilmiştir.⁵⁹⁴ Bu toplantıda Atletizm Federasyonu Başkanı Vildan Aşır, Yedinci Balkan Oyunları'nın büyük öneminden, Atina'da yapılacak müsabakaların Türk atletizmi adına yapacağı propagandan bahsetmiştir. Atletlere 1 Eylül 1936 Salı gününden itibaren Moda'da hazırlanan kampa girmiş olacakları bildirilmiştir.⁵⁹⁵

Yedinci Balkan Oyunları'na Hazırlık

Atletizm Federasyonu Balkan Oyunları hazırlıkları için Kadıköy'de bir kamp kuracağını, atletlerin Fenerbahçe stadında idman yapacağını duyurmuştur. Hazırlık kampı için gerekli olan ön hazırlık kararı alındığından, kampın birkaç güne kadar açılmış olacağı duyurulmaktadır.⁵⁹⁶ Eylül ayında Atina'da yapılacak olan Balkan Oyunları'na katılacak olan Türk atletler birkaç güne kadar Kadıköy'de yapılacak kampa gireceği, Berlin Olimpiyatı'ndan dönen Atletizm Federasyonu Başkanı Vildan'ın, İstanbul Atletizm Heyeti Başkanı Besim Koşalay'ın kontrolü altında atletlerin yapmakta olduğu idmanlara daha fazla hız verilmiştir. Atletler kamp sayesinde daha sistematik bir süreçle çalışmak imkânını bulmuş olacaklardır. Milli takım kadrosu için Ankara ve İzmir'de bulunan atletler de federasyona davet edilmiştir. İrfan ile Fethi'nin de bu kadroya katılacağı haber verilmiştir.⁵⁹⁷

1 Eylül'den itibaren Moda'da açılacak olan hazırlık kampına girecek atletlerin Fenerbahçe Kulübü stadında idman yapacakları, kampta bir idareci, bir de

⁵⁹⁴ *Haber*, 15 Temmuz 1936, s. 6; *Halkın Sesi*, 18 Temmuz 1936, s. 2; *Haber*, 26 Ağustos 1936, s. 6; *Cumhuriyet*, 26 Ağustos 1936, s. 6; *Tan*, 27 Ağustos 1936, s. 6; *Son Posta*, 27 Ağustos 1936, s. 11.

⁵⁹⁵ *Son Posta*, 30 Ağustos 1936, s. 8.

⁵⁹⁶ *Son Posta*, 27 Ağustos 1936, s. 11.

⁵⁹⁷ *Haber*, 27 Ağustos 1936, s. 6.

antrenör bulunacağı, teknik dersler ile atletlerin sportif bilgilerinin de yükseltilmesi için Gazi Beden Terbiyesi Enstitüsü muallimlerinden ve Federasyon Başkanı Vildan Aşır ile Antrenör Luiz'in bu idmanlar dışında teorik dersler verecekleri, hazırlık kampının yirmi gün devam edeceği, atletlerin 23 eylülde Balkan Oyunları için Atina'ya hareket edecekleri bildirilmiştir. 29 Ağustos'ta Balkan Oyunları'na ait idari bazı meselelerin halledilmesi için Atletizm Federasyonu Reisi Vildan Aşır Ankara'ya hareket etmiştir. İki gün sonra tekrar İstanbul'a geleceği ve atletlerin çalışmalarına katılacağı haber edilmiştir.⁵⁹⁸

Atletizm Federasyonu'nun kamp için en başta olan atletlerden Semih, Mehmet Ali, Vedad, Râif, Tevfik, Haydar, Rıza Maksut, Recep, Cihat, Polat ve Faik gibi tanınmış olanları kampa çağıracağı, kampın başlamasından bir hafta sonra bir deneyim müsabakası yapıp başarılı olanlardan bir grubun daha kampa alınacağı kararlaştırılmıştır.⁵⁹⁹

Atletizm Federasyonu tarafından Bursa'da Atatürk stadında beş şehir arasında atletizm müsabakaları düzenlenmiştir. Yedinci Balkan Oyunları için açılan kampa seçmek üzere Atletizm Federasyonu Reisi Vildan Aşır ve İstanbul ajanı Besim Kosalay Bursa'ya gitmiştir.⁶⁰⁰ Federasyon Reisi, "As" yani "birinci sınıf atletler" yetiştirmek hususunda tek elemanın çalışmasından kaynaklı 1936 yılı atletizm branşının sıkıntıda olduğunu belirtmiştir.⁶⁰¹

Basında sporcuların kampa alınması ile ilgili değerlendirmeler bulunmaktadır. Balkan Oyunları veya olimpiyat organizasyonları gibi önemli bir spor teması karşısında Türkiye'nin ilk izlediği yolun kamp olduğu belirtilmektedir. Türkiye'nin sporcularını hazırladığı ilk kamp 1924 Olimpiyatı'dır. 1924 kampı Fenerbahçe stadında güreşçiler, halterciler ve atletler kampa girmiştir. 1924 Olimpiyat sonuçlarının Türkiye açısından başarısız olması kampın sportif bir kâr bırakmadığının göstergesidir. 1928 Amsterdam Olimpiyatı öncesinde ise futbolcuların Prag'a, güreşçilerin ise 10 gün süreyle Peşte'ye hazırlık müsabakaları yapılmak üzere gönderilmesi kamp sayılabilir. 1928 Olimpiyatı'nda güreş alanında kazanılan başarı bu kampın başarısıdır. O tarihten sonra ilk kamp 1935 senesi Eylül

⁵⁹⁸ *Son Posta*, 29 Ağustos 1936, s. 7; *Tan*, 30 Ağustos 1936, s. 6.

⁵⁹⁹ *Son Posta*, 31 Ağustos 1936, s. 8.

⁶⁰⁰ *Haber*, 7 Eylül 1936, s. 7; *Tan*, 7 Eylül 1936, s. 6.

⁶⁰¹ *Tan*, 9 Eylül 1936, s. 6.

ayında Altıncı Balkan Oyunları için açılmıştır. Onu izleyen Balkan Güreşleri için de Yakacak'ta bir otelde kamp açılmıştır. 1936'da Kadıköy Orta Mektep Binası'nda bir kamp açılmıştır. Yedinci Balkan Oyunları'na hazırlanacak atletler için de Moda'da bir otelde kamp açıldığı belirtilmektedir. Kampın niçin kurulduğu ve ne işe yaradığı konusunda kimsenin incelemeye gerek duymadığı üzerinde durularak önce kampın manası açıklanmıştır. Buna göre;

“Bugünkü mânasile bizde kamp şehrin herhangi bir yerinde açılan bir gece yatısı mektebidir. Oraya girenler spor hazırlıklarını yaparlar. Başka yerlerde ise kamp sporunun başını dinlendirip, sinirlerini gevşeteceği istirahat yeridir. Kamp yüzünden bizim düştüğümüz hatalar işte hep bunu bilmekten ileri gelir. Son olimpiyat hazırlığında binlerce lira sarf ile kamp ismi altında açılan yer o kadar gayri fennî ve rastgele şartlar altında idi ki idmanlılardan hiçbiri zerre kadar bundan istifade etmediler.”⁶⁰²

Kamp düzenlemelerinin sağlıklı ve verimli olması için taşınması gereken koşullar basında vurgulanmaktadır. Özellikle kamp yerinin şehirden uzak, sessiz ve sakin bir bölgede olması, 15 ila 20 günü aşmaması, sporcuları ağır yüklerden uzak tutarak eğlenceli aktiviteler sunması ve bireysel beslenme ihtiyaçlarına uygun yemekler sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Türkiye'de bu tür bir kampın yalnızca 1935 yılında İlhami Bey tarafından başarıyla düzenlendiği ifade edilmiştir. Ancak, özellikle son dönemde Kadıköy'de kurulan olimpiyat kampı hem fiziki koşullar hem de yönetim eksiklikleri nedeniyle eleştirilmektedir. Kamp, şehir merkezinde, gürültülü ve nemli bir bölgede yer almakta; temizlik olanakları yetersiz kalmakta ve sporcuların ihtiyaçlarına uygun beslenme sağlanamamaktadır. Farklı branşlardan tüm sporcuların aynı yerde toplanması da sorun yaratmaktadır. Rutubetli ve konforsuz bu ortamda sporcuların sağlık sorunları yaşadığı gözlemlenmiştir. Kampın yer değiştirilmesi teklif edilmesine rağmen bu karar alınmamış; sonuç olarak, sporcular fiziksel ve psikolojik olarak zarar görmüştür. Basında plansız ve elverişsiz kamp düzenlemelerinin, sporcuların performansını olumsuz etkilediği ve harcanan emeğin boşa gittiği ifade edilmektedir.⁶⁰³

Yedinci Balkan Oyunları hazırlıkları için kampa alınan Türk Milli Atletleri 5 Eylül'de ilk deneme müsabakalarını Kadıköy stadında yapmıştır. Atletlerin bir hafta sonra da ikinci deneme müsabakalarını yapacakları haber verilmiştir. Ayrıca Yunan gazetelerinin yazdıklarına göre Atina'da yapılacak Yedinci Balkan Oyunları için Yunanlılar büyük hazırlıklar yapmaktadırlar. Yeni programa göre müsabakalarda

⁶⁰² Tan, 5 Eylül 1936, s. 6.

⁶⁰³ Tan, 5 Eylül 1936, s. 6.

birinci, ikinci ve üçüncülüğü kazananlara madalyaları verilirken Berlin’de olduğu gibi başlarına defne dalından çelenkler konulacaktır. Bu çelenkleri eski Yunan kadınları kıyafetine giren Atina Kız Lisesi talebeleri koyacaktır.⁶⁰⁴

12 Eylül’de Yedinci Balkan Oyunları hazırlıklarında yapılan seçmelerde iki Türkiye rekoru kırılmış ve değerleri yerinde tutulmuştur.⁶⁰⁵ 18-20 Eylül’de Fenerbahçe Stadyumu’nda yapılacak olan İstanbul Atletizm Şampiyonası’nın Balkan Oyunları için son bir deneme olacağı belirtilmektedir.⁶⁰⁶

Yedinci Balkan Oyunları’nın sonuçları hakkında tahminlerde ve son yapılan maçların sonuçlarına göre değerlendirmelerde bulunan basın muhabirleri müsabakalara giren Türkiye Yunanistan, Romanya, Yugoslavya ve Bulgaristan sporcularını iki kategoriye ayırmıştır. Birinci kısım, birbirlerine yakın puanlar kazanarak daima ön safhada giden Yugoslavlar ve Yunanlılardır. İkinci kısım ise Üçüncülük, dördüncülük ve beşincilik dereceleri için birbirleriyle mücadele eden Türkiye, Romanya ve Bulgaristan’dır.⁶⁰⁷

Atina’da başlayacak olan Balkan Oyunları için, Balkan Oyunları’na katılacak milletlere, sporcuların isimleri ve fotoğrafları ile rekorlarını gösteren birer liste göndermeleri bildirilmiştir.⁶⁰⁸

Atina’da yapılacak olan Yedinci Balkan Oyunları’na gidecek olan Bulgar atletlerinin eylülün 24’ünde otomobille Sofya’dan Demirhisar’a ve oradan da trenle Atina’ya gidecekleri basından duyurulmuştur. Oyunlara katılacak olan Bulgar atletleri 18 kişiden ibarettir. Atletlerin idare âmirleri Ivan Kaçef ve Yüzbaşı Kirof’tur. Tüm müsabakaların seçmeleri henüz sona ermemiştir. Ancak 20 Eylül’de Sofya stadyumunda yapılan son seçme müsabakalarında Bulgar atletlerinin birincileri 100 metre birinci Nikola Kalivnof netice 11,8 saniyedir. 200 metre birinci Boris Stefano netice 24,2 saniyedir. 400 metre birinci Karlo Nayvirt netice 56,9 saniyedir. 800 metre birinci Gançef netice 2,11 dakikadır. 1500 metre birinci Vanef netice 4,41 dakikadır. 5000 metre birinci Yordan Naçef, netice 17,14 dakikadır. 10.000 metre birinci Yordan Petrof netice 36,31 dakikadır.⁶⁰⁹ Yedinci

⁶⁰⁴ *Son Posta*, 6 Eylül 1936, s. 8; *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1936, s. 6; *Haber*, 12 Eylül 1936, s. 6.

⁶⁰⁵ *Son Posta*, 13 Eylül 1936, s. 10.

⁶⁰⁶ *Son Posta*, 16 Eylül 1936, s. 6; *Son Posta*, 18 Eylül 1936, s. 7; *Son Posta*, 20 Eylül 1936, s. 7.

⁶⁰⁷ *Haber*, 17 Eylül 1936, s. 6.

⁶⁰⁸ *Haber*, 11 Eylül 1936, s. 6.

⁶⁰⁹ *Haber*, 21 Eylül 1936, s. 7.

Balkan Oyunları'na katılacak olan Türk Milli Atletleri tespit edilmiş olmasına rağmen son müsabakalardan sonra, bu listede bazı değişiklikler yapılmıştır. Atletizm Federasyonu Reisi Vildan Aşır'ın denetimi altında Atina'ya gidecek Türk atletler şunlardır:

Tablo 61: 1936 Yılı Yedinci Balkan Oyunları için Atina'ya Gidecek Türk Atletler⁶¹⁰	
100- Vedat Mehmet Ali.	110 mania- Faik. Sedad.
200- Melih, Vedat	400 mania- Faik, Münici.
400- Melih, Münici	Kılıç- İrfan.
800- Galip, Recep	Cirit -- Melih
1500- Rıza Maksut, Galip.	4x400 bayrak: Münici, Receb, Galip, Melih
5000- Rıza Maksut	
10000- Rıza Maksut	
Yüksek — Sedat/Haydar, Polat	
Sırık- Fethi, Haydar	
Uzun- Hüseyin Şükrü, Semih Lütfi	
3 adım — Pulat	
Gülle – İrfan, Veysi	
Disk- Veysi, Etem	
4x100 bayrak: Vedat, Raif, Mehmed Ali, Nazmi (Cemil yedek)	

Atina 20 Eylül'de Balkan Oyunları'na katılım için seçilmiş olan Yunan atletleri stadyumda yaptıkları bir denemelerde şu neticeleri almışlardır:⁶¹¹

Tablo 62: Balkan Oyunları'na Katılım İçin Seçilmiş Olan Yunan Atletleri
400 METRE MANİALI: Skiadas 57,2, İkonomu 63,5, Telindis 71,3.
DİSK ATMA: Sillas 48,88, Froros 44,18, Varyanidis 37,25.
200 METRE: Frangudis 21,8, Sakelariu 22,5, Kumandurakis 24,1.
800 METRE: Yorgakopulos 2,03,6, Belkopulos 2,03,8, Piçulas 2,05.
YÜKSEK ATLAMA: Pandazis 1,80, Vallidis 1,75, Potito 1,70,
5,000 METRE: Kiryakidis 15,57,2, Varçakis 16,08,2, Arvanidis 16,12, Kusudis 16,23.
CİRİT ATMA: Papayorgiu 57,48, Lukopulos 55,03, Metaksas 54,36, Marayorgius 49,63, Yeralekius 46,22.
UZUN ATLAMA: Lambrakis 7,03, Komases 7, Elefteriodis 6,97.
4X100 BAYRAK: (Milli takım) Lumprakis, Sakelariu, Frankudis, Mandikas 44 saniye.

⁶¹⁰ *Son Posta*, 22 Eylül 1936, s. 7; *Cumhuriyet*, 23 Eylül 1936, s. 6.

⁶¹¹ *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1936, s. 6.

23 Eylül 1936'da Yedinci Balkan Oyunları'na katılacak Türk Milli Atlet Takımı Romanya vapuru ile Atina'ya hareket etmiştir. Atletizm Federasyonu Başkanı Bay Vildan Âşir'in başkanlığında giden atletler şunlardır: Vedat, Mehmet Ali, Melih, Rauf Münci, Galip, Recep Rıza Maksut, Faik Nazmi, Cemil, Polat, İrfan, Veysi Etem İrfan'dır. Spor muharrirlerinden İzzet Muhittin Apak, Ahmed İhsan da bu kfileyle beraber Atina'ya gitmiştir.⁶¹²

Balkanlar'da müsabaka yapacak olan Türk tenisçilerinin seçilmesiyle ilgili bir haber duyurulmuştur. 26-27 Eylül Cumartesi ve Pazar günleri Güneş Kulübü kortlarında yapılacak olan Üstündağ Tenis Kupası Turnuvası'nın finalinin aynı zamanda bir seçme turnuvası olacağı bildirilmiştir. Bu müsabakaları kazananlardan tek erkek, tek kadın ile çift erkek takımları Balkanlar'da turnuvaya davet edilmiştir. Bu müsabakalara Suat, Sedat, Şirinyan, Jafe, Vedat Abut, Bayan Grodetski, Gindor ve Kurtelli katılmıştır.⁶¹³

24 Eylül 1936'da Türk atlet ve yöneticiler Romanyalı atletler ile birlikte Atina'ya geldiklerini haber vermişlerdir. Yugoslav atletler de oradadır. Atina, Balkan Oyunları'na katılan altı milletin bayrakları ile süslenmiştir.⁶¹⁴ Rumenler ve Türk sporcular Pire Limanı'na indiğinde herhangi bir merasim yapılmamıştır, atletler karşılanmamıştır. Ayrıca atletlere gönderilen paralar bankaya gelmediği için atletler para sıkıntısı çekmiştir.⁶¹⁵

26 Eylül 1936'da Yunanistan'ın meçhul askerleri adına dikilen abideye çelenk koymak üzere bütün sporcular hazır bulunmuştur. Abidenin etrafı Efzun askeri ile çember altına alınmıştır. Çelenkler sırayla abideye koyulmuştur. Sırası ile bütün Balkanlılar'ın milli marşları çalınmıştır. Balkan komitesi azası ve takım şefleri Abide defterini imzalamıştır. Türkiye adına çelenk koyan Vildan Aşir'dir. Çelenk koyulduktan sonra abideye ait ziyaret defterine imzalar atılmıştır.⁶¹⁶

⁶¹² *Kurun*, 24 Eylül 1936, s. 2; *Haber*, 23 Eylül 1936, s. 6; *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1936, s. 6.

⁶¹³ *Haber*, 23 Eylül 1936, s. 6; *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1936, s. 6

⁶¹⁴ *Haber*, 25 Eylül 1936, s. 7.

⁶¹⁵ *Haber*, 30 Eylül 1936, s. 7; *Haber*, 2 Birinciteşrin 1936, s. 6.

⁶¹⁶ *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1936, s. 5; *Tan*, 27 Eylül 1936, s. 3; *Kurun*, 30 Eylül 1936, s. 4.

Fotoğraf 107: Atina'ya Hareket Eden Atletlerimiz Galata Rıhtımında
Kaynak: *Cumhuriyet*, 24 Eylül 1936, s. 6.

Yedinci Balkan Oyunları'nın İlk Günü

Atina'dan gelen habere göre, 27 Eylül 1936'da Yedinci Balkan Oyunları büyük bir merasimle açılmıştır. Arnavutluk Yedinci Balkan Oyunları'na katılamamıştır. Önceden hazırlanan programa göre, oyunları Yunan Kral İkinci Jorj açması planlanmıştır. Fakat Kral gelmediğinden kendisine Başvekil Metaksas vekâlet etmiştir. Stadyumda 60 bin seyirci yer almıştır ve bütün yerler dolmuştur. Stadyumun mermer tribünleri tamamıyla dolmuştur. Bütün Yunan ricali sefirler (Yunan maarif nazırı Yorgopulos, 1935'te Atina belediye reisi olan ancak 1936'da Atina ve civarı umumi valisi Kocins ile Atina askeri kumandanı ve dinî kisvesile elinde koca bir asa bulunan Atina patriği) stadyumda bulunmuştur. Önce 150 borazan Balkan Oyunları'nın başladığını haber vermek üzere hep birden çalmağa başlamıştır. Program gereğince borazanlar çalınır çalınmaz, birinci numune efzun alayı (tören kıtası askerleri) ellerinde bayraklarla sahaya çıkmıştır. Bunların arkasından takım halinde ve alfabe sırasıyla Balkanlı atletler gelmiştir. Açılışın başlangıcında öncelikle geçit resmi yapılmıştır. Geçit resminde özellikle Türk atletleri coşkuyla alkışlanmıştır. Samimi nutuklar söylenip bütün atletler yeminlerini ettikten sonra olimpiyat marşı çalmaya başlamıştır. Bu sırada stadın etrafındaki direklere de Balkan milletlerinin bayrakları çekilmiştir. Aynı zamanda Lokaritos Tepesi'nden atılan toplar vasıtası ile oyunların açıldığı ilan edilmiştir. Merasime katılan herkes direğe çekilen Balkan Olimpiyat Bayrağı'nı selâmlamıştır. Bir taraftan da yüzlerce

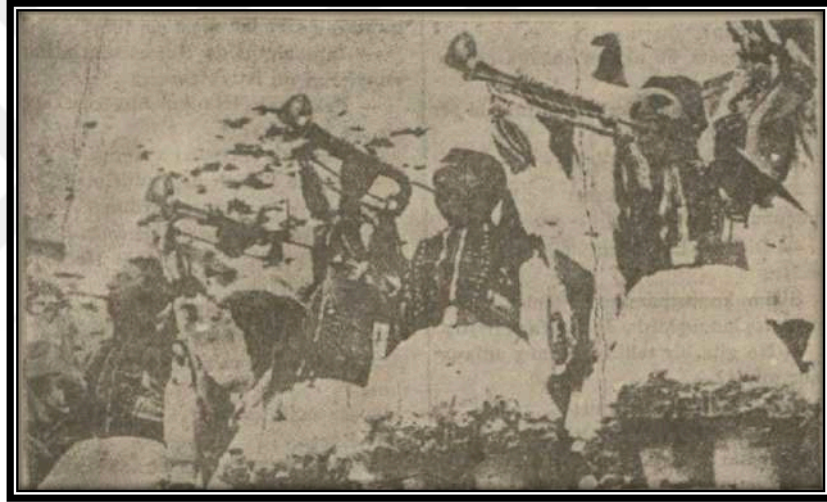
güvercin havaya bırakılmıştır. Bu suretle stadın üzeri kuşlarla dolmuştur. Bu güvercinlerin ayaklarına: “*Size 7’nci Balkan Oyunları’nın açılmış olduğu haberini getiriyorum.*” yazılı ufak kağıtlar asılmıştır. Bando son olarak Balkan Marşı’nı çaldığında Yunan Maarif Nazırı Yorgopulos ortaya gelerek kısa fakat canlı bir nutuk söylemiştir. Bunu aynı nezaretin Beden Terbiyesi Müdürü tarafından söylenen kısa birkaç söz takip etmiş ve bu zat Yunan Başvekili Metaksas’ı Balkan Oyunları’nı açmaya davet etmiştir. Metaksas da “*Kral adına 7. Balkan Oyunları’nı açıyorum.*” diyerek merasime nihayet vermiştir. Son olarak Yunanlı atletlerden birisi ortaya gelerek bütün Balkanlı atletler namına yemin etmiştir. Ve bütün takımlar bundan sonra sahadan yine yürüyüş yaparak çekilmiştir. Tam bu sırada Yunanlıların olimpiyatlarda 1906 yılı İlk Maraton Şampiyonu Lui stada girmiştir. Bütün tribünler 65 yaşında bulunan 1906 senesi şampiyonunu dakikalarca alkışlamıştır. Sonrasında müsabakalara geçilmiştir. Bütün merasimden sonra müsabakalara geçilmiştir. İlk günkü programda 100, 800, 10,000 metre düz, 110 metre manialı ve 4x400 bayrak koşularda yüksek atlama, gülle ve cirit atmak vardır. Türkiye 100 metrede derece alamamıştır. 800 metrede Galib beşinci, 110 metre mânialıda Faik beşinci, 10,000 metrede Rıza Maksud dördüncü, gülle atmada İrfan üçüncü, Veysi beşinci, yüksek atlamada da Pulad ikinci gelmiştir. Cirit müsabakasına Türkiye katılamamıştır. Birinci günün puan durumu şöyledir:⁶¹⁷

Tablo 63: İlk Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar		
1.	Yunanistan	41
2.	Yugoslavya	22
3.	Türkiye	12
4.	Romanya	12
5	Bulgaristan	3

⁶¹⁷ *Cumhuriyet*, 28 Eylül 1936, s. 1, 7; *Son Posta*, 28 Eylül 1936, s. 1, 3; *Haber*, 28 Eylül 1936, s. 7; *Son Posta*, 29 Eylül 1936, s. 1, 8; *Ulus*, 29 Eylül 1936, s. 5; *Kurun*, 3 I. Teşrin 1936, s. 7; *Haber*, 3 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Tan*, 7 Teşrinievvel 1936, s. 6.

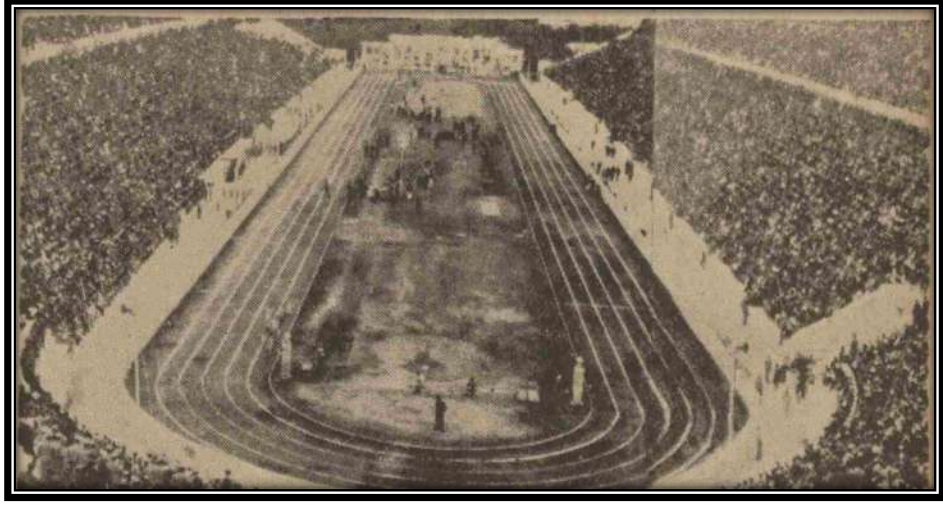
Fotoğraf 108: Türk Takımı Atina Yedinci Balkan Oyunları'nda Atina'da Geçit Töreninde
Kaynak: *Kurun*, 3 I. Teşrin 1936, s. 7; *Cumhuriyet*, 3 Birinci Teşrin 1936, s. 6; *Son Posta*, 7 Eylül 1937, s. 8.

Fotoğraf 109: Yedinci Balkan Oyunları'nın Açılma Merasiminden Bir Görünüş
Kaynak: *Haber*, 3 Birinci Teşrin 1936, s. 7.

Fotoğraf 110: 1936 yılı Atina'daki Balkan Oyunları'na Katılan Atletler Sağdan: Rıza Maksud, Mehmed Ali, Galib, Melih, Yukarıda Haydar Yüksek Atlarken
Kaynak: *Son Posta*, 28 Eylül 1936, s. 1.

Fotoğraf 111: Yedinci Balkan Oyunları'nın Yapıldığı Atina Stadyumu
Kaynak: *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1936, s. 1.

Tablo 64: Yedinci Balkan Oyunları'nın Birinci Günü (27 Eylül 1936) Sonuçları⁶¹⁸		
100 metre 1-Yunanlı Frangudis 11,2 2-Yunanlı Sakelariu 11 3/5 3-Romanyalı Liesa 11 5/10 4-Yugoslavya 5-Türkiye	800 metre 1-Yunanlı Yorgakopulos 1,59 8/10 2-Yugoslav Gorsek 2.2. 1/10 3-RomanyalıLapusau 2,3 3/10 4-Yunanlı 5-Türkiye	10.000 metre 1- Yunanlı Kiryakidis 33.5.8/10, 2- Romanyalı Kristea 33.40.2/10, 3- Yunanlı Varçakis 34.2 4- Rıza Maksud 5-Romanyalı
110 metre manialı 1-Yunanlı Maudikas 15.5/10 2-Yugoslav Bradoviç 16, 3- Yunanlı Skiadis 16.1/10 Türkiye'den Faik beşinci olmuştur.	Yüksek atlama 1- Yunanlı Paudazis 1.85 metre 2- Türk Polat 1.80 metre, 3- Yugoslavyalı Mar 1.75 metre. 4- Yugoslavyalı 5-Bulgar	Gülle atma 1 -Yugoslavyalı Kovaseviç 14.13 metre 2- Yunanlı Stepanakis 13.90 metre 3- Türk İrfan 13.75 metre. 4-Rumen 5- Türk Veysi 13,22 metre
Balkan Oyunları Bayrak Yarışı 1-Yunanistan 3,31,6 2-Yugoslavya 3,33,2 3-Romanya 3,35 4-Türkiye 5-Bulgaristan		

⁶¹⁸ *Cumhuriyet*, 29 Eylül 1936, s. 1, 6; *Son Posta*, 28 Eylül 1936, s.3; *Haber*, 29 Eylül 1936, s. 7; *Son Posta*, 29 Eylül 1936, s. 8; *Ulus*, 29 Eylül 1936, s. 5; Kurun, 3 I. Teşrin 1936, s. 7; *Haber*, 3 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Cumhuriyet*, 3 Birinci Teşrin 1936, s. 6.

Fotoğraf 112: Türk Sporcuları Vapurdan İndikleri Zaman 7.Balkan Oyunları için Hazırlanan Renkli Balkan Bayrağı

Kaynak: *Haber*, 2 Birinci Teşrin 1936, s. 6.

Balkan Oyunları'nın sonraki yıllarda nerede yapılacağı hususundaki belirsizliğin giderilmesi için 3 Ekim 1936'da Balkan Atletizm Federasyonları kongresi toplanmıştır. Yunan Maarif Nazırı'nın riyasetinde kongre açılmıştır. Kongreye Türkiye adına Atletizm Federasyon Başkanı Vildan Aşır katılmıştır. Kongrede alınan karara göre 1937 yılı Sekizinci Balkan Oyunları Romanya Bükreş'te, Dokuzuncu Balkan Oyunları Yugoslavya'da ve Onuncu Balkan Oyunları tekrar Yunanistan'da yapılacaktır. Ayrıca bundan sonra Balkan Oyunları üst üste aynı yerde yapılamayacağı kararlaştırılmıştır.⁶¹⁹

Yedinci Balkan Oyunları'nın İkinci Günü

3 Ekim 1936'da Yedinci Balkan Oyunları'nın ikinci günü müsabakaları yapılmıştır. Yunan veliahtı Pavlos da bulunmuştur. Tribünlerde ancak on bin kişi vardır.

Tablo 65: Yedinci Balkan Oyunları'nın İkinci Günü (3 Ekim 1936) ⁶²⁰		
Serbest Disk Atma 1-Yunanlı Sillas (48.44) 2- Rumen Flavelets: 44.25 3- Yugoslav Kleut 43.03 4- Yunan Flores 42,51 5- Veysi 41,24	Uzun Atlama 1- Rumen Ionnesku/Yaresku (6,82) 2- Yunan Lambrakis 6,73 3- Yugoslav Buradovic 6.59 4- Rumen Keizel 5- Yunan 6-Türkiye Şükrü oldu. Dereceler beşe kadar sayıldığından derece alamamıştır.	5000 Metre 1-Romanyalı Kiristea 15,52,6 dakika 2- Rıza Maksut 16,04 dakika Rıza müsabakadan sonra alkışlanırken düşüp bayılmış, Sahadan çıkarılıp tedavi edilmiş ve iyileşmiştir. 3-Yunanlı Arvanitis 4-Yugoslav Brutzan

⁶¹⁹ *Cumhuriyet*, 4 Birinci Teşrin 1936, s. 9; *Haber*, 4 Birinci Teşrin 1936, s. 7.

⁶²⁰ *Haber*, 4 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Cumhuriyet*, 4 Birinci Teşrin 1936, s. 9; *Ulus*, 5 İlkteşrin 1936, s. 5; *Haber*, 8 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 5. 10. 1936, Sayı: 15, s. 7, 13.

		5-Yunanlı Vartzakis															
400 Metre Manialı 1- Yunan Mandikas 54,4 yeni Balkan rekoru. 2-Skiadas (Yunanistan) 52/2, 3-Maeskin (Romanya) 58/3. 4-Bantzak (Yugoslavya) 58/6 5-Rumen 6- Faik	200 Metre Birinci seçmelerde Türkiye'den Melih-Vedat girmiştir. Beş kişilik gruplarda koşulmuş ve dördüncü olmuşlardır Üçüncülerden sonrası sayılmadığı için elenmişlerdir. 1- Yunan Frangudis (22,9) 2- Yunan Sakalaryu 3- Rumen Liese 4- Yugoslav Pletersek 5- Rumen	Cirit Atma 1- Papa Yorgiyo (64,09) yeni Balkan rekoru 2- Yunan 3- Rumen 4- Yugoslavya 5- Türk Melih															
Balkan Bayrak Yarışı Birinci Yunan takım (3.24.3) İkinci: Yugoslav takımı (3.28.4) Üçüncü: Rumen takımı (3.31.4) Dördüncü: Türk takımı (3.37.)(Recep 800 metre, Galip 400 metre, Vedat 200 metre, Nazmi 100 metre koştu) Beşinci: Bulgar takımı	İkinci Günkü Müsabakalarda Kazanılan Puanlar <table> <tr> <td>1.</td><td>Yunanistan</td><td>102</td></tr> <tr> <td>2.</td><td>Yugoslavya</td><td>49</td></tr> <tr> <td>3.</td><td>Romanya</td><td>47</td></tr> <tr> <td>4.</td><td>Türkiye</td><td>22</td></tr> <tr> <td>5</td><td>Bulgaristan</td><td>5</td></tr> </table>		1.	Yunanistan	102	2.	Yugoslavya	49	3.	Romanya	47	4.	Türkiye	22	5	Bulgaristan	5
1.	Yunanistan	102															
2.	Yugoslavya	49															
3.	Romanya	47															
4.	Türkiye	22															
5	Bulgaristan	5															

Yedinci Balkan Oyunları'nın Üçüncü Günü

Balkan Oyunları'nın son günü maraton koşusu, 400 metre, sıırıkla atlama, Yunan diski, 1500 metre, 100x4 bayrak, üç adım, 3000 metre müsabakaları yapılacağı bildirilmiştir. Balkan Oyunları'nın üçüncü gününün 4 Ekim 1936'da yapılması planlanırken hava şartlarından dolayı başlamış olan Maraton koşusu yarıda kalmıştır. Aynı gün Balkan takımları şerefine 250 kişilik bir ziyafet verilmiştir. Akropolde verilen bu ziyafetin sonunda Yunan Maarif Nazırı Türk takımı idarecilerinden Burhan Felek ile Romanya idarecisine birer nişan vermiştir. Ancak Türkiye'de yabancı hükümetler tarafından verilen nişanların taşınmasının hukuki olarak izni olmadığı, bu gibi nişanların ancak bir hatıra olarak kabulünün mümkün olduğu Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı Reisi Erzurum Mebusu Aziz Bey cevaplamıştır.⁶²¹ 3 Ekim 1936 tarihli Atina kaynaklı habere göre, aynı akşam Balkan Oyunları vesilesiyle düzenlenen 250 kişilik bir ziyafette Yunan Maarif Nazırı uzun ve coşkulu bir konuşma yaparak, sporun Balkan milletleri arasındaki birlik duygusunu pekiştirdiğini ifade etmiştir. Bu konuşma, ülkemiz hakkında da övgü dolu sözler içermesiyle yoğun alkış almıştır. Yunanistan, Balkan Oyunları'nın

⁶²¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya, 568. 39267 – 158758. 1 (Belge Tarihi: 26. 09.1933)*

organizasyonuna sundukları katkı ve çabalarından dolayı iki kişiyi onurlandırmıştır: Romanya temsilcisi Baresku ve Türkiye'yi temsilen tanınmış gazeteci Burhan Felek. Burhan Felek daha önce de spor organizatörlüğündeki hizmetleri nedeniyle bir nişan almış olmakla birlikte, Türk yasaları vatandaşlarının nişan taşımasını yasakladığı için bunu yalnızca bir hatıra olarak saklamaktadır. Sporun siyasette büyük bir rol oynamağa başladığı ve buna örnek olarak verilen Berlin Olimpiyatı gibi Atina'daki Balkan Oyunları da aynı işlevde olduğu belirtilmiştir. Üçüncü gün müsabakaları ise 6 Ekim 1936 Salı gününe ertelenmiştir.⁶²² Kapanış gününde Yunan Kralı bizzat hazır bulunacağı ve kapanma merasimine katılacağı bildirilmiştir. Atina'daki müsabakalarını bitirmiş olan Türk atletleri 5 Ekim'de İtalya vapuru ile İstanbul'a döneceği, bu kafiye İstanbul mıntıkası reisi Fethi Başaran'ın eşlik edeceği kararlaştırılmıştır. Salı günkü müsabakalar için de 12 atlet ile Federasyon Reisi Vildan Âşir Atina'da kalmıştır.⁶²³

Balkan Oyunları'nın bitmesi dolayısıyla komite Atatürk'e, Bulgar Kralı'na, Rumen Kralı'na ve Yugoslavya Kralı ile Yunan Kralı'na şu telgrafı çekmiştir:⁶²⁴ *"Balkan gençliği Atina stadında müttehit olarak en derin saygılarını sunar ve milletinizin şeref ve saadeti için en samimi temennilerinin kabul buyurulmasını rica eder."* Maraton koşusunda birinci gelen Yunanlı Kiryakosa verilen muhtelif hediye arasında Atatürk'ün büstü de verilmiştir.

Tablo 66: 7. Balkan Oyunları'nın Son Günü (6 Ekim 1936) Müsabaka Sonuçları ⁶²⁵		
400 Metre Birinci Yunan Mantikas 50,1, ikinci Rumen Menes 51,4, üçüncü Yugoslavya 51,6, Dördüncü Romanya 51,8, Beşinci Melih Türkiye 52,8.	1500 Metre Birinci Yunan Yorgakopulos 4,6,8. ikinci Yugoslavya, 4,9,8, üçüncü Yunanistan 4,10, dördüncü Rıza Maksut 4,15,3, beşinci Romanya.	Üç Adım Birinci Yunan Lâmrakis 14,19, bu rekor Balkan rekoruna eşittir. İkinci Yugoslav Mikiç 13,93, üçüncü Yunanistan, dördüncü Romanya, beşinci Yugoslavya, Polat ancak 13,44 atlayarak altıncı oldu ve derece alamadı.
Yunan Usulü Disk Birinci Yunan Sillas 41,78, ikinci Yugoslavya 37,70,	Sırıkla Yüksek Atlama Birinci Yunan Pavlos 3.90 ikinci Yunan 3,80,	Maraton Koşusu Birinci Yunan Kiryakidis, 2.49.10.

⁶²² *Haber*, 4 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Tan*, 5 İlkteşrin 1936, s. 3; *Son Posta*, 5 Birinci Teşrin 1936, s. 1, 8; *Haber*, 5 Birinci Teşrin 1936, s. 7-8; *Kurun*, 5 I. Teşrin 1936, s. 6.

⁶²³ *Son Posta*, 5 Birinci Teşrin 1936, s. 8.

⁶²⁴ *Haber*, 7 Birinci Teşrin 1936, s. 1.

⁶²⁵ *Ulus*, 7 İlkteşrin 1936, s. 3; *Haber*, 7 Birinci Teşrin 1936, s. 6; *Tan*, 7 İlkteşrin 1936, s. 6; *Kurun*, 7 I. Teşrin 1936, s. 6; *Haber*, 8 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Haber*, 9 Birinci Teşrin 1936, s. 7; *Kurun*, 9 I. Teşrin 1936, s. 6; *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 5. 10. 1936, Sayı: 15, s. 7, 13; *T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi*, 43881. 206904. 10 (Belge Tarihi: 06.10.1938).

üçüncü Bulgaristan 35,90, dördüncü Romanya 35,86, beşinci Veysi Türkiye 35.67.	üçüncü Bulgaristan 3,70, dördüncü Yugoslavya 3,50. beşinci Haydar Türkiye 3,40. Sırıkla yüksek atlayıcımız Fethi ancak 3,30 atlayabilmiştir.	ikinci Romanyalı Gal 2,59,47, üçüncü dördüncü beşinci Yunan. Bu seneye kadar üst üste üç sene Maraton şampiyonluğu kazanan Romanyalı Gal, bu defa ikinci olmuştur.																		
4 X 100 Bayrak Birinci Yunanistan 43,9, ikinci Yugoslavya 44,1, üçüncü Romanya 45,2, dördüncü Bulgaristan 45,4, beşinci Türkiye 45.6, (takım Cemil, Nazmi. Münci ve Vedat)	3000 Metre Manialı Koşu (puan durumuna dahil olmayan koşudur) Krevs (Yugoslavya 10/06/2) Çekiç Atma: Birinci Yunanlı Dimitrapuli 50,20, ikinci Yugoslav, üçüncü Rumen, dördüncü Rumen, Beşinci Bulgar.	<table> <tr> <th>Üçüncü Gün</th><th>Yapılan Müsabakalarda Kazanılan Puanlar</th><th></th></tr> <tr> <td>1.</td><td>Yunanistan</td><td>153</td></tr> <tr> <td>2.</td><td>Yugoslavya</td><td>91</td></tr> <tr> <td>3.</td><td>Romanya</td><td>65</td></tr> <tr> <td>4.</td><td>Türkiye</td><td>28</td></tr> <tr> <td>5</td><td>Bulgaristan</td><td>13</td></tr> </table>	Üçüncü Gün	Yapılan Müsabakalarda Kazanılan Puanlar		1.	Yunanistan	153	2.	Yugoslavya	91	3.	Romanya	65	4.	Türkiye	28	5	Bulgaristan	13
Üçüncü Gün	Yapılan Müsabakalarda Kazanılan Puanlar																			
1.	Yunanistan	153																		
2.	Yugoslavya	91																		
3.	Romanya	65																		
4.	Türkiye	28																		
5	Bulgaristan	13																		

Fotoğraf 113: Atina'daki Oyunlarda 4X400'de Recep ve Münci Bayrak Değiştiriyor
Kaynak: *Akşam*, 3 Şubat 1937, s. 8.

Fotoğraf 114: Yedinci Balkan Oyunları'nın 200 Metre Finalinde Yunanlı Frangodis
Kaynak: *Tan*, 5 Eylül 1937, s. 6

Fotoğraf 115: Atina'dan Döner Türk Atletleri Galata Rıhtımında
Kaynak: *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 5 Ekim 1936, Sayı: 15, s. 7, 13.

Fotoğraf 116: Yedinci Balkan Oyunları'nın Kapanma Merasiminden: Bayrak İndirilirken
Kaynak: *Haber*, 7 Birinci Teşrin 1936, s. 6.

Maraton yarışının tamamlanmasının ardından Balkan Oyunları sona ermiş ve kapanış töreni başlamıştır. Saat tam altıda, her müsabakada birinci olan sporculara

verilmek üzere hazırlanan kupa, heykel ve çeşitli ödüllerle dolu bir masa, kralın huzuruna getirilmiştir. Kral, her bir müsabaka birincisinin elini sıkarak ödülleri takdim etmiştir. Maraton yarışının birincisine ayrıca bir nişan da verilmiştir. Ödül töreninin ardından bando, Balkan Marşı'nı çalmış ve bu esnada dört atlet, Balkan Bayrağı'nı indirmiştir. Biraz sonra, beş Balkan ülkesinin direklerde dalgalanan bayrakları sırasıyla indirilmiştir. Bando, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya, Türkiye ve Yunanistan marşlarını sırayla çalmış; bu marşlar arasında en çok ve coşkulu alkışı Türk Marşı almıştır. Yunan halkının, burada bulunduğumuz sürece ülkemize gösterdiği samimi sempati, bu olayla bir kez daha kendini göstermiştir. Marşların tamamlanmasının ardından Yedinci Balkan Oyunları resmen sona ermiştir. Stadı ilk olarak, yanında kardeşi ve Maarif Nazırı ile kral terk etmiştir. Başbakan ve diğer bakanlar ise onu takip etmiştir. Bando son kez Yunan Marşını çalarken, halk da stadyumu yavaş yavaş boşaltmıştır.⁶²⁶

Fotoğraf 117: Yedinci Balkan Oyunları'nda Atina'da 28 Puanla Dördüncü Olan Türk Atletizm Takımı

Kaynak: *Akşam*, 3 Şubat 1937, s. 8; *Son Posta*, 30 Birincikanun 1937, s. 14.

1936 yılında Türkiye, İngiltere'nin basınına, “*Türkiye'nin Dev Stadyumu*” başlığı ile, Kuzey İrlanda'nın basınına “*Türkiye ve Spor*” başlığı ile, İskoçya'nın basınına “*Büyük Türk Spor Stadyumu açıldı*” başlığı ile konu olmuştur. Ankara'da

⁶²⁶ *Haber*, 9 Birinci Teşrin 1936, s. 7.

Olimpiyat Oyunları için spor alanı inşa edildiği, Yakın Doğu'nun en büyük spor stadyumunun Türkiye Başbakanı General İsmet İnönü tarafından Ankara'da⁶²⁷ açıldığı, bunun Türkiye'nin büyük şehirlerinde inşa edilecek olanların ilki olduğu ve bu stadyumun gelecek Balkan Olimpiyat Oyunları'na ev sahipliği yapacağı duyurulmuştur. Daha sonrasında ise Türk Hükümetinin, Türk gençliği için entelektüel eğitim kadar önemli olduğunu düşündüğü beden eğitimi ve spor planlarını gerçekleştirmenin başlıca araçlarından biri olarak kullanılacağına dikkat çekilmiştir. Stadyumun içerisinde at yarışlarından yüzme ve çim tenisine kadar her türlü spor için imkanların mevcut olduğu, stadyumun tamamlanmasının 650,000 sterline mal olacağı, ayrıca İstanbul'un da aynı stadyuma sahip olacağı bildirilmiştir.⁶²⁸

Sonuç olarak 1936 yılı oyunlarının dikkat çeken olayı Arnavutluk'un Yedinci Balkan Oyunları'na katılamamış olmasıdır. 1936 yılında Yunanistan birinci, Yugoslavya ikinci, Romanya üçüncü, Türkiye dördüncü, Bulgaristan beşinci olmuştur.

2.10.1937 Yılı Balkan Oyunları (5, 8- 12 Eylül 1937)

1937 yılında Balkan ülkeleri arasında gerçekleşen önemli olaylar Yugoslavya'nın, Ocak 1937'de Bulgaristan ile dostluk anlaşması imzalamış olması ve ardından Mart 1937'de İtalya ile ikili bir anlaşma yapmış olmasıdır. Attığı bu adımlar itibarıyla Yugoslavya Balkan Antantı anlayışından uzaklaşmıştır. Romanya ve Yunanistan da bu gelişmelerden büyük rahatsızlık duymuştur. Bu gelişmeler, Balkan Antantı'nın ortak dış politikasını zayıflatmış ve özellikle Romanya ile Yunanistan'da güvensizlik yaratmıştır. Bu siyasi ortamda 1937 yılında Bükreş'te düzenlenen Balkan Oyunları Balkan ülkeleri arasında yüzeysel bir birlik mesajı vermeye devam etmiştir.

⁶²⁷ 19 Mayıs Stadyumu

⁶²⁸ *The Newcastle Journal*, Wednesday 23 December 1936, p. 14; *The Belfast News-Letter*, Wednesday 23 December 1936, p. 10; *Aberdeen Press and Journal*, Wednesday 23 December 1936, p. 4.

Basında Yedinci Balkan Atletizm Oyunları'nın Türk atletizminin ıslaha muhtaç olduğunu gösterdiği ifade edilmektedir.⁶²⁹ Ayrıca atletizmin mekteplerde ders olarak yer almamasından dolayı Türkiye'nin bu alanda tam bir gelişim gösteremediği, atletizmin gelişimi için bir sistem dâhilinde çalışılması gerektiği belirtilmektedir.⁶³⁰

Sekizinci Balkan Oyunları'na hazırlık kapsamında atletlerin performanslarının iyileştirilmesi ve antrenman süreçlerinin daha verimli hale getirilmesi için neler yapılabileceği noktasında bir inceleme yapılmıştır. Özellikle atletlerin faaliyet göstereceği ortamların hazırlanması sürecindeki idari eksiklikler ve bu eksikliklerin yol açtığı sorunlar bu incelemede ele alınmıştır. Bu bağlamda, şu temel noktalar üzerinde durulmuştur: 1. Sezon Öncesi Programlama Eksikliği: Atletizm sezonunun başında bir çalışma ve müsabaka programı hazırlanıp duyurulmaması atletlerin belirsizlik içinde kalmasına neden sebep olmuştur. Antrenman süreçlerinin ve fiziksel formun belirli yarışmalara göre planlanması kritik önemdedir. 2. Yetersiz ve Plansız Yarışma Organizasyonları: Mevcut sezonda müsabakalar sınırlı sayıda düzenlenmektedir, etkinlikler genellikle rastgele bir şekilde organize edilmektedir. Bu durum, atletlerin motivasyonunu olumsuz etkilemekte ve hayal kırıklığına yol açmaktadır. Özellikle amatör sporcular, kendilerine yönelik teşvik beklemektedir. Yetersiz organizasyonlar, katılımcılar üzerinde olumsuz izlenimler bırakmaktadır. 3. Kategorilere Ayrılmış Yarışmaların Eksikliği: Yarışmaların, en az iki farklı kategoriye ayrılması gerekmektedir. Genç ve hevesli sporcuların, kendi seviyelerinin çok üzerinde performansa sahip atletlerle yarışmaya zorlanması, onların bu spora olan ilgisini kaybetmesine yol açabileceği üzerinde durulmuştur. 4. Teşvik Ödüllerinin Yetersizliği: Yarışma kazananlarına anlamlı ödüller, örneğin madalya veya kupa, verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak mevcut durumda, bu tür ödüllerin nadiren sunulduğu görülmektedir. Aynı şekilde, gazetelerin yarışmalara ilişkin kısa ve yüzeysel haberler yapması, sporcuların başarılarının takdir edilmediği izlenimini güçlendirmektedir. 5. Bölge Şampiyonalarının Organizasyonu: Muntazam bir bölge şampiyonası düzenlenerek ve şampiyonlara, geçmişte olduğu gibi, şehirdeki spor tesislerine bir yıl boyunca ücretsiz giriş hakkı tanınarak teşvik sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. 6. Sınav

⁶²⁹ *Haber*, 1 İkincikanun 1937, s. 8.

⁶³⁰ *Akşam*, 3 Şubat 1937, s. 8.

Dönemlerine Göre Takvim Düzenlemesi: Atletlerin çoğunluğunun öğrenci olduğu göz önünde bulundurularak, sınav dönemlerinde müsabakaların seyrekleştirilmesi; buna karşılık ilkbahar, temmuz, ağustos ve ekim aylarında etkinliklerin artırılması önerilmektedir. 7. Uluslararası Temasların Artırılması: Balkan ülkelerinden atlet takımlarının karşılıklı anlaşmalar yoluyla davet edilmesi, uluslararası temasların güçlendirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu tür etkinliklerin, halkın ilgisini çekebilecek cazip programlarla desteklenmesi gerekmektedir. 8. Kulüpler Arası Rekabetin Teşvik Edilmesi: Bölge şampiyonalarında kulüpler arası rekabetin artırılması, yarışmalara olan ilgiyi artırabilir. 9. Spor Kulüplerinin Etkinliklere Katkısı: Önde gelen kulüplerin spor bayramları düzenleyerek atletizm etkinliklerine ağırlık vermesinin teşvik edilmesi ve bu tür organizasyonlarda, giriş ücretinin düşük seviyelerde tutulması önerilmektedir. 10. Lig Şampiyonalarının Düzenlenmesi: Futbol liglerinde olduğu gibi, atletizmde de lig şampiyonaları düzenlenerek bu şampiyonaların Türkiye genelinde bir final organizasyonuna dönüştürülmesi tavsiye edilmektedir. Bu önerilerin hayata geçirilmesinin, Türkiye’de atletizmin daha etkin bir şekilde gelişmesine ve sporcuların motivasyonlarının artırılmasına katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.⁶³¹

Balkanlararası Atletizm Komitesi, Romanya Atletizm Federasyonu tarafından önerilen bir nizamname taslağını ilgili bütün Balkan federasyonlarına incelemeleri için göndermiştir. Bu taslağa göre, Balkan Atletizm Kongreleri’nde her ülkenin federasyonu, kendi belirlediği iki temsilci aracılığıyla karar alma süreçlerinde tam yetkiyle yer alacaktır. Taslak, Dokuzuncu Balkan Oyunları’na kadar ilgili federasyonlar tarafından değerlendirilecek ve değerlendirmenin nihai sonucunun oyunlar sırasında düzenlenecek olan kongrede kabul edilmesi hedeflenmiştir. Eğer nizamname kabul edilirse, Türkiye’yi, Balkan Komitesi’nde Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanı’nın temsil edileceği açıklanmıştır. Ayrıca hükümet, spor faaliyetlerini desteklemek amacıyla Türk Spor Kurumu’na 50.000 liralık ek bir bütçe tahsis etmiştir. Bu bütçenin büyük bir kısmının yurt içindeki spor organizasyonları ve özellikle atletizm müsabakalarına ayrılması planlanmaktadır. Bu bütçe sporun geliştirilmesi ve ülke genelindeki faaliyetlerin artırılması için sağlanmıştır.⁶³²

⁶³¹ *Akşam*, 3 Şubat 1937, s. 8.

⁶³² *Cumhuriyet*, 20 Şubat 1937, s. 6.

Sofya'dan gelen habere göre, 1937 yılı Bükreş'te yapılacak Balkan Oyunları'na katılacak Bulgar Milli Takımı'nın hazırlıklarına başladığı haber verilmiştir. Bulgaristan Atletizm Şampiyonası'nın 12, 13, 14 Eylül'de yapılacağı duyurulmaktadır.⁶³³

Rumen Maliye Nazırı'nın *diobalkanik* atletizm federasyona bir yardımda bulunabileceğini bildirmemesinden kaynaklı Sekizinci Balkan Oyunları'nın Rumen Federasyonu tarafından düzenlenip düzenlenemeyeceği şüphe yaratmıştır. Rumenler bütçe meselesini ileri sürerek müsabakaları kendi memleketlerinde yapamayacağını bu ihtimal karşısında hangi ülke ve şehirde yapılacağı planlanmıştır. Bu ihtimallerde Belgrad, Zagreb vardır.⁶³⁴

Atina'dan alınan habere göre, Romanya Atletizm Federasyonu, Balkan Atletizm Komitesi'ne resmi bir yazı göndererek 1937 yılı Eylül ayında Balkan Oyunları'nın Bükreş'te düzenlenmesine kesin olarak karar verdiğini bildirmiştir. Müsabakalar için *5-8-12 Eylül 1937* tarihleri kabul edilmiştir. Romanya hükümeti, oyunların düzenlenmesi sürecinde Rumen Federasyonu'na hem maddi hem de manevi destek sağlayacaktır. Bu kapsamda, Bükreş Stadyumu'nun onarımı için önemli bir bütçe ayrılmıştır. Balkan Oyunları, 1937 yılında ilk kez Bükreş'te gerçekleştirileceği bildirilmiştir. Türk hükümeti de bu oyunlar için Türk sporcularına her türlü yardımda bulunacağını federasyona bildirmiştir.⁶³⁵

⁶³³ *Tan*, 5 Mart 1937, s. 6.

⁶³⁴ *Cumhuriyet*, 12 Mart 1937, s. 6; *Akşam*, 26 Mart 1937, s. 8.

⁶³⁵ *Akşam*, 27 Mart 1937, s. 10; *Son Posta*, 1 Nisan 1937, s. 3; *Akşam*, 7 Nisan 1937, s. 8; *Son Telgraf*, 3 Haziran 1937, s. 7; *Son Telgraf*, 25 Temmuz 1937, s. 6.

İstanbul Atletizm Ajanlığı'ndan yapılan duyuruda Balkan Oyunları hazırlanma müsabakaları tertip edildiği haber verilmiştir. Atletizm mevsiminin başlangıcı dolayısıyla 17 Nisan 1937 Cumartesi günü saat 15 de Balkan Oyunları hazırlanma müsabakaları düzenlenmiştir. İlgili kulüplerin 15 Nisan 1937 gününe kadar muntaka atletizm ajanlığına resmi listelerini vermeleri gerektiği ve müsabakaların 100, 200, 400, 800, 1500, 5000, uzun ve yüksek atlama ile 4X100 bayrak yarışlarından ibaret olduğu duyurulmuştur. Bu hazırlık müsabakasının Hareket Amiri Mehmet Ali, Umumi Kâtip İhsan Belor, Kronometrör Cezmi Reşid, Hüsameddin, Ahmed Sait, Rauf, Nadolskidir. Arive hakemleri: Talat, Recep, Cehdi, Nuri, Zeki, Atlama hakemleri Nuri, Zeki, Ali Rıza, Haydar'dır.⁶³⁶

Bükreş'te düzenlenecek Sekizinci Balkan Oyunları'na hazırlık seçmeleri kapsamında, İstanbul'a gelecek olan Yunan atletlerle yarışacak Türk sporcular, Türkiye Atletizm Federasyonu tarafından belirlenmiştir. Bu doğrultuda, Ankara, Balıkesir, İzmir, Bursa ve Tekirdağ'da bulunan sporcuların 1937 yılının Temmuz ayının son haftası içinde İstanbul'a getirileceği duyurulmuştur Yunanistan Türkiye'ye göndereceği atletler listesinde değişiklik yapmış, en kalifiye atletlerini listeye eklemiştir. Yunan atletler 30 Temmuz'da İstanbul'a gelmiştir. 5 gün süresince İstanbul'da kalmaları planlanmıştır. 31 Temmuz ve 1 Ağustos tarihlerinde Taksim Stadı'nda gerçekleştirilecek müsabakalarda başarılı sonuçlar elde eden atletler, 2 Ağustos'ta başlayacak olan hazırlık kampına dahil edilecektir. Balkan Oyunları'nın 5 Eylül'de başlaması nedeniyle kampın, yaklaşık bir ay süreceği, Milli takımın nihai kadrosu ise 15 Ağustos'ta yapılacak İstanbul Şampiyonası'nın ardından belirleneceği haber verilmiştir. İstanbul'a gelmesi planlanan sporcular arasında Balıkesir'den Raif, Bursa'dan Nazmi, İzmir'den Cemil ve Rıza Maksut, Ankara'dan İhsan, Faik, Galip ve Semih Lütfü ile Tekirdağ'dan Rasim bulunmaktadır.⁶³⁷

Akşam gazetesinin 27 Ağustos 1937 tarihli nüshasında Atletizm Federasyonunun Bükreş'te yapılacak Balkan Oyunları hazırlığı için kurduğu hazırlık kampından atletlerin şikayetleri olduğuna dair bir haber yayınlanmıştır. Buna göre

⁶³⁶ *Son Posta*, 4 Nisan 1937, s. 7; *Haber*, 6 Nisan 1937, s. 6; *Akşam*, 8 Nisan 1937, s. 9; *Cumhuriyet*, 15 Nisan 1937, s. 7; *Tan*, 15 Nisan 1937, s. 6; *Haber*, 15 Nisan 1937, s. 7.

⁶³⁷ *Son Posta*, 21 Temmuz 1937, s. 8; *Son Posta*, 25 Temmuz 1937, s. 7; *Son Posta*, 29 Temmuz 1937, s. 6; *Son Posta*, 30 Temmuz 1937, s. 5.

haber, “Kamptaki atletler yemeklerinden şikayetçi!.. Bir aydan beri Moda’da kampta bulunan bazı atletlerimiz yemeklerinin azlığından ve kalorisizliğinden şikâyet etmektedir. 25.000 liralık tahsisatını bir sürü randımanlı işlere veren federasyon, elemanlarını açlıktan şikâyet ettirmeyecek kadar doyursa daha iyi eder kanaatindeyiz.” şeklindedir.⁶³⁸ Bu yazının kasten yazıldığı, atletizm federasyonunun ödeneğinin verimli işler için harcandığı ve kampta atletlerin aç bırakılmakta olduğu iddiasının doğru olmadığı belirtilmektedir. Atletizm Federasyonu başkanı Vildan Aşır, bu meseleyi açıklığa kavuşturmak için Türk Spor Kurumu Genel Merkez Başkanlığı’na açıklamada bulunmuştur. Bu açıklamalar şöyledir:⁶³⁹

1- atletler kampa geldikleri gün tartışmışlar ve o günden sonra da her hafta muntazaman tartışmışlardır. Bu tartışmalar neticesinde günde 2 defa idman eden gençlerden hastalanıp yatan Rıza Maksut’dan başka hiçbiri 100 g bile düşmüş değildir. Emir buyurulduğu takdirde bu tartı listeleri derhal takdim edilir.

2- yemek listeleri bizzat atletlerin kendileri tarafından tanzim edilir. Benim ve antrenörün muvafakatımızdan sonra pansiyon sahibine tevdi edilir.

3- pansiyonda verilen yemekler şöyle tertiplenir:

Tablo 67: Pansiyonda Verilen Yemekler	
Sabah kahvaltı saat 8’de	Tereyağı reçel süt ve çay isteyenlere ayrıca peynir
Öğle yemeği saat 12’de	Et, sebze ve meyve
İkinci saat 16.30’da	Reçel tereyağı süt ve çay
Akşam saat 20:00’de	Çorba, iki türlü yemek, meyve veya komposto

4- bunun haricinde atletlere idmanlardan önce muayyen nispet dahilinde ayrıca şeker verilmekte ve bol meyve yemeklerini temin için zaman zaman küfe ile üzüm alınıp yedirilmektedir.

5- hangi sebeplerle yapıldığı aşikâr bulunan bu neşriyat hakkında yüksek emirlerini rica eder derin saygılarımı sunarım.

Bu hazırlık müsabakasından 15 gün sonra da sekizinci Balkan Oyunları’na hazırlık için Ağustos ayı içinde Bulgar atletler ile bir karşılaşma yapılması planlanmıştır. Ancak bazı sebeplerle iptal olmuştur. Hatta 2 Haziran 1937’de Türk Spor Kurumu Başkanı Rahmi Apak Bulgarlarla yapılacak temas için ayrıca düşünüleceğini belirtmiştir. 15 Haziran 1937’de de Bulgarlarla spor temasından şimdilik mümkün mertebe çekinilmesinin buyurulduğu iletilmiştir. Bunun üzerine Macar Atletizm Federasyonu ile müzakereye girişen Türkiye Federasyonu Macarlar’ın 21 Ağustos 1937’de kuvvetli bir kadro ile İstanbul’a gelmelerini temin

⁶³⁸ Akşam, 27 Ağustos 1937, s. 8.

⁶³⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 6-7. (28 Ağustos 1937).

etmiştir. Türkiye'nin önceki yıllardaki akıbetine uğramaması için bu Macar temasının çok yerinde bir hareket olduğu belirtilmektedir.⁶⁴⁰

Sekizinci Balkan Oyunları'na katılacak Türkiye Milli takımının nihai kadrosunun belirlenmesi için 14-15 Ağustos 1937'de Kadıköy Fenerbahçe Stadi'nda yapılacak İstanbul Atletizm Şampiyonası'nın açık müsabaka halinde yapılması kararlaştırılmıştır. Atletizm hakemleri de davet edilmiştir. Birincilere ve günün en iyi derecesini yapan atletleri atletizm federasyonu mükafatlandıracağı ilan edilmiştir. Müsabakalar neticesinde Türk Milli Takımı seçilerek bir hafta sonra Macaristan ile karşılaşmak üzere kampta çalıştırılacaktır. Bir hafta sonra da Balkan Oyunları için Bükreş'e hareket edilecektir.⁶⁴¹

Macar atletlerle yapılan karşılaşma 21-22 Ağustos 1937 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Macarlar ile müsabaka yapan Türk atletleri en yüksek formda olmalarına rağmen müsabaka sonuçlarında memnun edici başarılar kazanamamıştır. Macar müsabakaları Türkiye'nin ve dolayısıyla Türk atletlerin halihazırdaki durumunu ortaya meydana çıkarmış olması itibariyle dikkat çekicidir. Ancak iyi hazırlandıkları bilinen atletlerin kendilerinden daha iyi koşanları koşanların yanında oldukça başarısız olması atletizmde Türkiye'nin iyi bir noktada olmadığını göstermiştir. Balkan Oyunları'na kalabalık bir kadro ile gitmenin müsabakalar üzerinde ciddi bir rol oynamadığı, her müsabakaya girilmesi gerekmediği, formuna ve kabiliyetine güvenilen atletlerin Balkan Oyunları'nda Türkiye'yi temsil etmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca Balkan Oyunları için sekiz seneden beri hiç atlamadan yapılabilen “*Balkanların yegâne müşterek spor hareketidir.*” denmiştir.⁶⁴²

25 Ağustos'ta Belgrad'dan alınan habere göre merkezi Zagreb'de bulunan *Yugoslav Atletler Birliği İdare Heyeti* Yugoslav atletlerinin 1937 yılında Bükreş'te düzenlenecek Balkan Atletizm Müsabakaları'na katılamayacaklarına karar vermiştir. Bu kararın alınmasındaki sebep mali güçlüklerin ileri sürülmesidir.⁶⁴³

Bükreş'te yapılacak olan Sekizinci Balkan Oyunları'na katılacak ve hazırlıkları tamamlanan Türk atletlerin Romanya vapuru ile Köstence'ye hareket

⁶⁴⁰ *Akşam*, 5 Ağustos 1937, s. 8; *Son Posta*, 7 Ağustos 1937, s. 11; *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 8-9. (2 Haziran 1937, 15 Haziran 1937).

⁶⁴¹ *Tan*, 11 Ağustos 1937, s. 6; *Haber*, 11 Ağustos 1937, s. 7; *Akşam*, 12 Ağustos 1937, s. 12; *Akşam*, 13 Ağustos 1937, s. 4.

⁶⁴² *Cumhuriyet*, 28 Ağustos 1937, s. 6.

⁶⁴³ *Tan*, 26 Ağustos 1937, s. 6.

edeceği, 1937 senesinde Türkiye'nin ilk defa maraton müsabakasına da atlet götüreceği, bu sayede Türkiye'nin Balkan Oyunları'nda bütün müsabakalara katılmış olacağı basında ifade edilmiştir.⁶⁴⁴

Bükreş'ten Sekizinci Balkan Oyunları hakkında yaşanan gelişmelere dair haber alınmıştır. Atletlerin deniz yolculuğu ile Köstence'ye ulaşmaları sonrası Türkiye Konsolosu ve Romanya Spor Federasyonu Başkan Yardımcısı tarafından karşılanmışlardır. Köstence'den de Bükreş'e hareket edilmiştir. Bükreş'e varıldığında, Türkiye'nin Bükreş Büyükelçisi Suphi Tanrıöver ile kalabalık bir sporcu ve halk topluluğu tarafından karşılanmışlardır. Türk kafilesi Unyon Otel'i'ne yerleştirilirken, diğer Balkan ülkelerinden gelen ekipler Palas, Splendid ve Park otellerinde misafir edilmiştir. Balkan Komitesi üyeleri ise Atene Palas'a yerleşmiştir. Romanya Spor Federasyonu, sekizinci Balkan Oyunları'nı organize ederken olimpiyatları örnek almış ve etkinliklerin kusursuz bir şekilde gerçekleşmesi için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Diğer Balkan ülkelerinden gelen sporcular da Bükreş'e ulaşmıştır. Türk ekibi 17, Yunan ekibi 27, Yugoslav ekibi 20, Bulgar ekibi ise 18 atletten oluşmaktadır. Romanya Spor Federasyonu yetkililerinin beyanına göre, Rumen ekibinin oldukça güçlü olduğu ve özellikle Yugoslavları mağlup ettikten sonra ikincilikte Yunanlılara meydan okumayı hedefledikleri ifade edilmektedir. Balkan sporcularının şehre varışıyla birlikte, Bükreş adeta bir bayram havasına bürünmüştür. İstasyon ve şehir sokakları Balkan ülkelerinin bayraklarıyla süslenmiştir. Organizasyonun, özellikle dış görünüş açısından, son derece düzenli ve etkileyici bir manzara sunduğu gözlemlenmektedir. Ancak Rumenler ile Yunanlılar arasında hakemlerin seçimi konusunda bir anlaşmazlık yaşanmaktadır. Geleneklere aykırı bir şekilde tüm hakemlerin Romanya'dan seçilmesi, diğer Balkan milletlerinden hakemlerin de yer alması gerektiğini savunan Yunanlıların tepkisine yol açmıştır. Bu konuda diğer katılımcı ülkelerin de itirazları olabileceği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte, basında meselenin Balkan Komitesi protokolüne uygun şekilde çözülmesi ve tüm ülkelerden hakemlerin kabul edilmesiyle bir uzlaşmaya varılacağı ümit edildiği, açılış töreninde toplar atılacağı ve Balkan

⁶⁴⁴ *Cumhuriyet*, 31 Ağustos 1937, s. 6.

milletleri arasındaki barışçıl iş birliğini sembolize etmek amacıyla güvercinler salınacağı bildirilmiştir.⁶⁴⁵

Basında Sekizinci Balkan Oyunları'nın tarihi ve önemi üzerine yazılmış makaleler mevcuttur. Bunlardan biri Burhan Felek'in yazmış olduğu metindir. Balkanlar'ın en önemli ve Türkiye'nin yakından ilgilendiği bu spor organizasyonu, sadece güncel bir olay olmanın ötesinde, bölgesel spor faaliyetlerinin tarihi ve sosyal bağlamını incelemek açısından da kayda değerdir. İki yıl önce altıncısı Türkiye'de düzenlenen bu oyunların, Bükreş'te nasıl organize edildiği ve Balkan sporcularının elde edecekleri başarıların yanı sıra, Balkanlar'da uluslararası spor hareketlerinin gelişimine katkı sağlamıştır. Felek'in kaleme aldığı yazısında Balkan Spor Faaliyetleri'nin tarihçesi ve Türkiye açısından önemi vurgulanmıştır. Felek, Uluslararası sporda Türkiye'nin en yakın ilişki kurduğu bölgenin, Balkanlar olduğuna dikkat çekmiştir. Bu durumun sadece coğrafi bir yakınlıktan değil, aynı zamanda sosyo-politik bağlar ve ortak tarihî etkileşimlerden kaynaklandığını belirtmiştir. Balkan yarımadasındaki ülkeler, spor gibi fiziksel yeterlilik ve eşitlik temelinde gerçekleşen alanlarda birbirleriyle mücadele ederek faydalı bir rekabet ortamı yaratmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin de aktif olarak yer aldığı üç önemli Balkan Spor Organizasyonu bulunmaktadır. Bunlar:⁶⁴⁶

1. Futbol Balkan Kupası
2. Güreş Balkan Şampiyonası
3. Atletizm Balkan Oyunları

Futbol Balkan Kupası: Türkiye, Futbol Balkan Kupası'na ilk kez 1932 yılında katılmıştır. Bu müsabakalarda Bulgaristan'a yenilmiş, Yugoslavya'yı mağlup etmiştir. Ancak turnuvaya katılmayan takımlara 3.000 dolar tazminat şartı getirilince Türkiye bu organizasyondan çekilmiştir. Geçen 1936 yılı bu şartın kaldırılmasıyla Türkiye, 1937 yılı Ekim ayında Bükreş'te düzenlenecek müsabakalara katılmayı kabul etmiştir.⁶⁴⁷

⁶⁴⁵ *Ulus*, 5 Eylül 1937, s. 5; *Tan*, 5 Eylül 1937, s. 3.

⁶⁴⁶ *Tan*, 5 Eylül 1937, s. 6.

⁶⁴⁷ Ekim 1936 Sofya'da toplanan İnter Balkanik kongrede Balkan milletleri arasında her yıl yapılması gelenekselleşmiş olan temaslardan Balkan futbol kupası için de bir karar alınmıştır. Bu kongrede Türkiye futbol federasyonu temsilcisi de hazır bulunmuştur. Kongrede verilen karara göre bu müsabakaların, 1937 yılında Yunanistan'da, 1938 yılında Türkiye'de, 1939 yılında Romanya'da, 1940 yılında Bulgaristan'da yapılması kararlaştırılmıştır. Müsabakanın yapılacağı memleketin devlet bankasının müsabakaların yapıldığı günkü kur fiyatı üzerinden o memleketin yerli parası ile

Güreş Balkan Şampiyonası: Türkiye'nin önerisiyle, 1932 yılında Atina'da düzenlenen Balkan Komitesi toplantısında, serbest güreş Balkan Oyunları programına dahil edilmiştir. 1932-1935 yılları arasında üst üste dört yıl İstanbul'da düzenlenen müsabakalarda Türk güreş takımı Balkan Şampiyonu olmuştur. 1937 yılı şampiyonasının, İzmir'de düzenlenecek uluslararası fuar kapsamında gerçekleştirileceği duyurulmuştur.⁶⁴⁸

1936 yılında gerçekleştirilmesi planlanan Beşinci Balkan Güreş Şampiyonası, aynı yıl Berlin'de düzenlenen Olimpiyat Oyunları ile çakışması nedeniyle ertelenmiş ve bir yıl sonra, 1937 yılında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Söz konusu şampiyonanın, İzmir Enternasyonal Fuarı etkinlikleri kapsamında, Alsancak Stadyumu'nda düzenlenmesi uygun bulunmuştur. 17-19 Eylül 1937 tarihleri arasında İzmir'de icra edilen bu müsabakalara Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan katılım sağlamıştır. Türk güreş takımı, önceki yıllarda elde ettiği başarı çizgisini bu organizasyonda da sürdürmüş ve üstün performansını korumuştur.⁶⁴⁹

Atletizm Balkan Oyunları: Balkan Spor Hareketleri'nin en geniş kapsamlı, idare bakımından en muntazam ve en köklü etkinliği atletizm müsabakalarıdır. Bu müsabakaların olimpiyat oyunları şeklinde Balkan Oyunları müessesesinin kurulması 1928 yılında Amsterdam Olimpiyatları sırasında Türk, Yunan ve Rumen temsilciler tarafından kararlaştırılmıştır. Yunanlılar ilk Balkan Oyunları'nı 1929 yılında Atina'da yapmak istemiştir. Ancak siyasi vaziyet Türkiye'nin katılımını kolaylaştıracak şekilde ilerlemediği için katılım sağlanamamıştır. Balkan Oyunları organizasyonu, ilk kez 1930 yılında resmî olarak düzenlenmiştir. Balkan Oyunları resmi listesine 1930'dan sonra yapılan oyunlar dahil edilmiştir. Arnavutluk 1936 senesinden beri faaliyet sahasından çekildiği için Balkan Oyunları 5 millet arasında

ödeneyecektir. Bu milletlerden herhangi biri herhangi bir sebeple bu anlaşmaya göre yapılacak 4 yıllık turnuvaya katılamadığı takdirde tazminat olarak organizatör federasyona 1.000 altın dolar ödeyecektir. 1937 yılında Haziran ayı içerisinde Atina'da yapılacak olan müsabakalara Türkiye Milli Futbol Takımının gönderilmesini onaylamaları için bu konu yetkililere sunulmuştur. Alınan cevap olumlu olmuştur. Bu müsabakaların mali şartları da şu şekildedir: Atina-Bükreş 1.700 altın dolar, Atina-Sofya 1.200 altın dolar, Atina-İstanbul 1.300 altın dolar, Sofya-İstanbul 1.000 altın dolar, Bükreş-Sofya 1.000 altın dolar, Bükreş-İstanbul 1100 altın dolar olarak anlaşılmıştır. Ancak bu temastan vazgeçilmiştir. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 10 (16. 02. 1938).

⁶⁴⁸ İzmir'de düzenlenen Balkan Güreş Şampiyonası için Bakınız: Semih Çınar, "İzmir'de Uluslararası Bir Turnuva: 5. Balkan Güreş Şampiyonası", *İzmir Spor Tarihi: İzmir Spor Tarihinden Sayfalar, Oyunlar, Spor Kulüpleri ve Sporcular*, Editör: Günver Güneş- Bahri Okumuş, Ütopya Yayınevi, Ankara 2019, ss. 330-340.

⁶⁴⁹ Ulus, 12 Ağustos 1948, s. 6; *Yeni Asır*, 9 Eylül 1937, s. 6.

cereyan etmeye başlamıştır. Balkan Oyunları başladıktan sonra Balkan Atletizmi'nin gelişiminde ve atletizm hareketlerinin ivme kazanmasında önemli katkılarda bulunduğu ifade edilmiştir. Özellikle Yunanistan'ın, 1896 yılında modern olimpiyatlara ev sahipliği yapmış olmanın avantajıyla oyunların başında diğer ülkelere göre daha hazırlıklı ve güçlü bir konumda olduğu ancak zamanla Yugoslavya başta olmak üzere diğer Balkan ülkeleri bu alanda gelişme göstererek Yunanistan'ın üstünlüğünü tehdit etmeye başladığı, bu rekabetin de, Balkan atletizminin hem nitelik hem de nicelik açısından ilerlemesini sağladığı belirtilmiştir. Balkan Oyunları'nın, yalnızca sportif başarıların değil, aynı zamanda bölgesel iş birliği ve barışın sembolü olarak önemini koruduğu, Bükreş'te başlayan Sekizinci Balkan Oyunları'nın da bu geleneği sürdüreceği ve bölgedeki uluslararası spor faaliyetlerine yeni bir soluk getireceği vurgulanmaktadır.⁶⁵⁰

1937 yılında ev sahibinin Romanya olduğu Bükreş'te düzenlenen Sekizinci Balkan Oyunları'na Romanya, Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Bulgaristan katılmıştır. Önceki yıllardaki performanslara bakıldığında, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya'nın genel sıralamada ilk üç sırayı paylaşma geleneğinde bir değişiklik beklenmemektedir. Ancak Yugoslav atletlerin son performansları ve Romanya takımının bu yıl sergilediği yoğun hazırlık göz önüne alındığında, Rumenlerin Yugoslavlara beklenenden daha fazla yaklaşabileceği öngörülmektedir. Bulgar atletizminin, bu yıl toparlanma belirtileri gösterdiği anlaşılmaktadır. Türk atletizm takımı, 1937 yılı bazı güçlü sporcularıyla dikkat çekmektedir. Gülle atmada İrfan, yüksek atlamada Pulat, manialı koşuda Faik ve orta mesafe koşularında Galip ile Recep, en çok güvendiğimiz isimlerdir. Ancak uzun mesafelerde geçen yıl başarılı sonuçlar elde eden Rıza Maksut'un bu yıl formunu koruyamaması, takımın bu kategorideki şansını azaltmaktadır. Diğer yandan, cirit atmada Melih, atletizm antrenmanlarını düzenli olarak yapmamış olmasına rağmen, geçen yıl hazırlanmış atletlerden daha iyi sonuçlar almıştır. Melih'in ayrıca 100 metre koşuda da iddialı olması beklenmektedir. Takımın müsabakalardan önce Bükreş'te yeterince zaman geçirememesi, dezavantaj yaratabilecek bir durumdur. Türkiye ile Romanya arasındaki vapur seferlerinin haftada bir kez olması nedeniyle, takımı

⁶⁵⁰ *Tan*, 5 Eylül 1937, s. 6.

müsabakalardan bir hafta önce Bükreş'e göndermek mümkün olmamış, bu nedenle takımın müsabakalardan hemen önce kente ulaşması planlanmıştır.⁶⁵¹

Balkan Oyunları'nda uygulanan puanlama sisteminde müsabakalara katılım sağlayan millet sayısına göre kaç millet var ise birincilikler de ona göre belirlenmiştir. Yani beş millet katıldığında beşinciye kadar puan verilmektedir. Bu puanlar her müsabıkın elde ettiği mevkiin aksinedir. Yani birinciye beş, ikinciye dört, üçüncüye üç, dördüncüye iki ve beşinciye 1 puan verilerek müsabakalar sonunda her milletin aldığı puanların toplamı, o milletin genel tasnifteki konumunu tayin etmektedir.⁶⁵²

Tablo 68: Geçen Yedi Balkan Oyunu'nda Türkiye'nin Aldığı Sayılar⁶⁵³	
1930 da	22
1931 de	19
1932 de	18
1933 te	61
1934 te	33
1935 te	75
1936 da	28

Oyunların atletizm programı oldukça geniştir ve şu dalları kapsamaktadır.⁶⁵⁴

Tablo 69: 1937 yılı Balkan Oyunları Yarışma Programı
- Koşular: 100 m, 200 m, 400 m, 800 m, 1500 m, 5000 m, 10.000 m ve maraton
- Engelli Koşular: 110 m ve 400 m manialı koşuları
- Atlamalar: Tek adım, üç adım, yüksek atlama ve sırkla atlama
- Atmalar: Gülle, disk, cirit ve çekiç atma
- Bayrak Yarışları: 4x100, 4x400 ve 800+400+200+100 metre Balkan bayrak yarışları

8. Balkan Milletleri Arası Atletizm Müsabakaları Bükreş'te 5, 8 ve 12 Eylül 1937 tarihlerinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır. Müsabaka günlerinde Bükreş radyosu orta ve uzun mevceler üzerinden oyunları vereceğini duyurmuştur. Bükreş'te düzenlenecek olan Sekizinci Balkan Atletizm Müsabakaları'na katılacak olan Türk kafilesinin, Atletizm Federasyonu Başkanı Vildan Aşır'ın reisliği altında hareket edeceği, kafileye ayrıca İzmir Bölgesi Atletizm Ajanı Sait Bey'in ve Atletizm

⁶⁵¹ Tan, 5 Eylül 1937, s. 6-8.

⁶⁵² Tan, 5 Eylül 1937, s. 6.

⁶⁵³ Tan, 5 Eylül 1937, s. 6.

⁶⁵⁴ Tan, 5 Eylül 1937, s. 6-8.

Antrenörü Ratkay Bey'in eşlik edeceği bildirilmiştir. Atletizm müsabakalarına katılacak olan kafilenin, 3 Eylül 1937 Cuma günü İstanbul'dan Romanya vapuru ile Köstence'ye doğru yola çıkacağı, aynı vapurda, Pire'den hareket etmiş olan Yunan kafilesi de bulunacağı belirtilmiştir. Müsabaka programı şöyledir:⁶⁵⁵

Tablo 70: 1937 yılı 8. Balkan Oyunları Müsabaka Programı⁶⁵⁶		
1.Gün 5 Eylül 1937 Pazar	2.Gün 8 Eylül 1937 Çarşamba	3.Gün 12 Eylül 1937 Pazar
Saat 16.00: Sekizinci Balkan Oyunları'nın açılma töreni 17.00: 100 metre sürat koşusu seçmeleri 17.15: Uzun atlama 17.30: 800 metre koşu 17.45: Cirit atma 18.00: 100 metre sürat koşusunun finali 18.20: 100X4 metre bayrak koşusu	16.00: 200 metre sürat koşusu seçmeleri 16.15: 400 metre sürat koşusu seçmeleri 16.30: Disk atma (serbest) 16.45: 1500 metre koşu 17.00: Yüksek atlama 17.15: 200 Metrenin finali 17.30: 10.000 metre koşu 17.45: Çekiç atma 18.15: 400 metre manialı koşu (final) 18.30: Balkan bayrak koşusu (100X200X400X800)	14.45: Maraton koşusunun departmanı 15.00: Sırıyla yüksek atlama 15.30: 400 metre sürat seçmelere devam 15.45: Gülle atma 16.00: 110 metre manialı koşu seçmeleri 16.15: Üç adım atlama 16.30: 5000 metre koşu 16.45 Disk atma (Yunan tarzı) 17.00: 400 metre koşu finali 17.15: 110 metre manialı koşu finali 17.30: 4x100 metre bayrak koşusu 17.35 Maraton koşusunun sonu 18.30 8. Balkan Oyunları'nın kapanma töreni

5 Eylül'de yapılacak açılma merasiminde amatör yemini, olimpiyat bayrağının çekilmesi ve resmi geçit gibi merasimden sonra müsabakalara başlanacağı haber verilmiştir.⁶⁵⁷ Sekizinci Balkan Oyunları 5 Eylül 1937 tarihinde saat 16.00'da Romanya'nın Bükreş kentinde Bükreş Stadyumu'nda büyük bir merasimle *Romanya Kralı Sa Majeste I. Carol* tarafından açılmıştır. Açılış töreni yağmurlu bir hava altında yapılmıştır. Müsabakaların yapıldığı stadyumda başta Romanya Kralı ve Veliahd olmak üzere Romanya devlet ricali, Balkan memleketi elçileri ve büyük bir kalabalık olduğu aktarılmıştır. Açılış merasiminde toplar atılmış ve stadyumdan yüzlerce güvercin salınmıştır. Merasimden sonra Majeste Kral, Veliaht Mihail ile Balkan Atletizm Federasyonları reislerini kabul etmiş ve hepsinin ayrı ayrı ellerini sıkarak kendilerine iltifatta bulunmuştur. Balkan Marşı ile bütün atletler sahaya çıkmışlar bu sırada milli marşlar çalınırken sırayla Arnavut, Bulgar, Yunan,

⁶⁵⁵ *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 30. 08. 1937, Sayı: 61, s. 4.

⁶⁵⁶ *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 30. 08. 1937, Sayı: 61, s. 4.

⁶⁵⁷ *Cumhuriyet*, 5 Eylül 1937, s. 6.

Yugoslav, Türk ve Rumen ekipleri bayrakları ile geçit töreni gerçekleştirilmiştir. Sporcular yerlerini aldıktan sonra. Rumen Federasyonu Reisi Boeresku Fransızca ve Rumence bir nutukta bulunmuş, bunu, Bulgar, Yugoslav ve Türk delegelerin hitabeleri takip etmiştir. Bükreş Belediye Reisi'nin "*Balkanlar'a Hoş geldiniz.*" demesinin ardından Romanya Kralı Carol locasından inerek mikrofonun başına gelmiş ve "*Sekizinci Balkan Oyunları'nı açıyorum*" diyerek organizasyonun başladığını ilan etmiştir. Bu sırada üç adet top atışı yapılmış ve birkaç yüz güvercin stadın üzerinde uçurulmuştur. Rumen sporcularından Kriston'un Balkan atletleri adına yemin etmesinden sonra müsabakalara başlanmıştır. 40.000 kişilik statta ancak 5000-6000 kişi yer almıştır. Balkan Bayrağı olimpiyat marşı ile direğe çekilmiştir. Bundan sonra vefat eden olimpiyat oyunları reisi Baron Pierre de Coubertin'in hatırasını anmak için bir dakika susulmuştur. Sırasıyla Arnavut, Bulgar, Yunan, Yugoslav, Türk ve Rumen marşları çalınarak bayraklar direğe çekilmiştir. Programa göre 5 Eylül'de yalnız 100, 800, cirit, tek adım, 4x400 müsabakaları yapılmıştır, 100 metre seçmesiyle müsabakalara bilfiil başlanmıştır.⁶⁵⁸

4x400 bayrak koşusunda Yugoslavlar başarı kazanmışlardır. Kuvvetli rakipleri Yunanlıları ve Rumenleri geçerek yeni bir Balkan rekoru elde etmişlerdir. Türk ekip ancak Bulgarları geçebilmiş olmasına rağmen yeni bir Türkiye rekoru kırmıştır. Müsabakalar sonunda birinci, ikinci ve üçüncü olanlara altın, gümüş ve bronz madalyaları dağıtılmıştır. Karşılaşmaların çarşamba günü devam edileceği duyurulmuştur.⁶⁵⁹

Tablo 71: VIII. Balkan Oyunları'nın İlk Günü Yarışların Sonuçları ⁶⁶⁰		
100 Metre Koşu ⁶⁶¹	Uzun Atlama	800 Metre Koşu
1- Litesku (Rumen) 10,9 2-Litz (Rumen) 10,9 3- Bauer (Yugoslav) 11,1 4-Katalinis(Yugoslav) 11,3 5-Melih (Türk) 11,3 Bu müsabakada Raif 6. gelebilmiş fakat puan	1-Lambrakia (Yunan) 7,05) (Balkan şampiyonu) 2- Sofcresku (Rumen) 6,85 3- Elefteryadis (Yunan) 6,71 4- Çaklani (Rumen) 6,60) 5- Miçiç (Yugoslav) 6.56 Bu müsabakaya giren Faik	1- Gorgek (Yugoslav) 1,57.4 (rekor) (Balkan şampiyonu) 2-Yorgakopulo (Yunan) 1,58,3 3- Nemes (Rumen) 1,58,5 4 Lapuson (Rumen) 1,50,4

⁶⁵⁸ *Son Posta*, 6 Eylül 1937, s. 1, 7; *Cumhuriyet*, 6 Eylül 1937, s. 1; *Haber*, 6 Eylül 1937, s. 6; *Ulus*, 6 Eylül 1937, s. 5; *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 06. 09. 1937, S: 62.

⁶⁵⁹ *Haber*, 6 Eylül 1937, s. 6; *Ulus*, 6 Eylül 1937, s. 5.

⁶⁶⁰ *Haber*, 6 Eylül 1937, s. 6; *Son Posta*, 6 Eylül 1937, s. 7; *Cumhuriyet*, 6 Eylül 1937, s. 6; *Ulus*, 6 Eylül 1937, s. 5; *Kurun*, 6 Eylül 1937, s. 10; *Tan*, 6 Eylül 1937, s. 1; *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 6. 09. 1937, S: 62.

⁶⁶¹ Yunanlılar sürat koşularına genç atletler ile katılmış olduklarından bu yarışta puan alamamışlar ilk seçmelerde elenmişlerdir.

alamamıştır.	6,25 sayı ile çıkarılmıştır.	5- Velkopulos (Yunan) 1,59,8 Türk atletlerden bu yarışa giren Galip ve Recep derece alamamışlardır.
Cirit Atma	4 x 100 Bayrak Yarışı	Puan Durumu
1- Papa Yorgi (Yunan) 58,21 2- Vamanu (Rumen) 56,20 3-Hugt (Rumen) 54,69 4 Markuşic (Yugoslav) 54,20 5-Mastavas (Yunan) 53,22	1-Yugoslav takımı. 3,27,3 (yeni rekor), 2-Yunan takımı 3.30.4 3- Rumen takımı 3,32,8 4- Türk takımı 3,35, (Yeni Türkiye rekoru), 5-Bulgar takımı	Romanya 30 Yunanistan 23 Yugoslavya 18 Türkiye 3 Bulgaristan 1

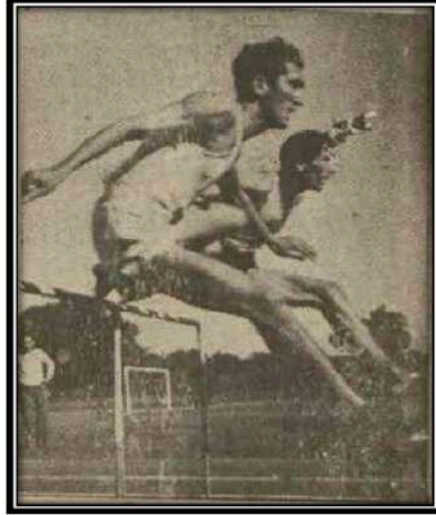
İlk gün müsabakalarında Romanya 30 puanla 1 altın, 3 gümüş, 3 bronz madalya almıştır. Yunanistan 23 puanla 2 altın, 2 gümüş ve 1 bronz madalya almıştır. Yugoslavya 18 puanla 2 altın, 1 bronz madalya almıştır. 3 puanla Türkiye ve 1 puanla Bulgaristan ise madalya alamamıştır.⁶⁶²

Sekizinci Balkan Oyunları'nın ilk günüyle ilgili Bükreş'ten gelen haberler, beklentileri karşılamaktan uzak bir tablo ortaya koymuştur. Romanyalıların, bazı müsabakaları planlanandan farklı olarak hafta içine erteleme kararı almasının gerekçesi tam olarak anlaşılamamıştır. Ancak, bu düzenlemelerin, sporcuların daha iyi dinlenmesine olanak tanıdığı için Türk atletlerinin lehine olduğu söylenebilir. İlk gün gerçekleştirilen beş müsabakada, çeşitli Balkan ve ulusal rekorların kırılması, oyunların önceki yıllara kıyasla daha heyecan verici ve çekişmeli geçeceğinin bir göstergesidir. Geçmiş Balkan Oyunları'nda gözlemlenen düşük performans düzeyleri, bu spor etkinliklerinin uluslararası spor arenasındaki saygınlığını artırmakta yetersiz kalmıştır. Örneğin, 100 metre yarışlarında 11 saniyenin, uzun atlamada 7 metrenin altında kalan dereceler birincilik için yeterli olmuştur. Bu durum ya sporcuların yeterince yetenekli olmamasına ya da antrenman metotlarının ve atletizme olan ilginin yetersizliğine bağlanabilir. İlk kez oyunlara ev sahipliği yapan Romanya, ilk gün elde edilen yüksek performanslarla Balkan ülkelerinin dikkatini üzerine çekmeyi başarmıştır. Ev sahibi ülkelerin yerel avantajlarından faydalandığı bir gerçektir. Atina'da beş kez düzenlenen oyunlarda Yunan atletlerin seyirci desteğiyle gösterdikleri performans, Zagreb'de benzer bir ortamda Yugoslav

⁶⁶² *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 06. 09. 1937, S: 62.

atletlerin başarılarıyla dengelenmiştir. Aynı şekilde, 1935'te İstanbul Kadıköy pistinde gerçekleştirilen beşinci Balkan Oyunları, Türk atletlerin iyi derecelerine sahne olmuştur. Basında “*Her horoz kendi çöplüğünde öter*” sözünün, bu durumu özetler nitelikte olduğu belirtilmiştir. Ancak, farklı bir ülkede başarı elde etmek, sporcular için çok daha zorlu bir mücadeleyi gerektirmektedir. Türk atletizmi açısından, uzun yıllar boyunca olimpiyatlar ve Balkan Oyunları gibi uluslararası organizasyonlara katılım sağlanmış; ancak alınan sonuçlar, genellikle beklentilerin gerisinde kalmıştır. Antrenman yöntemlerinin ve hazırlık süreçlerinin çeşitlendirilmesine rağmen, sporcuların bireysel dereceleri uluslararası rekabet düzeyine ulaşmakta yetersiz kalmıştır. Bu nedenle, güçlü olunan branşlara odaklanılarak uluslararası etkinliklerde yer almak, daha gerçekçi bir strateji olarak değerlendirilebilir. Bu yaklaşım hem sporcuların moralini yükseltecek hem de Türk atletizminin saygınlığını artıracaktır.⁶⁶³

1937 Balkan Oyunları'nda Türk atletlerini yöneten Antrenör Macar Beden Terbiyesi'nden mezun olan Ankara'da 5 yıldır atlet yetiştiren Ratkay isimli antrenördür.⁶⁶⁴

Fotoğraf 120: Solda: Romanya Atletizm Federasyonu Reisi N. Boeresku Sağda: Yeni Bir Türkiye Rekoru Yapan Faik Manialı Koşuda
Kaynak: *Haber*, 6 Eylül 1937, s. 6. **Kaynak:** *Son Posta*, 9 Eylül 1937, s. 1.

⁶⁶³ *Son Posta*, 7 Eylül 1937, s. 8.

⁶⁶⁴ *Son Posta*, 6 Temmuz 1938, s. 14.

Fotoğraf 121: Atletler Bayraklarıyla
Kaynak: *Haber*, 6 Eylül 1937, s. 6.

Tablo 72: VIII. Balkan Oyunları'nın İkinci Günü Yarışların Sonuçları⁶⁶⁵			
1500 metre⁶⁶⁶	10.000 metre koşu	Serbest Disk Atma	400 metre manialı
1-Goršek (Yugoslav) 4,12 2-Yorgakopulos (Yunan) 4,15 3-Kosnik(Yugoslav) 4,19 4-Tis (Rumen) 4,19 Recep ve Galip katıldı. Ancak kaybettiler	1-Kiristiyan (Rumen)Balkan rekor 32,48,4 2-Kiriyakidis (Yunan)33,6,5 3- Varcakis (Yunan) 33,40 4- Laniç (Rumen)33,58 5-Brükan (Yugoslav)	1- Sillas (Yunan) 46,46 2 - Hovalls (Rumen) 44,7 3 - Floros (Yunan) 41,93 4-Mancylovic (Yugoslav) 41,28 5-Vevsi(Türk) 40,27	1- Mantikos (Yunan) 53,9 2- Mañçak (Yugoslav) 56,1 3-Faik (Türk) 57 (Türkiye rekoru)
Yüksek Atlama	200 Metre Seçme	Çekiç Atma	Balkan Bayrak Koşusu
1-Pantaziz(Yunan) 1.87 2- Polat (Türk) 1.84 3- Lekeças (Yunan) 1.84 4- Marek (Yugoslav) 1.81 Necdet 1.65 ile elenmiştir	1- Litesko (Rumen) 2- Sokelariya (Yunan) 3 Pilovidia (Yunan) 4-Lis (Rumen) 5- Bauer (Yugoslav)	1-Dimitropolos (Yunan) 48,7 2- Kovic (Yugoslav) 46,43 3-Kepsinik(Yugoslav) 46,24 4- Petropulos Yunan) 44,8 5- Biro (Rumen) 43,60	1-Rumen Takımı 3.24.2 2- Yunanistan 3.26 3- Türkiye 3.28.1 4- Yuroslavya 3.30 5- Bulgaristan 3.32.1

⁶⁶⁵ *Kurun*, 9 Eylül 1937, s. 4; *Haber*, 9 Eylül 1937, s. 7; *Ulus*, 9 Eylül 1937, s. 5; *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 13. 09. 1937, Sayı: 63.

⁶⁶⁶ Bu yarışta Yugoslavlar yarışı kazanmış olan Yunanlı atletlerin kendi müsabıklarını ittiklerini ileri sürerek protestoda bulunmuştur. Buna rağmen Yunanlı birinci olarak ilan edilmiştir. Sonra tekrar diskalifiye edilmiştir. Bunu Yunan takımı protesto etmiştir. Eğer iş düzeltilmese Yunanlılar müsabakaları terk edip memleketlerine döneceklerini söylemiştir. *Ulus*, 9 Eylül 1937, s. 5.

Tablo 73: 8. Balkan Oyunları'nın İkinci Günü Sonunda Genel Puan Durumu ⁶⁶⁷		
1	Yunanistan	78
2	Romanya	56
3	Yugoslavya	45
4	Türkiye	14
5	Bulgaristan.	2

Sekizinci Balkan Oyunları'nın son günü 12 Eylül 1937'de Bükreş'te Prens Carol stadyumunda yapılmıştır. Büyük bir merasimle Balkan Oyunları kapanmıştır.⁶⁶⁸

Tablo 74: 1937'de Bükreş'te Gerçekleşen 8.Balkan Oyunları'nın Neticeleri ⁶⁶⁹		
Üç Adım	400 Metre	Balkan Maraton Koşu
1-Yugoslavya 14,03 2-Romanya 13,86 3-Yugoslavya 13,84 4-Romanya 13,83 5-Yunanistan 13,74 Polat ve Necdet 12 m atlayamadığı için elenmiştir.	1-Romanya 49'1'' Balkan rekoru 2-Türkiye Melih 49' 9' Türkiye rekoru 3-Yugoslavya 4-Romanya 5-Yunanistan	1-Yunanistan Kiryakidis 3, 0, 22 2- Yunanistan 3, 01, 47 3-Romanya Gal 3, 03, 25 4-Romanya 3, 15, 19 5-Türkiye Şevki 3, 15, 19
500 Metre	Yunan Diski/Sıklet Atma	4 X 100 Bayrak Yarışı
1-Yunanistan 15,54 5/10 2- Romanya 16,1 8/10 3- Yunanistan 4- Türkiye (Arsan) 16,17 5-Yunanistan	1- Yunanistan Sillas 39,77 2-Romanya 36,95 3-Romanya 35,20 4-Yunanistan 33,97 5-Yugoslavya 32,81	1- Yunanistan 42 1/10 2- Romanya 42 5/10 3-Yugoslavya 43,2/10 4-Türkiye (Raif, Firuzan, Nazmi, Melih) 43,6/10 5-Bulgaristan
5000 Metre	Gülle Atma	400 Metre Düz Koşu
1- Yunanistan 2-Rumen 3-Yunan 4- Türk Artin Rıza Maksut katılmış ancak elenmiştir	1-Romanya 14,31 2-Yugoslavya 14,19 3-Türkiye (İrfan) 13,97 4-Yunanistan 13,90 5-Romanya 13,32 Veysi elenmiştir.	1-Romanya 49 1/10 (Yeni Balkan rekoru) 2- Türkiye (Melih) 49 9/10 Yeni Balkan ve Türkiye rekoru 3- Yugoslavya 50 1/10 4- Romanya 50 5/10 5- Yunanistan
110 Metre Mania	Sırıkla Yüksek Atlama	Genel Puan Durumu ⁶⁷⁰
1-Yunanistan Mandikas 15 2/10 Balkan rekoru 2-Bulgaristan Doçef 15 7/10 3- Romanya 15 9/10 4- Romanya 5- Yugoslavya 6-Faik	1-Yunanistan 3,90 2-Bulgaristan Duçef 3,80 3-Yunanistan 3,70 4- Romanya 3,70 5- Yugoslavya 3,70 Haydar 3,40 atlayamadığından elenmiştir.	
		Birinci Yunanistan 120 puan
		İkinci Romanya 104 puan
		Üçüncü Yugoslavya 64 puan
		Dördüncü Türkiye 26 puan
		Beşinci Bulgaristan 11 puan

⁶⁶⁷ Haber, 9 Eylül 1937, s. 7.

⁶⁶⁸ Ulus, 13 Eylül 1937, s. 5.

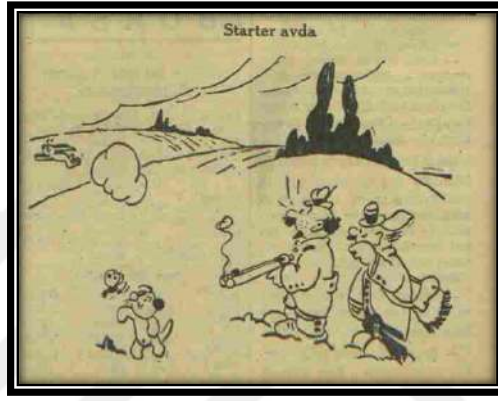
⁶⁶⁹ Cumhuriyet, 13 Eylül 1937, s. 1, 7; Tan, 13 Eylül 1937, s. 6; Ulus, 13 Eylül 1937, s. 5; Son Posta, 13 Eylül 1937, s. 7.

⁶⁷⁰ Cumhuriyet, 13 Eylül 1937, s. 7.

Fotoğraf 122: Gelecek Balkan Atletizm Müsabakaları'nda Atletlerimizin İyi Dereceler Alması için Atletizm Federasyonu'nun "Okspor" Kulübü ile Teşriki Mesai Etmesi Şayanı Tavsiyedir!

Kaynak: *Haber*, 14 Eylül 1937, s. 7.

Fotoğraf 123: Starter Avda: Bir Daha Ateş Et. Belki Fodepar (Yanlış Çıkış) Yaptığını Zannederek Durur. Fransız Karikatürü

Kaynak: *Akşam*, 23 Eylül 1937, s. 12.

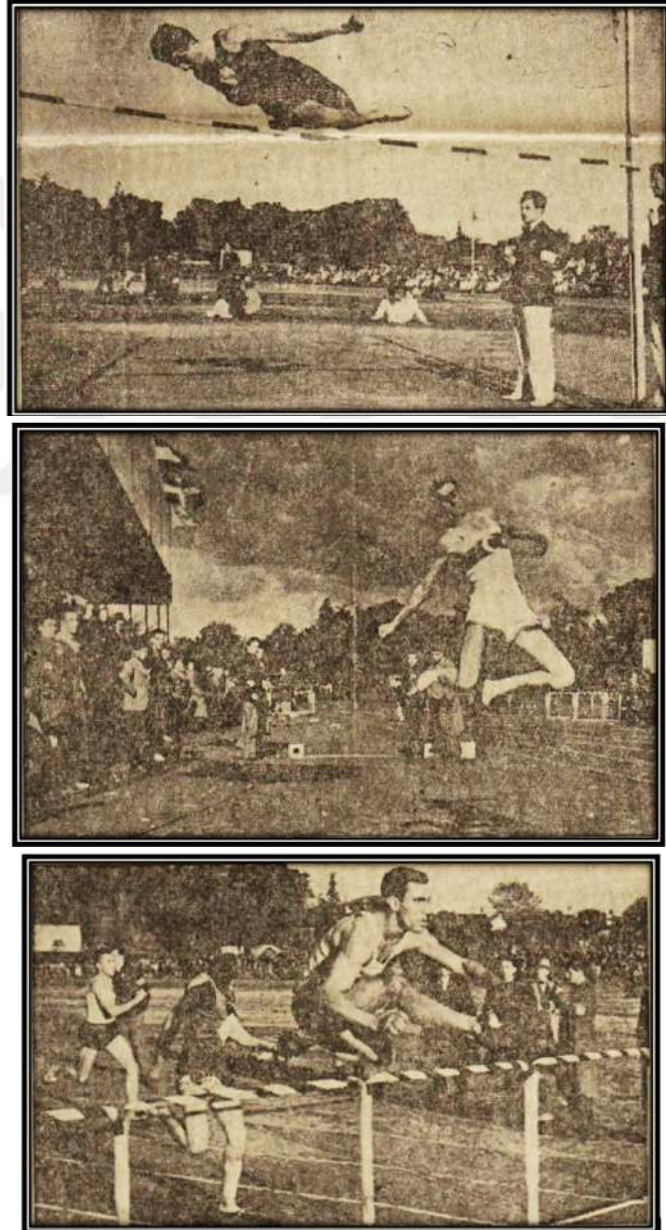
Fotoğraf 124: Sol Üst: Balkan Şampiyonlarından Mantikas, Sağ Üst: Yorgakopulos
Sol Alt: Balkan Disk Birincisi Yunan Sillas, Sağ Alt: Yüksek Atlama Birincisi Yunanlı Poutajis
İkincisi Pulat

Kaynak: *Haber*, 9 Eylül 1937, s. 7.

Fotoğraf 125: Sekizinci Balkan Oyunları için Çıkarılan Pullar

Kaynak: *Cumhuriyet*, 10 Eylül 1937, s. 6.

Fotoğraf 126: Üstte: Yugoslav Yüksek Atlayıcı Mikiç Ortada; Üç Adım Şampiyonu Pulat, Altta:

Manialı Koşuda Yunan Atleti

Kaynak: *Tan*, 5 Eylül 1937, s. 6.

Balkan Oyunları'nın sonuçlanmasının ardından Ratkai basında kamuoyuyla bir yazı paylaşmıştır. Türk atletizminin mevcut durumu göz önüne alındığında, Yunanistan'ın atletizmde ulaştığı seviyeyi kısa vadede geçmenin henüz mümkün görünmediğini vurgulamıştır. Romanya'nın müsabakaların kendi ülkelerinde düzenlenmesi nedeniyle çok iyi bir hazırlık süreci geçirdiğini, Romanya'nın, yarışmalara toplam 47 atletle katılım sağladığını belirtmiştir; bu sayı, Türkiye'nin 18 kişilik kadrosuna kıyasla oldukça fazladır. Ayrıca, ev sahibi olmanın getirdiği avantajlarla birlikte yol yorgunluğu yaşamamış, alışkın olmadıkları yiyecekleri tüketmek zorunda kalmamış ve kendi topraklarında, tanıdıkları sahalarda mücadele etmişlerdir. Özellikle yerel halkın coşkulu desteği, Rumen atletler için büyük bir motivasyon kaynağı olmuştur. Buna karşılık, Türk sporcular bu avantajlardan tamamen yoksun bir ortamda mücadele etmek durumunda kalmıştır. Romanya kafilesinde yalnızca Rumen sporcular değil, aynı zamanda Macar ve Saksonyalı atletler de yer almıştır. Tüm bu koşulların etkisi hızla kendini göstermiş ve Romanya, daha önce ikinci sırada yer alan Yugoslavya'yı geçerek Balkan Atletizm Müsabakaları'nda ikinci sıraya yükselmiştir. Yugoslavya'ya bakıldığında ise, bu ülkede atletizm faaliyetlerinin Türkiye'ye kıyasla çok daha köklü olduğu vurgulanmıştır. Yugoslavya, geçmişte birçok uluslararası atletizm organizasyonu düzenlemiştir, 1938 yılında Belgrad'da gerçekleştirilecek Balkan Olimpiyatları için yoğun bir hazırlık sürecine girmiştir. Bu çalışmalar, Yugoslav atletlerinin yeteneklerini önemli ölçüde geliştirmiştir. Ayrıca, Bükreş'teki müsabakalara 37 atletle katılım sağlayarak güçlü bir kadro ile mücadele etmişlerdir. Türkiye ise genel sıralamada dördüncü sırada yer almış ve yalnızca Bulgaristan'ı geride bırakabilmiştir. Müsabakalara sadece 18 atletle katılım sağlanabilmesi, rekabet gücünü sınırlayan faktörlerden biri olmuştur. Türk atletizm federasyonunun yaptığı propaganda ve çok yakın bir zamanda yapacağı yeni köklü değişikliklerle yani antrenör kursu, mecburi müsabakalar, milletler arası yapılacak çeşitli müsabakalara katılım, atlet derecelerinin tespiti, rozet sisteminin kabulü, gençlik koşularının düzenlenmesi ve muhitin genişletilmesi ve atlet sayısını çoğaltmasıyla başarı imkânlarını çok daha artırarak arzu edilen neticeye ulaşılacağı belirtilmektedir.⁶⁷¹

⁶⁷¹ *Türk Spor Kurumu Dergisi*, 11. 10. 1937, Sayı: 67, s. 6-7.

İzmir’de Balkan Oyunları için yaptırılan güreş minderine Ankara’da düzenlenecek olan Türkiye Güreş Birincilikleri’nde kullanılmak üzere ihtiyaç duyulması ve minderin nakline ilişkin çeşitli görüş ve talepler sunulmuştur. İzmir’de dört minderin mevcut olduğu, uluslararası müsabakalar için özel olarak yaptırılan söz konusu minder, Ankara’da yapılacak müsabakalarda kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Federasyon, minderin nakli konusunda ısrarcı olmuş ve bunun zaruri bir ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır. İzmir Valisi Fazlı Güleç ve bölgedeki spor yetkilileri ise minderin İzmir’de bırakılmasının, bölgedeki spor faaliyetleri ve gençlerin motivasyonu açısından kritik olduğunu ifade etmiş, gerekirse minder bedelinin ödenebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, İzmir’de yeterli minder bulunduğu, ancak diğer bölgelerde minder ve antrenör eksikliği olduğu, bu nedenle mevcut kaynakların daha verimli bir şekilde değerlendirilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Federasyon ise minder Ankara’ya nakledilmesinin kaçınılmaz olduğunu ve İzmir’deki sporcuların ihtiyaçlarından fazlasına sahip olduğunu savunmuştur. Görüşmelerin nihayetinde federasyon, minder naklinin öncelikli bir ihtiyaç olduğunu belirterek ilgili makamlardan bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılmasını talep etmiştir. Zamanın kısıtlı olmasından dolayı yeni bir minder yaptırmanın yetişmemesi gerekçe gösterilerek, minderin geçici bir süre Ankara’da kullanıldıktan sonra İzmir’e geri gönderilmesi veya İzmir’e yeni bir minder yapılması önerilmiştir.⁶⁷²

Sonuç olarak 1937 yılı Balkan Oyunları, genel puanlama sırası açısından Türkiye için beklentinin karşılanamadığı bir yıl olmuştur. Ancak 4x400 bayrak koşusunda dördüncü olunmuş ve yeni bir Türkiye rekoru kırılmıştır. Müsabakalar sonunda birinci, ikinci ve üçüncü olanlara altın, gümüş ve bronz madalyaları dağıtılmıştır. 1937 yılında Türkiye Dördüncü olmuştur.

2.11.1938 Yılı Balkan Oyunları (11, 17, 18 Eylül 1938)

1938 yılında Balkan ülkeleri arasında gerçekleşen önemli olaylardan biri Bulgaristan’ın, Balkan Antantı’na katılmış olmasıdır. Türkiye’nin girişimine olumlu yaklaşan Bulgaristan ile yürütülen müzakereler sonucunda, 31 Temmuz 1938’de

⁶⁷² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./1095.2.1, Dosya Ek: 6.BÜRO, s. 1-17. (Belge Tarihi: 30.03.1938).*

Selanik Antlaşması imzalanmıştır. Bulgaristan Balkan ülkelerine kuvvete başvurmama taahhüdünde bulunmuştur. Bulgaristan'ın, Balkan Antantı'na katılması, Balkanlar'da barışçıl bir döneme girilmesi umutlarını yaratmıştır. Ancak Bulgaristan'ın silahlanma izni alması, bu dostluk ve saldırmazlık anlaşması aynı zamanda Bulgaristan'ın silahlanmasına izin verdiği için bir anlamda Balkanlar'da dengelerin bozulmasına, revizyonist politikalarının canlanmasına zemin hazırlamıştır. Aynı yıl Avusturya'nın Almanya tarafından ilhak edilmesi Balkanlar'da savaş korkusunu artırmıştır. Ülkeler arasında gerçekleşen bir başka olay da Türkiye'nin Romanya ile olan ticaret antlaşmasını 1938 yılı başında feshetmesidir. Tüm bu gelişmelere rağmen Belgrad'da gerçekleşen Balkan Oyunları, Balkan ülkeleri arası diplomatik iyimserlik görüntüsü sunmuştur.

Belgrad'da yapılacak olan Dokuzuncu Balkan Oyunları programına binicilik müsabakaları da ilave edilmiştir. Balkan Oyunları komitesi bu müsabakalara katılması için ilgili devletlere müracaat etmiştir. Binicilerimizin bu müsabakalara katılması kabul edilmiştir.⁶⁷³ Ancak atletizm dışında oynanan müsabakalar puanlamaya tabi tutulmamıştır.

Atletizm federasyonunun hazırladığı programa göre İzmir'de yapılacak olan Türkiye Maraton Koşusu birinciliği ve aynı zamanda 1938 Balkan Oyunları'na hazırlık mahiyetinde 3 Nisan 1938'de memleketin her tarafında bu organizasyonlara hazırlık için bir müsabaka yapılmıştır.⁶⁷⁴

Balkan Oyunları'na hazırlık kapsamında çeşitli etkinlikler planlanmıştır. Atletizm Federasyonu, zengin ve dinamik bir programı hayata geçirmeye hazırlanmaktadır. Türk atletizmine önemli katkılar sağlayacağı öngörülen bu programın, seçkin atletler arasında düzenlenecek seçmelerle başlayacağı basında duyurulmuştur. "Gül Kupası" adı verilen bu seçmelerin, 19 Haziran Pazar günü Taksim'de gerçekleştirileceği, müsabakalara, Ankara, İzmir ve Kastamonu'dan sporcuların katılacağı, ayrıca 26 Haziran tarihinde 42 kilometrelik Türkiye Maraton Koşusu'nun düzenleneceği ifade edilmiştir. Bu etkinlik, Türkiye'de gerçekleştirilecek ilk maraton olma özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda, Atletizm Federasyonu'nun, Romanya ile yapılacak atletizm karşılaşmaları için Temmuz ayının ilk haftasında Romanya Milli Takımı'nın ülkemize gelmesini sağlamak amacıyla

⁶⁷³ *Son Posta*, 13 İkincikânun 1938, s. 14.

⁶⁷⁴ *Kurun*, 4 Nisan 1938, s. 9.

temaslarını sürdürdüğü, bu girişimin olumlu sonuçlanmasının beklendiği, aynı dönemde, Mısırlı atletlerin de İstanbul'a geleceği, böylece Türk, Mısır ve Rumen atletler arasında gerçekleşecek karşılaşmaların, organizasyona daha ilgi çekici bir boyut kazandıracağı basında ifade edilmiştir.⁶⁷⁵

31 Temmuz'da Atina'dan alınan habere göre, Yunan Atletizm Federasyonu toplanarak 1938 yılı Balkan Oyunları'nın 3 ve 4 Eylül'de Atina'da yapılmasına karar verilmiştir. Bu karar, Balkan devletleri atletizm federasyonlarına bildirilmiştir.⁶⁷⁶ Ancak sonradan düzeltme yapılarak Dokuzuncu Balkan Oyunları günü *11, 17, 18 Eylül 1938* olarak güncellenmiştir.

Ömer Besim basın aracılığıyla kamuoyuna Balkan Oyunları ile ilgili düşüncelerini ifade etmiştir. Buna göre; Dokuzuncu Balkan Oyunları, kırk gün sonra Belgrad'da düzenlenecek olup, milli atletizm takımımız da bu oyunlara katılım gösterecektir. Ancak geçmiş yıllarda, özellikle 1933 Atina ve 1935 İstanbul oyunları haricinde, takımımız Balkan Oyunları'nda genel olarak başarısız sonuçlar almıştır. İstanbul'da düzenlenen Altıncı Balkan Oyunları, atletizmin geleceği adına büyük ümitler doğurmuşsa da bu beklentiler uzun vadede karşılanamamıştır. Berlin Olimpiyatları sürecinde atletizm sporuna yeterli ilgi gösterilmemesi ve milli atletlerin bu organizasyona dahil edilmemesi, spora olan ilgiyi ve güveni ciddi şekilde zedelemiştir. Bu ilgisizlik, halk nezdinde de atletizmin öneminin azalmasına neden olmuş, geçmişte binlerce seyirci çeken müsabakalar, günümüzde sadece birkaç yüz kişiyle sınırlı kalmıştır. İstanbul'da kısa süre önce gerçekleştirilen ve Balkan Oyunları'na hazırlık niteliği taşıyan şampiyonada, yarışmacı, hakem ve seyircilerle toplamda yalnızca 114 kişinin yer alması, bu durumun somut bir göstergesidir. Atletizm Federasyonu tarafından yaklaşan Balkan Oyunları için net bir hazırlık programı henüz açıklanmamıştır. Sporcuların gelişimi için etkin bir planlama eksikliği gözlenmektedir. Avrupa turnesinde bulunan Amerikalı atletlerin Atina'da yarışacağı bilgisi, uluslararası müsabakalardaki rekabetin giderek arttığını ortaya koymaktadır. Ancak bu durum, milli takımımız için bir kez daha sınırlı hazırlıkla yeni bir "tecrübe" edinmekle sınırlı kalacak gibi görünmektedir. Atletizm sporunun

⁶⁷⁵ *Son Posta*, 14 Haziran 1938, s. 14.

⁶⁷⁶ *Akşam*, 1 Ağustos 1938, s. 2.

gelişimi için uzun vadeli bir strateji ve antrenör desteği sağlanmadığı takdirde, bu durumun devam etmesi kaçınılmaz olacaktır.⁶⁷⁷

Dokuzuncu Balkan Oyunları'na katılım sağlayacak olan Türk atletleri için hazırlıklar yapılmaktadır. Atletler 15 Ağustos'ta Kadıköy'de kampa girecektir ve idmanlara başlayacaklardır. Bu kampa Ankara ve diğer bazı şehirlerden de atletler gelecektir.⁶⁷⁸

10 Ağustos'ta Belgrad'dan alınan habere göre Eylül ayında Belgrad'da yapılacak olan Balkan Oyunları için büyük hazırlıklar yapıldığı duyurulmaktadır. Bu sebeple hususi bir komite oluşturulmuştur. Belgrad Spor Kulübü sahasında büyük tesisat yapılmaktadır. Balkan Oyunları'nın bu sahada gerçekleştirileceği haber verilmiştir.⁶⁷⁹

Belgrad'dan 17 Ağustos'ta alınan bilgilere göre, Bulgaristan ve Arnavutluk federasyonları, oyunlara katılacaklarını teyit etmişlerdir. Ayrıca Yunan heyeti ile birlikte, Yunanistan'ın önde gelen gazetelerinin temsilcilerinin de Belgrad'a geleceği bildirilmiştir. Ayrıca 1938 yılında Yugoslavya'da düzenlenecek olan Dokuzuncu Balkan Oyunları vesilesiyle, Yugoslavya Posta ve Telgraf Bakanlığı özel bir pul serisi çıkarmaya karar vermiştir. Toplam 150.000 adet olarak basılacak olan bu özel seri, 11 Eylül tarihinde tedavüle girecek ve 30 Ekim'e kadar kullanılabilecektir. Pul serisi dört farklı tasarımdan oluşmaktadır.⁶⁸⁰

-0,50 dinarlık pul: Portakal renginde, 22 x 38 milimetre boyutlarında ve yatay formattadır. Koşucunun bitiş çizgisine ulaşmasını tasvir etmektedir.

-1 dinarlık pul: Yeşil renkte, aynı boyutta fakat dikey formattadır. Bir engelli koşu sahnesini temsil etmektedir.

- 1,50 dinarlık pul: Kırmızı renkte ve yatay formattadır. Üzerinde sırkla yüksek atlama yapan bir atlet yer almaktadır.

- 2 dinarlık pul: Mavi renkte ve dikey formattadır. Ağırlık atan bir sporcuyu tasvir etmektedir.

Bu pul serisi Londra basınında da yeni pul koleksiyonerlerinin haberi olması için paylaşılmıştır. 1 Eylül 1938'de Belgrad'da başlayacak olan Balkan Oyunları

⁶⁷⁷ *Son Posta*, 3 Ağustos 1938, s. 14.

⁶⁷⁸ *Son Posta*, 10 Ağustos 1938, s. 14.

⁶⁷⁹ *Son Posta*, 11 Ağustos 1938, s. 3.

⁶⁸⁰ *Ulus*, 18 Ağustos 1938, s. 1.

vesilesiyle, pul koleksiyonerlerinin Balkan Oyunları için özel sayı alabileceği duyurulmuştur. Piyasa değeri 0.50, 1, 1.50 ve 2 dinar olan dört özel pulun verileceği bildirilmiştir.⁶⁸¹

Fotoğraf 127: Yugoslavya Yeni Pullar Çıkıyor. Yeni Çıkarılacak Pulların Numuneleri

Kaynak: *Ulus*, 18 Ağustos 1938, s. 1.

Bulgar ve Arnavut Atletik Federasyonları Belgrad'da yapılacak olan Balkan Oyunları'na katılım sağlayacaklarını teyit etmiştir. Yunan heyetiyle birlikte Belgrad'a Yunanistan'ın en büyük gazetelerinin temsilcileri de gelmiştir.⁶⁸²

8 Ağustos 1938 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Belgrad Elçiliği raporuna göre, M. Bosko Simonovig başkanlığındaki Dokuzuncu Balkan Oyunları Propaganda Komitesi'nin, 11, 12 ve 18 Eylül tarihlerinde Belgrad'da düzenlenecek olan bu oyunların eksiksiz bir düzen içerisinde ve başarıyla gerçekleştirilmesi için yoğun çaba harcadığı belirtilmiştir. Balkan Olimpiyat Oyunları'nda sürekli üstünlük sağlayarak birincilik elde eden Yunanistan, söz konusu oyunlara geniş bir atlet

⁶⁸¹ *The Evening News (London)*, Friday 12 August 1938, p. 12.

⁶⁸² *Son Posta*, 18 Ağustos 1938, s. 3; *Akşam*, 18 Ağustos 1938, s. 8.

kadrosuyla katılacağını Dokuzuncu Balkan Oyunları Organizasyon Komitesi'ne bildirmiştir. Ayrıca, 1936 yılı boyunca Yunan atletlerinin elde ettiği en yüksek dereceler, bir tablo halinde komiteye sunulmuştur.⁶⁸³

Türk Atletlerinin dokuzuncu Balkan Oyunları'na hazırlık süreci üzerine Naili Moran'ın basına yazdığı bir mektupta, Türk atletlerinin Balkan Oyunları'na hazırlık durumu ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Bazı gazetelerde, atletizme yeterli ilginin gösterilmediği ve milli takım sporcularının etkin bir şekilde hazırlanmadığı yönünde eleştiriler yer almıştır. Ancak Moran, İstanbul Bölgesi'nde milli takım üyeleri ve adaylarının 1 Ağustos'tan itibaren yoğun bir çalışma programı içerisinde olduğunu vurgulamaktadır. Moran, farklı branşlardaki sporcuların isimlerini sıralayarak, sürat koşularından cirit atmaya kadar çeşitli disiplinlerde hazırlıkların devam ettiğini belirtmiştir. Sür'at koşuları için: Fikret, Halûk, Cihat, Neriman, Gören, Melih, Cemal, Zare. Üç adım: Yavru. Yarım mukavemet koşuları için: Recep. Kâzım. 110 Mânialı için: Vasfî, Faik. Yüksek atlama: Pulat, Necdet. Disk, gülle Arat Cirid: Melih, Şerif, Necdet, Osman. Mukavemet koşuları, Artan, Hüseyin, İbrahim, Teo, Tezer. Bu süreçte atletlere her türlü teknik bilginin sağlandığını ve özellikle bayrak takımı üyelerinin birlikte çalıştırıldığını ifade etmiştir. Ancak en büyük eksikliğin, uygun antrenman sahalarının bulunmaması ve mevcut sahaların bakımına yönelik bütçe yetersizliği olduğu vurgulanmıştır. Bölgenin resmi çalışma programının 1 Ağustos'ta tamamlanmış olmasına rağmen, milli takımın çalıştırılması için ek bir bütçe ayrıldığı belirtilmiştir. Moran, bu görevin aslen bölgesel düzeyde değil, ulusal düzeyde organize edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Tüm zorluklara rağmen, Türk atletlerinin mevcut imkânlar dâhilinde özverili bir şekilde forma girmeye çalıştıklarını ve yılmadan hazırlıklarına devam ettiklerini aktarmıştır.⁶⁸⁴

1 Eylül 1938'de İstanbul'dan hareket ederek Yugoslavya'ya gidecek olan atletlerin arasında bulunan ordu mensuplarına genel kurmayca telgrafla izin verilmesi istenmiştir. Ordu mensubu olan bu atletler; Salih oğlu İrfan Ceylan: Üssübahri Mayın bölüğü komutanlığında İzmit, Mustafa Kaplan: Muhafız Alayı eratından Ankara,

⁶⁸³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 38-39 (Belge Tarihi 29.08.1938).*

⁶⁸⁴ *Haber, 24 Ağustos 1938, s. 7.*

Yusuf Yıldırım: Harp Okulu Ankara, İrfan Şahinbaş: Yedeksubay Okulu İstanbul, İbrahim Önuçar 131'inci alay Kastamonu olarak listelenmiştir.⁶⁸⁵

Sabahaddin Aygen'in yazısına göre, Dokuzuncu Balkan Oyunları, Türk, Yunan, Yugoslav, Rumen ve Bulgar atletlerin Belgrad'da karşı karşıya geleceği bir organizasyon olarak dikkat çekmektedir. Bu yıl, özellikle Yunan ve Yugoslav atletlerin oyunlara iyi bir hazırlık süreci geçirdiği belirtilmektedir. Amerikan atletleriyle yapılan karşılaşmaların Yunanlılar için büyük bir deneyim sağladığı ifade edilirken, Yugoslavların da kendi evlerinde düzenlenen oyunlardan aldıkları başarıyı bu yıl tekrarlamak istedikleri vurgulanmaktadır. Rumen atletler ise uluslararası müsabakalarda iyi performanslar sergileyerek dikkat çekmiştir. Buna karşın Türk ve Bulgar atletlerin genel olarak dördüncülük için yarıştıkları belirtilmektedir. Türk atletlerin hazırlık ve müsabaka sayısındaki eksiklikler nedeniyle Balkan Oyunları'nda dezavantajlı bir konumda oldukları vurgulanırken, Yunan ve Yugoslav sporcuların sık sık uluslararası karşılaşmalarda tecrübe kazandığına dikkat çekilmektedir. Türk atletler arasından, özellikle 110 metre engellide Faik, gülle atmada Ateş İbrahim ve yüksek atlamada Pulat'ın öne çıktığı belirtilmiştir. Faik'in bu yıl 15,2 saniyelik derecesi, Balkanların en iyi derecesi olarak öne çıkarken, Ateş İbrahim'in gülle atmada 15,21 metre ile şampiyonluk şansı olduğu ifade edilmektedir. Pulat'ın 1,85 metrelik yüksek atlama derecesi de üstün başarı olarak değerlendirilmiştir. Ancak genel olarak Türk atletlerin yarışma deneyimi eksikliği ve hazırlık sürecindeki belirsizlikler, başarılarını sınırlayabilecek unsurlar olarak görülmektedir. Aygen, Türk atletlere Balkan Oyunları'nda başarılar dileyerek özellikle belirli sporculardan umut vaat eden performanslar beklendiğini belirtmektedir.⁶⁸⁶

Belgrad Elçiliği'nden Türkiye'ye Balkan Oyunları ile ilgili bilgilendirici ve oyunların kurallarını hatırlatıcı bir rapor gelmiştir. Gelen bu rapor şöyledir:⁶⁸⁷

Her müsabakaya milletler azami iki müsabıkla iştirak edeceklerdir. Maraton koşucuları bunun dışında olup bunda müsabık adedi sınırsızdır. Bayrak yarışlarında ekiplerden birinci gelen 6 puan, ikinci 5, üçüncü 4, dördüncü 3, beşinci 2 ve altıncı 1 puan alacaklardır. Her müsabakada birinci, ikinci ve üçüncülere ve diplomalar ve madalya verilecek bayrak yarışlarında ekipler diploma ve müsabıklar

⁶⁸⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 42-44 (Belge Tarihi 27.08.1938).

⁶⁸⁶ Haber, 5 Eylül 1938, s. 9, 14.

⁶⁸⁷ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 39-40 (Belge Tarihi 08.08.1938)

madalya alacaklardır. 1929 senesinde Balkan Oyunları'nın ihdası sırasında her sene bu oyunların tarih ve mahalli icrası hakkında karar vermek, müsabık ekipler arasındaki ihtilafları halletmek ve oyunlar hakkında bazı esaslar ittihaz etmek vazifesile mükellef bir "Balkanlar Arası Hafif Atletizm" komitesi teşkil olunmuştur. Reis ve katibi dalma bir Yunanlı olan işbu Komitenin İkinci Reisi her sene oyunun icra olunacağı memlekete göre değişmektedir. Bu sene Belgrad'da Majesty Kral İkinci Piyer'in himayesinde yapılacak olan Balkan Oyunları organizasyon Komitesinden ahiren aldığım bir mektupta ismimin şeref Komitesi listesine kaydedilmesine muvafakatımı rica ediyorlardı, Kendilerine cevap vererek bu nazik tekliflerini büyük bir mahzuziyetle kabul ettiğimi bildirdim ve alakalarından dolayı teşekkür ettim.

Balkan Oyunları'nın, 11 Eylül 1938 günü 15.30'da Belgrad Spor Kulübü Stadyumu'nda başlayacağı duyurulmuştur. Balkan Oyunları'na Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya, Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk atletleri katılım sağlayacağı duyurulmuş olmasına rağmen Bulgaristan son anda katılım sağlayamayacağını iletmiştir. Merasime başlarken olimpiyat idare heyeti reisi Aleksandr Tadiç'in bir nutuk söyleyeceği, sonrasında misafir sporcuların milli bayraklarının şeref direklerine çekilerek milli marşlarının çalınacağı basın aracılığıyla kamuoyuna bildirilmiştir. İkinci müsabaka 17 Eylül Cumartesi günü, üçüncü ve son müsabaka gününün ise 18 Eylül pazar günü olduğu ve sonrasında Balkan Oyunları'nın biteceği haber verilmiştir. Puanlama sistemi ise şöyledir: Birinci gelen 6 puan alacak, ikinci 5, üçüncü 4, dördüncü 3, beşinci 2, altıncı gelen de 1 puan alacaktır. Her milli takımdan her müsabakaya yalnız iki atlet katılabilecektir. Her müsabakanın başlangıcında ve sonunda takımların geçit resmi yapacağı ifade edilmiştir.⁶⁸⁸

11 Eylül 1938 günü yapılacak olan müsabakalar şunlardır:

- 1) 100 metre (hazırlanma koşusu)
- 2) Disk (serbest).
- 3) Yüksek atlama.
- 4) 800 metre koşu.
- 5) Gülle.
- 6) 10,000 metre koşu.
- 7) 100 metre koşu (final).
- 8) 4X100 metre (bayrak)

Rinopoulos yönetiminde olan Yunan atlet takımı 35 kişilik bir katile halinde gelmiştir ve Palas Otel'e yerleştirilmişti. Türk atlet takımı ile Arnavut atlet takımı Ekselsyor Oteli'nde misafir edilmiştir. Rumen atletleri de Kasine Oteli'nde

⁶⁸⁸ Akşam, 11 Eylül 1938, s. 2; Haber, 11 Eylül 1938, s. 7.

konaklamıştır. Balkan atlet takımları 10 Eylül akşamı önlerinde kendi bayrakları ile Belgrad'da büyük bir geçit töreni yapmıştır. Bu tören süresince atletler sürekli alkışlarla karşılanmıştır. Balkan Oyunları ve Belgrad fuarının açılması sebebiyle, Yugoslavya payitahtında büyük bir neşe ve hareket vardır. Belgrad belediye reisi İliç tarafından 14 Ağustos'ta Balkanlı atletler şerefine Askerî kulüpte bir ziyafet verileceği duyurulmuştur.⁶⁸⁹

1938 yılı Balkan Oyunları açılışında Saat 15.30'a doğru hoparlörlerin atletleri olimpiyat yeminine davet ettiği, kısa bir aralıktan sonra saat 15.45'te stadın solundaki kapıdan atletlerin alfabe sırasıyla içeri girdikleri ve muntazam bir geçit resmi yaptıkları, sıra ile Arnavut, Bulgar, Yunan, Türk ve Yugoslav atletleri sahanın ortasında dizildiği, geçit töreninde en fazla Türk ekip ve Yugoslav ekibin alkışlandığı çalınan milli marşlar sonrası Yugoslavya Beden Terbiyesi Nazırı Puiç Dokuzuncu Balkan Oyunları'nı açmıştır. Yugoslavlar'ın ve atletlerin olimpiyat yemini ile merasim nihayetlenmiştir. Sahada 5000-6000 kişi bulunmuştur.⁶⁹⁰ 100 metre koşusu, gülle ve yüksek atlama aynı anda yapılmıştır. İlk günkü müsabakaların teknik neticeleri şöyledir:

Tablo 75: IX Balkan Oyunları'nın İlk Günü (11 Eylül 1938) Yarışların Sonuçları⁶⁹¹			
100 Metre Koşu⁶⁹²	Yüksek Atlama	10.000 Metre Koşu	
100 metre (Birinci seçme) 1-İstefanović(Yugoslav) 10,8, 2-Sakalaryu(Yunan)10,8, 3- (Rumen) 11,3. 100 metre (İkinci seçme) 1- Klind (yugoslav) 10.7 (yeni Yugoslav rekoru), 2-Plavidis (Yunan) 10.8, 3-Kristiyan(Rumen) 11,3. 100 metre (final): 1-İstefanoviç (Yugoslav) 10,8, 2-Klind (Yugoslav) 10,8, 3-Plavidis (Yunan) 10,9, 4-Sakalryu(Yunan) 11,1, 5Nezanaryo(Rumen)11,2.	1-Martini (Yugoslav) 1,85, 2- Dezegu (Yugoslav) 1,80, 3- Pulat (Türk) 1,80,	1-Kristiyan (Rumen) 32, 15/1, 2- Rogazof (yunan) 32, 40, 3- Grevs (yugoslav) 33, 06/4. Yeni Rumen ve Balkan rekoru.	
	800 Metre Koşu		
	1- Dorjek(Yugoslav) 1,57,8, 2- Kiş (Rumen) 1,59,1, 3- Protakos (Yunan) 1,59,9. 800 metrede Türkiye'den Galip dördüncü olmuştur.		
Gülle	4 x 100 Bayrak Yarışı	Puan Durumu	
1- Kovagoviç (Yugoslav) 14,58 2-Vukeviç(Yugoslav) 14,35,	1-Yugoslavya 3 dakika 25,8, Yeni Yugoslav ve Balkan rekoru.	1-Yugoslavya	40,5
		2-Yunanistan	26
		3-Romanya	16

⁶⁸⁹ *Cumhuriyet*, 11 Eylül 1938, s. 1, 3; *Son Telgraf*, 12 Eylül 1938, s. 1, 6.

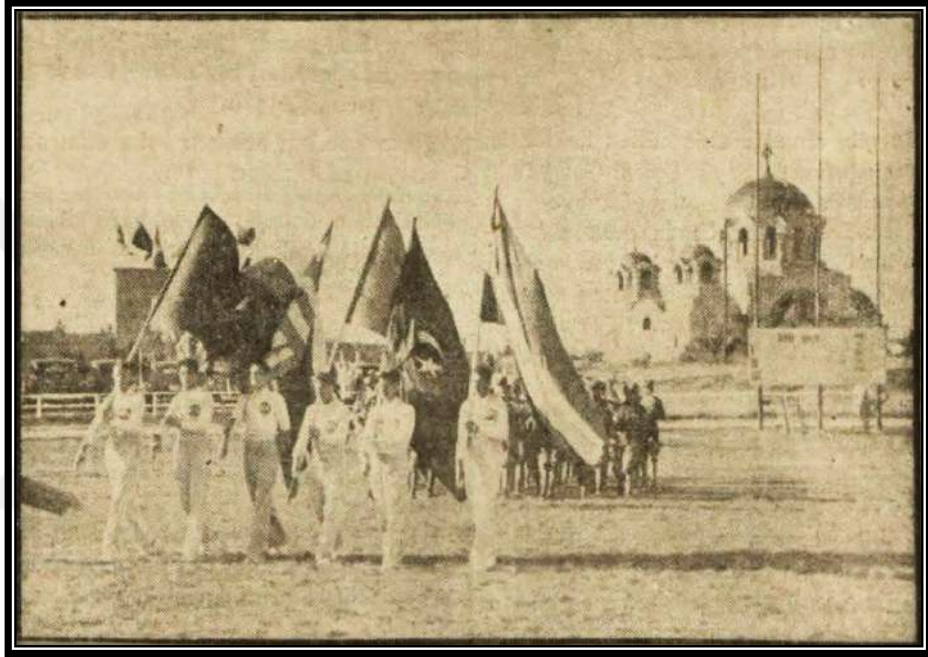
⁶⁹⁰ *Son Posta*, 12 Eylül 1938, s. 1; *Son Telgraf*, 12 Eylül 1938, s. 1, 6.

⁶⁹¹ *Ulus*, 12 Eylül 1938, s. 7; *Son Posta*, 12 Eylül 1938, s. 1, 3; *Haber*, 12 Eylül 1938, s. 7.

⁶⁹² Türkiye'den birinci seçmeye Haluk, ikinci seçmeye Fikret girmiştir ve ikisi de elenmiştir.

3-Stefanes(Yunan)13,95 Yeni Yugoslav ve Balkan rekoru. Ateş İbrahim 13,76 ile sonuncu olmuştur.	2- Yunanistan 3 dakika 27 saniye, 3-Romanya 3 dakika 28 saniye.	4-Türkiye	7,5
		5-Arnavutluk	1

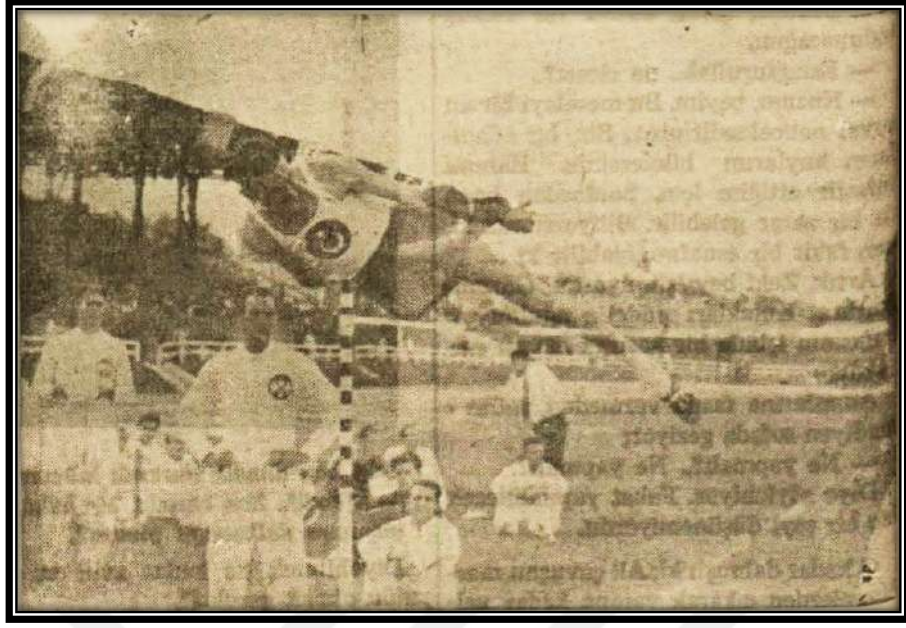
Belgrad spor kulübünün sahasında başlanmış olan Balkan Atletizm Müsabakaları'nın birinci günü 11 Eylül'de Yugoslavlar 40,5 puanla birinci sıradadır. Yunanistan 26 puanla ikinci, Romanya 16 puanla üçüncü, Türkiye 7,5 puanla dördüncü, ve Arnavutluk 1 puanla beşinci gelmektedir.⁶⁹³

Fotoğraf 128: Balkan Oyunları'nın Başlayışından Bir Görünüm: Balkan Bayrakları Geçerken

Kaynak: *Son Posta*, 14 Eylül 1938, s. 1.

⁶⁹³ *Yeni Asır*, 13 Eylül 1938, s. 3.

Fotoğraf 129: Yüksek Atlamada 1,80 ile Üçüncü Olan Pulad

Kaynak: *Son Posta*, 14 Eylül 1938, s. 14

Ömer Besim'in yazısında Dokuzuncu Balkan Oyunları'nın organizasyonu ve eksiklikleri üzerine değerlendirme yapılmıştır. Balkan Oyunları'nın organizasyonu önceki yıllara kıyasla pek çok yetersizlik ve eksiklikle dikkat çekmiştir. Yugoslavya'nın ev sahipliğinde düzenlenen bu oyunlar, atletizm sahasındaki ilerlemeleri desteklemesi beklenirken, oldukça ilkel bir düzenleme ile gerçekleştirilmiştir. Eski ve deneyimli organizatörlerin yerini, yakın geçmişte sporcu olarak yarışan kişilere bırakması, organizasyonun profesyonellik düzeyini olumsuz etkilemiştir. Belgrad'da oyunlar için hazırlandığı belirtilen saha, beklentilerin aksine, standartlardan uzak bir şekilde hazırlanmıştır. Futbol sahasından dönüştürülen bu alan, yumuşak ve standart dışı bir atletizm pistine sahiptir. Atlama havuzunun kurallara aykırı oluşu ve sahadaki eksik altyapı, oyunların fiziksel koşullarını yetersiz kılmıştır. Seyirci kapasitesi sınırlı olup, 2.000 kişilik kapalı tribün dışında üç tarafı açık alanlarla çevrili bir stadyum kullanılmıştır. Saha çevresindeki inşaat malzemeleri ve tamamlanmamış dekorasyon, organizasyonun aceleye getirildiğini göstermektedir. Organizasyonel zorluklar yalnızca fiziksel altyapıyla sınırlı kalmamış, iletişim ve lojistik sorunları da dikkat çekmiştir. Federasyon merkezinden oyunlarla ilgili bilgi, program ve davetiyelerin temini oldukça zahmetli olmuştur. Belirlenen etkinlik saatlerine uyulmaması, etkinlik planlamasındaki düzensizlikleri ortaya koymuştur. Açılış töreni sırasında, Balkan ülkelerinden sporcular ve bayrak taşıyıcılar geçit törenine katılmıştır. Türkiye dahil beş ülke sporcuları geçiş yaparken,

Bulgaristan oldukça sınırlı bir katılım göstermiştir. Ancak, tören sırasında Türk bayrağının stadyumda ters asılması hem organizasyonel eksikliklerin hem de hassasiyetlere gösterilen dikkatsizliğin bir örneği olmuştur. Bu durumun gün boyunca düzeltilmemesi, eleştirilerin odağı olmuştur. Dokuzuncu Balkan Oyunları, sporun gelişimini teşvik etme amacına uygun bir organizasyon olmaktan uzak bir tablo çizmiştir. Yugoslavya'daki yönetim değişikliği ve deneyim eksikliği, bu organizasyonun standartlarının altında kalmasına neden olmuştur. Bu durum, uluslararası spor etkinliklerinde organizasyonel sorumluluğun ve profesyonelliğin önemini ortaya koymaktadır.⁶⁹⁴

Tablo 76: Balkan Oyunları'nda İkinci ve Üçüncü Günün Programı ⁶⁹⁵	
17 Eylül Cumartesi Saat 15,15 - 200 metre (seçme). 15,20 Disk atma. 15,45 400 metre manialı (seçme) 15,50 - Uzun atlama. 16,15 - 5000 metre. 16,35 Çekiç atma. 16,50 - 200 metre (final). 17,20 - 400 metre manialı. (final). 17,40 - Balkan bayrağı 800+400+200+100	18 Eylül Pazar 14,00 - Maraton yarışının başlaması 15,15 110 metre manialı (seçme). 15,20 Sırıkla yüksek atlama. - 15,25 Yunan diski. 15,40 - 400 metre (seçme). 16,05 - 1500 metre. 16,20 Üç adım atlama. 16,30 - 110 manialı (final). 16,40 - Cirit atma. 16,45 400 metre (final). 17,45 4X400 bayrak yarışı.

Fotoğraf 130: Belgrad'a Giden Türk Atletleri İstirahat Halinde

Kaynak: *Son Posta*, 19 Eylül 1938, s. 1.

⁶⁹⁴ *Son Posta*, 14 Eylül 1938, s. 14.

⁶⁹⁵ *Son Posta*, 14 Eylül 1938, s. 14.

17 Eylül 1938’de Balkan Oyunları’nın ikinci günü programında yapılacak müsabakalar, 400 metre manialı koşu, 200 metre sürat, disk atma, uzun atlama, 5000 metre mukavemet, çekiç atma ve Balkan bayrak yarışıdır.⁶⁹⁶

1938 yılında Belgrad’da düzenlenen Balkan Oyunları sırasında toplanacak olan komitenin, 1939 yılında Onuncu Balkan Oyunları’nın ev sahibi ülkesini ve tarihini belirlemesi planlanmaktadır. Daha önce alınan karara göre, 1939 yılı Balkan Oyunları’nın Bulgaristan’da düzenlenmesi öngörülmüştür. Ancak, Bulgaristan’ın bu organizasyondan vazgeçebileceği yönünde söylentiler bulunmaktadır. Bu durum gerçekleşirse, 1939 Balkan Oyunları’nın Türkiye’de yapılması gündeme geleceği basında belirtilmektedir. Bulgaristan’ın oyunları düzenlemekten çekilmesinin kesinleşmesi durumunda Yunanistan Spor Federasyonu’nun, Türk spor otoritelerine bir başvuruda bulunmayı planladığı ifade edilmektedir. Bu başvuruda Yunanistan’ın olimpiyat oyunlarının onuncu yıldönümünü kutlama amacıyla oyunlara ev sahipliği yapmak istediğini ifade edeceği ve sonraki sıranın kendilerine gelmesi durumunda bu haklarını Türkiye’ye devredeceklerini belirtecekleri ve böylece, Yunanistan’ın 1939 Balkan Oyunları’nın kendi ülkelerinde düzenlenmesi için Türkiye’den onay talep edeceği bildirilmiştir.⁶⁹⁷

7 Ekim 1938’de Bulgar Milli Spor Federasyonu Başkanı L. Popoff ve Harici Sekreter Stoyanovitch Türkiye Futbol Federasyonu’na sportif temasların yapılmasında bir mahzur olup olmadığı konusunda bir mektup göndermiştir. İsteklerine bir cevap bekledikleri iletilmiştir. Bunun üzerine Aydın Milletvekili Adnan Menderes tarafından bu mektubun tercümesi sunulmuştur. Bu tercüme şöyledir:⁶⁹⁸

“Balkanlar’daki son siyasi hadiseler bize maalesef uzun zamandır mühmel bırakılmış memleketlerimiz arasındaki sportif temasların yenilenmesi fikrini ilham etmiştir. Bu münasebetle sizden milli futbol ekiplerimizin bu senenin sonbaharında veya gelecek yılın ilkbaharında Sofya’da muhtemel bir karşılaşma hakkında düşüncelerinizi bize bildirmenizi rica ediyoruz. Geçmiş günlerin sportif temaslarını ihya için bizimle teşrik-i mesainiz hususundaki hüsnü niyetinize güvendiğimizi arz eder ve en derin saygılarımızı ve sportif selamlarımızı kabulünü rica ederiz.”

Türkiye’nin Türk sporcular ile Bulgar sporcular arasındaki bu sportif temas konusunda cevap vermesi için Türk Spor Kurumu Başkanı Rahmi Apak, 26 Ekim

⁶⁹⁶ Haber, 17 Eylül 1938, s. 9.

⁶⁹⁷ Haber, 16 Eylül 1938, s. 7.

⁶⁹⁸ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Siyasi Partiler, Cumhuriyet Halk Partisi 490.1.0.0. 1103.30.1, s. 5 (1 Teşrinisani 1938).

1938’de devletin vereceği kararın bildirilmesi konusunda yazışmalarda bulunmuştur.¹ Kasım 1938’de Dahiliye Vekili bu temanın uygunluğu konusunda cevap beklenildiğini yeniden yazmıştır. Bunun üzerine 19 Kasım 1938’de Hariciye Vekili yerine N. Menemencioğlu, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği’ne yazdığı yazıda Türk sporcuların Bulgar sporcular ile spor temalarında bulunmasının bir mahzuru olmadığını ifade etmiş, bu bilginin elçilikler aracılığıyla Balkan müttefiklerine bildirildiğini haber vermiştir.⁶⁹⁹

Dokuzuncu Balkan Oyunları’nın İkinci günü müsabakalarına bugün devam edilmiştir. Sahada, katılan milletlerin sefirleri ve on bin kadar seyirci yer almıştır. Alınan teknik neticeler şunlardır:

Tablo 77: IX. Balkan Oyunları’nın İkinci Günü (17 Eylül 1938) Yarışların Sonuçları ⁷⁰⁰				
200 Metre	400 metre manialı	Disk Atma	Uzun atlama:	
200 metre seçme (Birinci seri) 1-Yugoslav. 22.4 2-Yunan 3-Rumen Türkiye’den Gören girmiş ve elenmiştir.	400 metre manialı seçme (Birinci seri) 1- Yunan 57.2 2- Yugoslav 3- Rumen Türkiye’den Faik girmiş, elenmiştir.	1- Silás (Yunan) 49,60 2- Kleut (Yugoslav) 46.18 Yeni Yugoslav rekoru. 3- Flotos (Yunan) 45,52	1- Lambrakis (Yunan) 6.94 2- Eleftriadis (Yunan) 6.91 3- Stocesko (Rumen) 6.81 Türkiye’den kimse girmemiştir.	
200 metre seçme (İkinci seri) 1-Rumen 23. 2- Yunan 3- Türk (İrfan) 23,3	400 metre manialı seçme (İkinci seri) 1- Yugoslav 2- Yunan 3- Arnavut Türkiye’den Cemal girmiş, elenmiştir.			
200 metre final: 1-Kling (Yugoslav) 22,5 2- Andreadis (Yunan) 22,6 3-Lambrakis (Yunan) 22,6	400 metre manialı final 1- Mandikas (Yunan) 56 2- Pletersek (Yugoslav) 57.3 3- Harlih (Yugoslav) 57.3			
5000 metre	Çekiç Atma	Balkan Bayrak Koşusu	İkinci Gün Genel Puan	
1- Krevs (Yugoslav) 15.30X9 2- Nikas (Yunan) 15.49 3- Kristea (Rumen) 16. 4-Artan (Türk) 16.21/4	1- Gohiç (Yugoslav) 47.10 2- Hiro (Rumen) 44.57 3- Hetropulos (Yunan) 42,57	Balkan bayrak 100 x 200 x 400 x 800: 1- Yugoslav ekibi (Yeni Yugoslav rekoru) 3.25/2 2- Yunan ekibi 3.25/3 3- Rumen ekibi 3,26/3 4- Türk ekibi 3.29/3	Yugoslavya Yunanistan Romanya Türkiye Arnavutluk	77.5 68 36 11.5 2

⁶⁹⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Siyasi Partiler, Cumhuriyet Halk Partisi 490.1.0.0. 1103.30.1, s. 1-5 (1 Teşrinisani 1938).

⁷⁰⁰ Haber, 18 Eylül 1938, s. 7; Ulus, 18 Eylül 1938, s. 7; Akşam, 18 Eylül 1938, s. 4.

		(Galib, Gören, Fikret ve İrfan)		

17 Eylül 1938’de yapılan müsabakalar bir Yugoslav- Yunan çekişmesi şeklinde devam etmiştir. İkinci günkü puan vaziyeti şöyledir: Yugoslavya 77.5, Yunanistan 68, Romanya 36, Türkiye 11.5, Arnavutluk 2.

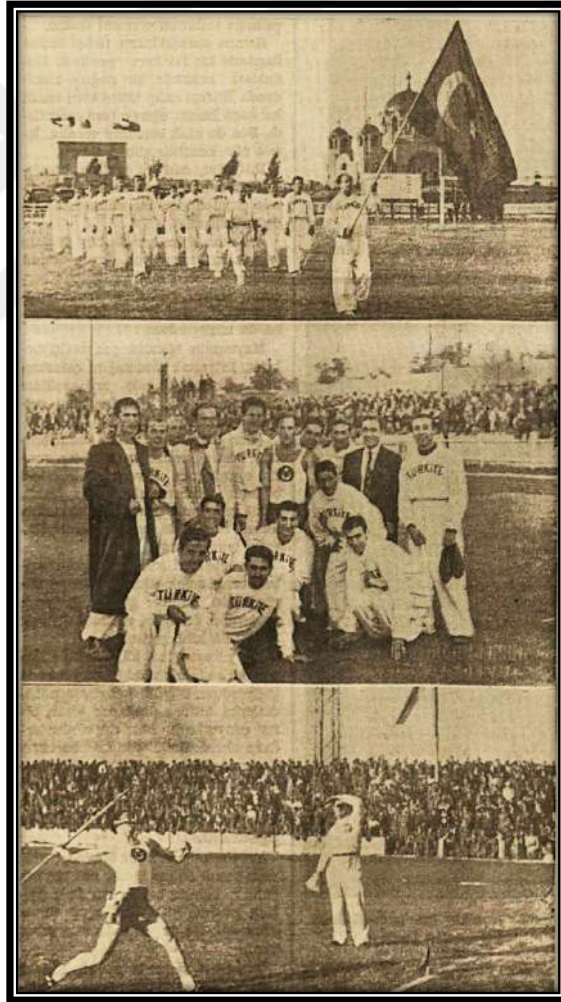
Tablo 78: IX. Balkan Oyunları’nın Üçüncü (Son) Günü (18 Eylül 1938) Neticeleleri ⁷⁰¹		
110 metre manialı seçme ⁷⁰² (birinci seri) 1-(Türk) Faik, 2- (Yugoslav), 3- (Yunan). 110 metre manialı seçme (ikinci seri) 1- (Yunan), 2-(Yugoslav), 3- (Rumen). 110 metre manialı final 1-Anjapoviç (Yugoslav) 15., 2-Mandikas (Yunan) 15.1, 3-Faik (Türk) 15.7.	400 Metre 400 metre seçme (birinci seri) 1- (Yunan) 51.1, 2- Gören (Türk) 51.4, 3-(Rumen) 52. 400 metre seçme (ikinci seri) 1-(Yugoslav) 52.3, 2- (Yunan) 52.5, 3-(Rumen) 52.8. 400 metre final 1- Gören (Türk) 49.4. yeni Türkiye rekoru, 2- Karayorgos (Yunan) 50.6, 3-Plotarsek (Yugoslav) 50.7. İyi performansıyları Gören rakipleriyle arayı açmıştır.	Cirit atma 1-Popojarjiyo (Yunan) 58.48, 2- Vamanu (Rumen) 58.43, 3-Arkitiç (Yugoslav) 57.60, 4 -Metaksas (Yunan) 55.43, 5-Kovaçoviç (Yugoslav) 52.16.
Üç adım atlama 1- Balaniyotof (Yunan) 14.45, 2- Yoviçeviç (Yugoslav) 14., 3- Lambrakis (Yunan) 13.91, 4- Yonesku (Rumen) 13.59, 5- İcaku (Arnavut) 13.56.	Yunan diski Yunan diski 1-Silas (Yunan) 40.12, 2- Klod (Yugoslav) 37.59, 3-Kovaçeviç (Yugoslav) 37.10, 4-Kuro (Rumen) 36.20, 5-Floro (Yunan) 34.91.	4 X 100 Bayrak Yarışı Bayrak 4 x 100 1 inci Yunan takımı 43.4, 2 inci Yugoslav takımı 43.9, 3 üncü Rumen takımı 44.5, 4 üncü Türk takımı 45.7, Halûk, Gören, Fikret, İrfan.
1500 metre 1- Gorse (Yugoslav) 4.05/4, 2- Kış (Rumen) 4.06/8, 3-Velkopulos(Yunan) 4.10/3, 4- Recep (Türk) 4.22/4. Galip son turda yarışı bıraktı.	Sırıkla yüksek atlama 1- Tanus (Yunan) 3.91, 2- Ajerhart (Rumen) 3.80, 3-Travols (Yunan) 3.80.	Maraton 42 kilometre 191 metre üzerinden: 1-Rogardos Yunan 2/ 30/38, 2-Kiryakidis Yunan 2/31/ 20, 3 -Şevki Türk 2/55/38, 4 -Selim (Türk).

⁷⁰¹ *Ulus*, 19 Eylül 1938, s. 4; *Son Posta*, 19 Eylül 1938, s. 1; *Haber*, 19 Eylül 1938, s. 9.

⁷⁰² Çok heyecanlı olan bu koşuda senelerden beri Balkan şampiyonu olan Mandikas'ı genç Yugoslav mağlûp etmiştir. Faik iyi bir performans göstermesine rağmen üçüncü olmuştur.

Son Müsabakalara Göre Genel Puan Durumu
Yunanistan 125 puan. Yugoslavya 114,5 puan. Romanya 58 puan. Türkiye 28,5, Arnavutluk 4 puan.

Genel puan durumu, Yunanistan 125 puan. Yugoslavya 114,5 puan. Romanya 58 puan. Türkiye 28,5, Arnavutluk 4 puan. Müsabakaların bitmesiyle birlikte Dokuzuncu Balkan Oyunları merasimle kapanmıştır. Yunanistan bir kupa göndermiştir. Atina valisi B. Kosta Kociyas, tayyare ile Belgrad'daki Yunan sefareti aracılığıyla bir kupa göndermiştir. Bu şahsî hediye kupa, Dokuzuncu Balkan Oyunları galibine verilmiştir.⁷⁰³

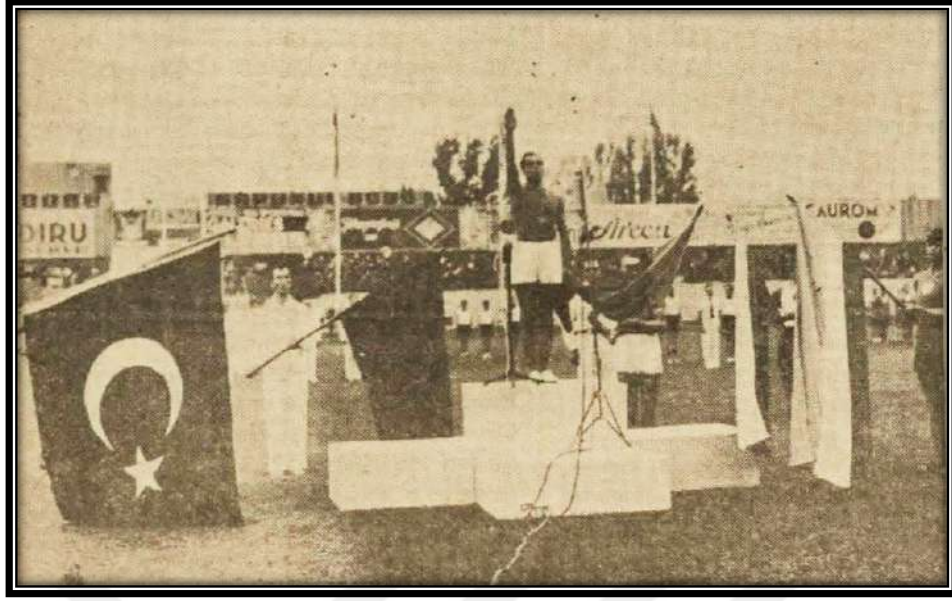
Fotoğraf 131: Üstte: Türk Atletleri Geçit Töreninde, Ortada: Türkiye'ye Tek Birinciliği Kazandıran Güneşli Gören'in Başarısından Sonra Ortada Göğsünde Ay Yıldız Olan Atlet Gören'dir. Altta: Melih Cirit Atarken

Kaynak: *Akşam*, 22 Eylül 1938, s. 10.

⁷⁰³ *Ulus*, 19 Eylül 1938, s. 4.

Türk atletleri dokuzuncu kez Balkan Oyunları'na katılmış, ancak beklenen düşük derecelerle geri dönmüştür. Basında yıllardır tekrar eden sorunların çözülmediği ve Balkan Oyunları sonuçlarının sporda yapısal eksikliklerin devam ettiğini gösterdiği ifade edilmiştir. Süreç her yıl aynı gerekçelerle açıklanmakta; hazırlıksızlık, sporcuların sağlık problemleri, hakemlerin taraflı hareket etmesi ve kötü organizasyon gibi bahaneler sıralanmaktadır. Ancak bu problemlerin çözümü için etkin bir yapı henüz oluşturulamamıştır. Bu durumun en önemli sebeplerinden birinin, sporcuların yeterli hazırlık yapılmadan uluslararası müsabakalara gönderilmesi olarak açıklanmaktadır. Bulgaristan gibi ülkeler, katılacak sporcuların seviyelerini önceden değerlendirerek düşük başarı ihtimali olan müsabakalara katılmaktan kaçınmakta, böylece uzun vadede daha iyi sonuçlar elde etmeyi hedeflemektedir. Ancak Türkiye'de "seyahat hırsı" olarak adlandırılabilen bir motivasyonla, başarı ihtimali düşük dahi olsa bu tür organizasyonlara katılım devam etmektedir. Organizasyon eksiklikleri ve teknik hataların başarısızlığı arttığı, nitekim Belgrad'daki müsabakalarda, sporcuları bütün bir yıl çalıştıran bir antrenörün son anda görevden alınarak, yerine sporcuları tanımayan bir başka antrenör getirildiği buna bir örnektir. Bu durum, sporcuların moral ve motivasyonunu olumsuz etkilemiş ve performanslarını düşürmüştür. Ayrıca, müsabakaların taraflı hakemler tarafından yönetilmesi ve sporcuların fiziksel açıdan yetersiz şartlara maruz kalması, bu organizasyonların sporcuların gelişimine katkı sağlama ihtimalini ortadan kaldırmıştır. Basında Balkan Oyunları'na sürekli başarısızlıkla katılmanın Türk atletizmine bir fayda sağlamadığı ifade edilirken sporcuların teknik ve psikolojik hazırlık süreçleri iyileştirilmeden, katılımdan doğan maliyet ve moral kaybının önüne geçmek mümkün olmadığı üzerinde durulmaktadır. Bu sebeple spor organizasyonlarında daha bilinçli ve uzun vadeli bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği gerekli önlemlerin alınması, yapısal reformların hayata geçirilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁷⁰⁴

⁷⁰⁴ *Akşam*, 24 Eylül 1938, s. 8.

Fotoğraf 132: Balkan Oyunları'nda And İçme Merasimi

Kaynak: *Akşam*, 24 Eylül 1938, s. 8.

Fotoğraf 133: 110 Metre Müsabakasında Birinci, İkinci ve Üçüncü Gelenler Şeref Schpasında Merasim Yapılırken

Kaynak: *Yarım Ay Dergisi*, 1 Birinci Teşrin 1938, s. 16.

Sonuç olarak 1938 yılı Dokuzuncu Balkan Oyunları'na Bulgaristan katılmamıştır. Türkiye dördüncü olmuştur. 1939 yılında Onuncu Balkan Oyunları'nın ev sahibi ülkesinin ve tarihinin belirlemesi planlanmıştır. 1938 yılı 1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.Türkiye ve 5.Arnautluk gelmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSMET İNÖNÜ (MİLLÎ ŞEF) DÖNEMİ TÜRKİYE- BALKAN ÜLKELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER (1938 – 1950)

Atatürk, 1931 milletvekili seçimleri için Cumhuriyet Halk Partisi'nin Genel Başkanı sıfatıyla 20 Nisan 1931'de Türk milletine hitaben yayımladığı bildiride, izlenen siyasi politikayı, Cumhuriyet Halk Partisi'nin kararlı genel siyasetini “*Yurtta barış, cihanda barış için çalışıyoruz.*” şeklinde özetlemiştir. Bu ifadeler, barışçıl ve çağdaş bir devletin iç ve dış politikasına yön veren temel bir ilkeyi yansıtmakla birlikte kısa süre içinde “*Yurtta barış, dünyada barış*” şeklinde özlü bir vecizeye dönüşmüştür. Atatürk dönemi Türkiye’si yalnızca barış yanlısı bir devlet olmanın ötesinde, barışın tesisi ve muhafazası için kararlı bir biçimde çalışan, güçlü ve güvenilir bir konumdadır.⁷⁰⁵ Nitekim bu konum Atatürk’ün ölümünden sonra da korunmuştur.

Cumhurbaşkanlığı görevine geldikten sonra İsmet İnönü’nün en stratejik adımlarından birisi, Atatürk döneminde kendisini siyasal alandan dışlamaya çalışan Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras ile CHP Genel Sekreteri ve İçişleri Bakanı Şükrü Kaya’yı etkisizleştirmesi olmuştur. Bu hamlesi, İnönü’nün Ankara’da mutlak otoriteyi tesis etme sürecinde kritik bir dönüm noktası niteliğindedir. Dış politikadaki yetkilerini Şükrü Saraçoğlu ve Numan Menemencioğlu’na veren İnönü, iç politikada denetimi sağlamak amacıyla Refik Saydam’ı İçişleri Bakanlığı’na atamıştır. Bu atamalar, İkinci Dünya Savaşı’nın zorlu koşullarında İnönü’nün “Millî Şef” sıfatıyla hem iç hem de dış siyasette istikrarı sağlamasına önemli ölçüde katkı sunmuştur.⁷⁰⁶

Başta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü olmak üzere Türk dış politikasını yürütenler barışçıl politika yürütmüştür. Dünya’nın içerisinde bulunduğu ağır savaş koşulları altında İsmet İnönü ve devletin yönetiminde etkili olan yöneticiler Türkiye’yi savaş dışı tutmayı sağlamıştır. Ancak Dünya Savaşı döneminin özel koşulları sebebiyle Türkiye savaş süreci içerisinde birbiriyle çelişir görünen çeşitli dış politika davranışları sergilemiş ve İkinci Dünya Savaşı’ndan hemen önce İngiltere ve Fransa ile ittifak yapmış olsa da bu istisnai durum gelişmeleri olduğu için dış

⁷⁰⁵ Turan, *a.g.e.*, s. 144.

⁷⁰⁶ Ahmet İlyas-Orhan Turan, “İnönü Dönemi Türk Dış Politikası”, *Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Dergisi*, 2012, 1 (1), s.320.

politika tutarlılığından ödün verilmiş olarak algılanmamalıdır.⁷⁰⁷ Hatta başarı olarak değerlendirilmesi süreci şöyle şekillenmiştir:

Hitler 15 Mart 1939'da Çekoslovakya'nın Südetler bölgesi⁷⁰⁸ dışında kalan bölgeleri işgale başlamasıyla amaçlarının yayılmacı bir politika yönünde olduğu belirginleşmesiyle Türkiye Almanya'dan endişelenmeye başlamıştır. Bunun üzerine Türkiye İngiltere ve Fransa ile olan ikili ilişkilerine yönelmiştir. Ancak 23 Ağustos 1939'da Sovyetler Birliği ve Almanya arasında bir Dostluk ve Saldırmazlık Paktı imzalanması Türk dış politikasındaki hassas dengeleri bozmuştur.⁷⁰⁹ Bundan sonra da Türk liderleri açısından en önemli güvenlik kaygılarından biri, İtalya'nın Türkiye'ye yönelik olası bir saldırısıdır. Nisan 1939'da İtalya'nın Arnavutluk'u işgal etmesi, bu endişeleri daha da derinleştirmiş ve Türkiye'yi Fransa ve İngiltere ile yakınlaşmaya yöneltmiştir. Bu bağlamda, 1939 yılı boyunca Türkiye, Fransa ve İngiltere arasında bir karşılıklı yardım anlaşmasının temelleri üzerine müzakereler gerçekleştirilmiştir. Türkiye, bu görüşmelerde kendi askeri kapasitesinin sınırlılıklarını göz önünde bulundurarak, kapsamlı mali ve askeri destek talebinde bulunmuştur. Ancak Türkiye, Sovyetler Birliği ile savaşa sürüklenme riskinden kaçınmaya kararlı olduğundan, müzakereler hızlı ilerlememiştir. Ayrıca Türkiye, bu ittifaka Sovyetler Birliği'nin de dahil edilmesini istemiştir. Uzun süren müzakereler sonucunda, 19 Ekim 1939'da Türkiye, İngiltere ve Fransa arasında bir karşılıklı yardım anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmanın eklenen protokolünde, Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile bir savaşa girmesini gerektirecek yükümlülük ortadan kaldırmıştır. Anlaşmaya göre, eğer bir Avrupa devleti Akdeniz bölgesinde savaşa yol açacak bir saldırıda bulunursa, Türkiye'nin İngiltere ve Fransa ile aktif iş birliği yapması öngörülmüştür. 10 Haziran 1940'ta İtalya'nın İngiltere ve Fransa'ya savaş ilan etmesiyle, anlaşmada öngörülen şartlar fiilen gerçekleşmiştir. Ancak Fransa'nın kısa süre içinde mağlup olması, Avrupa'daki güç dengelerini köklü biçimde değiştirmiştir. Türkiye ise anlaşmadan doğan yükümlülüklerine rağmen, ek protokoller aracılığıyla savaşa katılmamayı sürdürmeye çalışmıştır. İngiliz hükümeti

⁷⁰⁷ Sander, *a.g.e.*, s. 155.

⁷⁰⁸ Çekoslovakya'nın Südetler Bölgesi halkının büyük çoğunluğunun Almanlardan oluşan bölgesidir. Faruk Sönmezoğlu, "II. Dünya Savaşı Döneminde Türkiye'nin Dış Politikası: Tarafsızlık'tan Nato'ya", *Türk Dış Politikasının Analizi*, Derleyen: Faruk Sönmezoğlu, Der Yayınları, İstanbul 1994, s. 79.

⁷⁰⁹ Sönmezoğlu, *a.g.m.*, s. 79.

Türkiye'yi savaşa dahil etmek için baskı yapmışsa da Türkiye buna karşı durmuştur. 1941'de Almanya'nın Balkanlar'ı işgal etmesi ve Bulgaristan'ın Mihver Devletleri safına katılmasıyla savaş, Türkiye'nin sınırlarına yaklaşmıştır. Türkiye, Haziran 1941'de Almanya ile bir dostluk anlaşması imzalayarak tarafsızlığını korumaya çalışmıştır. Ancak, Türkiye Ağustos 1944 itibarıyla Almanya ile diplomatik ilişkilerini kesmesine rağmen, 1944 yılı sonuna dek oyalamaya devam etmiştir. Türkiye'de iç siyaset ve basın sıkı bir denetim altında tutulmuş, böylece Türkiye'nin savaş dışı kalma politikası titizlikle yönetilmiştir. Türkiye'nin savaş süresince izlediği politikalar 1939 anlaşmasına aykırı ve samimiyetten uzak bulunmuş, bu durum ülkenin uluslararası itibarını olumsuz etkilemiştir. Bununla birlikte, Türkiye'nin savaşa katılmaması, savaş dışı kalmayı başarması dönemin devlet adamları olan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Başbakan Şükrü Saraçoğlu ve Dışişleri Bakanları Numan Menemencioğlu ile Saraçoğlu tarafından büyük bir diplomatik başarı olarak değerlendirilmiştir.⁷¹⁰

İkinci Dünya Savaşı, Almanya'nın 1 Eylül 1939'da Polonya'yı işgaliyle başlamış ve hızla tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Türkiye ise müttefiksizdir. Çünkü Saraçoğlu ve heyeti 1921'den beri dostluk bağları kurduğu Sovyetler Birliği ile ilişkilerini kuvvetlendirmek için gittiği Moskova'dan umduklarını bulamamıştır. Sovyetler Birliği ile Hitler anlaşmıştır. Bu şartlar altında İsmet İnönü dış siyasetini Batı'ya yöneltmiştir. Türkiye dış siyasetinde Batı dünyasının bir uzvu ve Batı siyasetinin Ortadoğu'da öncüsü olarak hareket etmiştir.⁷¹¹ Balkan Paketi Konseyi son toplantısını Şubat 1940'ta Belgrad'ta yapmıştır. Bu toplantıda Türk Dışişleri Bakanı Şükrü Şaraçoğlu, Balkanlar'daki tehlikeler karşısında ortak karar ve tutum içine girilmesi için üye devletlere çağrıda bulunmuştur. Ancak İtalya ve Almanya'dan çekinen, diğer Balkan devletleri temsilcileri, aynı zamanda Türkiye'nin kendilerini İngiltere'nin yanına çekmesinden de kuşkulandıkları için bu teklife yanaşmamışlardır. Bu yüzden savaşın başlangıç aşamasında Balkan devletleri, bölgedeki gelişmeler karşısında ortak bir tutum sergileyememiş ve bu durum Balkan Antantı'nın etkisiz hale gelmesine yol açmıştır. Saraçoğlu Bulgaristan yetkilileri ile görüşerek Dobruca meselesi yüzünden bu ülkenin Romanya'ya saldırmasını

⁷¹⁰ Eric Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, Çev. Yasemin Saner Gönen, İletişim Yayınları, İstanbul 2000, s. 295-298.

⁷¹¹ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam (İsmet İnönü)*, C. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968, s. 344.

önlemeye çalışmıştır. 1940 yazı Alman işgalini uğrayan Romanya, Sovyet-Alman antlaşmasına uygun bir şekilde paylaşılmıştır. Romanya Baserabya'yı Sovyetlere Dobruca'yı Bulgaristan'a, Transilvanya'yı da Macaristan'a bırakmak zorunda kalmıştır. Bu sebeble; Romanya'nın Balkan Antantı ile hiçbir ilgisi kalmamıştır. 10 Ağustos 1940'ta İtalya Almanya'nın yanında yer alarak Fransa'ya savaş ilân etmesiyle savaş Akdeniz Bölgesine yayılmıştır. Bu durumda İngiltere ve Fransa Üçlü İttifak gereği Türkiye'nin savaşa girmesini istemiştir. Ancak Türkiye, savaş boyunca tarafsızlığını koruma politikasını benimseyerek, özellikle Sovyetler Birliği ile doğrudan bir çatışmaya girmekten kaçınmıştır. 28 Ekim 1940'ta İtalya'nın Yunanistan'a saldırması üzerine Türkiye harp harici durumunu bozmamıştır. Türkiye, Balkan Antantı gereğince, Bulgaristan'ın Yunanistan'a karşı saldırıya geçmesi halinde Türkiye'nin de Bulgaristan'a karşı harekete geçeceğini bildirmiştir. Böylece Bulgaristan savaştan uzak tutulmuş, Yunanistan Alman yardımı gelene kadar İtalyan saldırısına direnebilmiştir.⁷¹²

1940'lı yılların sonlarında Türkiye ve Almanya arasındaki ilişkilerde yakınlaşma meydana gelmiştir. Papen İsmet İnönü ile görüşme yapmıştır. Hitler'in 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla gönderdiği iyi dilek mesajına İsmet İnönü teşekkürlerini iletmiştir. Saraçoğlu, Türkiye'nin Suriye veya Batı Trakya'dan tehdit edilmedikçe farklı bir adım atmayacağını, Mihver devletlerinin isteği olması durumunda Türkiye'nin barış için hazır olduğunu belirtmiştir.⁷¹³

Balkanların Hitler için güvenilir kılınması gerektiği için Kasım 1940'ta, Balkanların Mihver Devletleri için stratejik açıdan güvence altına alınması amacıyla Macaristan ve Romanya, Berlin-Roma-Tokyo Paktı'na katılmışlardır. Bunu takiben, 1 Mart 1941'de Bulgaristan da paktı imzalamış ve Alman birlikleri Sofya'ya girmiştir. Yugoslavya ise 25 Mart 1941'de, Selanik'in kontrolü vaadi karşılığında paktı imzalamış, ancak kısa süre sonra gerçekleşen askeri darbe sonucunda hükümet devrilmiştir. Darbeyle iktidara gelen yeni yönetim, paktın imzalanmasını kabul etmemiştir. Bunun üzerine, herhangi bir bağlılık taahhüdü beklenmeden, Yugoslavya hem askeri hem de ulusal bütünlük açısından çöküş sürecine girmiştir. Nihayetinde, 6 Nisan 1941'de Alman kuvvetleri Yugoslavya ve Yunanistan'a saldırmış, Belgrad üç

⁷¹² Sarıay, *a.g.m.*, s. 252-255.

⁷¹³ Cemil Koçak, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, Yurt Yayınevi, Ankara 1986, s. 137.

gün boyunca ağır bombardımana tutulmuş ve 17 Nisan 1941’de Yugoslav ordusu teslim olmuştur.⁷¹⁴

Almanya’nın Nisan 1941’de Yunanistan ve Yugoslavya’yı işgal etmesi, bölgedeki Alman yerleşme girişimlerini hızlandırmış ve Nazi kuvvetlerinden Avrupa’daki sınırlarını korumaya çalışan Türkiye açısından bu durum endişe kaynağı olmuştur. Bu gelişmeler karşısında Papan, Alman ordularının hızlı zaferlerini Türkiye ile ilişkileri güçlendirmek adına bir saldırmazlık paktı için fırsat olarak değerlendirmiştir. Türkiye, bölgedeki Alman tehdidini göz önünde bulundurarak bu teklife olumlu yaklaşmış, ancak tüm Alman taleplerini kayıtsız şartsız kabul etmekten kaçınmıştır. Nazi ve Faşist güçlerin Balkanlar’daki hâkimiyeti karşısında, Türkiye açısından karşılıklı güvence sağlayan bir anlaşma stratejik bir zorunluluk olarak görülmüştür. Ancak Türkiye, Almanların sunduğu tüm talepleri kayıtsız şartsız kabul etmeye yanaşmamış, reddetmiştir.⁷¹⁵

Almanya 1941 yılı başlarında Balkanlar’da hızla yayılarak Romanya’dan sonra Bulgaristan’a da girmeye hazırlandığı sırada İngiltere Türkiye’nin savaşa girmesini tekrar istemiştir. Türkiye’nin İtalya’ya karşı savaşa girmesi İngiltere açısından bir Balkan Paktı kurulmasına katkı sağlayacak şeklinde değerlendirilmiştir.⁷¹⁶ Ardından İngiltere; Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan arasında bir ortak hareket birliği kurulması için Türkiye’ye müracaat etmiştir. Türkiye girişimde bulunmasına rağmen Yugoslavya Mihver devletleri ile anlaşmaya çalışmış ve bir birliğe yanaşmamıştır. Alman ordularının önce Sofya’ya sonra Yugoslavya ve Yunanistan’ı tamamen işgal etmesiyle 1941 Baharında Balkan Paktı ortadan kalkmıştır.⁷¹⁷

06-10 Haziran 1941 tarihleri arasında Fransa basınında Türkiye ve Balkanlar’a dair haberler çıkmıştır. Bu basın bülteninde, Türkiye ve Yakın Doğu’daki siyasi gelişmelere dair önemli olaylar ele alınmıştır. Dönemin Türk basını, Dışişleri Bakanı Saracoğlu’nun Halk Partisi’nde yaptığı konuşmada, Türkiye’nin bağımsızlığını ve tarafsızlığını koruma yönündeki politikasını vurguladığını

⁷¹⁴ Sina Akşin, *Kısa 20. Yüzyıl Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2023, s. 234-236.

⁷¹⁵ Wayne Bowen, “Türkiye ve İkinci Dünya Savaşı: "Taraflı Fakat Savaşmayan Ülke”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1496.

⁷¹⁶ Koçak, *a.g.e.*, s. 140.

⁷¹⁷ Sarıay, *a.g.m.*, s. 252-255.

aktarmaktadır. Türkiye-Almanya ilişkilerinin olumlu bir seyir izlediği, Berlin basınında Cumhurbaşkanı İnönü'nün politikalarının övüldüğü ve Türkiye'nin de bu değerlendirmelere kayıtsız kalmadığı belirtilmektedir. Basında yer alan yorumlar, Mihver devletlerinin Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'daki stratejik hamleleri ile İngiltere ve Fransa arasındaki gerilimin artışı gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin ise tarafsızlık politikasını sürdürmekle birlikte, gelişmeleri dikkatle takip etmekte olduğu ve sınır güvenliğine yönelik önlemler aldığı belirtilmektedir.⁷¹⁸

1944 yazında Sovyetler Birliği'nin Romanya ve Bulgaristan'a ilerlemesi, Türkiye'yi en büyük stratejik endişesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Aynı yılın sonbaharında, İngiltere'nin Yunanistan'a askeri birlikler çıkararak bu ülkeyi Alman işgalinden kurtarması, Türkiye'de büyük bir memnuniyetle karşılanmıştır. İngiltere'nin Balkanlar'a doğrudan müdahil olması, Sovyetler Birliği karşısında bir tür güvence olarak değerlendirilmiş ve bu doğrultuda Yunanistan ile daha yakın bir iş birliği geliştirme yolları aranmıştır.⁷¹⁹ Bu çerçevede, Türkiye Kasım 1944'te Yunanistan hükümetine, On İki Ada üzerinde herhangi bir hak talebinde bulunmayacağını bildirmiştir. Diğer yandan, Sovyet tehlikesi Balkanlar'daki etkisini giderek arttırmış ve 1945 yılına girerken Orta Avrupa ve Balkanlar'da komünist hareketlerin bölgedeki siyasi iktidarı ele geçirme yönündeki girişimleri, Türkiye açısından ciddi bir endişe kaynağı olmuştur.⁷²⁰ Bu gelişmeler, Balkanlar'ın geleceği konusunda Türkiye'nin dikkatli ve temkinli bir dış politika izlemesini zorunlu hale getirmiştir.

Savaşın sonunda Sovyetler Birliği, Balkanlar ve Doğu Avrupa'da yayılmacı bir politika izleyerek, bölgedeki bazı ülkeleri etkisi altına almıştır. Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan ve Yugoslavya'da komünist rejimler kurulmuş ve bu ülkeler Sovyet etkisi altında kalmıştır. Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yönelik baskıları, Boğazlar ve Doğu Anadolu'da toprak taleplerine kadar uzanmış, bu durum Batı ile Türkiye arasındaki ilişkilerin güçlenmesine neden olmuştur. 1947 itibarıyla Türkiye ve Yunanistan, Batı'nın desteğini alarak Sovyet yayılmacılığına karşı bir denge unsuru oluşturmuş, ilerleyen süreçte NATO'ya katılarak Batı Bloğu içerisinde yer

⁷¹⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525), 38347.153284.13 s.1-8. Belge Tarihi: 23.06.1941.*

⁷¹⁹ Mustafa Ekincikli, *İnönü- Bayar Dönemleri Türk Dış Siyaseti*, Berikan Yayınevi Ankara 2002, s. 63.

⁷²⁰ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 414.

almıştır. Buna karşılık Bulgaristan ve Romanya, Sovyetler'in öncülüğünde kurulan Varşova Paktı'na dâhil olmuş, Yugoslavya ve Arnavutluk ise zamanla Sovyetler Birliği'nden uzaklaşarak bağımsız bir politika izlemeye başlamıştır. Bu süreç, Balkanlar'ı Soğuk Savaş döneminde Doğu ve Batı bloklarının mücadele alanlarından biri haline getirmiştir. Türkiye, bu dönemde Batı ile ittifakını güçlendirirken, Sovyetler Birliği'nin genişleme çabalarına karşı bir denge unsuru olarak konumlanmıştır.⁷²¹

İkinci Dünya Savaşı sürecinde Türkiye'nin dış politikasını şekillendiren temel hedefler; ülkenin savaşa katılmaksızın toprak bütünlüğünü muhafaza etmek, maceracı ve riskli politikalardan kaçınmak ve büyük güçler arasındaki dengeyi koruyarak olası saldırılara karşı güvenliği sağlamaktır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, bu politikaların yürütülmesinde başlıca sorumluluğu üstlenirken, dönemin önemli bir kısmında Dışişleri Bakanlığı görevini yürüten Numan Menemencioğlu da İnönü'nün en yakın danışmanı olarak sürece katkı sağlamıştır. Savaşın gidişatı Müttefikler, yani Batılı güçler ve Sovyetler Birliği lehine değişmeye başladıkça, Türk yönetimi Almanya'nın yenilmesinin ardından Avrupa'nın nüfuz alanlarına bölüneceğini ve Türkiye'nin Sovyet etkisi altına girebileceğini öngörmüşlerdir. Bu çerçevede, Türkiye, savaşa katılma konusunda temkinli bir tutum sergileyerek Müttefiklerin savaşa dâhil olma yönündeki baskılarına direnç göstermiştir. Ancak, savaşın sonlarına doğru, 1944 yılı itibarıyla, Türkiye ile Müttefikler arasında bir "güven bunalımı" ortaya çıkmıştır. Savaşın galibinin kesinleşmesiyle birlikte, Türk yönetimi savaş sonrası uluslararası düzenin şekillendirilmesinde aktif bir rol almak amacıyla savaşa katılma yönünde bir tutum benimsemiştir.⁷²²

Menemencioğlu, 1948 yılında Fransa Dışişleri Bakanı Mösyö Bidault ile dünya meseleleri ve Türkiye'nin tutumunun ele alındığı bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bu müzakereler çerçevesinde, önem arz eden hususlar arasında Balkanlar'dan da bahsedilmektedir. Hariciye Nazırının değerlendirmesine göre Balkanlar'daki gelişmeler Rusların büyük bir titizlikle hazırlayıp uygulamaya giriştikleri doğal bir seyir izleyen politikasının bir yansıması olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Balkan devletleri arasında imzalanan karşılıklı ittifaklar ve ekonomik

⁷²¹ Sarıay, *a.g.m.*, s. 252-255.

⁷²² Gürel, "Türk Dış Politikası (1919-1945)", s. 531-532.

anlaşmaların zamanla federal bir yapı oluşturacağı ve bu düzenin, peyk devletleri de kapsayan bir ya da iki büyük federasyon halinde şekillenerek geniş coğrafi bölgelerin kaderini doğrudan Sovyetler Birliği'ne bağlayacağı belirtilmiştir. Romanya Kralı'nın, bu dönüşüme engel olabilecek güçlü bir lider niteliği taşımadığı için süreçten dışlandığı ve sahneden uzaklaştırıldığı vurgulanmıştır. Fransa Dışişleri Bakanı Mösyö Bidault Türkiye'den söz ederek Doğu Akdeniz, Yakın ve Orta Doğu'da gerçek anlamda dinamik ve güçlü tek ülkenin Türkiye olduğunu ifade etmiştir. Türkiye'nin, maruz kaldığı büyük tehlikelere rağmen, olağanüstü bir sükûnet ve temkinli bir duruş sergileyebilmesinin, hükümetin milletin olgunluğuna olan güvenine ve toplumun hâkimiyet bilincine sahip, zorluklarla yoğrulmuş bir yapıda olmasına dayandığını vurgulamıştır.⁷²³

Bu sürecin Türkiye ile Balkan ülkelerinin ikili ilişkilerine yansımaları alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

3.1.Yunanistan ile İlişkiler

İkinci Dünya Savaşı öncesinde, Türkiye ile Yunanistan arasında siyasi, ekonomik ve askeri alanlarda iş birliği tesis edilmiş ve bu iş birliği çeşitli anlaşmalarla hukuki bir zemine oturtulmuştur. Ancak, savaşın başlaması ve kısa sürede Balkanlar'a yayılması, iki ülke arasındaki bu iş birliğinin sona ermesine neden olmuştur. Yunanistan'ın önce İtalya ardından Almanya tarafından işgal edilmesiyle savaşın doğrudan bir parçası haline gelmesi karşısında Türkiye ise ulusal çıkarlarını gözeterek savaş dışında kalma politikasını benimsemiştir. Bu nedenle, savaş sürecinde Türkiye ve Yunanistan arasındaki iş birliği fiilen uygulanamamış, ancak Türkiye, işgal altındaki Yunanistan'a dolaylı yollardan yardım sağlamıştır.⁷²⁴

1930'lu yılların başında Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkilerde bir yumuşama yaşanmış, 1930 ve 1933 yıllarında imzalanan anlaşmalarla büyük ölçüde sorunlar çözülmüş ve iki ülke arasındaki dostane ilişkilerin hukuki temeli atılmıştır.

⁷²³ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525), 38092.154920.17, s.1-10. Belge Tarihi: 20.01.1948. Ayrıca Fransa Dışişleri Bakanının bu ifadelerinin, Rusya'nın yakın gelecekteki politik manevraları bağlamında, Türkiye'nin ciddi meydan okumalarla karşı karşıya kalabileceğine işaret ettiği belirtilmektedir.

⁷²⁴ Melek Fırat, "1923-1939: Görelî Özerklik-1 Yunanistan'la İlişkiler", Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 355.

Bu süreçte, her iki ülke de azınlık hakları konusunda daha esnek bir politika izlemeye başlamış, Türkiye Rum Patrikhanesi'ne karşı olan muhalefetini geri planda tutarken, Yunanistan da Mustafa Sabri Efendi'nin ülkeden ayrılmasını sağlamıştır. Bu dostane ilişkilerin başlangıcı ve sonu ise 1930 ile 1941 yılları arasına denk gelmektedir. Balkanlar'daki tehditler, özellikle Bulgaristan ve İtalya, hem Türkiye hem de Yunanistan için önemli birer dış politika meselesi olmuştur. Bulgaristan, 1878 tarihli Ayastefanos Antlaşması'nın getirdiği Büyük Bulgaristan idealini sürdürerek Ege'ye açılmayı amaçlamış, İtalya ise Mare Nostrum politikası doğrultusunda Doğu Akdeniz'deki yayılmacı hedeflerini açıkça ortaya koymuştur. Bu tehditler karşısında İngiltere, bölgedeki istikrarı sağlamak amacıyla Türkiye ve Yunanistan'ı kendi yanında tutmak istemiştir. 1934'te imzalanan Balkan Antantı'na ortam hazırlayan süreç, bu kaygılardan doğmuştur. Bu bağlamda Balkan Antantı ile Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında ortak sınırların güvence altına alınması öngörülmüştür. Ancak, Almanya'nın Avrupa'daki işgallerinin artması ve İtalya ile Bulgaristan'ın tehditlerinin yükselmesiyle, bu pakt zamanla zayıflamış ve ülkeler ikili anlaşmalara yönelmiştir. 1936 yılında iktidara gelen Yunan Başbakanı Metaksas, Türkiye ile olan dostluğa büyük bir destek vermiştir. 27 Nisan 1938'de Türkiye ile Yunanistan arasındaki 1930 Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaştırma ve Hakemlik Antlaşması ve 1933 Samimi Pakta Ek Antlaşma yapıldı. Böylece Türkiye ve Yunanistan arasında iki ülkenin güvenliğini pekiştiren ek bir anlaşma imzalanmış olmuştur. Bu dönemde, her iki ülke de birbirine askeri yardımlarda bulunmayı ve topraklarını kullanma imkânı tanımayı taahhüt etmiştir. Ancak Atatürk'ün ölümünün ardından Yunan kamuoyunda, yeni Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nun, Atatürk dönemindeki kadar yakın ilişkiler kurma hevesinde olmadığına dair bir algı oluşmuştur. 1940'ların başında, özellikle Arnavutluk'un İtalya tarafından işgali sonrasında, Yunanistan ile Türkiye arasında bir askeri iş birliği arayışı ortaya çıkmıştır. Ancak, Türkiye bu tür bir iş birliği için, Balkan Paktı'nın zaten bu tür bir dayanışmayı içerdiğini savunmuş ve ayrı bir askeri pakta gerek olmadığını belirtmiştir. Yunanistan ise bu dönemde Türkiye ile daha yakın ilişkiler kurmaya çalışmıştır.⁷²⁵ İtalya'nın Yunanistan'a saldırmasıyla, Türkiye

⁷²⁵ Yunanistan'ın bir saldırıya maruz kalması halinde Türkiye'den nasıl bir yardım bekleyebileceğini belirlemek amacıyla Yunanistan ve Türkiye arasında gayri resmi görüşmeler yapılmıştır. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541)*,

Yunanistan'ın toprak bütünlüğünü savunmuş ve Balkan Paktı gereği Bulgaristan'a karşı harekete geçeceğini bildirmiştir. 19 Ocak 1941'de Dışişleri Bakanı Saraçoğlu, İngiliz Büyükelçisi Knatchbull-Hugessen'e Türkiye'nin saldırıya uğrama durumunda, Bulgaristan veya Almanya'nın, Bulgaristan üzerinden Yunanistan'a saldırması durumunda ve Selanik'in saldırıya uğraması koşullarında savaşacağı konusunda bilgi vermiştir.⁷²⁶

1939 yılı Atina kaynaklı bir habere göre, Parnas Salonu'nda "Neon Kratos" dergisi tarafından düzenlenen konferanslardan birinde, Orta Elçi Vassili Papadakis bir konuşma gerçekleştirmiştir. Söz konusu konferansa, Başbakan B. Metaksas'ın yanı sıra birçok devlet adamı, diplomatik misyon temsilcileri ve geniş bir halk kitlesi katılım göstermiştir. Konferans kapsamında, Yunanistan'ın dış politikası ele alınmıştır. Konuşmacı Papadakis, Yunanistan'ın dış politikasının belkemiği olarak Balkan Antantı'nı işaret etmiş ve bu bağlamda, Türk-Yunan ittifakının Antant çerçevesinde en güçlü bağlardan birini teşkil ettiğini vurgulamıştır. Ayrıca, Yunanistan'ın Avrupa'nın büyük devletleri ile Amerika Birleşik Devletleri ve Yunan azınlığın yoğun olarak bulunduğu Mısır gibi ülkelerle dostane ilişkiler geliştirme çabası içerisinde olduğunu belirtmiştir. Söz konusu ülkelerle ilişkilerin daha da ileri seviyeye taşınması için yoğun bir gayret sarf edildiğini ifade etmiştir. Ayrıca Papadakis, Yunanistan'daki mevcut siyasi rejimin tamamen ulusal nitelikte olduğunu ve dış etkenlerden etkilenmediğini dile getirmiştir. Bu sebeple, Yunanistan'ın dış politikasının yalnızca kendi inisiyatifiyle belirlediği kararlar doğrultusunda şekillendiğini ve dış baskılarla yönlendirilmediğini ifade etmiştir. Papadakis, Bulgaristan ile olan ilişkileri değerlendirirken, iki ülke arasındaki ilişkilerin Balkan Antantı politikası doğrultusunda şekillendiğini ve her iki tarafın iyi niyetine dayandığını vurgulamıştır. Özellikle, Bulgaristan'ın diğer Balkan devletleriyle yakınlaşmasının Selanik Anlaşması ile kolaylaştırıldığını ve bu anlaşmanın söz konusu süreci teyit ettiğini belirtmiştir. Konuşmasında, Balkan Antantı'nın lideri sıfatıyla Başbakan Metaksas tarafından imzalanan Selanik Anlaşması'nın önemine dikkat çekmiş ve bu belge kapsamında, Balkan ülkelerinin, Bulgaristan'a yönelik

44232.210790.40. Belge Tarihi: 03.08.1940.

⁷²⁶ Elçin Macar, "İnönü Döneminde Türkiye –Yunanistan İlişkileri" *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1-5. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-doneminde-turkiye-yunanistan-iliskileri/?pdf=7024> 09/03/2025 tarihinde erişilmiştir.

olarak anlaşmazlıkları savaş yoluyla çözme girişimlerinden vazgeçme taahhüdü karşılığında Bulgaristan'a silahlanma hakkı tanıdıklarını ifade etmiştir.⁷²⁷

28 Ekim 1940'ta İtalya'nın Yunanistan'a saldırması, İngiltere ve Fransa'nın 13 Nisan 1939'da Yunanistan ve Romanya'ya verdikleri garantiler doğrultusunda, Türk-İngiliz-Fransız İttifakı'nın üçüncü maddesinin işletilmesini gerektiriyordu. Bu maddeye göre, İngiltere ve Fransa'nın Yunanistan veya Romanya'ya yardım etmesi durumunda Türkiye'nin de savaşa katılması öngörülmekteydi. İngiltere, Türkiye'nin en kısa sürede savaşa girmesini talep etse de Türkiye Almanya'nın tehditleri nedeniyle doğrudan savaşa dahil olmaktan kaçınmıştır. Aynı dönemde, İtalya'nın Yunanistan'a saldırısı, Bulgaristan'ı da benzer bir girişime teşvik edebileceği düşüncesi üzerine Türkiye, Bulgaristan'a yönelik bir uyarıda bulunarak, Yunanistan'a saldırması durumunda kendisinin de müdahale edeceğini bildirmiştir. Bu uyarı karşısında Bulgaristan herhangi bir askeri harekate girişmekten çekinmiştir. Diğer yandan, Türkiye, İtalya'nın Selanik'i ele geçirmesi ve Bulgaristan'ın Yunanistan'a saldırması halinde savaşa katılacağını hem İngiltere'ye hem de Yunanistan'a bildirmiştir. Ancak bu senaryoların gerçekleşmemesi, Türkiye'nin savaşa girmemesini sağlamış ve tarafsızlık politikasını korumasına olanak tanımıştır.⁷²⁸

Basındaki ifadeye göre 28 Ekim 1940'ta başlayan Aralık ayında iki ayı dolduran Yunan- İtalyan harbinde Yunan ordusunun bütün Güney Arnavutluk'u işgal etmiş olduğu ve onları Adriyatik denizine doğru püskürttüklerinin bariz olduğu belirtilmiştir.⁷²⁹ Yunanistan, İtalya'ya karşı beklenmedik bir direniş göstermiştir. Bu süreçte Türkiye, dost olarak gördüğü Yunanistan'a kamuoyu aracılığıyla sempati oluşturarak destek vermiştir. Türk kamuoyu, hükümetin II. Dünya Savaşı sırasında izlediği denge politikasına zarar vermemek adına Almanya'dan doğrudan bahsetmeden Yunanistan'a destek sağlamış ve bu durum Yunanistan tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Türkiye'nin Yunanistan'a yönelik desteği yalnızca bir kamuoyu desteğiyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda somut yardımlara da dönüşmüştür. Özellikle savaşın en kritik dönemlerinde Türkiye, Yunanistan'a küçük çaplı da olsa askeri ve tıbbi malzeme yardımları sağlayarak dayanışmasını

⁷²⁷ *Akşam*, 28 Kanunusani 1939, s. 9.

⁷²⁸ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 408.

⁷²⁹ *Vakit*, 30 Birincikanun 1940, s. 2.

göstermiştir.⁷³⁰ 30 Aralık 1940 tarihinde Yunanistan Basın ve Yayın Bakanı Nikoludis, gazetecilere yaptığı açıklamada, Türkiye ile Yunanistan'ın savaş sürecinde de tam bir ittifak içinde olduklarını ve aralarındaki sıkı dostluk bağlarının devam ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca, Yunanistan'ın içinden geçtiği bu zorlu sürecin, iki ülke arasındaki bağları her geçen gün daha da güçlendirdiğini belirtmiştir. Yunan ve Türk halklarının ortak duygulara sahip olduklarını ve aynı hedeflere kararlılıkla yöneldiklerini vurgulayan Nikoludis, ikili ilişkilerin birlik içinde ilerleyeceğinden hiçbir şüphe duymadıklarını dile getirmiştir.⁷³¹

Yunanistan'ın İtalya tarafından işgale uğraması ve İtalya'nın başarısızlığı arşiv kayıtlarına da yansımıştır. Buna göre İtalya'nın Yunanistan'a yönelik saldırısında yaşadığı başarısızlığın yarattığı etki, özellikle İtalya'nın güney bölgelerinde ve özellikle Bari ile Brindisi şehirlerinde daha derin ve sarsıcı olmuştur. Nitekim saldırıdan önceki süreçte bu bölgelerde, planlanan askerî harekâtın gerektirdiği düzeyde bir askeri hazırlık gözlemlenmemiştir. Ancak bölge halkının, yıllardır İtalya'nın bu saldırıya sürekli olarak hazırlandığını bildikleri, Bari ve Brindisi limanları üzerinden gerçekleştirilen sevkiyatlar vasıtasıyla ve gözlemledikleri hareketlilik sayesinde yakından bu durumu bildikleri ifade edilmiştir. Bu sebeple, kamuoyuna uzun süredir yapılan propagandalar çerçevesinde, İtalya'nın uygun bir zamanda Yunanistan'a saldırıp 15 gün içinde Selanik'e ulaşarak Türkiye'ye saldıracağı yönündeki beklentinin tam tersi bir gelişmenin yaşanmasının, halk üzerinde olumsuz bir etki yarattığı belirtilmiştir. Ayrıca, bazı limanların hava saldırılarına maruz kalmaya başlaması, bu saldırılardan birinin gerçekleştiği limana yakın olan diğer bölgelerde de zorunlu olarak alarm verilmesine ve hemen her gece, hatta zaman zaman gündüzleri bile tehlike ikazlarının tekrarlanmasına yol açmıştır. Bu durum, halkın moral gücünü büyük ölçüde sarsmıştır. Bu gelişmelerin ardından, tiyatro, sinema ve benzeri kamusal alanlar kapanmış, ulaşım faaliyetleri ise neredeyse durma noktasına gelmiştir. Cepheden gelen ilk yaralılar ulaşmaya başlamış; İtalya Veliahtı'nın eşinin Bari'ye kadar gelerek bu yaralıları ziyaret etmesi,

⁷³⁰ Kadir Kasalak – Ramazan Baş, “İtalyan Saldırısında Yunanistan’a Türkiye’nin Yardımları (1940-1941)”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2015/2, Sayı:22, s. 134.

⁷³¹ Burhan Bilgili, “İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Türk-Yunan İlişkileri”, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2005, s. 105.

yaralı sayısının sanılandan fazla olduğunu göstermiştir. Yunanistan'a saldırı öncesinde güney limanlarına gelen birliklerin, uzun süre yollarda oyalanmadan Avlonya'ya yönlendirildikleri halk tarafından bilinmekteydi. Bu nedenle saldırının başlangıcında birliklerin buraya sevk edilmesi beklenmiştir. Ancak İtalyan takviye birliklerinin, Arnavutluk'a dahi geçemeyip Bari ve Brindisi'de kalmaları, askeri başarısızlığın boyutunu açıkça ortaya koymuştur. Bu durum, Arnavutluk'taki altyapının büyük miktarda askerî kuvvetin ikmali ve ikamesi için uygun olmadığını ve ayrıca uçak saldırıları sonucu bu tesislerin ciddi ölçüde zarar gördüğünü göstermiştir. Aynı zamanda, başarısızlığın diğer bir göstergesi de yeni komutanın henüz operasyon planını hazırlamamış olması olarak belirtilmiştir.⁷³²

İtalya'nın Balkanlar'daki askerî harekâtının başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından, Adolf Hitler bölgedeki istikrarsızlığı ortadan kaldırmayı amaçlamış ve Sovyetler Birliği'ne yönelik saldırısını gerçekleştirmeden önce doğu kanadını güvence altına almak istemiştir. Bu doğrultuda, Kasım 1940'ta Romanya ve Macaristan, Mart 1941'de ise Bulgaristan, Almanya-İtalya-Japonya tarafından oluşturulan Üçlü Pakt'a (Mihver) katılmıştır. Türkiye, Bulgaristan'ın Mihver devletlerine katılımını engellemek amacıyla 17 Şubat 1941'de Bulgaristan ile bir Saldırmazlık Paktı imzalamışsa da bu girişim başarısız olmuştur. Aynı dönemde Yugoslavya'da yönetim krizi yaşanırken, hava kuvvetleri generali Dušan Simović bir darbe gerçekleştirerek ülkenin Sovyetler Birliği'ne yakınlaşmasını sağlamıştır. Bu gelişmeye karşılık olarak Hitler, Nisan 1941'de hem Yugoslavya'yı hem de Yunanistan'ı işgal etmiştir. Böylece, Balkanlar'da işgale uğramayan tek ülke Türkiye olmuştur.⁷³³

Hitler, Yunanistan'a yönelik kinini, kamuoyu önünde yaşadığı itibar kaybıyla daha da pekiştirmiştir. 1941 yılının Nisan ayında, müttefiki İtalya'nın Balkanlar'daki başarısızlığına duyduğu öfke, İngilizlerin Yunanistan'ı stratejik bir üs olarak

⁷³² Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44138.209268 .7 s. 1-2. Belge Tarihi: 22.11.1940.

⁷³³ Kader Özlem, "İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye'nin Balkanlar Politikası (1939-1950)", *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi (Alsancak-İzmir)*, Haz.Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, s. 239.

kullanma ihtimali ve bölgenin verimli tarım arazilerine sahip olması gibi faktörleri göz önünde bulundurarak Yunanistan'ı işgal etme kararı almıştır.⁷³⁴

İtalya'nın başarısız saldırısı ve Yunan ordusunca geri püskürtülmesi Nisan 1941'de Almanya Bulgaristan üzerinden Yunanistan'ı işgal etmesini mecbur bırakmıştır. Bu işgale, İtalya ve Bulgaristan da katılmış, Bulgaristan'ın Yunanistan'a saldırmasının ardından Yugoslavya'ya da saldırmasından sonra, Yugoslav Büyükelçi Türk hükümetine resmen başvurarak, Balkan Antantı'nın gereğini yerine getirmesini talep etmiştir. Ancak Türkiye bir girişimde bulunmamıştır. Böylece 1941'de Yunanistan'a yapılan Almanya, Bulgaristan ve İtalya işgali sonrasında, Türkiye resmi olarak savaşa girmemiştir.⁷³⁵

Türkiye'nin Almanya'ya yönelik tutumu, Churchill ve Roosevelt'i üç konuda bir süreç izlemeye yönlendirmiştir. Bu doğrultuda, 14 Nisan 1944 tarihli karar doğrultusunda Almanya'ya yapılan krom sevkiyatının durdurulmasına karar verilmiştir. Ardından, 11 Temmuz 1944'te alınan kararlar Türkiye'nin Almanya ile olan diplomatik ve ekonomik ilişkilerinin kesilmesi talep edilmiştir. Son olarak, 8 Şubat 1945'te gerçekleştirilen Kırım Konferansı'nda alınan karar gereğince, Türkiye'nin 1 Mart'a kadar Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmesi öngörülmüştür. Bu karar, Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne üyeliği açısından bir formalite niteliği taşımış olup, 23 Şubat'ta resmîyet kazanmıştır.⁷³⁶

Savaş süresince Balkanlar ve Orta Avrupa'daki gelişmeler, İngiltere Başbakanı Churchill'i büyük ölçüde endişelendirmiştir. Sovyet yayılmasını sınırlamak amacıyla Churchill, Ekim 1944'te Moskova'ya giderek Stalin ile bir dizi görüşme gerçekleştirmiştir. 9-20 Ekim 1944 tarihleri arasında yapılan müzakereler sonucunda, Balkan ülkelerinin Sovyetler Birliği ve Batılı Müttefikler arasında nüfuz bölgelerine ayrılması konusunda bir mutabakata varılmıştır. Bu anlaşmaya göre Romanya, Sovyet nüfuzu altında kalırken; Yunanistan İngiltere'nin kontrolüne bırakılmıştır. Yugoslavya ve Macaristan'ın nüfuz paylaşımı ise %50 Sovyet, %50 İngiliz olarak belirlenmiştir. Bulgaristan ise %75 Sovyet, %25 İngiliz etkisi altında

⁷³⁴ Tülay Atak Chasan, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Yunanistan", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Edirne 2019, s. 26-27.

⁷³⁵ Elçin Macar, "İnönü Döneminde Türkiye –Yunanistan İlişkileri" *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1-5. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-doneminde-turkiye-yunanistan-iliskileri/?pdf=7024> 09/03/2025 tarihinde erişilmiştir.

⁷³⁶ Gothard Jaeschke, "I. ve II. Dünya Savaşlarında Türkiye'nin Dış Politikası", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 1481.

olması kararlaştırılmıştır. Böylece, savaşın sonlarına doğru Balkanlar, iki büyük güç bloğu arasında nüfuz bölgelerine bölünerek Soğuk Savaş'ın temelleri atılmıştır.⁷³⁷

Türkiye-Yunanistan arasındaki meselelere ilişkin 1945 yılında Atina'da çıkan Hestia Gazetesi'nde bir makale yayınlanmıştır. Times gazetesinin Ankara muhabirine dayandırılarak, Rüştü Aras'ın On İki Ada meselesine ilişkin beyanlarının Türk hükümetinin resmi görüşlerini yansıtmadığı vurgulanmaktadır. Aras'ın öne sürdüğü On İki Ada'nın özerkleştirilmesi teklifinin Rusya kaynaklı gibi sunulmasına karşın, bu önerinin tek gerekçesi olarak Türkiye'nin stratejik kaygılarının Yunanistan'ın Ada üzerindeki kontrolüyle yatışmış olması gösterilmektedir. Başyazıda, On İki Ada sorununun Türkiye-Yunanistan ilişkileri bağlamında yeniden gündeme getirilmesi gerektiği belirtilmekte; geçmişte bu adaların İtalya tarafından işgal edildiği dönemde Türk endişelerinin sınırlı kaldığı, ancak 1945 yılında Yunanistan'a iade sürecinde bu endişelerin dile getirilmesinin şüpheyle karşılandığı ifade edilmektedir. Yazıya göre, Aras'ın bu talepleri gündeme getirmesi, Kars, Ardahan ve Artvin gibi doğu bölgelerine ilişkin sorunların çözümsüz kaldığı ve Doğu Trakya'nın güvenliğinin tehdit altında olduğu bir döneme denk gelmektedir. Ayrıca Bulgaristan'ın Sakar Dağı'nı işgaliyle Türkiye'ye yönelik daha ciddi tehditlerin göz ardı edildiği, Aras'ın önceliği bu bölgelere vermesi gerektiği savunulmaktadır. Bu çerçevede, Yunan adalarına özerklik yerine, Avrupa Türkiye'sine açılan stratejik kapı olan Sakar Dağı'nın Türkiye'ye iadesi savunulmuştur. Sonuç olarak, başyazar, Şubat 1942'de Fransız diplomat Raymond Froid'in Londra Radyosu'ndaki açıklamalarını hatırlatarak, Yunan direnişinin, Türkiye'ye yönelik olası bir Nazi saldırısını geciktirdiği ve böylece Türkiye'nin doğrudan bir tehditten korunduğu görüşünü aktarmaktadır. Ayrıca, Bortolis Gazetesinin Güneydoğu Avrupa'daki gelişmelere ilişkin Londra'ya gönderdiği telgrafta, Boğazlar meselesinin Dışişleri Bakanları Konferansı'nda ele alınmayacağı, çünkü henüz resmi bir talep konusu olmadığı ve müttefik müdahalesi gerektiren bir kriz seviyesine ulaşmadığı belirtilmiştir. Ancak, gelişmelerin ciddiyet kazanması durumunda konunun Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından değerlendirilebileceği öngörülmüştür.⁷³⁸

⁷³⁷ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 398-399.

⁷³⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 68014.297283.117, s. 1-2. Belge Tarihi: 11.08.1945.*

Atina Büyükelçisi Ruşen Eşref Ünaydın'ın aktardığına göre, güvenilir bir kaynaktan elde edilen bilgiye istinaden, 1945 yılında Yunanistan'dan Türkiye'ye dair dostane bir beyanat yapılmıştır. Yunanistan'ı çevreleyen Balkan komşularını ve bu bölge üzerinde nüfuzu hissedilen büyük bir devletin günümüzdeki durumlarının oluşturduğu tehditleri gözden geçirirken naip Dışışleri Bakanı'na demiştir ki:⁷³⁹

“Şu yakınlarda zaten dostu az olan Yunanistan'ın Türkiye gibi yegane dostu ve hayırhahı bir insani devlete her zamandan daha sıkı bir surette yaklaşması lazım geldiği böyle bir sırada bazı Yunanlıların şarki Trakya üzerinde birtakım emeller besler tarzda neşriyatta bulunması çok çirkin bir şeydir. Sizi temin ederim ki Türkiye üzerinde her suretle kötü emel beslemek bir tek Yunanlıların aklından geçmemektedir. Bu gibi neşriyat harici bir devletin teşviki emrinde olan bir takım gayri millî şahısların kasten yaydıkları sanıalardır. O harici devletin bunu yaptırmakta maksadı da Türkiye'nin Yunanistan'la arasını açmaya ve neticeden kendisini istifadeye matuftur. Bunu anlamayan hakiki ve vatanperver bir pek Yunanlı yoktur.”

Bu beyanattan anlaşıldığı üzere her iki ülke açısından Türkiye ile Yunanistan arasındaki dostane ilişkilerin korunması ve güçlendirilmesinin stratejik bir zorunluluk olduğu düşüncesi yer almaktadır. Yunanistan'ın Türkiye'yi yalnızca bir komşu değil, aynı zamanda güvenilir bir dost ve istikrarlı bir müttefik olarak görmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Dış aktörlerin iki ülke arasında ilişkileri zedeleme amacıyla tuzaklar ortaya attıkları belirtilmiştir.

1945 sonrası dönemde, Türkiye ve Yunanistan, soğuk savaş koşulları altında, ABD'nin yardımlarıyla birlikte birbirine yakınlaşmaya başlamıştır. 1947'de açıklanan Truman Doktrini, her iki ülkenin Batı blokuna dahil olmasını sağlamış ve 1947 yılında iki ülke arasında ekonomik ve ticari iş birliği anlaşmaları imzalanmıştır. Bu dönemde, Türk-Yunan ilişkilerinde gözle görülür bir yakınlaşma yaşanmış ve özellikle ticaret alanında karşılıklı olarak çeşitli girişimler başlatılmıştır. Neticede 1930'lu yıllardan 1947'ye kadar Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkiler, hem iki ülkenin ulusal güvenlik kaygılarından hem de dış güçlerin bölgedeki etkilerinden büyük ölçüde şekillenmiştir. Balkanlar'daki değişen dengeler, dünya savaşları ve Soğuk Savaş koşulları, bu iki ülkenin politikalarını sürekli olarak etkilemiş ve ilişkilerin dinamik bir şekilde evrilmesine neden olmuştur.⁷⁴⁰

⁷³⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışışleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35053.138381.42 Belge Tarihi: 10.04.1945.

⁷⁴⁰ Elçin Macar, “İnönü Döneminde Türkiye –Yunanistan İlişkileri” *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1-5. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-doneminde-turkiye-yunanistan-iliskileri/?pdf=7024> 09/03/2025 tarihinde erişilmiştir.

Savaş sonrası dönemde Türkiye-Yunanistan ilişkileri olumlu bir ivme kazanmıştır. Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sırasında Yunanistan'a yönelik tutumu ve ardından Yunan İç Savaşı'nda Batı yanlısı Atina yönetimini desteklemesi, ikili ilişkilerin güçlenmesinde belirleyici faktörler olmuştur. Ayrıca, her iki ülke de Sovyet tehdidine karşı ABD ile yakın ilişkiler geliştirmiş ve Batı Bloğu'na katılım süreçlerinde benzer bir strateji izlemiştir.⁷⁴¹

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesini sağlamak amacıyla yapılacak barış antlaşmasını müzakere etmek üzere, 21 devletin katılımıyla 29 Temmuz-15 Ekim 1946 tarihleri arasında bir dizi konferans düzenlenmiştir. Bu görüşmeler sırasında, Oniki Adalar ile ilgili olarak Yunanistan'ın, adaların sınırlarının 4 Ocak ve 28 Aralık 1932 tarihli Türk-İtalyan antlaşmalarında belirlenen şekilde antlaşmaya dahil edilmesi talebi kabul edilmemiştir. 10 Şubat 1947'de imzalanan Paris Barış Antlaşması'nın 14. maddesi, yalnızca Oniki Adalar'ın yeni hukuki statüsünü tanımlamış; bu madde kapsamında İtalya'nın Oniki Adalar üzerindeki egemenlik haklarını tamamen Yunanistan'a devredeceği ve adaların askerden arındırılacağı hükme bağlanmıştır. Bu gelişmelerin ardından, Oniki Adalar 7 Mart 1947'de resmen Yunanistan'ın egemenliğine girmiştir. O dönemde Türkiye'nin devlet başkanı olan İsmet İnönü, bu sürece dair sessiz kalmayı tercih etmiş ve bu tutumu nedeniyle ilerleyen yıllarda muhalifleri tarafından ağır şekilde eleştirilmiştir. İnönü'nün bu politikası, Truman Doktrini'nin ilanından hemen önce şekillenen uluslararası dengelerle ilişkilidir. Zira ABD'nin öncülüğünde, ortak tehdit olarak görülen Sovyetler Birliği'ne karşı Türkiye ve Yunanistan arasında dostane ilişkilerin ön planda tutulduğu ve mevcut anlaşmazlıkların geri plana itildiği bir döneme girilmiştir.⁷⁴²

⁷⁴¹ Kader Özlem, "İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye'nin Balkanlar Politikası (1939-1950)", *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi (Alsancak-İzmir)*, Haz.Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, s. 241.

⁷⁴² Melek Fırat, "1923-1939: Görelî Özerklik-1 Yunanistan'la İlişkiler", Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s. 583-584; Sina Akşin, *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*, C.2, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 1997, s. 694.

3.2.Bulgaristan ile İlişkiler

1938 yılında Bulgaristan ile Türkiye arasında yapılması düşünülen anlaşmaya dair temaslara hakkında Belgrad Büyükelçiliği'nde Doktor Aras'a telgraf gönderilmiştir. Buna göre, İstanbul'da bulunulan dönemde, Bükreş telgrafında kayıtlı olan bir bilgiye rastlanmıştır. Bu kayda göre, Bulgarlar ile bir anlaşma sağlanması arzu edilmektedir. Başvekil ve Hariciye Vekillerinin Belgrad'dan dönüşleri sırasında Sofya'da Bulgar devlet yetkilileriyle gerçekleştirecekleri temaslarda, Türkiye ile Bulgaristan arasında bir anlaşmaya zemin hazırlayabilecek uygun koşullar ortaya çıkması durumunun büyük bir memnuniyetle karşılanacağı bildirilmiştir.⁷⁴³

Deutsche Allgemeine Zeitung gazetesinde 11 Nisan 1939'da çıkan bir haber Bükreş'ten telgrafla Türkiye'ye ulaştırılmıştır. Bu haberde Arnavutluk meselesi ile ilgili Romanya Hariciye Nazırı'nın İstanbul'a seyahati konu alınmıştır. Bu habere göre; Dışişleri Bakanı Gafencu'nun İstanbul'dan yeni döndüğü, Türk devlet adamlarıyla yapılan görüşmelerin ana konusunun Bulgar sorunu olduğu ifade edilmiştir. Resmî açıklamada komşu ülkelerle yakınlaşma politikasının sürdürüleceğine dair ifadelerin yer alması iki bakanın Bulgaristan'ın tüm toprak taleplerini reddetme kararını teyit ettiği nitelikte olduğu yorumlanmıştır. Bükreş'te Yugoslavya ve Yunanistan'ın da aynı tutumu benimseyeceğinden şüphe olmadığı, İstanbul görüşmelerinin Balkanlar'daki durumu değiştirdiğine diplomatik çevrelerin inanmadığı vurgulanmaktadır. Diğer yandan, tüm Balkan güçlerini bir araya getirme hedefine ulaşmanın da şüpheli görüldüğü bildirilmiştir. Nitekim Bulgaristan'ın asgari talepleri arasında Ege Denizi'ne uzanan bir Bulgar koridorunun oluşturulması ve dört ülkedeki Bulgar etnik gruplara daha iyi muamele edilmesine dair güvenceler yer aldığı için Yunanistan'ın böyle bir koridoru reddetmesi ve Romanya'nın Dobruca'nın güney kısmının iadesine karşı çıkması nedeniyle Balkan bölgesindeki gerginliğin azalmasının beklenmediği ifade edilmiştir. Kral Carol'un Bulgaristan'ın bir şehri olan küçük Karadeniz kasabası Balçık'a yaptığı Paskalya ziyaretinin diplomatik çevreler tarafından Bulgaristan'ın toprak iddialarına karşı bir gösteri olarak görüldüğü, İstanbul görüşmelerinin Romanya ile Sovyet Rusya arasındaki

⁷⁴³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39077.158297.4, s.1. Belge Tarihi: 11.05.1938.*

ilişkilerin geleceğine ve İngiliz ile Fransız savaş gemilerinin Çanakkale Boğazı'ndan geçişi hakkına odaklandığı ifade edilmiştir.⁷⁴⁴

Sofya kaynaklı bir habere göre, Mebusan Meclisi'nde gerçekleştirilen bütçe müzakerelerinin ardından söz alan Başvekil ve Hariciye Nazırı Köseivanov, yapılan tartışmaların yüksek bir vatanperverlik anlayışıyla ve Bulgaristan'ın geleceği ile kaderine duyulan endişeyi yansıtarak gerçekleştiğini ifade etmiştir. Konuşmasında, uluslararası gelişmelerin tüm ülkelerde, özellikle de küçük devletlerde, ulusal çıkarlarını koruma amacıyla mevcut dostluklarını güçlendirme ve yeni ittifaklar arayışına yönelttiği bir dönemde, siyasi gerçeklerle ve ülkenin imkânlarına uygun olmayan hedefleri teşvik etmenin doğru olmayacağını vurgulamıştır. Bulgaristan'ın, Balkan Pakti'nin oluşturulmasıyla birlikte içine düştüğü tehlikeli yalnızlıktan kurtulduğunu belirten Köseivanov, hükümetin izlediği dış politika sayesinde Bulgar ve Yugoslav milletleri arasında ebedî dostluk anlaşmasının imzalanmasının, bu iki ülke arasındaki ilişkilerde tarihi bir değişime yol açtığını ifade etmiştir. Aynı dış politika çerçevesinde, komşu Türkiye ile olan dostane ilişkilerin, 1925 yılında imzalanan pakt doğrultusunda daha da güçlendirildiği ve samimiyet kazandığı dile getirilmiştir. Bu pakt, Bulgaristan'ın savaş sonrası yaptığı ilk uluslararası anlaşma olma özelliğini taşımakta olup, uzun yıllar boyunca ülkenin tek antlaşması olarak kalmıştır. Bu siyaset doğrultusunda, Yunanistan ile dostane ve ekonomik ilişkilerin tesis edilmesi mümkün hâle gelmiştir. Yakın gelecekte, iki ülke arasında bir ticaret anlaşmasının imzalanmasının muhtemel olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, Romanya ile de mevcut iyi niyet ortamı sayesinde geleneksel dostluk ilişkilerinin yeniden tesis edilmesinin mümkün olacağı ifade edilmiştir. Komşu ülkelerle kurulan dostane ve güvene dayalı ilişkiler, Selanik Anlaşması'nın imzalanmasına olanak sağlamıştır. Bu anlaşma ile birlikte, yirmi yıl sonra Bulgaristan milli ordusunun tam bağımsızlığını kazanması ve ülkenin sınırlarının ulusal çıkarlar doğrultusunda korunması için gerekli zeminin oluşturulduğu vurgulanmıştır. Milletler Cemiyeti'nin mevcut durumuna ve büyük devletlerin uluslararası meseleleri bu örgütün çerçevesi dışında çözme eğilimlerine değinen Köseivanov, Bulgaristan'ın söz konusu büyük devletlerin dostluğunu ve manevi desteğini aramak zorunda olduğunu belirtmiştir. Hükümetin bağımsız bir dış politika izlemeye devam edeceğini, büyük devletlerden

⁷⁴⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-3. Belge Tarihi: 15.04.1939.*

herhangi biriyle bağlayıcı taahhüt altına girmeyeceğini ve böylece Bulgaristan'ın kendi kaderi üzerinde tek hâkim güç olarak kalacağını ifade etmiştir.⁷⁴⁵

31 Mayıs 1934 tarihli Türkiye ile Bulgaristan arasında imzalanan Ticaret Anlaşmasına öngörülen takas süresinin altı aydan bir yıla çıkarılmasına ilişkin yapılan anlaşmanın onaylanmasına dair kanun tasarısı raporu Hariciye ve İktisat Encümenleri tarafından hazırlanmıştır. Ticaret ve Takas itilâf namelerine eklenmiş Anlaşmanın 1 Haziran 1940 tarihine kadar uzatılması hakkında kanun çıkarılmıştır.⁷⁴⁶

Balkan Devletleri ile Bulgaristan arasında Selanik'te yapılan anlaşma 9 Eylül 1938'de onaylanmıştır.⁷⁴⁷

Balkanlar'da yaşanan gerginlik ve Türkiye'nin Bulgaristan üzerindeki etkisi üzerine yazılmış 1940 tarihli bir raporda son zamanlarda basının Balkanlar üzerine coşkulu yayınlar yaptığı, ancak son iki gündür söylemlerinde belirgin bir değişiklik gösterdiği belirtilmiştir. Türkiye'nin kararlı ve azimli tutumunun Bulgaristan üzerindeki etkisi vurgulanmakta, Balkanlar'da mevcut olan gerginliğin şimdilik yatıştığı ifade edilmektedir. Bu gelişmede, Rusya'nın Sofya'daki diplomatik telkinlerinin de etkili bir faktör olduğu öne sürülmektedir. Diğer yandan, Papen'in (1939-1944 yılları boyunca Türkiye'deki Alman büyükelçisi) Ankara'daki görüşmeleri, Molotov'un seyahati ile bağlantılı değerlendirilerek özel bir önem atfedilmektedir. Türkiye'nin izlediği bu siyasetin, bölgedeki çevreler tarafından büyük bir takdirle karşılandığı ifade edilmektedir.⁷⁴⁸

23 Haziran 1944'te Sovyetler Birliği, Doğu Cephesi'nde geniş çaplı bir taarruz başlatarak Balkanlar ve Orta Avrupa'ya doğru ilerlemeye başlamıştır. Mayıs ayında Rumen topraklarına giren Sovyet kuvvetleri, ağustos ayında Romanya'nın tamamını işgal sürecine girişmiştir. Bu gelişmeler karşısında Romanya hükümeti, 12 Eylül 1944'te Sovyetler Birliği ile bir ateşkes anlaşması imzalamıştır. Bu anlaşmaya göre Romanya, Besarabya'yı Sovyetler Birliği'ne bırakmayı kabul etmiş, Sovyet Yüksek Komutanlığı'na Rumen topraklarında tam hareket serbestisi tanımış ve

⁷⁴⁵ *Akşam*, 30 Kanunusani 1939, s. 2.

⁷⁴⁶ *TBMM, Kanunlar Dergisi*, Dönem:6, Cilt: 17, Birleşim: 42, 28/04/1941, s. 80.

⁷⁴⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA) Kararlar Daire Başkanlığı*, 30.18.1.2 / 84.81.6 (Belge Tarihi: 09.09.1938).

⁷⁴⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525)*, 38008.154362.38, s.1. Belge Tarihi: 29.11.1940.

Romanya'nın Sovyetlere 300 milyon dolarlık savaş tazminatı ödemesi; buna karşılık olarak, Transilvanya'nın Romanya'ya geri verilmesi kararlaştırılmıştır. Romanya'nın Sovyetler ile ateşkes imzalaması, Bulgaristan'ın da benzer bir sürece girmesine neden olmuştur. Sovyetler, Bulgaristan'a doğrudan savaş ilan etmemiş, ancak 5 Eylül 1944'te Sovyet Rusya, Bulgaristan'a savaş açtığını duyurmuştur. Bu gelişme üzerine, Bulgar hükümeti 8 Eylül 1944'te ateşkes talebinde bulunmuştur. Aynı süreçte, komünistlerin de içinde bulunduğu "Anavatan Cephesi" adlı oluşum, bir hükümet darbesi gerçekleştirerek iktidarı ele geçirmiştir. 28 Ekim 1944'te imzalanan ateşkes anlaşması, büyük ölçüde Romanya ile yapılan ateşkes hükümlerine benzerlik göstermektedir; ancak Sovyetler, Bulgaristan'dan savaş tazminatı talep etmemiştir. Sovyet kuvvetleri, Bulgaristan'ı kontrol altına aldıktan sonra Macaristan ve Yugoslavya'ya ilerlemiştir. II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Balkanlar ve Orta Avrupa'daki siyasi gelişmeler, İngiltere Başbakanı Winston Churchill açısından büyük bir endişe kaynağı olmuştur. Sovyetler Birliği'nin bölgedeki etkisini sınırlandırma çabası içinde olan Churchill, Ekim 1944'te Moskova'ya giderek Josef Stalin ile bir dizi diplomatik görüşme gerçekleştirmiştir. 9-20 Ekim 1944 tarihleri arasında yapılan bu müzakereler sonucunda, Balkan ülkelerinin Sovyetler Birliği ve Batılı Müttefikler arasında nüfuz bölgelerine ayrılması yönünde bir anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşmaya göre Romanya, tamamen Sovyet nüfuzu altına bırakılmış; Yunanistan, İngiltere'nin kontrolü altında kalmıştır. Yugoslavya ve Macaristan için ise taraflar arasında eşit bir nüfuz paylaşımı öngörülerek %50 Sovyet ve %50 İngiliz kontrolü altında olması kararlaştırılmıştır. Bulgaristan açısından ise Sovyetler Birliği'nin baskın konumda olduğu bir düzenleme benimsenmiş ve ülkenin %75 oranında Sovyet, %25 oranında İngiliz etkisi altında kalması kararlaştırılmıştır. Bu düzenleme, Bulgaristan'ın savaş sonrası siyasal yapısının ve dış politikasının Sovyetler Birliği doğrultusunda şekillenmesini belirleyen önemli bir faktör olmuştur.⁷⁴⁹

Türkiye ise Türkiye Cumhuriyeti yönetimi, barış yanlısı bir politika benimsemekle birlikte, savaşın tarafı olan devletlerle diplomatik ilişkilerini sürdürerek çeşitli anlaşmalar imzalamış ve tarafsızlığını koruyacağını taahhüt ederek uluslararası güven ortamını sağlamaya çalışmıştır. Bu doğrultuda, 19 Ekim 1939'da

⁷⁴⁹ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 397-399.

İngiltere ve Fransa ile Karşılıklı Yardım Antlaşması imzalanmıştır. Aynı zamanda, Sovyetler Birliği ile ilişkilerin güçlendirilmesi amacıyla karşılıklı diplomatik ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Mihver devletlerinin lideri Almanya ile ise 18 Haziran 1941’de, tarafların birbirlerinin toprak bütünlüğüne saygı göstermesini ve ortak çıkarlar doğrultusunda iş birliği yapmasını öngören üç maddelik Dostluk Antlaşması imzalanmıştır. Bu gelişmelere rağmen, Türkiye’nin savaş dışında kalma yönündeki tutumu devam etmiş ve dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu, hükümetin topraklarını savaşın dışında tutmak için azami çaba gösterdiğini ifade etmiştir. Türkiye’nin Balkanlar ve Orta Doğu’daki stratejik konumu nedeniyle müttefik devletler, Türkiye’yi kendi safında savaşa dahil etmek için yoğun çaba sarf etmiş ancak Türkiye, tarafsızlık esasına dayalı dış politikasını ödün vermeden sürdürmeyi amaçlamıştır. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü de TBMM’deki konuşmasında, Balkan milletleri arasındaki eski anlaşmazlıkların giderilerek güvene dayalı ilişkilerin kurulması gerektiğini vurgulamış, Türkiye’nin hiçbir millete yönelik gizli bir gündemi olmadığını ve uluslararası toplumda barış ve istikrarın teminatı olma kararlılığını sürdürdüğünü belirtmiştir. Ancak savaşın seyri müttefikler lehine değiştiğinde Türkiye, Almanya ve Alman yanlısı yöneticilerle olan mesafesini artırmış ve müttefikler doğrultusunda kararlar almaya yönelmiştir. Sonuç olarak, Almanya ile tüm diplomatik ilişkiler kesilmiş ve Türkiye, savaşın son dönemlerinde Almanya’ya karşı resmi olarak savaş ilan etmiştir. Her ne kadar fiili bir savaş yaşanmamış olsa da Türkiye’nin bu kararı, savaş sonrası yeniden şekillenecek uluslararası düzende etkin bir rol üstlenme isteğinin açık bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir.⁷⁵⁰

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkiler, 17 Şubat 1941’de Ankara’da imzalanan dört maddelik dostluk beyannamesiyle resmîyet kazanmış ve karşılıklı güven temelinde ilerlemiştir. Bu beyanname, savaşın etkilerine karşı iki ülke arasında dostane bir iş birliği oluşturmayı amaçlamış ve Türk basınında geniş yankı bulmuştur. Özellikle Yunus Nadi gibi gazeteciler, böyle bir anlaşmanın Türkiye-Bulgaristan ilişkilerine olumlu yansıtacağı ve hatta Balkanlar’da istikrar açısından olumlu bir gelişme olduğunu vurgulamıştır. Ancak kısa bir süre sonra Bulgaristan

⁷⁵⁰ Esra Sankoyuncu Değerli, Hasan Karakuzu, “İkinci Dünya Savaşı’nın Türkiye-Bulgaristan İlişkilerine Etkisi”, *History Studies*, C.14, S.2, Mayıs 2022, s. 429-432. Ayrıca 2 Ağustos 1944 gecesini 3 Ağustos 1944’e bağlayan gün Türkiye Almanya ile olan diplomatik ve ekonomik bütün ilişkilerini kesmiştir. Akandere, *a.g.e.*, s. 307.

zorla, Mihver Devletler ile Üçlü Pakt'ı imzalayarak savaşta taraf olmuş, bundan dolayı Alman tehlikesi Türk sınırlarına dayanmıştır. Bu gelişme Türk devlet adamları ve basın mensupları tarafından şaşkınlıkla karşılanmıştır. Türk basınında, Bulgaristan'ın "Büyük Bulgaristan" ideallerinden vazgeçmediğine yönelik yorumlar yapılmıştır. Türkiye ise tarafsızlık politikasını kararlılıkla sürdürerek savaş süresince diplomatik dengesini korumayı başarmıştır. 1941 ve 1942 yıllarında Türkiye, çevresini saran ve sınırlarına kadar gelen ateş ve savaş tehlikesine karşı gerekli askeri ve diplomatik tedbirleri almıştır. Her ne kadar Bulgaristan ile siyasi ilişkiler bu süreçte durağanlaşsa da, ticari anlaşmalar devam etmiş ve iki ülke arasındaki temas kesilmemiştir. 1942-1944 yılları arasında iki ülke ilişkileri, dostluk beyannamesinin yükümlülüklerine uygun şekilde devam etmiş olsa da 1944 itibarıyla çeşitli gerilimler yaşanmaya başlanmıştır. Türkiye'nin, fiilen savaşa katılmamakla birlikte, 1945 yılında müttefikler safında yer alması iki ülke arasındaki ilişkileri tamamen koparmıştır. Türkiye savaş boyunca izlediği tarafsızlık politikasıyla kendisini büyük bir yıkımdan korumayı başarırken, Bulgaristan savaşa "Büyük Bulgaristan" hedefiyle girmiş ancak ağır bir mağlubiyet alarak siyasi ve ekonomik yeniden yapılanma sürecine girmek zorunda kalmıştır.⁷⁵¹

Bulgaristan ile yapılan barış anlaşması kapsamında, ülkenin sınırlarında herhangi bir değişiklik yapılmamış ve Romanya'dan aldığı Dobruca toprakları Bulgaristan'ın egemenliğinde kalmaya devam etmiştir. Anlaşmaya göre, Bulgaristan'ın sınırları, 1 Ocak 1941 tarihindeki gibi olacaktır. Bulgaristan Yugoslavya'ya 25 milyon dolar, Yunanistan'a ise 45 milyon dolar savaş tazminatı ödemeyi kabul etmiştir. Ayrıca, ülkenin askeri gücü belirli sınırlandırmalara tabi tutulmuştur. Bulgar ordusu en çok 35.000 kara, 5.000 kişilik hava kuvvetinden oluşacaktır.⁷⁵²

Türkiye'nin Bulgaristan ile ilişkileri savaş sonrası dönemde gergin bir seyir izlemiş, özellikle 1948'de Türkiye'ye ait iki savaş uçağının düşürülmesi diplomatik bir krize yol açmıştır. Aynı zamanda, Bulgaristan'da iktidarda bulunan komünist

⁷⁵¹ Koçak, *a.g.e.*, s. 143-144; Esra Sarıkoyuncu Değerli, Hasan Karakuzu, "İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye-Bulgaristan İlişkilerine Etkisi", *History Studies*, C.14, S.2, Mayıs 2022, s. 441-444; Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2001)*, Der Yayınevi, İstanbul 2006, s. 642-643.

⁷⁵² Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 294; Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2001)*, Der Yayınevi, İstanbul 2006, s. 663.

rejimin ülkedeki Türk azınlığa yönelik olumsuz yaklaşımı, ikili ilişkilerdeki olumsuz gidişatta etkili olmuştur.⁷⁵³

Savaşın sona ermesiyle birlikte Türkiye, Bulgaristan'daki Türk azınlığın sosyal ve kültürel haklarını korumak için girişimlerde bulunmuştur. Ancak Bulgaristan, savaş sırasında izlediği politikalar nedeniyle Türkiye'yi cezalandırma amacı güderek ülkedeki Türk nüfusa yönelik baskı ve asimilasyon politikalarını artırmıştır. Uluslararası hukuka aykırı bu uygulamalar sonucunda, Bulgaristan'daki Türklerin zorunlu göçe tabi tutulması kararlaştırılmış ve bu durum iki ülke arasındaki diplomatik ilişkilerde uzun süreli bir gerilim yaratmıştır.⁷⁵⁴

3.3. Yugoslavya ile İlişkiler

Türkiye ile Yugoslavya arasındaki ilişkilerin temel dinamikleri; her iki devletin de Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulmuş olması, benzer Balkan politikaları izlemesi, ortak bir tarihsel geçmişe sahip bulunması, Balkanlar'da yaşayan Müslüman-Türk azınlıkların durumu ile bölgedeki maddi ve manevi Türk mirasının varlığı ve iki ülkenin ortak sınırının bulunmaması gibi unsurlar çerçevesinde şekillenmiştir. Yugoslavya, 1 Aralık 1918 tarihinde Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı adıyla kurulmuş; 1929 yılında ise "Yugoslavya" (Güney Slavları) adını almıştır. Ülkede yaşanan çeşitli iç karışıklıkların ardından, Yugoslavya, 6 Nisan 1941 tarihinde Almanya tarafından işgal edilmiş ve toprakları Almanya, İtalya, Arnavutluk, Macaristan ve Bulgaristan arasında paylaşılmıştır. Başbakan İsmet İnönü'nün 12 Haziran 1937 tarihinde Belgrad'a gerçekleştirdiği ziyaret, Türkiye ile Yugoslavya arasındaki dostane ilişkilerin ve ittifakın devam ettiğini uluslararası kamuoyuna duyurmak ve bölgesel gelişmeleri birlikte değerlendirme amacını taşımıştır. Öte yandan, Yugoslavya'nın İtalya ve Bulgaristan ile olan yakınlaşması Türkiye'nin bilgisi dâhilinde gerçekleşmiş; bu sürece Türkiye'nin de dolaylı

⁷⁵³ Kader Özlem, "İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye'nin Balkanlar Politikası (1939-1950)", *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi (Alsancak-İzmir)*, Haz.Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, s. 240.

⁷⁵⁴ Esra Sarıkoyuncu Değerli, Hasan Karakuzu, "İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye-Bulgaristan İlişkilerine Etkisi", *History Studies*, C.14, S.2, Mayıs 2022, s. 444.

katkısının bulunduğu kamuoyuna yansıtılmıştır.⁷⁵⁵ Romanya Kralı Carol 1938 yılında Atatürk ile İstanbul'da görüşmüştür. Romanya kralının bu ziyareti Yugoslavya basınına da konu olmuştur.⁷⁵⁶

Türkiye'nin Berlin Büyük Elçisi'nin Türkiye Dış İşleri Bakanlığı'na aktardığı bilgilere göre, Almanya ekonomik yapılanmasının en üst kademesinde yer alan ve Führer tarafından büyük güven beslenen İktisat Bakanı'nın, aynı zamanda Yugoslavya Başbakanı'nın Türkiye lehine kıymetli ve dikkat çekici değerlendirmeleri sunulmuştur. Türkiye ile Almanya arasında mevcut bazı ekonomik meseleleri müzakere etmek amacıyla Türkiye'nin Berlin Büyük Elçisi Almanya İktisat Bakanı Ekselans Walter Funk ile görüşme gerçekleştirmiştir. Görüşme sırasında, İktisat Bakanı son Türkiye ve Balkanlar seyahatine dair izlenimlerini dile getirerek şu ifadeleri kullanmıştır:⁷⁵⁷

"Almanya'dan Türkiye'ye kadar geçtiğim ve ziyaret ettiğim hükümetlerden yalnız sizin memleketinizde hakikaten muntazam ve büyük bir disiplin ve modern bir idarenin cereyan ettiğini gördüm ve yüksek bir teşkilat ve devlet kabiliyetinin her tarafta hisedildiğinin şahidi oldum. Bu fark ve müşahede yalnız benim hissetmemle kalmayup, bu hususta beni teyid eden Yugoslav Başvekili Ekselans Stoyadinoviç'in sözlerini de burada tekrar etmek isterim. Belgrad'da müşarünileyh Başvekil ile görüşürken Balkan Paktından ve Türkiye Cumhuriyetinden de bahis edilmişti. Başvekil Türkiye'nin kuvvetli ve çok esaslı ve modern rejimini ve idaresini ve ıcali devletinin yüksek kabiliyet ve görüşlerini hürmetle yad etti ve Balkan Paktı Devletleri arasında yalnız esaslı güvenimiz ve istinadgâhımız Türkiye Cumhuriyetidir dedi".

Bakan Funk, bu kanaatinin yalnızca kendisine ait olmadığını, Yugoslavya Başbakanı Ekselans Stoyadinoviç ile Belgrad'da yaptığı görüşmede benzer görüşlerin teyit edildiğini ifade etmiş ve söz konusu Başbakan'ın Türkiye'nin güçlü, köklü ve modern rejimi ile idaresi ve devlet adamlarının yüksek vasıflarının, diğer Balkan Paktı ülkeleri nezdinde büyük saygı uyandırdığını, Balkanlar'da tek gerçek güven kaynağı ve dayanaklarının Türkiye Cumhuriyeti olduğunu ifade ettiğini belirtmiştir.

⁷⁵⁵ Haydar Çakmak, "Atatürk Döneminde Türkiye- Yugoslavya İlişkileri", *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1-3. Erişim Tarihi: 05.04.2025.

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-yugoslavya-iliskileri/?pdf=3803>

⁷⁵⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158102. 4 Belge Tarihi: 25.07.1938; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158102. 5 Belge Tarihi: 24.06.1938.

⁷⁵⁷ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 32063.126014.1 Belge Tarihi: 28.12.1938.

Yugoslavya, Türkiye'nin İngiltere ile gerçekleştirdiği anlaşmaya yönelik tepkisini 1939 yılı Mayıs ayında diplomatik yollardan ifade etmiş ve bu durumu Balkan Konseyi Başkanı Gafencu nazarında resmen protesto etmiştir.⁷⁵⁸

1939 yılında İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması, mevcut uluslararası dengeleri alt üst etmiş ve yeni bir küresel düzenin oluşumuna zemin hazırlamıştır. Bu savaşın ardından, 29 Kasım 1945 tarihinde Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti ilan edilmiş ve Mareşal Josef Tito ülkenin ilk cumhurbaşkanı olmuştur.⁷⁵⁹

Yugoslavya basınında Türkiye ile ilgili haberler yayınlanmıştır. Vreme Gazetesi'nin 26 Aralık 1939 tarihli nüshasında yayınlanan İstanbul Muhabiri C. Bukilitsa'nın makalesinin tercümesinde öncelikli olarak, temel iâşe maddelerinin temini ve yaşam standardının korunması meselesi başta olmak üzere, savaş Türkiye'yi çeşitli ekonomik sorunlarla karşı karşıya bıraktığına vurgu yapılmıştır. Türkiye doğrudan savaşa katılmamış olmakla birlikte, diğer tarafsız hükümetlerde olduğu gibi, savaşın doğurduğu ekonomik kriz burada da etkisini göstermeye başlamıştır. Uygulanan abluka nedeniyle uluslararası ticaretin kısıtlanması ve buna bağlı olarak ortaya çıkan spekülasyonlar, Türkiye'de de ekonomik dengeleri sarsmış ve fiyatların ani bir şekilde yükselmesine sebep olmuştur. Bunun sonucunda diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye Hükûmeti de ulusal ekonomiyi koruma adına çeşitli tedbirler almak durumunda kalmıştır. Bu çerçevede, Ticaret Vekili Nazmi Topçuoğlu, farklı ekonomik sektörlerin temsilcilerini kabul ederek, onların şikâyet ve taleplerini dinlemiştir. Bu görüşmelerden son dönemde ticaret hacminin önemli ölçüde azaldığı tespit edilmiştir. Hâlihazırda gerçekleştirilen ticari faaliyetlerin ise ciddi zorluklarla karşı karşıya olduğu, dış ticarete yaşanan daralmanın, iç piyasayı da olumsuz etkilediği ve bu durumun geniş çapta spekülatif faaliyetlerin artmasına yol açtığı vurgulanmıştır.⁷⁶⁰

1936 yılında Türkiye ile Yugoslavya arasında imzalanmış olan Ticaret ve Seyr-i Sefain Anlaşması'na ek olarak, 1940 yılında Ankara'da Yugoslavya Hükûmeti ile gerçekleştirilen müzakereler neticesinde ikinci bir protokol üzerinde mutabakata

⁷⁵⁸ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35030.138266.71. Belge Tarihi: 16.05.1939.

⁷⁵⁹ Haydar Çakmak, "Atatürk Döneminde Türkiye- Yugoslavya İlişkileri", *Atatürk Ansiklopedisi*, s. 1-3. Erişim Tarihi: 05.04.2025.

<https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-yugoslavya-iliskileri/?pdf=3803>

⁷⁶⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158107.18 s. 1-2. Belge Tarihi: 06.01.1940.

varılmıştır. Bu Ticaret ve Seyr-i Sefain Anlaşması'na ek protokol, 5 Ağustos 1940 tarihinde Hariciye Vekâleti tarafından yapılan teklif üzerine, 17 Ağustos 1940 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir.⁷⁶¹

Yugoslavya'nın henüz değerlendirmeye hazır olmadığı Balkan Paktı hakkında Türkiye ile görüşmek üzere 1940 yılında Ankara'ya Yugoslavya Dışişleri Bakanını gönderileceği belirtilmiştir. Bu haber, Yugoslav muhalif basının Türkiye karşıtı söylemlerini yeniden gündeme taşımasına vesile olmuştur. Gazetede, Türkiye Dışişleri Bakanı'nın, İtalya'nın Türkiye ve Balkan Paktı'na yönelik politikaları hakkında Meclis'te yaptığı açıklamalara da yer verilmiştir.⁷⁶²

Yugoslavya'nın Ankara Büyükelçisi, Besarabya meselesi üzerine Macar Hükümeti'nin tutumunu öğrenmek amacıyla kendi hükümetinden aldığı talimat doğrultusunda Türkiye Dışişleri Bakanı ile görüşme talebinde bulunmuştur. Alman ve İtalyan elçilerinin ardından Yugoslavya elçisini kabul eden Türkiye Dışişleri Bakanı, Macar hükümetinin ayrımcılığı kabul etmediğini, kamuoyunun ve ordunun tepkili olduğunu ve durumun ciddiyetini vurguladığını aktarmıştır. Bu çerçevede, geri dönülemez bir krize yol açılmadan Romanya ile diplomatik temas kurulmasının önemi dile getirilmiş ve Yugoslavya'nın bu doğrultuda Romanya nazarında arabuluculuk yapması önerilmiştir. Yugoslav hükümeti bu öneriyi olumlu karşılayarak, Romanya'ya dostane tavsiyelerde bulunacağını belirtmiştir.⁷⁶³

2-4 Şubat 1940 tarihleri arasında Belgrad'da toplanması planlanan Balkan Devletleri Konferansı'na ilişkin Belgrad kaynaklı haberde, bölgesel dengelere dair Yugoslavya'nın yaklaşımı ve değerlendirmeler yer almaktadır. Yugoslav yetkililerin görüşlerine göre, Balkan devletlerinin savaş dışında kalabilmelerini sağlayacak etkili çözüm, Bulgaristan ve Macaristan'ın da dâhil edileceği, karşılıklı güvence ve gerektiğinde askerî yardımı da içerecek şekilde yapılandırılmış bir blok oluşturulmasıdır. Ancak habere göre böyle bir bloğun oluşturulması hem pratikte imkânsız hem de siyasi bakımdan sakıncalı görüldüğü ifade edilmiştir. Bu önerinin uygulanabilirliğinin sınırlı olmasının başlıca nedeni, Macaristan ve Bulgaristan'ın

⁷⁶¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA). 30.18.1.2 (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı), 92.80.11 / 432.14 (Belge Tarihi 17.08.1940).*

⁷⁶² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158106.4 s. 1-2. Belge Tarihi: 07.04.1940.*

⁷⁶³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Macaristan (556), 44717.215143.13 Belge Tarihi: 30.06.1940.*

Romanya ve Yugoslavya'ya yönelik toprak talepleridir. Diğer yandan, Türkiye, Yunanistan ve Romanya gibi ülkelerin savaşan taraflardan biriyle (özellikle İngiltere ve Fransa) olan yakın ilişkileri, bu tür bir ittifakın Berlin ve Moskova tarafından tehdit olarak algılanmasına yol açabileceği belirtilmiştir.

Bu çerçevede Yugoslav yetkililer, konferansın öncelikli hedefinin, Balkan devletleri arasında yakınlaşmayı engelleyen sorunların ortadan kaldırılması ve katılımcı ülkelerin savaşan taraflara karşı kesin tarafsızlıklarını beyan etmeleri gerektiğini savunmaktadır. Bununla birlikte, Yugoslavya, Türkiye'nin hem Anadolu hem de Akdeniz bölgesindeki stratejik çıkarları nedeniyle İngiltere ve Fransa ile iş birliğini sürdürebileceğini kabul etmekte; fakat coğrafi ve siyasi olarak daha dar bir Balkan perspektifine sahip olan diğer ülkelerin bu yolu izlememesi gerektiği görüşündedir.

Bu gelişmeler doğrultusunda, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu, 30 Ocak 1940'ta Belgrad'a gitmek üzere hareket edeceği, kendisine, Dışişleri Bakanlığı'nın üst düzey bürokratlarından Feridun Cemal, Reşad Bey ve Abdullah Zeki Beylerin refakat edeceği bildirilmiştir.

Belgrad merkezli Politika Gazetesi, Balkan Antantı Konseyi'nin yaklaşan toplantısının amacının, Balkanlar'daki mevcut durumu değerlendirmek ve mevcut ihtilafları diplomatik yollarla çözüme kavuşturmak olduğunu vurgulamıştır. Gazete, bu girişimlerin Tuna havzası ülkelerinin bazı taleplerini karşılamaya yönelik bir çaba olacağını ifade etmiştir.⁷⁶⁴

Balkanları korumak için olası bir Sovyet-Türk askeri iş birliği, Yugoslavya açısından son derece önemli stratejik sonuçlar doğurabilecek bir gelişme olarak değerlendirilmiştir. 1940'lı yılların başında Almanya'nın Balkanlar üzerindeki artan baskısı ve genişleme politikası çerçevesinde Yugoslavya, giderek artan bir tehdit ile karşı karşıya kalmıştır. Bu bağlamda, Türkiye'nin savaş dışında kalmasına rağmen askeri hazırlıklarını tamamlamış olması ve Sovyetler Birliği ile eşgüdümlü hareket etme ihtimali, Yugoslavya'nın savunma kapasitesini doğrudan etkileyebilecek bir unsur haline gelmiştir. 1941 yılı Nisan ayında Moskova Elçiliğinden Türkiye Dış İşleri Bakanlığı'na gelen resmi yazıda Sovyetler ile Türkiye'nin müşterek bir harekât planına yönelmesi, Almanya'nın kuvvetlerini bölgeye sevk etmek zorunda bırakacağı

⁷⁶⁴ *Cumhuriyet*, 30 İkindikânun 1940, s. 1.

için Yugoslavya üzerindeki doğrudan baskıyı hafifleteceği belirtilmektedir. Bu durumun, Yugoslavya'nın yalnızlaşmasını önleyeceği ve askerî açıdan direnç kapasitesini artıracacağı ifade edilmiştir. Aynı zamanda, Almanya'nın üç ya da dört cephede savaşmak zorunda kalması, Yugoslavya'nın üzerindeki stratejik yükü paylaşmasını sağlamakla birlikte olası bir Alman işgaline karşı savunma pozisyonunu daha güçlü hale getireceğine dikkat çekilmiştir. Ancak, Türkiye'nin pasif kalması veya Sovyetlerle iş birliği gerçekleşmemesi durumunda Yugoslavya'nın, Almanya karşısında yalnız kalma riskiyle karşılaşacağı bu durumun da ülkenin askeri ve siyasi kırılganlığını artıracacağı belirtilmiştir.⁷⁶⁵ Ayrıca Yugoslavya kralının 1941 yılı Haziran ayında Filistin'den dönüşünde memleketimizi ziyaret ettiği Kahire Elçiliğinden haber verilmiştir.⁷⁶⁶

Sovyet kuvvetleri, Bulgaristan'ı kontrol altına aldıktan sonra Macaristan ve Yugoslavya'ya ilerlemiştir. Ekim 1944'ün başlarında Yugoslavya topraklarına giren Sovyetler, bu süreçte komünist lider Josip Broz Tito ile de iş birliği yapmıştır. 1944 yılında Tito, İngiltere Başbakanı Winston Churchill ile bir anlaşma yaparak Yugoslavya'nın tamamen komünist bir yönetim altına girmeyeceğine dair güvence vermiştir. Ancak, 29 Eylül 1944'te Sovyetler ile imzalanan bir başka anlaşma, Yugoslavya'nın Sovyet etkisine girmesini hızlandırmıştır. Balkanlar üzerindeki Sovyet nüfuzunun giderek artması, İngiltere'yi özellikle Yunanistan konusunda harekete geçmeye itmiştir. Sovyet etkisini dengelemek amacıyla İngiltere, Eylül 1944'te Yunanistan'a 4.000 kişilik bir kuvvet göndermiştir. Aynı dönemde, Arnavutluk da komünist bir yönetimin kontrolüne girmiştir.⁷⁶⁷

1944 yılında Londra'daki Türkiye Büyükelçiliği tarafından Dışişleri Bakanlığı'na iletilen yazışmada, Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında Balkanlar ve Yugoslavya'ya dair diplomatik görüşmeler ele alınmıştır. Buna göre yalnızca Bulgaristan değil, tüm Balkanlar'ın Türkiye açısından önemli menfaat ve ilgi barındırdığı vurgulanmaktadır. Bu bakımdan Sovyetler Birliği ile müşterek diplomatik faaliyetlerin gerekliliği üzerinde fikir birliğine varıldığı ifade edilmektedir. Özellikle Yugoslavya bağlamında, Sovyet yetkililerin, Başbakan

⁷⁶⁵ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35054.138109.13 Belge Tarihi: 16.04.1941.*

⁷⁶⁶ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 68065.297625.38. Belge Tarihi: 10.06.1941.*

⁷⁶⁷ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 397-398.

Subaşıć'e Tito ile birlikte tek bir hükümet kurması yönünde telkinde bulundukları ve bu sürece Türkiye'nin de dâhil edilmesini destekledikleri belirtilmiştir. Tito'nun Türkiye'yi bilgilendirmeksizin Moskova'ya gerçekleştirdiği ziyarete dair duyulan rahatsızlık Sovyet tarafına iletilmiş ve Sovyetler, Türkiye'nin Yugoslavya'daki çıkarlarını yerinde ve haklı bulduklarını dile getirmiştir. Bu kapsamda, Adriyatik'e kıyısı olan bölgelerde Türkiye'nin doğrudan etkisinin olmasını sağlamak amacıyla söz konusu bölgenin sadece Türkiye'nin denetimine bırakılması teklif edilmiştir. Ancak Türkiye, bu önerinin Yugoslavya'nın ikiye bölünmesi anlamına geleceği düşüncesiyle teklife olumlu yaklaşmamış, aksine Yugoslavya'nın bütünlüğünü esas alan ve ortak iş birliğini öncelikleyen bir yaklaşım sergilemiştir. Sovyetler, Balkanlar'da özellikle Karadeniz'e yönelik emniyet ve stratejik çıkarlarının bulunduğunu ifade etmiş; bu çıkarların Türkiye tarafından da göz önünde bulundurulmasını talep etmiştir. Ayrıca Yunanistan'da krallık rejiminin yeniden tesis edilme ihtimali dile getirilmiş; buna karşın, Bulgaristan ve Yugoslavya'nın hangi rejim altında şekilleneceğine dair veya olası bir Bulgar-Yugoslav federasyonunun gerçekliğine dair açıklama yapılmamıştır. Türkiye'nin Balkanlar'a yönelik ilgisinin devam ettiği, bölgedeki menfaatlerini koruma yönünde somut girişimlerde bulunduğu ve geçmişteki söylemlerin aksine Balkan siyasetinden çekilme gibi bir düşüncenin söz konusu olmadığı vurgulanmıştır.⁷⁶⁸

Londra'daki Türkiye Büyükelçi Ruşen Eşref Üneydin 1944 yılında Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği bilgilendirme yazısında; Almanya ile diplomatik ilişkilerin kesilmesi yönünde alınan kararın TBMM'den geçmesi üzerine İngiliz Marshal Lord Birdwood'un kendisine mektup gönderdiğini, hükümetin bu karardan dolayı Türk milletini tebrik ettiğini bildirmiştir. Eski Yugoslavya Başbakanı ve Dışişleri Bakanı, 1944'te Türkiye'deki Yugoslavya Büyükelçisi olan Yeftić, Türkiye için Üneydin'a dostane bir mektup göndermiştir. Mektubunda, söz konusu kararın Balkanlar'da barış ve istikrarın sağlanmasına önemli katkı sunacağına olan inancını dile getirmiş, geçmişte Balkan Pakti'nin kurulmasındaki ortak katkılara atıfta bulunarak Türkiye-Yugoslavya iş birliğinin verimli hatırasını vurgulamıştır. Ayrıca, bu gelişme için *"mevzubahis kararın Balkanlar'ın sulh ve sükuna kavuşmasına geniş mertebe yardım*

⁷⁶⁸ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37170.148360.3 Belge Tarihi: 24.11.1944.

*edeceği kanaatinde olduğunu asil Türk milletinin müreffeh istikbali için” olumlu bir adım olduğuna dair samimi temennilerini iletmıştır.*⁷⁶⁹

Savaş sonrası dönemde Türkiye için en önemli Balkan aktörlerinden biri de Yugoslavya olmuştur. 1945 yılında Josip Broz Tito liderliğinde kurulan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti (YSFC), altı cumhuriyet ve iki özerk bölgeden oluşan merkezi bir devlet yapısıyla Balkanlar’daki en etkili ülkelerden biri haline gelmiştir. Türkiye-Yugoslavya ilişkileri savaşın hemen ardından gergin bir seyir izlemişse de, 1948’de Yugoslavya’nın “milliyetçi bir yol izlediği” gerekçesiyle Kominform’dan ihraç edilmesi, ilişkilerde bir dönüm noktası olmuştur. Bu süreçte Tito, Sovyet tehdidine karşı Batı Bloğu ile dengeli bir ilişki geliştirmek istemiş ve bu durum Türkiye ile Yugoslavya arasındaki yakınlaşmayı hızlandırmıştır.⁷⁷⁰

Arnavutluk Hükümeti’ni 28 Nisan 1945 tarihinde ilk olarak tanıyan ve bu vesileyle diplomatik ilişkiler tesis eden ülke Yugoslavya olmuştur. 1944 ile 1948 yılları arasında Arnavutluk, Yugoslavya ile son derece yakın ve iş birliğine dayalı bir ilişki sürdürmüştür.⁷⁷¹

1945 yılında Belgrad’tan bildirilen France-Presse -Ajansının muhabirinin haberine dayanan bilgilere göre, Mareşal Josip Broz Tito, Moskova basınına mensup gazetecilerin sorularına verdiği cevapta, uluslararası alanda gündemde olan Trieste meselesine değinmiş; bu şehir üzerinde Yugoslavya’nın etnik, millî ve ekonomik temellere dayanan meşru hak iddiaları bulunduğunu belirtmiş ve bu taleplerin gerçekleşeceğine dair umudunu dile getirmiştir. Yugoslavya’daki mevcut yönetim sisteminin “komünist” nitelikte olup olmadığı yönündeki bir başka soruya verdiği yanıtta ise Tito, yabancı kamuoylarının bu tür değerlendirmelere hangi gerekçelere dayanarak ulaştığını anlayamadığını ifade etmiştir. Komünist Partisi’nin, sadece kendi çıkarları doğrultusunda hareket eden dar bir yapı olmadığını, aksine geniş bir demokratik tabanı kapsayan “millî cephe” çatısı altında farklı unsurları bir araya

⁷⁶⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37398.150257.64 Belge Tarihi: 17.08.1944.

⁷⁷⁰ Kader Özlem, “İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye’nin Balkanlar Politikası (1939-1950)”, *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi (Alsancak-İzmir)*, Haz.Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, s. 241.

⁷⁷¹ Ali Özkan, “Millî Şef Döneminde Türk-Arnavut İlişkileri (1939-1945)”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 211, Ağustos 2014, s. 123.

getirme amacı taşıdığını ve bu durumun partinin gücü kendi tekeline almak istemediğinin bir göstergesi olduğunu vurgulamıştır.⁷⁷²

Türkiye'nin İsviçre Bern Büyükelçisi Yakup Kadri Karaosmanoğlu Tiran'da bulunduğu sırada Yugoslav sefareti başkatibi olarak tanıdığı ve o zamandan beri aralarında ahabplık münasebeti bulunduğu Bern'in 1946 yılı Yugoslav elçisi Karaosmanoğlu'ya şunları söylemiştir.⁷⁷³

“Sizin elçiliğe her gelişimde kendi evimde kendi memleketimde hissediyorum. Biz Balkanlıları hiçbir şey birbirimizden ayıramaz ve ayırmamalıdır. Asırlarca büyük devletler hep kendi menfaatlerinin icabına göre bizi yek değerimize karşı birer dama taşı gibi oynattılar. İşte son defa Yugoslavya'nın hakları Triyeste meselesinde yine büyükler arasındaki rekabet yüzünden çiğnenip gitti. Eğer aramızda Rusya bulunmasaydı eminim ki Anglosaksonlar bu davadaki bariz hakkımızı kabul edeceklerdi. Aynı surette o kanaattem ki Türkiye İngiltere ile bir ittifak yapmamış olsaydı bugün Rusya size karşı bu vaziyette almazdı. Boğazlar meselesi bence Moskova hükümeti size karşı duyduğu samimiyetsizlik yüzündendir ki bu derece had bir ihtilaf mevzuu şekline girdi.” demiştir.

Bu resmi yazıda tarih boyunca büyük devletlerin çıkarları doğrultusunda Balkan milletlerinin birbirine karşı kullanıldığı ifade edilirken diğer taraftan da Balkan halkları arasındaki birlik duygusunu vurgulaması bakımından da dikkat çekicidir.

1947 yılında İngiliz diplomat Stafford Cripps Türkiye ile Yugoslavya arasındaki görüşmeden korktuğunu beyan etmiştir. Bunun üzerine Dışişleri Bakanlığı Londra Büyükelçiliği'ne Cripps'in Türkiye ile Yugoslavya arasında ortaya çıkmasından endişe duyduğu bir anlaşmazlığa dair beyanatının, hangi gerekçelere dayandığının henüz bilinmediğini, uygun bir fırsat doğduğunda söz konusu değerlendirmesinin hangi somut temellere dayandığına ilişkin olarak hükümet çevrelerinden bilgi edinilmesi ve bu hususta Bakanlığın aydınlatılması hususu ifade edilmiştir.⁷⁷⁴

3.4. Romanya ile İlişkiler

Romanya ile Türkiye arasında 5 Ocak 1938 tarihinde Tediye Anlaşması imzalanmıştır. Romanya ile imzalanan bu ticaret anlaşmasına istinaden Bükreş'te 24 Mayıs 1938 tarihinde de Türk-Rumen Ticaret Odası açılışı yapılmıştır. Rumen-Türk

⁷⁷² *Cumhuriyet*, 13 Ağustos 1945, s. 3.

⁷⁷³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35271.138715.18, s. 1-3. Belge Tarihi: 31.10.1946.*

⁷⁷⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37170.148368.6 Belge Tarihi: 15.12.1947.*

Ticaret Odası heyeti tarafından alınan karar doğrultusunda, bu açılışın Türkiye’de millî kalkınma sürecinde önemli katkılar sağlamasının yanında iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilecek çalışmalarda da her iki devletin yardım ve desteğinden istifade edilmesi hususuna dikkat çekilmiştir.⁷⁷⁵

Romanya Kralı Carol Türkiye’yi ziyaret etmiş ve 18 Haziran 1938’de İstanbul’da istirahathte bulunan Atatürk ile görüşmüştür. Bu görüşmenin nezaket ziyaretinden ibaret olduğu ifade edilmiştir. Romanya kralının yanında hükümet görevlilerinden kimse gelmemiştir. İki devlet başkanı birbirlerini görmekten mutluluk duymuştur. Memleketleri arasında uygun olan en iyi ilişki ve dostluktan, komşularıyla iyi geçinmek hususundan bahsetmişlerdir. Ayrıca Balkan misakının sulha hizmetini, Balkan İttifakı siyasetinin güçlendirilmesini görüşmelerinde vurgulamışlardır.⁷⁷⁶

Romanya Elçisi Alexandre Télémaque⁷⁷⁷, gerçekleşen görüşmede ele alınan 5 Ocak 1938 tarihli Ticaret Mukavelenamesi’nin feshi meselesine ilişkin olarak, görüşmede, söz konusu mukavelenamenin tadili veya feshi hususunda hükümetinden almış olduğu talimat doğrultusunda, mukavelenin hükümleri gereğince işlemin yerine getirilmediği takdirde sürenin sona ereceği ifade edilmiştir. Ancak Atatürk’ün henüz defnedilmediği bir dönemde böyle bir talepte bulunmanın kendisi açısından oldukça ağır bir durum teşkil ettiğini dile getirmiş ve bu nedenle, görüşmede mutabık kalınan resmi yazışmayı yapmak zorunda olduğunu ancak söz konusu mektupların Atatürk’ün defin merasimine kadar işleme konulmamasını rica etmiştir. Ayrıca, Atatürk’ün defin törenine katılacak olan Romanya heyetinin destroyerle geleceğini bildirmiş ve destroyerin Boğazlar Mukavelesi gereğince gerekli izinleri alabilmesi

⁷⁷⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39174.158389.31 Belge Tarihi: 16.06.1938; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.157. Belge Tarihi: 24.05.1938; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38803.157292.1 Belge Tarihi: 16.04.1938; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.79 Belge Tarihi: 25.05.1938.

⁷⁷⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267.158744.22, s.1-3. Belge Tarihi: 21.06.1938; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267.158744.23. Belge Tarihi: 22.06.1938.

⁷⁷⁷ Romanya Elçisi Alexandre Télémaque’ın görevinin 28 Şubat 1939’da sona erdiği bildirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39292.158927.11. Belge Tarihi: 28.02.1939. Romanya Ankara eski Elçisi Alexandre Télémaque’a Cumhurbaşkanı İsmet İnönü’nün bir fotoğrafı hediye edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39292.158927.3 Belge Tarihi: 14.08.1939.

için resmî bir nota bırakılmıştır.⁷⁷⁸ Bunun üzerine Romanya ile Türkiye hükümetleri arasında 6 Aralık 1938 tarihinde Ticaret ve Tediye Anlaşması Ankara’da imzalanmıştır. Türkçe tercümesi 15 Aralık 1938 tarihinde takdim edilmiştir.⁷⁷⁹ Daha sonra 26 Eylül 1940 yılında da yine Türkiye ile Romanya arasında Ticaret Anlaşması imzalanmıştır.⁷⁸⁰

21 Şubat 1938 tarihli resmi kayıta Türkiye’nin Bükreş Büyükelçisi Hamdullah Suphi Tanrıöver’in Romanya Kralı ile Türkiye dış politikasına dair görüşmesi konu edilmiştir. Türkiye’nin Bükreş Büyükelçisinin Türkiye’ye gelmeden önce birçok önemli olayların gerçekleşme sahası olan Romanya’nın başındaki kral ile görüşmek amacıyla olduğu ve bu amaçla Romanya Kralı’ndan bir görüşme talep ettiğini ifade etmiştir. Romanya’daki Goga Hükümeti’nin, iktidara geldiği andan itibaren geniş kesimleri memnun etme gayretiyle çeşitli beyanat ve yayınlarda bulunduğunu, hükümeti oluşturan üyelerin geçmişleri itibarıyla birçok ülkede güven telkin edemeyen bir yapı arz ettiğini vurgulamıştır. Bu nedenle, iç ve dış politikada etkili konumda bulunan şahsiyetlerin görüşlerini dikkatle değerlendirmenin faydalı olacağı düşüncesinde olduklarını ifade etmiştir. Büyükelçi 7 Şubat 1938 tarihinde saat 16.00’da Kral tarafından kabul edilmiştir. Türkiye’nin dış politikadaki yeni bir aşamasını teşkil eden Sadabad Pakti’nı hatırlatarak, bu konuda aşağıdaki ifadeleri dile getirmiştir: *"Laik Türkiye'nin Müslüman şark milletleri nezdinde itibarını kaybedeceğini düşünenler oldu. Halbuki bunun tamamen zıddına olarak bu günki Türkiye'nin prestiji şarkta da pek ziyade büyümüştür. Hatta hasıl ettiği tesir itibarile evvelki zamanlardan daha büyüktür demek doğru olur. Türkiye birçok müslüman devletler için bir kutub hizmetini görüyor. Irak, İran, Efganistan, Türkiye'ye her gün bir az daha yaklaşıyorlar. Diğer şark devletlerinin de bu hareketi yakından takib etmelerine intizar etmek lazım gelir."* Bu değerlendirmenin, yeni Türkiye’nin uluslararası arenadaki çekim gücünün ne denli önemli bir noktaya ulaştığını

⁷⁷⁸ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39197.158444.27 Belge Tarihi: 12.11.1938.

⁷⁷⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39197.158444.8 Belge Tarihi: 03.03.1939.

⁷⁸⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38873.156201. 65. Belge Tarihi: 24.06.1941. 1940 yılından sonra 1942 yılının nisan ve aralık aylarında 1943 yılının Nisan ayında, 1944 yılının temmuz ve eylül ayında Romanya ile Türkiye arasında ticaret anlaşmaları imzalanmıştır. Selçuk Kılınç, *"İnönü Dönemi Türkiye-Romanya İlişkileri (1938-1950)"*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kars 2013, s. 42-46.

göstermesi bakımından dikkate değer olduğu ifade edilmiştir. Suphi Bey görüşmesi sırasında Türkiye'nin Romanya ile dostluğuna ve bu dostluğun Romanya-Türkiye ilişkilerinin istikrarına sağlayacağı katkıya içten bağlılık duyulduğunu ifade etmiştir. Kral ise bu vesileyle Romanya'daki siyasi gelişmelere, özellikle kendisini büyük bir endişeye sevk eden Demir Muhafızlar örgütüne değinmiştir. Bu hareketin içinde yer alan gençlerin eğitim ve terbiye açısından değerlendirilebilecek nitelikte kimseler olmadığını, aksine çoğunun görgüsüz, tahsilsiz ve hayalperest kişilerden oluştuğunu vurgulamıştır. Kral, bu kişilerin farklı ülkelerde gerçekleşen büyük fikri ve toplumsal hareketleri örnek alarak Romanya'da benzer girişimlerde bulunmak istediklerini, ancak bunun mevcut şartlarla bağdaşmadığını belirtmiştir. Kral özellikle, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Rusya, Almanya, İtalya ve Türkiye'de ortaya çıkan büyük fikir ve halk hareketlerinin kimler tarafından yönlendirildiğinin, hangi şartlarda doğduğunun ve bu süreçte rol oynayan şahsiyetlerin geçmişlerinin bilindiğini ifade etmiştir. Yalnızca Stalin'i istisna tutarak, onun oldukça sınırlı bir eğitime sahip olduğunu ve ülkesini içinden çıkılması zor bir sürece sürüklediğini dile getirmiştir. Kral'a göre, Romanya'da Demir Muhafızlar hareketini mazur gösterecek herhangi bir durum mevcut olmadığı ve ülkeyi birtakım kontrolsüz ihtirasların çatışma sahasına dönüştürmenin doğru olmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca görüşme sırasında Kral, Yugoslavya-Bulgaristan ilişkilerine de değinmiştir. Bu iki Slav milleti arasındaki yakınlaşmanın fazla ileriye taşınamayacağı kanaatinde olduğu, bu iki ülkeyi birbirine yaklaştırabilecek unsurlar bulunduğu kadar aynı şekilde onları uzaklaştıran etkenlerin de mevcut olduğunu dile getirmiştir. Nihayetinde 25 Şubat 1938'de gerçekleşecek Balkan Paktı toplantısının bölgesel istikrar açısından olumlu sonuçlar doğurmasını temenni ettiğini ifade etmiştir.⁷⁸¹

12 Ağustos 1938'de Bükreş Elçiliğinden Kocaoğlu tarafından Dışişleri Bakanlığı'na gelen habere göre diplomat Kocaoğlu saraydan çağırılmıştır. Kendisine Romanya Kralı Carol'un hususi yatıyla Türkiye'ye gideceği İstanbul'u, Bursa'yı ve Truva'yı göreceği belirtilmiştir. Kral, Kocaoğlu'na bunun yapılmasını sağlayan Atatürk'e ve Türkiye'ye gördükleri ilgi ve misafirperverlik için teşekkürlerini iletmiştir. Yalnız Romanya Kralı Carol'un Türkiye ziyaretinden kimsenin haberdar

⁷⁸¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.155, s. 1-2. Belge Tarihi: 21.02.1939.*

olmaması ve gizli kalması vurgulanmıştır.⁷⁸² 19 Ağustos 1938'de Türkiye'den ayrılırken Atatürk'e misafirperverlik için teşekkürlerini ilettiği bir telgraf bırakmıştır.⁷⁸³

Bükreş Büyükelçiliği'ne 5 Ocak 1939'da yazılan resmî yazıda, Romanya'nın yeni Dışişleri Bakanı ile görüşmede kendisi samimi ve dostane üslubundan büyük bir memnuniyet ve teşekkür duyulduğu iletilmiştir. Ayrıca, Türkiye ile dostane ilişkilerin güçlendirilmesi ve sürdürülmesi konusundaki kararlılıklarına karşılık, Türkiye'den de aynı samimi karşılığın gösterileceğinden emin olmaları uygun bir dille ifade edilmiştir.⁷⁸⁴ 10 Ocak 1939 tarihinde alınan habere göre de Balkanlar'ın durumu hakkında görüşmek üzere Romanya askeri heyetinin Türkiye'ye geleceği bildirilmiştir.⁷⁸⁵

Belgrad'dan bildirilen resmî tebliğe göre, Yugoslavya ve Romanya Hariciye Nazırları, 2 Şubat 1939 tarihinde gazetecilerle bir araya gelmiştir. B. Stoyadinoviç - Gafenko görüşmelerinin ardından resmî tebliğ yayımlanmıştır. Buna göre Romanya Hariciye Nazırı Gafenko'nun doğrudan doğruya temas sağlamak amacıyla 1 ve 2 Şubat 1939 tarihlerinde Belgrad'da B. Stoyadinoviç'e gerçekleştirdiği ziyaret, iki devlet adamına Romanya ve Yugoslavya'yı ilgilendiren tüm meseleleri ele alma fırsatı sunmuştur. Bu görüş alışverişleri sırasında, iki dost ve müttefik ülke arasında mevcut olan güçlü ilişkilerin sürdürülmesi hususunda karşılıklı kararlılık vurgulanmış ve her iki tarafın görüş birliği içinde olduğu gözlemlenmiştir. Hem Romanya hem de Yugoslavya, diğer tüm ülkelerle, özellikle de komşu devletlerle, barışçıl ve yapıcı iş birliğine dayalı ilişkiler kurma arzusuyla hareket edeceği hususu da teyit edilmiştir.⁷⁸⁶

13 Haziran 1939 tarihinde Romanya Dışişleri Bakanı Gafenco ve beraberindeki heyetin Türkiye'ye ziyareti haber verilmiştir. Kendilerine Türkiye Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu refakat etmiştir. İsmet İnönü, Romanya Dışişleri Bakanı Gafenco, eşi ve heyeti misafir ederek yemek daveti vermiştir. Yalova'dan

⁷⁸² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267.158744.20 Belge Tarihi: 12.08.1938.*

⁷⁸³ Ayşegül Can, "Türkiye Romanya İlişkileri", *Geçmişten Günümüze Türkiye-Balkan Ülkeleri İlişkileri*, Ed. Ayşegül Can- Melih Duman, Eğitim Yayınevi, İstanbul 2022, s. 247.

⁷⁸⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.68. Belge Tarihi: 05.01.1939.*

⁷⁸⁵ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.7 Belge Tarihi: 10.01.1939.*

⁷⁸⁶ *Akşam*, 3 Şubat 1939, s. 2.

İstanbul'a varacakları ve oradan da Pire'ye götürecek olan Daçya vapuruna yanaşacakları bildirilmiştir. Bu seyahat için gerekli hazırlıkların yapılması konusunda görevlendirmeler yapılmıştır.⁷⁸⁷ Ayrıca Bükreş Büyük Elçiliği'ne Hamdullah Suphi Tanrıöver 20 Haziran 1939'da tayin olmuştur.⁷⁸⁸

Gafenko'nun Ankara ziyareti sırasında Bulgar Elçisi Christof tarafından konu edilen Bulgar taleplerinin Atina'daki yankıları hakkında Atina Büyükelçiliği'nden alınan bilgilere göre, memleketine dönmek üzere yola çıkan ve hareketinden önce M. Metaksas ile görüştüğü üst makamlarca bilinen Bulgar elçisinin görüşmeleri ve Ankara'daki temasları hakkında Atina'da izlediği söylem tarzına ilişkin ayrıntılar sunulmuştur. Ankara'daki Bulgar elçisinin, Romanya Dışişleri Bakanı Gafenko ile Dobruca, Trakya ve Çaribred konularında gerçekleştirdiği görüşme ve bu görüşmenin Gafenko ile Ankara'daki resmî çevreler üzerinde bıraktığı etkiye dair izlenimler, Atina'daki resmî çevrelerde yayılmıştır. Bu görüşmenin içeriği, Bulgar zihniyetini yansıtmaması açısından Atina'daki resmî çevrelerde olumsuz bir etki yaratmıştır. Ankara'daki temasları çerçevesinde Bulgar elçisi ile görüştüğü ifade edilen Numan Menemencioğlu'nun, elçiye verdiği yanıt ve değerlendirmeler ise büyük bir memnuniyetle karşılanmıştır. Söz konusu görüşmelerin sürdüğü ve bunun hem Gafenko hem de Ankara ve Atina'daki diplomatik çevrelerde olumsuz etkiler yarattığı haberini alan Bulgar elçisinin, bu durum karşısında telaşa kapıldığı öğrenilmiştir. Gafenko'nun da Bulgar elçisiyle görüştüğü, ancak görüşmenin oldukça soğuk bir atmosferde geçtiği belirtilmektedir. Bulgar elçisi, oluşan bu olumsuz havayı bir nebze olsun giderebilmek adına –ve muhtemelen Sofya'dan aldığı talimat doğrultusunda–Ankara'daki Bulgar elçisinin kendisine atfedilen şekilde açıklamalarda bulunmadığını ve eğer böyle bir durum yaşandıysa da tamamen kişisel bir hata ve yetki sınırlarını aşan bir davranış nedeniyle ortaya çıkmış olabileceğini öne sürmüştür. Aynı hükûmetin, iki müttefik merkezde görev yapan temsilcilerine aynı konuya ilişkin farklı talimatlar vermesinin mantıklı olmadığı aşikâr olduğundan, bu nokta meselenin yanlış anlaşılmasına dair önemli bir kanıt teşkil ettiği ifade

⁷⁸⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158847.10 Belge Tarihi: 09.06.1939; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848.9 Belge Tarihi: 10.06.1939; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824. 158847.47. Belge Tarihi: 10.06.1939.*

⁷⁸⁸ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158689.20 Belge Tarihi: 20.06.1939.*

edilmiştir. Yeni İngiliz elçisi ile yapılan özel bir görüşmede, Ankara'daki İngiliz Büyükelçisi'nin de Ankara'daki Bulgar elçisinin talimatsız hareket ettiği izlenimine sahip olduğu ifade edilmişse de Atina'daki resmî çevreler, Bulgar elçisinin talimatsız hareket edemeyeceği görüşünü taşımaktadır. Metaksas görüşme sırasında soğuk ve tekdüze bir tavır sergilemiş, Bulgar elçisine, son dönemde Bulgar basınında yer alan ve diplomatik nezaketten uzak bazı yayınların, burada dostane ilişkileri geliştirme ve hatta yakınlaştırma çabası içinde olan çevreler nezdinde hoş karşılanmadığını açıkça ifade etmiştir. Metaksas, söz konusu yayınların ve ardından gelen bazı açıklamaların, iki ülke arasındaki anlaşma ve dostluğu pekiştirecek bir ruh hâli yaratmaktan ve bu anlayışı beslemekten uzak olduğunu belirtmiştir. Bu tür yaklaşımların terk edilmesinin, her iki ülke ve özellikle Bulgaristan'ın çıkarları açısından daha uygun olacağını vurgulamıştır. Anlaşma ve iyi ilişkilerin komşu devletleri nasıl daha güçlü kıldığına ve geleceğe daha güvenle bakmalarını sağladığına en iyi örnek olarak Türk-Yunan dostluğunu göstermiştir. Dostluğun her iki tarafa sağladığı somut faydaları sıralamış ve meselenin öncelikle bir uzlaşma ve karşılıklı anlayış atmosferi yaratmaya yönelik olması gerektiğini ifade etmiştir. Metaksas, bu anlayışı güçlendirmek adına öncelikle Bulgar tarafının söylemlerini ve tutumunu sınırlaması gerektiğini tavsiye etmiş ve elçinin bu mesajları Sofya'ya, özellikle de Koseivanera ile paylaşabileceğini belirtmiştir.⁷⁸⁹

Alman basınında Deutsche Allgemeine Zeitung gazetesinde Romanya Dışişleri Bakanı Gafencu'nun İstanbul ziyareti sonrasında Türk yetkililerle yapılan görüşmelerin merkezinde Bulgaristan sorununun yer aldığı bildirilmiştir. Görüşmelerde Bulgaristan'ın toprak taleplerinin reddi konusunda Türkiye ve Romanya'nın ortak tutumu teyit edilmiştir. Ancak Bulgaristan'ın Ege'ye koridor açma ve etnik Bulgar azınlıklara yönelik güvenceler gibi talepleri nedeniyle tüm Balkan ülkelerinin ortak bir pozisyonda birleşmesinin zor olduğu değerlendirilmiştir. Yunanistan ve Romanya'nın bu taleplere karşı tutumları nedeniyle bölgedeki gerginliğin azalmayacağı öngörülmektedir. Kral Carol'un Bulgaristan'ın şehri Balçık'a yaptığı ziyarete ise Bulgaristan'a karşı sembolik bir mesaj olarak anlam yüklenmiştir. Görüşmeler ayrıca Romanya-Sovyetler Birliği ilişkileri ile İngiliz ve

⁷⁸⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158013.6, s. 1-3. Belge Tarihi: 23.06.1939.*

Fransız savaş gemilerinin Çanakkale Boğazı'ndan geçişi gibi konuları da içermiştir.⁷⁹⁰

10 Temmuz 1939'da Dışişleri bakanı Şükrü Saraçoğlu Romanya büyükelçisi Stoica ile görüşmüştür. Romanya elçisi Balkan Antantı'nın askeri kısmının uygulanması için Ankara'ya Romanya'nın bir askeri temsilci göndermek istediğini Gafenko'dan aldığı emre binaen söylemiştir. Balkanların son durumu dikkate alındığında bu ziyaretin faydalı ve zaruri görülmesinin gerektiği ifade edilmiştir.⁷⁹¹

Türkiye'nin dış siyaseti hakkında Romanya basınında çıkan haberleri Bükreş büyükelçiliğinden Tanrıöver aktarmıştır. Kendisi başvekilin gazetesi olan *Romana* gazetesinde *Türkiye ve Romanya'yı birbirine rapteden kırılmaz bağlardan ve tesanüitten* bahsedildiğini ve bu nutku doğru bulduklarını ifade etmektedir.⁷⁹²

Türkiye'nin Bükreş Elçisi Romanya Başbakanı ile Romanya-Türkiye siyasi ilişkileri hakkında 12 Temmuz 1939'da görüşmüştür. Bu görüşmeye ilişkin Tanrıöver'in Bükreş Elçiliğinden gönderdiği resmi yazıda Romanya Başvekilini ziyaret ettiği, Başvekilin Fransız gazetecisi Recoly ile görüşmesinden bahsettiği bildirilmektedir. Türkiye'den bahsedilen mevzuu Başvekiliniz ve şahsi dostum Saraçoğlu'nun bilmesinin gerekli olduğu belirtilmiştir. Türkiye'nin, uluslararası anlaşmalarında taraflara herhangi bir zorluk çıkarmayan, açık ve kapsamlı bir diplomatik politika izlediğini ifade etmiştir. Çevremizi saran karmaşık uluslararası meseleler içinde güvenle dayanabileceğimiz yerin memleketimiz olduğunu, Başbakan'ın, özel olarak İstanbul veya Ankara'ya bir ziyaret gerçekleştirmek arzusunda olduğunu ve bunu ilk fırsatta gerçekleştirmeyi planladığını belirtmiştir. Ayrıca, Başbakan'ın devlet yetkilileriyle dikkat çekmeden bir görüşme yapmayı hedeflediğini ifade etmiştir. Bunun yanı sıra, Ankara'ya gizli bir formatta bir kurmay subay göndermeyi düşündüğünü ve bu subayın, iki ülkeyi ilgilendiren askeri konular hakkında Genelkurmay Başkanlığımız ile görüşmelerde bulunmak üzere Dışişleri

⁷⁹⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-5. Belge Tarihi: 15.04.1939.*

⁷⁹¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.6 Belge Tarihi: 10.07.1939.*

⁷⁹² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.17 Belge Tarihi: 11.07.1939.*

Bakanlığı kanalıyla bir girişimde bulunduğunu dile getirmiştir. Hükümetimizden henüz resmi bir yanıt alınmadığını ve bir cevap beklendiği de ayrıca ifade etmiştir.⁷⁹³

Romanya Kralı Carol'un Romanya'dan yarıyla 27 Temmuz 1939'da İstanbul'a geleceği ve Veliahtı Prens Michel'in de Avrupa'dan Sirkeci garına varacağı ikisinin birlikte Romanya Sefareti'ni ziyaret edecekleri bildirilmiştir.⁷⁹⁴

25 Ağustos 1939'da Romanya Kralı Carol, İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine kutlama mesajı göndermiştir. Bu mesajda; İsmet İnönü'nün kendisine bildirmek için gönderdiği mektubu aldığını, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin İsmet İnönü'yü Cumhurbaşkanı olarak seçtiğini ve Anayasa'nın İsmet İnönü'ye tanıdığı haklara dayanarak iktidara geçtiğini büyük bir memnuniyetle aldığını, bu mutlu olay dolayısıyla en içten tebriklerini sunduğunu, kendisinin Türkiye ve Romanya arasındaki ilişkileri birleştiren mükemmel dostluk ilişkilerini sürdürme ve daha da güçlendirme arzusunu paylaştığını belirtmiştir.⁷⁹⁵

Romanya basınında "*Türkiye'nin Tutumu*" başlığı altında Türkiye'nin tarafsızlığı, Balkan politikası ve Avrupa ülkeleri ile ilişkileri hakkında makale yayımlanmıştır. Buna göre Türkiye'nin savunmacı ve çekimser bir tutum sergilediği, bir çatışmanın dışında kalmak istediği, savaşan taraflarla normal uluslararası ilişkilerini sürdürmek istediğini ortaya koyduğunu aktarmışlardır.⁷⁹⁶

Londra basınından edinilen habere göre Rumen Dış İşleri Bakanı Gafenko'nun yakında Rus-Rumen münasebetleri hakkında görüşmek üzere Moskova'ya gideceği duyurulmuştur. Balkanlar'da sulhu kurtarmak adına bu gayretin Londra'da ilgiyle karşılandığı basına yansımıştır.⁷⁹⁷ Aynı şekilde Bükreş basınında da Rumen Dış İşleri Bakanı Gafenko'nun Moskova'yı ziyaret edeceği haberi Moskova'da iyi karşılandığı bilgisi duyurulmuştur. Bunun yanı sıra Türkiye Dış İşleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nun Bükreş'te beklendiğini bildirilmektedir. Saraçoğlu Moskova'dan Romanya'ya geçecektir. Rumen Dış İşleri Bakanı Gafenko'nun Saraçoğlu'nu Köstence'de karşılayacağı, Bükreş'te gerçekleşecek olan

⁷⁹³ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dış İşleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.5 Belge Tarihi : 13.07.1939.

⁷⁹⁴ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dış İşleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38735.156765.4 Belge Tarihi: 25.07.1939.

⁷⁹⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dış İşleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.108. s.1-2. Belge Tarihi: 25.08.1939.

⁷⁹⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dış İşleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39077.158298.21 Belge Tarihi : 14.09.1939.

⁷⁹⁷ *Yeni Sabah*, 1 İlkteşrin 1939, s.3.

Romanya Devlet yetkilileri ve Saraçoğlu arasındaki görüşmelere büyük önem verildiği, bu görüşmelerin Romanya dış siyasetine yön vereceği duyurulmuştur.⁷⁹⁸

Romanya Dışişleri Bakanı Gafenco ve beraberindeki heyetin Türkiye ziyareti esnasında Dışişleri Bakanı Saraçoğlu, kendilerini 8 Nisan 1940 tarihinden itibaren uygun görülecek herhangi bir zamanda İstanbul'da ağırlamaya davet etmiştir.⁷⁹⁹

Romanya Başbakanıyla Bükreş Büyükelçimiz Hamdullah Suphi Tanrıöver'in Rumen-Türk dostluğu ve Balkan Bloğu hakkında yaptıkları görüşme hakkındaki resmi raporda Hamdullah Suphi Tanrıöver'in belirttiğine göre, Romanya Başbakanı ile gerçekleştirdiği görüşmede Başbakan, Türkiye-Romanya dostluğunu vurgulamıştır. Bu dostluğa hizmet etmeye devam etmekten memnuniyet duyduğunu ifade etmiştir. Ayrıca, Balkan Bloğu'nun dağılmasına izin verilmemesi gerektiğini belirtmiş ve hükümetinin temel politikalarından birinin tarafsız bir Balkan bloku oluşturmak olduğunu ve bunun için girişimde bulunulacağını dile getirmiştir. Ayrıca Türk-Rus dostluğunun Romanya'nın bölgesel meselelerine katkı sağlayabileceğini düşündüğünü, Bulgaristan'ı Balkan ittifakına dahil etmenin önemini vurgulamıştır. Bunun yanı sıra Türkiye'ye duyduğu dostane hisleri dile getirmiştir.⁸⁰⁰

Bükreş Büyükelçisi Hamdullah Suphi Tanrıöver, Türkiye Dışişleri bakanlığına Türkiye ile Romanya arasındaki ekonomik ilişkileri hakkında bir resmi yazı göndermiştir. Buna göre 20 Ocak 1940 tarihli talimat doğrultusunda, Türkiye'nin Romanya'ya ihraç ettiği pamuğa karşılık, Romanya'dan alınacak petrol ve türevlerinin karşılıklı mahsuplaştırılması ve bedellerinin ayrı bir hesapta tutulması konusunda mutabakat sağlanmıştır.⁸⁰¹

Romanya Hükümeti 13 Eylül 1940 tarihinde aldığı bir karar doğrultusunda, ülkesinin büyükelçiliklerini feshettiğini Türkiye'ye resmen bildirmiştir ve Romanya Sefiri, Türkiye'nin bu kararı olumlu karşılamasını talep etmiştir. Türkiye Romanya'nın Balkan başkentlerindeki elçiliklerini büyükelçilik seviyesine

⁷⁹⁸ Yenigün, 9 Birinciteşrin 1939, s. 2.

⁷⁹⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848. 3. Belge Tarihi : 08.04.1940; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848.2, Belge Tarihi : 19.04.1940*

⁸⁰⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.162 Belge Tarihi: 05.12.1939.*

⁸⁰¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.267. Belge Tarihi: 31.01.1940; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.257. Belge Tarihi : 07.02.1940; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.264. Belge Tarihi : 07.02.1940.*

çevrilmesi sürecinde diğer devletlerle istişarede bulunduğunu hatırlatarak, bu yeni kararın da ilgili devletlerle görüşülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Romanya'nın talebi Yugoslavya ve Yunanistan hükümetleriyle görüşülerek değerlendirmeye alınmıştır. Romanya Sefiri, Türkiye'nin Atina ve Belgrad nezdinde olumlu bir yönlendirme yapmasını özellikle talep etmiş ve bu talebin karşılanacağı kendisine bildirilmiştir. Bu bağlamda, Türkiye'nin Atina ve Belgrad'daki büyükelçilikleri ilgili hükümetlerle resmi temas kurmakla görevlendirilmiştir. 17 Eylül 1940 tarihli Belgrad Büyükelçiliği raporunda Yugoslavya Hükümeti'nin Romanya'ya olumlu bir yanıt vermeye eğilimli olduğu anlaşılmıştır.⁸⁰²

Romanya Hükümeti, Türk Hükümeti ile ekonomik müzakerelerin mümkün olan en kısa zamanda başlamasını arzu ettiğini ifade etmiştir. Bu müzakerelerin başlaması için 5 Kasım 1941 Çarşamba gününü teklif etmektedirler. Romanya Kraliyet Elçiliği, Dışişleri Bakanlığı'ndan, yetkili Türk makamlarının Romanya Hükümeti tarafından önerilen tarihi kabul edip etmediklerini bildirmelerini talep etmiştir.⁸⁰³

Türkiye'nin Bükreş Büyükelçisi ile Romanya Başbakanı ve yardımcısı 1942 yılının Kasım ayında II. Dünya Savaşı'nın genel seyri hakkında bir görüşme yapmıştır. II. Dünya Savaşı sürecinde, Alman kuvvetlerinin geri çekilmesiyle birlikte bölgede güç boşluğu oluşmuştur. Halk arasında Türk askerinin geleceğine dair sevinç beklentileri olduğu ifade edilmiştir. Elçi Tanrıöver, Romanya ordularının eski sınırlarına çekilmesini talep etmiş, geçmişteki Rusya Harbi'nin Türkiye'ye büyük insan kaybına mal olduğunu hatırlatarak, mevcut koşullar altında yeni bir askeri çatışmaya girmenin sakıncalı olacağını vurgulamıştır. Rus birliklerinin Türk askeri unsurlarını denetlediği belirtilirken, ağır kış ve yaz koşullarının getireceği yıkımın tahammül edilemez olduğu ifade edilmiştir. Romanya, Almanlara karşı verdikleri taahhütlerden geri adım atmayacaklarını ve savaşın sonuna kadar müttefikleriyle hareket edeceklerini belirtmiştir. Ancak, kendi siyasi yollarını belirleme çağrısında bulunulmuş, mevcut iktidarın politikasına bağlı kalmak yerine, yeni koşullara uygun bir politika geliştirilmesi önerilmiştir.⁸⁰⁴

⁸⁰² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158858.5. Belge Tarihi : 04.10.1940.*

⁸⁰³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.54. Belge Tarihi : 20.10.1941.*

⁸⁰⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568),*

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün nutku Romanya'da büyük etkiler yaratmıştır. Kamuoyunda geniş yankı uyandıran Cumhurbaşkanının yaptığı açıklamalar yalnızca iki gazete tarafından cesaretle değinilmiş, diğerleri çekimser kalmıştır. Universul gazetesi, konuyla ilgili yayımladığı makalede Türk siyasetinin belirgin özelliğinin açık ve net bir dil kullanmak olduğunu vurgulamıştır. Cumhurbaşkanının Türkiye'nin savaşa her zamankinden daha yakın olduğunu ifade etmesi, ülkenin olası bir saldırıya karşı kendisini savunmaya her zamankinden daha hazırlıklı olduğunu belirtmiştir. Konuşmasının kısa, öz ve güçlü bir üslupla yapılmış olması, ona önemli bir siyasi değer kazandırdığı ifade edilmiştir. İsmet İnönü, gelecekteki dünya düzenine dair görüşlerini açık bir şekilde ifade etmiş ve uluslararası sistemin bir milletin diğerleri üzerinde hüküm kurması yoluyla inşa edilemeyeceğini vurgulamıştır. Ayrıca Türk devlet adamlarının dikkate değer bir diğer niteliğinin de geleceği öngörme konusundaki yetkinlikleri olduğu ifade edilmiştir. Diğer Poruncavrei gazetesinde ise Türk devlet reisinin hiçbir devletin diğer devletlere hükmedemeyeceğini her milletin kendi toprağında hür olarak yaşamaya hakkını ifade etmekle birlikte Türkiye'nin tarafsızlık iddialarına rağmen Anglo-Sakson davasına sempati ve bağlılık gösterdiğinin bir işareti olarak değerlendirmiştir. Türkiye'nin yarınki kararından endişeli olan tarafların bu nutuk sonrasında kaygılarının azalmak yerine bilakis daha fazla endişeye düşeceği öngörüldüğü ifade edilmiştir.⁸⁰⁵ 1940 yılının Kasım ayında Romanya Mihver Devletleri'ne katılmıştır.⁸⁰⁶

1943 yılında Romanya Başbakanı uluslararası diplomasi dengelerini ve Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sırasındaki konumunu gösterdiği beyanatında Türkiye'nin Balkanlar ve Yakın Doğu'daki konumunun savaşın gidişatı açısından kritik bir ülke olduğuna dikkat çekmiştir. Türkiye Cumhurbaşkanı'nın yeniden İsmet İnönü seçilmesi durumunun bir "tarihi misyon" olduğu, özellikle savaş döneminde, Türkiye'nin başında İnönü gibi bir liderin bulunmasının, istikrar açısından önemli görüldüğü, Türkiye'nin tarafsızlık politikasının ve dengeli tutumunun, savaşın büyük

39087.158016.125. Belge Tarihi : 09.11.1942.

⁸⁰⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.138 Belge Tarihi : 07.11.1942.

⁸⁰⁶ Haluk Gerger, "Türk Dış Politikası (1946-1980)", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 2, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 551.

devletler tarafından kıymetli bulunduğu ve dostluğuna özel bir değer atfedildiği belirtilmiştir.⁸⁰⁷

II. Dünya Savaşı'nın bitimine yakın İngiltere Başbakanı Winston Churchill'i Balkanlar ve Orta Avrupa'da yaşanan gelişmeler kaygılandırması üzerine Sovyetlerin genişlemesini sınırlandırmayı amaçlayan Churchill, Ekim 1944'te Moskova'ya giderek Josef Stalin ile bir dizi diplomatik görüşme gerçekleştirmiştir. 9-20 Ekim 1944 tarihleri arasında yapılan müzakereler sonucunda, Balkan ülkelerinin Sovyetler Birliği ve Batılı Müttefikler arasında nüfuz bölgelerine ayrılması konusunda bir anlaşmaya varılmıştır. Bu anlaşmaya göre, Romanya tamamen Sovyetler Birliği'nin nüfuz alanına bırakılmıştır.⁸⁰⁸

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barış yolunda Romanya ile imzalanan barış anlaşması çerçevesinde, Romanya Besarabya ve Bukovina bölgelerinin Sovyetler Birliği'ne bırakılmasını kabul etmiş ve Sovyetler'in 29 Haziran 1945 anlaşmasıyla Çekoslovakya'dan aldığı topraklar üzerindeki egemenliğini tanımıştır. Anlaşma kapsamında, Romanya, 1 Ocak 1941 tarihindeki sınırına çekilecektir. Romanya, gelecekte Faşist nitelikli siyasi, askeri veya yarı askeri örgütlere izin vermeyecektir. Romanya ile Macaristan arasındaki sınırlar savaş öncesindeki haliyle yeniden belirlenmiş, ancak Alman baskısıyla Romanya tarafından Bulgaristan'a bırakılan Dobruca bölgesi Bulgaristan'da kalmaya devam etmiştir. Ayrıca, Romanya, başta Sovyetler Birliği olmak üzere savaşta zarar gören ülkelere 8 yıl içinde 300 milyon dolar tazminat ödemeyi kabul etmiş ve ordusuna belirli kısıtlamalar getirilmiştir.⁸⁰⁹

İkinci Dünya Savaşı döneminde Romanya-Türkiye ilişkilerine ve Romanya'nın dış politikasına dair bilgi veren Bükreş Elçiliği'nden gelen bir resmi belgede Romanya'nın tarafsızlığını koruma politikası çerçevesinde olduğu, başvekilin görev süresinde olduğu süre boyunca Türkiye ile dostane ilişkileri devam ettireceği, Berlin'den gelebilecek tekliflere karşı Romanya'nın tutumunun savaş

⁸⁰⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.11. Belge Tarihi: 11.03.1943.*

⁸⁰⁸ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 398-399.

⁸⁰⁹ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 293; Rifat Uçarol, *Siyasi Tarih (1789-2001)*, Der Yayınevi, İstanbul 2006, s. 662.

sırasında tarafsız kalma politikası olduğu, kendisiyle görüştüğünde Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün de aynı fikirde olduğunu ifade etmiştir.⁸¹⁰

30 Eylül 1946 tarihinde Romanya Kralı birkaç gün sonra Ankara'ya gidecek olan Şefkati İstinyeli'yi özel bir öğle yemeğine davet etmiş gittiğinde Cumhurbaşkanına selam ve dostluk hislerini iletmesini rica etmiştir.⁸¹¹ 3 Şubat 1945'te gelen resmi yazıda Bükreş Elçiliği'ne yeni elçi olarak Turgut Menemencioğlu atandığı haber verilmiştir.⁸¹² 7 Temmuz 1947'de ise Bükreş Elçiliği'ne Şefkati İstinyeli'nin tayini gerçekleşmiştir.⁸¹³

7 Ocak 1948'de Bükreş'ten Dışişleri Bakanlığı'na acele bir karar bildirimi gelmiştir. Buna göre; Bükreş Büyükelçisi, Romanya Kralı'nın tahtan çekilmesi üzerine 30 Aralık 1947'de Romanya Mebusan Meclisi tarafından Halk Cumhuriyeti'nin ilan edildiğini ve yeni anayasa yürürlüğe girene kadar 5 kişilik bir Presidium heyetinin geçici olarak cumhurbaşkanlığı görevini üstlendiğini, Romanya Dışişleri Bakanlığı tarafından kendisine iletilen bir nota ile öğrenmiştir. Büyükelçi, bu notaya verilecek bir cevabın Türkiye Cumhuriyeti tarafından yeni Romanya rejiminin tanınması anlamına geleceğini belirterek, bu konuda talimat talep etmiştir.⁸¹⁴

Sonuç olarak savaş sonrası dönemde Türkiye'nin Romanya ile ilişkilerinde daha dengeli ve olumlu bir tablo gözlemlenmektedir. Romanya, Doğu Bloğu içinde yer almasına rağmen, savaş sonrası Sovyetler Birliği'nin Romanya üzerindeki etkisinin artmasıyla iki ülke arasındaki ilişkiler değişmiş Romanya Moskova'ya karşı mesafeli bir tutum benimsemiş ve enternasyonal komünizm yerine daha ulusal bir komünist anlayış geliştirmiştir.⁸¹⁵ Türkiye Batı dünyasına yaklaşırken, Romanya rejim değişikliği yaşamıştır. İki ülke arasındaki ticari ilişkilerde azalma meydana

⁸¹⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.154. Belge Tarihi: 04.08.1944.

⁸¹¹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38735.156766.17. Belge Tarihi: 30.09.1946.

⁸¹² Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158688.9, s. 1-2. Belge Tarihi: 03.02.1945.

⁸¹³ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158668.1. Belge Tarihi : 07.07.1947.

⁸¹⁴ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39526.160238.1. Belge Tarihi: 07.01.1948.

⁸¹⁵ Kader Özlem, "İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye'nin Balkanlar Politikası (1939-1950)", *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi (Alsancak-İzmir)*, Haz.Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, s. 240-241.

gelmiştir. Tüm bu gelişmeler Türkiye ile Romanya arasındaki ilişkilerin daha ılımlı bir çerçevede ilerlemesini sağlamıştır.

Bu dönemde ilişkilerin Balkan Oyunları açısından gelişimi değerlendirildiğinde Romanya 1939 yılı Balkan Oyunları'na katılmıştır. 1940 yılında Türkiye'de düzenlenen Balkan Oyunları'na ise Yugoslavya, Yunanistan ve Türkiye katılmıştır. Diğer ülkelerin (Bulgaristan, Romanya, Arnavutluk) katılım eksikliği sebebi İkinci Dünya Savaşı'nın siyasi, askeri ve diplomatik gelişmelerinin yarattığı olağanüstü koşullardır. 1939 yılında savaşın fiilen başlaması, Balkanlar üzerinde doğrudan baskı yaratmıştır. Bu ortamda, Balkan devletleri siyasi belirsizlik ve güvenlik tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır. 1940 yılında ise doğrudan savaşın Balkanlar'a doğru yönelmesi, Ekim 1940'ta Almanlar'ın Romanya'yı işgal etmesi ve ülkenin fiilen Nazi Almanyası'nın kontrolüne girmesi Balkan Oyunları'na katılımı engellemiştir.

3.5. Arnavutluk ile İlişkiler

İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'nın ardı ardına komşu ülkelere saldırması ve İtalya'nın 7 Nisan 1939'da Arnavutluk'a saldırması ve işgal etmesi, Türkiye'nin güvenlik endişelerini artırmıştır. Mussolini'nin genişlemeci politikaları nedeniyle Türkiye, İngiltere ve Fransa ile diplomatik ilişkilerini güçlendirmiştir. Hitler en güçlü diplomatlarından biri olan Von Papen'i Ankara Büyükelçiliği'ne atamıştır. Yeni büyükelçinin vazifesi, Türkiye'nin İtalya'dan duyduğu işkilleri ortadan kaldırarak, Türkiye ile iki batılı devlet arasındaki yaklaşımayı önlemektir. Von Papen'in bu yoldaki çabaları sonuçsuz kalmıştır. 12 Mayıs 1939'da Türkiye ile İngiltere arasında karşılıklı yardımlaşmayı öngören bir anlaşma imzalanmış ve daha sonra Fransa da bu sürece dahil olmuştur.⁸¹⁶

Yunanistan'ın Almanya Büyükelçisi, İngiltere ile Türkiye arasında imzalanan anlaşmanın Balkan İttifakı üzerindeki muhtemel etkilerine ilişkin olarak Yunan Hükümeti'nin görüşünü sormuştur. Atina'dan elde edilen bilgilere göre, Yunan Hükümeti söz konusu anlaşmayı Arnavutluk'un işgaline karşı bir tepki olarak

⁸¹⁶ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 287-289; Osman Akandere, *Milli Şef Dönemi, Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938-1945*, İz Yayıncılık, İstanbul 1998, s. 270-271.

değerlendirmiş ve bu durumun Balkan İttifakı ile çelişmediği yönünde görüş bildirmiştir.⁸¹⁷

Bu dönemde, Sovyetler Birliği ile ilişkilerini de dengede tutmaya çalışan Türkiye, Moskova görüşmelerinde Sovyetlerin Boğazlar üzerindeki taleplerini reddetmiş, bunun üzerine İngiltere ve Fransa ile 19 Ekim 1939'da bir ittifak anlaşması imzalamıştır. Anlaşmaya göre, Türkiye bir Avrupa devletinin saldırısına uğrarsa İngiltere ve Fransa yardımda bulunacak, ancak Türkiye bu devletlerle silahlı bir çatışmaya girmeye zorlanmayacaktır. Savaş süresince tarafsızlık politikası izleyen Türkiye, Almanya ile Sovyetler arasında savaş başlamadan hemen önce, 18 Haziran 1941'de Almanya ile on yıllık bir dostluk anlaşması imzalamıştır. Ancak, savaşın ilerleyen dönemlerinde Türkiye, 2 Ağustos 1944'te Almanya ile diplomatik ilişkilerini kesmiş ve 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya savaş ilan ederek resmen Müttefikler safına katılmıştır. Buna rağmen, fiilen askeri bir harekate girişmemiş ve savaşın yıkıcı etkilerinden kaçınmayı başarmıştır.⁸¹⁸ Bu süreçte ikili ilişki çerçevesinde Türkiye ile Arnavutluk arasında gelişmeler şöyle gerçekleşmiştir:

Arnavutluk, 1912 yılında bağımsız bir devlet haline geldikten sonra, Osmanlı Devleti ve yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile olan ikili ilişkilerini dostane bir çerçevede sürdürmüştür. Bu dostane ilişkilerin oluşumunda, uzun yıllar süren ortak yaşam tecrübesi, kültürel ve dini bağlar önemli rol oynamıştır. Ayrıca, Türkiye'de yaşayan Arnavut nüfusu ile Osmanlı döneminde, özellikle Yıldırım Bayezid devrinde Arnavutluk'a yerleştirilen Saruhan Türkmenlerinin varlığı da bu ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Öte yandan, iki dünya savaşı arasındaki dönemde Türkiye'nin dış politikasının temel yaklaşımı, Lozan Antlaşması ile belirlenen mevcut statükonun korunmasına odaklanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye, savaş sonrası Avrupa'da oluşan dengeleri muhafaza etmeye yönelik uluslararası çabalara destek vermiştir. Balkanlar'da savaşın başlaması Nisan 1939'da İtalya'nın Arnavutluk'u işgali ile gerçekleşmiştir. İsmet İnönü döneminde Arnavutluk'un işgali Türk dış politikasının belirleyici bir faktörü olmuştur. Ahmet Zogu'nun krallığını ilan etmesinden sonra 6 Nisan 1939'da İtalyan Başbakanı Mussoloni Arnavutluk'u işgal

⁸¹⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44178.209582.14, Belge Tarihi: 24.05.1939.*

⁸¹⁸ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 287-289.

etmiş ve ülkeyi himayesi altına almıştır. Arnavutluk'un, İtalya'nın işgaline uğramasından sonra Türkiye için de İtalya bir tehdit olarak meydana çıkmıştır. Bunun sebebi de Balkanlar'da İtalya'nın daha fazla hakimiyet sağlama düşüncesidir. Ayrıca İtalya ve Almanya Türkiye'nin güvenlik bölgesi olarak kabul ettiği Balkanlar'a birlikte girerek istilacı politikalarına devam etmiştir. Nitekim Ekim 1940'ta İtalya Yunanistan'ı işgal etmiştir. İkinci Dünya Savaşı başlangıcında Arnavutluk, önce İtalyanlar tarafından, İkinci Dünya Savaşı ortalarında ise Almanlar tarafından işgal edilmiştir.⁸¹⁹

Deutsche Allgemeine Zeitung gazetesinin 9 Nisan 1939 tarihli nüshasında, Arnavutluk'un İtalya tarafından işgaline, İtalyan birliklerinin Arnavutluk limanlarına çıkarma yapmasına, Arnavutluk başkentinin işgal edilmesine ilişkin gelişmelerin, iki ülke arasındaki "özel ilişkiler" ve Akdeniz bölgesinin stratejik bağlamı çerçevesinde ele alındığını göstermektedir. Gazeteye göre, İtalya'nın askeri müdahalesi, Arnavutluk'ta istikrarlı bir devlet yapısının yeniden inşasını ve İtalya'nın "meşru haklarının" korunmasını amaçlamaktadır. Arnavutluk'un modern bir devlet olma sürecinde yetersiz kaldığı ve İtalya'nın bu ülkeye uzun süredir maddi ve teknik destek sağladığı ileri sürülmektedir. Bu destek, 1926 tarihli dostluk ve güvenlik paktı ile 1927'deki savunma ittifakıyla pekiştirilmiştir. Gazetede, Arnavutluk'un İtalya'ya sürekli olarak bağımlı bir pozisyonda bulunduğu, ancak Kral Zogu'nun bu ilişkiyi tek taraflı olarak suistimal ettiği ve İtalya'nın çıkarlarını göz ardı ettiği iddia edilmektedir. İtalya'nın haklarını korumak üzere İtalyan birliklerinin Arnavutluk'ta boy göstermeye başlamasının tek sorumlusunun Arnavutluk Kralı olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla İtalyan askeri müdahalesinin sorumluluğu Arnavutluk yönetimine yüklenmiştir. Ayrıca Zogu'nun dış politikasındaki yön değişikliğinin "yabancı etkilerle", özellikle Batılı demokrasilerin teşvikiyle bağlantılı olduğu öne sürülmektedir. İngiltere ve Fransa'nın, İtalya karşıtı bir tutum sergileyerek bölgede istikrarsızlık yaratmaya çalıştıkları iddia edilmiştir. Buna karşılık, Arnavutluk'un komşularının İtalyan müdahalesinden rahatsızlık duymadığı, hatta Balkanlar'daki barışın bu şekilde sağlanacağı savunulmaktadır. Almanya'nın da İtalya'nın Arnavutluk'taki faaliyetlerine tam destek verdiği, bu iş birliğinin Avrupa barışının

⁸¹⁹ Ali Özkan, "Milli Şef Döneminde Türk-Arnavut İlişkileri (1939-1945)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 211, Ağustos 2014, s.94, 101,109-110, 114-115.

garantisi olduğu ifade edilmiştir. Bu basın haberinde İtalya'nın Arnavutluk üzerindeki hâkimiyetini meşru ve istikrar sağlayıcı bir girişim olarak sunulmuştur.⁸²⁰

Dışişleri Bakanlığı'nın Tiran Konsolosluğu'na gönderdiği 1940 yılı Mart ayında gerçekleşen yazışmada İtalya'nın Arnavutluk'u işgal etmesinin üzerinden bir yıl geçtiği ve işgalin sene-i devriyesi münasebetiyle merasim yapılacağı, bu merasime katılım için talimat verildiği, katılımda bir mahzur görülmediği kaydedilmiştir.⁸²¹

1939 yılı Aralık ayında gelen telgrafta cevap olarak Roma Büyükelçiliğinden Hüseyin Ragıp Baydur Türkiye Dışişleri Bakanlığı'na 12 Ocak 1940 tarihinde yazılmış olan resmi yazıda 11 Ocak 1940 tarihinde gerçekleştirilen Türk-İtalyan ticaret müzakerelerinin ilk toplantısında, İtalyan heyetinin, clearing hesabında biriken alacaklarının tasfiyesini talep ettiği bildirilmiştir. İtalyan tarafı, bu durumun temel sebebi olarak, Türk ihraç mallarının yüksek fiyatlarının İtalyan tüccarlarını alımda zorlaması ve dolayısıyla borç birikiminin artmasını göstermiştir. Ayrıca, İtalya ile Arnavutluk arasındaki gümrük birliği gerekçesiyle, mevcut Ticaret Anlaşması'nın Arnavutluk'u da kapsamı talep edilmiştir. Bu bağlamda, İtalya'nın Yunanistan, Romanya ve Bulgaristan ile yaptığı ticaret anlaşmalarının Arnavutluk'a uygulandığı bilgisi aktarılmıştır.⁸²²

1940 yılı Kasım ayında Tevfik Rüştü Aras Londra Büyük Elçiliğinden Türkiye Dış İşleri Bakanlığına gönderdiği yazıda; kendisinin Londra'da bulunan Arnavutluk Kralı'ndan Cumhuriyet Bayramı vesilesiyle samimi bir tebrik telgrafi almış olduğu bildirilmiştir. Telgrafta hem şahsı hem de Arnavut milleti adına, Türk milletinin yükselişi ve geleceği hakkında iyi dilekler iletilmiş, bu temennilerin Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'ye iletilmesi rica edilmiştir. Tevfik Rüştü Aras bu telgrafta şahsen cevap verdiğini, duyulan memnuniyeti ifade ederek, iletilen iyi dileklerin Cumhurbaşkanı'na arz edildiğini belirtmiştir.⁸²³

⁸²⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-5. Belge Tarihi: 15.04.1939.*

⁸²¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.22. Belge Tarihi: 06.03.1940.*

⁸²² *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44166.209562.90. Belge Tarihi: 12.01.1940.*

⁸²³ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37430.150440.45. Belge Tarihi: 01.11.1940.*

Aynı şekilde yine önceki dönemlerde yapılmış olan Türkiye- İtalya Ticaret Antlaşmalarına Arnavutluk'un da eklenmesi durumu söz konusu olmuştur. Buna göre; İtalya Hükümeti, İtalya-Arnavutluk Gümrük Birliği adına, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile bazı ikili anlaşma ve sözleşmelerin 20 Nisan 1939 tarihinden itibaren İtalya-Arnavutluk Gümrük Birliği kapsamında geçerli sayılması hususunda mutabakata varmıştır. Bu kapsamda: ilk anlaşma 29 Aralık 1936 tarihli Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Krallığı arasında imzalanan ve protokoller ile ek sözleşmeleri içeren Ticaret ve Seyrüsefain Antlaşması. İkincisi de 15 Ekim 1938'de Ankara'da imzalanan ödemelerin düzenlenmesine dair anlaşma ile buna ek düzenlemeler, İtalya-Arnavutluk Gümrük Birliği kapsamı içine alınmıştır. Ayrıca, 20 Nisan 1939 tarihinden önceki işlemlere ilişkin ödemeler Arnavutluk'ta İtalya'nın yetkili mali kuruluşunun temsilcisi sıfatıyla Arnavutluk Millî Bankası aracılığıyla Arnavut frangı cinsinden yapılacağı kararlaştırılmıştır.⁸²⁴

28 Ekim 1940'ta İtalya, Yunan hükümetine sunduğu bir ultimatomla Korfu ve Girit adalarının yanı sıra Epir bölgesi ve Pire Limanı'nın kendisine teslim edilmesini talep etmiştir. Bu talebin temel nedeni, Yunanistan'ın İngiltere'ye askeri üs sağlaması olarak gösterilmiştir. Yunan hükümetinin bu talepleri reddetmesi üzerine, Arnavutluk'ta konuşlandırılan İtalyan kuvvetleri Yunan sınırını geçerek saldırıya başlamıştır. İtalya, Arnavutluk'ta yaklaşık 100.000 kişilik bir askeri güç toplamış olmasına rağmen, bu harekât İtalya açısından tam anlamıyla bir başarısızlıkla sonuçlanmıştır. İtalyan birliklerinin ilerleyişi, Yunan kuvvetlerinin direnişi nedeniyle duraksamış ve Yunanistan başarılı bir karşı saldırı başlatarak Arnavutluk topraklarına girmiştir. 1941 yılı mart ayında İtalyan kuvvetleri bir karşı taarruz girişiminde bulunmuşsa da kayda değer bir ilerleme sağlayamamıştır. Aynı dönemde Almanya, Balkanlar'a yönelik geniş çaplı bir askerî harekât başlatarak Yunanistan'ı işgal etmiştir.⁸²⁵ Bu dönemde Arnavutlar, Mussolini'nin dolayısıyla İtalya'nın faşist politikalarından endişe duymaktadır. Zira İtalya'nın Ege Denizi ve adalar üzerindeki emperyalist emelleri, Arnavutluk için ciddi bir tehdit teşkil etmiştir. Komünist Parti lideri Enver Hoca'nın önderliğinde örgütlenen Arnavut Direniş Hareketi, Yugoslavya'nın da desteğini alarak bağımsızlık mücadelesini sürdürmüş ve 28

⁸²⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44166.209562.37. s. 1-2. Belge Tarihi: 30.01.1940.*

⁸²⁵ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 362.

Kasım 1944'te Arnavutluk'un bağımsızlığını yeniden sağlamıştır. Bunu takiben, Ocak 1945'te Arnavutluk Halk Cumhuriyeti resmen ilan edilmiştir. Bu süreçte, Türkiye'nin dış politikasının temel unsurlarından biri Balkan uluslarının bağımsızlığını koruma ilkesine dayanmıştır. Milli Şef dönemi boyunca Arnavutluk'un dış politikası ise Yugoslavya ile yakın ilişkiler geliştirme yönünde şekillenmiştir. Milli Şef döneminde Türkiye-Arnavutluk ilişkilerinde kilit rol oynayan şahsiyetler Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile Arnavutluk Komünist Parti Başkanı Enver Hoca'dır.⁸²⁶

İkinci dünya Savaşı'nın dönüm noktasını teşkil eden 1943 yılının Şubat ayında Almanya'nın Stalingrad Muharebesi'nde ağır bir yenilgiye uğraması, Doğu Cephesi'nde genel bir geri çekilmenin başlangıcı olmuştur. Aynı yılın Mayıs ayında, Kuzey Afrika'nın Müttefik güçlerinin kontrolüne geçmesi, İtalya'nın çöküş sürecini hızlandırmış ve bu gelişmenin sonucunda Alman işgali altındaki ülkelerde millî direniş hareketleri başlamıştır. 1943 yılından itibaren savaşın gidişatı giderek Müttefikler lehine dönmüştür.⁸²⁷

Arnavutluk'ta 8 Kasım 1941'de kurulan Komünist Partisi'nin liderliğini Enver Hoca üstlenmiştir. 1942 yılı Eylül ayında, "Millî Kurtuluş Hareketi" adıyla bir direniş teşkilatı kuran komünist unsurlar, bu süreçte Yugoslav partizanlarından destek almıştır. Buna karşılık, komünist olmayan Arnavut milliyetçileri "Millî Birlik" adlı başka bir teşkilat oluşturmuştur. İtalya'nın savaştan çıkmasıyla birlikte Almanlar, Arnavutluk'u işgal ederek bir yönetim konseyi oluşturmuş ve bu konseyde "Millî Birlik" kurucularından Mehdi Frashëri de yer almıştır. Ancak, İkinci Cephe'nin açılması ve savaşın seyrinin değişmesi üzerine Almanlar Arnavutluk'tan çekilmiş, bu süreçte komünist hareket güç kazanmıştır. 1944 Ekim'inde Arnavutluk komünistlerin idaresi altına girmiştir. Nihayetinde Enver Hoca liderliğinde Arnavutluk Halk Cumhuriyeti, Ekim 1944'te resmen ilan edilmiştir.⁸²⁸

Türkiye'ye gelen ve burada Arnavutluk Büyükelçisi Asaf Caculi ve diğer Arnavut göçmenlerle görüşen Arnavutların takip edilmesi konusunda yazılmış 1943 yılına ait kayıta Türkiye'ye gelen bazı Arnavutların, İstanbul'daki İtalyan

⁸²⁶ Ali Özkan, "Millî Şef Döneminde Türk-Arnavut İlişkileri (1939-1945)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 211, Ağustos 2014, s.94, 101,109-110, 114-115.

⁸²⁷ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005, s. 389.

⁸²⁸ Armaoğlu, *a.g.e.*, s. 398.

Başkonsolosluğu tarafından oluşturulan istihbarat teşkilatı tarafından izlendiği; ayrıca Ankara'daki İtalyan Elçiliği ve İstanbul Başkonsolosluğu'nda Arnavut işleriyle ilgilenen Arnavut kökenli memurların da bu faaliyetlerde yer aldığı bildirilmektedir. Bu durum, İtalyan diplomatik temsilciliklerinin Arnavut mülteciler ve Arnavut temsilcileri üzerindeki gözetim faaliyetlerini ortaya koymasına bakımından dikkat çekmektedir.⁸²⁹

Türkiye ve Arnavutluk arasındaki ilişkilerin ana eksenini savaşın etkileri dolayısıyla şekillenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sürecinde Arnavutluk'un önce faşist İtalya (1939), ardından Nazi Almanyası (1943) tarafından işgali, Türkiye açısından ciddi güvenlik kaygılarına yol açmıştır. İtalya'nın Balkanlar'daki genişlemeci politikası, Türkiye tarafından doğrudan kendisine yönelik bir tehdit olarak algılanmış; bu bağlamda Almanya'nın İtalya'ya desteği, tehdit algısını daha da derinleştirmiştir. Arnavutluk'un işgali, Türkiye'nin tarafsızlık ilkesini yeniden gözden geçirmesine neden olmuş ve 1939'da İngiltere ve Fransa ile "*Üçlü Yardım Antlaşması*" imzalanarak Batı bloğuna yakınlaşmıştır. İtalya Almanya'dan önce Balkanlar'a inmek amacıyla, 28 Ekim 1940 tarihinde, Yunanistan'a savaş ilan etmiştir. İtalya'nın Balkanlar'daki hareketlerinden şüphe duymuş olan Türkiye, bu tecavüz karşısında endişe duymaya başlamıştır, ancak savaş dışı durumunu bozmamıştır. Türkiye bu dönemde tarafsızlığını korumaya çalışsa da, bunu "savaş dışı kalma" politikası olarak tanımlamıştır. Balkan Antantı çerçevesinde bölgesel dayanışma arayışları sürdürülmüş; ancak Mihver Devletleri'nin baskısı bölgeyi istikrarsızlaştırmıştır. Yunanistan'ın İtalya'ya karşı Arnavutluk topraklarında gösterdiği askeri başarı, Müttefikler için önemli bir kazanım olmuştur. Kasım 1944'te Arnavutluk, dış müdahale olmadan işgalden kurtulmuş; 1945'te kurulan yeni hükümeti ilk tanıyan ülke Yugoslavya olmuştur. Türkiye ise savaş boyunca komünist ideolojilere mesafeli durmuş ve dönemin lider kadrosunun deneyimi ve Atatürk'ün barışçıl diplomasi anlayışı sayesinde ülkeyi savaş dışında tutmayı başarmıştır.⁸³⁰

Türkiye Tiran Konsolosluğu'nun kapatılması ile ilgili olarak 18 Nisan 1945 tarihinde İngiliz elçiliği İkinci Kâatibi Mr. Reed, Bari (Caserta) bölgesindeki İngiliz

⁸²⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.72 Belge Tarihi: 12.01.1943.

⁸³⁰ Ali Özkan, "Milli Şef Döneminde Türk-Arnavut İlişkileri (1939-1945)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 211, Ağustos 2014, s. 118-119, 121, 126.

askerî makamlarının, Tiran'daki Türk Konsolosu'nun ne zaman geri dönmesinin uygun olacağını öğrenmek istediğini ve bu seyahatin mümkün olan en kısa sürede planlanabilmesi amacıyla elçiliğe başvurulduğunu bildirmiştir. Bakanlığın bu hususta bilgilendirilmesini istemesinin amacı, Konsolosun dönüşünün gerçekleşmemesi durumunda oradaki elçiliğin Türkiye Dış İşleri Bakanlığı'ndan bağımsız hareket etmesini önlemek olduğunu belirtmiştir. Kendisine verilen yanıtta Konsoloshane'nin kapatılıp kapatılmaması hususunun Konsolos'un takdirine bırakıldığı, Konsolos, geri dönme isteğinde ısrarcıysa, mevcut durumda Tirana ile doğrudan Türkiye'nin bir irtibatı olmadığından orada kalmasının zaten mümkün görülmediği ifade edilmiştir.⁸³¹

⁸³¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.35 Belge Tarihi: 18.04.1945.*

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1938– 1950 YILLARI ARASINDA DÜZENLENEN BALKAN OYUNLARI

II. Dünya Savaşı, 1939-1945 yılları arasında uluslararası spor faaliyetlerini olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Savaş süresince bazı spor müsabakaları düzenlenmiştir. Ancak bu organizasyonlar genellikle sadece birkaç Balkan ülkesinin katılımı ile sınırlı kalmıştır. Savaşın sona ermesinin ardından Balkan Oyunları'nın on ikincisi 1953 yılında Yunanistan'ın Atina şehrinde düzenlenmesiyle uluslararası spor organizasyonları yeniden gerçekleştirilmeye başlanmıştır ve sporun küresel düzeydeki gelişimi yeniden hız kazanmıştır.

4.1.1939 Yılı Balkan Oyunları (1, 7-8 Ekim 1939)

1939 yılının Balkan ülkeleri açısından en önemli gelişmesi İtalya'nın Nisan 1939'da Arnavutluk'u işgal etmesidir. İtalya'nın Arnavutluk'u işgali Balkan ittifakını fiilen işlevsiz hâle getirmiştir. Bu durum Balkan güvenliği için bir tehdit oluşturmuştur. Balkanlar'a yönelik güvenlik garantisi vermek isteyen İngiltere ve Fransa, 13 Nisan 1939 tarihinde Yunanistan ve Romanya'nın toprak bütünlüğünü garanti altına aldığını ilan etmiştir. Bu adım ile Batılı devletler ilk kez Balkanlar'a müdahil olmuştur. Aynı zamanda İtalya'nın Türkiye'ye yönelik olası bir saldırısına karşı Türkiye, İngiltere ve Fransa arasında 19 Ekim 1939'da karşılıklı yardım anlaşması imzalanmıştır. Almanya ise Balkanlar'ı ekonomik olarak etkisi altına almıştır. Yugoslavya, Romanya ve Bulgaristan ekonomik ve siyasi olarak Almanya'ya yakınlaşmıştır. Türkiye ve Romanya ilişkileri ise 1939 yılı itibarıyla önceki yıllardaki yakınlığını kaybetmiştir. 1934 yılında Yunanistan, Türkiye, Yugoslavya ve Romanya arasında imzalanan Balkan Antantı uygulamada tamamen işlevini yitirmiştir. İtalya'nın Arnavutluk'u işgali karşısında Balkan ülkeleri tarafından ortak bir tepki gösterilememiştir. Bu gelişmelere rağmen 1939 yılında savaş tehdidi altındaki bir bölge olan Atina'da gerçekleştirilen Balkan Oyunları savaş öncesi düzenlenmiş son kapsamlı spor organizasyonudur. Arnavutluk ve Bulgaristan katılmamıştır. Savaşın gölgesi ve etkileri bir kenara bırakılarak sporun birleştirici rolü sürdürülmeye çalışılmış, barışçıl mesaj olarak oyunlar gerçekleştirilmiştir.

Basında Dünya Buhranı karşısında Balkanlar'ın daha realist ikinci bir safhaya geçmiş bulundukları ifade edilmektedir.⁸³² Bulgaristan'ın Ankara'daki orta elçisi Dr. Kristoff, Türkiye Cumhuriyeti ile ikili ilişkilerin her geçen gün daha da geliştiğini ifade etmiş, Atatürk'ün vefatından duydukları üzüntüyü dile getirmekle birlikte, aynı disiplin ve iş birliği anlayışında olan İsmet İnönü'yü de vurgulamıştır. Elçi, Bulgaristan'ın kültürel faaliyetler ve barışın korunması konularında samimi bir tutum sergilediğini belirtmiştir. Elçi, Türk ve Bulgar milletlerinin tarihsel ve coğrafi bağlarının yanı sıra benzer yaşam tarzlarına sahip olduklarını vurgulayarak, her iki toplumun da karşılıklı güven ve dostluk içinde hareket etmesinin gerekliliğine işaret etmiştir. İki ülkenin dış politikalarının, uluslararası ilişkilerde barışın ve adaletin korunması gibi evrensel değerlerden ilham aldığını dile getirmiştir. Ayrıca, elçi Avrupa milletlerinin geleceğe dair endişelerine değinerek, Balkanlar'ın günümüzde önemli bir istikrar merkezi haline geldiğini ve bölgenin barışın korunmasında kayda değer bir rol üstlendiğini ifade etmiştir. Balkanlar'daki mevcut huzurun, geçmişte yaşanan acı deneyimlerin ve siyasi olgunluğun bir sonucu olduğu vurgulanmış, bölge milletlerinin toprak anlaşmazlıkları ve çatışmalar nedeniyle ağır bedeller ödediğini hatırlatmıştır. Dr. Kristoff, Balkan halklarının ekonomik ve kültürel gelişimlerini sürdürebilmeleri için barış ortamına her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduklarını belirtmiş, bu halkların yalnızca mevcut çıkarları doğrultusunda değil, gelecekteki refahlarını teminat altına almak adına da gerçek bir Balkan iş birliğine yönelmelerinin kaçınılmaz olduğunu ifade etmiştir. Böylece, bölge halklarının daha müreffeh ve huzurlu bir yaşam sürmelerinin mümkün olacağını dile getirmiştir.⁸³³

1938 yılında Belgrad'da düzenlenen Balkan İttihadı Turizm ve Propaganda Konseyi toplantısında, Balkan halklarının birbirleriyle kaynaşmasını ve bölgenin dünya çapında tanıtılmasını teşvik etmek amacıyla çeşitli kültürel faaliyetlerin düzenlenmesine karar verilmiştir. Bu kapsamda, Balkan radyolarında bölgeye yönelik programlar yayınlanması, Balkanlar hakkında konferanslar düzenlenmesi, Balkan müziğinin icra edilmesi ve kültürel etkinlikler gerçekleştirilmesi planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Belgrad ve Bükreş radyolarında düzenlenen Balkan gecelerinin ardından, Ankara Radyosu da ilk kez bir Balkan gecesini düzenlemiştir. Bu etkinlikte, Cumhurbaşkanlığı Orkestrası tarafından Batı müzik

⁸³² *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1939, s. 3.

⁸³³ *Haber Akşam postası*, 28 İkinci Kanun 1939, s. 2.

teknikleriyle armonize edilen Balkan ezgileri icra edilmiştir. Programda Josip Slavenski'nin Balkan Ophoniası (Balkanophonia), Türk dansı ve Sırp dansı, Arnavut ve Yunan şarkıları, Rumen dansı ile Bulgar dansı yer almıştır. Cumhurbaşkanlığı Orkestrası'nın başarıyla gerçekleştirdiği bu programın ardından, yerel Balkan ezgilerini içerecek bir sonraki Balkan Gecesi'nin düzenlenmesi planlanmaktadır. Ankara Radyosunun, bu Balkan Gecesi etkinliği için daha geniş kapsamlı bir program hazırlamakta olduğu basından duyurulmuştur.⁸³⁴

Cumhuriyet gazetesi sahibi ve başyazarı olan Nadir Nadi, Balkan Antantı'nın sağlam temellere dayandığını ve geleceğinin parlak olduğunu vurgulamaktadır. Avrupa'daki siyasi istikrarsızlık nedeniyle küçük devletlerin tek başına varlıklarını sürdürebilmelerinin mümkün olmadığını, bu nedenle de tarihsel ve coğrafi bağlarla birbirine bağlı olan Balkan devletlerinin iş birliğini güçlendirmelerinin kaçınılmaz bir durum olduğunu ifade etmiştir. Uluslararası siyasette büyük topluluklar ve bilinçli oluşumların ön plana çıktığını şu sözleriyle aktarmaktadır:⁸³⁵ *“Küçük diplomatik manevralarla idareyi maslahat ve iddianameyi mevcudiyet devirleri çoktan geçmiştir, istikbal büyük kütlelerin ve şuurlu teşekküllerinindir.”*. Balkan birleşmesi konusunda Bulgaristan'ın anlaşmaya yanaşması ümit edilmektedir. Basında Bulgarların komşularıyla uyuşmasının tehlike karşısında onlarla birleşmek demek olduğu, *Balkanlıların varlık ve hürriyetlerini, benlik ve istikballerini ancak birleşmek sayesinde temin edebilecekleri* ifade edilmektedir.⁸³⁶

Balkan Antantı Konseyi'nin 20 Şubat 1939'da Büyük Krest'te toplanacağı basından bildirilmektedir. Gerçekleştirecek bu toplantının, antantın üye devletleri arasındaki dayanışmayı pekiştirmesi ve aralarında ortak politikalar belirlenmesi amaçlamaktadır. Toplantıya Romanya Dışişleri Bakanı Gafenko'nun da katılacağı belirtilmektedir. Gündemde yer alan konular arasında, Balkan Antantı'nın süresinin uzatılması, üye devletlerin komşu ülkelerle, özellikle Macaristan ile ilişkileri, Münih Anlaşması sonrasında Bulgaristan'da artan anlaşma revizyonu propagandası üzerine ortaya çıkan meseleler, uluslararası durumun değerlendirilmesi ve Balkanlar'a ilişkin ekonomik meseleler bulunmaktadır. Ayrıca, toplantıda Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Roosevelt nezdinde silahsızlanma siyaseti lehine girişimlerde bulunulması

⁸³⁴ *Haber-Akşam Postası*, 29 İkincikanun 1939, s. 2.

⁸³⁵ *Cumhuriyet*, 7 Şubat 1939, s.8.

⁸³⁶ *Son Posta*, 17 Mayıs 1939, s. 10.

konusunda ortak bir tutum belirlenmesi, Franco İspanya'sı meselesinde ortak bir politika izlenmesi ve Lahey Adalet Divanı'na bir aday gösterilmesi gibi konular da ele alınacağı duyurulmuştur.⁸³⁷

Atina'dan alınan habere göre 1939 senesinde Sofya'da yapılması kararlaştırılmış olan Balkan Oyunları için Yunan Federasyonu'nun Bulgar Federasyonu'na teyit amaçlı sorduğu soruya cevap alınamamış, bunun üzerine Yunan Federasyonu Balkan müsabakalarının Türkiye'de yapılıp yapılamayacağını Türk Atletizm federasyonuna sormuştur. Türkiye Atletizm Federasyonu bu müsabakaları İstanbul veya Ankara'da organize edemeyeceği bir durumda Yunan federasyonunun harekete geçeceği, Balkan Oyunları'nın Ankara'da yapılmasının kuvvetli bir ihtimal olduğu duyurulmuştur.⁸³⁸ Buna karşın Yunan gazetelerinin 1939 yılı Balkan Oyunları'nın Atina'da yapılacağından kesin bir şekilde bahsettikleri ifade edilmektedir. 1938 senesi Belgrad'da toplanan kongrede verilen karara göre müsabakaların Bulgarlar tarafından organize edilecek ve karşılaşmalar Sofya'da yapılacaktır. Bulgar Federasyonu organizasyon için gerekli olan paranın temini için hükümet nezdinde girişimde bulunmuş ve Balkan milletleri federasyonlarından iki ay mühlet istemiştir. Bu müddet geçtiği halde Bulgarlardan bir süre cevap alınamamıştır. Bu organizasyonu üstlenen Bulgar Federasyonu'nun hiçbir faaliyete geçmemesi üzerine, Yunanistan Balkan Oyunları'nın yarım kalmaması için organizasyonu Atina'da yapmaya hazır olduklarını diğer federasyonlara bildirmiştir. Sonradan Atletizm birliği başkanı Al. Dakoviç, Bulgar hükümetinin maddi açıdan bu organizasyonu gerçekleştiremeyeceğini açıklamıştır. Bunun üzerine federasyon nakdi yardım teklif etmiştir. Ancak Bulgar hükümeti bu yardımı kabul etmemiştir. Türk basınında da Balkan Oyunları'nın Atina'da yapılmasına çalışıldığı haber verilmektedir. Yunan Atletizm Federasyonu tarafından kurulan bu müsabakaların son bulmaması için bütün masrafları göze alan Yunanlılar özellikle 1939 yılı karşılaşmalara çok önem atfetmektedirler. Bu önemin sebebi de Balkan Oyunları'nın 1939 yılında onuncu yılına girecek olmasıdır. Bu münasebetle muazzam merasim

⁸³⁷ *Cumhuriyet*, 14 Şubat 1939, s.1, 7.

⁸³⁸ *Cumhuriyet*, 1 İkincikanun 1939, s. 8. Bunun yanı sıra yeni başlamış olan Galatasaray stadıyla tam anlamıyla bir spor mekanı haline gelen, yeşilliği ve doğasıyla şehir havasından uzaklaştıran köy olan Mecidiyeköy'ün spor köyü olması ve ilerde gerçekleşecek Balkan Oyunları'nın spor köyünde yapılması, sporun spor köyünde yapılması temennisi ifade edilmiştir. *Haber Akşam Postası*, 5 İkincikanun (Ocak) 1939, s. 7.

yapılacağı ve onuncu yılın kutlanacağı bildirilmiştir.⁸³⁹ Atina'da yapılması kesinleşen 10. Balkan Oyunları'nın Ekim ayında yapılacağı ve Yunanlıların Balkan Oyunları'nın 10. yıl dönümü münasebetiyle fevkalade hazırlıklara başladıkları aktarılmaktadır.⁸⁴⁰ Onuncu Balkan Oyunları'nın onuncu senesi üzerine Yunanlılar tarafından on sene zarfında bu organizasyonun geçirdiği safhalar, alınan neticeler, yapıldığı memleketler hakkında bir albüm neşredileceğini duyurmuştur. Yunan Atletizm Federasyonu müsabakalara katılan Balkan Atletizm Federasyonları'na gönderdiği birer mektupla bu hususta yardımlarını beklediğinin ve katıldığı müsabakalar hakkında bilgi ve resim göndermelerini istemiştir.⁸⁴¹

Balkan Oyunları'nın onuncu yıldönümü kutlamalarının Eylül ayının ilk haftasında Atina'da yapılacağı duyurulmuştur. Yunan Federasyonu Balkan Oyunları'nda yapılacak Maraton yarışının uluslararası bir nitelik alması için, bu müsabakaya Balkanlar harici milletlerin atletlerinin de katılımını sağlamaya başarılı olmuştur. Yunan federasyonu bu müsabaka kazananına hem Balkan hem de Avrupa Maraton şampiyonu unvanı verilmesini teklif etmiş, Balkan Oyunları komitesi bu kararı ilgili federasyonlara bildirmiştir.⁸⁴²

İngiltere'de Devon basınında Atina'dan gelen bir mesaja yer verilmiştir. Buna göre Yunanistan'ın normal zamanlardaki faaliyetlerini mümkün olduğunca sürdürmeye kararlı olduğu belirtilmekle birlikte gerekli tüm önlemleri aldığı bildirilmiştir. Avrupa'daki krizler nedeniyle iki kez ertelenen Selanik Fuarı'nın 24 Eylül'de açılacağı ayrıca iptal edilen Balkan Oyunları'nın da Ekim ayında düzenleneceği haber verilmiştir.⁸⁴³

Yaklaşan Onuncu Balkan Oyunları için Yunanistan'da hazırlıkların hızla devam ettiği, Atletizm Federasyonu'nun, bu kısa süre içinde detaylı bir organizasyon planı hazırlaması ve sporcularını en iyi şekilde müsabakalara hazırlaması gerektiği basından haber verilmiştir. Ayrıca dokuz yıllık deneyimin ardından, 1939 yılı

⁸³⁹ *Akşam*, 18 Kânunusani 1939, s. 8; *Haber Akşam Postası*, 18 Kânunusani 1939, s. 6; *Akşam*, 7 Şubat 1939, s. 8.

⁸⁴⁰ *Cumhuriyet*, 5 Şubat 1939, s. 6.

⁸⁴¹ *Akşam*, 14 Şubat 1939, s. 10.

⁸⁴² *Haber*, 6 Nisan 1939, s. 7.

⁸⁴³ *The Western Morning News and Daily Gazette*, Friday, September 15, 1939, p. 7.

etkinlikleri için yeni kararlar almak yerine, önceki yıllardan edinilen tecrübeler doğrultusunda hareket edilmesinin yeterli olacağı belirtilmektedir.⁸⁴⁴

Fotoğraf 134: Balkan Oyunları'nın 10. Sene-i Devriyesi Münasebetiyle Olimpiyata Gelen Ateşten Meşaleleri Yakan Her Milletin Birer Atleti Stada Giriyorlar Türk Atleti Firuzan Tekil'dir.

Kaynak: *Cumhuriyet*, 5 Birinci Teşrin 1939, s. 1.

Türkiye Atletizm Federasyonu, 1939 yılı mevsiminin müsabaka programını altı gruba ayırarak hazırlamıştır. Her grupta üç veya beş mıntıka vardır.⁸⁴⁵

- Haziran ayı mıntıkalar arası grup müsabakaları,
- Temmuz ayı mıntıka birincilikleri,
- Millî atletlerden beş veya sekiz kişilik bir grubun Macaristan'a gönderilmesi ve Teşvik müsabakaları,
- Ağustos ayı tatil.
- Milli takım atletlerinin Balkan Oyunları'na hazırlık kampı, Balkan Oyunları seçmeleri,
- Eylül ayı Balkan Oyunları, Türkiye birincilik müsabakaları,
- Ekim ayı mevsimin son müsabakalarıdır.

İstanbul atletizm birinciliklerinin 30 Temmuz 1939'da başlayacağı, 5 ve 6 Ağustos'ta yapılacak müsabakalarla son bulacağı kararlaştırılmıştır. İstanbul birinciliklerinden sonra on beş gün kadar istirahat edecek atletlerin Eylül ayında Macarlar ile yapılacak müsabakaların hazırlığına başlayacakları ve Macarlar ile yapılacak karşılaşmaların, aynı zamanda Balkan Oyunları seçmeleri şeklinde olacağı

⁸⁴⁴ *Cumhuriyet*, 20 Temmuz 1939, s. 6.

⁸⁴⁵ *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1939, s. 6.

haber verilmiştir. Ayrıca Balkan Oyunları için on beş gün sürecek bir kamp düzenlenmesine karar verilmiştir.⁸⁴⁶

6 Ağustos 1939 Pazar günü, Fenerbahçe'nin Kadıköy Stadı'nda sona erecek Türkiye Atletizm birinciliklerinde, sporcuların kulüplerine puan kazandırmak adına büyük bir çaba harcadıkları ancak, yalnızca 57 gün sonra Atina'da gerçekleştirilecek Balkan Oyunları öncesinde, bu derece yoğun bir efor sarf edilmesinin doğru bir strateji olup olmadığı basında sorgulanmıştır. Bu süreçte gereksiz yere fazla enerji harcanmasının, Balkan Oyunları'nda beklenen performansı olumsuz etkileyebileceği, sporcuların yorgunluk nedeniyle asıl verimlerini kaybetmemeleri, en iyi derecelerini bu uluslararası müsabakalarda sergileyebilmeleri açısından büyük önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Balkan Oyunları'na sporcuların fiziksel dayanıklılıklarını koruyarak en verimli şekilde hazırlanmasının büyük bir gereklilik olduğu aktarılmıştır.⁸⁴⁷

“Sporcular arasında teessüs eden dostluk” başlıklı bir haberde Rumen kafilesi reisi Virgil Joan, İstanbul'da gerçekleştirilen uluslararası atletizm müsabakalarına ilişkin gözlemlerini içeren bir mektubu Türkiye Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne ilettiği haber verilmiştir. Joan, Türk atletlerinin gösterdiği belirgin ilerlemeyi vurgulayarak, Balkan atletizminin genel olarak yükselişine dikkat çekmiştir. Mektubunda, son yıllarda Türk sporcularının performansında gözle görülür bir gelişme olduğunu belirten Joan, bu ilerlemenin uluslararası düzeyde rekabet edebilecek bir seviyeye ulaştığını ifade etmiştir. Önümüzdeki Balkan Oyunları'nda Türk atletizminin önemli başarılar elde edeceğine duyduğu inancı dile getiren Joan, 16 Temmuz'da düzenlenen uluslararası atletizm müsabakalarının her açıdan takdire şayan bir organizasyon olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Türk halkının sporculara gösterdiği coşkulu desteğe ve centilmenliğine dikkat çeken Joan, hangi milletten olursa olsun başarılı olan her atletin içtenlikle alkışlandığını vurgulamıştır. Rumen sporcuların Türkiye'de sıcak ve samimi bir misafirperverlikle karşılandığını belirterek, bu tür organizasyonların hem sporun gelişimine hem de Türk ve Rumen sporcular arasındaki dostluk bağlarının güçlenmesine büyük katkı sağladığını ifade etmiştir.⁸⁴⁸

⁸⁴⁶ *Son Posta*, 21 Temmuz 1939, s. 14.

⁸⁴⁷ *Son Posta*, 4 Ağustos 1939, s. 14.

⁸⁴⁸ *Akşam*, 3 Ağustos 1939, s. 4.

Onuncu Balkan Oyunları hazırlıklarına başlayan atletizm federasyonunun işlerini tamamladığı ve Atletlerin 22 Eylül 1939'da Atina'ya hareket edeceği duyurulmuştur.⁸⁴⁹

Basında Onuncu Balkan Oyunları'nın 1939 yılında gerçekleşen mevcut siyasi olayların ve gelişmelerin netlik kazanmasına kadar ertelenebileceği öngörülmüştür. Daha önce, Yugoslav atletlerinin hazırlıkları resmi bir emirle durdurulmuştur. Son gelişmeler doğrultusunda, Rumenlerin organizasyona katılamayacağını bildirmesi ve Yugoslav sporcuların da gönderilmeyeceği yönünde karar alınmak üzere olması, oyunların akıbetine dair belirsizlik yaratmıştır.⁸⁵⁰ Nitekim Balkan Oyunları'nın "...son dünya vaziyeti dolayısıyla" yapılıp yapılamayacağını belli olmadığı Yunanistan'ın vereceği cevaba göre kesinleşeceği bildirilmiştir.⁸⁵¹ Basında Onuncu Balkan Oyunları'nın dünyanın karışık hâli yüzünden gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir organizasyon olduğu ve İstanbul Moda'daki Mano Palas Oteli'nde kampa alınan atletler için harcanan bütçenin israf olduğu, belirsiz bir spor etkinliği için yüksek maliyetlere katlanmanın yanlış bir karar olduğu vurgulanmıştır.⁸⁵² Balkan Oyunları'na gidilmeyecek kararı üzerine atletler kampı terk ederek idmanlarını gevşetmişlerdir. Fakat Atina'dan gelen resmî açıklamaya göre, Yunanistan Atletizm Federasyonu, diğer Balkan ülkelerinin federasyonlarıyla anlaşarak Onuncu Balkan Oyunları'nın 1-8 Ekim 1939 tarihleri arasında Atina'da düzenleneceğini duyurmuştur. Türkiye, Romanya, Yugoslavya ve Bulgaristan'ın atletizm ekiplerinin Eylül ayı sonunda Atina'ya ulaşması beklenmekte olduğu belirtilmiştir. Bu gelişme üzerine atletler hızlı, karışık ve düzensiz bir şekilde toplanmıştır.⁸⁵³

1939 yılında Balkan Oyunları'na katılım sağlanıp sağlanmaması konusunda yaşanan bu belirsizlik basında da yankı bulmuştur. Atina Oyunları'na basında bir hafta katılacağı yazılırken sonraki hafta hazırlanmakta olan atletlerin oyunlara katılmayacağından dolayı çalışmalarına ve kamplarına son verdikleri şeklinde haberler duyulmuştur. Bunun üzerine yapılan bir haberde işin doğrusunun ve makul olanının böyle bir buhranlı zamanda bu oyunlara katılım sağlamamak olduğu ifade

⁸⁴⁹ *Cumhuriyet*, 9 Eylül 1939, s.6.

⁸⁵⁰ *Akşam*, 13 Eylül 1939, s. 5.

⁸⁵¹ *Haber*, 13 Eylül 1939, s. 5.

⁸⁵² *Vakit*, 15 Eylül 1939, s. 6.

⁸⁵³ *Haber- Akşam Postası*, 15 Eylül 1939, s. 6; *Cumhuriyet*, 30 Eylül 1939, s. 6.

edilmiştir. Buhran kelimesinden okuyucuların Türkiye’ye ait bir anlam çıkarmaması çünkü Türkiye’nin dünya buhranının dışında olduğu belirtilmiştir. Bir süre sonra gazetelerde Atina oyunlara iştirak edildiği haberinin yeniden çıkması kafaları karıştırmıştır. Bunun üzerine basında; “...oyunlara iştirak etmek lazımdır. Mesele Balkan dostlarımızın ve müttefiklerimizin müşterek bir hareketidir.” denilmiştir. Hal böyle olunca farklı bir basın haberinde “...mademki müşterek bir nezaketin icabı Atina Oyunları’na iştirakimiz elzemdir niçin evvelce bunu düşünmeyip de hazırlık kampını yarıda bırakıp dağıtmıştık” şeklinde haklı bir eleştiri vardır.⁸⁵⁴

Nihayetinde Balkan Oyunları’na katılacak olan Türk atletizm kafilesi, 29 Eylül 1939 tarihinde saat 12.00’de Romanya vapuruyla Yunanistan’a hareket etmiştir. Beş idareci ve 32 sporcudan oluşan kafiye, Atletizm Federasyonu Başkanı Dr. Adnan Hün başkanlık etmiştir. Ayrıca, Burhan Felek de Türk delegesi olarak Balkan Komitesi’nin davetlisi sıfatıyla oyunlara katılmaktadır. Takımın kaptanlığını Semih, antrenörlüğünü Naili Muran, idareciliğini ise Vamık Gezen üstlenmiştir. 1 Ekim 1939’da başlayarak 7-8 Ekim 1939’da müsabakalar yapılacaktır. Toplamda bir hafta sürecek olan müsabakalar için Yunanistan, Balkan Oyunları’nın 10. yıl dönümü dolayısıyla geniş kapsamlı bir program hazırlamıştır. Türk atletlerinin yarışacağı branşlar ve sporcular şunlardır:⁸⁵⁵

Tablo 79: Türk Atletlerinin Yarışacağı Branşlar ve Sporcular ⁸⁵⁶		
Kısa Mesafe Koşuları:	Orta ve Uzun Mesafe Koşuları:	Manialı Koşular:
100 metre: Melih Muzaffer 200 metre: Melih Gören 400 metre: Galib Gören	800 metre: Adnan, Ökkeş 1500 metre: Maksud, Adnan 3000 metre engelli: Maksud 5000 metre: Maksud, Mustafa 10000 metre: Mustafa	110 metre manialı: Vasfi Polad 400 metre manialı: Melih Neriman
Bayrak Yarışları:	Atmalar:	Atlamalar:
4×100 metre: Nazmi, Halük, Semih, Muzaffer 4×400 metre: Melih, Gören, Zare, Firuzan Balkan bayrak yarışı: Maksud, Gören, Muzaffer, Halük	Disk ve gülle atma: Arat, Ateş, İbrahim Cirit atma: Melih, Kemal	Yüksek atlama: Polad, Süreyya, Jerfi Uzun atlama: Muzaffer, Süreyya Üç adım atlama: Yavru, Abdürrahman Sırıkla atlama: Muhiddin, Halid
	Dekatlon: Melih	

⁸⁵⁴ *Yeni Sabah*, 1 İlkteşrin 1939, s. 4.

⁸⁵⁵ *Akşam*, 30 Eylül 1939, s. 9; *Haber*, 30 Eylül 1939, s. 6; *Vakit*, 21 Eylül 1939, s. 6; *Cumhuriyet*, 21 Eylül 1939, s. 6; *Yeni Sabah*, 30 Eylül 1939, s. 2.

⁸⁵⁶ *Akşam*, 30 Eylül 1939, s. 9; *Haber*, 30 Eylül 1939, s. 6. *Akşam*, 11 Teşrinievvel 1939, s. 8.

Yüksek devlet makamların uygun görmesiyle, 1939 yılında Atina'da düzenlenen Onuncu Balkan Olimpiyatları'na katılım sağlanmıştır. Organizasyon, önceden belirlenen programa uygun şekilde, *1 Ekim 1939 tarihinde başlayarak 8 Ekim 1939 akşamı saat 18:00'de* sona ermiştir. Yarışmalar, Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında gerçekleştirilmiştir. Ancak, Bulgaristan maddi sebepler öne sürerek son anda katılmaktan vazgeçmiş, buna karşın hem törenlerde hem de Balkan Atletizm Kongresi'nde gönderdiği temsilci aracılığıyla yer almıştır.⁸⁵⁷

Atina'ya varış günü, öğle saatlerinde Belediye binasında bir karşılama töreni düzenlenmiştir. Aynı gün öğleden sonra tüm delegeler Meçhul Asker Anıtı'na çelenk sunmuşlardır. 1 Ekim 1939 Pazar günü saat 11:00'de delegeler, Yunanistan Veliahtı tarafından kabul edilmiştir. 1 Ekim 1939 Pazar günü saat 15:00'te ise Yunan Kralı, Balkan Olimpiyatları'nın açılışını bizzat gerçekleştirmiştir.⁸⁵⁸ Açılış günü stadyumda yaklaşık 50.000 kişi hazır bulunmuştur. 2 Ekim 1939 Pazartesi günü saat 14:00'te Onuncu Balkan Kongresi, Akademi salonunda Yunan Kralı'nın başkanlığında başlamıştır. Törende saray ve hükümet erkânının yanı sıra Balkan Devletleri'nin büyükelçileri de hazır bulunmuştur. Aynı gün saat 18:00'de Pire Belediye Başkanı, Yat Kulübü'nde bir çay daveti düzenlemiştir. 3 ve 4 Ekim 1939 tarihlerinde, kongre sabah oturumlarında devam etmiş; öğleden sonra ise müsabakalar stadyumda sürdürülmüştür. Türk takımı gerek yarışmalar süresince gerekse katıldığı çeşitli törenlerde olumlu bir izlenim bırakmış ve halk tarafından büyük bir takdirle karşılanmıştır. Bu başarılı temsilde, Türk takımının genel durumu ve özellikle son dönemdeki gelişmelerin Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkiler üzerindeki olumlu etkisi etkili olmuştur.⁸⁵⁹ Bu rapor Türk takımının bölgedeki diplomatik ve sportif başarısını gözler önüne sermektedir.

6 Ekim 1939 Cuma günü saat 10.00'da Balkan Kongresi'nin son oturumu gerçekleştirilmiş, büro üyelikleri yeniden seçilmiş ve bir sonraki kongrenin 1940 yılında Türkiye'de yapılması kararlaştırılmıştır. Aynı gün öğle saatlerinde delegeler, Yunanistan Başbakanı General Metaksas tarafından kabul edilmiştir. Saat 17.00'de,

⁸⁵⁷ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü*, 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148, s. 1 (Belge Tarihi: 08.11.1939).

⁸⁵⁸ *Haber*, 2 Birinciteşrin 1939, s. 5.

⁸⁵⁹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü*, 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148, s. 1. (Belge Tarihi: 08.11.1939).

Basın ve Turizm Bakanı tarafından, Dafni sayfiyesinde misafir takımlar onuruna bir çay daveti düzenlenmiştir. Akşam ise Atina Valisi Koçiyas, kafilere bir akşam yemeği vermiştir. Onuncu Balkan Olimpiyatları müsabakalarına 7 Ekim 1939 Cumartesi günü, öğleden sonra devam edilmiştir. Akşam saat 21.00'de Grande Bretagne Otelinde, Balkan Konfederasyonu Başkanı tarafından delegeler onuruna bir ziyafet düzenlenmiştir. Bu ziyafette Yunan veliahttı Prens Pol ve tüm Balkan ülkelerinin büyükelçileri hazır bulunmuştur. 8 Ekim 1939 Pazar günü, Balkan Olimpiyatları sona ermiş ve ödüller Yunan Kralı tarafından galiplere takdim edilmiştir. Aynı akşam saat 21.00'de Yunan Federasyonu tarafından resmi bir akşam yemeği organize edilmiştir. 11 Ekim 1939 Çarşamba günü Türkiye sefarethanesinde bir çay verilmiştir. Türk Millî Takımı, 13 Ekim 1939 Cuma günü yurda dönmüştür. Balkan Olimpiyatları'nın kuruluşundan bu yana, protokol sıralamasında alfabetik düzen uygulanmakta iken, 1939 yılında Türk delegeleri, diğer Balkan ülkelerinin önünde yer almıştır. Yunan Kralı ve Veliaht huzurundaki takdimlerde de Türkiye'ye öncelik tanınması, iki ülke ilişkileri açısından önemli bir diplomatik gelişme olarak kaydedilmiştir.⁸⁶⁰

Yunanistan Başvekili İoannis Metaksas, Balkan Oyunları'na katılan ülkelerin atletlerini kabul etmiştir. Başvekil Metaksas'a Balkan milletlerinin sporcu heyetlerinin temsilcileri, Yunanistan'da gördükleri misafirperverlik ve destekten ötürü teşekkürlerini iletmiştir. Metaksas, atletizmin beşiği olarak kabul edilen Yunanistan'a gelen sporcuları takdirle karşılamış ve onlara hitaben bir konuşma yapmıştır. Bu konuşmada, sporcuların ülkelere döndüklerinde Balkan milletleri arasındaki kardeşlik duygularını güçlendirmek adına çaba göstermelerinin önemini vurgulamıştır.⁸⁶¹

Türk Millî Takımı, Balkan Oyunları'nın 10 yıllık tarihindeki en iyi sonuçlardan birini elde etmiş ve genel sıralamada üçüncü olmuştur. Bu başarı, stadyumu dolduran yaklaşık 60.000 kişinin Türk bayrağını 9 kez selamlamasına vesile olmuştur. Türk sporcular, 1938'de Belgrad'da düzenlenen Dokuzuncu Balkan Olimpiyatları'nda 1 birincilik, 1 ikincilik, 2 üçüncülük, 8 dördüncülük ve 1 beşincilik alırken; bu yılki müsabakalarda 3 birincilik, 2 ikincilik, 4 üçüncülük, 8 dördüncülük

⁸⁶⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148, s. 2. (Belge Tarihi: 08.11.1939).

⁸⁶¹ Yenigün, 9 Birinciteşrin 1939, s. 2.

ve 6 beşincilik elde ederek büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Bu kıyaslama, Türk sporunun doğru yönetim ve planlamayla ne kadar gelişebileceğini açıkça göstermektedir.⁸⁶²

Onuncu Balkan Oyunları'nın gerçekleştiği dönemde Balkan Kongresi tarafından 6 Ekim 1939'da bir sonraki Balkan Oyunları hakkında da kararlar verilmiştir. On birinci Balkan Olimpiyatları, kongre kararına uygun olarak 1940 yılının Eylül ayında Türkiye'de düzenlenecektir. Bu önemli organizasyonun başarıyla gerçekleştirilmesi için gereken idari, mali ve teknik hazırlıklara şimdiden başlandığı bildirilmektedir. Organizasyonun uluslararası standartlara uygun olması adına hükümetin destek sağlaması gerektiği hususu ilgili makamlara Genel Direktör Tümgeneral Cemil Tamer tarafından iletilmiştir.⁸⁶³

Fotoğraf 135: Panathenaic Stadyumu Kartpostalı, 10. Balkan Oyunları⁸⁶⁴

Kaynak: <https://www.balkanphila.com/shop/1939-greece-balkan-games-maxicard-to-england/> Erişim Tarihi: 14.01.2025.

⁸⁶² Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.145.38.8. Dosya Ek: 148, s. 2. (Belge Tarihi: 08.11.1939).

⁸⁶³ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.145.38.8. Dosya Ek: 148, s. 3. (Belge Tarihi: 08.11.1939).

⁸⁶⁴ Atina'daki 10. Pan-Balkan Oyunları'nı anan Yunanistan'dan bahsedilmiştir. Koşucu, disk atıcı, jumper ve cirit dahil olmak üzere atletik tiplerden pullar tasarlanmıştır. *The Nottingham Evening Post*, Friday 12 January 1940, p. 4; *Aberdeen Press and Journal*, Saturday 13 January 1940, p. 6.

PROGRAMME DE LA SEMAINE BALKANIQUE XÈMES JEUX BALKANIQUE D'ATHLETISME 1939	
VENDREDI 29 SEPTEMBRE Arrivée de la délégation Yougoslave à Athènes. Arrivée de la délégation Bulgare à Athènes.	MERCREDI 4 OCTOBRE 10.00 h. Deuxième séance du Xème Congrès Interbalkanique. 11.00 h. Réception des équipes par S.E. M. Costas Kotzias, Ministre-Gouverneur. 12.30 h. Présentation des chefs des équipes à S.E. le Président du Gouvernement. 13.00 h. Troisième jour des Xèmes Jeux Balkaniques. (Decathlon - 3.000 Steeple chase) - (Stadion). 17.30 h. Réception de la Commune de Kiphissia, au Pavillon Athlétique. 21.30 h. Dîner de S.E. M. C. Kotzias, Ministre-Gouverneur de la Ville, aux délégués.
SAMEDI 30 SEPTEMBRE Arrivée de la délégation Roumaine au Pirée. Arrivée de la délégation Turque au Pirée. Réception des équipes par M. Ambrósios Piyas, Maire d'Athènes, à la Mairie. Déposition des couronnes au Monument du Soldat Inconnu. (Départ à 17.15 de l'Hôtel).	JEUDI 5 OCTOBRE 18.00 h. Excursion à Delphes en autobus; retour le soir. (Ceux qui désirent y participer, doivent déclarer leur participation du Lundi 2/10/39).
DIMANCHE 1 OCTOBRE Présentation des Chefs des délégations à S.A.R. le Prince Héritier de la Grèce, Premier jour des Xèmes Jeux Balkaniques.	VENDREDI 6 OCTOBRE 16.00 h. Réception de S.E. M. Th. Nicoloudis, Ministre de la Presse et du Pavillon Touristique, à Daphni. 21.30 h. Dîner de S.E. M. C. Kotzias, Ministre - Gouverneur de la Ville "ROI GEORGES".
LUNDI 2 OCTOBRE Ouverture solennelle des travaux du Xème Congrès Interbalkanique d'Athènes dans la Salle de l'Académie, en présence de S.M. le Roi de Grèce, de S.A. Prince Héritier, de S.E. le Président du Gouvernement, etc. Réception de M. Michel Manouscos Maire du Pirée, au Pavillon du Yachting de Grèce.	SAMEDI 7 OCTOBRE 15.00 h. Quatrième jour des Xèmes Jeux Balkaniques. 21.30 h. Dîner du Président de la Confédération Interbalkanique, aux délégués "GRANDE BRETAGNE".
MARDI 3 OCTOBRE Première séance du Xème Congrès Interbalkanique dans la Salle de S.E.G.A.S. Deuxième jour des Xèmes Jeux Balkaniques. (Decathlon (Stadion) Lancement du marteau) (S. C. Panhellénique).	DIMANCHE 8 OCTOBRE 15.00 h. Dernier jour des Xèmes Jeux Balkaniques. 21.00 h. Dîner Officiel de S.E.G.A.S. à l'Hôtel "ROI GEORGES".
Clôture des Xèmes Jeux Balkaniques	

Fotoğraf 136: Atina'da Düzenlenen 1939 Yılı 10. Balkan Oyunları'nın Programı

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148, s. 4-6. (Belge Tarihi: 08.11.1939).

Onuncu Balkan Oyunları müsabakalarında alınan neticeler şöyledir:

Tablo 80: X Balkan Oyunları'nın İlk Günü (1 Ekim 1939) Yarışların Sonuçları ⁸⁶⁵			
10.000 Metre Koşu	Yüksek Atlama	Çekiç Atma	3000 Metre
1-Zgonis (Yunan) 32,53, 2- (Rumen), 3- Kiriakidis (Yunan), 4- Mustafa (Türk).	1- Renekas (Yunan) 1,80, 2- Polat (Türk) 1,80 3- Fantazisi (Yunan) 1,80, 4- (Rumen) 1,80, 5- Süreyya (Türk) 1,80.	1-Stepenik (Yugoslav) 49 metre 55, 2-Coits (Yugoslav) 47 metre 99, 3-Biro (Rumen) 46 metre 96.	1-Velkovulos (Yunan) 9.43.6, 2-Mavropostolos (Yunan) 9.48, 3-Kristea (Romanya) 9.57.2.

⁸⁶⁵ Cumhuriyet, 2 Birinci Teşrin 1939, s. 5; Cumhuriyet, 5 Birinci Teşrin 1939, s. 1; Vakıf 6 Birinci Teşrin 1939, s. 6; Haber, 6 Birinci Teşrin 1939, s.5; Akşam, 6 Teşrinievvel 1939, s. 9; Cumhuriyet, 6 Birinci Teşrin 1939, s. 6

Gülle Atma	Dekatlon	4 x 100 Bayrak Yarışı	Puan Durumu	
1- Kovaçoviç (Yugoslav) 14,16, 2- (Rumen), 3- (Yunan), 4- Ateş İbrahim (Türk), 5-Arat (Türk).	1-Velkovulos (Yunan) 9.43.6, 2- Mavropostolos (Yunan) 9.48, 3-Kristea (Romanya) 9.57.2.	1- Yunan takımı 3,31, 2- Türk takımı (iki metre farkla), 3- Yugoslav takımı, 4- Rumen takımı. 5-Türk takımı: Galib, Melih, Zara, Gören.	1- Yunanistan: 25	1- Yunanistan :26
			2- Türkiye: 14	2-Yugoslavya :20
			3-Yugoslavya: 13	3- Romanya: 19
			4- Romanya: 8	4- Türkiye :14
			Yunanistan: 34,5 Yugoslavya:29 Türkiye:14 Romanya: 12,5	

Müsabakalara 7 Ekim 1939 Cumartesi günü devam edileceği bildirilmiştir.⁸⁶⁶ Nitekim Atina'daki Onuncu Balkan Atletizm Oyunları'na 7 Ekim 1939'da devam edilmiştir. İkinci gün müsabakalarında 110 metre mania, 200, 5000, 4×800, 100×200 Balkan bayrağı koşuları ile uzun atlama ve Yunan disk yapılabacağı Türk atletlerin bu günkü müsabakalarda iyi dereceler almaları beklendiği ifade edilmektedir. 8 Ekim 1939 tarihinde kapanacak olan oyunlarında 400, 1500, 400 mania, üç adım atlama, cirit atma, 4×100 bayrak yarışı ve maraton koşusu yapılabacağı haber verilmiştir.⁸⁶⁷

Tablo 81: X. Balkan Oyunları'nın 7 Ekim 1939 Günü Yapılan Yarışların Sonuçları ⁸⁶⁸			
200 Metre	400 metre manialı	Uzun atlama:	Disk Atma
1- Muzaffer (Türk) 23, 2-Kling (Yugoslav) 23,3 3- Gören (Türk) 4 -Lambrakis (Yunan)	1- Sikiadas (Yunan) 54,9 2 Mandikas (Yunan) 3- Maiku (Rumen) 4- Gis (Rumen)	1-İstarırsku (Rumen) 6.83. 2-Eleftiriyadis (Yunan) 3- Yugoslav. 4-Yunan.	1-Silas (Yunan) 2-Floran (Yunan) 3-Haraliç (Rumen) 4-Rumen 5-Arat (Türk)
5000 metre mania ⁸⁶⁹	Balkan Bayrak Koşusu	4x400 Bayrak	Umumi Tasnif Neticesi:
1-Marapostalos (Yunan) 15.34.6. 2 – Kristea (Rumen) 3 – Kaklık (Rumen) 4 -Vestapolos (Yunan).	1 Yunan takımı 3.27.6 – 2- Yugoslav takımı. 3 Türk takımı. 4 Rumen takımı	1-Yunan 3.30.8 2-Türk 3-Yugoslav 4-Rumen	1- Yunanistan 62 puan. 2 -Yugoslavya 40 puan, 3- Romanya 26 puan. 4- Türkiye 22 puan.

⁸⁶⁶ Cumhuriyet, 2 Birinciteşrin 1939, s. 5.

⁸⁶⁷ Haber, 7 Birinciteşrin 1939, s. 5.

⁸⁶⁸ Haber, 8 Birinciteşrin 1939, s. 6; Cumhuriyet, 8 Birinciteşrin 1939, s. 6; Tan, 8 İlkteşrin 1939, s. 7.

⁸⁶⁹ Rıza Maksud bu yarışı bir tur kala bırakmıştır.

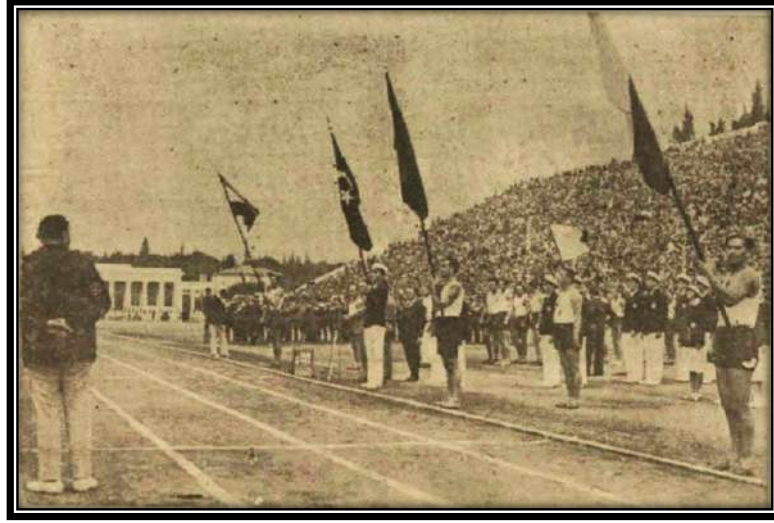
Onuncu Balkan Oyunları'nda son müsabakalar yapılmıştır. Türk takımı genel tasnifte 34 puanla üçüncülüğü kazanmıştır. Atina'dan gelen habere göre Onuncu Balkan Oyunları'nın son müsabakası 8 Ekim'de Kral, Veliahd, Başvekil Metaksas huzurunda yapılmıştır. 50,000 kişi müsabakaları takip etmiştir. Kazananlara bizzat Kral tarafından kupalar verilmiştir. Gece Yunan Atletizm Federasyonu büyük bir ziyafet vermiştir.⁸⁷⁰ Sonuçlar şöyledir:

Tablo 82: 1939'da Atina'da Gerçekleşen 10.Balkan Oyunları'nın Neticeleri ⁸⁷¹		
Üç Adım	400 Metre	Cirid Atma
Üçadım Palaniyotis (Yunan) 14.29. Falister (Rumen), Mayrakis (Yunan), Abdurrahman (Türk) 13.71...	400 metre Gören (Türk) 50.8, Sitratakos (Yu-nan) 51. Kara Yorgos (Yunan) 51,6, Markoviç (Yugoslav) 51.7.	Markotiç (Yugoslav) 63.30, Papaz (Yunan), Mavzer (Yugoslav), Mancalas (Yunan)
Maraton	Yunan Diski/Sıklet Atma	4 X 100 Bayrak Yarışı
Kiryakidis (Yunan) 2 saat 52 dakika, 7, Praga-zoz (Yunan). Ali (Rumen), Ali (Türk)... Şevki abandone etti. ⁸⁷²	Yunan diskisi 1 Silas (Yunan) 39.2. 2 Fleros (Yunan), 3 Firlapeviç (Yugoslav). 4 Arat (Türk) 35.62...	4 X 100 bayrak 1-Yugoslav takımı 43.8 2-Romanya takımı 3- Yunan takımı, 4- Türk takımı (44.6)
110 metre mania	1500 metre	Sırıkla yüksek atlama
110 manialı Mandikas: 15.6, Sekiados 15.9, Halkepoviç (Yugoslav) 16,4, Erlih (Yugoslav) 16,5, Faik (Türk) 6 ncı oldu.	Velkopulos 4.6.6, Koşir (Yugoslav) 4.6.8. Rıza Maksud 4.7.6, Maratopulos (Yunan). Rıza Maksud 3 tur geride gitmiş son 300 metrede başa geçmiştir. Sonuçta üç metre farkla üçüncü olmuştur.	Sırık atlama Tanos (Yunan) 3.92. Yeni Balkan rekoru, Travlos (Yunan). Muhiddin (Türk) 3.60...
100 metre	800 metre	Genel Puan Durumu
1-Muzaffer (Türk) 11,5 2-Perinç (Yugoslav) 3-Stefonoviç (Yugoslav) 4-Melih (Türk)	1-Straktokos (Yunan) 2-Leftoritis (Yunan) 3-Gorşek (Rumen) 4-Maksud (Türk)	
		Birinci Yunanistan: 112.
		İkinci Yugoslavya: 60
		Üçüncü Türkiye: 34,
		Dördüncü Romanya 34

⁸⁷⁰ Cumhuriyet, 9 Birinciteşrin 1939, s. 1, 6.

⁸⁷¹ Cumhuriyet, 9 Birinciteşrin 1939, s. 1, 6; Akşam, 9 Teşrinievvel 1939, s. 2; Son posta, 10 Birinciteşrin 1939, s. 7; Haber, 9 Birinciteşrin 1939, s. 5; Akşam, 11 Teşrinievvel 1939, s. 8.

⁸⁷² Bu yarışa kadar Türkiye'den 1 sayı ileride olan Rumenlerle puan Alinin dördüncülüğü kazanması ile elde edilen bir puan sayesinde eşitlenmiştir. Rumenlerin bir birinciliğine karşı Türkiye'nin 3 birincilik elde etmesinden dolayı 34 puan alındığı halde 3 üncü sayılmıştır.

Fotoğraf 137: Balkan Oyunları'nda Bayrak Merasimi Fotoğrafı
Kaynak: *Akşam*, 11 Teşrinievvel 1939, s. 8.

Onuncu Balkan Oyunları Milli Atletizm Kafilesi Reisi Semih Türkdoğan, 10. Balkan Oyunları'ndan dönen Türk atletlerin elde ettiği sonuçlar hakkında bazı gazetelerde olumsuz ve eleştirel nitelikte yazılar yayımlandığı gözlemlediğini belirterek alınan sonuçların önceki yıllarla kıyaslanamayacak derecede yüksek ve değerli olduğunu ifade etmiştir. Bu başarıların, sadece kamuoyu tarafından değil, aynı zamanda Balkan spor camiasının önde gelen isimleri ve yetkilileri tarafından da takdirle karşılandığını, kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi adına gerekli düzeltmenin yapılmasını gazeteden talep etmiştir.⁸⁷³

4 Ekim 1939'da yapılan Balkan Atletizm Kongresi'nin ilk toplantısında Balkan Oyunları organizasyonunun 1940'ta Türkiye'de yapılması kararlaştırılmıştır. Balkan Atletizm Kongresi'nde görüşmeler devam etmiş ve 1941 Balkan Oyunları'nın da Romanya tarafından organize edilmesi kararlaştırılmıştır. Türk heyeti, oyunlara şarkî Akdeniz memleketlerinin, Mısır ve Suriye'nin katılımını talep etmiştir. Bu teklifin sorumlu komite tarafından görüşüleceği bildirilmiştir. Nitekim 1940 yılında organizasyon komitesinin Mısır'ı Balkan Oyunları'na davet etmiş olduğu basına yansıyan haberler arasındadır. Mısır tarafından resmi bir yanıt alınmadığı yönünde kamuoyuna bilgi verilmiştir.⁸⁷⁴ Kongre, konfederasyona katılım sağlayan beş Balkan Devleti reislerine tazim ve bu memleketler milli spor organizasyonlarına da selam telgrafları çekilmesini alkışlarla karar altına almıştır.

⁸⁷³ *Akşam*, 26 Ekim 1939, s. 4.

⁸⁷⁴ *Akşam*, 26 Ekim 1939, s. 4; *Haber*, 4 Eylül 1940, s. 6.

Kongreye katılanlar ve atletlerin 6 Ekim 1939'da Delf'e bir gezinti yapıp gece dönecekleri haber verilmiştir.⁸⁷⁵ Balkan Oyunları'nın on birincisinin 1940 yılı sonbaharında Türkiye'de yapılması kararı üzerine Maarif Vekili bu konu ile ilgili olarak maarif müdürlüklerine gönderdiği bir genelgede bu oyunlar için şimdiden hazırlanılmasını ehemmiyetle bildirmiştir. Ayrıca Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü tarafından bir de Balkan Futbol Turnuvası düzenlenmesi ve bu müsabakalara Balkan milli takımlarının davet edilmesi konusunda ilgili federasyonlara başvuru yapılması gündeme gelmiştir.⁸⁷⁶ Her yıl Balkan milletlerinin katılımıyla yapılmakta olan Balkan Oyunları'nın 1940 yılının sonbaharında Türkiye'de İstanbul'da yapılması kararlaştırılmıştır.⁸⁷⁷

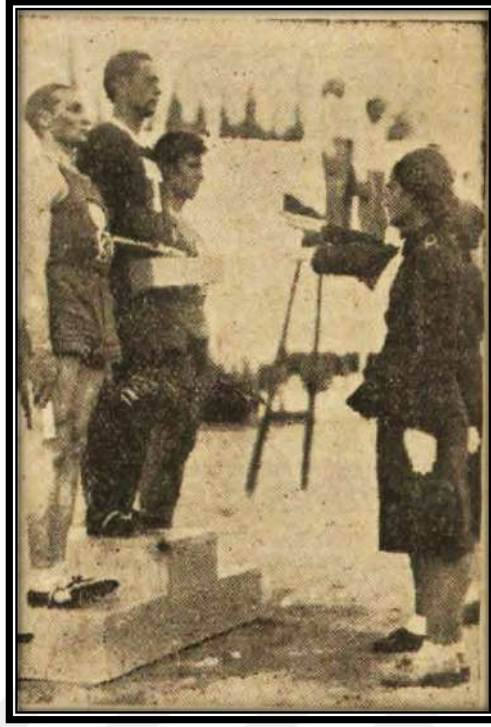
İstanbul'da yapılacak Balkan Oyunları için hususî posta pulları çıkartılacağı duyurulmuştur. 1930 yılından itibaren her yıl düzenlenen bu oyunların, 1940 yılının Eylül ayında Türkiye'de icra edileceği haber verilmiştir. Balkan ülkelerinin, her oyunlar için özel posta pulları basma geleneği doğrultusunda, Türkiye Posta, Telgraf ve Telefon Genel Müdürlüğü de Balkan Oyunları'na özel bir seri pul çıkarmaya karar vermiştir. Dünya filateli camiası, spor temalı pullara büyük önem attığından, Türkiye'nin basacağı bu özel pulların estetik ve zarif olması için özen gösterileceği belirtilmiştir. Pul koleksiyoncularının büyük ilgisini çekeceği düşünülen bu serinin, Aralık 1930'dan itibaren siparişe açıldığı bildirilmiştir.⁸⁷⁸

⁸⁷⁵ *Cumhuriyet*, 5 Birinci teşrin 1939, s. 5; *Vakit*, 6 Teşrinievvel 1939, s. 6.

⁸⁷⁶ *Akşam*, 4 Kanunuevvel 1939, s. 2; *Akşam*, 18 Teşrinisani 1939, s. 8.

⁸⁷⁷ *Vakit*, 4 Birincikânun 1939, s. 2.

⁸⁷⁸ *Son Telgraf*, 10 Birincikanun 1939, s. 2.

Fotoğraf 138: Balkan Oyunları'nda 100 Metre Şampiyonluğunu Kazandıran Muzaffer, Türkiye Milli Marşı'nı Dinlerken

Kaynak: *Cumhuriyet*, 5 Birinci teşrin 1939, s. 5.

1939 yılı Balkan Oyunları'nın bir önemi 4 Ekim 1939'da yapılan Balkan Atletizm Kongresi'nin ilk toplantısında Balkan Oyunları organizasyonunun 1940'ta Türkiye'de yapılmasının kararlaştırılmış olmasıdır. Oyunlar sonucunda kazanan milletler; Türk, Yunan ve Yugoslavya ve Romanya atletlerindendir. 1939 yılı Balkan Oyunları'nda Rumen takımı yarışmış, ancak dördüncü sırada yer almıştır Arnavutluk ve Bulgaristan ise katılmamıştır.

1938 ve 1939 yıllarında düzenlenen Balkan Oyunları'na Bulgaristan maddi yetersizliklerinden dolayı katılamadığını belirtmiş olmasına rağmen uluslararası arenada Balkan ülkeleri ile birlikte olduğuna dair siyasi mesaj vermek istememesi katılmama sebeplerindendir. Yani kendisinin Neuilly Antlaşması (1919) ile kaybettiği toprakları geri alma arzusu, revizyonist bir dış politika izlemesi komşularıyla ilişkilerini gerginleştirmiştir. Özellikle Yugoslavya ve Romanya ile olan sınır meseleleri, Bulgaristan'ın bu ülkelerle aynı organizasyonda yer almasını zorlaştırmıştır. Ayrıca Bulgaristan'ın mihver devletleriyle ilişkilerini geliştirip Almanya'ya yaklaşması Balkan Antantı içinde yer alan ve Almanya karşıtı durumda olan Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya ile olan ilişkilerinde sorun yaratmıştır. Bu sebeplerin yanı sıra İkinci Dünya Savaşı'nın eşiğine gelmesi gibi

gelişmeler, Balkan ülkeleri arasında güvensizlik ortamını artırmıştır. Bulgaristan da bu süreçte yalnızlaşmış ve Balkan devletleriyle olan iş birliğine mesafe koymuştur. Dolayısıyla bu mesafeyi pratikte Balkan Oyunları'na katılmayarak göstermiştir.

1939 yılında Arnavutluk İtalya tarafından işgale uğrayarak egemenliğini kaybetmiş olmasından dolayı bu ve sonraki yılda düzenlenen oyunlara katılamamıştır.

4.2.1940 Yılı Balkan Oyunları (5-6 Ekim 1940)

1940 yılı, Balkanlar açısından II. Dünya Savaşı'nın bölge üzerindeki etkisinin ve büyük güçlerin baskılarının arttığı bir dönemdir. 1940 yazı Alman işgaline uğrayan Romanya, Sovyet-Alman Antlaşması'na uygun bir şekilde paylaşılmıştır. Haziran 1940'ta Sovyetler Birliği, Romanya'dan Besarabya ve Kuzey Bukovina'nın teslimini talep etmiştir. Büyük güçlerden destek alamadığı için Romanya, bu bölgeleri savaşı bir şekilde Sovyetler'e bırakmak zorunda kalmıştır. Aynı dönemde Macaristan ve Bulgaristan'ın da toprak talepleri karşısında zayıflayan Romanya, Balkan bloğundan herhangi bir askeri destek görememiştir. Dobruca'yı Bulgaristan'a, Transilvanya'yı da Macaristan'a bırakmak zorunda kalmıştır. Romanya'nın bu şekilde büyük toprak tavizleri vermesi ve buna Balkan ülkelerinin tepkisiz kalması Balkan Antantı'nın fiilen yok olmasına neden olmuştur. Balkan birliği ve Balkan ülkeleri arası dayanışma tam anlamıyla yok olmuştur. Bulgaristan, Almanya'nın Balkanlar politikasına uyum sağlamış ve revizyonist hedeflerine ulaşmaya başlamıştır. Güney Dobruca'yı Romanya'dan alarak Bulgaristan diplomatik kazanım elde etmiştir. Bu süreçten sonra her bir Balkan ülkesi kendi güvenliğini aramak üzere girişimlerde bulunmuştur. İtalya Almanya'nın yanında yer alarak 10 Ağustos 1940'ta Fransa'ya savaş ilân etmesiyle savaş Akdeniz Bölgesi'ne yayılmıştır. Bu durumda İngiltere ve Fransa Üçlü İttifak gereği Türkiye'nin savaşa girmesini istemiştir. Ancak bu dönemde Türkiye, İngiltere ve Fransa ile yaptığı ittifak anlaşmalarına rağmen savaşa girmemiştir. Balkanlar'daki gelişmeler karşısında Türkiye, temkinli, pasif ve tarafsız bir tutum sergilemiştir. 1940 yazı boyunca İtalya ile Yunanistan arasında gerginlik artmış, sonunda bu durum savaşa sonuçlanmıştır. İtalya Yunanistan'a saldırmıştır. Böylece Balkanlar doğrudan savaş

alanına dönüşmüş, II. Dünya Savaşı Balkan coğrafyasına bilfiil yayılmıştır ve İtalya'nın Arnavutluk üzerinden Balkanlar'a ilerleme hedefi uygulamaya girmiştir. Netice itibariyle 1940 yılı, Balkan ülkeleri açısından ortak iş birliği ve güvenliğin tamamen dağıldığı, Bulgaristan ve İtalya gibi revizyonist devletlerin Balkanlar'da kazanım sağladığı, Balkan Antantı'na dâhil ülkelerin birbirine yardım edemez duruma geldiği, savaşın Balkanlar'a doğrudan ulaştığı bir yıl olması açısından önemlidir. 1940 yılı sonrası her bir Balkan ülkesinin kendi güvenliğini aramak üzere bireyselleştiği yapılan girişimlerle kendini göstermiştir. Balkan ülkeleri arası spor organizasyonları da yalnızca gelenekselliği sürdüren, siyasi amacını kaybetmiş şekilde düzenlenmiştir. Nitekim 1940 yılında İstanbul'da yapılan Balkan Oyunları'nda Balkan milletleri arası önemli bir kaynaşma ve etkileşim gösterilmemiştir. Yalnızca Yunanistan, Türkiye ve Yugoslavya'nın katılımıyla, sembolik ve “gayri resmî” nitelikte gerçekleşmiştir. Oyunlara Arnavutluk, Bulgaristan, Romanya katılmamıştır. Balkan Oyunları bu yıldan sonra artık diplomatik bir işlev taşımamıştır.

1940 yılı On birinci Balkan Oyunları basında konu olmuştur. Eylül ayında Türkiye'de gerçekleştirilmesi kararlaştırılan Balkan Oyunları'nın iptal edilmesinin söz konusu olduğu, müsabakalara katılım sağlayan Balkan milletlerinden hiçbirinin gelip gelemeyeceklerini bildirmedikleri ifade edilmiştir.⁸⁷⁹ Aynı zamanda sonraki yıla ertelenmesi durumunda da yine On birinci Balkan Oyunları'nın Türkiye'de düzenleneceği ve bunun için Balkan Federasyonu'nun yeni bir karar alması gerektiği belirtilmiştir.⁸⁸⁰ Bunun üzerine Atletizm Yüksek Müşavere Heyeti'nin, On birinci Atletizm Balkan Oyunları'nın Ekim ayında İstanbul'da gerçekleştirilmesine karar verdiği duyurulmuştur. Heyetin, organizasyonun programını oluşturduğu ve Balkan devletleriyle resmi temaslara başladığı kamuoyuna haber verilmiştir.⁸⁸¹

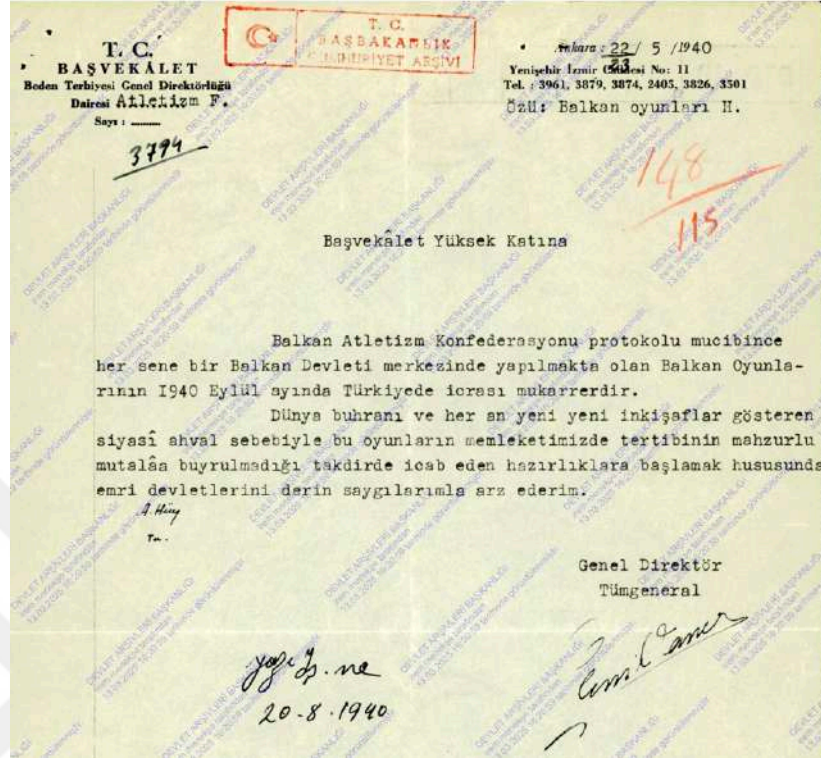
Tümgeneral Cemil Taner'in Başvekâlete hitaben kaleme aldığı resmi yazıda, Balkan Atletizm Konfederasyonu protokolü gereğince her yıl bir Balkan devletinde düzenlenen Balkan Oyunları'nın, 1940 yılı Eylül ayında Türkiye'de gerçekleştirilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmektedir. Mevcut dünya krizinin ve sürekli değişen uluslararası gelişmelerin ışığında, söz konusu oyunların Türkiye'de

⁸⁷⁹ *Vakit*, 6 Ağustos 1940, s. 1.

⁸⁸⁰ *Yeni Asır*, 7 Ağustos 1940, s. 2.

⁸⁸¹ *Tan*, 15 Ağustos 1940, s. 2.

düzenlenmesinde herhangi bir mahzur görülmezse, gerekli hazırlıklara başlanması, emir ve talimat verilmesi belirtilmiştir.⁸⁸²

Fotoğraf 139: Tümgeneral Cemil Taner'in Balkan Atletizm Müsabakalarının 1940 yılı Eylül ayında Türkiye'de gerçekleştirileceğini belirten yazısı

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 / 145.39.5, Dosya Ek: 148, s. 8. Belge Tarihi: 03.10.1940.

Ekim ayının ilk haftasında İstanbul'da gerçekleştirilecek olan Balkan Oyunları'nın, Balkanlararası Atletizm Müsabakaları adı altında düzenleneceği, söz konusu organizasyonda yalnızca klasik atletizm müsabakalarına yer verileceği, puanlama sistemi uygulanmayacağı bildirilmiştir. Balkan Oyunları kapsamındaki tüm müsabakaların gerçekleştirilemeyeceği ifade edilmiştir.⁸⁸³

Türkiye'de düzenlenmesi yaklaşan Balkan Atletizm Müsabakaları'na katılması için davet edilen Bulgar, Rumen, Yugoslav, Yunan ve Mısır takımlarının ulaşım bilet masraflarını karşılamak için verilmiş olan 4000 liralık dövizin yeterli gelmediği belirtilmiş, bu yüzden ek olarak 2000 liralık döviz daha verilmesi uygun görülmüştür. Bu ulaşım masraflarını karşılamak üzere 1940 takvim yılı döviz bütçesine dahil 15.000 liralık Balkan Oyunları tahsisatından 4000 lirasının

⁸⁸² Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 / 145.39.5, Dosya Ek: 148, s. 7-8. Belge Tarihi: 03.10.1940.

⁸⁸³ Tasviri Efkâr, 15 Ağustos 1940, s. 2.

kullanılması iznini içeren belge bu müsabakaları yönetmek üzere İstanbul'da kurulan teknik komite emrine gönderilmiştir. Daha önceden de aynı maksat için 2000 liralık dövize ihtiyaç duyulduğunu komite başkanlığı aracılığıyla bildirmişlerdir. Müsabakaların yapılma zamanının yaklaşmış olması sebebiyle bu paranın temin edilmesi hususu ifade edilmiştir. Bunun üzerine 1940 takvim yılı döviz bütçesinden Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü adına konulan tahsisattan 4000 liralık döviz verilmesi uygun görülmüştür. Ayrıca davet edilen milli atletizm takımlarının seyahat biletlerinin tedariki bakımından harcayacakları paraları karşılayabilmeleri için dönüşte üzerlerinde ellişer lira bulundurmaları gerektiği belirtilmiştir.⁸⁸⁴

1940 yılı Atletizm Balkan Oyunları'nın Türkiye'de düzenlenmesi protokol gereği öngörülmüş olmakla birlikte, mevcut koşullar altında oyunların gerçekleştirilebilirliği ve Balkan ülkelerinin organizasyona katılım durumu konusunda tereddütler yaşanmıştır. Bu bağlamda, Türkiye Beden Terbiyesi Teşkilatı ile Balkan Spor Teşkilatı arasında yürütülen yazışmalar sonucunda, Türkiye'nin yanı sıra Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya Atletizm Federasyonları, savaş hali söz konusu olmadığı takdirde organizasyona katılmaya hazır olduklarını bildirmiştir. Bu gelişmeler üzerine, Türkiye Spor Teşkilatı, daha önce verilen taahhüdüne bağlı olarak oyunları düzenleme gerekliliğini değerlendirmiştir. Ancak, organizasyonun geleneksel formatında bir hafta boyunca sürdürülmesi ve sınırsız sayıda atletin katılımına izin verilmesi durumunda, Balkan ülkeleri açısından çeşitli zorluklar doğabileceği öngörülmüştür. Ayrıca, bazı ülkelerin zayıf bir kadro ile müsabakalara katılmaktansa hiç katılmamayı tercih edebileceği düşünülerek, organizasyon süresinin iki günle sınırlandırılması, katılımcı ekip sayısının belirli bir ölçüde tutulması ve genel sıralamanın yapılmaması yönünde bir karar alınmıştır. Bunun yanı sıra, organizasyonun gereksiz tören ve protokollerden arındırılarak sade bir biçimde gerçekleştirilmesi uygun görülmüştür. Bu çerçevede, Atletizm Federasyonu Teknik Müşavere Heyeti tarafından organizasyon komitesi oluşturulmuş ve bölge asbaşkanı ile gerekli görülen birkaç yetkili bu komiteye dâhil edilmiştir. Komite başkanlığına Merkez İstişare Heyeti üyelerinden Burhan Felek seçilmiştir. Organizasyon kapsamında, 3000 metre koşusu, maraton, dekatlon ve 4x400 bayrak yarışı müsabaka programından çıkarılmış; her ülkenin en fazla 15 atlet ile katılım göstermesi ve genel

⁸⁸⁴ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 / 145.39.5, Dosya Ek: 148, s. 1-8. Belge Tarihi: 03.10.1940.*

sıralama yapılmaması yönünde karar alınarak, bu durum Balkan federasyonları ile Balkan Konfederasyonu İcra Komitesi'ne bildirilmiştir. Ayrıca oyunların düzenleneceği Fenerbahçe Stadyumu'nda pist, tribünler, soyunma odaları ve dış alanlarının bakım ve onarım çalışmalarına başlandığı haber verilmiştir.⁸⁸⁵

Balkan devletlerine İstanbul'da yapılmasına karar verilen Balkan Atletizm Oyunları'na katılım sağlayıp sağlamayacakları sorulması üzerine Romanya ve Yunanistan federasyonları bu müsabakalara katılacaklarını resmen bildirmiştir. Diğer devletlerden cevap beklendiği, Balkan Oyunları komitesinin bu müsabakaları 5- 6 Ekim 1940 tarihlerinde yapılmasına karar verdiğini duyurmuştur.⁸⁸⁶

1940 yılına kadar yapılan Balkan Oyunları'nın düzenlendiği seneler ile yapıldığı yerler şöyledir:⁸⁸⁷

Tablo 83: Başlangıcından 1940 Yılına Kadar Düzenlenen Balkan Oyunları		
Oyunlar	Yıl	Düzenlenme Yeri
1. Balkan Oyunları	1930	Yunanistan Atina
2. Balkan Oyunları	1931	Yunanistan Atina
3. Balkan Oyunları	1932	Yunanistan Atina
4. Balkan Oyunları	1933	Yunanistan Atina
5. Balkan Oyunları	1934	Yugoslavya Zagreb
6. Balkan Oyunları	1935	Türkiye İstanbul
7. Balkan Oyunları	1936	Yunanistan Atina
8. Balkan Oyunları	1937	Romanya Bükreş
9. Balkan Oyunları	1938	Yugoslav Belgrad
10. Balkan Oyunları	1939	Yunanistan Atina
11. Balkan Oyunları	1940	Türkiye İstanbul

1940 yılı On birinci Balkan Atletizm Müsabakalarının Türkiye'de gerçekleştirileceği resmen duyurulmuştur. Organizasyonun her açıdan en iyi şekilde düzenlenebilmesi için ilgili kurum ve yetkililerin tüm imkanlarını seferber ettiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, On birinci Balkan Atletizm Oyunları, 5-6 Ekim (Teşrinievvel) Cumartesi ve Pazar günleri, İstanbul'da Kadıköy Fenerbahçe Stadyumu'nda, Balkan Oyunları tarihinde ikinci kez düzenleneceği belirtilmiştir. Ancak, Fenerbahçe Stadyumu'nda halkın konforunu sağlayacak tribünlerin büyük bir kısmı, daha önce gerçekleşen futbol müsabakaları sırasında zarar görmüş olduğundan

⁸⁸⁵ *Vatan*, 19 Ağustos 1940, s. 4.

⁸⁸⁶ *Vatan*, 21 Ağustos 1940, s. 4; *Haber*, 21 Ağustos 1940, s. 4.

⁸⁸⁷ *Haber*, 24 Ağustos 1940, s. 6.

onarım gerektirmektedir. Bu nedenle, Genel Direktörlük ve Atletizm Federasyonu'nun katkılarıyla stadyumda gerekli bakım ve onarım çalışmaları yürütüldüğü bilgisi basında kamuoyu ile paylaşılmıştır. Balkan Atletizm Oyunları'na Türkiye ile birlikte Romanya, Yunanistan ve Yugoslavya'nın katılacağı kesinleşmiş olup, Bulgaristan'ın da katılım sağlayacağı yönünde de beklentiler mevcuttur. Türkiye adına yarışacak atletleri belirlemek amacıyla, sporcuların Eylül ayından itibaren kampa alınmasına karar verilmiştir. Kampa katılım hakkı, özellikle 14-15 Eylül tarihlerinde Fenerbahçe Stadyumu'nda düzenlenecek Türkiye Atletizm Şampiyonası'nda başarılı dereceler elde eden sporculara tanınacağı bildirilmiştir. Organizasyonun en iyi şekilde gerçekleştirilebilmesi için Genel Direktörlük, gerekli tüm desteği sağlamıştır. Organizasyon sürecini tüm detaylarıyla planlama konusunda uzmanlaşmış olan yetkililerin, müsabakaların kusursuz şekilde yürütülmesi için hassasiyet gösterdiği ve her branşta görev alacak hakemlerin de büyük titizlikle seçilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Türkiye Atletizm Şampiyonası'nda gösterilecek performanslara göre nihai kamp kadrosunun belirleneceği ve en formda atletlerin Türk Milli Atletizm Takımı'na seçileceği duyurulmuştur. Tüm sporcuların, göğüslerinde taşıyacakları Türk bayrağını en iyi şekilde temsil etmeleri ve her müsabakada üstün bir performans sergileyerek takımlarına puan kazandırmaları büyük bir temenni olarak dile getirilmektedir. Bu organizasyon sürecinde sorumluluk üstlenen uzman ve yetkililerin isimleri ile müsabakalarda iyi dereceler elde eden ve kampa dahil edilmesi muhtemel atletlerin isimleri aşağıda belirtilmiştir:⁸⁸⁸

Tablo 84: 11. Balkan Oyunları Organizasyonunda Sorumlu Olan Yetkililer⁸⁸⁹
Burhan Felek – Balkanlar Arası Türkiye Delegesi
Dr. Adnan Hün – Türkiye Atletizm Federasyonu Başkanı
Feridun Bek – İstanbul Atletizm Ajansı
Ali Rıza – İstanbul Atletizm Ajansı
Adil Giray – Atletizm Federasyonu İstişare Heyeti Başkanı
Naili Moran – Atletizm Federasyonu Uzmanı
Füruzan Tekil – Atletizm Federasyonu Uzman Vekili
Semih Türkdogan – Atletizm Federasyonu İstişare Heyeti Üyesi
Tevfik Bökey – Atletizm Federasyonu İstişare Heyeti Üyesi

⁸⁸⁸ *Haber*, 24 Ağustos 1940, s. 6.

⁸⁸⁹ *Vatan*, 16 Eylül 1940, s. 3; *Haber*, 24 Ağustos 1940, s. 6.

Milli Takım Seçmeleri Ve Kalamış'ta Belvü'de Açılacak Kampa Dahil Edilmesi Muhtemel Sporcu Kadrosu
İstanbul'dan: Fikret, Muzaffer, Cezmi, Zaven, Melih, Gören, Zare, Faik, Rıza Maksut, Artan, Hüseyin, Vasfi, Neriman, Yavru, Hayri (Kuleli), Arat, Ateş, Polat, Kemal, Şerif, İzzet, Sami, Turan, Raşit, Osman, Adnan, Münir, Ali, Şevki.
Ankara'dan: Muhiddin, Jerfi, Balcı, Galip, Mustafa
Kocaeli'nden: İrfan, Recep, İbrahim
İzmir'den: Süha
Afyon ve Zonguldak'tan: Hüseyin, Ömer

İstanbul'da düzenlenecek olan 11. Balkan Atletizm Müsabakaları'nın gerçekleştirileceği stadyumda müsabaka alanlarının hazırlanması işinin kontrolünde görevlendirilecek bir memura ilişkin kadronun onaylanması için, 3872 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, 1940 mali yılı Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü bütçesinin 13. faslının E cetveline dahil 1. maddesinde yer alan tahsisattan karşılanmak üzere bir memur kadrosu kaydına ulaşılmıştır. Bu kadro Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü'nün 20 Eylül 1940 tarih ve 7784 sayılı yazısı ile Maliye Vekâleti'nin 3 Ekim 1940 tarih ve 4782 sayılı görüşü doğrultusunda, 10 Ekim 1940 tarihinde Reisicumhur İsmet İnönü ve Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir.⁸⁹⁰

Ekim 1940 ayında ülkemizde gerçekleştirilmesi kararlaştırılan On birinci Balkan Oyunları anısına, Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü tarafından hazırlatılan örneklerle uygun olarak, Posta, Telgraf ve Telefon İdaresi tarafından 10, 8, 6 ve 3 kuruşluk değerlerle 75.000 serilik pul bastırılarak tedavüle çıkarılması; Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü'nün talebine istinaden Münakalât Vekâleti'nin 20 Eylül 1940 tarih ve 13827 sayılı teklifi üzerine, 376 sayılı Kanun'un 7. maddesi gereğince, Bakanlar Kurulu tarafından 28 Eylül 1940 tarihinde onaylanmıştır.⁸⁹¹

Balkan Oyunları organizasyon komitesine Bulgar Atletizm Federasyonu'ndan gelen bir telgrafla atletlerinin hazırlıklı olmaması sebebiyle Bulgaristan'ın bu müsabakalara gelemeyeceği öğrenilmiştir.⁸⁹² Benzer şekilde Romanya Atletizm Federasyonu da, ülkedeki iç gelişmeler nedeniyle milli takımlarının Balkan

⁸⁹⁰ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi, Başbakanlık Muamelat Genel Müdürlüğü, Kararlar Daire Başkanlığı*, 30. 18. 1. 2 / 92. 97. 2. Dosya Ek: 148-83. (Belge Tarihi 10.10.1940).

⁸⁹¹ *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı)*, 30.18.1.2 / 92.95.7, Dosya Ek: 166.78. Belge Tarihi: 28.09.1940.

⁸⁹² *Akşam*, 28 Eylül 1940, s. 4.

Oyunları'na katılamayacağını bildirmiştir.⁸⁹³ Romanya'da yakın dönemde meydana gelen gelişmeler nedeniyle Rumen atletlerinin Balkan Oyunları'na katılamayacağına dair spor camiasına bilgi ulaşmasının ardından ilgili yetkililer basında, bu konuda kesin bir değerlendirme yapmak için henüz erken olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca oyunların başlamasına bir aydan fazla süre bulunması ve geçmişte bazı Balkan Oyunları'nda benzer durumların yaşanarak son anda katılım sağlanmış olması, nihai kararın netleşmesini beklemeyi gerektirdiği belirtilmiştir. Diğer yandan, Yugoslavya Atletizm Federasyonu, belirli kısıtlamalar çerçevesinde oyunlara katılmayı kabul etmiştir. Yunanistan ise herhangi bir ön koşul olmaksızın katılımını daha önce bildirmiştir. Mart ayında Heybeliada'da düzenlenen Balkan Kros Şampiyonası'na, elverişsiz hava koşulları nedeniyle hazırlık yapamadığından katılamayan Bulgaristan Atletizm Federasyonu, bu kez Balkan Oyunları'na katılım sağlamayı hedeflemektedir. Diğer taraftan 1939 yılında Atina'da düzenlenen Balkan Kongresi'nde belirli şartlar dahilinde oyunlara katılımı kabul edilen Mısır, on birinci Balkan Oyunları'nın organizasyon komitesi tarafından davet edilmiştir. Daha önce Türk atletlerin Mısır'a gerçekleştirdiği ziyarete bir karşılık olarak değerlendirilebilecek bu davete, Mısırlı atletlerin olumlu yanıt vermesi beklendiği basından bildirilmiştir.⁸⁹⁴

Türkiye'nin yanı sıra, katılımını resmen bildiren Yunanistan ve Yugoslavya federasyonlarıyla birlikte 1940 yılı Balkan Oyunları'na katılacak Balkan ülkelerinin sayısı üçe ulaşmıştır. Bu doğrultuda, yürürlükteki protokol gereğince şampiyonanın düzenlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca organizasyon komitesi Mısır'ı da davet ederek oyunlara daha geniş bir ilgi sağlanmasını amaçlamıştır. Diğer taraftan, Yunan ve Yugoslav federasyonlarının bazı ek talepleri doğrultusunda, maraton koşusunun son gün programına dahil edilmesine, her ülkeden on sekiz sporcunun davet edilmesine ve ek sporcu getirmek isteyen federasyonların masraflarını kendilerinin karşılaması koşuluyla bu konuda serbest bırakılmalarına karar verilmiştir ve bu kararlar ilgili federasyonlara resmi olarak bildirilmiştir. Ayrıca, On birinci Balkan Oyunları vesilesiyle Posta Telgraf Umum Müdürlüğü tarafından özel bir posta pulu çıkarılacağı bilgisi de paylaşılmıştır.⁸⁹⁵ Nitekim Damga Matbaası'nın Balkan

⁸⁹³ *Haber*, 4 Eylül 1940, s. 6.

⁸⁹⁴ *Vatan*, 4 Eylül 1940, s. 4.

⁸⁹⁵ *Vatan*, 7 Eylül 1940, s. 3.

Oyunları hatırası olmak üzere 4 çeşit pul basmakta olduğu, bunların da Ekim ayının ilk günü posta idaresine teslim edileceği ilan edilmiştir.⁸⁹⁶

Balkan müsabakaları için açılacak olan kampa alınacak olan atletlerin 14 ve 15 Eylül 1940'ta Atletizm federasyonu tarafından tertip edilen Fenerbahçe stadında yapılacak olan Türkiye Atletizm Birincilikleri müsabakalarında tespit edileceği duyurulmuştur. Bu müsabakalarda derece alan atletler Balkan müsabakaları için açılacak olan kampa alınmış olacaklardır. Fenerbahçe Stadı'nın hem bu müsabakalar hem de Balkan Oyunları için tamir edildiği, koşu pisti yeniden yapıldığı belirtilmiştir.⁸⁹⁷ Nihayet 14 ve 15 Eylül tarihlerinde Kadıköy Stadı'nda Türkiye Atletizm Birincilikleri gerçekleştirilmiştir. Bu müsabakaların, Balkan Oyunları'nın hemen öncesine denk gelmesi, Türkiye'nin atletlerinin performansları ve dereceleri hakkında bir fikir vermesi açısından önemlidir. Yarışmalar genel olarak başarılı bir şekilde gerçekleşmiştir ve iyi dereceler elde edilmiştir. 100 metre koşusunda, Balkan Oyunları'na katılmak üzere İsviçre'den gelen sporcu Fikret, Muzaffer'i geride bırakarak başarılı bir derece elde etmiştir. Ayrıca Bulgaristan'ın da Balkan Oyunları'na katılım sağlayacağı bilgisi edinilmiştir.⁸⁹⁸ Ancak Bulgar federasyonu Bulgar atletlerinin Balkan Oyunları'na katılabilmesi için programda bazı değişiklikler yapılmasını istemiş ve ayrıca bir telgraf çekerek ayrıntılarının postaya verilmiş olan mektupta olduğunu da bildirmiştir. Bu hususta net bilgilerin birkaç güne kadar alınmış olacağı paylaşılmıştır.⁸⁹⁹

5-6 Ekim 1940 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilecek olan On Birinci Balkan Atletizm Oyunları için hazırlık çalışmalarının hızla devam ettiği duyurulmakla birlikte Balkan federasyonları ile yapılan yazışmaların olumlu sonuçlar vermiş olduğu ve organizasyonun detaylarının netleşmeye başladığı bildirilmiştir. Balkan federasyonlarından gelen geri bildirimler doğrultusunda, aşağıdaki program genel olarak uygun bulunmuş, ancak Olimpiyat ruhunun sembolü olarak kabul edilen maraton koşusuna da yer verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. İlgili komitenin, bu talebin karşılanmasının mümkün olabileceğini değerlendirdiği

⁸⁹⁶ *Vatan*, 24 Eylül 1940, s. 2.

⁸⁹⁷ *Akşam*, 7 Eylül 1940, s. 5.

⁸⁹⁸ *Haber*, 18 Eylül 1940, s. 6.

⁸⁹⁹ *Tasviri Efkar*, 28 Eylül 1940, s. 4.

duyurulmuştur. Düzenleme komitesi tarafından belirlenen müsabaka programı şu şekildedir:⁹⁰⁰

Tablo 85: 1940 Yılı Müsabaka Programı⁹⁰¹	
Birinci Gün:	İkinci Gün:
100 metre düz koşu	Maraton yarışının başlangıcı
Sırıkla atlama	Yüksek atlama
Gülle atma	200 metre düz koşu
110 metre manialı koşu	800 metre düz koşu
400 metre düz koşu	Disk atma
Uzun atlama	400 metre manialı koşu
Çekiç atma	Üç adım atlama
1500 metre düz koşu	Cirit atma
4x100 metre bayrak yarışı	5000 metre düz koşu
	Balkan bayrak yarışı

5 Ekim 1940'ta İstanbul'da açılacak olan On Birinci Balkan Oyunları'nı himayesi altına almak üzere Türkiye Başvekili Doktor Refik Saydamın reisliği altında Maarif Vekili Hasan Ali Yücel, Beden Terbiyesi Genel Direktörü General Cemil Taner, İstanbul Valisi Lûtfi Kırdar, İstanbul Parti Müfettiş Reşat Mimaroglu ve merkez istişare heyeti azasından Burhan Felek'ten oluşan bir şeref komitesi oluşturulmuştur. Edinilen bilgiye göre 1940 senesi oyunlarını Başvekil namına Genel Direktör General Cemil Taner açacağı ifade edilmiştir.⁹⁰²

İstanbul'da düzenlenecek On birinci Balkan Oyunları'na Türk Ordusu'ndan ve mektep mensuplarından da yetenekleri henüz keşfedilmemiş birçok seçkin gencin mevcut olduğunu düşündüğünü ve bu yeteneklerin yetiştirmeleri yararına Türkiye Atletizm rekorlarını bir tablo halinde Tümgeneral Cemil Taner bildirilmiştir. Söz konusu resmi yazı Genelkurmay Başkanlığı ve Maarif Vekâleti'ne sunulmuş aynı zamanda bilgi mahiyetinde Başvekâlet makamına da iletilmiştir. Mekteplerde ve ordu bünyesinde yüksek yetenekli olduğu düşünülen ülkenin gerçek potansiyelini ortaya çıkarmak ve uluslararası müsabakalarda Türkiye'yi temsil etmesinde yarar

⁹⁰⁰ *Vatan*, 28 Ağustos 1940, s. 4; *Akşam*, 4 Teşrinievvel 1940, s. 2; *Son Posta*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 3; *Akşam*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 3.

⁹⁰¹ *Vatan*, 28 Ağustos 1940, s. 4; *Akşam*, 4 Teşrinievvel 1940, s. 2; *Son Posta*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 3; *Akşam*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 3.

⁹⁰² *Vatan*, 29 Eylül 1940, s. 2; *Haber*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 6; *Vakit*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 6; *Akşam*, 2 Teşrinievvel 1940, s. 3; *Vatan*, 3 İlkteşrin 1940, s. 4; *Vakit*, 3 Birinciteşrin 1940, s. 3; *Tasviri Efkâr*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 4.

görülen kişilerin isimleri ile uzmanlaştıkları atletizm branşlarındaki en güncel derecelerinin bildirilmesi istenmiştir. İlgili yazı şu şekildedir.⁹⁰³

On seneden beri Balkan Milletleri arasında yapılmakta olan Beynelmilel Atletizm Müsabakaları 1940 senesi eylül ayında Memleketimizde yapılacaktır. Bu karşılaşmalarda bu defa daha üstün bir mevki almak için gençlerimiz azami gayretle hazırlanmakta iseler de Büyük Ordumuzun Safları arasında ve Yüksek Kültür kaynaklarımız olan Mekteplerimizde kabiliyetleri gizli kalmış birçok güzide gençlerin mevcudiyeti teemmül edilmektedir. Böyle hakiki kıymetlerin yetişmelerine faydalı olacağı kanaatiyle Türkiye Atletizm rekorları bir cetvel halinde takım kılınmıştır. Ordu ve Mektepler dahilinde Yüksek kabiliyette bulunduğu kabul buyrulan ve Beynelmilel Müsabakalarda Memleketi temsil etmesinde fayda mülhaza edilen şahısların isimleriyle çalıştıkları atletizm şubesindeki en yeni derecelerinin bildirilmesine ve mümaileyhimin idmanlarını daima muhafaza etmek hususunda kendilerine tebligat ifasına ve mümkün olan kolaylıkların gösterilerek zamanında müsabakalara iştiraklerine müsaade edilmesine emir buyrulmasını derin saygılarımla arz ederim.

Müsabaka nev'i	Rekor sahibinin ismi	Zaman, mesafe	Yıl
100 Metre	Semih Türkoğlu	10.6 saniye	1935
200 Metre	Raif Emengün	22.5 "	1935
300 Metre	Alfred Gören	36.3 "	1938
400 Metre	Alfred Gören	49.4 "	1939
800 Metre	Besim Koşalay	1.59.6 dakika	1928
1500 Metre	Rıza İsmen	4.07.0 "	1939
1609 Metre (1 Mil)	İbrahim Kır	4.48.4 "	1939
3000 Metre	Rıza İsmen	9.02.0 "	1939
5000 Metre	Rıza İsmen	15.51.0 "	1939
10000 Metre	Rıza İsmen	33.04.8 "	1939
Maraton (42 Klm.195)	Şevki Kuru	2.48.00.0 saat	1939
110 M.Maniseli	Paik Önem	15.2 saniye	1938
200 M.Maniseli	Paik Önem	26.8 "	1938
400 M.Maniseli	Melih Berberilyasoğlu	56.7 "	1939
3000 M.Engelli	Mehmet Beşiktaş	10.26.2 dakika	1932
4x100 Metre Bayrak	Hakkı, Enver, Semih, M. Ali	43.3 saniye	1931
4x200 Metre Bayrak	Cemal, Zahir, Galip, Fikret	1.35.0 dakika	1939
4x400 Metre Bayrak	Cemal, Gören, Zahir, Galip	3.30.4 "	1938
4x1500 " Bayrak	Besim, Artan, Recep, Kemal	18.12.5 "	1938
4x1609 " Bayrak	Hakkı, Cevdet, Ziya, Hüseyin	20.20.0 "	1939
Balkan Bayrak	Galip, Pürüzen, Melih, Raif	3.28.1 "	1937
Disk atma	Veysi Emre	46.67 Metre	1936
Yunan Diski atma	Veysi Emre	39.10 Metre	1935
Gülle atma	İrfan Şahinbaş	15.05 "	1937
Cirit atma	Karakaş Con	59.25 "	1935
Çekiç atma	İrfan Şahinbaş	34.86 "	1935
Uzun atlama	Muzaffer Baloğlu	7.10 "	1939
Uç adım atlama	Yavru Tınmaz	14.16 "	1939
Yüksek atlama	Pulat	1.86,5 "	1937
Sırıkle Yüksek atlama	Muhittin Akın	3.65 "	1939
Pentatlon	Melih Berberilyasoğlu	3012.39 sayı	1939
DeKatlon	Melih Berberilyasoğlu	5317.20 sayı	1939

Fotoğraf 140: Resmi Türkiye Atletizm Rekorları

Kaynak: Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 30.10.0.0 7 145.38.12, Dosya Ek: 148, s. 1-2. Belge Tarihi: 23.02.1940.

⁹⁰³ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 30.10.0.0 7 145.38.12, Dosya Ek: 148, s. 1-2. Belge Tarihi: 23.02.1940

Balkan Oyunları organizasyon komitesi tarafından basına verilen listede Balkan Oyunları'nı idare edecek hakemlerin isimleri paylaşılmıştır. İsimleri yazılı olan hakemlerle görüşülmesi ve davetiyelerinin verilmesi için 1 Ekim 1940 Salı günü saat 10.30 ile 17.00 arasında Taksimde Bölge binasında komiteye bizzat müracaat etmeleri tebliğ edilmiştir. Bu liste; Sadullah Evrenos, Ekrem Rüştü, Cemal, Davut, Suat, Hilmi Alemdar, Ragıp, C. Başaran, Şinasi, Ali Besim, Abbas, Mufahham Yazıcı, Rogers, A. Nadolsky, Cezmi, Enis, İhsan Belor, Recep, Fethi, Mübeccel, Cemil Ozunoğlu, Sadık Ceylani, Yasumis, İrfan, Halûk Hekimoğlu, Mufahham Elmen, Musa Kâzım isimli hakemlerden oluşmaktadır.⁹⁰⁴

1 Ekim 1940'ta Fenerbahçe stadında yapılacak olan 11'inci Balkan Oyunları'nın hazırlıklarının nihayet bulduğu, Balkan Oyunları biletleri satışa çıkarıldığı ilan edilmiştir. Almak isteyenlerin bu biletleri her bir gün için ve stattaki yerlere göre 25, 50, 75, 100 ve 150 kuruş karşılığında Şekerci Ali Muhiddin Hacı Bekir Bahçekapı – Kadıköy, Yataklı Vagonlar – Karaköy Beyoğlu, Zeki Rıza Sporel mağazası – Bahçekapı, Ege Spor Pazarı – Perapalas karşı, Merkez Eczanesi – Kadıköy Altıyol ağzı, Beden Terbiyesi Bölgesi – Sıraserviler Taksim, Fenerbahçe Stadı – Kadıköy'den alınabileceği ilan edilmiştir.⁹⁰⁵ Balkan Oyunları programı şu şekilde ilan edilmiştir:

Tablo 86: 11.Balkan Oyunları Programı ⁹⁰⁶		
3 Ekim 1940 Perşembe	4 Ekim 1940 Cuma	5 Ekim 1940 Cumartesi
8.00 Kafilelerin Sirkeci İstasyonunda istikbali ve Suadiye'ye nakli. 15.00 Maraton parkurunun tetkiki	10.00 Bölge binasında 12'nci Balkan kongresinin açılışı. 11.30 Delegelerin Suadiye'ye hareketi. 14.00 Suadiye'de görevlilere öğle yemeği 15.00 Atletlerin İstanbul'a geçişi. 16.00 Galatasaray lisesi bahçesinde içtima. 16.30 Çelenk töreni. 17.00 Bölge merkezinde valinin kabul resmi. 17.30 Taksim gazinosunda bölgenin çayı.	10.00 Bölge binasında kongrenin devamı. 5.00 Fenerbahçe stadında Balkan Oyunları'nın açılışı ve birinci günü.

⁹⁰⁴ Akşam, 30 Eylül 1940, s. 3.

⁹⁰⁵ *Tasviri Efkar*, 24 Eylül 1940, s. 4; *Haber*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 2; *Vatan*, 2 İlkteşrin 1940, s. 4; *Akşam*, 2 Teşrinievvel 1940, s. 3; *Tasviri Efkar*, 3 Birinciteşrin 1940, s. 3; *Son Posta*, 3 Birinciteşrin 1940, s. 4; *Akşam*, 3 Teşrinievvel 1940, s. 8; *Vatan*, 4 İlkteşrin 1940, s. 4; *Tasviri Efkar*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 4.

⁹⁰⁶ *Haber*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 6; *Vakit*, 1 Birinciteşrin 1940, s. 6.

	19.30 Vapurla Suadiye'ye avdet. 20.30 Otelde akşam yemeği.	
6 Ekim 1940 Pazar	7 Ekim 1940 Pazartesi	8 Ekim 1940 Salı
14.00 Balkan Oyunları'nın 2'inci ve son günü. 17.30 Oyunların kapanış töreni. 20.30 Suadiye gazinosunda Federasyonun akşam yemeği ve mükafat tevzii	13.00 Kır yemeği. 20.30 Valinin Park Otel'de akşam yemeği	11.00 Suadiye'den vapurla hareket. 13.00 Novotni'de öğle yemeği. Öğle den sonra serbest (şehir ve müzelerin gezdirilmesi). 20.00 Novotni'de akşam yemeği. 22.00 Ecnebi kafilelerinin Sirkeci istasyonunda teşyii.

Ömer Besim, yaklaşan 11. Balkan Oyunları hakkında bazı değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre; Fenerbahçe Stadı'nda düzenlenecek olan organizasyonun kalitesinin atletlerin başarı düzeyi açısından büyük önem taşıdığı ifade edilmiştir. Daha önce İstanbul'da gerçekleştirilen Altıncı Balkan Oyunları'nın, altmış bin lirayı aşan yüksek harcamalara rağmen hem maddi hem de manevi açıdan beklentileri karşılayamamış, organizasyondaki dağınıklık seyircinin ilgisini azaltmıştır. Bu nedenle, organizasyon komitesinin 1940 yılında daha titiz bir planlama yaparak önceki hatalardan kaçınması beklenildiği belirtilmektedir. Ayrıca kısa süre önce tamamlanan Türkiye Atletizm Birinciliklerinin atletlerin performansı açısından önemli veriler sunduğu, bu şampiyonada sporcuların tam formunda yarışmadığı, Balkan Oyunları'na kadar kalan 20 günlük süreçte performanslarını kademeli olarak artırmaları gerektiği açıklanmıştır. Bunun yanı sıra sürat koşularında Türk atletlerinin daha avantajlı olabileceği düşünülmektedir. Yugoslav ekibinin performansı hakkında ise net bir değerlendirme yapmanın mümkün olmadığı ifade edilirken teknik ekibin hazırlayacağı dikkatli bir antrenman programı ve stratejik yönlendirmelerle önemli başarılı sonuçların elde edilmesinin sağlanacağı ifade edilmiştir.⁹⁰⁷

Organizasyon komitesinin, müsabakaların en iyi şekilde geçmesi için her akşam toplanarak teferruat üzerinde çalıştığı, Türkiye birinciliklerinden sonra kampa çekilen atletlerin antrenmanlarda çok iyi dereceler elde etmesinin memnuniyet verici

⁹⁰⁷ *Son Posta*, 26 Eylül 1940, s. 7.

olduğu, tadilatla olan ve yeniden hazırlanmakta olan Fener stadının pistinin bitmiş olduğu ve atletlerin yeni pistte çalışmaya başladıkları kamuoyuna duyurulmuştur.⁹⁰⁸

On Birinci Balkan Oyunları'na iştirak edecek olan Yunan ve Yugoslav atletlerinin 3 Ekim 1940 Perşembe günü İstanbul'a geleceği duyurulmuştur.⁹⁰⁹ Nitekim 11.Balkan Oyunları'na katılacak olan Yunan ve Yugoslav atlet takımları 3 Ekim 1940'ta sabah trenle İstanbul'a yola çıktıkları haber alınmıştır. Gelen ekiplerin sınırda Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü'nün bir temsilcisi tarafından karşılanacağı bilgisi verilmiştir. Atletlerin Suadiye Otelinde, idarecilerin ise Park Otel'de misafir edileceği ifade edilmiştir. Yunan takımı 32 atlet 5 idareci 2 masör ve bir antrenörden ibaret bulunmaktadır. Ayrıca kafiye beş gazetecinin de eşlik ettiği vurgulanmıştır.⁹¹⁰

Misafir atletlerin, Sirkeci İstasyonu'nda törenle karşılanacağı haber verilmiştir. Ayrıca Bulgar ve Rumen atletlerin oyunlara katılmaması durumu basında, *“Bulgar ve Rumen atletleri 11'inci Balkan Oyunları'na iştirak etmeyeceklerinden Balkan Oyunları ilk defa hakiki şeklini ve cazibesini kaybetmiş bulunmaktadır.”* şeklinde belirtilmiştir. Önceki yıllarda üç gün süren seçme müsabakaları yerine, 1940 yılı yarışmaların iki güne sıkıştırılması, atletlerin şanslarını doğrudan tek bir müsabakada kanıtlamalarına sebep olacağı, Türk atletlerinin tüm dikkatlerini toplaması ve en iyi performanslarını sergilemeleri gerektiği ifade edilmektedir. Elde edilen verilere göre, Yunan ve Yugoslav atletlerin büyük bir kısmının performansı, Türk sporcuların gerisinde kaldığı, sezon başından itibaren titizlikle hazırlanan Türk atletlerinin, Balkan Oyunları'na güçlü derecelerle katıldıkları, bu durumun Türkiye'yi zaferle buluşturabilecek en önemli faktör olduğu belirtilmiştir. Türkiye atletizmi açısından Balkan Oyunları'nın, kritik bir dönüm noktası olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁹¹¹

İstanbul'da gerçekleştirilecek olan On Birinci Balkan Oyunları kapsamında Yunanistan'ı temsil edecek atletler, 3 Ekim 1940'ta anlaşmalı oldukları trenle İstanbul'a ulaşmıştır. İstasyonda, Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü temsilcileri ve sporcular tarafından karşılanan Yunan kafilesini, Beden Terbiyesi Direktörlüğü adına

⁹⁰⁸ *Akşam*, 26 Eylül 1940, s. 6.

⁹⁰⁹ *Akşam*, 2 Teşrinievvel 1940, s. 3; *Son Posta*, 3 Teşrinievvel 1940, s. 7

⁹¹⁰ *Haber*, 2 Birinciteşrin 1940, s. 4; *Vatan*, 3 İlkteşrin 1940, s. 4; *Vakit*, 3 Birinciteşrin 1940, s. 3.

⁹¹¹ *Son Posta*, 3 Teşrinievvel 1940, s. 7.

B. Vamık Gezen sınırda karşılaşmıştır. Atletler Suadiye'ye, idareciler ise Tokatlıyan Otel'i'ne yerleştirilmiştir. Yunan atlet kafilesine Kostantin Bepis başkanlık etmekte olup, kafiyle birlikte beş Yunan gazeteci ve elliden fazla seyirci de İstanbul'a gelmiştir. Kafilede yer alan koşucuların sayısı on üçtür. Yugoslav atletlerinin ise 4 Ekim 1940'ta İstanbul'a ulaşmasının beklendiği belirtilmiştir. 4 Ekim günü öğleden sonra, Cumhuriyet Anıtı'na törenle çelenk sunulacağı, Balkan Oyunları'nın açılma merasiminin 5 Ekim 1940 Cumartesi günü Fenerbahçe Stadı'nda saat 14.00'te gerçekleştirileceği, açılış töreninde sırasıyla Yunan, Yugoslav ve Türk takımları bando eşliğinde resmi geçit töreni yapacağı ifade edilmiştir. Milli müsabakaların ardından bir Türk atletin, Olimpiyat yemini edeceği, sonrasında ise Beden Terbiyesi Genel Direktörü General Cemil Taner'in, Başbakan adına oyunları resmen açacağı, bu törenin ardından müsabakalara başlanacağı bildirilmiştir.⁹¹² 11. Balkan Oyunları'na katılacak olan Yugoslav atletler 26 kişilik bir kafiye halinde 4 Ekim 1940'ta İstanbul'a gelmiştir. Sirkeci İstasyonu'nda Beden Terbiyesi erkanı ve sporcu bir kalabalık tarafından merasimle karşılanmışlardır. Kafileye Yugoslavya Atletizm Federasyonu'ndan Similitch başkanlık etmiştir.⁹¹³

Fotoğraf 141: 3 Ekim 1940'ta Gelen Atletler
Kaynak: *Akşam*, 4 Teşrinievvel 1940, s. 2.

⁹¹² *Akşam*, 4 Teşrinievvel 1940, s. 1; *Ulus*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 4.

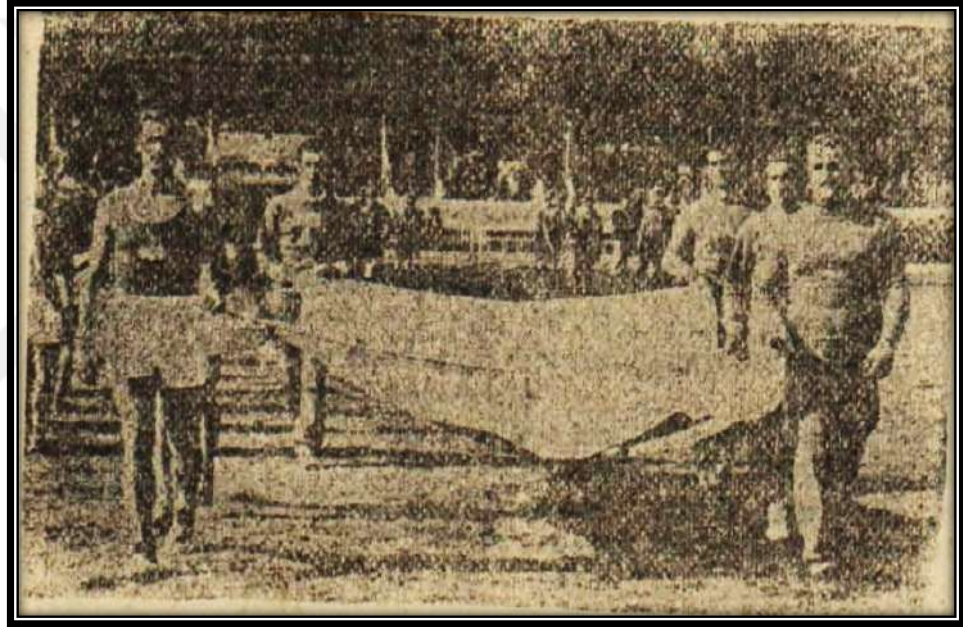
⁹¹³ *Vatan*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 4.

Basında belirlenen tarihlerde herhangi bir aksaklık yaşanmaksızın gerçekleştirilen geleneksel bir organizasyon olan Balkan Oyunları'nın, on birincisinin 1940 yılında İstanbul'da düzenleneceği ancak organizasyon komitesinin tüm uğraşlarına rağmen, Rumen ve Bulgar atletlerin turnuvaya katılmayacaklarını bildirdikleri açıklanmıştır. Müsabakalarda yalnızca Yugoslav, Yunan ve Türk sporcuların yarışacağı, Türk atletlerinin önceki yıllara kıyasla daha iyi hazırlandıkları ve son iki yıldır sistemli bir antrenman programı yürüttükleri vurgulanmaktadır. Geçmişte Balkan Oyunları'nda üçüncülük elde eden Türk takımının, özellikle son yıllarda tecrübe kazanarak Balkanlı rakipleriyle aynı seviyeye ulaştığı ifade edilmektedir. Hatta bu durumun 1939 yılı Atina'da düzenlenen Balkan Oyunları'nda ve Mısır'daki karşılaşmalarda alınan başarılarla da kanıtlandığı ifade edilmektedir. 1940 yılındaki oyunlarda takım birinciliği yerine bireysel derecelerin ve bayrak yarışlarının ön plana çıkacağı belirtilmektedir. Türk atletlerinin bazı branşlarda önemli başarılar elde etme ihtimali yüksek görülmektedir. Sürat koşularında Muzaffer, Gören, Fikret ve Melih gibi güçlü isimlerin yer aldığı, orta mesafe koşularında ise Rıza Maksud'un öne çıktığı ifade edilmektedir. Engelli koşular, maraton ve sıçrama branşlarında da Türk sporcularının iddialı oldukları belirtilmiştir. Atma branşlarında ise rakiplerin daha güçlü olduğu vurgulanmıştır.⁹¹⁴

Balkan Oyunları'na katılacak atletler, 4 Ekim'de Taksim Cumhuriyet Anıtı'na düzenlenen resmi bir törenle çelenk sunmuşlardır. Saat 16.15'te Galatasaray Lisesi bahçesinde toplanan sporcular, önde Şehir Badosu, arkalarında izci grupları ve Bulgar, Yunan, Türk, Yugoslav ve Rumen bayrakları eşliğinde yürüyüş marşıyla anıta doğru ilerlemişlerdir. Anıt önünde Balkan Marşı eşliğinde Balkan Birliği Bayrağı göndere çekilmiş, atletler çelenklerini anıta bırakmışlardır. Törenin ardından atletler, bölge binasında İstanbul Valisi Lütfi Kırdar tarafından kabul edilmiş, sonrasında ise sporcuların birbirleriyle tanışmalarını sağlamak amacıyla Taksim Belediye Gazinosu'nda bir çay daveti düzenlenmiştir. Bu davete Vali Lütfi Kırdar, Beden Terbiyesi Genel Müdürü General Cemil Taner, çeşitli yetkililer ve gazeteciler katılmıştır. Ayrıca, 12. Balkan Kongresi toplanmış ve 1941'de düzenlenecek Balkan Oyunları'na ilişkin ilk toplantısını 5 Ekim 1940'ta saat 10.00'da Taksim'deki bölge binasında gerçekleştirmiştir. Başvekil Dr. Refik Saydam adına 12. Balkan

⁹¹⁴ *Akşam*, 3 Teşrinievvel 1940, s. 6.

Kongresi'ni açan General Cemil Taner, Balkan Oyunları'nı hazırlayan Burhan Felek'e teşekkür ederek;⁹¹⁵ “Dünyanın içinde bulunduğu şeraite nazaran bu spor tezahürü üzerinde durulmağa değer mahiyette ciddi bir muvaffakiyettir...” demiştir. Yunan, Yugoslav ve Türk delegelerinin katıldığı toplantıda, oyunların sonuçlarının her müsabaka sonrasında radyo aracılığıyla duyurulmasına karar verilmiştir. 5 Ekim'de başlayacak olan Balkan Oyunları, Türkçe ve Fransızca olarak tüm dünyaya yayınlanması kararlaştırılmıştır. Böylece, müsabakaları yerinde izleyemeyenler, radyoları aracılığıyla anlık ve ayrıntılı bilgi edinebileceklerdir.⁹¹⁶ Nitekim spikerin Fransızca olarak yaptığı konuşmalarda telaffuzda hatalar yaptığı yönünde basında eleştirilmiştir.⁹¹⁷

Fotoğraf 142: Balkanlı Atletler Balkan Bayrağı'nı Şeref Direğine Çekmeye Götürürken
Kaynak: *Haber*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 6.

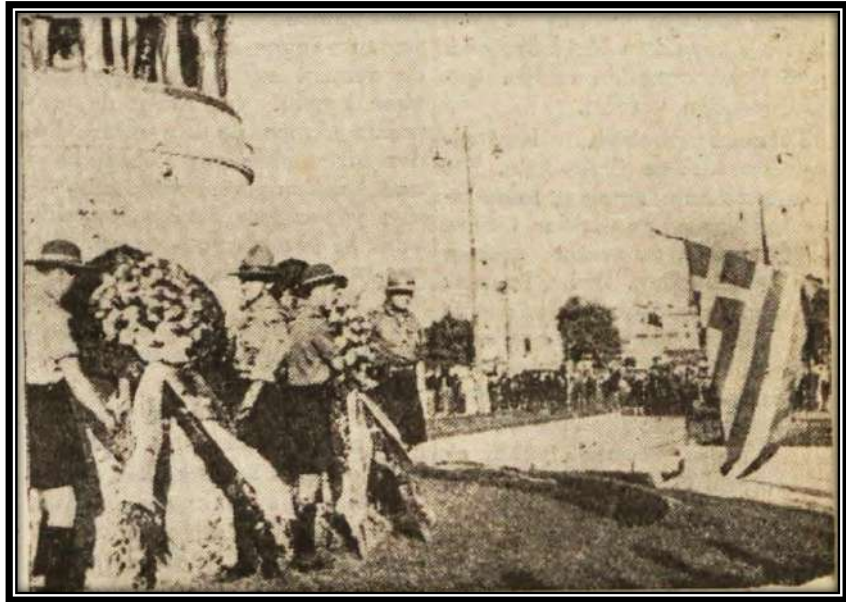
Ayrıca Cemil Taner; “*Balkan Oyunları'nın kıymet ve kudreti on bir senedir ve her şeye rağmen intizamını kaybetmeden her sene başka bir Balkan şehrinde icra edilmesile anlaşılan ve ehemmiyeti hakkında artık söz söylemeye lüzum kalmayan yakın şarkın en büyük spor hareketidir. Olimpiyatlarda bile görülmeyen bu ittiradın âmili, bu oyunlarda spor ruhunun diğer büyük mülahazalara üstün tutuluşudur. Bu oyunların Balkan sporuna verdiği hızdan başka, Balkan gençlerini birbirine*

⁹¹⁵ *Tasviri Efkar*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 2; *Haber*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 6.

⁹¹⁶ *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 5; *En Son Dakika*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 1; *Ulus*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 4; *Son Posta*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 1; *Akşam*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 3.

⁹¹⁷ *Haber*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 6.

tanıtmak hususundaki ilerdeki komşuluk münasebet ve hislerinde büyük inkişaflar hazırlamaktadır.” sözleriyle Balkan Oyunları’nı açmıştır.⁹¹⁸ Cemil Taner, 1940 yılında gerçekleştirdiği bu açılış konuşmasında, Balkan Oyunları’nın on bir yıldır düzenli bir şekilde devam ettiğini ve bu süre zarfında önemini kanıtladığını vurgulamaktadır. Kendisi bu organizasyonun, Yakın Şark’ın en büyük spor hareketi olduğu ve olimpiyatlarda dahi rastlanmayan bir birliktelik ruhunu barındırdığını vurgulamıştır. Bu oyunların temel gücü, sporun diğer tüm düşüncelerin üzerinde tutulmasıdır. Ayrıca, Balkan Oyunları’nın hem bölgedeki sporun gelişimine katkı sağladığına hem de Balkan gençleri arasında dostluk ilişkilerini güçlendirdiğine ve gelecekteki komşuluk bağlarının gelişmesine zemin hazırladığına dikkat çekmiştir. General kürsüden indikten sonra her ekipten birer atlet, elinde milli bayrağı ile kürsünün önüne gelmiştir ve Türk ekibinden Jerfi’nin söylediği şu sözleri tekrarlayarak and içmişlerdir:⁹¹⁹ “*Balkan Oyunları’na merd ve mazbut birer musabık olarak girdiğimize ve bu oyunlara yurdlarımızın şanı ve sporun şerefi için bir yiğit ruhile iştirak arzusunda olduğumuza and içeriz.*”. Açılış konuşmaları ve and içme merasiminden sonra sözü alan teşkilat komitesinden Burhan Felek de Rumen ve Bulgar sporcuların ellerinde olmayan sebeplerden dolayı bu oyunlara katılamadıklarını hatırlatmıştır.⁹²⁰

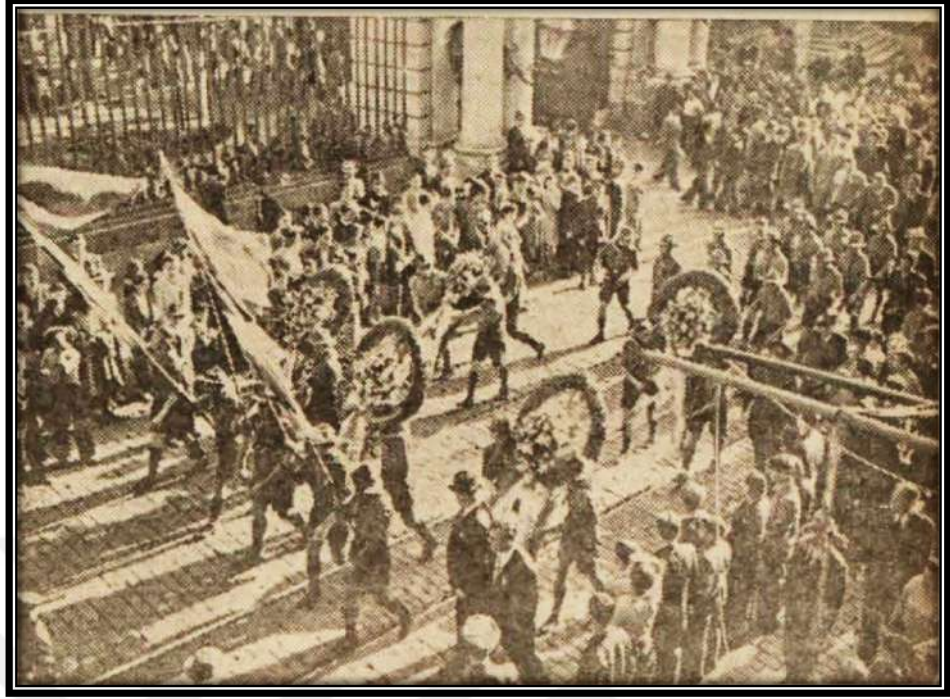

Fotoğraf 143: Atletler Taksim Cumhuriyet Abidesi’ne Çelenk Koyuyor
Kaynak: *Vatan*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 1.

⁹¹⁸ *Vatan*, 6 İlkteşrin 1940, s. 1.

⁹¹⁹ *Tasviri Efkâr*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 2.

⁹²⁰ *Ulus*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 1, 3.

Fotoğraf 144: Balkanlı Atletler Taksim Abidesine Giderken

Kaynak: *Son Posta*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 1.

Fotoğraf 145: Açılış Merasiminde Türk Takımı Geçerken

Kaynak: *Son Posta*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 1.

On Birinci Balkan Oyunları, daha önce gerçekleştirilen on Balkan Oyunları'ndan farklı olarak kazananlara puan verilmemesi yönüyle ayrılmaktadır. Bu nedenle, yarışmalara katılacak üç ülke, en fazla birinciliği elde etmek amacıyla mücadele edecektir. Daha önce düzenlenen on Balkan Oyunları'nın tamamında

büyük bir puan farkıyla birinci olan Yunanistan, dokuz oyun boyunca Yunanistan'ı takip ederek ikinciliği bırakmayan Yugoslavya ve son yıllarda önemli bir güç kazanan Türkiye arasında büyük bir rekabetin yaşanması beklenmektedir. Türk atletler, yirmi gündür Kalamış'taki kampta yoğun bir hazırlık süreci geçirmiş olup, bu dönemde birçok Türkiye rekoru kırılmıştır. Türk, Yunan ve Yugoslav atletlerinin katılımıyla 5 Ekim 15:00'te Fenerbahçe Stadyumu'nda düzenlenecek açılış töreni, atletlerin geçit töreni ile 11. Balkan Oyunları'nın başlayacağı, ardından Balkan Marşı çalınarak Balkan Bayrağı şeref direğine çekileceği belirtilmiştir. Bu seremoniyi takiben, Beden Terbiyesi Genel Direktörü General Cemil Taner, Başbakan adına açılış konuşmasını gerçekleştirecek ve konuşmanın ardından tüm atletler yemin ederek müsabakalar resmen başlayacaktır. 1940 yılı için alınan karara göre, genel bir takım sıralaması yapılmayacak, her branşın birincisi Balkan Şampiyonu ilan edilerek olimpiik tören düzenlenecektir.⁹²¹ Nitekim her müsabakadan sonra birinci gelen atletin başına defne dalından taç takılmış ve ülkesinin bayrağı şeref direğine çekilirken milli marşı çalınmıştır.⁹²²

Fotoğraf 146: 11. Balkan Oyunları Bugün Başladı Haberi ve Balkan Oyunları Simgeleri Altı Balkan Ülkesinin Bayrağı, Defne Yapağı ile Atlet, İstanbul'da Düzenlendiği için İstanbul'u Simgeleyen Camiler

Kaynak: *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

⁹²¹ *Vatan*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 4; *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

⁹²² *En Son Dakika*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 2; *Haber*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 6.

Tablo 87: Bir Atletizm Mevsimi İçinde Yapılan Rekorlar ⁹²³		
100 METRE Balkan rekoru: Frangudis 10,6 Yugoslav rekoru: Baner 10,7 Yunan rekoru: Frangudis 10,6 Türkiye rekoru: Semih 10,6	110 METRE MANIALI Balkan rekoru: Mantikas 14,8 Yugoslav rekoru: Bradović 15 Yunan rekoru: Mantikas 14,8 Türkiye rekoru: Faik 14,7	ÇEKİÇ ATMA Balkan rekoru: Dimitrapulos 50,22 Yugoslav rekoru: Stepsnik 51,71 Yunanrekoru: 50,22 Dimitrapulos Türkiye rekoru: Baler 40,50
SIRIKLA ATLAMA Balkan rekoru: Thamos 3,92 Yugoslav rekoru: Bakor 3,75 Yunan rekoru: Thanos 4,01,5 Türkiye rekoru: Muhittin 3,85	400 METRE Balkan rekoru: Yordak 49,1 Yugoslav rekoru: Pletersek 49,9 Yunan rekoru: Mantikas 50,1 Türkiye rekoru: Gören 49,4	1500 METRE Balkan rekoru: Gorsek 4,02,1 Yugoslav rekoru: Gorsek 4,02,1 Yunanrekoru: Yorgakopulos: 4,01,3 Türkiye rekoru: R- Maksud 4,02,4
GÜLLE ATMA Balkan rekoru: Kovaçevic 14,66 Yugoslav rekoru: Kovacevic 15,26 Yunan rekoru: Stefanakis 14,63 Türkiye rekoru: İrfan 15,05	UZUN ATLAMA Balkan rekoru: Lambrakis: 7,10 Yugoslav rekoru: Lehnert 7,14 Yunan rekoru: Lambrakis 7,37 Türkiye rekoru: Muzaffer 7,10	4X100 BAYRAK Balkan rekoru: Yunanistan 42,1 Yugoslav rekoru: Milli T. 43,6 Yunan rekoru: Milli T. 42,1 Türkiye rekoru: Milli T. 48,4

On birinci Balkan Oyunları müsabakalarına katılacak gençlerin, karşılıklı dürüstlük ve samimi bir kardeşlik anlayışı içerisinde yarışacakları, gerektiğinde dayanışma içerisinde hareket ederek daha büyük mücadelelere de hazır olduklarını tüm dünyaya ilan edecekleri ifade edilmiştir. Sporun, öncelikle milletler arasında tanışma ve dostane ilişkilerin gelişmesine aracılık eden önemli bir olgu olduğu hatırlatılmıştır. Bu bakımdan Balkan gençlerinin sık sık bir araya gelmelerinin memnuniyet verici bir durum olduğu vurgulanmıştır. Özellikle de içinde bulunulan dönemde, dünyanın savaşın yıkıcı etkileriyle sarsıldığı bir atmosferde, Balkan coğrafyasında tesis edilen barış ortamı ve dayanışma ruhunun büyük önem taşıdığına dikkat çekilmiştir. Balkanlı gençlerin, en saf amaçlarla, yoğun bir rekabet içerisinde spor faaliyetlerinde bulunmaları, hem Balkan toplumları adına bir gurur kaynağı olmuş hem de tüm dünyaya örnek teşkil edebilecek nitelikte bir olay olarak görülmüştür. Türkiye'ye gelen dost milletlerin gençlerinin İstanbul'da olumlu

⁹²³ *Haber*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 6.

izlenimler edindikleri, ortak bir ideal etrafında birleşmiş ve aynı hedef doğrultusunda ilerleyen Balkan gençlerinin, gerektiğinde aynı kararlılık ve birliktelik ruhu içinde daha büyük mücadelelere de göğüs gereceklerine olan inanç tam olduğu ifade edilmektedir. Bu karşılaşmaların düzenlenmesine öncülük eden ve gençlerin bir araya gelmesini sağlayan Beden Terbiyesi Teşkilatı yöneticilerine teşekkür edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca bu tür organizasyonların, yalnızca sportif bir etkinlik olmanın ötesinde, milletler arası dayanışma ve barışın pekiştirilmesine katkı sunduğu ifade edilmiştir.⁹²⁴

Kadıköy Fenerbahçe Stadı'nda 5000 kişilik seyirci karşısında gerçekleşen ilk gün müsabakaları sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 88: 1940 Yılı Balkan Oyunları İlk Günü (5 Ekim 1940) Müsabaka Sonuçları⁹²⁵		
Yüz metre sürat: -Stefanoviç (Yugoslav) 11 Fikret (Türk) 11,2/10 Muzaffer (Türk) 11, 4/10	400 metre sürat: 1- Melih (Türk) 50,5/10 2-Despot(Yugoslav) 50.7/10 3-Klivar (Yugoslav) 50, 9/10	1500 metre: 1- Koşyir (Yugoslav) 4, 42/10 dakika 2-Rıza Maksut 4,4-8/10 (Türk) 3-Velkoplos (Yunan) 4, 6 5/10
Gülle atma: Arat (Türk) 14,40 metre Stefaniki (Yunan) 14.26 -Ateş (Türk) 14,17 metre.	Sırıkla atlama: 1-Panof (Yunan) 3,70 metre 2 Muhiddin (Türk) 3,60 3-Leverk (Yugoslav) 3,60	4X100 bayrak yarışı: 1-Türk ekibi (Fikret, Muzaffer, Turan, Melih) 43,6/10 2 Yunan ekibi 44 3- Yugoslav ekibi 44, 3/10
110 metre manialı koşu: 1 Mandikas (Yunan) 15 2 Faik (Türk) 15 3 Bradoviç (Yugoslav)	Gülle atma: 1-Spepefrik(Yugoslav)54,42 2- Oviç (Yugoslav) 46,21 3 Dimitripulos (Yugoslav), 44.91	Uzun atlama: 1- Lazzoviç (Yugoslav) 7,06 metre 2- Lâmbraakis (Yunan) 7,4 3 Kriviç (Yunan) 7
Çekiç Atma 1-Stepişnik (Yugoslav) 54,42 2-Gaiç (Yugoslav) 46,21 3-Dimitropulos (Yunan) 44,31	İlk günkü müsabakalarda; Türkiye 3, Yugoslavlar 4, Yunanlılar 2 birincilik kazanmıştır. Türkiye 3 birincilik, 4 ikincilik, 2 üçüncülük kazanmıştır.	

Tablo 89: 1940 Yılı Balkan Oyunları Son Günü (6 Ekim 1940) Müsabaka Sonuçları⁹²⁶		
200 metre: 1.Melih (Türk) 22. 6/10.2 2.Muzaffer (Türk) 22.8/10 3.Raçiç (Yugoslav) 23 4.Teratzis (Yunan) 5.Stefanoviç (Yugoslav) 6.Yakovis (Yunan)	400 metre manialı: 1. Faik (Türk) 56. 4/10 (Yeni Türkiye rekoru) 2. Melih (Türk) 58. 3.Klinar (Yugoslav)58. 9/10. 4. Kara Yorgo (Yunan) 5.Bançak (Yugoslav)	800 metre: 1. Rıza Maksud (Türk) 2.01 3/10; 2. Markoviç (Yugoslav) 2.01 6/10; 3. Stratakos (Yunan) 2.01 9/10. 4. Kemal (Türk)

⁹²⁴ *Akşam*, 5 Teşrinievvel 1940, s. 3.

⁹²⁵ *En Son Dakika*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 2; *Vatan*, 6 İlkteşrin 1940, s. 4; *Ulus*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 1, 3; *Son Posta*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 1; *Tasviri Efkâr*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 2; *Haber*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 6; *Akşam*, 6 Teşrinievvel 1940, s. 3; *Yeni Asır*, 6 İlkteşrin 1940, s. 4.

⁹²⁶ *Ulus*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 5; *Son Posta*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 4; *Vakit*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 6; *Yeni Sabah*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 4; *İkdam*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 4; *Vatan*, 7 İlkteşrin 1940, s. 1-2; *Tasviri Efkâr*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1-2.

Disk: 1. Syllas (Yunan) 50.10; 2. Veysi (Türk) 43.20; 3. Çurçiş (Yugoslav) 41.15. 4.Kovaçoviç (Yugoslav) 5.Arat (Türk)	Yüksek atlama: 1. Lakatsos (Yunan) 1.87; 2. Lambros (Yunan) 1.87; 3. Jerfi (Türk) ve Abramoviç (Yugoslav) 1.80. 4.Kemal (Türk)	5000 metre: 1. Mavropostolos (Yunan) 15.22 (Yeni Balkan rekoru); 2. Hüseyin (Türk) 16.00 8/10; 3. Mustafa (Türk) 16.06 2, 10.
Cirit atma: 1. Mavser (Yugoslav) 64.24; 2. Papas (Yunan) 61.64; 3.Markusiç (Yugoslav) 59.98.	Üç adım: 1.Palamiyotis (Yunan) 14.50 (Yeni Balkan rekoru); 2. Yavru (Türk) 14.37 (Yeni Türkiye rekoru); 3. Marinakis (Yunan) 14.26. 4.Viçoviç (Yugoslav) 5.Ömer (Türk)	Maraton: 1. Ragazos (Elen) (Yeni Balkan rekoru) 2 Sa. 41 Da. 31 saniye 6/10; 2. Şevki (Türk) 2 Sa. 43 Da. 33 saniye 5/10; 3. Kiryakidis (Elen) 2 Sa. 46 Da. 43 saniye.
Balkan bayrak: 1. Yugoslav ekibi 3 Da. 26 Sa. 8/10; 2. Yunan ekibi 3 Da. 28 Sa. 9/10; 3. Türk ekibi 3 Da. 29 Sa. 5/10.	On birinci Balkan Oyunları'nın son gün müsabakalarında sonuçlar şöyledir: Türk ekibi: 6 birincilik, 10 ikincilik, 5 üçüncülük, 3 dördüncülük, 7 beşincilik, 5 altıncılık. Yunan ekibi: 7 birincilik, 6 ikincilik, 6 üçüncülük, 8 dördüncülük, 3 beşincilik, 6 altıncılık. Yugoslav ekibi: 6 birincilik, 3 ikincilik, 9 üçüncülük, 5 dördüncülük, 5 beşincilik, 2 altıncılık.	

Fotoğraf 147: Maraton İkincisi Şevki Arkadaşlarının Omzunda

Kaynak: *Vakit*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1.

Müsabakaların son günü seyirciler arasında şeref tribününde Beden Terbiyesi Genel Müdürü Cemil Tahir Taner yansıra Yunan Kralı II. Yeoryos'un yeğeni Prens Piyer de bulunmuştur.⁹²⁷ On birinci Balkan Oyunları Balkan Birliği Bayrağı, Balkan Marşı çalınmasıyla indirilmiştir. Bu şekilde oyunlar kapatılmıştır. Dönemin

⁹²⁷ *Haber*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 6

şartlarından dolayı alınan karar neticesinde puan tasnifi yapılmadığı için Türkiye'nin 1940 Balkan Oyunları birinciliği resmi bir şekilde ilan edilememiştir.⁹²⁸ Ancak, eğer bir puan sıralaması gerçekleştirilmiş olsaydı, on yıllık bir çabanın ardından Türk atletleri, Balkan atletizminde geçmişin hesaplarını kapatarak son on yıldır şampiyonluğu elinde bulunduran Yunanistan'ı iki puan geride bırakarak 134 puanla 11. Balkan Oyunları'nın atletizm şampiyonu olacağı, Yunanistan'ın 132 puanla ikinci sırada yer alacağı, Yugoslavya'nın ise 124 puanla üçüncülüğü elde edeceği basında belirtilmektedir.⁹²⁹ Atina Ajansı'nın bildirdiğine göre, tüm Yunan basını, İstanbul'da başlamış bulunan 11. Balkan Atletizm Oyunları'na geniş yer ayırmıştır. Bu organizasyonun, Güneydoğu Avrupa milletlerinin barışa olan bağlılığını açık bir şekilde ortaya koyduğunu vurgulamak için “*Bankanyad'ın cenubu şarkî Avrupası milletlerinin sulh azmi hakkında yeni parlak bir bürhan teşkil eylediğini tebarüz ettirmektedir.*” denilmiştir.⁹³⁰ Bu oyunlar, bölgesel iş birliğinin ve dostane ilişkilerin pekiştirilmesine yönelik önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

İstanbul Vali ve Belediye Reisi Dr. Lütfi Kırdar. 11 inci Balkan Oyunları'na katılan Yunan, Yugoslav ve Türk atletleri şerefine 8 Ekim 1940 akşamı Park Otel'de 150 kişilik bir ziyafet vermiştir. Bu ziyafette Dr. Kırdar: “*İki gün süren ve bizlere pek asil mücadele sahneleri arzeden Balkan Oyunları'na 11 seneden-beri fasılasız olarak devam edişiniz ve bu 11 inci oyunları bugünkü müşküllere rağmen tertibe muvaffak oluşunuz spor kudretinin ve Balkan Oyunları'nın en dikkate şayan parlak neticesidir.*” demiştir. Kendisinin bu sözlerine karşın Balkan Atletizm Konfederasyonu başkanı ve Yunan delegesi Rinopoulos da; “*Balkan Oyunları, Balkan dostluğuna, genç Türkiye'nin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nü bundan 9 sene evvel Atina stadında karşıladığı unutulmaz günden beri fevkalade hizmetler ifa etmiştir.*” demiştir.⁹³¹

⁹²⁸ *Yeni Sabah*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 4.

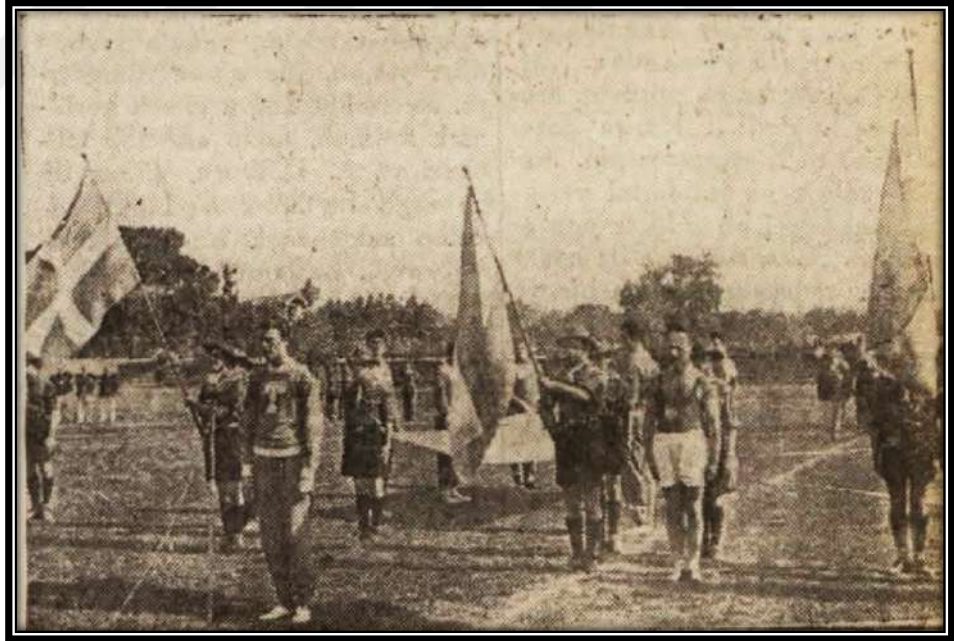
⁹²⁹ *Vatan*, 7 İlkteşrin 1940, s. 1-2; *Yeni Asır*, 9 İlkteşrin 1940, s. 4.

⁹³⁰ *Ulus*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 1, 5; *İkdam*, 7 Birinciteşrin 1940, s. 4.

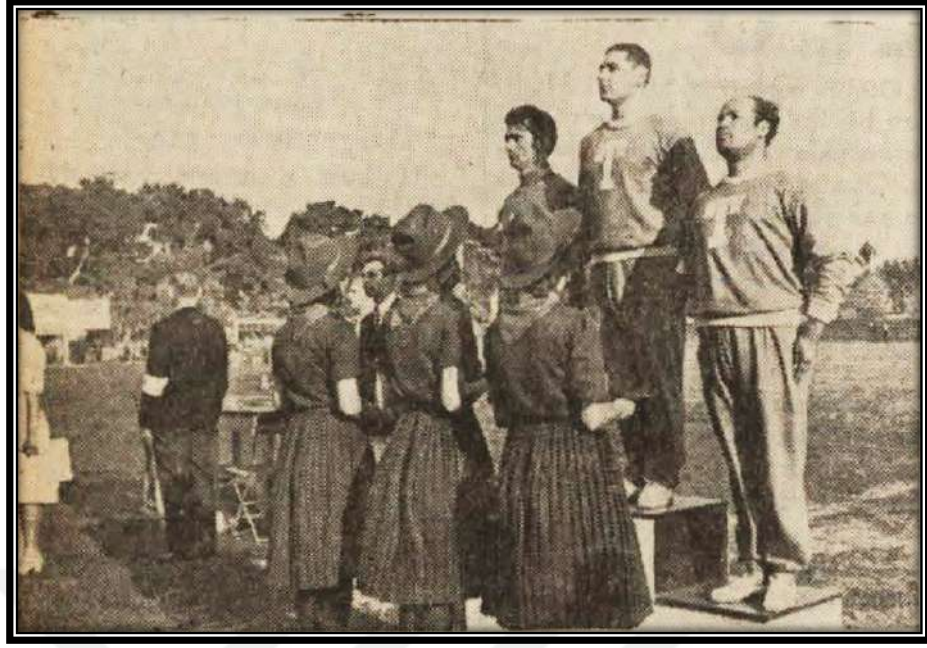
⁹³¹ *Vatan*, 8 İlkteşrin 1940, s. 3.

Fotoğraf 148: 400 metre birincisi Melih, Gülle birincisi Arat ve Altta Faik ile Rıza Maksut
Kaynak: *En Son Dakika*, 5 Birinciteşrin 1940, s. 1.

Fotoğraf 149: 5 Ekim 1940'ta And İçme Töreni
Kaynak: *Vatan*, 6 İlkteşrin 1940, s. 1.

Fotoğraf 150: Balkan Şampiyonu Arat'a Olimpik Merasim Yapılırken
Kaynak: *Vatan*, 6 İlkteşrin 1940, s. 4; *Tasviri Efkâr*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 1.

II. Dünya Savaşı'ndan önceki son Balkan Oyunları 1940 yılında İstanbul'da yapılmıştır. Oyunlardan tam verim almaya başlandığı sırada II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi oyunların kesintiye uğramasına sebep olmuştur.⁹³²

Tasvir-i Efkâr gazetesinde Balkan Oyunları için şu açıklamalar yapılmıştır:⁹³³

“Balkan Oyunları, Balkan devletleri arasında anlaşma ve kaynaşmaları temin için ortaya atılmış bir teşebbüstür. Balkanlı gençleri mümkün olduğu kadar geniş nispetlerde birbirleriyle temas ettirebilmek için bu teşebbüs, sporun muhtelif sahalarına teşmil edilmek istenmiş ve atletizm, futbol, güreş müsabakaları tertip edilmeye başlanmıştır. “Balkan Oyunları” ismi, yalnız atletizm müsabakalarına verilmektedir. Oyunlara bu sene yalnız Türkiye, Yunanistan ve Yugoslavya iştirak edebilmiştir. Müteakip oyunlarda Balkanlıların kendilerine ait olan Balkanlar'da yapılacak oyunlarda birlikte gözükmelerini temenni edelim.”

Burada, Balkan Oyunları'nın, bir spor organizasyonu olmanın ötesinde, Balkan ülkeleri arasındaki siyasi ve kültürel yaklaşmayı teşvik eden bir girişim olarak öne çıktığı vurgulanmış; aynı zamanda sporun birleştirici gücü kullanılarak, genç nesillerin bir araya gelmesi ve karşılıklı etkileşimde bulunmasının hedeflendiğine dikkat çekilmiştir. Ayrıca oyunlara katılımın her zaman tüm Balkan ülkelerini kapsamaması çeşitli nedenlerle sınırlı kalması, bölgedeki siyasi dinamiklerin ve uluslararası ilişkilerin spor etkinliklerine de yansıdığını göstermektedir.

⁹³² 1930- 1962 Balkan Oyunları Atletizm Yarışmaları (28-29-30 Eylül 1962), Yeni Desen Matbaası, Ankara 1962, s. 11.

⁹³³ *Tasviri Efkâr*, 6 Birinciteşrin 1940, s. 3.

Tablo 90: Balkan Oyunları'nın Genel Sıralaması ⁹³⁴								
Oyun	Yıl	Şehir	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	1930	Atina	Yunan	Yugoslav	Rumen	Bulgar	Türk	-
2	1931	Atina	Yunan	Yugoslav	Rumen	Bulgar	Türk	-
3	1932	Atina	Yunan	Yugoslav	Rumen	Bulgar	Türk	-
4	1933	Atina	Yunan	Yugoslav	Türk	Rumen	Bulgar	Arnavut
5	1934	Zagreb	Yunan	Yugoslav	Rumen	Türk	Bulgar	Arnavut
6	1935	İstanbul	Yunan	Yugoslav	Rumen	Türk	Bulgar	Arnavut
7	1936	Atina	Yunan	Yugoslav	Rumen	Türk	Bulgar	-
8	1937	Bükreş	Yunan	Rumen	Yugoslav	Türk	Bulgar	-
9	1938	Belgrad	Yunan	Yugoslav	Rumen	Türk	Arnavut	-
10	1939	Atina	Yunan	Yugoslav	Türk	Rumen	-	-

Tablo 91: Balkan Oyunları'nın Yıllara Göre Sonuçları			
1930 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.Bulgaristan, 5.Türkiye Arnavutluk katılmamıştır	1935 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.Türkiye, 5.Bulgaristan, 6.Arnavutluk.
1931 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.Bulgaristan, 5.Türkiye. Arnavutluk katılmamıştır	1936 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya. 3.Romanya, 4.Türkiye, 5.Bulgaristan. Arnavutluk katılmamıştır
1932 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.Bulgaristan, 5.Türkiye Arnavutluk katılmamıştır	1937 yılı	1. Yunanistan, 2. Romanya, 3. Yugoslavya. 4. Türkiye, 5. Bulgaristan Arnavutluk katılmamıştır
1933 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Türkiye ve Romanya (Sayıca denk) 4.Bulgaristan, 5.Arnavutluk.	1938 yılı	1.Yunanistan 2.Yugoslavya 3.Romanya 4.Türkiye 5.Arnavutluk Bulgaristan katılmamıştır
1934 yılı	1.Yunanistan, 2.Yugoslavya, 3.Romanya, 4.TürkiyeveBulgaristan (Sayıca denk) 5.Arnavutluk.	1939 yılı	1.Yunanistan 2.Yugoslavya 3.Türkiye 4.Romanya Arnavutluk katılmamıştır Bulgaristan katılmamıştır

⁹³⁴ Tasviri Efkar, 6 Birinciteşrin 1940, s. 3.

		1940 yılı ⁹³⁵	1. Türk 2. Yunan 3. Yugoslav Arnavutluk katılmamıştır Bulgaristan katılmamıştır Romanya katılmamıştır

Balkan Oyunları kapsamında düzenlenen 12. Balkan Kongresi, toplantılarına İstanbul'da başlamış ve Büyükkada'daki Akasya Otelinde devam etmiştir. Kongrede, *Bulgar delegesi*, Bulgaristan Federasyonu'nun mesajını ileterek Bulgaristan'ın Balkan Oyunları'na daha önce olduğu gibi bundan sonrakilerde katılım sağlayacağını ve Bulgar gençliğinin, Balkan spor camiasının bir parçası olarak yer alacağını ifade etmiştir. Kongrede ayrıca 1939 yılında gerçekleştirilen Balkan Oyunları'nda kırılan rekorlar tasnif edilmiş ve *Yugoslav delegesi* tarafından, voleybolun Balkan Oyunları programına dahil edilmesi teklifi gündeme getirilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, voleybolun 1941 yılı itibarıyla deneme mahiyetinde oyunlara dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Bunun yanı sıra, Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Başbakan Dr. Refik Saydam'a, Balkan sporlarına sağladıkları destek ve himayelerinin devamı temennilerini içeren birer telgraf gönderilmesine karar verilmiştir. 1941 Balkan Oyunları'nın ev sahibi ülkesine ilişkin tartışmalarda, organizasyonun Romanya tarafından üstlenilmesi planlanmış, ancak mevcut koşullar nedeniyle Romanya'nın organizasyonu gerçekleştirememesi durumunda oyunların Yugoslavya'da yapılması kararlaştırılmıştır. *Balkan Atletizm Konfederasyonu Başkanı* Rinopoulos, oyunların sona ermesi vesilesiyle yaptığı açıklamada, On birinci Balkan Oyunları'nın organizasyon açısından önceki oyunlardan üstün olduğunu ve Türkiye'nin bu organizasyondaki başarısının takdire şayan olduğunu belirtmiştir. Dünyanın içinde bulunduğu zorlu şartlara rağmen Türkiye'nin gösterdiği başarı, Balkan Oyunları fikrinin kalıcılığını kanıtlar nitelikte değerlendirilmiştir.⁹³⁶ *Bulgar delegesi* de kongrede yaptığı konuşmada,⁹³⁷

“...Bulgaristan federasyonu, kendi memleketinin bu sene İstanbul'da temsil edilemediğine çok müteessiftir. Bu teessüf Türklerle spor sahasında bir defa daha temas imkanını kaçırmış olduğumuz için azami haddindedir. Bulgaristan, spora, eski Mektebi Sultani ve Robert Kolej'de alınan esaslarla girmiştir. Maamafih dün

⁹³⁵ Dönemin şartlarından dolayı alınan karar neticesinde puan tasnifi yapılmadığı için Türkiye'nin 1940 Balkan Oyunları birinciliği resmi bir şekilde ilan edilememiştir.

⁹³⁶ *Tasviri Efkâr*, 8 Birinciteşrin 1940, s. 1, 4; *Son Posta*, 8 Birinciteşrin 1940, s. 3; *Yeni Asır*, 8 İlkteşrin 1940, s. 4; *Ulus*, 8 Birinciteşrin 1940, s. 4.

⁹³⁷ *Tasviri Efkâr*, 8 Birinciteşrin 1940, s. 1, 4.

vücudumuzla burada bulunmadıksa bile ruhumuzla daima yanı başınızdayız. Bu ruh, hadiselerden müteessir olmayarak daima mevcuttur ve her şeye rağmen, Balkan konfederasyonunda yerimizi muhafaza edeceğiz. Sanki bizim kafamızda tek bir kanun vardır: Bütün Balkan milletlerinin arkadaşlığı ve kardeşliği evvela gençlikte başlar.”

diyerek Bulgaristan'ın İstanbul'daki oyunlara katılamamış olmasından dolayı duyduğu üzüntüyü dile getirmiştir. Delege, Bulgaristan'ın fiziksel olarak oyunlarda yer almasa da ruhen bu organizasyonun bir parçası olmaya devam ettiğini belirtmiştir. Ayrıca, Balkan Konfederasyonu içerisindeki birlikteliğin korunmasının önemine vurgu yaparak, Balkan milletleri arasındaki dostluk ve kardeşlik bağlarının özellikle gençler arasında güçlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Türkiye'nin uluslararası spor müsabakalarındaki performansında belirgin bir yükseliş gözlemlendiği TBMM Zabıt Ceridesi'ne de konu olmuştur. Özellikle Balkanlar'da güreş ve atletizm alanlarında elde edilen başarıların, önceki yıllara kıyasla daha iyi sonuçlar verdiği belirtilmiştir. Devletin spor faaliyetlerini yönetmeye başlamasıyla birlikte bazı çevreler eleştiriler yöneltmiş olsa da bu eleştiriler kişisel çıkarlarla ilişkilendirilerek iyi niyetli bulunmamıştır. Balkan müsabakalarında uzun yıllar sonra önemli bir derece elde edilmesi, Türk sporcularının yeteneklerini ve disiplinli çalışmalarını kanıtlamıştır. Ancak, tek bir başarının ülke genelindeki beden eğitimi politikaları açısından mutlak bir gösterge olmadığı vurgulanmaktadır. Uluslararası başarıların ülke tanıtımına katkı sağladığı belirtilmekle birlikte, yalnızca belirli sporcuların yetiştirilmesi yerine, sporu toplum genelinde yaygınlaştırmanın daha önemli olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, sporun uluslararası ölçütlerle değerlendirilmesinin Dünyanın içinde bulunduğu savaş koşullarında doğru olmadığı öne sürülmektedir.⁹³⁸

İskoçya basınında 1940 yılı Ekim ayında Yunan atletlerinin onuruna bir parti düzenlendiği duyurulmuştur. Bu partinin, görünüşte Balkan Oyunları'na katılan Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye'nin atletleri onuruna düzenlenmiş olsa da Berlin'e karşı açık bir meydan okuma niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Balkan Oyunları kastedilerek spor temasının arkasında siyasi ve gerektiğinde askeri bir güç birliği yattığı ifade edilmiştir.⁹³⁹ Burada yabancı basında dahi sporun diplomatik işlevine vurgu yapıldığı açıkça görülmektedir.

⁹³⁸ TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre: 6, Cilt: 18, İctima:2, Birleşim: 60, Celse: 2, 30.05.1941, s. 368.

⁹³⁹ The Aberdeen Press and Journal, Wednesday 16 October 1940, p. 4.

Balkan Spor Hareketliliği 1940 yılında güreş alanında da devam etmiştir. Nitekim 2 Mart 1940 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen Altıncı Balkan Güreş Şampiyonası'nda Türkiye birinciliği elde ederken, Romanya ikinci, Yugoslavya üçüncü ve Yunanistan dördüncü sırada yer almıştır.⁹⁴⁰ Ancak aynı yıl içerisinde patlak veren İkinci Dünya Savaşı, Balkan ülkeleri arasındaki bu düzenli güreş organizasyonlarının sürekliliğini kesintiye uğratmış ve bölgesel spor iş birliklerinde duraklamaya neden olmuştur. Buna rağmen, 1932–1940 yılları arasında sekiz yıl boyunca düzenli olarak gerçekleştirilen Balkan Güreş Şampiyonaları, Türk güreş takımı açısından istikrarlı bir başarı tablosu ortaya koymuş, bu süreç Türkiye'nin uluslararası düzeydeki güçlü rakiplerle rekabet edebilmesini geliştirmesi açısından önemli bir temel teşkil etmiştir.

Bölgesel diplomasiye katkısıyla gerek Balkan Konferansları gerekse devletler arası siyasi ilişkiler spor ile diplomasinin nasıl iç içe geçtiğini göstermektedir. Özellikle 1930–1934 arasında konferanslar ve oyunlar birlikte işleyerek iş birliğini teşvik etmiştir. 1935 sonrası ise siyasi gelişmeler bu süreci zayıflatmıştır. Bu gelişmeler, Balkan Oyunları'nın her yıl farklı siyasi atmosferlerde düzenlendiğini, ancak genel anlamda Balkanlar'da barış ve iş birliği mesajı vermeye çalıştığını göstermektedir.

4.3.1940-1950 Yılları Arası Gelişmeler

İç politikada 1938 yılında Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının ardından İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesiyle birlikte, Türkiye'de tek partili otoriter rejim varlığını sürdürmüştür. Yetkililerin daha sonra "*demokrasi yolunda ulusu eğitme*" dönemi olarak nitelendirdiği bu süreçte, anayasal bir engel bulunmamasına rağmen ikinci bir siyasi partinin kurulmasına izin verilmemiştir. Ayrıca, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) içindeki çoğunluk içinde muhalif bir fırka da oluşturulmamıştır. Bununla birlikte, İnönü liderliğinde 1939 seçimleriyle göreve başlayan altıncı dönemde, sözde muhalefet oluşturmak amacıyla "Müstakil Grup" adı altında 21 üyeden oluşan bir yapı oluşturulmuş; yedinci dönemde ise bu grup 25 üyeye çıkarılmıştır. Avrupa'da savaşın sona erdiği ve Uzak Doğu'daki savaşın da

⁹⁴⁰ Ulus, 12 Ağustos 1948, s. 6; *Yeni Asır*, 9 Eylül 1937, s. 6.

sonlanmak üzere olduğu bir dönemde, 18 Temmuz 1945'te "Millî Kalkınma Partisi'nin kurulmasıyla Türkiye'de çok partili siyasi yaşama geçişin ve demokratikleşme sürecinin yeniden başlamasının önü açılmıştır. Bu süreci takiben, 7 Ocak 1946'da "Demokrat Parti"nin kurulmasıyla birlikte partiler arası rekabet ve gerçek anlamda bir siyasi muhalefet süreci başlamıştır.⁹⁴¹

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 10 Mayıs 1946'da düzenlenen Kurultay'da, İsmet İnönü'ye 1938 yılı sonunda verilen "Millî Şef" ve "Değişmez Genel Başkan" unvanlarını kaldırmıştır. Bu karar, Türkiye'de "Millî Şef" döneminin resmî olarak sona erdiğini gösterse de tarihsel süreçlerin sürekliliği göz önüne alındığında, bu yönetim anlayışı kademeli olarak ortadan kalkmıştır. Nitekim Türkiye'de siyasal dönüşüme geçiş süreci 1945 yılı başlarında başlamış ve 1950 yılına kadar sürmüştür. 1950 yılında çok partili rejime geçilmesiyle nihayet kazanmıştır. Bu dönüşüm yalnızca ülkenin iç dinamiklerden değil, aynı zamanda uluslararası konjonktürden de etkilenmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın müttefiklerin zaferiyle sonuçlanması, savaş sonrası dönemde liberal demokrasiye dayalı çok partili sistemlerin Avrupa'da yaygınlaşması, Türkiye'nin de Batı ittifakı içinde yer alma isteği doğrultusunda iç siyasetini yeniden şekillendirmesine bu yeni siyasal düzene ayak uydurmak zorunda kalmasına neden olmuştur. Bu bağlamda, İsmet İnönü 1945'te çok partili sisteme geçiş yönünde adımlar atmış, ancak bu süreci kontrollü bir şekilde yönetmeye özen göstermiştir.⁹⁴²

İç dinamikler göz önüne alındığında 1945 yılı itibarıyla, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) yönetiminin sürekli olarak sürdürülebilirliği sorgulanmasıyla ve tek parti rejiminin devam ettirilemeyeceği açıkça görülmesinin etkisiyle Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, halk arasında biriken hoşnutsuzlukların ani bir patlama şeklinde ortaya çıkmasını önlemek ve İkinci Dünya Savaşı sonrası demokrasi yanlısı galip devletlerin eleştirilerine yanıt vermek amacıyla siyasal sistemi liberalleştirme yoluna gitmiştir. Bu doğrultuda, 1945 yılında Türkiye'de çok partili sisteme geçişin başlayacağını ilan eden İnönü, devam eden beş yıl boyunca hem CHP Genel Başkanı hem de Cumhurbaşkanı olarak bu süreci yönetmiştir. 1950'ye kadar olan dönemde

⁹⁴¹ Coşkun Üçok, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978, s. 289-290.

⁹⁴² Cemil Koçak, "Siyasal Tarih (1923-1950)", *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*, Cem Yayınevi, Ankara 1989, s. 134, 138, 141.

Türkiye'nin çok partili sisteme geçişi resmen gerçekleşmiş ve bu dönüşüm, İnönü ile CHP'nin Türk siyasal hayatına yaptığı en kalıcı katkılardan biri olarak kabul edilmiştir.⁹⁴³

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, Türkiye'de tek parti yönetiminin sona ermesine ve ülkenin liberal ve parlamenter demokrasi yönünde hızlı bir dönüşüm sürecine girmesine yol açan ani ve köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu dönüşüm süreci, 1945 yılında Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'e katılması ve San Francisco Konferansı'nda kabul edilen Birleşmiş Milletler anayasasının Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne onay için sunulmasıyla başlamıştır. Bu gelişmelerin hemen ardından, çok partili siyasal yaşama geçişin en önemli adımlarından biri olarak, 7 Ocak 1946 tarihinde Demokrat Parti'nin Ankara'da resmen kurulması, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün muhalefet oluşmasına yönelik çağrısının somut karşılık bulduğunu göstermiştir. Böylece Türkiye'de demokratikleşme süreci kurumsal bir zemine oturtulmuş ve siyasal çoğulculuğun temelleri atılmıştır. Bu gelişme Atatürk sonrası Türkiye'nin demokratik gelişiminde meydana gelen en önemli olaydır.⁹⁴⁴

29 Haziran 1950 tarihinde CHP Sekizinci Büyük Kurultay açılışında İsmet İnönü, *“Bizim görüşümüze göre iç politikada huzur ve istikrar, dışarıya karşı vatan müdafaasının milletlerarası alemde Türkiye için faydalı siyasi imkanların temel şartıdır.”* demiştir. Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde dış politikada birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. 1945'ten itibaren ülkenin toprak bütünlüğü, bağımsızlığı ve güvenliği ciddi şekilde tehdit altında kalmış ve bu durum uluslararası toplumun ilgisini Türkiye'ye yöneltmiştir. Türkiye Amerika Birleşik Devletleri dostane ilişkiler kurmuş ve olumlu ittifaklar yapmış olsa da dünyanın genel durumu barıştan ziyade askerî ve siyasî hazırlıklara yönelmiştir. Bu gergin uluslararası ortamda Türkiye'nin kritik bir coğrafi konuma sahip olması sebebiyle dış politikada başarı hedefi için en önemli unsur iç politikada huzur ve istikrar olduğu Türkiye'nin uluslararası alanda güçlü ve saygın bir konum elde etmesinin temel şartı olduğu gösterilmektedir.⁹⁴⁵

⁹⁴³ Kemal H. Karpat, *Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi*, Çev. Ceren Elitez, Timaş Yayınları, İstanbul, s.30

⁹⁴⁴ Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007, s. 302-305.

⁹⁴⁵ *Muhalefette İsmet İnönü Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla*, Derleyen: Sabahat Erdemir, M Sıralar Matbaası, İstanbul 1956, s. 12-13.

Spor sahasında izlenen politika ise İkinci Dünya Savaşı döneminde beden eğitimi ve sporun geliştirilmesi ve spor alanlarının temin edilmesi olmuştur. Bu süreçte, bazı alanlar mevcut ihtiyaçlar doğrultusunda belirli spor faaliyetlerine tahsis edilirken, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan alanların küçük bir bölümü ise kamu hizmetinin sürdürülebilmesi amacıyla belediyeler ve çeşitli kurumlara devredilmiştir. Farklı spor etkinliklerine ayrılan bu alanlar, saha eksikliğinin giderilmesine katkı sağlamış ve beden eğitimi ile sporun yaygınlaştırılması açısından önemli bir adım teşkil etmiştir.⁹⁴⁶

II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte uluslararası spor müsabakaları ya ertelenmiş ya da tamamen iptal edilmiştir. Bu durum, 1939-1945 yılları arasında uluslararası alanda sportif temsiliyeti sekteye uğratmış ve spor faaliyetlerini büyük ölçüde Balkanlar ve ülke içindeki organizasyonlarla sınırlamıştır. Ancak, bu dönemde çeşitli spor branşlarının tanıtımı sağlanmış ve bilinen spor dallarında önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Özellikle Ankara ve İstanbul başta olmak üzere birçok şehirde tesisleşme hamleleri gerçekleştirilmiş⁹⁴⁷, modern spor alanları inşa edilmiştir. Savaşın sona ermesiyle birlikte uluslararası spor müsabakaları yeniden düzenlenmeye başlanmıştır. Türkiye, 1946-1950 yılları arasında farklı branşlarda düzenlenen Avrupa ve Dünya Şampiyonalarında başarılar elde etmiştir. Ayrıca, savaş nedeniyle ara verilen olimpiyat oyunlarının yeniden başlamasıyla birlikte Türkiye, bu organizasyonlardaki etkinliğini artırarak uluslararası spor arenasındaki yerini güçlendirmiştir.⁹⁴⁸

⁹⁴⁶ Nadir Yurtoğlu, "İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye'de Beden Eğitimi ve Spor (1939-1945)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Bahar 2022, S.105, s. 213.

⁹⁴⁷ İstanbul ve çevresindeki spor alanlarının sayısı durumları, mevkisinin ve sahanın adı, eni ve boyu, toplam yüzölçümü, hangi tür spor sahası için olduğu, kime ait olduğu, yapıldığı tarih hakkında ilçelerden bilgi 1936 yılında toplanmıştır ve tablo halinde sunulmuştur. 1938 yılında spor sahası yapılmak üzere milli emlakta ait arsaların artırmaya çıkarılması arşiv kayıtlarına konu olmuştur. Ayrıca şehrin çeşitli bölgelerinde büyük ve küçük ebatlarda birçok spor sahasının yapılmasının zaruri olduğu belirtilmiştir. Mecidiyeköy'deki spor alanı olmaya elverişli Galatasaray Spor Kulübü'nce elde edilmeye çalışılan Likör fabrikasına bitişik sahanın inhisarlar idaresine ait olduğu buna eklenmesi istenen arazinin de milli emlakta ait olduğu her iki kısmın da parti adına satın alınarak İstanbul'daki bütün kulüplerin faydalanabileceği bir stadyum kurulmasının büyük bir ihtiyacı karşılayacağı ifade edilmektedir. 1943'te Beşiktaş Gençlik Kulübü'nün sahasının tanzimi için yapılan yardımlar konu olmuştur. Bu örneklerde olduğu gibi 1940- 1950 yıllarında İstanbul'un çeşitli yerlerinde spor sahalalarının düzenlenmesi ve arttırılması için yapılmış çabalar tespit edilmiştir. *Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi*, 490.1.0.0/1111.58.2, s. 1-173. Belge Tarihi 17.05.1950.

⁹⁴⁸ Abdullah Yamandağ, "İnönü Döneminde Türkiye'de Spor Politikası", Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kastamonu 2023, s.133-134.

1940 yılında Türkiye’de düzenlenen Balkan Oyunları içinde bulunan şartlardan dolayı düzenleneceği yerler belli olmasına rağmen düzenlenememiştir. Basında bu dönemde Balkan Oyunları ile çıkan haberler olmuştur. Bunlardan bazıları şöyledir:

Beden Terbiyesi Neşriyat ve Propaganda Servisi, Türkiye’de düzenlenen 11. Balkan Oyunları Sonrası Yayınlamak üzere geniş bir bütçe ile broşür hazırlamıştır. Ancak bu yayının gecikmesi üzerine basında bir değerlendirme yapılmıştır. Hazırlanan ve basılmış olmasına rağmen bu broşürün kamuoyuna sunulamadığı, bu durumun ardında yatan nedenler incelendiğinde, sürecin olağan akışına uygun olmayan bir gecikme olduğu tespit edilmiştir. On birinci Balkan Oyunları’nın tamamlanmasının üzerinden geçen bir yıllık zaman zarfında yalnızca bir broşür değil, kapsamlı ve cilt cilt eserlerin hazırlanabileceği ifade edilirken bir broşürün basım sürecinin bu denli uzun sürmesinin, yayıncılık açısından ciddi bir eksiklik olduğu vurgulanmıştır. Broşürün vakit kaybetmeksizin yayımlanması gerektiğine vurgu yapılmasının nedeni de On birinci Balkan Oyunları’nın Türkiye açısından büyük bir zaferle sonuçlanması ve kamuoyunun ilgisini diri tutmak amacı taşıdığı belirtilmektedir. Bir yıl gecikmeli olan broşürün erişime sunulmama gerekçesi olarak, broşürün içeriğinin detaylı bir şekilde ele alındığı ve şimdiye kadar gerçekleştirilen tüm Olimpiyatlar hakkında kapsamlı bilgiler içerdiği öne sürülmüştür. Ancak bununla birlikte gecikmenin asıl sebebinin farklı bir noktada olduğu basında iddia edilmektedir. Zira, broşürün yayımlanamamasının temel nedeninin, Türkiye’nin büyük bir başarı elde ettiği On birinci Balkan Oyunları’na dair herhangi bir içeriğin broşürde yer almaması olduğu ifade edilmektedir. Bu durumun, yalnızca bir hata olarak değerlendirilemeyeceği; bilakis, oldukça büyük bir ihmal ve ciddi bir iletişim yönetimi sorunu olduğu, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve ülkenin sportif başarılarının aktarılması açısından kritik bir araç olan bu broşürün, başarının en önemli unsurlarını içermemesi, dikkate değer bir gaf olarak değerlendirilmiştir. Yapılan tüm harcamalar ve verilen emekler, Türkiye’nin On birinci Balkan Oyunları’ndaki başarısını yansıtmak yerine, önceki Onuncu Balkan Oyunları’nın tanıtımına odaklanmıştır. Basında bu yanlışlığın sorumlularının kim

olduğu ve hangi gerekçelerle böyle bir karar alındığının sorgulanmaya değer olduğuna vurgu yapılmıştır.⁹⁴⁹

Basına yansıyan bir başka haber de son Balkan Oyunları'ndaki başarılı performansın ardından, Türkiye'nin atletizm alanındaki ilerleyişinde belirgin bir yavaşlama gözlemlendiğine dairdir. Bu durumun temel nedenleri arasında, uluslararası düzeyde yeterli rekabet ortamının bulunmaması ve Balkan atletizminin zayıflaması yer almaktadır. Balkan Oyunları, sporcuların form durumlarını değerlendirmeleri açısından önemli bir ölçüt olmuş, ancak rekabetin azalmasıyla bu avantaj kaybedilmiştir. Özellikle mukavemet koşuları, geçmişte en zayıf olunan alanlardan biri olarak görülmüş, ancak bu branşta kayda değer bir gelişim sağlanmıştır. Bu noktada, atletlerin performanslarının düşmemesi ve ivmelerini kaybetmemeleri adına rehberlik edilmesi gerektiği ve öncü sporcuların açtığı yolun korunması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Mevcut programın, iki yıl önce federasyon tarafından hazırlanmış olan uluslararası temaslara dayalı bir planı içerdiği ancak, o dönemin şartlarında bu tür temasların yerini doldurmak için bölgesel müsabakaların düzenlenmesi gerektiği özellikle Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirler arasında düzenlenecek karşılaşmaların, sporcuların rekabet gücünü artırarak motivasyonlarını yükseltebileceği ve şampiyonalara hazırlık açısından önemli bir fırsat sunabileceği ifade edilmiştir.⁹⁵⁰

Şükrü Saraçoğlu tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin iç ve dış politikası 5 Ağustos 1942 tarihli beyannamesi ile açıklanmıştır. Buna göre; Lozan'dan itibaren Türkiye Cumhuriyeti'nin izlediği aktif ve olumlu dış politikasının, çeşitli sınavlardan geçerek istikrarlı konumuna ulaştığı, bilinçli ve olumlu bir tarafsızlık anlayışı çerçevesinde Türkiye'nin sınırları dışında maceracı bir politika izlemekten kaçındığı ve savaşın dışında kalmak için imkanlarını zorladığı belirtilmiştir. Dünyayı uzun süredir etkileyen savaş karşısında Türkiye'nin, pasif bir tarafsızlık politikası izleyemeyeceği ve gelecekte de böyle bir tutum sürdüremeyeceği, Türkiye'nin tarafsızlığının, genel siyasi sistemin bir parçası olduğu, açık ve samimi bir politika anlayışıyla yürütüldüğü ifade edilmiştir. İngiltere ile yapılan ittifak anlaşmasının, her iki tarafın çıkarlarına hizmet ettiği, Türkiye-İngiltere ittifakının, akla uygun bir politikanın ifadesi ve genel siyasi sistemin temel unsurlarından biri olduğu

⁹⁴⁹ *Haber- Akşam Postası*, 21 Haziran 1941, s. 5.

⁹⁵⁰ *Tan*, 27 Haziran 1942, s. 3.

vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Türkiye ile Almanya arasındaki karşılıklı anlayış ve dostluğu pekiştiren Türk-Alman anlaşması da bu politikanın önemli bir yansıması olduğuna dikkat çekilmiştir. Savaşın iki temel gücüne karşı Türkiye'nin konumu ve bu devletlerle kurduğu ilişkilerin, izlenen olumlu dış politikanın açık örnekleri olduğu belirtilmiştir. Savaşan devletler arasında, Türkiye'nin anlaşmalar ya da fiili bağlar kurduğu ülkeler bulunduğu ve Türkiye'nin, bu devletlere karşı dostane ve dürüst ilişkilerini sürdürmeye devam edeceği ifade edilmiştir. Türkiye'nin dış politikasının, dostluklara karşı sonsuz bir iyi niyetle yaklaşırken, düşmanlığa karşı sarsılmaz bir kararlılık ve sağlam bir duruşla karşılık vermeyi esas aldığı, hükümetin izleyeceği dış politika anlayışının temel çerçevesinin de bu ilkeler üzerine kurulu olduğu belirtilmiştir.⁹⁵¹

1947 yılına ait başka bir haberde Birleşmiş Milletler Siyasi Komitesi toplantısında, Balkanlar meselesi bağlamında Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında bir güç mücadelesi yaşanmış ve Sovyetler Birliği bu mücadelede başarısız olmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, Bulgaristan ve Arnavutluk'un, Birleşmiş Milletler Tüzüğü'nü kabul etmeleri halinde Balkan müzakerelerine katılmalarına izin verilmesini teklif etmiştir. Bu teklif, 38 lehte ve 6 aleyhte oy ile kabul edilmiştir. Aleyhte oy kullanan devletler, Sovyetler Birliği ve müttefiklerinden oluşan blok içerisinde yer almaktaydı. Bu karar doğrultusunda, Arnavutluk ve Bulgaristan'ın müzakerelere katılımı, ancak Birleşmiş Milletler Tüzüğü'nü kabul ettiklerini beyan etmeleri şartına bağlanmıştır. Amerikan temsilcisi Johnson, Arnavutluk, Bulgaristan ve Yugoslavya'nın, Kuzey Yunanistan'da devam eden çete faaliyetlerine göz yumduklarını ve bu durumun Birleşmiş Milletler Tüzüğü'ne aykırı olduğunu belirtmiştir. Johnson ayrıca, bu devletlerin söz konusu faaliyetleri sona erdirmeleri gerektiğini vurgulamış ve bu doğrultuda bir soruşturma komitesinin kurulmasını talep etmiştir. Johnson'a göre, beş büyük devletin katılımıyla oluşturulacak küçük bir komite, Balkan meselesinin çözümüne yönelik atılacak ilk adımlardan biri olma niteliği taşıyacaktır. Bu öneri, Birleşmiş Milletler

⁹⁵¹ *Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Vekili Başvekil Şükrü Saraçoğlu'nun Hükümetin iç ve dış politikasını izah eden 5 Ağustos 1942 tarihli beyannamesi ile işe işleri, memurlara yardım ve fevkalade kazançlar hakkında 11 Şontesrin 1942 tarihinde T.B.M.M. de irat buyurdıkları nutuklar*, Ulusal Matbaa, Ankara 1942, s. 4.

çatısı altında Balkanlar'daki siyasi gerilimlerin çözümüne yönelik diplomatik girişimlerin bir parçası olarak değerlendirilmiştir.⁹⁵²

1948 yılına ait bir haberde İkinci Dünya Savaşı'nın, Balkan Milletleri arasındaki Balkan güreş temasını da sekteye uğrattığı, sekiz yıl devam eden bu faaliyetlerin daima Türk takımının üstün başarısıyla bittiği ve bunun güreşte üstat milletlerle yapılacak karşılaşmalara bir merhale olduğu ifade edilmiştir.⁹⁵³

Kanada basınında Romanya'nın Bükreş şehrinden gelen habere göre 1948 yılında "Balkan ve Orta Avrupa Oyunları"nın merkezi sekreteryaşının 'katılımcı ülkelerin önerisi üzerine' Belgrad'dan Bükreş'e nakledildiği açıklanmıştır. Daha önce "Balkan Oyunları" olarak adlandırılan oyunların kapsamı bu yıl Orta Avrupalıları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Balkan ülkeleri arasında düzenlenen Balkan Oyunları'na Çekoslovakya ve Polonya'nın da katıldığı duyurulmuştur.⁹⁵⁴ Ancak 1956 yılında Balkan Oyunları Şampiyonası'na Yugoslavya, Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Türkiye'nin katıldığı haber verilmiştir.⁹⁵⁵

Burhan Felek'in 1947 yılında yayınlanan "*Olimpiyatlara nasıl hazırlanmalıyız?*" başlıklı yazısında, 1924 Paris, 1928 Amsterdam ve 1936 Berlin Olimpiyatları'na şahitlik ettiğini ve bunlardan ikisinde görev aldığını belirtmektedir. 1948 Londra Olimpiyatları'na yönelik hazırlıkların yetersiz olduğunu vurgulayarak, bu eksikliklerin sorumluluğunun yalnızca hükümete değil, Beden Terbiyesi Merkez İstişare Heyeti'ne de ait olduğunu ifade etmektedir. Türkiye'nin 100 kişilik bir spor kafilesiyle olimpiyatlara katılmasının planlandığı ancak bu hedefin mali imkansızlıklar nedeniyle gerçekçi olmadığını dile getirmektedir. Devletin olimpiyatlara ayrılacak bütçeyi henüz belirlememiş olması ve teşkilatın da gerekli öngörüyü zamanında yapmaması, organizasyon sürecini geciktirmiştir. Türkiye'nin futbol, güreş, basketbol, atletizm, yüzme ve boks branşlarında katılımının planlandığını, ancak yeterli antrenör temin edilmediğini ve sporcuların uluslararası müsabakalarla tecrübe kazanmalarının sağlanmadığını eleştirmektedir. Özellikle güreş gibi güçlü olunan branşlarda dahi yabancı antrenör desteğinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Ayrıca sporun devletleştirilmesiyle birlikte özel teşebbüslerin

⁹⁵² *Cumhuriyet*, 27 Eylül 1947, s. 3.

⁹⁵³ *Ulus*, 12 Ağustos 1948, s. 6.

⁹⁵⁴ *The Windsor Daily Star*, Windsor, Ontario, Canada, July 31, 1948, p. 12.

⁹⁵⁵ *Akis*, 21 Temmuz 1956, s. 33.

ihmallerinin önüne geçileceğinin düşünüldüğünü, ancak bürokratik işleyişin yavaşlığı nedeniyle yine aynı sorunların devam ettiğini ifade etmektedir. Bürokratların sorumluluklarının yalnızca resmi prosedürlerle sınırlı kaldığını, üst düzey planlamaların ise ihmal edildiğini belirterek bu durumu eleştirmektedir.⁹⁵⁶

Londra basınında 8 Eylül 1948 tarihinde paylaşılan bir haberde Yugoslav haber ajansından alınan bir bilgi aktarılmıştır. Buna göre; 16-19 Eylül tarihleri arasında Belgrad'da düzenlenecek Balkan Oyunları'nın yeni özelliğinin “bomba atma” olacağını bildirilmiştir.⁹⁵⁷

İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1946-1950 döneminde Türkiye'nin dış politikasında köklü bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu süreç, tarihsel olarak Batı dünyası ile yaşanan çatışmaların ve çekişmelerin yerini uzlaşsı ve iş birliğine bırakması açısından kritik bir eşik teşkil etmiştir. Savaşın galibi olan Batılı devletler, yalnızca askeri ve siyasi güçleriyle değil, aynı zamanda ekonomik refahları ve toplumsal örgütlenme modelleriyle de Türkiye için ulaşılması gereken bir hedef haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, savaşın ardından oluşan belirsizlik ortamında Batı, Türkiye açısından yalnızca bir kalkınma modeli değil, aynı zamanda güvenliğin teminat altına alınabileceği bir müttefikler topluluğu olarak görülmeye başlanmıştır. Öte yandan, savaş sonrasında uluslararası sistemin iki kutuplu bir yapıya evrilmesi ve Sovyetler Birliği'nin yükselen bir güç olarak dünya siyasetinde etkisini artırması, Türkiye'nin dış politikasını büyük ölçüde şekillendirmiştir. Doğu-Batı gerilimini bir tür küresel iç savaş olarak algılayan yeni Türk burjuvazisi, uluslararası arenada ortaya çıkan tehditleri göz önünde bulundurarak Batı ile bütünleşmeyi öncelikli bir strateji olarak benimsemiştir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin Batı ile kurumsal bağlarını güçlendirmesi ve onunla siyasi, ekonomik ve askeri anlamda bütünleşik bir yapı içinde hareket etmesi dış politikanın temel ilkesi haline gelmiştir. Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte Türkiye, jeopolitik konumu gereği bu küresel çatışmanın merkezinde yer almış ve Batı Bloku'nun önemli bir müttefiki konumuna gelmiştir. Daha açık bir ifadeyle, Türkiye Soğuk Savaş sürecinde Batı'nın tarafında konumlanarak bu blokun aktif bir üyesi haline dönüşmüştür.⁹⁵⁸

⁹⁵⁶ *Türk Spor*, 29 Eylül 1947, Yıl:1 Sayı:22, s. 3.

⁹⁵⁷ *The Daily Mirror*, Wednesday 08 September 1948, p. 8.

⁹⁵⁸ Haluk Gerger, “Türk Dış Politikası (1946-1980)”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 2, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, s. 537.

SONUÇ

14. yüzyılın ortalarında Osmanlıların bölgeye geçişiyle Türkler Balkanlar'a yerleşip bölge halklarıyla kaynaşmış ve bu coğrafya ile derin tarihî, kültürel ve sosyal bağlar tesis etmiştir. Balkanlar'daki Türk hâkimiyeti yaklaşık beş asır süresince siyasi, idari ve kültürel açıdan belirleyici bir rol oynamıştır. Tarihsel süreç içerisinde siyasi ve toplumsal gelişmeler bu bağları bir süreliğine bastırmıştır. Mustafa Kemal Atatürk, bu bağların tekrar güçleneceği ve Balkan halklarının birleşeceği bir geleceğin mümkün olduğu düşüncesiyle hareket etmiş, ortak bir bilincin ortaya çıkacağı zamanı gözetmiştir. İzlediği politikada Balkan liderleriyle diyalog kurmanın ve Balkanlar'daki ayrılıkların sona ermesi için çaba göstermenin gerekliliğini vurgulamıştır. Bunun için Mustafa Kemal Atatürk, liderlerle görüşmeler yapmak üzere Atina, Sofya ve Belgrad'a heyet göndermeyi ve Balkanların birliğine yönelik fikirlerin tartışılmasını önermiştir. Balkan ülkeleri arasındaki sağlam ilişkilerin sürdürülmesiyle huzurun ve ilerlemenin gerçekleşeceğini demeçlerinde vurgulamıştır.

Tarihsel süreçte Balkanlar, Avrupa'nın büyük devletleri arasında yaşanan güç mücadelesinin merkezlerinden biri olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Balkan yarımadasındaki siyasi sahne Balkan ülkelerini güvensizlik duygusuna itmiştir. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye, Balkan ülkeleriyle mevcut dostane ilişkilerini güçlendirmeye odaklanmış, bölgesel barışın sağlanması yönünde girişimlerde bulunmuştur. Atatürk dış politikasında uluslararası barışı gözetken, ideolojik ayrılıkları abartmayan, geçmişteki düşmanlıkları gündemde tutmayan ve maceracı politik yaklaşımlardan kaçınan bir yol izlemiştir. Bu bağlamda "Yurtta barış, dünyada barış" vizyonu çerçevesinde uluslararası barış ve güvenlik çabalarına aktif olarak katılmıştır. Türkiye, Misak-ı Milli ilkelerine sadık kalarak sınırları dışında kalan Balkan toprakları üzerinde bir hak iddiasında bulunmamıştır. Nitekim Balkan ülkelerine yönelik dış politikasını, Lozan Antlaşması ile şekillenen mevcut durumu, statükoyu korumaktan yana bir tutum izlemiştir. Bu doğrultuda Türkiye, Balkan ülkeleri ile Lozan Antlaşması sonrasında uzun süredir sekteye uğramış olan diplomatik ilişkilerini yeniden kurmak amacıyla Balkan ülkeleriyle ikili dostluk anlaşması imzalamıştır. Türkiye, söz konusu ikili anlaşmalar aracılığıyla yalnızca

Balkan ülkeleriyle olan ilişkilerini normalleştirmeyi değil, aynı zamanda savaşların ardından miras kalan sorunları diplomatik yollarla çözmeyi amaçlamıştır. Bunun için, taraflar arasında uzlaşının sağlanmasına yönelik yoğun bir diplomatik faaliyet yürütülmüştür. Bu sürecin sonunda, 1929 yılı itibarıyla Balkan devletleri arasındaki ilişkilerde önemli bir iyileşme gözlemlenmiştir; bölgesel düzeyde siyasi istikrar tesis edilmiş ve çok taraflı işbirliğini mümkün kılacak bir ortam oluşmuştur. Böylece, Balkanlar’da kapsamlı ve sürdürülebilir bir işbirliğinin temelleri atılmıştır. Millî Mücadele sürecini başarıyla tamamlayan, ülkeyi zafere ulaştıran ve Yeni Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Mustafa Kemal Atatürk, Cumhuriyet’in kuruluşundan sonraki süreçte siyasi ve ekonomik reformlarla kâni olmamış; sosyal ve kültürel alanlarda da kapsamlı değişimlere öncülük etmiştir. Bu çerçevede spor, modernleşme vizyonunun önemli bir unsuru olarak önemli bir reform alanı olarak ele alınmıştır. Atatürk, hem Türkiye’nin uluslararası alandaki saygınlığını artırmak hem de dış politika hedeflerine katkı sağlamak amacıyla, uluslararası spor organizasyonlarına katılımı teşvik etmiş ve bu organizasyonlara olumlu yaklaşım sergilemiştir.

Spora çok önem veren ve sporcuları teşvik eden başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere birçok devlet lideri, diplomatik bir araç olarak spordan faydalanılabileceği farkındalığına sahip olmuştur. Bu anlamda Türkiye’nin uluslararası spor organizasyonlarına katılmış olması, sporun sadece fiziksel rekabet aracı değil, aynı zamanda dostluk ve barış aracı olarak görüldüğünü göstermektedir. Amerikan Olimpiyat Takımları Başkanı Loson Robertson’un sporun uluslararası diplomasiye kıyasla ülkeler arası dostluğu daha etkin kurduğunu vurgulaması, sporun yumuşak güç olarak kullanımına dair evrensel bir bakış açısını yansıtmaktadır. Nitekim Yunanistan Başbakanı Venizelos’un Balkan gençlerinin savaş yerine spor yoluyla karşı karşıya gelmesi gerektiğine yönelik ifadesi ülkeler arası barış perspektifine işaret etmektedir. Yugoslavya Dışişleri Bakanı Yevtiç’in Türkiye ile Yugoslavya arasındaki iş birliğini Balkan barışı ve bağımsızlığı açısından önemli görmesi, bu dönemde sporun siyasal söylemlerle iç içe geçtiğini göstermektedir. Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras’ın “*Balkanlar, Balkan halklarına aittir*” söylemiyle bölgesel dayanışma vurgulanırken, 1926’da Türk diplomat Hüseyin Ragıp Baydur’un Romanya’da ilk kez Balkan Antantı fikrini dile getirmesi, sporun diplomatik ilişkiler için bir zemin oluşturduğunu göstermektedir. Türkiye Atletizm

Federasyonu Başkanı Burhanettin Felek, Türk sporunun uluslararası alana açılmasında Balkan Oyunları'nı bir mihenk taşı olarak görmüştür.

Balkan Oyunları, Balkan spor organizasyonlarının idare açısından en düzgün, en köklü ve en geniş kapsamlı etkinliğidir. Balkan Oyunları dönemin basınında toplumlar arası uzlaşma, barış ve birlik aracı olarak değerlendirilmiştir. İlk Balkan Oyunları, deneme mahiyetinde 1929 yılında Yunanistan'da düzenlenmiştir. Deneme sayılması sebebiyle Türkiye 1929 yılına katılmamıştır. 1929 yılında düzenlenen Balkan Oyunları'na Türkiye'nin katılmaması, dönemin basınında yalnızca sportif bir eksiklik değil, aynı zamanda önemli bir propaganda fırsatının kaybı olarak değerlendirilmiştir. Türkiye'nin Balkan milletleri arasındaki seçkin konumuna rağmen bu organizasyonda yer almaması, uluslararası görünürlük ve diplomatik etki açısından olumsuz bir durum olarak yorumlanmıştır. Avrupa basınında yer alan “düşün kambersiz oldu” şeklindeki ifadeler, Türkiye'nin yokluğunun hissedilir düzeyde olduğuna işaret etmiş, bu da sporun uluslararası ilişkilerdeki sembolik gücünü ortaya koymuştur.

Dönemin siyasi havasından etkilenen, Balkanlar arası Balkan antlaşması projesinin kuvvetlendirilmesinin aracı olan Balkan Oyunları, Balkan devletlerinin ortak noktada buluşma ve ortak anlayışla hareket etme noktası olmuştur. Ayrıca Balkan Oyunları ile hem spor ve siyasetin iç içe bağımlı bir ilişki kurması sağlanmış hem de oyunlar Balkan bilinci oluşumunda yer edinerek istikrar ve barış ortamını sağlamıştır.

Türkiye 1930 senesinde resmi olarak Atina'da düzenlenen Birinci Balkan Oyunları'na katılım sağlamıştır. İlk katılımın sağlandığı yıl basında Balkan ittifadı düşüncesinin geçmişin acı tecrübelerinden doğan idealist bir hedef olduğu vurgulanmış, geçmişin travmatik hatıralarının ibret kaynağı olmasının birlik fikrini geliştirdiği, Balkan ittifadının gerçekleşmesi idealinin dayanışma, sevgi ve özellikle genç kuşakların kalbini kazanma esasına dayanması gerektiği üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda Balkan Oyunları, Avrupa ülkelerine yönelik Balkanlar'da gerçekleştirilen ilk çoklu spor etkinliği olarak değerlendirilmiştir. Balkan gençliğinin yapıcı ve olumlu bir yöne yönlendirilmesinin yalnızca Balkanlar için değil, aynı zamanda Avrupa ve tüm dünya için uygulanmasının arzu edilen gerçek bir barış ve eğitim ilkesi olduğu basın yoluyla vurgulanarak Balkan Oyunları

evrensel bir idealin parçası olarak nitelendirilmiştir. Nitekim oyunların ilk dönemlerinde kamuoyunun bu oyunların mahiyetini ve işlevini idrak edemediği görülmektedir. Zira yenilgilerin hazmedilemediği basından takip edilmiştir. Atina seyahatinin bir spor hareketi olmadığı, siyasi bir gezinti olduğu, spor ve siyasetin yan yana gitmeyeceği basında vurgulanmıştır. Ancak zamanla spor için spor anlayışı ile yapılmadığı, bu spor organizasyonuna katılımın en büyük sebebinin siyasi olduğu, yeni başlayan dostluğun güçlendirilmesi amacıyla katılımın uygun bulunduğu anlaşılmıştır. 1931 yılına gelindiğinde Balkan Oyunları'na katılım artık spor tutkusu olarak değil, milli bir görev olarak değerlendirilmiştir. Balkan Oyunları adına 1931 yılında alınan önemli bir karar da "Enterbalkanik bir komite" kurulması kararıdır. Bu komiteye diobalkanik atletizm federasyonu da denilmiştir. Bu karar her Balkan ülkesinin spor teşkilatı tarafından seçilen ikişer temsilciden oluşan bir komite oluşturulmasıdır.

Balkan Oyunları özellikle basında büyük yankı uyandırmış bir spor hadisesidir. Nitekim bu organizasyon için basında röportajlar, açıklamalar, olumlu veya olumsuz yönde eleştiriler, tanıtımlar, fotoğraflar, bilet satış ilanları, oyunlar için oluşturulan tur ilanları, radyo yayınları, karikatürler yapılmıştır. Geçit resmi ile açılış törenlerinde dönemin önde gelen siyasi simalarının yaptığı konuşmalar ve basında çıkan haber içerikleri, Balkan Oyunları'nın siyasi bir işlev üstlendiğini ortaya koymaktadır. Afişler, sinemalar, posta pulları, el ilanları, kartpostallar, kibrit kutuları, sigara paketleri ve zarfların üzerine yapıştırılmak üzere renkli etiketler hazırlanmıştır. Bunların yanında Vapur Acenteleri vapur ile gidiş- dönüş, yeme – içme ve vize masrafları dâhil ücretli bir seyahat tarifi düzenlemiştir. Basında bunlarının tamamının reklamları takip edilmektedir. 1929 yılında düzenlenen deneme oyunlarına katılım sağlanmaması, tesis yetersizlikleri, antrenman eksikliği, starter meselesi gibi konular hakkında çeşitli eleştiriler, hakem meselesi gibi uluslararası standartlara uyum sorunu, beklentilerin altında kalan dereceler için spor-siyaset ilişkisine dair tartışmalar basın yoluyla elde edilmiştir. Ayrıca Balkan Bayrağı ve Balkan Marşı oluşturulmuş ve organizasyonda diğer milletlerin bayrakları ile taşınmıştır. Oyunlara özel pullar basılmış, biletler satışa çıkarılmış, madalyalar hazırlanmış, defne dalından çelenkler konulmuş, oyunlar şerefine ziyafetler verilmiştir. Balkan Oyunları'nın düzenlendiği yıllarda her bir Balkan ülkesinin

valilerinin, belediye başkanlarının, federasyon başkanlarının, yazarlarının Balkan dostluğu ve ilişkileri pekiştirmesi konusunda açıklama yapmaları arşiv vesikaları ve basın aracılığıyla takip edilmiştir. Balkan ülkelerinin, her yılda düzenlenen oyunlar için özel posta pulları basma geleneği bulunmaktadır. Balkan Oyunları gerçekleşmesinden önce genel olarak gidecek isimlerin seçilmesi ve milli takımın oluşması için Türkiye Atletizm Birincilikleri tertip edilmiş, böylelikle Türkiye'nin yetenekli atletlerinin seçimi kolaylaştırılmıştır. Bu süreçte Türkiye'nin her bölgesinden katılım sağlanması için Atletizm Birincilikleri'ne katılım başvurusu için basına ilanlar verilmiştir. Oluşturulan milli takımlara ordu mensubu askerlerin ve mekteplerde okuyan gençlerin de katılım sağladığı görülmektedir. Hatta askerlerin izni ve talimi konusunda Tümgeneral Cemil Taner'in desteği dikkate değerdir. Ayrıca Cemil Taner'in 1940 yılı açılış konuşmasında Balkan Oyunları için Yakın Şark'ın en büyük spor hareketi olduğunu ifade etmesi ve olimpiyatlarda dahi rastlanmayan bir birliktelik ruhunu barındırdığını vurgulaması Balkan Oyunları'na ne güçte sahip çıkıldığının göstergesidir.

Balkan Oyunları'nın düzenlendiği ilk yıllarda ülkeler arası bazı anlaşmazlıklar yaşanmıştır. Bu anlaşmazlıkların temel nedeni uluslararası olimpiyatlarda olması gelenek olan yabancı hakem görevlendirilmesinin Balkan Oyunları'nda uygulanmamasıdır. Yunanistan'ın bu konuya sadık kalmaması sorun yaratmıştır. Starterların tarafsız olması, müsabakaya katılan çeşitli ülkelere mensup sporcuların inancını ve güvenini sağlamak açısından zorunlu görülmüştür. 1932 yılına kadar tarafsız bir millete mensup hareket amiri, starter meselesi bu organizasyonda sorun yaratmıştır.

Türkiye'nin atletizm konusunda Balkan Oyunları'nda istenilen başarıyı sağlayamamasının nedenleri atletizm dalının Türkiye'de yeterince gelişmemiş olması, buna karşın rakiplerin bu alanda yeterli olgunluğa sahip olmaları, Türk sporcuların rakiplerinin sahip olduğu imkanların tamamına sahip olmayışı, örneğin stadyum eksikliği, atletlerin Balkan Olimpiyatları öncesinde yabancı takımlarla antrenman yapamayışı, atletlerin en iyi formlarının Balkan Oyunları'na göre ayarlanamayışı araya başka müsabakaların girmesi, farklı ülkelerin hava şartlarına atletlerin alışamaması, hareket amiri olarak nitelenen starter konusunda yaşanan

anlaşmazlıklar, Balkanlı atletlerin atletizmi Türk atletlerinden daha fazla benimsemesi gibi konular etrafında toplanmıştır.

Balkan Oyunları, Balkanyat/Balkaniyat, Balkan Güreş Şampiyonaları ve müzik ve dans içerikli bir etkinlik olan Balkan Festivali'nden ayrılmaktadır. Ancak amaçları ve düzenlenme tarihleri yıllara göre benzerlik göstermektedir. Örneğin 1931 yılında Atina'da Balkan Oyunları organizasyonu yapılırken yakın tarihlerde Sofya'da da Balkanyat/Balkaniyat organizasyonu düzenlenmiştir. Balkan Oyunları, atletizm müsabakalarından oluşmaktadır. Balkanyat/Balkaniyat ise futbol, eskrim, jimnastik, yüzme, bisiklet, otomobil, binicilik, motosiklet, tenis müsabakalarından meydana gelmektedir. Tenis branşı, deneme sayılan 1929 yılında ve ilk resmi oyunların oynandığı 1930-1931 yıllarında Balkan Oyunları içerisinde sayılırken 1931 yılından sonra atletizmden ayrı diğer sporların yer aldığı Balkaniyat'a dahil edilmiştir. Bu sporlara 1932 yılında da güreş sporu eklenerek Balkan Güreş Şampiyonası'nın ilki 1932 yılında düzenlenmiştir.

Dönemin başında Türkiye sporu için mühim bir hadise olarak nitelenen, Türkiye'de düzenlenen ilk uluslararası spor organizasyonlarının 1932 yılında gerçekleştiği tezin bulguları arasında yer almaktadır. Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Türkiye'den oluşan dört Balkan Devleti'nin katıldığı 2-11 Eylül 1932 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Büyük Balkan Tenis Şampiyonası, Atatürk Dönemi'nde Türkiye'de spor alanında gerçekleştirilen ilk uluslararası spor organizasyondur. Bu organizasyonu takiben düzenlenen ikinci uluslararası spor organizasyonu da 3 Kasım-5 Kasım 1932 tarihleri arasında gerçekleşen Birinci Balkan Güreş Şampiyonası'dır. 1935 yılında altı Balkan ülkesinin katılımıyla İstanbul'da gerçekleştirilen Balkan Oyunları da bu organizasyonların en kapsamlısıdır.

1932 yılında gerçekleşen bir başka önemli olay da 12 Ekim 1932'de toplantılarına başlanan Balkan Atletizm Kongresi'dir. Bu kongrede Balkan memleketlerini ilgilendiren çeşitli spor meseleleri üzerinde görüşülüp, Balkan memleketleri arasında karşılıklı ilişkilerin güçlendirilmesi için de çalışılmasına karar verilmiştir. 1933'te düzenlenen Dördüncü Balkan Oyunları'nın daha önce düzenlenen oyunlardan farkı, oyunlara Arnavutluk'un da katılmış olmasıdır.

Türkiye için en sevindirici yıl üçüncülüğü elde ettiği 1933 yılı olmuştur. İncelenen dönemde gerçekleştirilen Balkan Oyunları'nda Türkiye'nin istediği başarılı sonuç alamamasındaki en büyük etkenlerin başında sporcuların rakipleri ile aynı imkanlara sahip olmayışı ve özellikle rakiplerinin sahip olduğu antrenman yapabilecekleri stadyumun aynı standartlara sahip olmayışıdır. Fenerbahçe stadyumunun özellikle 1935 yılında İstanbul'da düzenlenen Balkan Oyunları için onarımdan geçmesi ve daha sonraki zamanlarda çeşitli tadilatlarla iyileştirilmiş olsa da basına yansıyan eleştirilerin en başında stadyum sorunu ele alınmaktadır.

Balkan Oyunları ilk dört yıl Yunanistan'ın Atina şehrinde düzenlenmiştir. (Deneme mahiyetinde gerçekleşen 1929 yılı da dahil edilirse ilk beş yıl Atina'da yapılmıştır.) Sonraki yıllarda ise her yıl farklı bir ülkenin şehrinde gerçekleştirilmiştir. Ancak incelenen tez konusu kapsamındaki yıllar süresince düzenlenen Balkan Oyunları'nda katılımcı Balkan ülkelerinden bu organizasyonu ülkesinde gerçekleştirmeyi üstlenmeyen tek ülke Arnavutluk'tur. Tespit edildiği üzere Balkan Atletizm Müsabakaları genellikle eylül ayının son günleri ile ekim ayının içerisinde gerçekleştirilmiştir. Tek istisna 1934 yılında Yugoslavya'nın Zagreb şehrinde düzenlenen Balkan Oyunları'dır; ki bu oyunlar o yıl 26 Ağustos- 2 Eylül 1934 arasında düzenlenmiştir. Oyunlar normalde Ekim ayında planlanmasına rağmen erken yapılmasının sebebi Zagreb şehrinin ikliminin o tarihte oyunların yapılmasına uygun olmaması olarak açıklanmıştır. Türkiye'nin sorumluluğu üstlendiği 1935 yılı İstanbul'da, 1936 yılı Yunanistan'ın Atina şehrinde, 1937 yılı Romanya'nın Bükreş şehrinde, 1939 yılı Yugoslavya'nın Belgrad şehrinde, 1940 yılı Türkiye'nin İstanbul şehrinde gerçekleştirilmiştir. 1940 yılında için her branşın birincisinin Balkan şampiyonu ilan edilmesi ve olimpiik tören düzenlenmesi kararı alınmıştır. Nitekim her müsabakadan sonra birinci gelen atletin başına defne dalından taç takılmış ve bayrağı şeref direğine çekilirken milli marşı çalınmıştır.

Balkan Oyunları, Balkan devletlerinin karşılıklı ilişkilerini güçlendiren, ülkeler arasındaki yakınlaşmayı mümkün kılan ve bu süreci teşvik eden belirli bir tarihsel ve siyasal bağlam içerisinde ortaya çıkmıştır. Ortak tarihsel mirasın bilincinde olan bu devletler, gelecekte çeşitli alanlarda iş birliği sağlayabilecek bir bütünleşme potansiyelini fark ederek, bu doğrultudaki siyasi iradelerini ortaya

koymuşlardır. Bu durum, Balkan devletlerinin bölgesel barışa olan bağlılıklarını yansıtan önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Bu çalışma, Balkanlar'daki barış ve iş birliği arayışlarının kültürel bir tezahürü olarak ortaya çıkan Balkan Oyunları'nı tarihsel bağlamı içerisinde ele alarak, sporun diplomatik ve siyasal ilişkilerde oynadığı dönüştürücü rolü ortaya koymayı amaçlamıştır. Türkiye, Yunanistan, Bulgaristan, Yugoslavya, Romanya ve Arnavutluk gibi Balkan ülkeleri arasındaki siyasal uzlaşma ve karşılıklı anlayış ortamının pekiştirilmesinde Balkan Oyunları'nın önemli bir araç olduğu tespit edilmiştir. Balkan Oyunları'nın başlamasından sonra Atina'da toplanan Birinci Balkan Konferansı ve sonraki konferanslar ile de oyunların önemi pekiştirilmiş yalnızca siyasal ve ekonomik değil, aynı zamanda kültürel bir birliktelik hedeflenmiş; bu doğrultuda Balkan Oyunları hem sportif bir faaliyet olarak hem de bir barış projesi olarak tasarlanmıştır. Konferanslarda verilen beyanatlarda ve oyunlar sayesinde genç kuşakların bir araya getirilmesi, ortak kültürel değerlerin öne çıkarılması ve karşılıklı anlayışın güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Atatürk ve İnönü dönemlerinde, Türkiye'nin bu sürece aktif katılımı, dış politika hedefleriyle uyumlu bir şekilde yürütölmüş; Balkan ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlanmıştır. Sporun, diplomatik ilişkilerde bir yumuşak güç unsuru olarak kullanılmasının erken dönem örneklerinden biri olan Balkan Oyunları, Balkanlar'daki istikrar arayışının bir parçası haline gelmiştir.

Çalışmanın bulguları, Balkan Oyunları'nın sadece sportif bir etkinlik olmanın ötesinde, bölgesel barışı tesis etmeye yönelik çok taraflı bir diplomatik girişim olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Balkan Oyunları'nın tarihsel süreci, Balkan devletleri arasındaki ilişkilerin dinamiklerini anlamada önemli bir referans noktası sunmaktadır. İncelenen dönemde düzenlenen Balkan Oyunları, sporun barış ve iş birliğine katkısını ortaya koymuştur. Bölgeye huzur, güven ve barış getirmiştir. Balkan Oyunları bölge halklarının birbirini tanımasını, düşmanlıkların bitirilmesini, barışın gelmesini sağlamıştır. Hem ülkenin tanıtılması ve propagandası hem de ulusal kalkınma hedefleri doğrultusunda önemli fırsatlar sunmuştur. Bu doğrultuda Türkiye'nin uluslararası alanda görünürlüğünü arttırmıştır. Türk atletizminin yön bulmasında etkili olmuştur. Ulusal düzeyde sporun kurumsallaşmasına katkı sağlarken uluslararası ilişkiler açasından da Türkiye'nin bölgesel iş birliklerini

güçlendirmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca Balkan Oyunları Türkiye'de spor alanında gerekli fiziki altyapıların oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. Gençlerin spora teşvik edilmesi, millî sporların eğitim programlarında yer bulması ve beden–ruh–fikir üçlemesini esas alan bir eğitim anlayışının geliştirilmesi açısından Balkan Oyunları önemlidir.

II. Dünya Savaşı'ndan önceki son Balkan Oyunları 1940 yılında İstanbul'da yapılmıştır. Aslında Balkan Atletizm Kongresi'nde görüşmeler devam etmiş ve 1941 yılı Balkan Oyunları'nın da Romanya tarafından organize edilmesi kararlaştırılmıştır. Ama II. Dünya Savaşı'ndan dolayı yapılamamıştır. Oyunlardan tam verim alınmaya başlandığı sırada II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi oyunların kesintiye uğramasına sebep olmuştur. Dönemin şartlarından dolayı alınan karar neticesinde puan tasnifi yapılmadığı için Türkiye'nin 1940 Balkan Oyunları birinciliği resmi bir şekilde ilan edilememiştir.

İkinci Dünya Savaşı ve etkilerinin atlatılıp Balkan Oyunları'nın yeniden aynı şekilde devam etmesi 1953 yılında gerçekleşmiştir. Yunanistan'ın Atina şehrinde yapılan On İkinci Balkan Oyunları devam eden yıllarda da düzenli olarak yapılmıştır. Bunlar içinde Türkiye'de düzenlenen oyunlar; 1955 yılında İstanbul'da, 1962 yılında Ankara'da, 1967 yılında İstanbul'da, 1972 yılında İzmir'de, 1977 yılında Ankara'da gerçekleştirilmiştir. 1953 sonrası dönemde Balkan Oyunları, uluslararası siyasetteki Soğuk Savaş'ın etkileriyle sert bloklaşma, bölge içindeki ittifakların bozulması Balkan Pakti'nin 1954 sonrası etkisizleşmesi ve dağılması gibi sebeplerle siyasi niteliğini büyük ölçüde yitirmiştir. Türkiye Balkan Oyunları tarihinde 1957, 1974 ve 1985 yıllarında katılmamıştır. 1957'de Kıbrıs Meselesi nedeniyle Yunanistan ile gerilim yaşanmıştır, 1955'teki 6-7 Eylül Olayları ve ardından gelen karşılıklı diplomatik gerilimler sebebiyle Türkiye, Atina'da düzenlenen oyunlara protesto niteliğinde katılmamıştır. 1974'te ise Kıbrıs Barış Harekâtı nedeniyle katılım sağlanamamıştır. Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs'a yönelik askerî müdahalede bulunması, bunun Balkan ve Avrupa ülkesinde tepkiyle karşılanması Balkan Oyunları'na katılıma engel olmuştur. 1985 yılında Türkiye'nin katılmama sebebi ise 1980'li yıllarda Balkan Oyunları'na olan ilgi ve desteğin Türkiye'de azalması, 1980 darbesi sonrası oluşan siyasi ortam ve ekonomik kısıtlamalar, spor

politikaları, bu dönemde Bulgaristan'daki Türk azınlığa yönelik asimilasyon politikaları ve o yılki oyunlarda Bulgaristan'ın ev sahibi olması gibi nedenlerdir.

Bu çalışmanın sonraki yıllarda düzenlenen oyunları çalışacak olanlara referans ve örnek olması temenni edilmektedir. Sonuç olarak, bu çalışma Balkan Oyunları'nın, kültürel diplomasi, barış inşası ve bölgesel bütünleşme çabaları bakımından literatürdeki yerini güçlendirmekte ve diplomasi tarihinde sporun yeri üzerine yapılacak sonraki araştırmalara zemin hazırlamaktadır.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, (BOA)

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi, (BOA), Dahiliye (DH.), Hukuk Müşavirliği (HMS.), 4.4./ 183.

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Osmanlı Arşivi, (BOA), Bab-ı Ali Evrak Odası (BEO), Dahiliye İdare (İD). 54.5/ 4710. 353224.

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148 (Belge Tarihi: 08.11.1939).

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 255. 719. 30, Dosya Ek: 433, (Belge Tarihi: 25.11.1935)

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı, 30.18.1.2), 31.61.3, Dosya Ek: 88-79 (Belge Tarihi: 13.09.1932).

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı, 30.18.1.2 61. 8. 15, Dosya Ek: 112-177, s. 1 (Belge Tarihi: 29.01.1936).

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 109.726.17, Dosya Ek: 94B, (Belge Tarihi: 01.10.1931).

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 226.523.2, Dosya Ek: 403, (Belge Tarihi: 20.01.1932).

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 240.619.12, Dosya Ek: 426, s. 1-3. (Belge Tarihi:21.10.1931).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Millî Eğitim Bakanlığı, Genel, 180.9. 86.417.19 (Belge Tarihi: 15.04.1925).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Siyasi Partiler, Cumhuriyet Halk Partisi 490.1.0.0. 1103.30.1, s. 1-5 (1 Teşrinisani 1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10 /226. 523. 12, Dosya Ek: 403 (Belge Tarihi: 14.11.1931).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Kararlar Daire Başkanlığı, 30.18.1.2 / 84.81.6 (Belge Tarihi: 09.09.1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 7 145.38.12, Dosya Ek: 148, s. 1-2. Belge Tarihi: 23.02.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı, 30.18.1.2 / 92.95.7, Dosya Ek: 166.78. Belge Tarihi: 28.09.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 7 145.38.12, Dosya Ek: 148, s. 1-2. Belge Tarihi: 23.02.1940*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1151.39. 2. 7.Büro, Belge Tarihi: 09.07.1938.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1 (11 Eylül 1934).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1095.1.2. Dosya Ek: 6. BÜRO, s. 10-14. (Belge Tarihi: 07.04.1936).*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 11-13. (20 Kanunu sani 1936).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 6-7. (28 Ağustos 1937).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 8-9. (2 Haziran 1937, 15 Haziran 1937).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1103.30.1, s. 10 (16. 02. 1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./1095.2.1, Dosya Ek: 6.BÜRO, s. 1-17. (Belge Tarihi: 30.03.1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 38-39 (Belge Tarihi 29.08.1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 42-44 (Belge Tarihi 27.08.1938).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./ 1104.33.3, s. 39-40 (Belge Tarihi 08.08.1938)*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Cumhuriyet Halk Partisi, 490.1.0.0./1111.58.2, s. 1-173. Belge Tarihi 17.05.1950.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0. Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 129.928.7, Dosya Ek: 109, s. 1-3. (Belge Tarihi: 05.06.1932).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.18.1.2 (Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı), 22.52.11. (Belge Tarihi 21.07.1931)*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Kararlar Daire Başkanlığı, 30.18.1.2 92.80.11 / 432.14 (Belge Tarihi 17.08.1940).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10. 145. 38. 8. Dosya Ek: 148, s. 4-6. (Belge Tarihi: 08.11.1939).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 145. 36.13, Dosya Ek : 148, (Belge Tarihi: 12.12.1935).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 / 145.39.5, Dosya Ek: 148, s. 8. Belge Tarihi: 03.10.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Muamelat Genel Müdürlüğü, 30.10.0.0 / 145.39.5, Dosya Ek: 148, Belge Tarihi: 03.10.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), 30.10.0.0 (Başbakanlık, Muamelat Genel Müdürlüğü), 145. 36.13, Dosya Ek : 148, s. 2-3. (Belge Tarihi: 12.12.1935).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA), Başbakanlık Muamelat Genel Müdürlüğü, Kararlar Daire Başkanlığı, 30. 18. 1. 2 / 92. 97. 2. Dosya Ek: 148-83. (Belge Tarihi 10.10.1940).*

Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya, 568. 39267 – 158758. 1 (Belge Tarihi: 26. 09.1933)*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya, (568). 38848. 157936. 109 (Belge Tarihi: 04.09.1937).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya, (568). 38848. 157936. 110. (Belge Tarihi: 01.04.1937).*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39273.158867.1, s.1-2. Belge Tarihi: 01.09.1927.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.12. Belge Tarihi: 09.02.1928;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.10. Belge Tarihi: 13.02.1928;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.9. Belge Tarihi: 19.02.1928;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39263.158811.13. 09.02.1928.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39785.159744. 9. Belge Tarihi: 01.01.1937.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38728.156884.6 Belge Tarihi: 30.03.1938.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39174.158388.78. Belge Tarihi: 14.01.1938.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35982. 141100. 28, (Belge Tarihi: 8.12.1931).*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya, (501). 32165.128089.4 (Belge Tarihi: 06.07.1936);*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525), 38347.153284.13 s.1-8. Belge Tarihi: 23.06.1941.*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525), 38092.154920.17, s.1-10. Belge Tarihi: 20.01.1948.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44138.209268 .7 s. 1-2. Belge Tarihi: 22.11.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 68014.297283.117, s. 1-2. Belge Tarihi: 11.08.1945.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35053.138381.42 Belge Tarihi: 10.04.1945.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39077.158297.4, s.1. Belge Tarihi: 11.05.1938.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-3. Belge Tarihi: 15.04.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Fransa (525), 38008.154362.38, s.1. Belge Tarihi: 29.11.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44178.209582.14, Belge Tarihi: 24.05.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-5. Belge Tarihi: 15.04.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.22. Belge Tarihi: 06.03.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44166.209562.90. Belge Tarihi: 12.01.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37430.150440.45. Belge Tarihi: 01.11.1940.

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44166.209562.37. s. 1-2. Belge Tarihi: 30.01.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.72 Belge Tarihi: 12.01.1943.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44142.209313.35 Belge Tarihi: 18.04.1945.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İtalya (541), 44232.210790.40. Belge Tarihi: 03.08.1940.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39174.158389.31 Belge Tarihi: 16.06.1938;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.157. Belge Tarihi: 24.05.1938;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38803.157292.1 Belge Tarihi: 16.04.1938;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.79 Belge Tarihi: 25.05.1938.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267.158744.22, s.1-3. Belge Tarihi: 21.06.1938;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267.158744.23. Belge Tarihi: 22.06.1938.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39292.158927.11. Belge Tarihi: 28.02.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39292.158927.3 Belge Tarihi: 14.08.1939.

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39197.158444.27 Belge Tarihi: 12.11.1938.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39197.158444.8 Belge Tarihi: 03.03.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38873.156201. 65. Belge Tarihi: 24.06.1941.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.155, s. 1-2. Belge Tarihi: 21.02.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39267. 158744.20 Belge Tarihi: 12.08.1938.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.68. Belge Tarihi: 05.01.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.7 Belge Tarihi: 10.01.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158847.10 Belge Tarihi: 09.06.1939;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848.9 Belge Tarihi: 10.06.1939;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824. 158847.47. Belge Tarihi: 10.06.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158689.20 Belge Tarihi: 20.06.1939.

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158013.6, s. 1-3. Belge Tarihi: 23.06.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 31979.125909.9, s. 1-5. Belge Tarihi: 15.04.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.6 Belge Tarihi: 10.07.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.17 Belge Tarihi: 11.07.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41823.158825.5 Belge Tarihi : 13.07.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38735.156765.4 Belge Tarihi: 25.07.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.108. s.1-2. Belge Tarihi: 25.08.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39077.158298.21 Belge Tarihi : 14.09.1939.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848. 3. Belge Tarihi : 08.04.1940;
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158848.2, Belge Tarihi : 19.04.1940

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.162 Belge Tarihi: 05.12.1939.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.267. Belge Tarihi: 31.01.1940;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.257. Belge Tarihi : 07.02.1940;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.264. Belge Tarihi : 07.02.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 41824.158858.5. Belge Tarihi : 04.10.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39361.159284.54. Belge Tarihi : 20.10.1941.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.125. Belge Tarihi : 09.11.1942.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.138 Belge Tarihi : 07.11.1942.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.11. Belge Tarihi: 11.03.1943.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39087.158016.154. Belge Tarihi: 04.08.1944.*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 38735.156766.17. Belge Tarihi: 30.09.1946.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158688.9, s. 1-2. Belge Tarihi: 03.02.1945.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39272.158668.1. Belge Tarihi : 07.07.1947.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39526.160238.1. Belge Tarihi: 07.01.1948.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158102. 4 Belge Tarihi: 25.07.1938;*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158102. 5 Belge Tarihi: 24.06.1938.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Almanya (501), 32063.126014.1 Belge Tarihi: 28.12.1938.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35030.138266.71. Belge Tarihi: 16.05.1939.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158107.18 s. 1-2. Belge Tarihi: 06.01.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Romanya (568), 39108.158106.4 s. 1-2. Belge Tarihi: 07.04.1940.*
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Macaristan (556), 44717.215143.13 Belge Tarihi: 30.06.1940.*

- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35054.138109.13 Belge Tarihi: 16.04.1941.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 68065.297625.38. Belge Tarihi: 10.06.1941.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37170.148360.3 Belge Tarihi: 24.11.1944.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37398.150257.64 Belge Tarihi: 17.08.1944.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, SSCB (571), 35271.138715.18, s. 1-3. Belge Tarihi: 31.10.1946.
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, İngiltere (534), 37170.148368.6 Belge Tarihi: 15.12.1947.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43881. 206904. 10 (Belge Tarihi: 06.10.1938).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43878. 206876. 1 (Belge Tarihi: 16.08.1938).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 1 (Belge Tarihi: 05.09.1938).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 2 (Belge Tarihi: 18.08.1938).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 3, s. 1-2. (Belge Tarihi: 15.08.1938).
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 4 (Belge Tarihi: 23.08.1938).

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi, Yugoslavya, (585). 43997. 208258. 5, s. 1-2. (Belge Tarihi: 08.08.1938).

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi, ATASE

T. C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Millî Savunma Bakanlığı Askeri Tarih Arşivi, ATASE, Atatürk Koleksiyonu 1905-1980 (110-9-1-11), 38. 0. 59. 1-3. Tarih: 8.3.1935.

Diğer Resmi Kaynaklar

Ayın Tarihi, 1936, No. 35.

Düstur, Üçüncü Tertip (23 Nisan 1336- 28 Şubat 1337), C. 1, Milliyet Matbaası, İstanbul 1929.

Düstur, Üçüncü Tertip (9 Teşrinisani 1927-17 Teşrinievvel 1928), Cilt 9, Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi, İstanbul 1931.

Düstur, Üçüncü Tertip, Cilt 7 (İkinci Tabı), Teşrinisani 1341-Teşrinievvel 1326, Devlet Matbaası, Ankara 1944.

TBMM Kanunlar Dergisi, Cilt:3, Birleşim:35, 25.07.1931.

TBMM Kanunlar Dergisi, Dönem:4, Cilt:3, Birleşim:34, 25.07.1931.

TBMM Zabıt Ceridesi, Dönem:4, Cilt:17, Birleşim:71, 01.10.1933.

TBMM, Kanunlar Dergisi, Dönem:6, Cilt: 17, Birleşim: 42, 28/04/1941.

TBMM, Zabıt Ceridesi, Devre: 6, Cilt: 18, İctima:2, Birleşim: 60, Celse: 2, 30.05.1941.

Sürelî Yayınlar

Aberdeen Press and Journal, Wednesday 23 December 1936.

Aberdeen Press and Journal, Saturday 13 January 1940.

Akis, 21 Temmuz 1956.

Akşam, 10 Teşrinievvel 1931.

Akşam, 24 Teşrinievvel 1932.

Akşam, 10 Teşrinievvel 1931.

Akşam, 11 Teşrinievvel 1931.
Akşam, 28 Teşrinievvel 1931.
Akşam, 26 Eylül 1932.
Akşam, 24 Teşrinievvel 1932.
Akşam, 9 Teşrinievvel 1932.
Akşam, 10 Teşrinisani 1933.
Akşam, 2 Eylül 1934.
Akşam, 24 Ağustos 1935.
Akşam, 11 Eylül 1935.
Akşam, 12 Eylül 1935.
Akşam, 18 Eylül 1935.
Akşam, 9 Eylül 1935.
Akşam, 2 Birinci Teşrin 1935.
Anadolu, 17 Ocak 1936.
Akşam, 3 Şubat 1937.
Akşam, 26 Mart 1937.
Akşam, 27 Mart 1937.
Akşam, 7 Nisan 1937.
Akşam, 8 Nisan 1937.
Akşam, 15 Haziran 1937.
Akşam, 12 Ağustos 1937.
Akşam, 13 Ağustos 1937.
Akşam, 27 Ağustos 1937.
Akşam, 5 Ağustos 1937.
Akşam, 23 Eylül 1937.
Akşam, 1 Ağustos 1938.
Akşam, 11 Eylül 1938.
Akşam, 18 Ağustos 1938.
Akşam, 18 Eylül 1938.
Akşam, 22 Eylül 1938.
Akşam, 24 Eylül 1938.
Akşam, 28 Kanunusani 1939.

Akşam, 18 Kânunusani 1939.
Akşam, 30 Kanunusani 1939.
Akşam, 3 Şubat 1939.
Akşam, 7 Şubat 1939.
Akşam, 14 Şubat 1939.
Akşam, 3 Ağustos 1939.
Akşam, 13 Eylül 1939.
Akşam, 30 Eylül 1939.
Akşam, 6 Teşrinievvel 1939.
Akşam, 9 Teşrinievvel 1939.
Akşam, 11 Teşrinievvel 1939.
Akşam, 26 Teşrinievvel 1939.
Akşam, 18 Teşrinisani 1939.
Akşam, 4 Kanunuevvel 1939.
Akşam, 7 Eylül 1940.
Akşam, 26 Eylül 1940.
Akşam, 28 Eylül 1940.
Akşam, 30 Eylül 1940.
Akşam, 2 Teşrinievvel 1940.
Akşam, 3 Teşrinievvel 1940.
Akşam, 4 Teşrinievvel 1940.
Akşam, 5 Teşrinievvel 1940.
Akşam, 6 Teşrinievvel 1940.
Cumhuriyet, 10 Mayıs 1929.
Cumhuriyet, 8 Haziran 1929.
Cumhuriyet, 15 Teşrinievvel 1929.
Cumhuriyet, 11 Teşrinievvel 1929.
Cumhuriyet, 25 Eylül 1930.
Cumhuriyet, 2 Teşrinievvel 1930.
Cumhuriyet, 10 Teşrinievvel 1930.
Cumhuriyet, 11 Teşrinievvel 1930.
Cumhuriyet, 13 Teşrinievvel 1930.

Cumhuriyet, 20 Teşrinievvel 1931, s.1.
Cumhuriyet, 1 Eylül 1932.
Cumhuriyet, 10 Teşrinievvel 1932.
Cumhuriyet, 11 Teşrinievvel 1932.
Cumhuriyet, 18 Teşrinievvel 1932.
Cumhuriyet, 27 Ağustos 1934.
Cumhuriyet, 30 Ağustos 1934.
Cumhuriyet, 5 Nisan 1935.
Cumhuriyet, 2 Mayıs 1935.
Cumhuriyet, 13 Mayıs 1935.
Cumhuriyet, 3 Haziran 1935.
Cumhuriyet, 27 Haziran 1935.
Cumhuriyet, 6 Temmuz 1935.
Cumhuriyet, 7 Temmuz 1935.
Cumhuriyet, 27 Temmuz 1935.
Cumhuriyet, 9 Ağustos 1935.
Cumhuriyet, 13 Ağustos 1935.
Cumhuriyet, 14 Ağustos 1935.
Cumhuriyet, 15 Ağustos 1935.
Cumhuriyet, 17 Ağustos 1935
Cumhuriyet, 20 Ağustos 1935
Cumhuriyet, 22 Ağustos 1935
Cumhuriyet, 24 Ağustos 1935.
Cumhuriyet, 1 Eylül 1935
Cumhuriyet, 3 Eylül 1935.
Cumhuriyet, 6 Eylül 1935.
Cumhuriyet, 7 Eylül 1935.
Cumhuriyet, 11 Eylül 1935
Cumhuriyet, 21 Eylül 1935
Cumhuriyet, 22 Eylül 1935.
Cumhuriyet, 23 Eylül 1935.
Cumhuriyet, 28 Eylül 1935.

Cumhuriyet, 7 Birinci Teşrin 1935.
Cumhuriyet, 11 Birinci Teşrin 1935.
Cumhuriyet, 12 Birinci Teşrin 1935.
Cumhuriyet, 13 Birinci Teşrin 1935.
Cumhuriyet, 13 Nisan 1936.
Cumhuriyet, 26 Ağustos 1936.
Cumhuriyet, 11 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 23 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 24 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 27 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 28 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 29 Eylül 1936.
Cumhuriyet, 3 Birinci Teşrin 1936.
Cumhuriyet, 4 Birinci Teşrin 1936.
Cumhuriyet, 30 Birinci Teşrin 1936.
Cumhuriyet, 20 Şubat 1937.
Cumhuriyet, 12 Mart 1937.
Cumhuriyet, 11 Nisan 1937.
Cumhuriyet, 15 Nisan 1937.
Cumhuriyet, 15 Haziran 1937.
Cumhuriyet, 28 Ağustos 1937.
Cumhuriyet, 31 Ağustos 1937.
Cumhuriyet, 10 Eylül 1937.
Cumhuriyet, 13 Eylül 1937.
Cumhuriyet, 5 Eylül 1937.
Cumhuriyet, 6 Eylül 1937.
Cumhuriyet, 11 Eylül 1938.
Cumhuriyet, 1 İkincikânun 1939.
Cumhuriyet, 5 Şubat 1939.
Cumhuriyet, 7 Şubat 1939.
Cumhuriyet, 14 Şubat 1939.
Cumhuriyet, 14 Haziran 1939.

Cumhuriyet, 20 Temmuz 1939.
Cumhuriyet, 9 Eylül 1939.
Cumhuriyet, 21 Eylül 1939.
Cumhuriyet, 30 Eylül 1939.
Cumhuriyet, 2 Birinci Teşrin 1939.
Cumhuriyet, 5 Birinci Teşrin 1939.
Cumhuriyet, 6 Birinci Teşrin 1939.
Cumhuriyet, 8 Birinciteşrin 1939.
Cumhuriyet, 9 Birinciteşrin 1939.
Cumhuriyet, 30 İkincikânun 1940.
Cumhuriyet, 13 Ağustos 1945.
Cumhuriyet, 27 Eylül 1947.
En Son Dakika, 5 Birinciteşrin 1940.
Haber, 21 Temmuz 1934.
Haber, 8 Ağustos 1934.
Haber, 22 Ağustos 1934.
Haber, 25 Ağustos 1934.
Haber, 27 Ağustos 1934.
Haber, 29 Ağustos 1934.
Haber, 5 Eylül 1934.
Haber, 6 Eylül 1934.
Haber, 16 Eylül 1934.
Haber, 31 Mart 1935.
Haber, 18 Nisan 1935.
Haber, 21 Nisan 1935.
Haber, 20 Temmuz 1935.
Haber, 28 Eylül 1935.
Haber, 1 İlk Teşrin 1935.
Haber, 28 Mart 1936.
Haber, 15 Temmuz 1936.
Haber, 26 Ağustos 1936.
Haber, 27 Ağustos 1936.

Haber, 7 Eylül 1936.
Haber, 11 Eylül 1936.
Haber, 12 Eylül 1936.
Haber, 17 Eylül 1936.
Haber, 21 Eylül 1936.
Haber, 23 Eylül 1936.
Haber, 25 Eylül 1936.
Haber, 28 Eylül 1936.
Haber, 29 Eylül 1936.
Haber, 30 Eylül 1936.
Haber, 2 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 3 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 4 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 5 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 7 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 8 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 9 Birinci Teşrin 1936.
Haber, 1 İkinci kanun 1937.
Haber, 6 Nisan 1937.
Haber, 15 Nisan 1937.
Haber, 11 Ağustos 1937.
Haber, 6 Eylül 1937.
Haber, 9 Eylül 1937.
Haber, 14 Eylül 1937.
Haber, 24 Ağustos 1938.
Haber, 5 Eylül 1938.
Haber, 11 Eylül 1938.
Haber, 12 Eylül 1938.
Haber, 16 Eylül 1938.
Haber, 17 Eylül 1938.
Haber, 18 Eylül 1938.
Haber, 19 Eylül 1938.

Haber Akşam Postası, 5 İkincikanun 1939.
Haber Akşam Postası, 18 İkincikanun 1939.
Haber Akşam Postası, 28 İkincikanun 1939.
Haber-Akşam Postası, 29 İkincikanun 1939.
Haber, 6 Nisan 1939.
Haber, 13 Eylül 1939.
Haber- Akşam Postası, 15 Eylül 1939.
Haber, 30 Eylül 1939.
Haber, 2 Birinciteşrin 1939.
Haber, 6 Birinci Teşrin 1939.
Haber, 7 Birinciteşrin 1939.
Haber, 8 Birinciteşrin 1939.
Haber, 9 Birinci Teşrin 1939.
Haber, 21 Ağustos 1940.
Haber, 24 Ağustos 1940.
Haber, 18 Eylül 1940.
Haber, 4 Eylül 1940.
Haber, 5 Birinciteşrin 1940.
Haber, 1 Birinciteşrin 1940.
Haber, 2 Birinciteşrin 1940.
Haber, 5 Birinciteşrin 1940.
Haber, 6 Birinciteşrin 1940.
Haber, 7 Birinciteşrin 1940.
Haber- Akşam Postası, 21 Haziran 1941.
Hakimiyet-i Milliye, 3 Birinci Teşrin 1933.
Hakimiyet-i Milliye, 6 Birinci Teşrin 1933.
Hakimiyet-i Milliye, 13 İkinci Teşrin 1933.
Halkın Sesi, 18 Temmuz 1936, s. 2;
İkdam, 7 Birinciteşrin 1940.
Kurun, 11 İkincikanun 1935.
Kurun, 24 Temmuz 1935.
Kurun, 8 Ağustos 1935.

Kurun, 24 Ağustos 1935.
Kurun, 30 Ağustos 1935.
Kurun, 31 Ağustos 1935.
Kurun, 3 Eylül 1935.
Kurun, 18 Eylül 1935.
Kurun, 21 Eylül 1935.
Kurun, 22 Eylül 1935.
Kurun, 23 Eylül 1935.
Kurun, 24 Eylül 1936.
Kurun, 28 Eylül 1935.
Kurun, 30 Eylül 1935.
Kurun, 30 Eylül 1936.
Kurun, 1 I. Teşrin 1935.
Kurun, 3 I. Teşrin 1936.
Kurun, 5 I. Teşrin 1936.
Kurun, 7 I. Teşrin 1936.
Kurun, 9 I. Teşrin 1936.
Kurun, 15 Nisan 1937.
Kurun, 6 Eylül 1937.
Kurun, 9 Eylül 1937.
Kurun, 4 Nisan 1938.
Milliyet, 27 Eylül 1929.
Milliyet, 1 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 11 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 14 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 16 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 17 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 2 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 22 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 3 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 30 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 6 Teşrinievvel 1930.

Milliyet, 7 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 9 Teşrinievvel 1930.
Milliyet, 17 Mayıs 1931.
Milliyet 12 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 1 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 10 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 12 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 13 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 20 Teşrinievvel 1931.
Milliyet, 28 Kânunusani 1931.
Milliyet, 30 Haziran 1931.
Milliyet, 20 Eylül 1931.
Milliyet, 21 Eylül 1931.
Milliyet, 28 Eylül 1931.
Milliyet, 28 Temmuz 1931.
Milliyet, 29 Eylül 1931.
Milliyet, 1 Eylül 1932, s. 6.
Milliyet, 19 Eylül 1932.
Milliyet, 2 Eylül 1932.
Milliyet, 26 Nisan 1932.
Milliyet, 5 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 8 Kanunu evvel 1932.
Milliyet, 1 Kanunuevvel 1932.
Milliyet, 10 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 10 Teşrinisani 1932.
Milliyet, 14 Kanunusani 1932.
Milliyet, 18 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 20 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 21 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 3 Teşrinisani 1932.
Milliyet, 5 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 8 Kanunuevvel 1932.

Milliyet, 9 Teşrinievvel 1932.
Milliyet, 26 Eylül 1933.
Milliyet, 19 Nisan 1934.
Milliyet, 2 Mayıs 1934.
Milliyet, 18 Nisan 1935.
Olimpiyat, 02. 05.1931 Cumartesi, Sayı: 1.
Olimpiyat, 09. 05. 1931, Sayı: 2.
Olimpiyat, 16. 05. 1931, Sayı: 3.
Olimpiyat, 23. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 4.
Olimpiyat, 30. 05. 1931 Cumartesi, Sayı: 5.
Olimpiyat, 06. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 6.
Olimpiyat, 13. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 7.
Olimpiyat, 20. 06. 1931 Cumartesi, Sayı: 8.
Olimpiyat, 04. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 10.
Olimpiyat, 11. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 11.
Olimpiyat, 18. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 12.
Olimpiyat, 25. 07. 1931 Cumartesi, Sayı: 13.
Olimpiyat, 01. 08. 1931 Cumartesi, Sayı: 14.
Olimpiyat, 05. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 19.
Olimpiyat, 12. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 20.
Olimpiyat, 19. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 21.
Olimpiyat, 26. 09. 1931 Cumartesi, Sayı: 22.
Olimpiyat, 02. 10. 1931, Sayı: 23.
Olimpiyat, 10. 10. 1931, Sayı: 24.
Olimpiyat, 17. 10. 1931, Sayı: 25.
Olimpiyat, 07. 10. 1933, Sayı: 128.
Olimpiyat, 14. 10. 1933, Sayı: 129.
Olimpiyat, 28 Ekim 1933, No:131.
Servetifunun (Uyanış), 27 Teşrinievvel 1932, C. 72-8, No.1889-204.
Son Posta, 12 Teşrinievvel 1930.
Son Posta, 19 Teşrinievvel 1931.
Son Posta, 26 Haziran 1932.

Son Posta, 1 Eylül 1932, s. 8.
Son Posta, 15 Eylül 1932.
Son Posta, 3 Teşrinievvel 1932.
Son Posta, 9 Teşrinievvel 1932.
Son Posta, 10 Teşrinievvel 1932.
Son Posta, 13 Teşrinievvel 1932.
Son Posta, 5 Ağustos 1934.
Son Posta, 26 Ağustos 1934.
Son Posta, 27 Ağustos 1934.
Son Posta, 30 Ağustos 1934.
Son Posta, 6 Eylül 1934.
Son Posta, 8 Haziran 1935.
Son Posta, 17 Haziran 1935.
Son Posta, 12 Ağustos 1935.
Son Posta, 17 Ağustos 1935.
Son Posta, 24 Ağustos 1935.
Son Posta, 31 Ağustos 1935.
Son Posta, 1 Eylül 1935.
Son Posta, 3 Eylül 1935.
Son Posta, 11 Eylül 1935.
Son Posta, 15 Eylül 1935.
Son Posta, 21 Eylül 1935.
Son Posta, 22 Eylül 1935.
Son Posta, 23 Eylül 1935.
Son Posta, 28 Eylül 1935.
Son Posta, 29 Eylül 1935.
Son Posta, 30 Eylül 1935.
Son Posta, 2 Birinci Teşrin 1935.
Son Posta, 5 Mart 1936.
Son Posta, 8 Mart 1936.
Son Posta, 2 Nisan 1936.
Son Posta, 29 Nisan 1936.

Son Posta, 8 Mayıs 1936.
Son Posta, 27 Ağustos 1936.
Son Posta, 29 Ağustos 1936.
Son Posta, 30 Ağustos 1936.
Son Posta, 31 Ağustos 1936.
Son Posta, 6 Eylül 1936.
Son Posta, 13 Eylül 1936.
Son Posta, 16 Eylül 1936.
Son Posta, 18 Eylül 1936.
Son Posta, 20 Eylül 1936.
Son Posta, 22 Eylül 1936.
Son Posta, 28 Eylül 1936.
Son Posta, 29 Eylül 1936.
Son Posta, 5 Birinci Teşrin 1936.
Son Posta, 1 Nisan 1937.
Son Posta, 4 Nisan 1937.
Son Posta, 21 Temmuz 1937.
Son Posta, 25 Temmuz 1937.
Son Posta, 29 Temmuz 1937.
Son Posta, 30 Temmuz 1937.
Son Posta, 7 Ağustos 1937.
Son Posta, 6 Eylül 1937.
Son Posta, 7 Eylül 1937.
Son Posta, 9 Eylül 1937.
Son Posta, 13 Eylül 1937.
Son Posta, 30 Birincikanun 1937.
Son Posta, 14 Haziran 1938.
Son Posta, 6 Temmuz 1938.
Son Posta, 10 Ağustos 1938.
Son Posta, 11 Ağustos 1938.
Son Posta, 18 Ağustos 1938.
Son Posta, 3 Ağustos 1938.

Son Posta, 12 Eylül 1938.
Son Posta, 14 Eylül 1938.
Son Posta, 19 Eylül 1938.
Son Posta, 13 İkincikânun 1938.
Son Posta, 6 İkinci Kanun 1938.
Son Posta, 17 Mayıs 1939.
Son Posta, 21 Temmuz 1939.
Son Posta, 4 Ağustos 1939.
Son posta, 10 Birinciteşrin 1939.
Son Posta, 26 Eylül 1940.
Son Posta, 3 Birinciteşrin 1940, .
Son Posta, 5 Birinciteşrin 1940.
Son Posta, 6 Birinciteşrin 1940.
Son Posta, 7 Birinciteşrin 1940.
Son Posta, 8 Birinciteşrin 1940.
Son Telgraf, 3 Haziran 1937.
Son Telgraf, 25 Temmuz 1937.
Son Telgraf, 12 Eylül 1938.
Son Telgraf, 10 Birincikanun 1939.
Spor Alemi, 3 Mayıs 1338 (3 Mayıs 1922), no: 5-29.
Tan, 27 Temmuz 1935.
Tan, 28 Temmuz 1935.
Tan, 30 Temmuz 1935.
Tan, 18 Ağustos 1935.
Tan, 20 Ağustos 1935.
Tan, 24 Ağustos 1935.
Tan, 30 Ağustos 1935.
Tan, 11 Eylül 1935.
Tan, 14 Eylül 1935.
Tan, 18 Eylül 1935.
Tan, 19 Eylül 1935.
Tan, 20 Eylül 1935.

Tan, 22 Eylül 1935.
Tan, 23 Eylül 1935.
Tan, 24 Eylül 1935.
Tan, 27 Eylül 1935.
Tan, 28 Eylül 1935.
Tan, 3 Eylül 1935.
Tan, 5 Eylül 1935.
Tan, 30 Eylül 1935.
Tan, 1 Birinci Teşrin 1935.
Tan, 2 Birinci Teşrin 1935.
Tan, 9 Birinci Teşrin 1935.
Tan, 2 Nisan 1936.
Tan, 1 Haziran 1936.
Tan, 27 Ağustos 1936.
Tan, 30 Ağustos 1936.
Tan, 5 Eylül 1936.
Tan, 7 Eylül 1936.
Tan, 9 Eylül 1936.
Tan, 27 Eylül 1936.
Tan, 5 İlkteşrin 1936.
Tan, 7 İlkteşrin 1936.
Tan, 7 Teşrinievvel 1936.
Tan, 5 Mart 1937.
Tan, 15 Nisan 1937.
Tan, 11 Ağustos 1937.
Tan, 26 Ağustos 1937.
Tan, 5 Eylül 1937.
Tan, 6 Eylül 1937.
Tan, 13 Eylül 1937.
Tan, 8 İlkteşrin 1939.
Tan, 15 Ağustos 1940.
Tan, 27 Haziran 1942.

Tasviri Efkâr, 15 Ağustos 1940.
Tasviri Efkâr, 24 Eylül 1940.
Tasviri Efkâr, 28 Eylül 1940.
Tasviri Efkâr, 1 Birinciteşrin 1940.
Tasviri Efkâr, 3 Birinciteşrin 1940.
Tasviri Efkâr, 6 Birinciteşrin 1940.
Tasviri Efkâr, 7 Birinciteşrin 1940.
Tasviri Efkâr, 8 Birinciteşrin 1940.
The Aberdeen Press and Journal, Wednesday 16 October 1940.
The Belfast News-Letter, Wednesday 23 December 1936.
The Daily Mirror, Wednesday 08 September 1948.
The Evening News (London), Friday 12 August 1938.
The Illustrated London News, Saturday 10 October 1931.
The Milwaukee Sentinel, 14 Ekim 1930.
The Newcastle Journal, Wednesday 23 December 1936.
The Nottingham Evening Post, Friday 12 January 1940.
The Western Morning News and Daily Gazette, Friday, September 15, 1939.
The Windsor Daily Star, Windsor, Ontario, Canada, July 31, 1948.
The Yorkshire Post and Leeds Intelligencer, Tuesday February 27, 1934.
Türk Dili, 1 İlk Teşrin 1935.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 29. 06. 1936, Sayı: 1.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 5. 10. 1936, Sayı: 15.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 06. 09. 1937, Sayı: 62.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 11. 10. 1937, Sayı: 67.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 13. 09. 1937, Sayı: 63.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 30. 08. 1937, Sayı: 61.
Türk Spor Kurumu Dergisi, 6. 09. 1937, Sayı: 62.
Türk Spor, 3 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 1.
Türk Spor, 10 Teşrinievvel 1929, sene:1, no: 2.
Türk Spor, 17 Teşrinievvel 1929, sene: 1, no: 3.
Türk Spor, 24 Teşrinievvel 1929, sene: 1, no: 4.
Türk Spor, 14 Teşrinisani 1929, sene:1, no:7.

Türk Spor, 5 Kanunu evvel 1929, sene: 1, no: 10.
Türk Spor, 19 Kanunu evvel 1929, sene:1, no:12.
Türk Spor, 23 Kanunu sani 1930, sene:1, no: 17.
Türk Spor, 30 Kanunu sani 1930, sene:1, no: 18.
Türk Spor,27 Mart 1930, sene: 1, no: 26.
Türk Spor, 24 Nisan 1930, sene: 1, no: 30.
Türk Spor, 3 Temmuz 1930, sene: 1, no: 40.
Türk Spor, 14 Ağustos 1930, sene: 1, no: 46.
Türk Spor, 25 Eylül 1930, sene: 1, no: 52.
Türk Spor, 16 Teşrinievvel 1930, sene:2, no:3.
Türk Spor, 30 Teşrinievvel 1930, sene:2, no:5-57.
Türk Spor, 13 Teşrinisani 1930, sene:2, no:7-59.
Türk Spor, 4 Birinci Kanun 1930, sene:2, no:10-62.
Türk Spor, 1 İkinci Kânun 1931, sene:2, no:14-66.
Türk Spor, 19 Eylül 1931, sene:2, no:51-103.
Türk Spor, 30 Nisan 1931, sene:2, no:31-83.
Türk Spor, 4 Haziran 1931, sene:2, no:36-88.
Türk Spor, 7 Mayıs 1931, sene:2, no:32-84.
Türk Spor, S. 2, 1931.
Türk Spor, 12 Teşrinisani 1932, sene: 4, No: 7- 162.
Türk Spor, 28 Temmuz 1934, Yıl: 5, no:44-251.
Türk Spor, 18 Ağustos 1934, Yıl: 5, no:47-254.
Türk Spor, 25 Ağustos 1934, Yıl: 5, no: 48-255.
Türk Spor, 1 Eylül 1934, Yıl: 5, no: 49-256.
Türk Spor, 8 Eylül 1934, Yıl:5, no: 50-257.
Türk Spor, 22 Eylül 1934, Yıl: 5, no: 52-259.
Türk Spor, 27 Birinci Teşrin 1934, Yıl: 6, no: 4-264.
Türk Spor, 29 Eylül 1947, Yıl:1 Sayı:22.
Ulus, 1 İlk Teşrin 1935.
Ulus, 2 Birinci Teşrin 1935.
Ulus, 5 Eylül 1935.
Ulus, 24 Eylül 1935.

Ulus, 29 Eylül 1936.
Ulus, 30 Eylül 1935.
Ulus, 5 İlkteşrin 1936.
Ulus, 7 İlkteşrin 1936.
Ulus, 27 Nisan 1937.
Ulus, 5 Eylül 1937.
Ulus, 6 Eylül 1937.
Ulus, 9 Eylül 1937.
Ulus, 13 Eylül 1937.
Ulus, 12 Haziran 1938.
Ulus, 18 Ağustos 1938.
Ulus, 12 Eylül 1938.
Ulus, 18 Eylül 1938.
Ulus, 19 Eylül 1938.
Ulus, 5 Birinciteşrin 1940.
Ulus, 6 Birinciteşrin 1940.
Ulus, 7 Birinciteşrin 1940.
Ulus, 8 Birinciteşrin 1940.
Ulus, 12 Ağustos 1948.
Vakit, 1 Teşrinievvel 1930.
Vakit, 3 Teşrinievvel 1930.
Vakit, 9 Teşrinievvel 1930.
Vakit, 25 Teşrinievvel 1930.
Vakit, 14 Nisan 1931.
Vakit, 11 Haziran 1931.
Vakit, 22 Ağustos 1931.
Vakit, 13 Teşrinievvel 1931.
Vakit, 19 Teşrinievvel 1931.
Vakit, 3 Ağustos 1932.
Vakit, 1 Eylül 1932, s. 9.
Vakit, 9 Teşrinievvel 1932.
Vakit, 19 Teşrinievvel 1932.

Vakit, 4 Teşrinisani 1932.
Vakit, 14 Haziran 1933.
Vakit, 20 Eylül 1933.
Vakit, 23 Eylül 1933.
Vakit, 25 Eylül 1933.
Vakit, 3 Birinci Teşrin 1933.
Vakit, 6 Birinci Teşrin 1933.
Vakit, 10 Birinci Teşrin 1933.
Vakit, 24 Birinci Teşrin 1933.
Vakit, 2 Mayıs 1934.
Vakit, 5 Ağustos 1934.
Vakit, 21 Ağustos 1934.
Vakit, 27 Ağustos 1934.
Vakit, 2 Eylül 1934.
Vakit, 5 Eylül 1934.
Vakit, 8 Eylül 1934.
Vakit, 15 Eylül 1939.
Vakit, 21 Eylül 1939.
Vakit, 6 Birinci Teşrin 1939.
Vakit, 4 Birincikânun 1939.
Vakit, 6 Ağustos 1940.
Vakit, 1 Birinciteşrin 1940.
Vakit, 3 Birinciteşrin 1940.
Vakit, 7 Birinciteşrin 1940.
Vakit, 30 Birincikanun 1940.
Vatan, 19 Ağustos 1940.
Vatan, 21 Ağustos 1940.
Vatan, 28 Ağustos 1940.
Vatan, 4 Eylül 1940.
Vatan, 7 Eylül 1940.
Vatan, 16 Eylül 1940
Vatan, 24 Eylül 1940.

Vatan, 29 Eylül 1940.
Vatan, 2 İlkteşrin 1940.
Vatan, 3 İlkteşrin 1940.
Vatan, 4 İlkteşrin 1940.
Vatan, 5 Teşrinievvel 1940.
Vatan, 6 İlkteşrin 1940.
Vatan, 7 İlkteşrin 1940.
Vatan, 8 İlkteşrin 1940.
Yarım Ay Dergisi, 1 Haziran 1935.
Yarım Ay Dergisi, 1 Birinci Teşrin 1938.
Yarın, 14 Mart 1931.
Yeni Asır, 9 Eylül 1937.
Yeni Asır, 13 Eylül 1938.
Yeni Asır, 7 Ağustos 1940.
Yeni Asır, 6 İlkteşrin 1940.
Yeni Asır, 8 İlkteşrin 1940.
Yeni Asır, 9 İlkteşrin 1940.
Yenigün, 9 Birinciteşrin 1939.
Yeni Sabah, 30 Eylül 1939.
Yeni Sabah, 1 İlkteşrin 1939.
Yeni Sabah, 7 Birinciteşrin 1940.

Ansiklopediler

ATABEYOĞLU, Cem, “Tanzimat’tan Cumhuriyete Spor”, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi*, C. VI, İletişim Yayınları, İstanbul 1985, (1474-1518).

BOWEN, Wayne, “Türkiye ve İkinci Dünya Savaşı: "Taraflı Fakat Savaşmayan Ülke”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1486-1502).

CIACHIR, Nicolae, “Atatürk Döneminde Türkiye-Romanya İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1190-1202).

- ÇELEBİ, Mevlüt, “Atatürk Dönemi Dış Politikasında İtalya Faktörü (1923-1938)”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1203-1222).
- GERGER, Haluk, “Türk Dış Politikası (1946-1980)”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 2, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, (537-558).
- GÜREL, Şükrü Sina, “Türk Dış Politikası (1919-1945)”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 2, İletişim Yayınları, İstanbul 1983, (520-536);
- JAESCHKE, Gothard, “I. ve II. Dünya Savaşlarında Türkiye'nin Dış Politikası”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1477-1485).
- KOÇU, Reşad Ekrem, “Balkan Oyunları”, C. 4, *İstanbul Ansiklopedisi*, İstanbul 1960.
- KUZUCU, Kemalettin, “İstanbul’un Spor Tarihi ve Mekânları”, *Antik Çağ’dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi*, C. 4, 2015, (490-531).
- Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.1, Ofset Basım, İstanbul 1997.
- Morpa Spor Ansiklopedisi*, C.4, Ofset Basım, İstanbul 1997.
- ÖKSÜZ, Hikmet, “Atatürk Döneminde Balkan Politikası (1923-1938)”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (s.1134-1170).
- ÖZEL, Sabahattin, “Atatürk Dönemi Türkiye-Yunanistan İlişkileri”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1171-1189).
- TOSUN, Ramazan, “Türk-Rum Nüfus Mübadelesi”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1079-1103).
- YILMAZ, Mustafa, “Atatürk Döneminde Türk Dış Politikası (1919-1938)”, *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, (1044-1078).

Kitaplar

- 1930- 1962 Balkan Oyunları Atletizm Yarışmaları (28-29-30 Eylül 1962)*, Yeni Desen Matbaası, Ankara 1962.
- AKANDERE, Osman, *Milli Şef Dönemi, Çok Partili Hayata Geçişte Rol Oynayan İç ve Dış Tesirler 1938-1945*, İz Yayıncılık, İstanbul 1998.
- AKIN, Fatih, *Türkiye’de Azınlık Politikaları ve 6-7 Eylül Olayları*, Olympia, İstanbul 2016.

- AKŞİN, Aptülahat, *Atatürk'ün Dış Politika İlkeleri ve Diplomasisi*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.
- AKŞİN, Sina, *Kısa 20. Yüzyıl Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2023.
- AKŞİN, Sina, *Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi*, C.2, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, 1997.
- ARMAOĞLU, Fahir, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Alkım Yayınevi, İstanbul 2005.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ve C. H. P Kurultaylarında (1919 – 1938)*, Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Ankara 2006.
- AYDEMİR, Şevket Süreyya, *İkinci Adam (İsmet İnönü)*, C. 3, Remzi Kitabevi, İstanbul 1968.
- Balkan Oyunları Nasıl Kuruldu?* T.İ.C.İ. Atletizm Federasyonu Yayınları, Bülten No: 2, Devlet Matbaası, İstanbul 1935.
- BAYUR, Yusuf Hikmet, *Türkiye Devletinin Dış Siyaseti*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1973.
- CAN, Ayşegül, “Türkiye Romanya İlişkileri”, *Geçmişten Günümüze Türkiye-Balkan Ülkeleri İlişkileri*, Ed. Ayşegül Can- Melih Duman, Eğitim Yayınevi, İstanbul 2022, (233-267).
- Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkan Vekili Başvekil Şükrü Saraçoğlu'nun Hükümetin iç ve dış politikasını izah eden 5 Ağustos 1942 tarihli beyannamesi ile iaşe işleri, memurlara yardım ve fevkalade kazançlar hakkında 11 Sontesrin 1942 tarihinde T.B.M.M. de irat buyurdukları nutuklar*, Ulusal Matbaa, Ankara 1942.
- ÇINAR, Semih, “İzmir’de Uluslararası Bir Turnuva: 5. Balkan Güreş Şampiyonası”, *İzmir Spor Tarihi: İzmir Spor Tarihinden Sayfalar, Oyunlar, Spor Kulüpleri ve Sporcular*, Editör: Günver Güneş- Bahri Okumuş, Ütopya Yayınevi, Ankara 2019, (330-340).
- EKİNCİKLİ, Mustafa, *İnönü- Bayar Dönemleri Türk Dış Siyaseti*, Berikan Yayınevi Ankara 2002.

- FIRAT, Melek, “1923-1939: Görelî Özerklik-1 Yunanistan’la İlişkiler”, Ed. Baskın Oran, *Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşından Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Cilt I, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, (325-356).
- GÖNLÜBOL, Mehmet ve KÜRKÇÜOĞLU, Ömer, “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası”, *Atatürk Araştırma Merkezi Atatürkçü Düşünce El Kitabı*, Ankara 1998.
- GÖNLÜBOL, Mehmet- SAR, Cem, *Atatürk ve Türkiye’nin Dış Politikası (1919-1938)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1990.
- GÜNER, Zekai, *Lozan’da Türk-Yunan Mübadele Siyaseti (1923-1930)*, Siyasal Kitabevi, Ankara 2017.
- GÜREL, Şükrü Sina, *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ankara 1993.
- GÜRÜN, Kâmuran, *Savaşın Dünya ve Türkiye: 3 Savaş 1939-1945*, Tekin Yayınevi, İstanbul 2000.
- HATİPOĞLU, M. Murat, *Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954*, Ankara 1997.
- HAYTA, Necdet, *1911’den Günümüze Ege Adaları Sorunu*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2015.
- İsmet İnönü Hatıralar*, Haz. Sabahattin Selek, Bilgi Yayınevi, Ankara 2009.
- Kamu Diplomasisi Nedir?*, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2022.
- KARPAT, Kemal H. *Türk Dış Politikası Tarihi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012.
- KARPAT, Kemal H. *Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi*, Çev. Ceren Elitez, Timaş Yayınları, İstanbul.
- KISSOUDI, Penelope, “Antidote to War: The Balkan Games”, *Militarism, Sport, Europe, The European Sports History Review* 5, Edt. J. A. Mangan, Frank Cass Publishers, London-Portland, 2003, p. 145-168.
- KISSOUDI, Penelope, *The Balkan Games and Balkan Politics in the Interwar Years 1929-1939*, Routledge Taylor&Francis Group London and New York, New York, 2009.

- KOCABAŞ, Süleyman, *İsmet İnönü Dönemi 1938-1950*, Bayrak Matbaacılık, İstanbul 2009.
- KOÇAK, Cemil Türkiye’de Milli Şef Dönemi (1938-1945), Yurt Yayınevi, Ankara 1986.
- KOÇAK, Cemil, “Siyasal Tarih (1923-1950)”, *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980*, Cem Yayınevi, Ankara 1989, (85-154).
- LEWİS, Bernard, *Modern Türkiye’nin Doğuşu*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2007.
- MENEKŞE, İrem, “I. ve II. Balkan Konferanslarının Türk Basınına Yansıması”, *Türklerin Balkanları*, Berikan Yayınevi, Ankara 2024, (175-212).
- Muhalefette İsmet İnönü Konuşmaları, Demeçleri, Mesajları, Sohbetleri ve Yazılarıyla*, Derleyen: Sabahat Erdemir, M Sıralar Matbaası, İstanbul 1956.
- NABİ, Yaşar, *Balkanlar ve Türklük*, C. II, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İstanbul 1999.
- ÖZ Hasan ve AKA, Serkan Tevabil, *Olimpiyat Oyunlarında Türk Güreşi*, Ed. Gökhan Bayraktar, Akademisyen Kitapevi, Ankara 2021.
- SANDER, Oral, *Türkiye’nin Dış Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara 2000.
- SOYSAL, İsmail, *Türkiye’nin Siyasal Antlaşmaları ve Bağlıları*, Cilt: I, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, “II. Dünya Savaşı Döneminde Türkiye’nin Dış Politikası: Tarafsızlık’tan Nato’ya”, *Türk Dış Politikasının Analizi*, Derleyen: Faruk Sönmezoğlu, Der Yayınları, İstanbul 1994 (79-89).
- The Ninth Olympiad Being The Official Report Of The Olympic Games Of 1928 Celebrated At Amsterdam*, Issued By Thenetherlands Olympic Committee (Committee 1928), Edited By: Van Rossem Secretery General, Translated By Sydney W. Fleming, Amsterdam J. H. De Bussy, Ltd. Printers & Publishers, Rokin, 1928.
- TURAN, Şerafettin, *Türk Devrim Tarihi*, Üçüncü Kitap, Bilgi Yayınevi, Ankara 1996.
- Türk Dış Politikası, Kurtuluş Savaşı’ndan Bugüne Olgular, Belgeler, Yorumlar*, Ed. Baskın Oran, C. II, İletişim Yayınları, İstanbul 2010.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Can Yayın, Ankara, 2006.

UÇAROL, Rifat, *Siyasi Tarih (1789-2001)*, Der Yayınevi, İstanbul 2006.

ULUSAN, Şayan, “Arşiv Belgelerine Göre Yabancı Basının 1934 Balkan Antantı İzlenimleri”, *Türk Tarihinde Balkanlar (Balkans in the Turkish History)*, C.II, Sakarya Üniversitesi Balkan Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2013, (1251-1277).

ÜÇÖK, Coşkun, “Osmanlı İmparatorluğu ve Rum Ortodoks Kilisesi”, *Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri*, ATASE Yay., Ankara 1986, (189-194).

ÜÇÖK, Coşkun, *Siyasal Tarih (1789-1960)*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Sevinç Matbaası, Ankara 1978.

ZÜRCHER, Eric Jan, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, Çev. Yasemin Saner Gönen, İletişim Yayınları, İstanbul 2000.

Makaleler

ALLISON, Lincoln and MONNINGTON, Terry, “Sport, Prestige and International Relation”, *Government and Opposition*, Cambridge University Press, WINTER 2002, Vol. 37, No. 1 (WINTER 2002), (106-134).

AKGÜL, L. Hilal, “Cumhuriyet Dönemi Spor Adamlarından: Burhan Felek”. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 17, S. 49, Mart 2001, (203-236).

AS, Efdal, “İmparatorluktan Cumhuriyete Geçiş Sürecinde Bir Uluslararası Entegrasyon Örneği Olarak Modern Olimpiyatlara Katılım”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 59, Güz 2016, (1-49).

AS, Efdal, “İktidar-Spor Kurumları İlişkileri Bağlamında İki Dünya Savaşı Arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Katıldığı Olimpiyatlar (1924 Paris, 1928 Amsterdam, 1936 Berlin)”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl:12, Sayı:24, 2016 (Güz), (156-204).

BARKER, Philip, “The European Games Completes The Olympic Jigsaw”, *Journal of Olympic History (JOH)*, Volume 23, No 2, 2015, (6-11).

BİLGİÇ, Bestami S. “Atatürk Döneminde Türkiye-Yunanistan İlişkileri 1923-1938”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 31 (91), 2015, (1-28).

- BREUİL Xavier & POMPİLİU-NİCOLAE Constantin, "The Balkan Cups as a vector of European integration, 1929–1994", *Sport in History*, 2015, (591-603).
- EVCİN, Erol, "Atatürk'ün Spora ve Sporculara Bakışı", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 33 (2014), (303-378).
- GÖKÇEN, Salim, "Türkiye – Yugoslavya İlişkileri ve Kral Alexander'ın Türkiye Ziyareti", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.9, S.42, Şubat 2016, (667-682).
- İLYAS, Ahmet- TURAN, Orhan, "İnönü Dönemi Türk Dış Politikası", *Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Dergisi*, 2012, 1 (1), (319-341).
- KASALAK Kadir – BAŞ, Ramazan, "İtalyan Saldırısında Yunanistan'a Türkiye'nin Yardımları (1940-1941)", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2015/2, Sayı:22, (123-136).
- KAŞTAN, Yüksel, "Atatürk Dönemi Türkiye-Bulgaristan İlişkileri", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. 24, S.72, 2008, (669-696).
- KİSSOUDİ, Penelope, "Sport, Politics, and International Relations in the Balkans: The Balkan Games from 1929 to 1932", *The International Journal of The History of Sport*, Vol.25, No.13, 2008, (1771-1813).
- KÖSTÜKLÜ, Nuri, "Türk Elçilik Raporlarına Göre Atatürk Dönemi Arnavutluk – Türkiye İlişkilerine Dair Bazı Tespitler", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 31, S. 1, 2016, (235-246).
- ÖZGİRAY, Ahmet, "Türkiye-Yugoslavya İlişkileri (1920-1938)", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. 14, S. 1, 1999, (11-24).
- ÖZKAN, Ali, "Milli Şef Döneminde Türk-Arnavut İlişkileri (1939-1945)", *Türk Dünyası Araştırmaları*, S. 211, Ağustos 2014, (99-138).
- SARIKOYUNCU DEĞERLİ, Esra, "Atatürk Dönemi Türk- Yunan Siyası İlişkileri", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, Haziran 2015, (239-262).
- SARIKOYUNCU DEĞERLİ, Esra- KARAKUZU, Hasan, "İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye-Bulgaristan İlişkilerine Etkisi", *History Studies*, C.14, S.2, Mayıs 2022, (425-451).

- SARIKOYUNCU DEĞERLİ, Esra, “Türkiye’nin Balkan Ülkelerine Yakınlaşma Çalışmaları: Balkan Paketi”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 2008, (115-134).
- SARINAY, Yusuf, “İki Savaş Arası Dönemde Türkiye'nin Balkan Ülkeleri İle Münasebetleri (1919-1939)”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl: 1987, Cilt: 2 Sayı: 1, (231 – 259).
- SHPUZA, Gazmend, “Atatürk ve Arnavutluk-Türkiye İlişkileri”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, C.3, S.11, Mayıs 1933, (335-347).
- ULUSAN, Şayan, “Türkiye’nin Milletler Cemiyeti’ne (Cemiyet-i Akvam) Girişi”, *ÇTTAD*, VII/16-17, (2008/Bahar-Güz), (237-258).
- UZUN, Hakan, “1919-1950 Yılları Arasında Türkiye – Yunanistan İlişkileri”, *Gazi Üniversitesi Kirşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 2, (2004), (35-50)
- YAĞMURLU, Aslı, "Kamu Diplomasisi Bakışından Spor Diplomasisi", *Gaziantep University Journal of Social Sciences (GAUN JSS)*, 18(4), 2019, (1367-1380).
- YURTOĞLU, Nadir, “İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Türkiye’de Beden Eğitimi ve Spor (1939-1945)”, *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Bahar 2022, S.105, (179-224).

Bildiriler

- GÜVEN, Özbay- ÜNLÜ H, “Cumhuriyet Döneminde Balkan Oyunları”, 9. *Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi*, 3- 5 Kasım 2006, Muğla, (1157-1159).
- KURULOĞLU, Fehim, “Türkiye’nin Spor Diplomasisi ve Balkan Oyunları”, *Uluslararası Balkan Sempozyumu Tam Metin Bildiri Kitabı*, Sistem Matbaacılık, İstanbul, 2022, (123-140).
- MENEKŞE, İrem- MENEKŞE, Metin, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Diplomatik İlişkilerde Spor Organizasyonlarının Rolü: Olimpiyat Örnekleri Üzerinden Bir İnceleme”, 11. *Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Üsküp 4- 7 Nisan 2024*, Academy Global Publishing House 2024, (208- 247).
- ÖZLEM, Kader, “İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Türkiye’nin Balkanlar Politikası (1939-1950)”, *Ulusal Kahraman Devlet Adamı İsmet İnönü Sempozyumu Bildirileri 25 Ekim 2018/ Türkan Saylan Kültür Merkezi*

(*Alsancak-İzmir*), Haz. Engin Berber, Konak Belediyesi Yayınları, İzmir 2019, (235-244).

Elektronik Kaynaklar

BOZKURT, Celil, “Atatürk Dönemi Olimpiyat Oyunları”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-olimpiyat-oyunlari/?pdf=4411> Erişim Tarihi: 07/08/2024

ÇAKMAK, Haydar, “Atatürk Döneminde Türkiye- Yugoslavya İlişkileri”, *Atatürk Ansiklopedisi*, ss.1-4. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-yugoslavya-iliskileri/?pdf=3803> Erişim Tarihi: 05.04.2025.

DUMAN, Önder, “Atatürk Döneminde Türkiye-Romanya İlişkileri”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-doneminde-turkiye-romanya-iliskileri-1919-1938/?pdf=3806> Erişim Tarihi: 24/08/2023.
<https://www.balkanphila.com/shop/1939-greece-balkan-games-maxicard-to-england/> Erişim Tarihi: 14.01.2025.

Hellenic Literary And Historical Archive- Cultural Foundation Of The National Bank Of Greece, Koleksiyon: Kotzias, Kostas, L119.031, <http://eliaserver.elia.org.gr/lselia/rec.aspx?id=513272> Erişim: 20. 05. 2025.

KAMİL, İbrahim, “Atatürk Dönemi Türkiye-Bulgaristan İlişkileri”, *Atatürk Ansiklopedisi*, <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ataturk-donemi-turkiye-bulgaristan-iliskileri/?pdf=3815> Erişim Tarihi: 23/08/2023.

MACAR, Elçin, “İnönü Döneminde Türkiye –Yunanistan İlişkileri” *Atatürk Ansiklopedisi*, ss.1-5. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/inonu-doneminde-turkiye-yunanistan-iliskileri/?pdf=7024> Erişim Tarihi: 09/03/2025.

TEMİZYÜREK, Fahri-DİNÇER, Fatma, “Kâzım Nami Duru (1877-1967)”, *Atatürk Ansiklopedisi*, ss.1-7. <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kazim-nami-duru-1877-1967/> Erişim Tarihi: 09.04.2025.

<https://www.olympics.com/ioc/pierre-de-coubertin> Erişim Tarihi: 17.02.2025.

Tezler

- ADİLOVIĆ, Sejrana, *Türkiye’de Düzenlenen İlk Büyük Uluslararası Spor Organizasyonu: 1935 Balkan Oyunları*, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kütahya, 2023.
- ATAK CHASAN, Tülay, *İkinci Dünya Savaşı Yıllarında Yunanistan*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2019.
- BİLGİLİ, Burhan, *İkinci Dünya Savaşı Sürecinde Türk-Yunan İlişkileri*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2005.
- ÇATAKÇI, Ayşegül, *Atatürk Döneminde Türkiye- Romanya İlişkileri (1923-1938)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon 2018.
- KILINÇ, Selçuk, *İnönü Dönemi Türkiye-Romanya İlişkileri (1938-1950)*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kars 2013.
- KISSOUDI, Penelope, “Greek, Balkan Games and Balkan Politics In The Interwar Years (1929-1939)”, De Montfort University, United Kingdom 2006.
- METİN, Ömer, *Atatürk Dönemi Türkiye- Romanya İlişkileri (1923-1938)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2011.
- ÖKSÜZ, Hikmet, *Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Atatürk Dönemi’ndeki Balkan Politikası (1923-1938)*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 1996.
- ÖZCAN, Didem, “*Türkiye Yunanistan İlişkilerinin Batı Trakya Müslüman-Türk ve Türkiye Ortodoks-Rum Azınlığına Yansımaları*”, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne 2019.
- PANOU, Eleftheria D., *The Pan-Balkan Games as a Reflection of The Inter-Balkan Approach in The 1930s*, Aristotle University Of Thessaloniki (AUTH)

Department of Physical Education and Sport Sciences Serra, PhD Thesis, Serres 2019.

SEKBAN, Şeyde, *Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yıllarında İzmir'de Spor Yaşamı (1923-1938)*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın 2021.

YAMANDAĞ, Abdullah, *İnönü Döneminde Türkiye'de Spor Politikası*, Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kastamonu 2023.

YILDIZ, Onur, *İslam Öncesi Türklerde Spor Kültürü*, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla 2019.

EKLER

Ek 1

Aşağıdaki tabloda Balkan Oyunları'nın düzenlendiği ülke ve şehirleri kronolojik olarak verilmiştir:

Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke	Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke
	1929	Atina	Yunanistan	11	1940	İstanbul	Türkiye
1.Balkan Oyunları	1930	Atina	Yunanistan	12	1953	Atina	Yunanistan
2	1931	Atina	Yunanistan	13	1954	Belgrad	Yugoslavya
3	1932	Atina	Yunanistan	14	1955	İstanbul	Türkiye
4	1933	Atina	Yunanistan	15	1956	Belgrad	Yugoslavya
5	1934	Zagreb	Yugoslavya	16	1957	Atina	Yunanistan
6	1935	İstanbul	Türkiye	17	1958	Sofya	Bulgaristan
7	1936	Atina	Yunanistan	18	1959	Bükreş	Romanya
8	1937	Bükreş	Romanya	19	1960	Atina	Yunanistan
9	1938	Belgrad	Yugoslavya				
10	1939	Atina	Yunanistan				
Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke	Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke
20	1961	Belgrad	Yugoslavya	31	1972	İzmir	Türkiye
21	1962	Ankara	Türkiye	32	1973	Atina	Yunanistan
22	1963	Sofya	Bulgaristan	33	1974	Sofya	Bulgaristan
23	1964	Bükreş	Romanya	34	1975	Bükreş	Romanya
24	1965	Atina	Yunanistan	35	1976	Celje	Yugoslavya
25	1966	Saraybosna	Yugoslavya	36	1977	Ankara	Türkiye
26	1967	İstanbul	Türkiye	37	1978	Selanik	Yunanistan
27	1968	Atina	Yunanistan	38	1979	Atina	Yunanistan
28	1969	Sofya	Bulgaristan	39	1980	Sofya	Bulgaristan
29	1970	Bükreş	Romanya	40	1981	Saraybosna	Yugoslavya
30	1971	Zagreb	Yugoslavya	41	1982	Bükreş	Romanya
Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke	Oyunlar	Yıl	Şehir	Ülke
42	1983	İzmir	Türkiye	52	1997	Atina	Yunanistan
43	1984	Atina	Yunanistan	53	1998	Atina	Yunanistan
44	1985	Eski Zağra	Bulgaristan	54	1999	İstanbul	Türkiye
45	1986	Ljubljana	Yugoslavya	55	2000	Kavala	Yunanistan
46	1988	Ankara	Türkiye				
47	1989	Serres	Yunanistan				
48	1990	İstanbul	Türkiye				
49	1992	Sofya	Bulgaristan				
50	1994	Trikala	Yunanistan				
51	1996	Niş	Yugoslavya				

Ek 2:

1934 yılı Zagreb'teki Balkan Oyunları Dönüşünde Atina'da Belediye Binası'nın Balkonunda Yunan Atletleri Karşılama Töreni Sırasında 5 Eylül 1934.

Kaynak: *Hellenic Literary And Historical Archive- Cultural Foundation Of The National Bank Of Greece*, Koleksiyon: Kotzias, Kostas, L119.031, Erişim: 20. 05. 2025.
<http://eliaserver.elia.org.gr/lselia/rec.aspx?id=513272>